Fascicola 3.—1923

IOAN NECULCE

BULETINUL MUZEULUI MUNICIPAL DIN IAȘI

SUMAR:

I. *STUDII*: **Ghibănescu, Gh.** *Iașii în 1820 (pag. 1—31)*: **Costă chescu, M.** *Satul Goești (pag. 31—46).*

II. *DOCUMENTE.* A. *LOCURI*: **P. S. S. Iacob, Episcopul Dunării de jos,** *1775 Iunie 27; Ghenar 6; 1779 Ghenar 8; 7207 Sept. 1 (1779); 1779 April 18; 1779 Aug. 24; 1779 Aug. 26; 1789 April 29; 1787 Mai 2; 1795 Sept. 13; 1795 Sept. 26; 1795 Sept. 30; 1795 Oct. 8;* 1796 *Dec. 1;* 1796 *Mai 4;* 1796 *Mai 28;* 1796 *Iulie 6;* 1796 *Iulie 25;* 1799 *Dec. 5;* 1805 *Aug. 15;* **Băleanu Alex.:** 1807 *Dec. 10;* 1848 *Mart 11.* **Bogdan N. A.:** 7265 *Iulie 10,* 7265 *Iulie 25;* 1776 *April;* 1794 *Aug. 3;* 1794 *Sept. 6;* 1797 *Noem. 23;* **Burada T. T.:** 1804 *Ghen. 9;* 1810 *Noem. 20;* **Burghelea M.:** 1765 *Febr. 20;* 7263 *Febr. 27;* 1796 *Ghen. 11;* 1777 *Apr. 6;* **Costăchescu M:** 7175 *Sept. 8,* 7185 *Mai 20;* 7190 *Oct. 26* 7217 *Aug. 10;* 7218 *Mai 20;* 7230 *Mart 1;* 7232 *Ghen. 31;* 7232 *Mart 10;* 7239 *Fevr. 14,* 7240 *Iuli 25;* 7255 *Ghen. 13;* 7255 *April 6;* 7259 *Sept. 1;* 7267 *Noem. 28;* 7268 *Mai 19;* 7268 *Iuli 10;* 7269 *Dec. 8;* 7269 *Fevr. 1;* 7270 *Sept. 4* 1767 *Ghen. 20;* 1771 *Aug. 10;* 1771 *Aug. 10;* 1771 *Aug. 15;* 1773 *Noem. 20;* 1775 *Iuni 24;* 1775 *Sept. 1;* (1729) **Ghibănescu Gh.:** 7238 *Febr. 22;* 7242 *Noem. 28;* 7248 *April 11;* 7261 *Aug. 14;* 7264 *Dec. 7;* 1764 *Aug.;* 7271 *Mai 27;* 1764 *Aug. 5;* 1786 *Ghen. 17;* **Ichim Traian:** 7150 *Sept. 5* 1775 *Iunie 24;* 1798 *April 19;* 1801 *Mart 20* 1806 *Iuli 16;* 1827 *Sept. 28;* 1836 *Noem. 13;* **Zotta Sever:** 7269 *Mart;* 1780 *Oct. 21;* 1781 *Noem. 9;* 1798 *Fevr. 23;* 1849 *Fevr. 24;* *(pg. 47—107).*

B. *LUCRURI.* **Costăchescu M.:** 6999 *Oct. 16* **slavon;** 7005 *suret;* 7101 *Iunii 24 (miere),* 7148 *(moarte de om);* 7199 *Noem. 20, (împarțială frățască);* 7220 *Iunie 10, (sfertu-rile);* 7238 *Dec. 14, (diată);* 7238 *Dec. 24, (diată Mitrop Gheorghe;* 1786 *Noem. (scuteli Tăutuleștilor);* **Ghibănescu Gh.:** 7105 *Mart 22, (Intre Tomșa și Despot Vodă);* 7213 *Iunii 8, (privilegiile bis. Armenești);* 7216 *Noem. 18, (tij);* 7219 *Dec. 18, (tij);* 7235 *Aug. 17, (tij);* 7243 *Iunie 7, (tij Suceava);* 7257 *Iuli 20, (abuz administrativ);* 7265 *Ghen 10, (boerescul);* 1767 *Iuli 8, (protimisis);* 1768 *Iuli 8, (țintirimul);* 1768 *Iuli 30, (dijma Armenilor);* 7277 *Mai, (ucenicii);* 1768 *(condică de moșie);* 1777 *Ghen 14, (privilegii armenilor);* 1799 *Oct. 8, (veniturile Episcopiei de Roman);* 1806 *Mai 20, (foae de zestre);* 1808 *Mart 29, (breasla blanarilor);* 1825 *April 10, (arenda moșiilor mânăstirești);* 1830 *Mai 6, (Gh. Asachi);* **Gane C.:** 1774 *Iunie 18, (frăție politică).* **Ichim Traian;** 1818 | 19, *(reparații Frumoasa).* **Zotta Sever:** 7250 *Ghener 8, (I. Neculce judecător);* 1843 *Mart 15, (Eufr. Negri), (pg.* 108-138).

C. *PERSOANE* **Ghibănescu Gh.:** *Spița familiei Gane (pg.* 139—151), *urmată de 12 documente Gănești (pg.* 151—164).

III. *MANUSCRIPTE VECHI.* **Ghibănescu Gh.**. *Din paraclisul Maicii Domnului de Varlaam Mitropolitul* (c. 1640) *(pg.* 165—167).

VI. *INSCRPȚII și NOTIȚE PE CARȚI:* **Ghibănescu Gh.** *și* **Costăchescu Mihai** *din toată țara (pg.* 168—171.

V. *IAȘII IN CRONICARI și CALATORII STRAINI.* **Ghibănescu Gh.:** *Iașii în N. Costin și I. Neculce seria I* (1612—1685). **Costăchescu Mih.:** *Iașii în* 1636, *în* 1677; *Iași în secl. XVIII-a (pg.* 172—184).

VI. *VARIA.* **Brandia A. B.:** *Corespondența din 1843 Sept. 12;* **Minea Ilie:** *Primii parcalabi Moldoveni din Chilia; O cronică leșască a Moldovei;* **Bogdan N. A.:** *C. Negruți și Teatrul din Iași.* **Costăchescu M.:** *Scrisoare Cantemirească* (7254); *regeste de doc. vechi ante* 1400; (pg. 185—198).

VII. *Partea administrativă. Desbateri și Comunicari: Odoarele de la Cetățue (pg.* 199). *Note din Bucovina* (199). *Opisul donațiunii M. Săulescu* 201; *Piatra de la Preutești* (204); *Academia și doc. ce vorbesc de Iași* (204); *Idricii și Pungești (Condici de acte),* (209); *Note din Ardeal* (210); *mormântul lui Sandu Sturza Vodă la Bărboi* (213); *Un vechiu cronograf* (217) *† T. T. Burada,* (222); *O condică de legi vechi în Basarabia,* (225); *Copii din Coreși și Varlaam,* (227); *Donațiunea Gh. Racoviță,* (229); *Condica Boldescu,* (231); *Note din Sinaia,* (232); *Frământări cu alfabetul latin,* (233); *Val. Bude: un mic tezaur de monete vechi în Tataraș,* (234).

VIII. *RECENZII.*, **Ghibănescu Gh.:** *Amintiri din răsboi* (Mitrop. Pimen); *Tudor Pamfil* (revistă); *Viața Creștină, Șezătoarea; Pe aripa vremei* (C. Gane). *Revista Moldovei, Alecu Rusu* (Tr. Ichim); *Analele Dobrogei. Revista Istorică; La o răspântie* (I. Găvănescul); *Pr. H. Horsepian* (Rugăciuni); *Acad. Română, Anale Tom. XLII.; Istoria Armenilor* (V. Mestugian); *Lăutarii noștri* (C. Bobulescu). *Ist. lit rom. moderne* (G. Bogdan Duică) *Alexandria* (N. Cartojan), *Emanciparea femeii* (El. Meissner și Catt); *La question des Istraélites en Roumanie* (I. Berkovitz), *Arhivele Olteniei* (Craiova) *Daruri* (Iași), *Les Latins d'Orient* (N. Iorga) *Anuarul inst. de Istorie Națională. Cluj* (Lepădatu și Lupaș), *Psaltirea lui David* (Cal. de Cimațra), *De prin librăriile Ardealului;* **Costăchescu M.** *Istoria Rom. prin călători* (N. Iorga *Ist. Rom. prin călători francezi* (N. Iorga) *Doc. Basarabene și Doc. Românești Surete, vol. XI și XIII* (Gh. Ghibănescu) *Histoire des Roumains* (N. Iorga) *Inceputurile vieții Romane la Gurile Dunării* (V. Pârvan) *Contribuții la ist. Rom. în secl. XIII-XVI* (V. Motogna) *pg.* 235-255).

ADAUSE. **Zotta Sever.** *Strămoșii Principesei noastre moștenitoare (pg. 256-264).*

IAȘI

ATELIERELE GRAFICE „LUMINA MOLDOVEI" Bv-dul Elisabeta No. 2.

www.dacoromanica.ro

IOAN NECULCE

BULETINUL MUZEULUI MUNICIPAL

APARE SUB AUSPICIILE COMUNII IAȘI

AVIS

Prețul Fascicolei I, apărută în 1921 e de 50 lei.
„ „ II, „ „ 1922 „ 60 lei.
Fascicola de față, pe anul 1923, costă 80 lei.
Toate la un loc se expediază recomandat contra plății de 180 lei.

Mandatele poștale să se trimeată pe adresa D-lui N. A. BOGDAN, Vice-președintele comitetului și casier Muzeului, Iași, Strada Albineț No. 4 (nou 2).

Orice corespondență ce privește Redacția să se adreseze D-lui Gh. Ghibănescu, Directorul Buletinului, Strada Rafail No. 1, Iași.

Persoanele, cari vor binevoi a dona orice obiect pentru Muzeul Municipal, se vor adresa D-lui Sever Zotta, Conservatorul Muzeului, Str. Cuza-Vodă, în curtea Bisericei Golia.

Scopul Societății Istorico-Arheologice a Muzeului Municipal Iași, este de a publica un BULETIN, cu cuprins istoric și arheologic, care va cuprinde acte de proprietate, sau de interes public, care privesc Iașii, inscripții lapidare, acte ale bisericilor din Iași, vederi fotografice ale monumentelor din Iași, hărți, planuri, facsimile, genealogii, documente de importanță istorică sau economică ce privesc Moldova întreagă etc.

---

www.dacoromanica.ro

Fascicola 3.—1923

IOAN NECULCE

BULETINUL MUZEULUI MUNICIPAL DIN IAȘI

SUMAR:

I. *STUDII:* **Ghibănescu, Gh.** *Iașii în 1820 (pag. 1—31):* **Costăchescu, M.** *Satul Goești (pag. 31—46).*

II. *DOCUMENTE.* A. *LOCURI:* **P. S. S. Iacob**; **Episcopul Dunării de jos,** *1775 Iunie 27; Ghenar 6; 1779 Ghenar 8; 7207 Sept. 1 (1779); 1779 April 18; 1779 Aug. 24; 1779 Aug. 26; 1789 April 20; 1787 Mai 2; 1795 Sept. 13; 1795 Sept. 26; 1795 Sept. 30; 1795 Oct. 8;* 1796 *Dec. 1;* 1796 *Mai 4;* 1796 *Mai 28;* 1796 *Iulie 6;* 1796 *Iulie 25;* 1799 *Dec. 5;* 1805 *Aug. 15;* **Băleanu Alex.:** 1807 *Dec. 10;* 1848 *Mart 11.* **Bogdan N. A.:** 7265 *Iulie 10,* 7265 *Iulie 25;* 1776 *April;* 1794 *Aug. 3;* 1794 *Sept. 6;* 1797 *Noem. 23;* **Burada T. T.:** 1804 *Ghen. 9;* 1810 *Noem. 20;* **Burghelea M.:** 1765 *Febr. 20;* 7263 *Febr. 27;* 1796 *Ghen. 11;* 1777 *Apr. 6;* **Costăchescu M:** 7175 *Sept. 8,* 7185 *Mai 20;* 7190 *Oct. 26* 7217 *Aug. 10;* 7218 *Mai 20;* 7230 *Mart 1;* 7232 *Ghen. 31;* 7232 *Mart 10;* 7239 *Fevr. 14,* 7240 *Iuli 25;* 7255 *Ghen. 13;* 7255 *April 6;* 7259 *Sept. 1;* 7267 *Noem. 28;* 7268 *Mai 19;* 7268 *Iuli 10;* 7269 *Dec. 8;* 7269 *Fevr. 1;* 7270 *Șept. 4* 1767 *Ghen. 20;* 1771 *Aug. 10;* 1771 *Aug. 10;* 1771 *Aug. 15;* 1773 *Noem. 20;* 1775 *Iuni 24;* 1775 *Sept. 1;* (1700) **Ghibănescu Gh.:** 7238 *Febr. 22;* 7242 *Noem. 28;* 7248 *April 11;* 7251 *Aug. 14;* 7264 *Dec. 7;* 1764 *Aug.;* 7271 *Mai 27;* 1764 *Aug. 5;* 1786 *Ghen. 17;* **Ichim Traian:** 7150 *Sept. 5* 1775 *Iunie 24;* 1798 *April 19;* 1801 *Mart 20* 1806 *Iuli 16;* 1827 *Sept. 28;* 1836 *Noem. 13;* **Zotta Sever:** 7269 *Mart;* 1780 *Oct. 21;* 1781 *Noem. 9;* 1798 *Fevr. 23;* 1849 *Fevr. 24;* (pg. 47—107).

B. *LUCRURI.* **Costăchescu M.:** 6999 *Oct. 16* **slavon;** 7005 *suret;* 7101 *Iunii 24 (miere),* 7148 *(moarte de om);* 7199 *Noem. 20, (împarțală frățască);* 7220 *Iunie 10, (sfertu-rile);* 7238 *Dec. 14, (diata);* 7238 *Dec. 24, (diată Mitrop Gheorghe;* 1785 *Noem. (scuteli Tăutuleștilor);* **Ghibănescu Gh.:** 7105 *Mart 22, (Intre Tomșa și Despot Voda);* 7213 *Iunii 8, (privilegiile bis. Armenești);* 7216 *Noem. 18, (tij);* 7219 *Dec. 18, (tij);* 7235 *Aug. 17, (tij);* 7243 *Iunie 7, (tij Suceava);* 7257 *Iuli 20, (abuz administrativ);* 7265 *Ghen 10, (boerescul);* 1767 *Iuli 8, (protimisis);* 1768 *Iuli 8, (țintirimul);* 1768 *Iuli 30, (dijma Armenilor);* 7277 *Mai, (ucenicii);* 1763 *(condică de mișie);* 1777 *Ghen 14, (privilegii armenilor);* 1799 *Oct. 8, (veniturile Episcopiei de Roman);* 1806 *Mai 20, (foae de zestre);* 1808 *Mart 29, (breasla blanarilor);* 1825 *April 10, (arenda moșiilor mânăstirești);* 1830 *Mai 6, (Gh. Asachi);* **Gane C.:** 1774 *Iunie 18, (frăție politică).* **Ichim Traian;** 1818 | 19, *(reparații Frumoasa).* **Zotta Sever:** 7250 *Ghenar 8, (I. Neculce judecător);* 1843 *Mart 15, (Eufr. Negri),* (pg. 108-138).

C. *PERSOANE* **Ghibănescu Gh** : *Spița familiei Gane (pg.* 139—151), *urmată de 12 documente Gănești (pg.* 151 164).

III. *MANUSCRIPTE VECHI.* **Ghibănescu Gh.**, *Din paraclisul Maicii Domnului de Varlaam Mitropolitul* (c. 1640) *(pg.* 165—167).

VI. *INSCRPȚII și NOTIȚE PE CARȚI:* **Ghibănescu Gh.** *și* **Costăchescu Mihai** *din toată țara (pg.* 168—171.

V. *IAȘII IN CRONICARI și CALĂTORII STRAINI.* **Ghibănescu Gh.:** *Iașii în N. Costin și I. Neculce seria I* (1612 1685). **Costăchescu Mih.:** *Iașii în* 1636, *în* 1677; *Iași în secl. XVIII-a (pg.* 172—184).

VI. *VARIA.* **Brandia A. B.:** *Corespondența din 1843 Sept. 12;* **Mines Ilie:** *Primii parcalabi Moldoveni din Chilia; O cronică leșască a Moldovei;* **Bogdan N. A.:** *C. Negruți și Teatrul din Iași.* **Costăchescu M.:** *Scrisoare Cantemirească* (7254); *regeste de doc. vechi ante* 1400; (pg. 185—198).

VII *Partea administrativă. Desbateri și Comunicari: Odoarele de la Cetățue (pg.* 199) *Note din Bucovina* (199). *Opisul donațiunii M. Săulescu* 201; *Piatra de la Preuteșți* (201); *Academia și doc. ce vorbesc de Iași* (204); *Idricii și Pungești (Condici de acte),* (209); *Note din Arieal* (210); *mormântul lui Sandu Sturza Vodă la Bărboi* (213); *Un vechiu cronograf* (217) *† T. T. Burada,* (222); *O condică de legi vechi în Basarabia,* (225); *Copii din Coreși și Varlaam,* (227); *Donațiunea Gh. Rucovță,* (229); *Condica Boldescu,* (231); *Note din Sinaia,* (232); *Frământări cu alfabetul latin,* (233); *Val. Bude: un mic tezaur de monete vechi în Tataraș,* (234).

VIII. *RECENZII.* **Ghibănescu Gh.:** *Amintiri din războiu (Mitrop. Pimen);* *Tudor Pamfil (revista);* *Viața Creștina, Șezătoarea;* *Pe aripa vremei (C. Gane).* *Revista Moldovei, Alecu Rusu* (Tr. Ichim); *Analele Dobrogei. Revista Istorică;* *La o răspântie (I. Gavănescul);* *Pr. H. Horsepian (Rugăciuni);* *Acad. Română, Anale Tom. XLII.;* *Istoria Armenilor (V. Mestugian);* *Lăutarii noștri (C. Bobulescu).* *Ist. lit rom. moderne (G. Bogdan Duică)* *Alexandria (N. Cartojan),* *Emanciparea femeii (El. Meissner și Catt);* *La question des Istraélites en Roumanie (I. Berkovitz),* *Arhivele Olteniei (Craiova)* *Daruri (Iași),* *Les Latins d'Orient (N. Iorga)* *Anuarul inst. de Istorie Națională, Cluj (Lepădatu și Lupaș),* *Psaltirea lui David (Cal. de Cimara),* *De prin librăriile Ardealului;* **Costăchescu M.** *Istoria Rom. prin călători (N. Iorga)* *Ist. Rom. prin călători francezi (N. Iorga)* *Doc. Basarabene și Doc. Românești Surete, vol. XI și XIII (Gh Ghibănescu)* *Histoire des Roumains (N. Iorga)* *Inceputurile vieții Romane la Gurile Dunării (V. Pârvan)* *Contribuții la ist. Rom. în secl. XIII-XVI (V. Motogna)* pg. 235-255).

ADAUSE. **Zotta Sever.** *Strămoșii Principesei noastre moștenitoare (pg. 256-264).*

IAȘI

ATELIERELE GRAFICE „LUMINA MOLDOVEI" Bv-dul Elisabeta No. 2.

www.dacoromanica.ro

IOAN NECULCE

BULETINUL MUZEULUI MUNICIPAL

APARE SUB AUSPICIILE COMUNII IAŞI

www.dacoromanica.ro

IAŞII IN 1820

(DUPA CATAGRAFIA LUI MIHAIL GR. SUŢU VODA)

1) *Mihail Gr. Suţul Vodă.* Alex. Scărlat Calimah Vodă fu mazilit în 24 Iunie 1819. Dar mazilia aceasta nu era decît urmarea strictă a tratatului de Bucureşti, care limita domniile în ţările române la 7 ani; nu era dar o mazilire, căci Poarta *încă* de la 28 Ianuarie 1819 fixase la *patru* numărul familiilor, din care urmă să se aleagă domnii Români: *Calimahi, Moruz, Alex. Suţu* şi *Mihail Suţu.*

Poarta rândui domn pe *Mihail Gr. Suţu* în Iunie 1819, ca o urmare a dispoziţiilor diplomatice din Ianuarie acelaş an, întru cît casa lui Vodă Mihail Suţu, din 1793, bunul său, era din cele patru mari familii, din care avea să se aleagă domnul ţărilor româneşti.

Tânărul domn era ginere lui Ion Vodă Caragea al Munteniei, cumnat cu beizadea Iorgu Caragea, baş capu-Chihaè la Poartă, a cărui ajutor fu pentru ţară la serviciile diplomatice de la Poartă. Bun prieten cu primul ministru Halet-Efendi, izbuti a lua domnia Moldovei, după mazilirea lui Calimah, cu toată rezerva ce-i arătase Sultanul. ca fiind ginere fugarului Ion Caragea Vodă, care se desţărase în Zviţera. socotit fiind ca hain intereselor Porţii.

Numit domn în Iunie, el rîndui caimacani pe post. *Iacovachi Rizu* şi pe hatm. *Alecu Manu,* cari şi luară în stăpânire administraţia ţării, după ce Vodă Calimah părăsi ţara pe la Focşani, întovărăşit fiind până la hotar de vornicul Iordachi Drăghici ca *meimandar.*

Vodă Suţu era foarte ceremonios ca domn. Post. Manolachi Drăghici scrie «Povodnicii sau caii de călărie se suiau la 12 şi erau cei mai întâi armasari de rasă turcească, cu harşale, cu rafturi şi cu toată echiparea edicurilor domneşti aurite, ce făceau privelişte minunată în ochii poporului, când se înşira la vreun alaiu domnesc» (II, 109).

Iar mai jos: «Chipul lui era din fire frumos şi se purta cu cele mai scumpe haine în portul Fanarioţilor; ciubucile, şalurile, blănile şi argintăria se putea preţui mai mult de un milion de lei, toate fiind luate din Ţarigrad pe credit, precum s'a aflat mai în urmă».

In Septembre Suţu Vodă luă domnia. Cea întâi grijă a lui fu să aducă o rînduială în visteria ţării, întru cît îşi angajase la Ţarigrad cheltueli prea mari şi creditorii săi din piaţa Constantinopolului împuternicise pe unul *Levidi* să vină cu Vodă la Iaşi *«spre a lichida socotelele lor cu domnul».*

2) *Catagrafia din 1819—20.* In arhiva statului din Iaşi se păstrează o serie de condici de visterie, cari cuprind catagrafia Moldovei, rânduită de Vodă Mihai Suţu în toamna anului 1819 şi primăvara lui 1820.

www.dacoromanica.ro

Supt No. 21, transportul 166, opis 184 al Arhivei Statului din Iaşi găsim condica care cuprinde «*Catagrafia oraşului Iaşi, 1820 Mart*». Această condică este un volum legat, ce cuprinde 106 file, din care numai primele 44 file sunt scrise, iar restul de 62 file sunt albe. Pe reversul filei 44 stă scrisă această notiţă : «*această condică să cuprindă din patru zeci şi patru file*» arhivarius.

Asupra motivelor ce au silit pe Suţu Vodă să facă această nouă Catagrafie a ţării, post. Man. Drăghici scrie următoarele : «Suţul intrînd în scaun a numit casier al său pe Lividi, împuternicitul creditorilor săi, şi la dânsul intrau toate iraturile destinate pentru domnie, făcând indestui bani, mai ales din madeaoa mazililor şi a privilegiaţilor, cărora le-au înoit cărţile luând de fiştecare câte 10 lei, şi de la acei noi cari s'au făcut o mulţime în vremea sa de la 50 până la 100 lei după stare şi rangul fiştecăruia, suma totală, ce s'a ridicat la un milion» (Drăghici II 116).

O cercetare de aproape a Catagrafiei ţării ar putea adeveri sau desminţi această aserţiune.

Putem spune însă că este o mare exagerare în această afirmare a istoricului. In Catagrafia ţinutului Iaşi (pg. 245) găsim acest rezumat al creşterilor şi scăderilor la darea mazililor.

	Cât se afla la dajde		cât se sporeşte		cât se scade		numărul mazililor
Ocol Turii	58 lei 39 bani	—	19	21 —	2	108	24
Ocol Copoului	9 » 9 »	—	1	52 —	—	99	4
Ocol Braniştei	53 » 96 »	—	15	48 —	7	81	23
Ocol Codrului	22 » 33 »	—	10	3 —	2	36	12
Ocol Prutului	3 » 36 »	—	—	24 —	—	—	1
Târgul Eşii	12 » 9 »	—	2	111 —	1	—	6
Total	158	102	49	19	14	84	71

Deci în ţinutul Iaşi, cu târgul Iaşi, găsim la 71 mazili spor pe o trilunie numai 34 lei şi 54 bani, ceia ce ar face pe un an *întreg 137 lei*, sau de mazil *pe an 1 leu şi 111 bani*.

Cât de departe e milionul de spor la mazili ! !

Catagrafia din 1820 nu urmăreşte de cât un scop fiscal, de adausuri şi scăderi în tabelele visteriei, pentru că serviciul finanţelor a fost cel mai bine înjghebat din veehi în cele mai mici ale sale amănunte.

Catagrafia Moldovei din 1820 a fost studiată de d-nii Radu Roseti (Verax) în ceia ce priveşte numărul Evreilor, iar de d. P. Poni în ceia ce priveşte starea şi numărul satelor de mazili şi răzeşi.

Noi potrivit scopului revistei noastre ne ocupăm de starea laşilor în 1820 după această catagrafie.

3) *Cuprinsul Condicii.* Iată ce cuprinde această condică :

a) *birnicii* (filele 2, 3, 4, 5), Total 282 birnici.

b) *haimanale* (file 6, 7a). Total 95 haimanale.

c) *ruptele de visterie* (filele 7b 8a). Total 32 rupte.

d) *postelnicei* şi alţi cu cărţi gspd. de ertare (filele 8b 9, 10). Total 167.

e) *Hrisoveliţii* cu hrisov lui Andrei Pavli (fila 11). Total 38.

f) *Hrisovoliţi* starea a doua şi a treia (filele 12 13) total 88.

g) *Jidovii pământeni* (filele 14, 15, 16, 17, 18) *total 664.*

h) *Seimeni hătmăneşti* (23); seimeni ageşti (19) *mehterii* curţii gspd (16) ; *portărei* (11) şătrărei (7) tulumbagii (15), apari gspd şi hătmăneşti (20), topcii (3), tablagii şi bucătari gspd (8), chetrari şi lemnari ai curţii gspd (23) (filele 18, 19) total 145.

www.dacoromanica.ro

i) *Calaraşi de Ţarigrad* şi lipcani (31), fustaşi de harem (4) ţimiraşi la casa Poştei (10) surugii (17) cărucerii poştei (4) chinargii de vamă (18), (fila 20).

j) *Chitari* (32), plăcintari şi bucătari (25) casapi (34) (fila 21).

k) *Sudeţi* ruseşti (320), *sudeţi nemţeşti* (320) (filele 22, 23, 24, 25, 26).

l) *Jidovi* sudeţi rusăşti (141), jidovi sudeţi nemţeşti (294) sudeţi Prusăşti (150); sudeţi franţozăşti, englezeşti (20) (filele 27, 28, 29, 30)

m) *Scutelnici* pe la boeri şi slugi (639) (filele 31, 32, 33, 34, 35).

n) *Scutelnici* consulatelor rusăşti (69), scutelnicii lui divan Efendi (90) slujbaşii ageşti (36), scutelnicii de pe la unii şi alţii (113) (filele 36, 37).

o) *Lipovenii* castraţi (42) (fila 38).

p) *Emacii* curţii gospod (114), emacii hătmăneşti (25) ageşti (23) (filele 39, 40).

r) *Cioclii* (58) (fila 41 a).

s) *Arnăuţii* (36) (fila 41 b).

ş) Adunarea tuturor somelor (fila 42), *Total 4068 nume.*

Pentru a se vedea mai bine distribuirea lor pe uliţi şi a ne da samă de privelişte economică a laşilor din 1820 dăm alăturatul tablou alfabetic de toate categoriile de ocupaţiuni în raport cu fiscul după uliţi (v. pag. 4-5).

4). *Uliţile Iaşilor.* Din înşirarea tuturor categoriilor de cetăţeni ai laşilor reiese că în 1820 laşii cuprindeau 15 uliţi cu mahalalele, nu în înţelesul de azi al stradelor, ci a unui sector din târg, cum şi azi avem în laşi *mahalaua lăutarilor*, *mahalaua Frumoasei* şi altele, unde găsim un labirint de străzi, toate purtând acelaşi nume.

Iată uliţile, cu corespondenţa lor de azi.

1) Uliţa mare — azi strada Ştefan cel Mare
2) Podul Vechiu — azi strada Costachi Negri
3) Târgul de jos — azi strada C. A. Rosetti şi Gr. Ghica
4) Bărboiul — azi Bărboiul şi lateralele
5) Hagioaia — azi I. C. Brătianu
6) Muntenimele — azi Sărăria, Copoul şi Păcurarii cu lateralele
7) Ciurchii — azi Ciurchii spre Bahlui
8) Tataraşii mahala — azi Tataraşii între strada Eternitate şi V. Lupu.
9) Rufenii — Rufenii cu toate străzile
10) Broştenii mahala — Broştenii peste Bahlui
11) Feredeile mahala — azi strada Mitropoliei, Uzinei cu împrejurimile
12) Măjile mahala — azi strada Gh. Mârzescu şi lateralele
13) Căcaina — azi Căcaina supt Elena Doamna
14) Chirvăsărie — azi Strada Sf. Lazăr.
15) Frecăul — azi strada Smârdan.

In timp de 70 de ani laşii de la 1755 suferise o întindere administrativă., cuprinzând în sine ca fisc toate mahalalele sale ca: *Ciurchi, Tataraşi, Rufeni şi Căcaina*, în partea de nord-est dincolo de Târgul Cucului. Spre Bahlui până la Curte avem uliţele *Frecău* şi *Broştenii*; de la Curte în sus avem *Feredeile*, ce se întindeau până supt *Calicime* şi *gară*.

Dispăruse din nomeclatura oficială numele de: *Trepezeneasă* (azi Beilicul—strada Ghica Vodă); uliţa rusească se înlocueşte cu târgul de jos, uliţa *Strâmbă* stă cuprinsă în mahalaua Măjilor; uliţa *Sârbească* cuprinsă în uliţa mare, ce se întindea acum până spre Sf. Neculai cel sărac.

5). *Categoriille fiscale ale cetăţenilor Iaşilor în 1820.*

a) *Birnicii.* Condica începe cu birnicii —282 la număr,— pentru că ei reprezentau

www.dacoromanica.ro

	Ulița mare	Podu-vechiu	Târgu de jos	Bârboi	Broșteni	Hagioae	Frecău	Feredee	Chirvă-sărie	Măjile	Căcaina	Rufeni	Tataraș	Ciurchi	Muntenii-mele	Fără arătare de uliță	TOTAL
Jidovi franțuzești . . .	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
» englezești . . .	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4
Lemnari	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	6	—	—	7
Lipoveni castrați . . .	—	—	—	—	32	—	2	—	—	—	—	—	8	—	—	—	42
Mazili	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	7
Mehteri gspd	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	2	2	1	5	4	—	16
Plăcintari	—	—	—	2	3	1	—	6	—	—	—	—	—	—	2	—	14
Portărei	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	—	2	—	11
Rupte de visterie . . .	—	8	6	3	1	5	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	25
Scutelnici boerești . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	639	947
» pe la unii și alții	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	308	
Seimeni hătmănești . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5	18	—	—	23
» agești	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	—	—	19
Slugi	2	11	—	4	24	14	—	4	—	—	—	—	—	—	6	—	65
Sudeți rusești	19	14	5	9	68	39	9	29	—	37	12	21	14	8	46	—	320
» nemțești . . .	33	35	8	11	39	12	3	23	6	51	8	4	6	4	77	—	320
» prusaci.	2	1	—	—	1	3	—		—	20	—	—	—	—	22	—	49
» franțuzești . .	5	2	—	—	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16
» englezești . . .										4					3		
Surugii	—	—	—	—	—	—	—	—	—		—	—	—	—		—	17
Șatrărei	—	—	—	—	1	—	1	—	—	—	1	—	2	2	17		7
Tablagii	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4
Topcii gspd.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	3
Tulumbagii hătmănești	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	12	12
» agești. . .	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	3
Țimirașii poștei	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	10
Total . . .	134	176	248	202	448	311	43	141	17	258	155	121	178	220	470	1004	4068

www.dacoromanica.ro

IAŞII IN 1820

	Ulița mare	Podu-vechiu	Târgu de jos	Bărbol	Broşteni	Hagioae	Frecău	Feredee	Chirvă-sărie	Mâjlle	Căcaina	Rufeni	Tataraşi	Ciurchi	Munteni-mele	Fără arătare de uliță	TOTAL
Apari	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	—	—	2	
« la divan efendi	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
« hătmăneşti	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	20
« gospod.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	9	
« ageşti	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	
Arnăuţi	3	—	—	—	—	—	—	33	—	—	—	—	—	—	—	—	36
Birnici	6	10	10	10	74	21	—	5	1	5	9	12	34	38	37	—	272
« fără casă	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	10
Bucătarii curţii gspd.	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4
Calaraşi de Ţarigrad	—	—	—	—	2	3	—	—	—	—	6	—5	13	—	2	—	31
Cărucerii poştei	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	4	4
Casapi	—	—	—	—	8	—	—	1	—	—	2	5	—	12	6	—	34
Chetrari	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	1	—	3
Chinargii vămii	—	—	—	—	7	—	4	—	—	—	1	—	—	—	6	—	18
Chitari fără slugile lor	—	2	—	—	7	1	5	4	1	—	4	—	—	—	8	—	32
Ciocli	—	—	—	—	2	4	—	3	—	—	2	7	18	8	14	—	58
Emaci ageşti	1	—	—	—	1	—	—	—	—	1	—	—	—	15	5	—	23
« hătmăneşti	—	—	—	—	3	—	2	—	—	—	1	6	3	4	6	—	25
« curţii gspd.	8	—	1	6	32	9	3	10	1	3	5	7	7	8	14	—	114
Fustaşi de harem		—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2	2	—	—	4
Haimanale		12	6	6	—	11	—	6	—	—	—	6	11	13	24	—	95
Hrisovoliţi ertaţi	12	12	—	12	21	16	5	12	4	—	4	9	16	21	23	—	167
« lui A. Pavli	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10
« stare I	10	—	5	6	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	28
« stare II	8	6	10	6	4	27	—	—	—	3	4	1	—	—	19	—	88
Jidovi pământeni	5	27	80	98	90	88	—	—	—	72	72	30	23	14	65	—	664
« sudeţi ruşi	3	7	31	12	10	16	3	5	3	17	11	—	4	3	16	—	141
« « nemţeşti	7	26	76	26	24	32	5	4	2	45	13	2	—	10	22	—	294

www.dacoromanica.ro

elementul rural venit de curînd la târg, şi cari continuau cu plata birului în cislă. Intru început toate satele, formate în jurul laşilor ca: *Rufeni, Albineţ, Cacaina, Tataraşi, Ciurchi, Muntenimele, Broştenii, Feredeile, Majile*, etc. cuprindeau cetăţeni, ce-şi plătiau dările în cislă. Tabelele de visterie ţineau samă de această situaţie fiscală şi urmăriau pe birnic în toate schimbările lui de loc, căci era în obiceiul fiscului de demult ca birnicul să continue a figura în cisla unei mahalale, de unde se mutase de mult cu şederea.

Aşa din cei 282 birnici, 10 erau fără casă statornică, deci *ambulanţi*, de şi aveau fiecare ocupaţiunea lor: bărbieri, baibărăcari, cepregari, cizmari, brahari, rachieri, blanari, etc. In târgul de jos erau 10 birnici, dar 2 din ei: N. Botezatul da bir la Măji, iar Gr. Blănarul da bir la Chervăsărie.

In Ciurchi erau 39 birnici, din cari unul sta pus în locul unui mort de ciumă (I. Plop), iar altul în locul unuia trecut calaraş (Moisă Savin). Alţi trei de şi stăteau cu casa în Ciurchi plăteau birul la Târgul de jos (Stefan Crâşmar), altul la Bărboi (Apostol blănar), şi al treilea la Agioaie (D. Cozocu).

Un birnic fugit îngreuia situaţia fiscală a grupei, chemată a *plăti* suma *integrală*, ce era rânduită de fisc să se dea în cislă. Atunci se căuta un alt birnic să fie pus în locul celui dispărut prin fugă ori moarte. Aşa iată ce cetim că: Timofti mort e înlocuit prin T. Ceopeică; Filip Vacar e înlocuit prin Onofrei olar; un birnic fără nume e înlocuit prin Ioniţă Ciubăr.

Iar Vasile Sârbul fugit e înlocuit prin Sim. Ciobanul, Andrei Popa prin Luca bărbier, Ganciul Sârbul prin Vas. Bejănariul, Sandulachi Ghica prin Vas. Roşca.

Mai toţi birnicii la târg erau mici meseriaşi sau negustori, căci din 282 birnici, mai mult de 250 din ei au ocupaţiuni de meserii şi de comerţ. Aşa găsim între birnici: 18 precupeţi, 13 ciobotari, 12 crâşmari, 10 cizmari, 9 blanari, 9 cojocari, 7 bărbieri, 8 croitori, 7 teslari, 7 talpalari, 5 abageri, 4 rachieri, 4 chitari, 5 butnari, 3 bacali, 3 baibaracari, 3 brahari. In total birnicii îi găsim practicând 51 de meserii şi ocupaţiuni de comerţ.

Dacă partea cuvenită unui birnic de plătit în cislă era 30 lei pe an, ar urma că cei 282 birnici urbani plăteau în cislă pe an suma globală de 8460 lei, *fără răsură*.

b) *Haimanalele* (t. haymane = vagabond, fără sat). Supt raport fiscal haimanalele nu erau nici birnici în cislă, nici contribuabili cu rupta, ci erau ambulanţi, nelegaţi de casă, de masă, neavând aşezare fixă. Din 95 de haimanale, avem vre-o 20 burlaci, vre-o 10 calfe, deci meseriaşi şi negustori în funcţiune de stăpânii lor. Cei mai mulţi din ei locuiau mahalalele; aşa din 95 de haimanale numai 24 practicau meseria sau comerţul lor în uliţele principale ale laşilor, restul de 71 îl practicau prin mahalale, mai toţi având o ocupaţie manuală. De pildă Ilie cizmarul, ce şedea în Tataraşi, practica cizmăria la Podu vechiu, unde — probabil — îşi avea scaunul său lucrând la colţ de uliţă.

c) *Liudi, maxili şi ruptele visteriei*. Erau peste tot 32 de nume în această categorie, cei mai mulţi armeni, cari individual se aşezase cu visteria asupra sumei ce puteau plăti din micul lor alişveriş. Meseriaşul sau negustorul care îşi avea tăraba sau tejgheaua lui, dar nu dughiana lui fixă, era ţinut să declare visteriei cât poate plăti faţă cu alişverişul său. A plăti cu *rupta* însemna a plăti cu învoială. Visteria *rupea* taxa de contribuţie după chibzuinţă.

In Podul vechiu din 176 de căsaşi, avem 8 liude armeni, cari se învoesc a plăti visteriei cu rupta. Iată numele lor: Ariton Avac, Carabet, Ladik, Hristea Ladik. Zaharia Arman, Ariton Ovanes, Carabet sin Ariton, Ovanes Ariton, Booz mindirigiu, Alţi 6 armeni îi găsim în Târgul de jos şi anume: Luca Ariton, Hagi Ovanes, Ariton Arman, Ioniţă Ciomagă, Manole şi Hagi Tatos.

www.dacoromanica.ro

Liuzii în Moldova mai erau oamenii aduşi de un boer cu hrisov gospod pentru serviciul său şi al casei sale, sau al ocupaţiunei sale de moşie, de fabrici, de băi, etc. şi cari erau scutiţi de birul în cislă, urmând a da cu rupta dările către stat, restul slujind stăpânului său.

In Ciurchi se aciuase cu şederea 7 mazili, de care condica nu ne spune de unde erau veniţi, dar după nume se cunosc, ca acel Ilie Gologan, de pe la Vaslui. Mazilii erau apăraţi prin lege de a plăti dările la un loc cu ţara. Mazilii după 1749 sunt înlesniţi cu miçi slujbe în stat, şi dările le plătiau ei în de ei, având un *căpitan de mazili*, care strângea dările mazililor.

In Iaşi trăiau în 1820 numai 8 mazili: Ion bulucbaşa, Ilie Gologan, Tănasă Ioviţa, Săndulache, I. Horciag, Pavel Mitrofan, Stavarache şi C. Raţă [1]).

d) *Postelnicei şi cei cu hrisoave şi cărţi de ertare.* Prima treaptă de boerie prin care se scotea pe cineva din rând cu ţara, în urma deosebitelor servicii aduse domniei şi ţării, era *postelnicia.* Condica ne dă 167 de nume în această categorie, din care găsim câteva familii cunoscute azi: *Papazoglu, Adamache, Condrea, Cujbă, Stamate, Ingea, Cernea, Poliziu, Borş, Idierul, Lazu, Baltag, Iamandi, Jăle, Daraban, Pomună, Pascal, Popovici, Cuza, Haslan, Ruginâ*, etc.

Cu hrisoave şi cărţi domneşti de ertare găsim 21 de ertaţi, dintre cari o întreagă serie de *jidovi botezaţi* — 20 la număr. Prin botez se rupeau toate legăturile dintre jidovii pământeni şi comunitatea lor religioasă. Se vede însă că din 20 de familii de Botezaţi, nu s'au rădicat de cât prea puţini, şi aceia fără urmaşi rezistenţi. Toţi Botezii şi Botezaţii nu sînt neamuri între dânşii!

Increştinarea străinilor de altă lege era urmată de anumite cărţi ale Mitropolitului, şi domnia le dădea oare care înlesniri fiscale, fiind trecuţi între hrisovoliţi. Mai căpătau hrisoave de ertare faţă cu fiscul şi toţi aceia cari indeplinise anumite servicii personale lui Vodă şi curţii sale, ca: polcovnicei, iaurgii, seimeni gospod, lemnari gospod, tiutiungii gospod, calpaccii, taingii, bulucbaş, izbaş de fustaşi, calpaccibaş, fermanlîi, trâmbaci, accibaş, cuiumgibaş, chihae de ciohodari, chiurcibaş, târzibaş, cavafbaş, etc.

e) *Hrisovoliţi starea I şi a II-a.* Marii negustori şi bancheri ai capitalei puteau

---

1) In catagrafia ţinutului Iaşii din acelaşi an găsim aceste date asupra mazililor din Iaşi:

Vasile Ciohodariu cu Săndulachi sân (fiul) lui, niam de mazil, aşezat în dajdie cu cartea domnului A. N. Suţu Vv. din 1801 Noemb. 30 şi cu cartea lui Sc. A. Calimah Vv. din 1812 Dech. 24. Vasile a murit de ciumă în toamna trecută; a rămas Săndulachi şi cu un frate mai mic Iordachi. Plăteşte la o dajde 1 leu 78 bani şi se sporeşte cu 42 bani; peste tot 2 lei.

Ion Ghigă ot Podu de lemn după izvodul dăjdiei (iar lui depe părinţi nu-i este porecla Ghigă, ce-i este Dobre, fecior de ruptaş din satul Verejăni din a stânga Prutului şi luând pe fata lui Vasile sin Stefan Ghiga ş'au tras porecla de pe socrusău şi poartă dajde de 7 ani), au arătat carte din 1806 April 10 a d-lui A. C. Muruz Voevod.

Pavel sin Miron Mitrofan fecior de mazil ot (din) Tataraşi în izvodul dajdii este, iar cărţile gospod, ce au fost pe numele lui şi a tătânisu în vara trecută scoţindu-l la colibă sau prăpădit. Plăteşte la o dajde 2.57 bani, şi se sporeşte cu 63 bani (3.00 lei).

Ursachi Gologan s'a mutat la sat. Borăştii ţinutul Vasluiului.

Ion şi Ilie sănovi lui Gh. Gologan mazil ot Tataruşi şi aşezat in dajde cu carte lui Sc. Alex. Calimah Vodă din 1812 Dech. 24, iar cărţile vechi pe numele tatălui lor liau prăpădit. Plăteşte la o dajde 1.72; sporit cu 42 bani (2 lei).

Ion sin Vasile Horceag, fecior de mazil, aşezat în dajde cu cartea d-lui Sc. A. Calimah Vodă din 1817 Oct. 11, sărac cu slujba se hrăneşte. Plăteşte la o dajde 3 lei şi scade cu un leu (2 lei).

Arh. Stat. Iaşi No. 20, Transp. 166, opis 184 «Ţinut l Eşii, catagrafia 1820».

www.dacoromanica.ro

capătă înlesniri pentru oamenii din serviciul caselor lor ca să fie scutiţi sau uşuraţi faţă cu fiscul prin anumite hrisoave domneşti. Ceia ce boerii, mănăstirile, fabricile erau în drept să capete pentru toţi cei aflători în slujba lor, puteau căpăta şi marii dughengii. Aşa casa de bancă a lui Andrea Pavli capătă hrisov pentru 10 liude în slujba casei sale de bancă. (Spartali, Mihail, Dobrovici, Nicolau, Vasiliu, Dimitriu, cum şi pe *dascalul Gheorghe ot Bărboi, care fiind dus la Ţarigrad a lăsat în locul lui pe blanarul Costandin.* Tot aşa Nicola Hagi Hristea avea pe Ion calfă de dughiană; Pană bogasieru avea pe Stefan hrisovolit; Ionel avea în dugheana sa pe Petcu bogasier; Enache făclierul avea în dugheana sa pe Dumitrachi; Iani Nastasiu avea în crăşma sa pe Nastasă *Pelivan;* Enciul abager avea în braşovenia sa pe Dănilă calfă, Hagi Lefter avea în băcănia sa pe Raicul calfă, Andrei avea în braşovenia sa pe Costache calfă, C. Givid avea in vutcăria sa pe Lupul calfă, Em. Lupul rachier avea pe Toader calfă.

Toate aceste magazii, dughene, bănci erau înlesnite de domn cu hrisoave speciale pentru ca ai lor să nu fie supăraţi cu dările şi angăriile din restul ţării. Erau în Iaşi 126 hrisovoliţi, din cari 38 de starea I-a şi 88 de starea II.

f) *Jidovii.* Elementul jidovesc în Iaşi a sporit în mod considerabil în pragul secol. al XIX-a. Schimbările aduse în răsăritul Europei cu împărţirea Poloniei, au făcut ca elementul jidovesc să roiască în părţile Turciei, unde erau mai ocrotiţi, şi potrivit obiceiului ţării să devie *raiale turceşti* ca şi toţi ceilalţi locuitori birnici ai ţării, şi pe care fiscul în lipsă de alte categorisiri să-i pună în rândul *jidovilor pământeni.*

Condica ne dă 664 jidovi pământeni, cari practicau comerţul şi meseria lor, locuind în 12 uliţi afară de *Frecău, Iveredee* şi *Chervăsarie.*

Afară de jidovi pământeni mai avem jidovi sudeţi ruşi (141) jidovi sudeţi nemţeşti (294), jidovi sudeţi prusaci (1), jidovi sudeţi franţuzeşti şi englezeşti (4).

Erau dar în Iaşi în 1820 peste tot *1104 jidovi* ceia ce ar face cam 6000 suflete de jidovi.

Am pus la un loc toate categoriile de jidovi, pentru că pe noi ne interesază prezenţa lor în capitala Moldovei, mai mult de cât raportul politic al sudeţiei lor.

Cei mai mulţi din jidovi îşi aveau poreclele după meseria lor. Ar fi lung pomelnicul lor; credem însă că natura meseriilor practicate de jidovi faţă cu cele practicate de creştini ne poate sluji ca pildă de felul cum s'a înădit curentul imigraţiunii jidovilor Poloneji la noi, cum ei au împlut în mare parte un gol în ocupaţiunile manuale, din care a decurs răpunerea elementelor creştine în meseriile practicate de ei, având in aceasta un ajutor indirect în însăşi colaborarea statului român.

Iată o listă de jidovi fără nici o altă indicaţie de cât numele lor de botezul mozaic.

—Aron, Avram, Aiuba, Aizăc, Anciul;

—Bercul, Buium, Beicul, Beiniş, Burih, Boroh,
Cheives, Calman, Cerbul, Copil, Chivei, Chivea, Caluş, Carlo,

—David; Erşcu;—Froim, Faibeş;

—Guvril, Gudale, Gros, Haim, Herşcu, Hamhă, Hascal, Heinic, Hainer, Hanciul, Huşaim, Hune, Hanca,

—Izdrail, Iosip, Isac, Iancul, Iduli, Iţăc, Ilie, Ioina, Iacob, Iver, Inde, Iancăl.

—Leiba, Lazăr. Leizer, Lupul, Litmel, Letcul, Lahman, Leilic, Laba, Lipi,

—Moisă, Mendel, Menghel, Mahăl, Moşcul, Marcul, Metel, Manos, Mates, Meer, Mihel, Moişul, Magdalin,

—Nută, Nuhăn, Nuhal, Naftule, Nuhăl, Nutăn,
Pascal, Pencos, Periţ; Rahmil, Reiva,

—Samsa, Somăul, Sundel, Saim, Smil, Săneon, Solomon, Şimon, Strule, Şamhil, Solomon,

—Tule, Todoros, Ţală; Zailic, Zalman.

www.dacoromanica.ro

Pentru înţelesul meseriilor practicate de jidovi şi de creştini, dăm în paralelă lista tuturor acestor meserii, după cum rezultă din condică :

	creştini	jidovi		creştini	jidovi
abageri	27	—	fabricanţi	6	1
alamari	3	7	feredegii	1	1
argintari	16	58	furmagii	1	1
bacali	44	—	gaitanari	1	—
baibaracari	2	1	giuvaergii	1	11
băndari	—	1	grădinari	12	
bărbieri	40	—	hahami	—	13
blanari	95	2	hagii	15	—
bogasieri	3	—	harabagii	3	11
boiangii	12	—	holercar	—	1
brahari	11	—	iorgangii	4	
brânzari	1	—	lăcătuşi	12	—
bucatari	2	1	laptari	1	1
buccengii	—	1	lemnari	5	—
butnari	15	6	legători de cărţi	2	—
cahfegii	9	—	lipscani	5	4
caldarari	7	—	mahali	10	1
calfe	20	48	merari	11	3
cărămidari	5	1	mindirigii	11	—
cărbunari	1	—	morari	5	
caretaşi	9	—	olari	9	3
cavafi	2	—	pânzari	3	—
casapi	34	21	pălărieri	2	3
ceasornicari	6	2	păslari	4	—
ceauşi	7	11	păscari	8	1
harabagii	—	1	pecetari	—	1
cepregari	5	26	peşchirgii	5	—
chetrari	62	3	plăcintari	2	—
chelari	2	—	postavari	—	3
cheptanari	2	—	precupeţi	71	42
chiristigii	9	—	rachieri	4	27
chitari	10	9	rogojinari	2	—
ciocli	59	4	rotari	4	—
ciubotari	142	55	sărari	—	2
cofetari	2	1	săpători de piatră	—	1
cojocari	30	2	şăpcari	—	1
cizmari	36	—	şindilari	1	—
crăşmari	76	6	săoari	1	—
croitori	137	85	săhăidăcari	9	1
curelari	2	2	scriitori în şcoală	—	1
cuşmari	—	2	săpători	—	1
credincioşi	—	2	şlicari	22	4
dascali	24	16	soponari	8	—
doftori	—	1	şpiţeri	2	2
fanaragii	—	4	stoleri	24	7

www.dacoromanica.ro

	creştini	jidovi		creştini	jidovi
steclari	—	21	tiutiungii	9	1
strungari	1	1	vutcari	16	—
tăbăcari	8	2	varari	—	1
talpalari	5	1	văcari	5	—
teslari	85	1	zarafi	—	8
tinichigii	3	6	zugrafi	6	3
telali	1	5			

Jidovii precumpăniau pe creştini în următoarele ocupaţiuni: telali, tinichigii, rachieri, harabagii, giuvaergii, fanaragii, cepregari, calfe, argintari, alămari.

Nu se găsiau jidovi acum o sută de ani în urmă în ocupaţiunile următoare: abageri, *bacali*, *bărbieri*, bogasieri, boiangii, brahari, *brănzari*, căldarari, cahfegii, caretaşi, cărpaci, chiristigii, cizmari, grădinari, hagii, iorgangii, lăcătuşi, lemnari, mindirigii, morari, pănzari, păslari, peşchirgii, plăcintari, rogojinari, rotari, soponari, vutcari, văcari.

Se găsiau numai jidovi în următoarele meserii: vărari, zarafi, steclari, săpători, şapcari, tabacari, sărari, cuşmari, harabagii, buccengii, butnari.

g) *Seimenii hătmăneşti şi ageşti.* In serviciul de pază a capitalei erau aşa zişii *seimeni*, un fel de sergenţi de oraş, cari făceau serviciul de pază ziua şi noaptea. Erau peste tot 42 seimeni, din care 23 hătmăneşti şi 19 ageşti. Toţi aceştia locuiau în Ciurchi (37) şi Tataraşi (5).

Iată câteva nume de seimeni: David, Neagul, Maxim, Duduica, Vârlan, Pasat, Dabija, Bularga, Nedelcu, Baltazar, Bejan, Dorin, Guţă, Flueraş etc.

Cu desfiinţarea şoltuzului, către 1760, s'a dat în sama lui vel agă paza ordinii în Iaşi, ca o diferenţare a hătmăniei în atribuţiile sale şi atunci pe lângă seimenii hătmăneşti s'au înfiinţat seimenii ageşti.

h) *Mehterii curţii gospod* erau 16, deşi condica îi adună greşit 19; mai toţi aveau o ocupaţiune specială pe lângă cea de muzicanţi ai curţii; cibotari (4), doboşeri (4), cizmari (1), talpalari (2), mehteri (5). Toţi stăteau prin mahalale: Ciurchi (5), Tataraşi (1). Rufeni (2), Căcaina (2), Muntenime (4), Broşteni (1), Feredee (1).

Mehteri erau muzicanţii curţii domneşti, căci la însumarea ce se face tuturor categoriilor de cetăţeni (pg. 42) se zice: 19 mehteri, ce slujesc la *meterhane*. Meterhaneaua era o muzică militară, ce cânta la curtea domnească.

i) *Portărei, şătrărei, tulumbagii, apari, topcii, tablagii, bucătari, chetrari, lemnari, teslari.* Toate aceste mici categorii de cetăţeni puşi în slujba curţii domneşti (gospod), cum şi a hătmăniei şi agiei erau în număr de 87 din care *portărei* (11), mai toţi cu şederea în Tataraşi (9) şi Muntenime (2), *şătrărei* (7), toţi stând la mahalale, *tulumbagii* (15), un fel de pompieri, *apari* (20) din cari ai curţii gospod 11, ai agiei 2 şi a lui divan efendi 1; *topcii* ai curţei gospd erau 3.

Pentru săcăluşele de la Curte nu erau mai mult de trei topcii: *Ispir* C, *Chiuchiul* D. şi Toader topciul;— *tablagii* 4, *bucatari* 4, *chetrari* 3, *lemnari* 11, *teslari* 9. Şi aceştia trăiau la mahalale: Ciurchi (12) Tataraşi (3) Rufeni (2), Muntenime (2), Cacaina, Feredee, Broşteni şi Agioaia câte unul.

j) *Calaraşii de Ţarigrad şi lipcanii* erau 31, toţi în serviciul poştei interne (lipcanii) şi externe (călăraşii de Ţarigrad). Prin satele de răzeşi şi de mazili, mulţi erau tocmiţi în acest serviciu, şi pe sama lor îşi aveau caii lor, putând lua la nevoe în drumul lor *caii de olac*. Calaraşi erau 26, iar lipcani numai 5, cu doi odobaşi. Din aceasta se vede ce legătură strânsă erau între domnie şi Poartă pentru a pune în acest serviciu atâta lume măruntă de prin mahalalele Iaşilor! In schimb poşta internă era

www.dacoromanica.ro

redusă cu un serviciu de 5 lipcani cu odobaşa lor. Incă nu începuse organizarea serviciului de corespondenţă oficială, întru cât toate actele cu caracter privat nu erau trimise cu poşta; ci particularii şi le luau şi le duceau la instanţele respective, singuri făcîndu-şi serviciul de curieri; iar oamenii gospod trimeşi în cercetarea diferitelor pricini îşi luau ca taxă *„ciobotele“*, de unde vorba: «paralele-s cu *cibote roşii*».

Şi calaraşii locuiau prin mahalale, aşa în Tataraşi erau 15, în Rufeni 5, în Cacaina 6, în Muntenimi 2, pe uliţa Hagioaei 3.

k) *Fuştaşi de harem* Atât domnul cât şi doamna îşi aveau *fustaşti* [1]) lor. La 1820 fustaşii de divan nu mai existau; începuse a fi *aproxii*; rămăsese numai 4 fustaşi de harem, puşi în serviciul doamnei.

l) *Slujbaşii poştei*. Casa menzilului sau a poştei îşi avea şi dânsa personalul ei: *ţimiraşi, surugii* şi *căruşi*. Peste tot poşta Moldovei îşi avea la Iaşi, în capitală, un personal de 31 slujbaşi, din cari 4 căruceri, deci 4 căruţe de poştă; cu 17 surugii, ce se schimbau mai des unii cu alţii în serviciul poştei. Toţi aceşti surugii trăiau în Muntenime, adică in Sărărie. Ţimiraşi [2]) erau 10 şi trăiau tot în Muntenime.

m) *Slujbaşii vămii*. Pe lângă ungurescul *vám*, de unde avem pe românescul *vamă, vameş, a vămui*, (ung. *vámos, vámolni, vámozni*), oficialitatea a luat de la Turci pe *Carvasară*, «donane» (t. kervânserai), care a şi dat uliţii, pe care era aşezată, numele de uliţă *Chervăsăriei*, azi str. sf. Lazăr, supt *vamă*.

Chervasaraua era aşezată pe locul de azi al bisericei sf. Lazăr, zidită în 1704 de Mih. Racoviţă, în ograda Vămii, şi în preajma curţilor Racoviţeşti.

Pe această uliţă a Chervăsăriei trăiau în 1820 următorii: 1 birnic, 1 chitar, 1 emac, 4 ertaţi de bir, 5 jidovi sudeţi ruşi şi nemţi, 6 sudeţi nemţi. In total 18 cetăţeni. Asta arată cât de mică era uliţa veche a Chervăsăriei, cât de puţine case erau pe locul de azi al uliţei sf. Lazăr, şi aceasta ne explicăm prin faptul că era locul impropriu pentru aşezarea de case, supt Curtea domnească fiind *iazul* vechiu al Curţii, iar pe dreapta era mlaştina Bahluiului, puţin înlesnitoare pentru aşezat case.

Vama laşilor avea în serviciul său 18 slujbaşi — chinargii — din care 4 chinargii erau la vama din Frecău pentru mărfurile care veniau dinspre răsărit (Rusia); 8 chinargii erau la vama din Broşteni, pentru mărfurile cari veniau dinspre sud (Turcia), şi 6 chinargii, erau la vama din Muntinime, pentru mărfurile ce veniau dinspre Hârlău şi Botoşani.

Vama Frecăului era cea de la sf. Lazăr; vama Broştenilor era pe Podul Vechiu; Vama Muntenimilor era spre Toma Cozma.

n) *Chitarii*. Tot târgul laşii era servit în 1820 de 32 chitari, având în serviciul lor 48 slugi; în total serviciul pităriilor capitalii era îndeplinit de 80 persoane. Iată cum erau organizaţi: 1 chitar baş, 1 ceauş de chitari, 4 tejghetari, 24 chitari, 2 peşchirgii; iar slugile chitarilor îndeplineau aceste servicii: tejghetari; peşchirgii, hamurgii, morari, gurari, căruceri, dărvari, eliccii, iordangii, cărătorii de apă, saizi (6).

---

1). *Fustaş* era cel ce purta *fuşte*. Din lat. *fustis*, bâton, s'a păstrat la Români în practica războiului de ţesut pânză *fuşcei, fuştel*. Când s'a organizat domnia s'a dat acelaşi nume la sulităle cu vârf ascuţit, dar cu mănerul de lemn, ca şi la fuşceii de la pânză. De aici şi numele de fustaş dat slujbaşului pus în paza persoanei domnului sau a doamnii. Unii erau fustaşi de *divan*, alţii erau fustaşi de *harem*, întru cât după moda turcească apartamentele doamnei erau numite *harem*.

2) Ţimiraş la casa menzilului era slujbaşul rânduit de domnie la diferite staţii de poştă, care îşi avea semnul său, la şapcă şi la căciulă «marque, signe.» Ţimiraş vine din Ungurescul «cimer» luat de la italianul *cimiera* «ornament qui surmonte la cime d'un casque» (lat. *cyma*). Şi azi avem familia *Simiraş*, din *Ţimiraş*.

www.dacoromanica.ro

Chităriile erau pe Podu Vechiu 2 a lui Ion Martin şi Dumitru Chitarbaş; în Frecău erau 2, la Golia 2, în Chervăsărie 1, în Agioaia 1, în Măji 4; în Muntenimi 8, în Broşteni 7; în Feredee 4; apoi a lui Hristodor, la moara Goliei şi ale Sf. Spiridon.

In jurul acestei meserii domnia a hărăzit şi titluri de boerie: pitar şi *vel pitar*, «acel care privighia la aprovizionarea de pâne la Curtea domnească».

l) *Plăcintari şi bucatari.* In Iaşi în 1820 erau 14 plăcintari cu 19 slugi; în total 33 persoane; din aceştia mai toţi erau levantini; Eni, Veneti, Ivan, Nastasă Grecul, Neculai ot Ianina, Ţuduri, Abdulă, etc. Plăcintarii îşi aveau starostele lor — Petrea — Slugile plăcintarilor erau calfe, căruceri, eliccii, tablagii etc. Ei şedeau în Feredee (6), în Broşteni (7) în Muntenime (2), în Hagioae (12).

p) *Casapii.* Erau 34 şi tăiau la Ciurchi 12, în Rufeni 5, Cacaina 2, în Muntenime 6, Feredee 1, la Broşteni 8. Ei îşi avea starostele lor — Toader staroste de casapi—în Ciurchi.

r) *Sudiţii* [1]). Supt acest nume se cuprind toţi cei *supuşi* unei protecţiuni străine. Indigenii erau toţi *raiale*, de şi în specie *raiale* la noi au fost: *Hotinul, Brăila, Vlaşca* şi *Teleormanul*, unde cetăţenii supuşi Sultanului erau *creştini* în majoritate. Chiar jidovii localnici socotiţi ca *raiale*, se găsesc trecuţi în Catastih ca *jidovi pământeni*.

Statele cari aveau în Iaşi *sudiţi* în 1820 erau: *Rusia, Austria, Prusia, Franţa* şi *Anglia*.

Rusia numără 320 sudiţi creştini şi 141 sudiţi jidovi; peste tot 461:

Austria numără 320 sudeţi creştini şi 294 sudeţi jidovi; peste tot 614.

Prusia numără 50 sudeţi, din cari 2 jidovi.

Franţa şi Anglia aveau 20 sudeţi, din cari 4 jidovi.

Peste tot sudeţii în Iaşi erau 1145; deci 28 la sută din totalul cetăţenilor leşeni erau supuşi străini.

Impărţiţi pe naţionalitate reiese aceste cifre;

	Rusia	Austria	Prusia	Franţa şi Anglia	Total
Jidovi	141	294	2	4	441
Greci	34	—	—	—	34
Armeni	15	33	—	—	48
Sârbi	26	—	—	—	26
Moldoveni	25	—	—	—	25
Ruşi	260	—	—	—	260
Nemţi	20	287	48	—	355
Franceji şi Engleji	—	—	—	16	16
	521	614	50	20	1205

Cea mai bogată sudeţie era acea rusească, care cuprindea tot felul de neamuri într'însa. De ce? Rusia era curte protectoare, şi ca atare îşi întindea protecţiunea asupra întregei ţări şi a celei mai mari părţi din norod. Era o chezăşie că interesele materiale ale unui cetăţean erau mai bine apărate dându-se de *sudet rosienesc*, de cât dacă era o simplă *raià*.

Mulţi boeri erau sudeţi ruşi; iar dintre Moldoveni găsim 25: D. Vasiliu, N. Blănariu, T. Bacalu, C. Antoniu, Marinciul bacal, A. Borcovici, D. Croitoru, Dănilă Crâşmar *venit de peste Prut*. D. Blanar, C. Mistru, M. Braşovanu, D. Blanariu, Şt. Cojocariu, N. Calfă

1) *Sudit* (lat subditus), ital suddito, sujet, protegé, étranger; cuvântul de şi latin, nu e moştenit din moşi strămoşi ci e introdus de cancelaria consulatelor austriace. Pentru jidovii *sudeţi* s'a introdus în sec. XIX pe *târtan*, din *untertanen*).

www.dacoromanica.ro

de teslari, I. Săhaidăcar, I. Chitar, Andrei Chetrar, Manole Merar, *I. Turculeţ*, Gh. Făclier, Gh. Crâşmaru, M. Croitoru, Gh. Croitorul, Tanasă Precupeţ, etc.; deci lume măruntă comercială şi de meseriaşi.

Dintre Greci sudeţi Ruşi, însemnăm câteva nume: Costea *Zarafopolo*, Marin *Papadopolo*, Dima Pogone, D. *Plastarà*, Pan. *Dioghenide*, Cozma Colocodopolos, Pan. Vasiliu, D. Cazacliu, D. Costandin, Tanasă Corda, Ianachi Altin, A. Mucul, Tan. *Vorea*, Har. *Lambru*, etc.

Interesantă e lista Armenilor sudeţi austriaci, ca unii ce erau veniţi din Bucovina şi Galiţia: Gr. Hudicoglu, Toma *Buiuc*, C. Buiuc, *Carabet*, Hagi Agop *Caracaş*, Agop Vartam, Ariton *Stepanovici*, *Ioachim Petrovici*, Melcom Ovanes, D. Hrisodor, Chircor Ciacăr, Hagi Zaharia, Hagi *Manciuc Buiucliu*, Avedic *Melidon*, Avac, Sava Saul, Capriian, Hagi Bagdasar, Moisă *Mane*, Ghiumuş *Caracaş*, Hagi Chircor baş caracaş, Asfădur. Hagi *Tatos*, Hagi Ştefan arman, Gr. Axinte arman, Ovanes Rusciucliu, etc.

Tot aşa de interesant e a vedea pe *Nemţi* daţi ca sudeţi Ruşi: Stanislas Liubliner, Marcu Lorentz, Liher, Filip lăcătuş, Nicolae unter ofiţer, Fetcul niamţ lăcătuş, Krăşner, Zosăp, Samon, Karlo, *Dan. Klos* fabricant, Fernalt stoler, Petre stoler, Petre Zograf, Viflider, Gheorghe tinichigiu, Anton calfă de zidari, niamţ.

Unii sudeţi se puteau erta de *podănie* (r. podanyi, sl. подьдани sujet, pol. podany), cum găsim 2 sudeţi: Grigore Stoleru şi Anton Chetrar «ertaţi de podănie de răposat. polcovnic Manolache Balş».

Dintre sudeţi nemţi, franţuzi şi engleji spicuim câteva nume, ce interesează Iaşii: *Dubert, dascal franţuz*, Costant. *dascal* neamţ, Nicolae *dascal*, Costache *spiţer*, Karlo *făcător de forte pianuri*. Ion şi Mihai Barmica *muzicanţi*, Nicolet *cofetar*, Grigore *biliardgiu*, Kraos *dascal*, Pan. Miller, *Gal franţuz dascal*, Baca *dascal neamţ*, Şaidar *dascal franţuz*, Ludovic *ceasornicar*, *Pav Genelie franţuz*, *Lencur dascal*, *Ruja dascal Italian*, *Jajde dascal*, etc.

Nu puţin interes avem de a şti ce loc ocupau toţi aceşti sudeţi străini în piaţa comercială şi industrială a Iaşilor, mai ales după socoteala comparativă, ce am făcut între elementele creştine şi cele jidoveşti. Toţi aceşti sudeţi practicau 76 meserii, afară de cei ce sânt arătaţi ca fără nici o meserie—401 la număr—. In aceste 76 meserii găsim 1499 meseriaşi, din cari:

creştini localnici	750	sau 49.2	la sută.
sudeţi streini	378	sau 24.7	la sută.
jidovi	371	sau 26.1	la sută.
Total	1499	100	

Iată lista acelor 76 meserii, repartizate pe cele trei categorii de meseriaşi.

	localnici	sudeţi	jidovi		localnici	sudeţi	jidovi
alamari	—	4	7	boiangii	9	3	—
apari	3	1	—	braşoveni	3	6	—
argintari	14	2	58	bucătari	1	1	1
armaşi	—	1	—	butnari	11	4	6
arândaşi	—	1	—	calfă de podari	—	1	
bacali	34	10	—	cărămidari	4	1	1
baibaracari	1	1	1	caretaşi	—	9	—
biliargii	—	1	—	casapi	3	2	18
blanari	86	9	2	ceasornicari	1	5	2
bogasieri	1	2	—	ceprezari	5	—	26

www.dacoromanica.ro

	localnici	sudeți	jidovi		localnici	sudeți	jidovi
chetrari	24	38	3	pânzari	2	1	—
cherestigii	7	2	—	pălărieri	—	2	2
chitari	5	2	9	paşcari	7	1	1
ciobotari	75	67	55	precupeți	65	6	42
cofetari	2	5	1	piano forte	—	1	—
cojocari	29	1	2	prapurcici	—	1	—
coroeri	—	3	—	rachieri	4	5	27
crâşmari	59	17	6	rotari	3	2	—
croitori	126	11	85	săbieri	2	3	—
curălari	—	2	2	sahaidacar	4	5	1
dascali	15	11	16	staroste	2	1	3
doftori	—	1	1	strunar	—	1	—
fabricanți	—	8	1	stoler	—	25	7
frânghieri	—	1	—	soponar	7	1	—
făclieri	1	1	—	strugari	—	1	1
franzolagii	—	3	—	spițeri	—	4	2
geambalari	—	1	—	solonari	—	1	—
grădinari	9	3	—	sofragii	—	1	—
hangii	—	1	—	tabacari	—	3	—
iorgangii	3	1	—	tractirgii	—	2	—
herar	—	1	—	tufecciu	1	3	—
lăcătuşi	—	12	—	tiutungii	3	6	1
lemnari	7	5	—	teslari	70	15	1
mindirigii	9	2	—	vezetei	2	3	—
mahali	9	1	1	vieri	4	1	—
merari	10	1	3	vutcari	10	6	—
muzicanți	—	2	—	zugrafi	2	4	3
ofițeri (unter)	—	1	—	fără arătare	—	401	—
olari	6	3	3		750	779	401

s) *Lipovenii.* Condica aşa îi înscrie «*Lipovenii castrați şi alții ce s'au întors din eresul castraților şi acum se află sub protexia Sfintei Mitropolii*». Condica ne dă 42 lipoveni, ce locuiau în Tataraşi (8), în Broşteni (32), în Feredee (2). Cei mai mulți trăiau în Broşteni, pe locul unde şi azi se află; acolo şi-au ridicat biserica lipovenească către 1870.

Păr. Melhisedec în Istoria Lipovenismului în România (Buc. 1871) povesteşte pe larg venirea acestor schizmatici Ruşi în Moldova şi în special în Iaşi [1])

1) Lipovenismul a luat naştere după 1654 la Moscova, după reforma lui Nicon; bătrânii vremii neprimind reforma limbii textelor bisericeşti au ajuns la schizmă. In 1724 mitropolitul Gheorghe al Moldovei hirotoniseşte un episcop lipovan pentru Ucraina, iar la 1730 Mitropolitul Antonie şi Gr. Ghica Vodă hotărăsc a le rădica şi o biserică şi a le hirotonisi un al 2-lea episcop. Dar propaganda lor fiind socotită periculoasă şi protivnică firii, ei începură a fi persecutați şi impostorul lipovan Atinogen fiind condemnat la moarte scăpă cu fuga.

Refugiați din Rusia la noi, Lipovenii capătă hrisoave de privilegii de la Voevozii A. I. Mavrocordat şi A. C. Mavrocordat.

Mitropolitul Veniamin Costachi porni contra lipovenilor o acțiune energică de convertire, rupse comunitatea lor în două: scapeții din Păcurari subt jurisdicția preotului

www.dacoromanica.ro

ş) *Emacii.* Erau trei categorii de *emaci* ca şi seimenii: emacii curţii gospod (114), emacii hătmăneştl (23) şi emacii agesti (25); peste tot 162.

In şirul emacilor ce alcătuiau *ogiaclâcul* curţii gospod intrau emacii lui tufeccibəsa (20), emacii delibaşii (38), emacii lui ghiunler agassi (20), emacii lui delibaşa Nicola (10) şi emacii lui Cărksărdar (20).

t) *Cioclii.* In seria breslelor din Iaşi, cioclii nu atârnau de agie, ci ei împreună cu calicii atârnau direct de mitropolie. Cioclii în 1820 erau 68 la număr; rari dintrânşii aveau ca unică meserie de a fi cioclu, 8 la număr; restul erau cu diferite meserii şi la înmormântări făceau şi pe ciocli; asa erau 11 ciobotari cari făceau şi pe ciocli; apoi erau pânzari, curelari, croitori, pâslari, teslari, pietrari, soponari şi cepregari ce făceau şi pe cioclii.

ţ) *Arnăuţii.* Erau în număr de 36; şi arnăuţii erau ai curţii gospod, ai agiei şi ai hătmăniei. Mai toţi arnăuţii stăteau în mahalaua Feredeelor, deci în dosul Curţii şi în dosul uliţii mari boereşti.

u) *Boerii şi scutelnicii lor.* Ultima categorie de cetăţeni în raport cu fiscul erau scutelnicii şi slugile boereşti. Condica nu ne spune nimic de clasa boerească, întru cât boerii n'aveau nici un raport cu fiscul. Numărul boerilor, ca şi rangul lor oficial nu ni-l arată condica de cât în mod indirect, căci înşirând pe nume scutelnicii se arată şi cărui boer aparţineau.

Scutelnicl erau 639; la aceştia trebue adăugiţi încă 308 scutelnici, din cari 69 aparţineau consulatului rosienesc şi cinovnicilor acelui consulat, 90 lui divan efendi şi lui baş beşliagassi, 36 slujbaşilor agesti, iar 113 aparţ neau la diferite nume. Erau la 1820 un total de 947 scutelnici, cari faţă cu 4068 totalul contribuabililor leşeni reprezenta 23% din populaţie. Toţi aceştia n'aveau a plăti birul, nici a face alte havalele şi angherii, ce erau pe ţară, întru cât dânşii le făceau pentru stăpânii lor; ei nu plătiau de cât anumite dări ca desetina, gorştina şi altele cari priveau *averea* lor, nu *persoana.* De toate sarcinile fiscale, legate de *persoana* lor. erau scutiţi, în folosul boerului; de toate sarcinile ce priveau *averea* lor, le dădeau după anumite ponturi şi testamente domneşti.

v) *Boerii din Iaşi şi ţinut.* In 1819, când Sc. Alex. Calimah Vodă fu mazilit, avea cu sine acest divan de boeri:

C. Balş vel logofăt al ţării de jos şi *epistat visteriei.*
V. Costache vel logofăt al ţării de sus.
Alex. Ianculeu vel vornic ţării de jos.
C. Costachi vel vornic ţării de jos.
T. Balş vel vornic ţării de sus.
Şarban Negel vel vornic al obştii.
Andronachi Donici vel vornic ţării de sus.
Cost. Conachi vel vornic al politiei.
C. Paladi hatman şi parcalab Sucevei.
G. Negri vel postelnic.
C. Sturza vel vornic de aprozi.
Petre Roset vel spatar.

---

de la Sf. Haralambie protopopul Dioghenide Greţul, iar pe Lipovenii de la Broşteni îi aduce la dreapta credinţă, cum sună spusele din capul paragrafului.

In 1804 Dec. 22, Mitropolitul Veniamin face o întimpinare către Domn ca să se oprească pe Lipoveni de a face proseliţi şi să fie puşi supt privigherea protopopului de Iaşi, ceia ce Vodă îi admite prin hrisovul din 20 Ghenar 1805 (Uricar IV, 137).

www.dacoromanica.ro

Sandu Crupenschi vel ban.

(Surete şi Izvoade mss. XX 671 ; idem XXI, 178; idem XXII 1369; N. Iorga Doc. Calimachi I. 541).

Venind Mihail Gr. Suţu Vodă în scaun rândui următorul divan:

D. Sturza vel logofăt al ţării de jos.

Iordachi Roset vel visternic.

D. Manu vel postelnic şi *epistat hatmăniei menzilului.*

Gr. Ghica biv vel vornic şi *epistat agiei.*

Dumitru Ralet vel vornic ţării de jos.

Andronachi Donici vel vornic ţării de sus.

Alex. Calimah vel vornic ţării de sus.

Dracachi Roset vel vornic al obştiei.

Alex. Manu vel hatman şi parcalab Sucevei.

C. Conachi vel vornic al politiei.

Iacovachi Rizul vel postelnic.

C. Suţu biv vel postelnic şi *epistat logofeţiei a doua.*

Alex. Cantacuzino vel vornic de aprozi.

Ioan Schina vel camaraş.

Ioan Suţul vel armaş.

Ioan Prăjescul vel spatar.

Ilie Holban vel ban.

Cost. Manul vel comis.

(Doc. Manu 308 ; arh. stat. Buc. dosarele bis. Sf. Ioan din Iaşi, pachet 36, 1).

Pe lângă aceşti boeri divanişti, condica noastră ne dă un şir lung de boeri, jupânese şi case boereşti, a căror poziţie socială se cântăria după numărul scutelnicilor puşi in serviciul casei.

Logofeţi: C. Balş 26 liudi scutelnici, Iordachi Canta 25, casa logofătului C. Ghica 17, Gr. Sturza 10, *Dim. Sturza* 9, Lupul Balş 5, logofeteasa Zoiţa Balş 5, logofeteasa Stratulatina 2; peste tot *99 liudi.* In judeţ găsim aceşti logofeţi: D. Sturza (Rânghileştii, Lucenii, Coropcea); C. Balş (Păulenii, Cristeştii) Gr. Sturza (Măcăreşti).

Vornici: Gr. Ghica 12 liudi scutelnici, *Alecu Calimachi* 11 ; Alecu Ghica 11 ; Alecu Canta 10, casa vornicului N. Hrisoverghi 10, *Andronachi Donici* 8, Vasile Roset 7, Cost. Mavrocordat 6, Iordachi Ghica 6, Iancu Miclescu 5, Vorniceasa Catinca Balş 5, Iordachi Catargiu 4, *Dracachi Roset* 3, *Şarban Negel* 2, C. Catargiu 2, Dimachi 2, T. Balş 1 ; *C. Conachi* 1 ; peste tot *107 liudi.* In judeţ găsim aceşti vornici, Iordachi Catargiu (Vlădeni. Bereşti), Teodor Balş (Perieni, Cândeşti), Cost. Costache (Căcărăzenii), C. Mavrocdrdat (Cotul lui Ivan), Dim. Ralet (Izvoarele) Alecu Calimach (Mărzeşti), Catinca Balş (Epurenii).

Vistiernici: Iordachi Roset 21, Sandu Sturza 19, Const. Canta 11, Alecu Balş 11 ; peste tot *62 liudi.* In judeţ găsim pe Iordachi Roset (Ulmii), A. Balş (Zberoaea).

Postelnici: Grigore Balş 17 liudi, Alex. Mavrocordat 10, Ion Neculcea 7, Grig. Ventura 3, Alecu Beldiman 3, postelniceasa Neculachina 2, peste tot *38 liude.* In judeţ găsim pe Caragea (Unghenii), Grig. Balş (Tomeştii, Hulboca), A. Mavrocordat (Miroslava).

Agi: Nicolachi Roset 9, Dum. Ghica 7, Alecu Greceanul 2; peste tot *18 liudi.* In judeţ găsim pe: Alecu Greceanu (Tăuteşti), Nec. Roset (Stânca), Catinca Ghica (Bobuleşti).

Spatari: Teodor Balş 14, Iordachi Bucşănescu 12, Iordachi Drăghici 11, Vasile Roset (Baston), 8, Petrachi Cazimir 6, casa spatarului Grigore Razul 1, Iordachi Bălşucă

www.dacoromanica.ro

1, peste tot *53 liudi*. In judeţ găsim pe: Iancu Canano (Budeştii). Dum. Canta, (Vlădeşti, Popricani), Iorgu Ghica (Cornu-Negru), Mih. Racoviţă (Şătrăreni), Iord. Bălşucă (Ţipileşti). Ioan Costachi (Bordea), Marghioala Canta (Petreşti).

Hatmani: Iordachi Balş 38 liudi, Cost. Paladi 25, Răducanu Roset 7, Cost. Balş 3. Alecu Manul Căimacam 1; peste tot *74 liudi*. In judeţ găsim: C. Paladi (Bădeuţii, Leţcanii vechi, târg Ştefăneşti, Stânca). Iord. Balş (Ţuţora, Leţcanii noi), Vas. Roset (Lăzăreni); Răducanu Roset (Colţu Cornii, Bohotin, Gura Bohotinului, Hămeiosul, Bazga, Cozia, Mitocu, Hiliţa, Marmura, Petcu, Roşul, Răducăneni).

Çăminari: Grigoraş 7, Tanasă Gosan 6, Dumitrachi Florea 5, Ianachi Danul 4, Ilie Cogălniceanu 4, Burghele 3, Sandul Caţichi 3, Gh. Hermeziu 2, Ioan 2, Chiriac 2, peste tot *38 liudi*. In judeţ găsim pe: Tănasă Gosan (Cucutenii), Sandulachi Caţichi (Durneşti. Gropniţa), Anastasă Scorţescu (Căueştii) Dum. Floare (Movileni) Mih. Razu (Chişărăi).

Bani: Mihalachi 17, T. Carp 3, peste tot *20 liudi*. In judeţ găsim bani. Mih. Rizu (Dobărceni). Carp (Camanăreşti). Ioan Tăutul (Moimeşti), Alecu Afendule (Salăgenii), băneasa Ghica de la Bucureşti (Grozeşti, Coada Stâncii).

Sărdari: Ilie 12, Alexandru Venier 7, C. Vărgolici 5, C. Caţichi 4, Dumitraki de la Hrisoverghi 3, Gh. Negruţi 2, peste tot *33 liude*. In judeţ găsim pe: Enachi Ranet (Trifeştii), Dimachi (Zabolqteni), C. Vârgolici (Cărniceni), Iordachi Vartolomeu (Stolniceni), Onofrei (Mânzăteşti), Zoiţa Carp (Băltenii).

Paharnici: C. Istrate 7, Jan 4, M. Veisa 3. Ianachi Adam 3, C. Pomer 3, M. Chinezu 2; peste tot *22 liudi*. In judeţ găsim pe: Gh. Meghistan (Silişcani), Dinu Negruţi (Trifeştii vechi), Casandra Fote (Zaboloteni) Nec. Dimitriu (Găureni), Toma Cozma (Potângeni).

Stolnici; Iordachi Brănişteanu 6, Ioniţă Butu 6, Alecu Anastasiu 2, peste tot *14 liudi*. In judeţ găsim pe: C. Canano (Cişmăneşti) Ioniţă Duca (Potropeşti).

Vel camaraş 2, *portar başa* 2, *sulger* Leondari 2, *sameş* de Iaşi Ioniţă Anastasiu 6, *comis* Toma Luca 1. doftor Evstatie 11, beizadea Dum. Ghica 7, beizade Scarlat Ghica 3; peste tot 34 liudi.

Apoi mai găsim pe: P. Buşilă jicnicer Miron Scorţescu (Şăndreni), Tanasă Feştilă medelnicer (Mălăeşti), pe Vas. Hrisoverghi comis (Vlădeni), Zamfira Ruset (Poenele), cum şi pe domniţele Ralu Cantacuzino (Larga), Zoiţa Ghica (Isaia), etc.

La aceşti scutelnici, ce aparţineau boerilor de mâna întâia şi înalţi demnitari ai Iaşilor, mai erau alţi scutelnici acordaţi diferitelor instituţiuni religioase ori politiceşti, ca de pildă:

Sfânta Mitropolie cu	13 scutelnici	22 la bîserici româneşti
Vlădica de la Sf. Spiridon cu	5 „	
Biserica 40 de sfinţi cu	4 „	
Consulatul rosăsc cu	8 scutelnici	69 la consulatul rosăsc
Săcritariul rosăsc cu	22 „	
Atanasie ofiţerul ot Consulat rosăsc cu	27 „	
Luca ofiţerul rosăsc cu	12 „	
Divan Efendi cu 28 scutelnici		90 la Divan Efendi
Başbeşliagassi cu 62 „ *beşlii*		
Polcovnicul agesc cu 10 scutelnici		36 la agie
Başbulucbaş cu 10 scutelnici		
Başceauşul agesc cu 10 scutelnici		
Bulucbaş Costachi cu 2 „		
Bulucbaş Hriste cu 4 „		

www.dacoromanica.ro

Condica ne mai dă o sumă de 113 scutelnici *„supt numele unora şi altora din boeri şi boernaşi şi alte persoane"* (fila 38). Pentru întregirea listei boerilor din Iaşi spicuim toate aceste nume:

bani. Ion Tăutul I, banl Ştefan Bucşenescu I, băneasa Catinca I;

paharnici Neculai Vela frate cu căpitan Spiru I, pah. Terchiaghioglu I, pah. V. Docan I, casa pah. Dima ot 40 sfinţi I.

sărdari: Iordachi Cazimir I, serdar Isar I, Caliarhi I, Nicolai I, Mihalache Pascal I, Mih. Pascu 1, M. Gane 2;

stolnici: Chirica 3, Gianoglu I.

sameş visteriei Dumitrachi Ioan I.

vtori (2) comis I.

logofeţei: Mihălachi logofăt ot post Mavrocordat I, log. Costachi ot vornic Şerban Negel I.

doftori: Samurcaş I, Peras I.

căpitani: Sava Cavafbaş I, căp. C. Poloboc 2, căp. Ispir 4, căp. C. Carp I, vel căpitan C. Dinu I, căp, Spiru I, căp. *Costea ot Cerdacul lui Frenţa I,* căp. Iftime ot Consulat rosesc I, căp. Angheli I, căp. *Costache ot cerdacul Frenţăi I.*

polcovnici: Nec. Gociul 5.

Apoi: *bimbaşa* Sava I, *diacul* de divan Platon I, *bulucbaş* Ioan I, *staroste de sudeţi* Gheorghe I, *vornicia de obşte I, mehterbaş 2, bulucbaş hătmănesc* Petrache 4, *poroşnic hătmănesc* Iacob. I, *baş ćoadar 4, ispravnicul* curţii gospod I, *poruşnic* Anastasă I, *tărzibaş* Petrea I, cuiumgibaş I, bulucbaş hătmănesc Iordache I, *chiurcibaş* (proin) Iordachi I, *delibaş* Nicolae I, *saracibaş* a Curţii gospod. I, delibaş Sava 2, cavafbaş 1, *comişăl 1,* calpaccibaş Costandin 1, gramaticul ot Curtea gospod I.

biserici: vlădica de la sf. Spiridon 1, vlădica Ierapoleos 1, mănăstirea Aron Vodă I, biserica catolicească 4, prefectorul *lutrenesc* 4

consulate: secretarul nemţesc I, Ioniţă Bozian de la consulatul rosăsc I, Gheorghe coruer rosăsc I, dragomanul nemţesc I.

Fără de stări: Dumitru Arnăutul I, Iordachi Ţintilă 1, Anton de la Calimah 1, Catinca Negri 1, Gh. Cantaragiu fără bir 1, Răducanu Botezat 1, Belicioae 1, Alecu Caliarhi 1, Ruxanda ot Beilic 1, Leoniasa 1, Frecăţoaea 2, *Neculai Săon 1,* Chir Andrei 1. Enache Polizu 1, Coradon 1, Nicolai şi Grigoraş ce-au fost ciohodari în Brosteni 2, Răducan Botezat 1, scutelnic gospod 1.

Cunoscând numărul scutelnicilor, aflăm indirect numele fiecărui boer; aceasta cu atât mai mult că pentru fisc boerii de toate categoriile nu erau trecuţi în Catastih, neplătind dări către fisc.

Din înşirarea listei scutelnicilor aflăm că trăiau în Iaşi în 1820 avându-şi scutelnicii lor—158 boeri de toate categoriile având 723 scutelnici, iar bisericile, consulatele şi agia cu hătmănia îşi aveau alţi 224 scutelnici, sau peste tot 948 scutelnici.

Merită să semnalăm un fapt: cetind lista boerilor divanişti observăm că nu toţi miniştrii ţării îşi aveau scutelnicii lor la Iaşi, ceia ce arată că nu şedeau în Iaşi, ci-şi aveau casele lor la ţară şi numai dregătoria politică în Iaşi. Aşa C. Conachi vel vornic al politiei are 1 scutelnic, restul îl avea la ţară, la moşiile lui;—D. Manu vel postelnic, Gr Ghica vel vornic, D. Ralet vel vornic, Iacovachi Rizul vel postelnic, Ion Suţul vel armaş, Ioan Prăjescul vel spatar, Ilie Holban vel ban, C. Manu vel comis, n'aveau în Iaşi nici un scutelnic. De ce?

Pe când boerii din Iaşi aveau în serviciul lor numai 947 scutelnici, în judeţ boerii aveau 2987 slugi şi 980 scutelnici, adică 3967 inşi din 10227, cât cuprindea catagrafia ţinutului Iaşi pe acelaş an 1820.

www.dacoromanica.ro

Ca încheere dau lista tuturor cetăţenilor din Jud. Iaşi ca întregire şi lămurire târgului Iaşilor :

5237 birnici, din cari 3519 trecuţi, 733 breslaşi şi 980 scutelnici.
2927 slugi şi alţii fără bir.
22 nevolnici din slujbaşi şi alţii.
80 feciori de mazili şi alţii fără dajdie.
78 postelnicei şi alţii.
85 mazili cu feciorii caselor.
42 ruptaşi.
58 ruptele visteriei.
151 jidovi, din cari 81 orândari, 70 hrisovoliţi la Ştefăneşti.
59 sudiţi, din care 45 ruseşti, 12 nemţeşti şi 2 franţuzeşti.
338 cinul bisericesc, din care 172 preuţi, 32 diaconi, 122 dascali şi palamari, 12 ciocli.
7 slujitorii hătmăniei.
51 slujitorii Poştei
102 slujitori, argaţi, din care 48 seimeni, 49 roşii şi 5 baltagii.
288 ai isprăvniciei curţii gospod, din cari 163 lemnari, 26 toporaşi, 32 darvari, 66 cărbunari şi 1 vânător.
46 darvari ai d-sale vel pitar.
40 fustaşi ai divanului şi ai haremului.
5 seimeni ai Curţii gospod.
2 surlari.
2 tunari sau topcii.
3 armăşei.
5 darabani de temniţă.
130 comişei şi dărvari.
11 portărei.
32 slujitori ai vorniciei de obştie.
49 slujitori ai vorniciei de politie.
27 calaraşi şi lipcani.
3 aprozi.
5 copii de casă.
99 podari.
127 slujitori ai ţinutului.
19 slujitori ai vămei şi a căpităniei de Ştefăneşti.
37 surugii cu 2 căpitani.

10227

6. *Cetăţenii Ieşeni şi ocupaţiile lor.* Cei vechi aveau bunul obiceiu de a numi pe oameni după ocupaţiile lor profesionale. Prin acest mijloc *cognomenul* a devenit *nomen* la foarte mulţi oameni. Din acest obiceiu noi putem ceti natura ocupaţiilor Ieşenilor noştri acum o sută de ani, iar prin aceste denumiri apelative cunoaştem şi influenţile culturale ale timpului, supt care a trăit Moldova în general şi Iaşii în special. Pentru lămurirea cetitorului numărul *jidovilor* la fie care profesiune, îl punem în paranteză.

— Abageri 22, abageri (calfă) 1, abageri (staroste de...) 4; accibaş 1, ahtamir (1), alămari 4 (7); apari 4, aprod 1, argaţi 1 ; argintari 16 (58), armeni 46, armanbaş 1, armaş 1, arnăuţi 38, arnăuţi gospod 2, arnăuţi (căpitan de...) 1, arnăuţi (hatman de...) 1, arnăut agesc 1, arnăut (odobaş de ..) 2, arnăut (ceauş gospod) 1, arnăut (căpitan cămarii gospod) 1, artarlic (2).

www.dacoromanica.ro

Plan ichnographique de la Ville de Jassy, rédigée par Giusseppe von Bayardi, en 1819

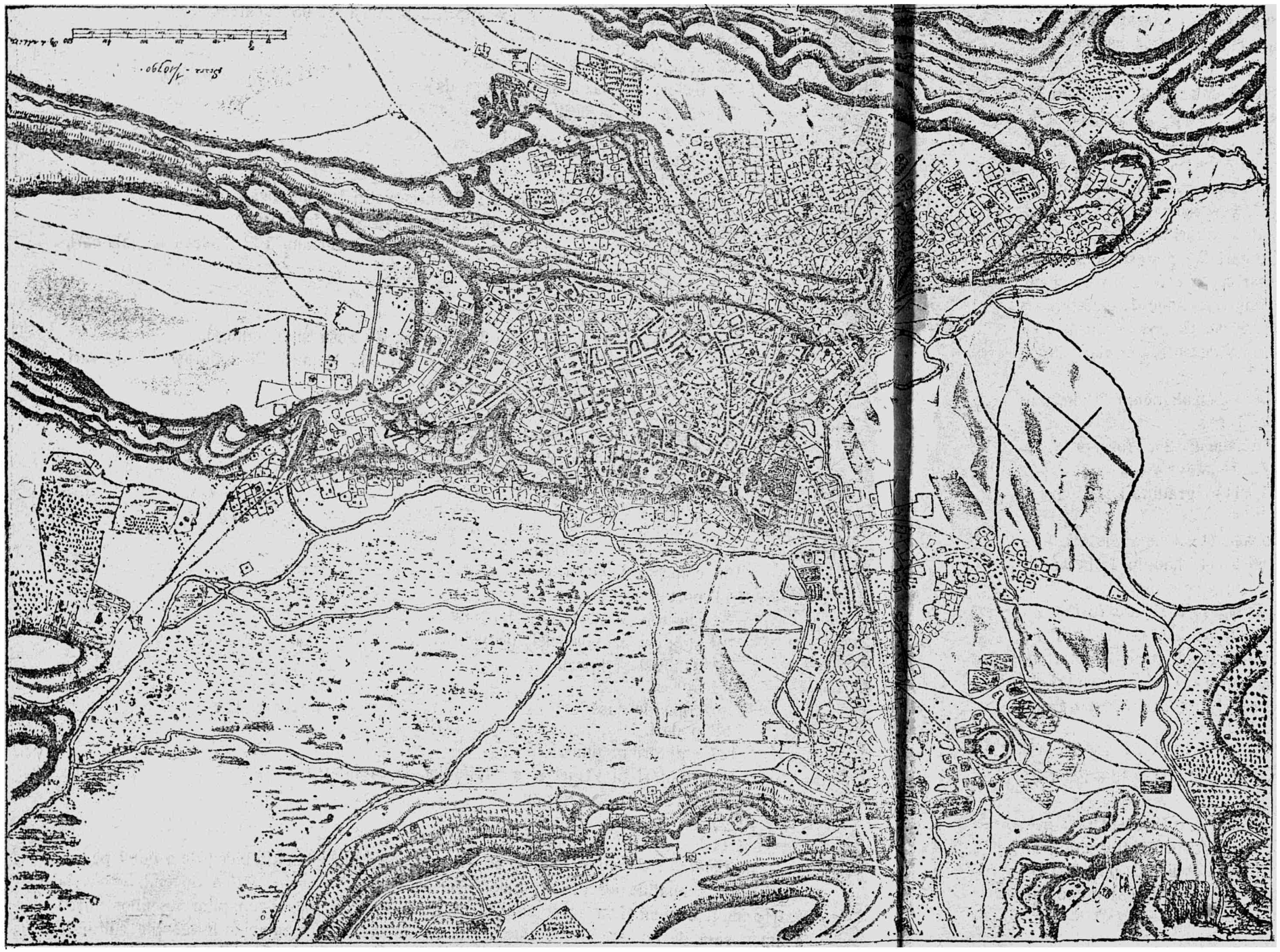

Dedicat Alteței sale Serenissime Monseniorul Principe Domnitor al Moldovei Mihail de Grigoriu Suțu,

de către prea-umilitul și prea supusul servitor Ioseph de Bayardi, Inginer.

In partea dreaptă a planului stau înșirate bisericile numerotate și denumite în plan:

1. Biserica Sf. Constantin
2. „ Sf. Andrei
3. „ Sf. Nicolae cel mare (bogat)
4. „ Trei Ierarhi
5. „ Ungurească
6. „ Mitropoliei 1
7. „ *Dancul 2*
8. „ Domnița Mărioara (Sfântu Gheorghe 3
9. „ Talpalari
10. „ Banu
11. „ Sf. Nicolae cel sărac 3 bis
12. „ Sf. Voevozi 4
13. „ Toma Cozma 5
14. „ 40 de Sfinți
15. „ Buna Vestire
16. „ Sfânta Paraschiva 6
17. „ Sf. Spiridon
18. „ Sf. Haralamb
19. „ Sf. Ștefan 7
20. „ Vulpe
21. „ Sf. Atanasie
22. „ Sf. Teodor
23. „ Sf. Ilie 8
24. „ Sf. Dimitrie 9
25. „ Răzoae 10
26. „ Sf. Ioan Târgu de sus 11
27. „ Vovidenia
28. „ Golia
29. „ Curălari
30. „ Sf. Pantelimon
31. „ Albă
32. „ Bărboi
33. „ Barnoschi
34. „ Sf. Ioan din Beilic 12
35. „ Sf. Lazăr
36. „ *Sf. Vineri* 13
37. „ Sf. Sava
38. „ 14
39. „ Armenească
40. „ Sf. Nicolae 15
41. „ Sf. Vasile
42. „ Nicoriță
43. „ Sf. Voevozi 16
44. „ Sf. Dimitrie-Misai
45. „ Sf. Voevozi-Tătărași

Note: 1) Catedrala de astăzi cu hramul Stratenia (2 Febr.) nu era ridicată pe la 1820. Exista însă biserica Albă a Doamnei Anastasia Duca Vodă, 2) azi dărimată cu prilejul zidirii Teatrului Național. 3) zisă a Doamnei, *Lozonski*. 3 bis) azi dărimată; se zice că se va restaura, având fonduri proprii. 4) să fie Prepadoavnea Paraschieva care s'a restaurat către 1850? 5) nu era zidită la 1820 bis. *Sf. Treime* din capătul Păcurarilor, 4) să fie biserica zisă *„la Maici"* ? 7) zisă din Țicău (1812). 8) zisă biserica *Ghianghei* logofătul, închisă. 5) zisă „Balș" după ctitorie. 10) azi desființată; venia pe locul din fața Teatrului Național și în ograda caselor orfelinatului evreesc; a existat până către 1870. 11) zis *din Măji*. 12) zisă și *Zlataust*. 13) dărimată cu prilejul facerei halei, unde se păstrează locul prestolului. 14) aici probabil trebuie pusă a doua biserică Armenească arsă, din dosul halei. Armenii au avut două biserici în Iași. 15) zisă *„de pe șosea"* spre Socola. 16) zisă „Rufeni", după satul unde era zidită; e singura biserică de lemn azi în orașul Iași. 17) zis „Roșca" după ctitorie. Aici s'au mai zidit biserica dela *Moara de vînt*, biserica *Eternitatea* după înființarea cimitirului în 1872, și *Capela Armeană*.

Biserici nouă avem: biserica *Lipovenească* zidită către 1875, biserica *Ziua Crucii* uitată a fi trecută pe plan, deși exista în 1820, ori poate a socotit-o ca nefăcând parte din Iași, ci din „Nicolina", sat ori târgușor pe atunci.

www.dacoromanica.ro

Bacali 44; bacalbaş 1, baibărăcari 2 (1), bairactari 2, baltager 3, banar 1; băndar (1), bărbieri 40, beilicciu 1, bejenari 6, beşliu 1, bimbaşa 1, biliardagiu 1, blanari 95 (2), bocangiu 1, bogasier 3, boiangiu 12, botezaţi 22, botezaţi jidovi 10, brahari 11, brănzari 1, braşoveni 3, bucatari 2 (1), buccengii (1), bulucbaş hătmănesc 2, bulucbaş agesc 1, burlaci 16, butnari 15(6).

— Cahfegii (cafegii) 9, caimacan 1, căldărari 1, calaraşi 31, calaraşi de Ţarigrad 31' calfe 115(48), calfe de podari 1, calfe de teslari 3, calfe de cojocari 1, calpacciu 1, calpaccibaş 5, calupciu 1, cămeşoi 2, cămăraş 1, cantaragii 2, căpitani 7, căpitani de podari 2, cărbunari 1, cărămidari 5 (1), cărător de apă 1, caretaşi 9, cărucer 1, caracaşbaş 3, caplamagiu 1, cărpaciu 2, cărnar 1, cavafii 1, cavafbaş 1, cavafbaş al curţii gospod 1, cazacliu 2, casapi 5 (18), casapi (staroste de) 2(3), ceasornicari 6 (2), ceauşi 3 (11), ceauşi de hrisovoliţi 1, ceauş de semiraşi 1, ceauş de croitori 1, ceauş de harabagii (1), cercelari (1), cepregari 5 (26), chelari 2, cheptănari 2, cherestigii 9, chetrari 62 (3), chihae 1, chihae de cioadari 1, chitari 8 (9), chitarbaş 3, *chiurcibaş* 1, ciocli 59 (4), cibotari 142 (55), cioadari 5, ciubucciu 8, cogeabaş 1, civilic 1, cofetari 2 1, cojocari 30 (2), cojocari (staroste de...) 1, cizmari 36, coroer 2, coroer rusăsc 1, cortizan 1, crăşmari 76(6), croitori 137 (85), croitori (staroste de...) 1, curalari 2(2), cuşmari (2), cuiumgibaş 3, credincioşi (2).

— Darabani 1, dascali de şcoală (16), dascali franţuji 6, dascali nemţi 2, dascali italieni 1, deliul 1, delibaşa 1, dărvari 2, doboşari 2, doftori 1 (1).

— Elecciu 3, *emaci 114*, emaci agesti 23, emaci hătmăneşti 25, furmagiu 1, fecior 1, fermanlău 1, fustaş 4.

— Găitanari 1, geambalău 1, geambaş 1, giuvaergii 1 (11), grădinari 12, Greci 73, gurari 1.

Hagii 15, hahami (11) haham (vechil de..) 1, hahambaşa (1), haimanale 96, harabagii 3 (10), harabagiu (ceauş de...) (1), haigărar 1, hamurgii 4, hangiu 1, herar 1, holercar (1).

— Iaurgiu 1, iorgangiu 4, ispravnic curţii gospod. 1, izbaş 1, izbaş de fustaşi 1.

— Lăcătuşi 12, laptari 1 (1), lemnari 15, lemnari gospod. 1, Lehi 9, legători de cărţi 2, *Lipoveni 72*, lipcani 1, lipscani 5 (4), livadari 1, lucrători (1), luntrari 1, lutari 4.

— Mahali 10 (1), marchitani 2, masalagii 1, mazili 9, merari 11 (3), mehteri 4, mehterbaş 2, mindirigii 11, mindirigibaş 1, miher (1), moçani 1, morari 5, morăraşi 1, moraiţi 1, mozicanţi 2, mumgiu 1.

— *Nacacci baş* 1, nalban 1, neferi 1, Nemţi 31.

— Odagiu 1, odobaş 6, odobaş de lipcani 1, ofiţeri (unterofiţer) 1, olari 9 (3), oştean 1.

— Palamari 1, pălărieri 2 (2), pânzari 3, păsător 1, păslari 4, păscari 8 (1), pecetari (1), pascaraşi 1, pelivani 1, peveţi (1), peşchirgiu 5, piano forte (făcător de...) 1, pişman 1, plăcintari 2, postelnicei 3, podani (ertat de...) 1, polcovnici 5, pomac (1), portarei 5, postavari (3), potcapieri 1, potcovari 1, prapurcic 1, pravilaş (3) precupeţi 71 (42).

— Răcari 1, rachieri 4 (27), rogojinari 2, rotari 4, Ruşi 112.

— Săbieri 2, şandilari 1, saizi 6, şălari 1, săhăidăcari 9 (1), săpători de piatră (1), şăpcari (1), saracibaş 3, Sărbi 95, sarage 1, sarazliu 1, sărari (2), scriitori în şcoală (1), seimeni gospod. 3, slugi 10, şlicari 22 (4), soitariu 1, soponari 8, solonari 1, sofragiu 1, spiţer 4 (2), stoler 24 (7), steclari (21), strugari 1 (1), surlari 1, şubaragiu 1, sudeţi (staroste de...) 1 (2), strunari 1.

Tabacari 8 (2) tabacciu 3, taingiu 1, talpalari 5 (1), tamiz 1, tărzibaş 2, tejghetari 5, terziman 1, teslari 85 (1), tinichigiu 3 (6), telali 1 (5), tlutiungiu 9(1),

www.dacoromanica.ro

trahtirgiu 2, trâmbaci 5, trăistari 1, tufeciu 4, tulpangiu 1, tulumbagiu 6, tulumbagi baş 1.

— Unguraşi 25.

— Vacari 5, vameşi 1, varari (1), vatavi 10, vatav la isprăvnicie curţii gspd. 1, vengheri 1, vezetei 5, vieri 5, vacari 16.

— Zarafi (8), zugravi 6 (3).

7) *Planul Iaşilor de Giuseppe von Bayardi (1819).*

In 1819 inginerul von Bayardi râdică planul Iaşilor din ordinul Domnului M. Gr. Suţu Vodă. Familia Bayardi trăeşte şi azi în urmaşii primului Bayardi venit în Iaşi supt Calimah Vodă.

Dăm pe paginele precedente 20—21 planul râdicat de acest inginer, după clişeul scos de d. N. A. Bogdan şi publicat în monografia „Oraşul Iaşi".

Cetitorul va observa că planul îl dăm răsturnat, de oarece inginerul Bayardi n-a ţinut samă de situaţia oraşului, schimbându-i cu totul punctele cardinale.

8. *Lungimea uliţilor după Bayardi şi determinarea lor.*

1) De la poarta curţii domneşti până la biserica Sfântului Dumitru (Balş) 355 st. [792 m.] = strada Ştefan cel Mare.

2) Din colţul bis. Sf. Dumitru (Balş) până la colţul casei logofăt. Gheorghe Canta (azi administraţia financiară), 87 stânjeni (184 m.) = strada Ştefan cel Mare.

3) Din colţul acesta pînă în colţul casei spat. Petrache Cazimir (azi liceul Naţional), 114 stânj. [254 m.] = strada Cuza-Vodă.

4) Din colţul casei log. Gh. Canta până la colţul dughenilor Agăi Greceanu (azi piaţa Unirii) 60 stânjeni [151 m.] = Piaţa Unirii.

5) Din colţul dughenilor agăi Greceanu până la colţul casei post. Beldiman (lîngă Sf. Nicolae cel sărac) 270 stânjeni [602 m.] = strada Lăpuşneanu,

6) De la colţul casei Beldiman la deal până în capul uliţei la casa cucoanei Catinca Ghica [azi spre strada Asachi] 320 st. (714 m.) = strada Carol.

7) Din colţul casei post. Beldiman până unde se mântue podul la capul uliţii Păcurari 205 stânjeni [457 m.] = strada Păcurari spre Toma Cozma,

8) Strada *Târgu de jos*, până unde se împlineşte podul în capătul uliţii Harabagiilor 390 st. [870 m.] = strada C. A. Roseti şi Ghica Vodă.

9) De la Sf. Nicolae până la biserica albă 390 st. [870 m.]. = strada Anastasie Panu.

10) *Podul vechiu* până la Târgul Cucului 351 st. [783 m.] = C. Negri.

11) Uliţa *Nemţască* 85 stânjini [190 m.] = strada Nemţască şi Căpitan Păun.

12) Uliţa *Baibărăcarilor* 246 stânjeni [549 m.] = strada Armeană şi Vovidenia.

13) Din colţul caselor logofetesei Măriuţa Canta până de-asupra Târgului de sus 309 stânjeni [689 m.] = strada Gh. Mârzescu.

14) Din colţul uliţei spre Sf. Dumitru (Balş) până la casa logof. Grigoras Sturza 97 stânjeni [217 m.] = strada Lozonschi.

15) Din colţul dughenilor agăi Greceanu până în casa spatar. D. Beldîman 172 stânjeni [384 m.] = strada Banu ce eşia prin dosul liceului la Piaţa Unirii de azi.

16) Din colţul casei spat. Petrachi Cazimir până în Târgul Cucului 562 stânjeni [1252 m.] = strada Cuza Vodă *toată*.

17) Din capul *Târgul Cucului* până unde se mântue podul în dosul bisericei Albe 175 stânj, [390 m.] = strada Elena Doamna până la spitalul evreesc (uliţa Harabagiilor).

18) Din colţul dughenilor agăi Greceanu până la Sf. Spiridon 133 stânjeni [297 m.] = strada Unirii.

www.dacoromanica.ro

19) Din poarta bisericei Sf. Nicolae cel sărac până în colţ la Sf. Spiridon 266 st. [614 m.] = strada I. C. Brătianu (o parte).

20) Uliţa *Târgul de sus* 285 stânjeni [636 m.]=strada I. C. Brătianu (peste tot 1250 m.)

21) Din colţul casei hatm. Gh. Balş până la Sf. Spiridon 121 stânjeni [270 m. = strada V. Alexandri.

22) De la acest colţ până la poarta vist. Alecu Balş 77 st. [172 m.] = strada Universităţii (partea de jos),

23) Din colţul casei hatm. V. Roseţ până la poarta postelnicului Cost. Mavrocordat 70 st. [156 m.] — stradela Şcoala de Arte.

24) Din colţul de sus a Sf. Spiridon şi de la consulatul rusesc până la colţul casei vornic T. Balş 215 stânjeni [480 m.] = strada Muzelor (partea de jos).

25) Din poarta caselor domniţei A. Zoe până la Sf. Spiridon 80 stânjeni [179 m.] = strada Universităţii (partea de sus).

26) Din poarta casei domniţei Zoe până la colţul unde se mântue uliţa Bisericei Buna Vestire 71 stânjeni [159 m.] = strada Buna Vestire.

27) Uliţa *Ciesmăriei* din cişmeaua Târgului de jos până la căsăpiile vechi 95 stânjeni [212 m.] = strada din Anastasie Panu spre Sf. Lazăr.

28) Uliţa dascal Teodosie de la cişmeaua vist. Săndulache Sturza până la casa sărdar C. Botezatu 60 st. [134 m.]. = strada Bărboiul,

29) Din colţul ogrăzii Beilicul până la casa lui Turturică 70 stînjeni [156 m.] = strada Burchi (Smeu).

30) Din colţul casei lui Turturică la poarta spătarului Gh. Bucşenescu 122 stânjeni [295 m.) = strada Bucşenescu.

31) Din colţul casei Gh. Ghica până la podul peste Bahlui 405 stânjeni [903 m.] = strada Palatului.

32) De la Podul Roş până la casa sluger Leondari 119 stânjeni [266 m.] = colţ spre strada Niculina.

33) De la casa sluger Leondari până la podul Nicolinei 653 stânjeni [1456 m.] = strada şi şoseaua Nicolinei.

34) *Uliţa Mare* din poarta Curţii Domneşti până la casa lui C. Ghica 109 stânjeni [243 m.] = strada Ştefan cel Mare (partea de jos).

35) De la Podu Roş al Bahluiului, *drumul Vămii* până la podul Târgului de jos 420 stânjeni [937 m.] = strada Sf. Lazăr.

Peste tot în 1810 *uliţile* Iaşilor aveau o lungime de *7519 stanjeni* sau *16767 metri*, din cari parte podite, parte săpate.

9. *Incheiere.* Catagrafia ţinutului Iaşi formează prin sine o unitate de studiu istoric; ceea ce vom face în alt număr. Vedem acum ce mult înseamnă în evoluţia unui târg, ca Iaşii, viaţa de o sută de ani! Totul s'a schimbat în structura intimă a vieţii vechi a foastei capitale a Moldovei, schimbare care s'a întins pe tot teritoriul Moldovei.

Pentru înlesnirea înţelesului termenilor arhaici ce vin în studiul nostru dăm un glosar de termeni eşiţi din uz sau cu întrebuinţări semantice deosebite spre a nu face greoae cetirea studiului nostru.

10. Glosarul textului.

abà (t. abà), étofe, feutre
abager (t. abà) marchand d'abà
accibaşa (t. ahğy bas) chef des cuisines du Serail, v. Şufar.
agà, (t. aga) seigneur,
agassi, forme composée d'*agà*
agesc (t. agà), de la police
ahtamir ? (t. adh + amir) époque, âge, supérieur, chef

www.dacoromanica.ro

alai-uri (t. alày) troupe, parade, cortège, pompe.

alamar (lat. laminarius), ferblantier.

aprod-zi (magh. áprod) petit, preux, huissier.

arendaş (magh. árendaş), fermier, métayer, sl. arenda; lat. adredita, fr. *rente*.

argat-ţi (t. ergàt) ouvrier, alb. arghát, ἐργάτης *argat-baş* = chef des ouvriers.

arnăut-ţi (t. arnâud). Albanais.

artarlâc? (t. arda-lik), cible, qui fait les cibles ; *ţintar*.

bacal (t. bakkal). épicier.

bacalbaş (t. bakkal-baş), le chef des épiciers.

baibarac (t. baibarak) étoffe, habit courte.

baibaracar (t. baybarak), confectionneur des baibaraques.

bairactar (t. bairakdar), porte-drapeau.

baltager (t. baltagè), halebardier, porteur de hache.

baltag (t. baltag), hache, cognée.

bănar(pol. ban), denier, magh. *bánya*, mine, le fabricant de monnaie.

băndar (it. bandiera), bandière, bannier, pavillon de marine, t. bandèra (bayrak).

baş (t. baş) tête, chef, superieur.

beilicciu (t. beylikgi), chef du bureau du *divan humaium* qui delivre les brevets imperiaux.

beizadè (pers. beyzadè) le fils du Sultan, gentilhomme = beioglu, fils de bey, v. zadè.

bejenar (sl. бѣжанїѥ) *fuga*, serb. *bejzunar*, fugitif, бѣгшнъ fugitivus.

beşleagă (t. beşli agassi) capitaine de beschli ; baş beşleagă agassi.

beşliu (t. beşli), qui contient cinq, (t. beş, cinq), caporal.

biliardagiu (t. biliardo-gi), billardier,

bimbaş (t. biñbaş), majeur, chef de bataillon, de la *biñ* millè.

bocangiu (mg. bakáncs), sandale, cordonnier.

bogasier (t. bogassy) marchand d'étoffes de coton, fr. boucassin.

boiangiu (t. boyagè), teinturier, marchand de couleurs.

brahar (pol. braha) vendeur de braha, distillateur.

braşovenie marchandise de Kronstadt (Braşov).

brat (sl. БРАТЪ) frère.

Broşteni (alb. breaşcă), grénouille, le nom d'un faubourg à Jassy.

buccengiu (t. bogča), paquet, les porteurs de bogča.

bulgurgiu (t. burgul, bulgur), blé mondé, gruau), *bulgurğe*, fabriquant de bulgur.

buluc baş (t. biuliuk baş). chef de compagnie.

Burduja, de *burtă*, ventre ; *burdulea*, gros pansu ; *burdun*, *burduş*, puis burduj), ventre. serb. (*trbuh*), pol. *burdjiuk* ; rut. *bording*.

burlac (rut. burlak) garçon non marié, vagabonde.

butnar (rut. bodnar) tonnelier, magh. *bodnár*

căcaina (lat. *cacca*), le nom d'un ruisseau d'Jassy, un faubourg.

cahfegiu (t. Kahvegi) cafetier, vendeur de café—caifegiu.

caimacan (t. kaymakam ; kayimmekam), vicaire, ministre par intérim, (mékam-place) kayim, qui se lève).

căldărar (l. calidus) chaudronnier, de *căldare* (l, caldaris).

calfă (t. kalfa) maitre-garçon, (καλφάς) alb. kalfă, serb. kalfa garçon ouvrier, sous-maitre, apprenti avancé (arab. *halifé*).

calpacciu (t. kalpakgè) coiffure des circassiens, le fabricant de kalpaks.

calpaccibaş (t. kalpakgè baş) chef de *kalpakgè*.

calupciu (t. kalebgè, kaleb) modèle, moule, mouleur, celui qui fait des moules, qui met à la forme les bonnet rouges ou les fez.

căminar şi *cămănar* (sl. kamenь) pièrre, mesure,celui qui prelevait les droits sur le vin, sur l'eau de vie, sur la cire, -vel căminar de la *camănă* (serb. komina) marc de raisin.

www.dacoromanica.ro

cămară (lat. camara) chambre, t. kamara, magh. kámára.

camăraş (magh. kamarás) trésorier.

cantaragiu (t. kantargè) employé de la douane, peseur.

caplamagiu (t. kaplamagè) plaqueur ; de *kaplamà* action de couvrir, d'envelopper, plaque.

caracaş (t. kara-kaş) sourcil noir, caracaş baş?! chef de caracaş.

caramidar (gr. κεραμιδάρι), tuile, briquetier (t. kèrèmit, kèrèmitgi,) fabricant de tuiles.

caraolan (kara-olan) qui est noir cf. Negrul, Negruţ.

carc serdar (t. kerkserdari) chef de la gendarmerie irrégulière, garde-champêtre, (t. kerk), quarante-cherkilisè=Santi quaranta (40 sfinţi) quarante églises.

caretaş (l. carrus) ital. caretta, carossier. dim. *cărucer*.

cărpaciu (sl. krŭpa) textura, pannus ; rus, *kèrpač*, racommodeur.

casap (t. kassab) boucher.

castrat (castratus), eunuque, domestique ; áfr. *châtrer* = castrer (t. hadim) d'où *hadîm*, hadîmb, cf. ospital, (hôpital).

caraf (t. kavvaf, kafaf) marchant de pantouffes, de souliers.

cavafbaş, (t. cavvafbaş) chef de marchands de bottes.

cazacliu (t. kazak-lè) d'Ukraïne, cosaque ; *le* ajoutée aux noms de pays on de villes marquent la contré ou les habitants d'une ville.

ceauş (t. čauş, čavuş), huissier, sergent d'infantérie.

ceprcgar (t. čăprak), passementier ; *ceprezar*.

cercelar (lat. circellus), boucles d'oreille fabriquant de boucles d'oreille.

chelar (t. kilar, kilèr), garde-manger, cave, cellier. κελλάρι.

chinargiu (t. kenerrge), pecheur qui pêche sur le bord de la mer ; de la t. *kenàr*, bord, rive, lisière ;— sin. *chenar*.

cheptănar (lat. pectinarius), peigneur. f. *cheptănăriţa*.

cherestegiu (t. kèrèstègi), marchand de bois de construction t. *kèrèstè*.

chihaè (t. chèhaya), intendant.

chitari pitari (sl. питари), boulanger, charge de grand panetier à la cour des Princes ; dignitas in aula principum Valachiae et Moldaviae ; ngr. πήτα.

chitar baş chef de boulangers.

chiurci (t. kiurk), pelisse, fourrure.

chiurcibaş, chef de pelissiers.

cfartalnic (r. cfartalnicu), la quatrième partie d'une certaine mesure ; commissariat, cf. *şfert*, *fărtaiu*.

cibotar (rus. čebotari) , cordonnier, t. čabâtân.

cilibiu (t. celebi), maître, seigneur. Le mot designe les Européens et les familles chrétiens d'Alep (*Efendi*).

cinovnic (r. činovnik. sl. чинъ), rang, officiales, employé.

cioadar, cihodar (t. čohadar) laquais ; *čohadrap*.

cioclu (magh. cháklya), croc ; rut. *čăklja*, fossoyeur, charretier.

ciocoiu, de *cioc*. (sl. чокъ) laquais, valet d'un plus grand boïar, homme vil, fermier.

ciubucciu (t. čibukgè) marchand ou fabriquant de pipes, τζιμπουκι, serb. *čibuc* rus. *čubuc*.

ciubuc (t. čibuc), pipe, tuyau.

ciurchi le nom d'un faubourg à Jassy. (t. cior-ki), broussailles celui qui.

cirilic (t. čivi-lek), clou en bois, aussi en fer ; clouage.

cizmar (t. cizmè), botte, cordonnier, chaussure, magh. *cizmar*.

cofetar (ital. confetto), confiturier ; vechiu *confeturi*, κουφέτον.

cogea (t. koğa), vieux, grand, brave.

cogea baş le premier de veillards.

cojokar (sl. вожкъ), pellis, pelletier, fourreur.

comis (l. comes) ngr. κόμης. écuyer princier, titre de noblesse.

consulat fr. consulat.

www.dacoromanica.ro

coroer (fr. courrier), coroer rusăsc, courrier russe.

cortizan (fr. courtisan).

costreş (serb. kostreş), piscis genus, épinoche = ghiban.

crăşmar (sl. крѫчьма), cabaret, *kerčmar*, magh. *korcsmáros*.

cuiumgiu (t. kùyumğu) orfevre (argintar).

cuiumgibaş (t. kuyum baş) chef des orfévres.

curălar (lat. corrigia), courroie; harnacheur.

cuşmar (magh. kucsma) bonnet fourré: bonnetier.

daraban (magh. darabant) gendarme, garde, soldat, trabant, pol. drabant, căpitan de darabani, darabani cu plete.

darabană (plsl. taraban), tambour.

dărvar (sl. drъva), bois. bulg. дърварь-рка, bûcheron, abatteur de bois. familia *Darvari*.

dascal (διδάσκαλος) maître d'école, précepteur.

deliul (t. deli) courageux, brav. espèce de husards, fou, fougueux, [*delibaş* (t. delu-baş] chef de deli-s (v. *divanè*=fou).

divan (t. divan), cour, tribunal supérieure, *divan èfèndissi*, secrétaire en chef d'un département, chancelier de la cour. Divan-Effendi de Jassy résidait à Targu-Frumos.

doboşar (magh. dob.) tambour; serb *doboşar*.

doftor (l. doctor) docteur.

dragoman v. *terziman*.

edic-uri (t. yedek), cheval de main, remorque, toute chose en double pour servir en cas d'accident,

edecciu (t. yedekgi) palefrénier qui conduit un cheval de main, celui qui remorque une barque.

edeclıu (t. yedekli) muni d'un objet qui sert à le remplacer.

elecciu (t èlèkgi). celui qui fait ou vend des tamis, tamissier, (t. *elèk*), tamis.

emac (t. yamak) adjoint. aide, recrue, aide d'un seyman, *emaci* ageşti, *emaci* hătmăneşti.

ferdeu (magh. fürdo) bain.

feredce, nom d'un faubourg à Jassy.

feredeuş, baigneur.

fermanliu (t. fèrmanle) muni d'un ferman, (t. *férman*) ordre, dècret' édit émané du Sultan.

fluerar (l. fluo-ere) siffler de chalumeau, flûte; mgh. *furulja*, furollyas.

frecău (lat fricare), frotter; le nom d'une rue d'Jassy, qui était près de douane, aujourd'hui *Smărdan*.

fuiog, fuioagă (magh.) étourdi.

furmagiu (l. furnus) ngr. φοῦρνος, four à boulanger; turc. *furun*, fourneau, şi *furungiu* boulanger; fam. *Furnarachi*.

fustaş (lat. fustis) bâton, porteur de gourdin.

găităuar = cordonnet, (t. găitan, kaytan) cordon, lacet, ganse,

gıambalău ? (t. ğam) vitrier, verrier.

geambaş (t. ğan+baz) acrobate, danseur de corde, mar chand de chevaux, bateleur.

ghiunler agassi, (t. ghioniuller agassı), garde de corps du grand vizir, forte de 31 hommes = *ghiuler*, *ghiunghiuler*)

giuvaergiu, bijoutier (t. gevahir) bijoux *gevheri*, joaillier.

gospod (sl. господа), maître, seigneur. Le Prince régnant de Valachie et de Moldavie.

gramatic (ngr γραμματικος) écrivain, secrétaire.

hagiu (t. hagi) pelerin á Jérusalem, gr. ἁγιος voué, saint.

haham (l. haham) rabbin ngr. χαχαμ

hahambaş (t. hahambaş) le grand rabbin, chef de rabbins.

haigărar ?.

haimanà (t. haymane) fainéant, oisif.

hamurgiu=harnacheur, magh. *hám*, harnais.

hangiu hôtelier, din t. *hán*, hôtel.

harabagiu (t. arabagè) voiturier, charretier, cocher; de la *arabà*, voiture.

harem (t. harèm), gynécée, épouse, femme, partie intérieure d'une mosquée.

www.dacoromanica.ro

harşà-ale (t. haşa, gaşiyè) couverture, housse de cheval, χαάς, serb. haşa, t. *harş*, thrône, chabraque.

hatman (rutean, ataman, hetman), chef des Cosaques, général, chef de la milice en Moldavie.

holercar p. *horilcar* (rus gorelka), celui qui vend ou fabrique eau de vie.

holtei (pol. hultaj), vagabond, rus. holostoi, célibataire.

hrisovoliţi (gr. χρυσοβουλλον, lat. chrysobullum, sl. *hrisovula* =celui qui a un diplôme, chartre, bulla aurea.

iaurciu (t. yogurğu) vendeur de lait caillé (de la *yogurt*) iaurt.

iorgangiu (t. yorgangè), tapissier, celui qui fait ou vend des couvertures de lit; pe la *yorgan*, couverture.

irat-uri (t. irad.), rente, revenu, accise.

ispravnic (sl. ispravnikъ), magistratus genus, préfet.

izbaş (t. yuzbaş), capitaine, de la *yuz*, cent. rom. *sutaş*

jidov (sl. жидъ), juif, juive, iudaea; *jidan*, *jidancă*, jidaucă, jidoavcă; *jidovină*, valée.

lăcătuş (magh. lakatos), serrurier; lăcată (mg. *lakat*), serrure.

lemongiu (t. limonadagè), limonadier, ngr. λεμόνι.

lipcani (sl. lipka), Tartare de Lithouanie, courrier à cheval.

lipovan (sl. липа), une secte de raskolniks russes (1663).

lipscani (pol. lipszczanïn), marchand de marchandises de Leipzig. din slav. *lipa* tilia; Lipsca est donc la ville de tilleuls.

livadar (sl. livada), pré, pratum.

logofăt(ngr. λογοθέτης)ministre titre de noblesse, dignitas ecclesiastica, *vel logofăt*; prémier ministre en Moldavie.

luntrar (l. lintrarius) batelier de la *luntre* (linter).

lutar de la *lut* (lutum) fr. *lut*.

lutrenesc etim. pop. *luteranesc*, luteran, de *Luther*, adèpte de Luther.

madè-ua (t. maddè), article, objet, paragraphe.

mahal pro hamal (t. hammal) portefaix,

mahalà (t. mahalle) quartier, partie d'une ville, arrondissement.

marchitan (pol. markitan) magh. markotan, ital. mercatore, marchand.

masalagiu (t. mesale, maşala) porte-flambeau, torche.

măscăriciu (t. maskarà) farceur, bouffon.

mazil (t. ma-azul) destitué, *capitan de mazili*, chef des mazils; c'est titre est consérvé en Béssarabie.

mehter (t. mehter, mihter) musicien.

mehterbaş, chef de la musique militaire.

meimendur (t. meymènedar) celui qui tien (garde) côté droit, opposé à *mèysèrè* aile gauche şi *mihmandar* officier chargé d'accompagner les ambassadeurs.

miher (t. mahrem) ami intime, celui qui peut entrer au harem.

mindirigiu (t. mindergè) matelassier, de la t. *mindir* matelas.

mindirigibaş chef de matelassiers.

mocan (magh. mokány), rustre, grossier, habitants des montagnes dans la Transylvanie de l'Est et de l'Qnest.

morait sau *murait* (t. morayè) Péloponèse, Morée, habitant de Mora, Péloponésien.

mozărant (r. mozicant) musicien.

mumgiu (t. mumğu) fabricant ou vendeur de bougies, de chandelles.

nacaccibaş (t. nak-akci-baş) chef de changes-monnaies ou; nakkaş, peinture, peintre, chef de peintres.

nalban t. nalbend) maréchal férrant.

neferi (t. nefir) troupe, levée en masse.

odagiu (t. odagè) domestique, gardien.

odobaş (t. odabaş) chambre, celui qui garde et loue les chambres d'un Khan.

ogiacli (t. oğaklè), cheminée, corporation, corp des janissaires, soldat appartenant au corp d'armée dit oğak.

oglu (t. ogul, ogl) fils; Pasvantoglu, Gianoglu, Terchiachioglu, Chilimoglu. (t. pasbant ogl) sentinelle; (t, ğanoglu) force. (t. terkikoglu). subtil. (t. Kelimoglu) interlocuteur

www.dacoromanica.ro

ot (sl. ѡт), de, de chez d'après.
paharnic (пахарникъ), pincerna. échanson. magh. pohárnok, *pohár*.
palamar (t. palamar), grosse corde, câble.
pălărier (lat. pilearia), chapelier.
palicar (ngr. παλληκάρι), garçon, brave.
pănzar (lat. pansus), toilier, fabricant de toile.
păsător (lat. pisare), pileur.
păscar (l. piscarius), pêcheur ; dim. păscăraş.
păslar (sl. плъсть), feutrier.
pecetar (sl. pečetar), graveur de chachets, sceau.
pelivan (t. pehlivan) athlète, héros.
peşchirgiu (t. peşkirgè), fabriquant de nappes pour la table, essuie main, vechiu *măneşterguri*.
peveţ (пѣвецъ), chanteur.
pisalgiu (lat. pinsare, pissare), pileur. sin. *pisălog, pisător*.
pişman (t. pişman, peşiman), repentent.
plăcintar (l. placintarius), patissier.
podan (sl. поданьин), le sujet.
polcovnic (rus. полковникъ), le colonel.
pomac musulman d'origine bulgare.
portar (l. portarius), portier ;
portarbaş chef de portiers à la cour.
portărel dim. de *portar* (l. portarius) portier, title de boyard.
poruşnic (r. porucikŭ) lieutenant.
postavar (sl. поставъ), drapier, fabricant et marchand de drap.
postelnicei dim. de la postelnic (sl. постѣльникъ), praefectus cubiculi, maréchal du palais, rang de boïarie.
potâng (sl.potiag) courroie, corde de tilleul.
potcapier (sl. подъкапъ) chapeaux, bonnet de moine, marchand de ces bonnets
potcovar (sl. подъковъ) maréchal-ferrant.
prapurcic (sl. прапорщикъ) tintinnabulum, vexillum, enseigne.
pravilaş (sl. правъ) rectus, loi, droit, magistrat.
precupeţ (sl. перекупщикъ) revendeur, marchand.
privileghiat (l. privilegium) fr. privilégié. c'est un mot ancien en roumain en chancellerie d'état.
proin (ngr. πρώην) autrefois, naguères, πρώην αυτοκρατως ex-empereur.
răcar (sl. ракъ) écreusse, une profession.
rachier (t. raki) cabaretier qui vend de l'eau de vie ; *vinars* în Ardeal.
raft-uri (t. raht) harnais et brides du cheval brodés ou garnis de franges d'or ou d'argent.
răsură (l. rado. raşum) raser, *răsura* était un contribution supplémentaire, comme aujour d'hui „*les dixièmes*“ pour payer les appointements des fonctionnaires de l'état «casa răsurilor».
rogojinar (sl. рогожина), natte de jonc. nattier.
rotar (l. rotarius) charron.
ruptă (l. rumpo) arrangement à forfait, à payement déterminé.
ruptaş (l. rumpo), quelqu'un qui a fait un arrangement à forfait, à prix-payement déterminé, privilégié.
săbier (sl.sablja) fourbisseur, magh. szablya
săcritariul (fr. secrétaire) de *secret* écrivaine,= exaporitul (ἐξαπόρρητος).
saegiu (l. sayegè) employé chargé de compter les moutons, pour la perception de la taxe.
sahăidăcar şi săidăcar (sl. seadelca dim. din seadlo) selle, sellier.
saizi (t. sayis) palefrenier, écuyer ;
saegiu munteneşte *seiz*.
salahor (t. pers. salahor) palefrenier, écuyer du Sultan. (*ser* «tête» et *ahor* «écurie»).
sameş (magh. szám) compte, caissier, trésorier,
saragè (t. saraǧ) sellier, brodeur sur maroquin.
saracebaş (t. saraǧbaş) chef des selliers, brodeur sur maroquin et sur cuir
saraeliu (t. saraǧlek) métier de sellier et de brodeur.
sărar (l. sal.), sel. l'homme qui vend la sel.
sbărciog (sl. smrъčokъ), rus. smorčok, champignon.
scutelnic (l. scutum), bouclier protégé, exempt, libéré de tout impôt.

www.dacoromanica.ro

seiman (t. seymèn) din *sekban* soldat qui faisait aussil e service de la police (seiman *agesc* şi hătmănesc) et de l'état (seiman *gospod).*

semiraş (magh. *rimer*), courrier du gouvernement stationné dans certains stations de poste, muni d'une *marque* (mg. *timir*) = ţinfiraş.

serdar (t. pers. serdar), commandant des janissaires [*ser*, tête, *dar* qui tient].

sin-sinove (sl. сынъ сыновѣ), le fils.

sofragiu (t. sofragè) maître d'hôtel, domestique qui arrange la table à manger. t. *sofra*, *sufrá*, table à manger.

soitar (t. soytari), bouffon. = *măscărici* (t. maskarà masharà), moquerie, farceur.

solonar (sl. sol) sel. cf. *sarar.*

solărit (sl. sol), taxe sur les monceaux de sel=«mâglă» magh. *máglya* monceau.

spătar (lat. spatha, spatharius), ngr. σπαθάριος), porte-glaive du Prince, titre de noblesse σπάθη épée.

spiţer (t. ispečiar), pharmacien στετζιάρης' ital. spezieria, lat. *speciaria.*

staroste (sl. starosta), senex, vieillard, abbé, staroste de cojocari, staroste de abageri, etc.

steclar (sl. stiklo), vitrum, *stiklari vitrarius* verrier.

stoler (sl. stoljarъ) menusier, sl. столъ, table, *thronus.*

stolnic (sl. столъ, стольникъ) praefectus mensae, magister, dapiferorum, maître d'hôtel à la cour princière ; un titre de boïarie.

strugar (sl. стругъ) scalprum tour, tourneur, banc de tourneur.

strunar din (sl. струна), chorda, fabricant de cordes.

sudit (it. suddito, lat. subditus), sujet, protégé, étranger ; c'est un terme, introduit par les consulats Austro-Italiens.

sulger écuyer tranchant, titre de boïar, sulgerul cel mare = qui curam habet carnis, de la *sulgiu* (t. suitgiu) impôt sur les vaches, *siut*-lait.

suitgiu — laitier.

surlar (serb. surla, slav. сърна,) flûte, chalumeax trompette, le musicien qui chante de *surla.*

surugiu (t. siuriuğu), postillon.

şal (t, şal) toute étoffe de laine ; châte de cashmire.

şalar (l. sellarius) fabricant de hanches, selle.

şăpcar (din sl. şapьka), fabricant de casquettes.

şătrar, şătrărel (pol. szatra) inspecteur des tentes du Prince, titre de böyard t. čadur, magh. *sátor.*

şindilă (magh. szindel) échandole ; ceh *şindel.*

şlicar (din pol. szlyk, slyk) chapeau des paysans russes, grand chapeau fourré ayant la forme d'un chaudron bombè, porté autrefois par les boïars, le fabricant des *slyks.*

şubarагiu de *şuba* (giubea) ori *ciubăr* ?.

a) *ciubar* (magh. csöbor, cséber) cuve, bul *čabur.*

b) *şuba* (magh. *suba*) gotic *schaub, tunica talaris,*

tabacar (t. debbag prin metatezi *tabak*), corroyeur, tanneur, t. deblag hane =tabak hane, corroierie.

tabacciu (t. dèblag tabağa), tanneur.

taingiu (din t. tayyin) ration de vivres, portion.

talpalar şi *tălpar* (magh. talp, serb *talpa*) semelle, sandalier.

tamiz (t. tèmiz) pur, clair, propre, c'est une épithète.

tarsină (sl. trusina) cilice, corde de poil de chèvre, panni e pilis facti,

tărzibaş (t. terzibaş) chef de tailleurs.

te ghetar (t. tèzğah, prin metatezi din *destğah*) table d'artisan métier, buffet, comtoir de boutique.

telal (t. dellal, tellal) courtier, crieur public.

tinichigiu (t. tenekegi) ferblantier.

terziman (t. tèrgeman) interprète, drogman, v. *dragoman başterziman* le premier interpret.

tescar (sl. тѣскъ), le préssoir.

www.dacoromanica.ro

teslar (sl. tesla), charpentier.
tinichigiu (t. tènèchègi), ferblantier, de la *teneche* (t. tènèkè), ferblanc.
tiutiungiu (t. tutungi), marchand de tabac.
topciu (t. topğu) canonnier, artileur; de la *top*,=sl. *puşka*.
trahtirgiu (rus. traktirъ) aubergier; de la *tractir* = auberge; ital. trattore, traiteur.
trăistar (pol. tajstra), sacoche, havre-sac.
trâmbaciu (sl. трѫбачь), trompette, sl. трѫба, tuba, fistula sin. *drâmbă*.
trapenzalăul (t. Trabzun) de Trébizonde, ou *trampagè* — échangiste ?).
tufecci (t. tufenkgi), armurier, fusilier, garde du Sultan, de la *tufenk*, fusil.
tufecci baş, chef d'armurièrs.
tulpangiu (t. dul-bend-ge), tulle, mousselin, le fabricant de „tulpans".
tulumbagiu (t. tulumbagè) pompier; t. *tulumba*, pompe.
tulumbagi baş, chef de pompiers.
unterofiţer (germ. unter) sous-lieutenant.
vameş (magh. vámos, du vám), douanier.
vatav şi *vataş* (rut. vataga), intendant.
vechil (t. vekil), vicaire, avocat.
vel (sl. велийъ), grand. magnus; employé autrefois pour certains titre de boïarie.
vengher (sl. вѫгрийъ), hungarus, Hongrois.
vezeteu (magh. vezető), cocher, conducteur.
visternic (sl. кнстїарнийъ), trésorier, ministre des finances, βεστιάρις, vestiarius, praefectus aerario, thesaurus.
vornic (sl. дворнийъ), portier, grand juge; ministre de l'interieur;
vornicel maire de village. vechiu *dvornic*.
vutcar (sl. vodka), tabricant de liqueur, eau de vie.
zadè (pers. zadè) fils, enfant sin. *oglu*.
zaporojeni (r. za porog) au seuil, les cosaques de Dniepre, au seuils de Dniepre.
zaraf (t. sarraf) changeur de monnaie, banquier.
zugrav (ngr. ζωγράφος) sl. zografъ, peintre.
zurbă (t. zOrbà) rebellion, emeute.

Gh. Ghibănescu

SATUL GOEŞTI[1]

— SCHIŢA ISTORICA —

§ 1. **Topografia Goeştilor.** In colţul de sudvest al judeţului Iaşi, parte care, înainte de 1830, venea în ţinutul Cârligăturii, aşezat, parte pe podişul format de dealul Brăeştilor şi al Viei, parte pe coasta acestui podiş, ce priveşte spre pârâul Lacului şi

1) Socot de cea mai mare importanţă, pentru istoria noastră, cunoaşterea amănunţită, din orice punct de vedere, a trecutului satelor noastre. Urmărindu-le de la apariţia lor, vom vedea, măcar în continuarea numelor lor, dealungul veacurilor, cât de puternice sunt rădăcinele noastre în aceste locuri. Şi pentru multe, aceasiă apariţie este începutul veacului al XV-lea. Cine cunoaşte satele Moldovii, macar după nume, rămâne uimit, cînd citeşte cît de multe sunt aceste date în Documentele lui Ştefan cel Mare, publicate de I. Bogdan, Surete şi Isvoade şi Ispisoace şi Zapise, de d. Gh. Ghibănescu, Uricarul de Th. Codrescu, Studii şi documente de d. N. Iorga, Arhiva istorică a lui Hasdeu ş. a. Chiar cînd, pentru fiecare sat în parte, aceste elemente, pe lîngă date de proprietate, de boeri, mazili, răzeşi, preoţi, vînzări şi neînţelegeri pentru împresurare de hotare, nu ne mai spun aproape nimic, totuşi aceste mărturii ale documentelor nu trebuesc trecute cu vederea. Adăugîndu-se la trecut prezentul cu toate cunoştinţele lui, în ce priveşte varietăţile de dialeet, literatură poporană, port ş. a. s'ar putea face frumoase începuturi de monografii, pentru fiecare sat, la care vremea ar adăugi ne-

www.dacoromanica.ro

dealul Gorganului se află aşezat satul Goeşti. Se megieşeşte către răsărit cu satele Storneşti (c. Sâneşti), Crucea şi Lungani, spre miază noapte merge pînă în Bahlueţ şi calea ferată Sîrca-Tg. Frumos, spre apus cu Brăeştii şi Albeştii, iar spre miazăzi cu hotarul jud. Roman. De ar fi să vorbesc mai pe înţelesul trecutului, după mărturia hotarnică şi «harta Goeştilor şi a Vârstaţilor şi a celor de alături megieşite moşii» din 1797, Oct. 10, satele şi moşiile înconjurătoare erau: spre răsărit Onişcanii şi Sâneştii (ce formau un trup) şi Batireştii; spre miază noapte: Ploscureştii, Lunganii şi părâul Bahlueţul; spre apus Sârbii, Brăeştii şi Ciungeştii (ce formau un trup) şi Albeştii. Iar spre miază zi moşia Petreştilor (mai vechiu Poenile), din jud. Roman.

Trupurile moşiei Goeşti se întind din hotarul Petreştilor (azi Boghicea) din jud. Roman, către miază noapte şi sunt următoarele: către apus, începînd dinspre codru: Lacul Negru, Goeştii şi Frătenii, iar alăturea cu ele, spre răsărit, Vrâstaţii şi Şăpticenii.

Pe toată această întindere au fost următoarele sate: Goeştii, Vrâstaţii, Şăpticenii şi Frătenii, din care n-au rămas decît Goeştii.

Din arătările documentelor, satul Goeşti este întemeiat către începutul veacului XV, sub Alexandru cel Bun. In această vreme, in regiunea aceasta de dealuri încălcite şi acoperită de codri merei a Cârligăturei, încep să se deschidă cele dintâi curături şi să se aşeze celedintâi sate. Avem dovada pentru multe din ele, unele în fiinţă şi azi, altele dispărute, întemeiate dinainte sau din primii ani de domnie ai lui Ştefan Vodă. Aşa Dădeştii [1]), Găneştii, [2]), Onicicanii [3]), Sâneştii [4]), Bătăreştii [5]), Podobiţii [6]), Storneştii [7]), ca să nu amintesc decît de cele mai apropiate.

§ 2. Numele şi proprietarii acestor sate, din vechi. Numele satului Goeşti ne arată că cel întâiu stăpân al locului, pe care s'a aşezat satul, s'a numit Goe, care trebuie să fi trăit către începutul sec. XV-lea. In documentele ce le cunosc, din această vreme, acest nume de boier nu se găseşte, dar dovadă că trebuie să fi fost e că acest nume se întîlneşte în Moldova noastră, mai târziu, în persoana lui Goe postelnicul la 1621 (Uricarul XVIII,

---

contenit tot alte lucruri, pe care le-ar descoase din trecut şi lucrul s'ar complecta din ce în ce şi ar merge spre ţela ce, omeneşte, poate fi desăvîrşit.

Şi pentrucă oamenii mari din ţara aceasta au altceva mai bun de făcut, rămâne ca aceste lucruri să le facă tot cei mici, preoţi şi învăţătorii satelor. Ar fi destul, pentru aceasta, să li se dea în şcoală, câteva noţiuni de citire veche şi de cunoaştere a izvoarelor, unde se pot găsi aceste date. Am putea avea, intrînd atunci în sat, cea mai frumoasă carte a lui „monografia", din paginele căreia s'ar înălţa duhul răzeşilor dârji de altă dată, a ţaranilor chinuiţi, a preuţilor aspri şi umili, caré prin legătura puternică cu pământul ne-au păstrat fiinţa noastră naţională. Ar fi o înţelegere şi o dragoste dé ce a fost şi de ce va trebui să fie.

1) La 1659 se arată de Miron Buciuc sulger şi Neculai Buhuş clucer, fraţi, uric „de la Alexandru Vodă cel bătrân, de danie şi miluire strămoşilor lor, lui Dad. Ghibănescu, Ispisoace III p. 1, 110, 111.

2) I. Bogdan, Doc. Şt. I, 114, 1466, 8 Dec.: „la Cârligătură...între Găneşti..."; ibid. 117. 1467, 1 Ian: „se chiamă Fântâna lui Ştiubei între Găneşti şi între Ruscani".

3) I. Bogdan, Doc. Şt. II, 183, 1500, Dec. 14: Ştetan dăruieşte măn. Putna satul Onicicani, cumpărat de la Giurgiu Palmeş „din uricul bunicului său Onicică din Cârligătură şi cu privilegiu ce a avut el de la bunicul nostru, de la Alexandru Voevod, un sat la Cârligătură, anume Onicicani, lângă Sâneşti.

4) Intemeiaţi de Sân Bârlici, pomenit din 1393, 1409, 1410, 1411, vezi fasc. I a Buletinului, nota de la pg. 146.

5) Gh. Ghibănescu, Th, Codrescu I, 81, 1493, Mart 7: „Dar privilegiul cel mare, ce l-a avut Valcea Bătărescul de la bunicul nostru Alexandru Vodă cel bătrîn pe ocina sa, satul anume Bătăreştii la Cirligătură, privilegiul acesta l-au pierdut, cînd au venit Turcii, asupra Ţării noastre, la Valea albă".

6) 1444, Mai 12. Ştefan Voevod dă lui „Ivaşcu Podobitului satul lui pe Cârligătură, unde este casa lui". Condica Mitropoliei Moldovii I.

7) Vezi fascicula I a buletinului pg. 146, nota.

www.dacoromanica.ro

511), apoi Goian, 1453, Iuni 20; 1456, Iuni 15; 1461, April 22, 1468, Aug. (l. c, 462, 463, 464), Goian ot Hotin, 1464 April 28, Iuni 11; 1466, Iuli 9 (l. c. 464) vornicul Goian, 1456 Sept. 8; 1460 April 23; 1461, Aug. 12 (l, c. 470), care Goian, presupune asemenea, înaintea terminaţiei an, un Goe.

Cel întâi stăpân al satului, pomenit în documente, e un Bratul Viteazul, trăitor sub Alexandru cel Bun şi dela care avea privilegiu asupra mai multor sate, între care era şi Goeştii, lucru ce-l vom vedea mai departe. Acest Bratul şi-a legat numele de satul lui Brătuleştii, din jud. Roman şi de satul Frăteni, din trupul Goeştilor.

E foarte interesantă traducerea aceasta «Frăteni» în loc de Brătuleni sau Brătuleşti, Brăteşti (frate, brat în slavoneşte). Aceasta s-a făcut, poate, spre a se deosebi Brătuleştii de la ţin. Roman de Brătuleştii, care s-au format în trupul Goeştilor, amândouă având acelaş stăpân, traducându-se numele acestor de pe urmă în Frăteni. Sau s'a făcut această traducere a Brătulenilor, Brătuleştilor, din trupul moşiei Goeşti, în Frăteni, spre a-i deosebi de alţi Brătuleni, Brătuleşti, tot de la Cârligătură (sat spre răsăritul com. Cucuteni, pl. Stavnic) şi aceştia foarte vechi [1]).

Cine e acest Bratul Viteazul? Viteazul este sinonim cu oşteanul şi e purtat de mulţi boieri, de la începutul veacului XV-lea. Aşa, 1395: Dragoş viteazul, Grozea viteazul, Mihail Ivanis viteaz, Costea viteaz (Ulianiţki, Mat. 9, Uric. XVIII, 454); Ianuş viteaz, 1404 (Uric. 454, Ulian, 15); Dragoş viteaz, 1428, Febr. 16 (Uric. 456, Wick. Putna 200). Care Bratul e acest viteaz? Căci în vremea de care e vorba au fost mai mulţi Bratul: Brat Neatedul, 1392, Mart 30 (Arh. ist. I, 1 18), 1393, Noem. 18 (Wick. Putna 101, Uric. XVIII. 454); 1395 (Uric 454, Ulian. 9); Bratul Stravici, 1400, Fevr. 11 (Ghib. Sur. VIII, 82); Bratul Straovici, 1404, (Uric. c. 454, Ulian. 15); 1407, Sept. 16 (Uric. c. 454, Melchis. Cr. Rom. I, 101); 1410, Sept. 22 (Sur. I, 2, Arh. ist. I, 2, 12); 1411, Iunie 28 (Sur I. 197); Bratul Dragoş 1393 (Uric. c. 454, Ulian. 7 nota). Sunt apoi Bratul, care nu mai au în documente al doilea nume: Bratul 1395 (Uric. XVIII, 454, III, 67, e probabil acelaş cu Neatedul); 1429, April 17 (Sur. VIII, 87); 1429, Iuni 1 (Uric. XVIII, 456, Arh. ist. I. 1, 121); 1443 Mai 4, 30, 8 (Uric c. 459, 460, Ulian. 62, Arh. ist. I, 1, 123); 1444, April 26 (Uric. 460, Arh. ist. I. c.); 1445, Fevr. 18, April 5 (Uric. l. c. Ulian. 65, 66); 1448 April 23, Aug. 22, Sept. 15 (Uric. l. c. 461, Ulian. 72, 74, Sur. I, 277); 1450 Fevr. 11, 1453, Ghen. Iuni 20, 1456, Iuni 15 (I. Bogd. cinci doc. 25, Uric. c. 462, Ulian. 81, 82, 87); cf. şi Bratul Iorghici 1443, Aug. 3 (Wick, Putna 152), Bratul velıç, 1455, Iuni 2 (Ulian. 84).

Bratul Viteazul, sfâpânul Goeştilor, e probabil Bratul Stravici sau Straovici. Probă. ar fi următoarele: Urmaşii lui, în Goeşti, pe vremea lui Ştefan c. Mare, la 1491, se numesc Caşotă. Alţi Stravici, Giurgiu şi Coste, pe vremea lui Alexandru cel Bun şi a lui Ilie şi Ştefan stăpânesc Criveştii, Hodceştii, Găurenii şi Răvăcanii (Sur. I, 380, 381, II, 110), Criveştii sub Strungă etc. (ibid. II, 114), apoi Găneştii (ibid. 130, 24 Iunie, 1609.

Dumitru fiul lui Cristea Buhuş, nepot lui Pătraşco, strănepot Maricăi şi lui Brau şi răstrănepot lui Coste şi lui Giurgiu Stravici, primeşte de la Domn «dreapta lui Ocină şi moştenire din privilegiul de împărţală ce l-au avut bunii lui mai sus scrişi de la Petru Vodă cel de demult, 1/4 parte din satul Criveşti de sub Strungă şi 1/4 parte din satul Răvăcani şi 1/4 parte din Hotceşti, ce-s în ţin. Romanului şi 1/4 parte din Găneşti, de la ţinutul Cârligăturii şi din uric de împărţală ce au avut bunii lui de la Ştefan Voevod bătrânul, pe satul Găneşti).

1) I. Bogdan, Doc. Şt. II, 27-28 1493, 26 Martie satul Bratului armaş; ceia ce e curios e că la 1627 satul Bratulenii, de lângă Cucuteni, sunt arataţi ca stăpâniţi de Dumitraşcu Ştefan logf. „cumpărătură de la Candachia, jupâneasa lui Dumitru Goci postelnicul", cf Ghib. Th. Codrescu I, 64; Radu Roseti, Pământul etc. 219, 247.

www.dacoromanica.ro

In vreme ce ni se dă ştirea, că pe vremea lui Ştefan cel Mare urmaşi ai lui Coste şi Giurgiu Stravici stăpânesc şi-şi împart satul Găneştii, în actul din 8 Dec. 1466 (Bodgan, Doc. Şt. I, 114, 115). Domnul întăreşte lui Moico şi Coste «un loc în pustie la Cârligătură, între Popâcicani şi Ruscani şi între Găneşti, la fântâna lui Ştiubei» şi în descrierea hotarului se vorbeşte de: «la drumul cel mare ce merge către Găneşti şi de la drumul cel mare peste câmp, la hotarul lui Caşotă. Acesta-i tot hotarul despre partea aceasta; iar despre Găneşti să-i fie după vechiul hotar» [1]). Hotarul acesta a lui Caşotă trebue să vie lângă hotarul Buznii de azi, spre Criveşti. E de observat apoi că satele aceste Goeştii, Găneştii, Brătuleştii, Fedeleşenii, Criveştii, Răvăcanii, stăpânite de neamul Stravicilor, din sec. XV, vin în aceiaşi regiune, în dealurile acoperite cu codri întunerici şi până azi, dealuri neîntrerupte, ce despart valea Siretului de a Bahlueţului. (cf. pentru părerea de mai sus şi Bogdan, Doc. Şt. I, 446).

In privilegiul Brătuleştilor şi a Fedeleşanilor, a Goeştilor şi Vrăstaţilor din 1491, 7 Ian., dat de Ştefan V. urmaşilor lui Bratul Viteazul, se spune «şi privilegiul ce ei l-au avut pe aceste sate, de la bunicul nostru, de la Alexandru Vvd. şi alt privilegiu de la unchiul nostru, de la Iliaş vvd., ei le-au pierdut, după cum este la ştirea noastră şi a boerilor noştri», (Bogd. Doc. St. I, 445, Ghib. Sur. I, 47). Asemenea în privilegiul de la 1522, Oct. 29, *acesta numai pentru Goeşti şi Vrăstaţi*, se vorbeşte de «din uricul bunicului său, Bratul Viteazul şi iarăşi din privilegiul de la bunicul Domniei mele—zice Ştefăniţă Vodă—Ştefan Voevod», deci la 1522 se ştia, spiţa neamului din 100 de ani, cunoscându-se atunci bine, că în uricul lui Bratul Viteazul, de la Alexandru cel Bun intrau şi Goeştii şi Vrâstaţii şi nu numai Brătuleştii şi Fedeleşanii [2]).

In ce priveşte numele satului *Vrâstaţii*, el vine, fără îndoială, de la un Vrâstatul, adecă tărcatul, care se va fi introdus între stăpânitorii acestor locuri, stăpânitori urmaşi ai lui Bratul Viteazul, prin căsătoria lui cu vreuna din fetele scoborâtoare din Bratul. In doc. din 1491(l. c) se vorbeşte, între alţi stăpânitori ai acestor patru sate, şi de «fiii lui Ivancu Vrâstatul». Vrăstaţii nu mai există azi, nici ca nume de sat, nici ca silişte, această parte a moşiei numindu-se numai Brezila. Şi bătrînii din Goeşti ştiu şi azi de satul ce a fost «în Brezila», din care sat cele de pe urmă case s'au mutat în Goeşti, pe la 1840 Locul unde a fost satul şi unele temelii de piatră se cunosc şi azi. In orice caz şi aici este foarte interesantă schimbarea numelui din Vrâstaţi în Brezila, vrâstat şi breaz, fiind de multe ori sinonime, şi însemnînd tarcat, balţat (cf. satul Balţaţi la Cîrligătură, I. Bogd. l. c. 179, din 1473, 8 Ian., ce megieşte spre miază-noapte, peste Bahlueţ, moşia Goeşti, prin trupul Frătenilor). Această transformare se va fi făcut încetul cu încetul, amândouă numele trăind unul lângă altul, până când Brezila a învins, celalt fiind cu totul necunoscut.

Lacul negru îşi are numele de la un lac, iaz, ce este şi azi, cum intri în pădure. în locul numit «în lac». Se va fi numît «negru», fiind în codru, din cauza umbrei codrului

Şeptecenii sunt cunoscuţi pe vremea lui Ştefan Vodă. Ie hotarnica Sâneştilor, despre apus, (marginea Goeştilor), din 1500, 14 Dec., descriindu-se hotarul, se spune întrun loc «apoi la deal, deasupra Şepteşeanilor». Cine va fi fost întemeietorul satului? Probe, scoase din documente, nu am. Tradiţia locală vorbeşte de o femeie, ce a născut odată 7 copii, care au fost botezaţi de Ştefan Vodă, devenind cinii (finii) Domnului,

1) Popâcicanii, Popişcanii, erau pe locul unde e Draga azi, iar Ruscanii e Buznea de azi. Cf. hotarnica Brăeştilor de către Goeşti, din 28 Mart 7167 (1659): „hotarul Urechii pe deasupra Zăpodiii în deal... dialul Rusanului (Iorga, Studii VI, 82), şi tot asemenea „Dealul Rusanului" în hotarnica Goeştilor, din 1797, de către Brăeşti. Pentru Ruscani, Buznea de azi, cf. Arh. stat, Iaşi tr. 1785, op. 2036 No. 107, 139, 2140.

2) I Bogdan l. c. 446 presupune, fără vreun motiv, că „Goeştii şi Vrăstaţii au fost, se vede, dăruiţi fiilor lui Bratul de Iliaş, între anii 1433—1443".

www.dacoromanica.ro

care le-a dăruit, drept moșie, această bucată, pe care s-au așezat ei, făcîndu-și sat. De aici Șeptecinii, în transcriirea slavă: Șepteșinii, Șepteșenii, Șepteșanii, moldovenescul *ce* reproducându-se prin litera ш, după cum *gi* e reprodus prin j (ж) în caracterele slave.

Sunt foarte interesante numirile de locuri, de la hotarul despre-răsărit, despre Onișcani (azi la Sânești), cuprinse în hotarnica lui Ștefan Vodă din 1500, 14 Dec. (Bogop. cit II, 184): «la rădiul lui Neagoe» (azi nu se mai păstrează, cf. Uric XVIII, 463. Ulian, 87, 1456, Iuni 15: Negoe i brat Bratul, Negoe și fratele său Bratul; în acest Neagoe și Bratul nu se vor fi ascunzînd fii de ai Bratului Viteazul ?), «rădiul dedeasupra Șăpticenilor», rădiu ce s'a tăiat acum vreo 30 ani, în urmă) «la Săraturi» (și azi) «deasupra văii Tălpălariului» (azi: în Tălpălări), «la pârâul Bătărăștilor», a satului Bătărești, din care n'a mai rămas decât numele «Pătărăști», pe lângă locul numit «La uluce»

§ B. **Urmarea proprietății: Caşotă.** Dacă, de la aceste explicări, trec la proprietarii acestor locuri, în deosebite vremi, lucrul nu e lipsit de interes.

In doc. 1491, Ian. 7, Ștefan Vodă întărește lui Mircea și surorii lui Anușca, lui Lazor și fraților lui, Dragotă și Andruşco și surorilor lor, Neaga și Mărina, lui Coste și surorii sale, Fedca și nepoților lor, Toader, Sofiica și Nastea, fiii lui Ivancu Vrâstatul, apoi Stanei, fiica lui Dragomir Caşotă, și nepoților ei, Ion și surorii lui, Fedca, fiii lui Mircea Caşotă, nepoții lui Bratul Viteazul, satele lor de moștenire Brătulenii și Fedeleșanii și la Cârligătură, Goeștii și Vrâstații. Privilegiul de la Alexandru Vodă și Iliaș Vodă, pe aceste sate le-au pierdut (Bogdan l. c.). Deci Bratul Viteazul se va fi numit și Caşotă.

Moșiile lui umblau pe patru bătrâni, deci el a avut patru copii, cărora le-a lasat averea: 1) necunoscut, care are 2 copii: Mircea și Anușca, care sunt maturi la 1491 și care sunt stăpîni pe $^1/_4$ din moșiile aceste; 2) necunoscut, care are 5 copii: Lazor, Dragotă, Andruşco, Neaga și Mărina, care trăesc la 1491 și stăpînesc iarăși $^1/_4$ din moșii 3) necunoscut, de la care au rămas 3 copii, din care la 1491 erau 2 în vrîstă: Coste și Fedca, a treia a fost o fiică, moartă la data aceasta, fiică ce fusese măritată cu Ivancu Vrâstatul și ai căror copii: Toader, Sofiica și Nastea, iau parte cu unchii lor, ca stăpânind iarăși $^1/_4$ din moșii. 4) Grozea Caşotă (?), mort de demult, la 1491, întrucât era mort și fiul său Dragomir Caşotă. Acesta a avut 2 copii, din care o fiică, ce trăește la 1491, iar fiul său Mircea Caşotă era și el mort, căci la 1491, alături de Stana se prezintă și nepoții ei de frate, copiii lui Mircea Caşotă, anume Ion și Fedca. Stana și nepoții săi stăpânesc $^1/_4$ parte din moșii.

Bătrânul Grozea Caşotă va fi fiind urmașul lui Bratul Viteazul. Pe el îl presupun ca tată a lui Dragomir Caşotă, după datele ce mi le dă doc. din 1491, 16 Ian. (Bogdan op. cit. 447). Anume Stana, fiica lui Dragomir Caşotă și nepoții ei de frate Ion și Fedca, fiii lui Mircea Caşotă, apoi Tudora și sora ei Anușca, fetele lui Udrea și nepoții de soră ai lui Udrea, anume Șandrea, Vasco și Anușca, toți nepoți ai lui Grozea Caşotă, vând lui Moghilă ceașnicul satul lor pe Smila «unde a fost Balaci» drept 130 zloți tătărăști. Actul e făcut 9 zile după celalt. Dece, în afară de Stana și nepoții ei de frate, ceilalți nu au parte în cele 4 moșii, arătate mai sus? Lucrul, pentru mine, e nelămurit.

In doc. din 1522, Oct. 29 (Sur. I. 244) se arată că Ion, fiul lui Mircea Caşotă, vinde «din uricul străbunului său (ѦѣѦѫ aici are înțelesul de străbun) Bratul Viteazul și iarăși din privilegiul bunicului Domniei mele Ștefan Vodă a opta parte din satul Goești și a opta parte din Vrăstați, partea sa, a vândut-o nepotului său, slugii noastre, credinciosului Toader Caşotă sulger, pentru 70 zloți tătărești». Ion era frate cu Fedca și stăpâneau amândoi un bătrân, adică a patra parte din Goești și Vrâstați. Se vede că mătușa lor, Stana, sora lui Mircea Caşotă nu a avut copii. Ion, (Fedca, la 1522 murise) trebuind să-și vândă pământul, a trebuit să-l împartă. Fiindcă au fost 2 frați, fiecăruia i

www.dacoromanica.ro

s-ar fi venit $^1/_8$ din Goeşti şi Vrâstaţi. Cum la 1522 sora sa murise, părtaş cu el în un bătrân (a patra parte) din aceste sate erau copiii Fedcăi, Toader Caşotă sulgeriul şi sora lui Mărina (vom vedea acest lucru din un doc. mai departe). In puterea dreptului de protimisis, cel întâi, care avea dreptul să cumpere partea lui Ion, era nepotul său Toader Caşotă sulgerul.

§ 4. **Urecheştii, proprietari în Goeşti.** In doc. din 1589, Iunie 5, Petru Vodă întăreşte vânzarea către Nistor Ureche, vornic de gloată, drept 1200 zloţi tătărăşti, din partea lui Gliga, feciorul Mărinei, nepot Fedcăi «din drese de întăritură ce a avut bunicăsa de la bătrînul Ştefan Vodă şi de împărţială, ce a avut maica lui Mărina de la tânărul Ştefan Vodă, giumătate de sat de Goeşti, în ţinutul Cârligăturii, însă giumătatea despre Codru şi giumătatea de sat de Vrăstaţi».

Prin ce împrejurare, nu ştiu, la 1589 Gliga, nepotul de soră al lui Toader Caşotă, are în stăpînire jumătate din Goeşti şi, Vrâstaţi, care mai departe trec în stăpânirea lui Nistor Ureche.

Prin doc. din 1617, April 16 (Sur. II, 168—171), Radu Vodă întăreşte lui Nistor Ureche toate moşiile ce le avea în Moldova şi între ele şi «partea lui din Brătuleşti şi giumătate de sat de Fedeleşeni...şi satul Goeşti...şi partea lui din sat din Sârbi...şi din Lungani şi din Săpticeni...din ţinutul Cârligăturii». Deci la 1617 Nestor Ureche stăpânia satul Goeşti şi parte din Şăpticeni.

Noi stăpâni apar în hotarul acestor sate. Prin doc. 1625, Iulie 2, Radu Vodă volniceşte pe *Lupul Prăjascu*, ca să-şi stăpânească ocina şi moşia sa, un loc de prisacă ce este pe apa Şacovăţului şi cu vad de moară în Şacovăţ şi cu loc de fân şi lui îi este de cumpărătură de la *Roman Diacu, între prisaca lui Nicoară* şi *între prisaca Oniceştilor*.

Fiul lui Nistor Ureche, vestitul cronicar al Moldovii, Grigore apare şi el în documente, în legătură cu Goeştii, proprietate a sa. In doc. scris în Goeşti 1635, Aug. 29: «noi Ureche vel spătar şi Gheorghe Roşca biv visternic şi Varlan uşiar *din Ciunceşti* şi Ştefan vel vătah de *Scorţeşti* şi *Malici biv vel hotnog de Şcpteşani* şi Simion pitărel *ot Pleşăşti* şi...Iosip *din Brăeşti* şi Toder din *Scorţăşti*...şi *Mihil* şi *Stratilat slugile lui Ureache* şi *Gugea ot Goeşti* şi *Pătraşco Fulger de acolea*...şi *Marco diac sluga lui Ureache* s...şi alţi oameni buni şi megiaşi de prinprejur» dau mărturie că Neniul vornic de gloată a cumpărat o parte din moşia Băloşeani (Ispisoace II, 106, 107).

Il vedem, vara (29 August) stând la ţară, înconjurat de boernaşii din sat şi din satele megieşe: Ciunceşti, Scorţeşti, Pleşesti, Brăeşti.

In doc. c. 1641 (Sur. III, 171) apare ca martur în alegerea hotarului Prigorenilor (sat apropiat de Goeşti) Ureche spătarul cel mare şi *răzăşul Buţurca de Irăteani*.

In 1647 (Ispisoace II, 2, 121) apare un Coci agă de Goeşti, La moartea marelui cronicar, începutul anului 1647, satul a rămas urmaşilor săi.

In zapisul din 1658, Iunie 23, Vasilaşco Ureche spatarul şi cu Alexandra Agoae dau surorii lor Antimiei păhărnicesii «din *partea răpăosatului fratelui nostru Ştefan paharnicul un sat întreg, anume satul Goeştii*, ce este în ţinutul Cârligăturii, cu vecini şi cu poeni şi eu priseci şi cu tot vinitul, din tot locul». Acest sat l-au dat păhărnicesii pentru 270 galbeni de aur «care bani i-au dat sora noastră Antimie păhărniceasa la fratele nostru la Ştefan pentru trebile dumisale şi pentru 56 galbeni ţau dat sora noastră Antimie păhărniceasa la mâna dumisale unchiului Tomii vornicului, care bani au fost luat fratele nostru Ştefan pah. de la Cotnarschi unelte şi Cotnarschi au fost dator dumisale unchiului Tomii vor cu câtăva somă de bani, deci pentru acea datorie au dat acei bani, ce mai sus scrie, 56 ug.». Tocmeala se face dinaintea unchiului Toma vor şi a unchiului Sava log.

Prin zapisul din 1660, Iuni 22 «eu Antimie păhărniceasa, fată lui Grigori Ureche

www.dacoromanica.ro

biv vel vor scriu și mărturisăscu...cum... m'am dat dumisali fratelui meu lui Vasile Ureche spat cu tot căm avut ca să mă grijască dum și să mă socotească pînă la moarte me si după moarte me și orce va rămâne de al meu odoară sau bucate sau ocine, toate să le stăpânească dumlui Vasile Ureche spat.».

§ **Alți proprietari intră în Goești: Ionașco Nacul armaș.** Prin zapisul din 1665, Ghen. 28. «Vasile Ureche fečor lui Gligoraşco Ureche vor.»... am dat şam dăruit a me driaptă ocină şi moşie ce sau vinit la împărţală, cînd niam împărţit cu fraţii în parte me o sileşti, anume *Vărstaţii*, câte părţi să vor alegi din dresile, di la părinţii noştri, care sileşti iaste intrun hotar cu *satul Goeşti* ce sânt la ţinutul Cârligăturii, ačasta o am dat şi am dăruit dumisale lui *Ionaşco Nacul armaş* şi giupânesii dumisale Măricuţii . . . . din tot locul, cu tot venitul, din câmp şi din fâniaţe şi din vatra satului». «Aşijdere am mai dat *Dumilorsale Laeul Negru*, ce este iarăş intrun hotar cu *Goeştii*, cât loc cuprinde din drese, ce avem de la părinţi, care aceste ocine au fost deosăbit despre fraţii mei».

In scrisoarea, pentru hotarele Avrămenilor, despre Ciunceşti, din 1665, Iulie 25, apar ca martor *Toador preutul de Frăteni* (Sur. IV, 35).

In zapisul de danie, 1671, Mai 25, datat din Lungani, prin care Alexandra, fata vornicului Ureche cu soţul ei paharnicul Chiriac dau vornicului Gligoraşco «ţărmurile cu cu şăsul Bahlueţului până sub coastă» — e vorba probabil de partea ce Urecheştii o stăpâneau în Lungani, şi nu de vreo parte a lor din Frăteni — (vezi Sur. II, 168-171), ne apare «eu am scris *popa Toader din Frăteni*, duhovnicu dumisale Alexandri, căce mam tâmplat la răul dumisale», Sora lui Vasile Ureche, Alexandra, locuia, tare probabil, în Lungani, ca să poată avea ca duhovnic pe popa Toader, răzeşul de Frăteni (depărtarea între Lungani şi Frăteni nu este mai mult de un kilometru). Şi tot în acest zapis de danie ne apare ca martor *popa Gligorie din Goeşti* (şi din satul de peste deal, Brăeşti, *popa Axintie*) (Sur. IV, 64).

Prin zapisul din 1672, Fevr. 10. *Dănilă Şepteşanul* vinde «din a noastră dreaptă ocine şi moşie čam avut di la părinţii noştri, în satul *Şepteşeni* din a şese parte gumătate dum. lui Gligoraşco de Codreşti», drept 7 lei. Intre martori apar, probabil din Şepteceni, *Preutul Bejan, Vicol Ţârcovnicut* şi *Hortolomei*, brat (frate) popii.

In spiţa de neam a lui Maxin din Maxineşti, din 1672, Oct. 27, între feciorii lui cu femeia dintâi, apare şi Mărina «iar feciorii ei au fost Vărvara, şi moşia čau avut o au vândut din Dănceni şi din *Şepteşeani* şi de la *Frăteani* încă au vândut pol (jumătate), parte din partea lor» — apoi apare «Onul şi din fečiorii lui iaste Nazarie şi parte lui de moşie iaste oprită la feciorii *Buţurcai* (cf. m. sus) pentru neşte cheltuiali čau cheltuit *Buţurca* pentru (că) s'au plătit pentru *Şepteşeani*». «*Tij fečorii lui Maxin care au moşie la Şepteşcani şi sînt scriş şi la ispisocul Şepteşcanilor*: Buţurca şi Ilea, ginerii Agahii, iar Agahia fata lui Anton, fečorul lui Maxin. Simion şi Vasile de Pleşeşti fečorii Măricăi, iar Mărica fata lui Anton, fečorul lui Maxin. Coste şi Toader Grămadă cu fraţii lor čau mai fost, fečorii Pălagăi, iar Pălaga, fata lui Anton, fečorul lui Maxin tij. Doi fraţi a lor carii nus scriş anume la ispisoc: Onu şi Mărina, fečorii lui Anton şi nepoţi lui Maxin. Ţiganca fata lui Maxin, iar din fečorii ei au fost Saula şi Isaico. Neacşea fata lui Maxin, iar din fečorii ei easte Benea, čau fost la (indiscifr.). De toţi sint trei fečori a lui Maxin: Anton, Ţiganca, Neacşa, čau moşie *la Şepteşeani*, făr 2 fečori, čau mai fost: Vâscan şi Anesia şi nui nime de dânşii».

Prin zapisul din 1675, Nov. 1, *Ioneşco biv postelnic* (feciorul Nacului) dă încredinţare c'a primit de la hatmanul (Buhuş) 300 lei «pentru o socotială čavem cu dum. pentru nişte zestre a cumnatăme Aniţii (soţia lui Vasile Ureche, era cumnată cu amândoi). Iar când om fi cu cumnatul meu Ilie, atunci om face aşezare deplin, când sa tâmpla

www.dacoromanica.ro

şi dum. Paladii, pentru căci dum. niau fost la toată socotiala. Aceşti bani iam luat să o grijim pe ača duse de lume (Aniţa Urecheoae). Şam lasat *satul Goeştii* pe sama dusali până om faci socotială deplin cu dum. hat». Deci satul rămâne pe seama hatmanului Buhuş. C: 1677 (Sur. V, 38) se pomeneşte în o danie, ce Gligoraşco, fiĕorul lui *Toader Ulmanului de Frăteani* o face lui Miron Costin a părţii lui de la Romăneşti (ţin. Cârligăturii), şi *Mardarie de Frăteani*.

Foarte interesant pentru familia Urecheştilor este zapisul din 1680, av. 1. «Ionaşco fiĕorul Nacului ĕam fost armaş şi cu fămeia me Măriuţa, fata răpăosatului Dumitraşco Drăguţăscul şi cu fiica noastră Aniţa scriem şi mărturisim cu acest zapis adivărat al nostru, *cum netâmplându-să viiaţă cumnatăme cu soţul său cu Vasile Ureche şi având multă gâlceavă între sine lau dat mărie sa Duca Vodă pre chizăşie să nu fugă, pentru căĕ el nu vre să o ţâe pre cumnatăme.* După aceea macar fiind şâ în chizăşâe *sau sculat Vasilii Urechi şau pribegit în ţara leşască* şi sosind acolo în ţara leşască i sau tâmplat moarte, iar aici în urmă iau poprit Mărie sa Vodă Duca tot ĕau avut pre sama Domnii. Deĕ cumnatăme sau sculat şau mers di au făcut jalobă la mărie sa Duca Vodă, zicând că zestre ĕau avut de la părinţii ei i-au prăpădit toată Vasile Ureche[1]). Pentru aceea văzind Mărie sa Vodă jaloba ei, au făcut carte Măriei sale *să opriască satul Goeştii* şi alte ce va găsi din bucate şi din unelte di a lui Vasile Ureche toati să le opriască pe sama ei». Şi a fost trimis Gheorghie armaş să facă izvod de tot ce se va găsi avere de a lui Ureche. «Iar de va vre cineva din rudele lui Ureche să întoarcă zestrile ce sor afla cu cale cau stricat Ureche, el să e satul Goeştii şi altă ce va fi, tot». Armaşul Gheorghiţă au făcut izvod «şi cu izvod au dat pre sama cumnatăme, cari izvod esti la mâna hat. Buhuş. Deĕ dum. hat. Buhuş, fiind giupâniasa dumisali rudă mai aproape di acel niam, sau apucat ce sa aflat cu cale că lipseşti din dzestrile cumnatăme să le întoarcă. Intru aceea fiind satul şi bucatele şi unelte în sama cumnatăme i sau tâmplat moarte cumnatămea şi au ramas toati acele în sama noastră. Deĕ dum. hat. Buhuş sau sculat şi miau dat 300 lei bătuţi şi 3 cai drept 100 lei şau scos dum. şi izvoadele acele de unelte şi de bucate ĕau dat Gheorghii armaş pre sama cumnatăme, un izvod cu slova armaşului Gheorghii, scriind ce sau luat din mănăstîre sfânta Viniri, alt izvod cu slova cumnatului meu, lui Ilieşu Drăguţăscul, ĕau luat din Goeşti, scriind anume toati până la un cap de aţă şi preţăluind acele unelte şi bucate, ce sau luat de la Goeşti şi din mănăstiri Sfânta Vineri şi cu cele 300 lei şi cu 3 cai, carei sunt mai sus scriş sau socotit şau venit deplin plata pentru toati dzestrile ĕau fost a cumnatăme şi aşa niam tocmit şi niam aşedzat cu dumnlui ĕau fost a cumnatăme tot au plătit.

Di acum înainte între noi nič o gâlĕavă să nu mai fie, *să ţie Dumnlui satul Goeşti* şi noi să ţinem ĕam luat di la dumnialui, nice dumnialui să nu mai cei de la noi nemică, nice noi di la dumnialui, nici alţi fraţi a fămei mele să nu mai aibă a dodii pre dumnealui, pentru căĕ nau triabă, căĕ cumnatanoastră mainainte de moarte sau dat cu totul fiicii noastri Aniţii».

Prin ispisocul din 1691, Ghen. 10, Constantin vvd. întăreşte lui Ionaşco Nacul biv vt (fost al doilea) armaş şi giupânesii sale Măricuţii, dania lor de la Vasile Ureche spat. fiĕor lui Gligoraşco Ureche, o *selişte*, anume *Vârstaţii*, câte părţi să vor alegi din dresile părţilor lor — cu alţi fraţi — care este întrun hotar cu *satul Goeştii*...asemenea şi altă moşie, ce să chiamă *Lacul negru*, ce iaste iarăş întrun hotar cu Goeştii, câte părţi au fost ale lui Vasile Ureche, care au fost osăbiti de alţi fraţi ai lui.

§ 6. Urmarea proprietăţii în Goeşti: Nacul, Buhuş, Ursachi, Mavrodin, Donici

1). Ştiri asupra Urecheştilor, în Iorga, Studii VII, 368-369, 451; V. A, Ureche, în Gâdel, Studiu asupra cron.' mold. pg. XIV, şi acelaş Schiţe de ist. lit. rom. 180-200.

www.dacoromanica.ro

Mihalache Sturza, Canta, Suţu etc.— Prin zapisul din 1691, Mai 5, Ionasco Nacul şi cu soţia sa Măricuţa, fata Drăguţăscului, dau danie nepotului lor *Săvin med.* o selişte *Vârstaţii*, trei părţi de sat şi Lacul Negru, care sânt tot întrun hotar «cu poeni şi în codru cât cuprindi locul din drese...din gios de o selişte anume *Şepteşenii*» care şi ei le au danie de la Vasile Ureche «socotind şi noi la bătrâneţile noastri, că navem puteri ale ţine, să le vindem, nam vrut căč şi noao ne sint danie, ce pentru ca să fie tot pomana acelui dus din lumi, Vasile Ureche, neavând nepotul Savin loe aice la Cârligătură să se aşedzi, iam dat pentru sufletul acelui boeriu de mai sus numit şi ale noastri, dar şi pe noi încă să aibă Dumnlui a ne griji în viaţă ca pe nişte bătrâni şi după moarte să ne grijască cum să cadi unor creştini».

Prin zapisul din 1692, Dec. 4. *Toader Ştubei din Frăteni* şi cu femeia lui *Safta fata lui popa Toader din Frăteni* vând lui Gheorghe sin Istrate Bacăoanul nepotul lui Răzmeriţă, o parte de ocină din sat din Frăteni, câtă se va alege partea femeei sale, Safta, drept 12 lei bătuţi.

Prin zapisul din 1693, Iulie 20, ni se vorbeşte iar de fuga lui Vasile Ureche în ţara leşască, care ne arată, între altele, şi nemulţămirile lui casnice, dar şi legăturile culturale ale Urecheştilor cu Polonia (cf. N. Iorga, Ist. lit. rom. sec. XVIII, II, 548).

«Ionaşco Armaşul (Nacul) fac ştiri cu acest zapis precum *am fost eu chizeş pentru Vasile Urechi, cd să nu fugă în ţara leşască* (se cunoşteau deci lămurit tendinţele lui) şi au mai fost şi alţi boeri chizeşi. *Deci Vasilie Urechi au fugit în ţara leşască* şi ni-au lăsat pe noi pre chizeşi. Măria sa Duca Vodă niau dat strânsoari şi ni-au pus să dăm câte un cal de 100 lei sau bani şi noi dând banii, Mărie sa ni-au făcut cărţi, să luăm moşâi sau ţigani di a lui Vasile Urechi, să ni întoarcă banii şi *fiind dumneeai hătmăneasa* [lui Buhuş] *varŭ primari lui Urechi, au plătit acei bani pentru Vasili Urechi*».

In 1695 April 3 satul era în stăpânirea sulgerului Ursache: «*Eu Ursache Sulger* fac ştire cu ačastă scrisoare a me la mâna *dumisali visternicului* (Dimitrie Mavrodin), pentru *satul Goeşti*, cari lam vândut Dumisale şi nefiind zapisul cel vechiu, carele *au cumpărat Buhuş hatmanul de la Ionaşco armaş*,..mam apucat săl aduc, când oi veni la Eş».

Pr'n zapisul din 1696, visternicul Dimitrie şi soţia lui Catrina capătă moşie şi în «*satul Frăteni*, ce esti la ţinutul Cârligăturii, cu vatră de sat şi cu vad de moară în Bahlueţ, cu ţarină şi cu fâniaţe, cu tot venitul, în tot locul cât sa alegi parte» de la Nastasie, fămeia lui Vasile Ştubeiu şi de la fiul său Tanase „căci şi dumnialui (visternicul) niau făcut bini mult".

Şi mai departe, prin zapisul din 1696, luni 3: Silion ce a fost armaş „am vândut a me driaptă ocină şi moşie, cari o am luat eu de la *Gligoraşco fičorul popii din Fră-teni, din ţinutul Cârligăturii*, cu cinstita carte Mării sale, răpăosatului Constantin Vodă, *pentru doi boi, ce mi-au prăpădit Gligoraşco la Camenită, fiind el cărăuş*, trimis cu plata me şi cu bună dovadă lam dovedit, cum nau perit de vro oaste acei boi, ce iau prăpădit el" şi el neavând bani, cu ce plăti boii, iam luat partea lui de ocină *din sat din Frăteni* şi din Dănceni, câtă se va alege, aceste părţi „liam vândut dumisali *lui Mavrodin vist.* şi ţupânesii dumsali Catrinii drept 15 lei".

Oamenii din Goeşti, temându-se să nu fie reduşi la starea de *vecini*, de către vist. Mavrodin, încep să fugă şi prin cartea din 1697, April 17 Antioh Vodă scrie „la Mavrodin vist. cau jăluit oamenii dumsali *di la Goeşti cau slujit cât au putut şi temându-se de vecinătate sau mutat de acolo* şi liau luat pânea şi altă čau avut,...*să vie la urmă* şi să poronceşti lui Mavrodin să le dea ce liau luat şi de are a răspunde să vie de faţă".

Vremurile turburi fac ca o măsură luată de un domn să fie schimbată de un altul, ceia ce face ca sătenii să nu mai poată suferi vecinătatea şi să-şi caute scăparea prin

www.dacoromanica.ro

fugă. Prin cartea din 1702, Mai 10, Duca Vodă dă volnicie lui Mavrodin vist. „a căuta şi aş cerca pre-a dumisali vecini drepţi čar hi fost din *satul Goeştii* ot Cârligătura deci ori unde iar afla în ţara domniimele, măcar în sat domnescu ori în slobozii sau în sati boereşti ori în sati călugăreşti sau în târguri, pre toţi aceia săi e şi săi aducă săi aşezi la silişte unde scrie mai sus". Printre aceştia, mulţi vor fi fost scoborîtorii Bratului şi ce ajunseseră aceşti scoborîtori ai Viteazului!

Mavrodin se întinde şi în *Şepticeni*. Prin zapisul din 1708, April 23, *Grigoraş Codrescu* vinde din a şeptea parte jumătate (foarte interesant e faptul că satul umbla pe şepte bătrâni, într legătură cu numele satului Şepte + cini) de *Şăptisani* lui *Dimitrie*, ce au fost paharnic mare, drept 12 lei bătuţi şi lui i-a fost cumpărătură de la *Dănilă Şaptişanu*. Iar prin scrisoarea din acelaş an, april 25, Grigoraş Codrescu arată *fecio-i rilor Neculai* că a vândut o parte *din sat* din *Săptisani la Cărligătură* paharnicului Mavrodin, drept 3 lei, (sic) care şi lui i-a fost cumpărătură de la Dănilă Şăptişanu.

In 1709, satul Goeşti trece la alt proprietar. Mihai Racoviţă dă cartea din 1709, febr. 11, „boeriului nostru dum. Darii Donici sărdar să fie volnic cu carte domnii mele a ţine şi a opri *satul Goeştii ot Carligatură* şi casăle din Eş a *visternicului Mavrodi, socrul dumisali*, pentru nişte odoară a dumsale, ce iau prăpădit" şi nime să nu se amestece „căci şi odoarăle liau prăpădit, apoi şi ginere fiind, nu încapi alţii nime înainte Dumisali».

In hotarnica *Fraţenilor*, făcută de Pilat, vornicul de poartă, din 1737, Dec. 21, găsim numele răzeşilor din acest sat, şi a altor cumpărători: logof. Donici are moşie, din zapis de la Gligoraş, feciorul Popii Toader din Frăteni (1696) şi dela Toader Ştiubel şi femeia lui Safta, fata popii Toader din Frăteni (1693); Neculai feciorul Nacului ot Lungani *razăş de Fraţeni*; Gligore Grosul, Aniţa fata lui Gavril Captar, Nastasia femeiai lui Vasile Ştiubei, răzeşi de Frăteni; Simion şetrarul, Ion brat Simion, nepoţi lui Nistor, răzeşi de Frăteni; Costin Stubei, Vasile Saraga, răzeşii de Frăteni. Cred că răzeşii din Frăteni sunt descendenţi din Bratul Viteazul. In hotarul Frătenilor se vorbeşte de: «In frunte despre *Ciorbole*, din hotarul Albeştilor până în hotarul Lunganilor" „fundul hotarului la Bahlueţul secu».

Prin zapisul din 1742, Iuni 4, *Costin Ştiubei şi Lupul* încredinţează că socrul dumisale cluč. *Mihalache Sturzea*, anume *logf. Donici* au cumpărat o moşie «de mătuşa noastră *Aniţa*, mai pe urma stâlpiturii moşii dumsale, ce ari în *Fraţeni*, ce noi navem triabă în stâlpituri, că parte Aniţii mătuşii noastre, cari am răscumpărat noi di la Dum. Mihalachi Sturdzea cluč. este afară din stâlpituri, căč au fost cumpărat socrul dumsali mai încoaci, iar moşia dumsali era cu doi ani mai înainte stâlpită».

De la Darii Donici moşia trece la ginerele său cluč. *Mihalache Sturzea*, pe care îl găsesc stăpânind la Goeşti în 1743, Mart 17, vreme în care încep neînţelegerile dintre stăpânii Goeştilor şi călugării de Putna, ce stăpâneau Onişcanii şi Sâneştii, moşiile vecine de la răsărit şi care împresurau Vrâştaţii (de la Goeşti). Din anul şi ziua aratată mai sus este mărturia hotarnică a lui Ion Neculcea vor. pe seliştea «Vărstaţii, ce este alături cu alt sat al dumisale (Mihalache Sturzea cluč) *Goeştii* şi cu Lacul Negru» care selişte se împresoară de călugării de Putna.

Egumenul de Putna şi vechilul său de la Sineşti n'au vrut să ia parte la hotăritul acestor moşii[1]), care s'a făcut după hotarnica veche a Sâneştilor din 1500, Dec. 14 (Bogdan I. c. II, 183). Ion Neculce era stăpânul Prigorenilor, cale de vreo 8 km. departe de Goeşti. Acest lucru nehotărît nu place Domnului Constantin Necolai vvod. şi

1) Egumenul a zis; „cum că el au fost la Eş şi nu poati să şadă, ca iau ramas manastire pustie de atâta vremi, zicând că au zăbovit multă vreme la Eş".

www.dacoromanica.ro

el, acelaș an, Mart 20 (peste 3 zile, deci) scrie lui Ion Neculce biv vel vornic și ispravnic de Cârligătură: «carte hotarnică pe moșie *Vârstații* cu *Goeștii* čai trimis am vădzut, dară lucru neales și nehotărît, nu vom să luăm, nici să căutăm, ce dumta fiind isp. acelui ținut șai toată putere divanului la mâna dumt., un vechil a egumenului să fii, de na vre să vie, trimite dil adă și le hotărești și socotești».

In hotarnica lui Ion Neculce din 17 Martie, 1743, apar ca martori între megieși și *Neculai feciorul Nacului* logf. ot visterie de Lungani și cu fratesău *Ion ot Frăteni*, Gavril Velicico, copil din casă ot Frăteni, *IonGrosul* călugărul tij ot *Frăteni*.

Ion Neculce n'a hotărît îndată, din nou, moșia, pentru că s'a schimbat Domnia și în 1744, Aug. 11, Necolai Vvd. dă o carte cluč. Mihalachi Sturdzea „Scriem la boeriul Mihalache Sturdzea cluč sănătate. Carte...la domnie me au venit și celi scrise am vădzut pentru moșie dumt. ce țau hotărît dum. vor. Ion Neculce, cum că nu să lasă călugării pe ace hotărîre. Iată că țam făcut domnieme și carte pe ace moșie, ca să o stăpânești dum. pin semnile și hotarăle čau hotărît vor. Ion Neculce". Călugării de vor avea ceva, vor veni la divan.

Din 1744, Aug. 25, avem o nouă mărturie hotarniçă dela Ion Neculce și Simion Cheșcu uricar „jăluind Mării tale Dum. *Mihalache Sturdzca* pah. pe călugării di la mânàstir Putna precum căi înpresoară călugării o moșie a dumsali *Vârstații* ce să hotărăsc cu Oneťcanii, moșie Putnii, ce să țâne de Sânești", «osăbit au mai jăluit și *Năculeștii* cum le împresoară și lor călugării de Putna o moșie *Șepteșenii*, ce să hotărăsc iarăș cu Oneťcanii Putnii. Așijdere iarăși sau mai jăluit și călugării de Bogdana și cu alți răzeși ai lor, anume Veličco copil din casă și cu alții, precum liar împresura și lor călugării de Putna iarăș o bucată de loc din hotarul lor *Batireștii*, ce să hotărăsc iarăș cu Oneťcanii Putnii pentru care au fost și mai jăluit ei și la Mărie sa Constantin Vodă (încetase domnia lui din lunie 1743) în câteva rânduri, împreună cu dumnialor Constanțin Miclescu și mau fost orânduit pe mine ca să le hotărăscu aceste moșii și am mersu încâteva rânduri înpreună cu dumnalor Constantin Miclescul biv vel pit. și Illi biv vel pit și am strânsu și alți mazâli și oameni buni megieși și liam luat sama pe scrisori a îmbe părțile și așa am aflat că călugării de Putna înblă rău că nu vre să scoată hotarnica lor, ce au de la Ștefan Vodă cel bun, pe moșia lor Oneťcanii, ce au danii de la Mărie sa Ștefan Vodă cel Bun, ce ține hotarnica ascunse și numai cu gurile lor înpresura aceste moșii de mai sus numiți cu lăcomie lor, dară pe urmă înblându Veličco copil în casă cu mijlocire după un călugăr de Putna iau arătat hotarnica lui Ștefan Vodă și au scos suret di pe dânsa și arătându-ne suretul atunce și călugării de Putna au scos hotarnica lor și sau potrivit cu suretul lui Veličco copil din casă și am mersu cu călugării de Putna pe hotarnica lor din semne și au rămas să puiu și petre hotar, dară călugării văzind că să îndrepta hotarul și ei rămâind gos cau înblat fără de cale, cu înpresurare, au pus ei alte pricini, arătând alt drum de hotar...și strâmbează hotarul și să lățăscu de iau *Vârstații* moșii dumsali cluč. Mihalachi Sturdzea și mai înpresoară loc și din *Șepteșenii Năculeștilor* și din *Batireștii Bogdanii* și a altor răzeși cu mare împresurari și lăcomie și atunce neodihninduse călugării de Bogdana pe semnili ce scriu la hotarnica lor, care mergu drept, eu încă nam pus petre hotară, dară mărturie am dat la mâna dumisali cluč. Mihalache Sturdzea după dreptatea ce sau cunoscut, dară mazilindusă Mărie sa Constantin Vodă nu sau mai isprăvit. Acuma de iznoavă jăluind Dum. cluč. Mihalache și la mărie ta niai poruncit Mărie ta ca să punem și petre hotaru, pe hotarnica călugărilor, pe undi sau îndreptat semnili și ai trimis Mărie ta pe Simion Cheșco uricariul și am chemat pe călugări și nau vrut să vie la hotărît, dar noi după porunca Măriei tale am strânsu oameni buni megieși și pe semnile ce arată la hotarnica Mării sale Ștefan Vodă cel bun am pus și petri hotar și buori

www.dacoromanica.ro

prin codru etc.». Recunoşti stilul viguros al marelui cronicar, Ion Neculce. Poate că călugării erau de bună credinţă şi neînţelegerea provenea de acolo, că în hotarnica de la 1500, Dec. 14 a Sâneştilor şi Onişcanilor, când e vorba despre hotarul despre apus, adecă despre Vrâstaţi—între Onişcani şi Vrâstaţi—se spune aşa: «Dar hotarul mai sus scriselor sate, anume Sineştii şi Onişcanii, începând din capăt între *Onicicani* şi *Goeşti* din pădure, pe drumul ce se scoboară pe Chicera lui Onicică...», adică se vorbeşte de Onicicani şi Goeşti şi nu Onicicani şi Vrâstaţi, lucru ce făcea pe călugări să înpresoare Vrâstaţii în această parte, despre codru—şi foarte uşor de înţeles, pentru cine cunoaşte locurile. Acest lucru va fi făcut, poate, pe călugării de Putna să scape de aceste moşii Sâneştii Onişcanii şi Podobiţii, dându-le Mitropoliei Moldovii şi primind în schimb Vlădenii, Sârbii, Romăneştii şi Avireştii (Scrisoarea Mitrop. Iacob din 1759, Fevr. 10, în Dan, Măn. şi Com. Putna, 202). Neânţelegerile vor continua până pe la 1840.

Neânţelegerile încep şi între Şepticeni şi Goeşti, pentru înpresurare de hotare. Despre aceasta ne vorbeşte hotarnica lui Manolachi Costachi vel vor. şi a lui Radu Racoviţă hat. din 1745, fevr. 8 «ca să giudecăm pe Toadir Nacul de vist. şi vărul său Ion Nacul ot vist şi cu alţi fraţi ai lor, cu dum. Mihălache Sturdzea pah. având pricină pentru hotarele satului *Şepteşenii al Năculeştilor* cu hotarele *satului Goeştii* a dum. *Mihălache Sturdzea* pah.», din scrisorile moşiilor nu s'au putut afla semnele acestor moşii, nefiind hotarnică nici la o parte, nici la alta «ce am giudecat săş aducă fiĉorii Nacului 3 oameni, marturi de credinţă, carii vor fi ştiind stare acestor moşii, pe undi au fost hotarăle, pentre Şepteceni şi pentre Goeşti şi prin ştiinţa oamenilor ca aceie să giudicăm şi să curmăm pricina între dumnialor...şi au adus Năculeştii înainte noastră pe trii oamini marturi, anume Vasile Mereul, ce au zis că ţine minte di la răpăosatul Duca Vodă bătrânul, cari au mărturisit cu sufletul său cau trăit 8 ani în Şepteşeani, la vremea lui Cantemir Vodă şi la ace vremi întîmplândusă di sau făcut gâlĉavă între oamenii de Goeşti cu Şepteşenii pentru hotar au adus acolo pe părĉălabii de Cârligătură şi sau strâns acolo vreo 60 de oameni şi cercând hotarul, au arătat oamenii că între Goeşti şi între Şepteşeni merge hotarul zare piscului a dialului, ce să pogoară din Chicera (aici când se zice Goeşti se înţelege trupul Vrâştaţi, ca şi în hotarnica lui Ştefan Vodă, din 1500), tot zare acelui dial, până în coada heleşteului Şepteşenilor, cât o zvârlitură de băţ mai ğos de ezitura Goeştilor şi la dial peste alt piscu şi în gura pârâului Ciobotarului şi alt om anumi Gheorghiţă Sava, ca de 60 ani, vârsta lui, au mărturisit că după Moscalii cei dedemult au trăit ca 8 ani în Şepteşani şau apucat acolo pe un bătrân, anume *Negheţ* carile zicea cau fost *prisăcar la Urechi*» şi acela spunea ca şi Vasile Mereul «şi alt om anumi Ion Cucoranul ĉau fost vornic de poartă au mărturisit că la domnie Mării sale lui Mihai Vodă, fiind pricină pentru hotaru, au adus acolo răpăosatul logf. Donici pe tatăl său pe Grigore Cucoran vor. de poartă şi strângândusă mulţi oameni sau aflat un Gheorghiţă Gorgan (cf. dealul Gorganului) di au mărturisit şau arătat hotarul tot pe acolo, pe undi arată şi mărturie acelor marturi», alt om Bârzul au arătat hotarul mai pe din jos «dar au lăsat şi logofătul Doniei pe mărturie acelor 2 oameni şi de atunci au rămas între dumnialor paci» şi pe mărturiile acestor 3 oameni se aşează hotarul. In această mărturie e vorba şi de *heleşteul Nacului în Cerbole* (care trebue să fi fost în valea, cum te scobori din Goeşti, către Lungani).

Prin zapisul din 1746, Martie 20 *Ion Donici* vinde lui Iosaf Monahul şi lui Neculai şi lui Şimion *din Frăteni*, drept 120 lei noi, nişte părţi de ocină şi cumpărături, care şi lui i-au fost rămase de la moşul său Dumitru Mavrodin vel vist.

Pin zapisul din 1747, Martie 10, *Ion Donici*, ficiorul răpăosatului Darii Donici vel logf. arătă că rămăindu-i dator lui *Mihalache* Sturza pah, cumnatul său, cu 45 lei, a vândut o moşie, *Frătenii ot Cârligătură* lui Neculai Grosul, copil din casă, cu fraţii

www.dacoromanica.ro

lui, drept 85 lei și «prinzând surume păhărniceasa de veste nau primit să fie moșie ačasta la mână streină, ce îndată au chemat pe Necolai Grosul copil din casă și iau întorsu» banii și a luat ea moșia, care moșie Donici o are de la «Mavrodin visternicul tatul mamii, cumpărătură di la răzeșii de acolo».

Prin zapisul din 1753, Mai 7, Mihalache Sturdzea biv vel pah. cu giupâniasa lui Catrina vinde *satul întreg Goeștii* și *părțile din Frăteni* și *de Vârstați* și *de Șepteșeni* și *parte de Lungani* lui Vasile Tanasi ot vist, drept 850 lei și «căzinduse a le cumpăra Dum. după megieșii ce avem niau dat plata deplin».

Iar în 1754, Dec. 30, intervine o învoială între *Ioniță Nacu* ot vist, și între *Vasile Tanase* ot. vist., prin care arată că satul Lungani și Ploscurești și cu parte din Frăteni să le *stăpâniască Ioniță Nacu*, iar *Goeștii* și *Vârstații* și cu *jumătate de Frăteni* au rămas să le stăpâniască *Vasile Tanasă*.

Din acest an 1754 și până 1797 nu știu nimic despre Goești, căci îmi lipsesc actele. Din 1797, Oct. 10 am o mărturie hotarnică a *moșici Goești și a părților sale*, Satul era a lui *Iordache Canta* vel logf. de țara de jos, cumpărat prin sultan mezat de la *logofeteasa Catrina Sturzoae*. Asemenea am și o hartă foarte importantă a moșiei. In această mărturie apare *stelniceasa Maria Năculeasa*, ca stăpână a *Șepticenilor*, iar din Goești apar Gheorghe Vornicel răzeș, Gheorghe Averescul mazil, Ștefan Smere și Costantin Smere.

In 1797, Dec. 16, Alexandru Calimah dă volnicie lui Iordache Cantacuzino vel log. de Țara de jos și omului dumisale să apere rădiurile și dumbrăvile și codrii merei ce sunt pe moșia Goeștii, la Cârligătură «să nu se taie de către nimeni alții fără de voia Dumisale vel logof., afară numai din copacii ce vor fi căzut la pământ prin dumbrăvi și rădiuri și codri merei, precum si din copacii de fag, să nu fie nimeni popriți a lua lemn pentru foc, fără a da nici o zeciuială» (R. Roseti, Păm. 336; Iorga, Studii VI).

In 1797, în satul Frăteni erau următorii stăpâni: despre Albești era hliza Scorțascăi, jumătate de sat, în mijloc era a logofătului Iordache Canta, iar o parte, despre Lungani, era a Năculesii, cu alși răzeși.

In 1801 Goeștii erau tot în stăpânirea lui Iordache Canta și sunt 49 linzi, adecă oameni străini aduși de peste hotar de către proprietari, și care oameni nu plăteau bir (Uricarul VIII, 333).

Nu cunosc harta moșiei Goești din 1821, Iunie 24, făcută de Inginerul Iosăf Braun și nici hotarnica din Mai 1825, făcută de Andronache Donici. La această de pe urmă dată, Șepticenii și Lunganii erau a spătarului (care?).

La 1831 (Catagrafia Cârligăturii, Arh. stat. Iași No. 339, tr. 644 op. 708) satul Goești era stăpânit de Dumlui Alecu Canta. La biserica din sat, zidită în 1813, cu hramul Adormirea Maicei Domnului, erau următorii preoți: Preotu Iordachi sân preot Iosâp și Costantin preotu sân preotu Grigori. Dintre numele de familie, ce se găsesc și azi, sunt: Brezulianu, Miron, Ungureanu, Hriţcu, Timofte (Irina lui Timofte Ocrain, adecă Ucrainian). Ciobanu, Jâtarul, Iacob, Olariu, Dumitrașcu, Rusul, Hărțanul, Sâmion, Pentelei, Luca, Ilie, Iftime, Pricopi, Munteanu, Chebac, Todosă, Cazacu, Dudumau, Onofrei, Cioarsă, Bolotă. Era și orândarul jidov Izdrail sân Moisă. Nu era nici un mazil.

O altă hotarnică, pe care o cunosc, este cea din 1841, Ghenar 30, făcută de Lupul Balș, logofăt și cavaler. La data aceasta, moșia și trupurile ei, pomenite toate, erau aie lui Beizadea Iorgu Suțu. *Șăpticenii* îi cumpărase Iorgu Suțu de la Vorniceasa *Maria Drăghici*, la 12 Sept. 1839, ce stăpânește și după data aceasta, Lunganii. *Frătenii* îi cumpărase, la 12 Fevr. 1840, la mezat, dela Tanase, altă parte fiind lipită de mai de mult. O parte de Frăteni era lipită de mai înainte de Lungani.

www.dacoromanica.ro

Iată după hotarnica din 1841, Ghenar 30, semnele hotare, de jur împrejurul moşiei şi trupurilor sale :

1) Pentru dispărţirea moşiei *Şăpticenii* a lui Beizadea Iorgu Suţu dispre *Onişcanii* Sf. Mitroplii : dela Movila săpată...de unde mergând tot înainte pe drum şi pe deasupra *Văii Tălpălariului* la două moviliţă vechi...de unde să abati linia puţân în stânga la vale spre apus şi pe costişă pârâ între doi craci· a *Obârşâii văi Bătărăştilor*...sau găsât piatră vechi colţ *Şăptişănilor* dispre *Onişcani*...din gios de o fântână...spre apus piste eruga ei vine di la fântâne între piatră vechi...cari esti colţul din gios şi dispre răsărit a *Lunganilor* di cătră *Şăptişăni*, cu cari îş dă cap în cap şi di cătră *Bătărăşti*, cu cari îşi dă coasti.

2) Pentru dispărţirea *Şăptişănilor* lui Beizadea Iorgu Suţu, di cătră *Lunganii* vornicesei Maria Drăghici [1]). Din piatra arătată mai sus... tot linie driaptă spre apus pe costişă şi piste *drumul Sâneştilor* în dialu *Lunganilor* pîră în movila... di aice cu aceaş linie driaptă înainte spre apus la vali piste scursurile ei să răvărsă în *heleşteul Nacului* [2]) şi supt piscuşor... di aice tot linia piste *iazul Nacului* în malul dispre apus unde să întâlneşti *pârâul Cibotariului* cu *pârâul Ciorbolii*. din gios di gura unii scursuri, unde esti Colţul *Şăptişănilor* dispre *Goeşti* şi *Lungani*, precum s'au arătat mai sus... ; de aici să întoarci hotaru Goeştilor alături cu Lunganii în sus spre amiază noapti pe pârâul Cirboli, măsurândusă pi cotitura pârâului, pi la gura unii scursuri ci vine di la Lungani şi sau găsât o Piatră vechi dispre miază noapti di pârâul Cirbole, cari piatră disparti *Frătenii* a Luminării sale Beizade di *Frătenii Lunganilor*.

3) Pentru dispărţire între Frătenii luminării sale, în cari, mai ales în anul trecut, au mai făcut luminarea sa cumpărătură de pământ şi între Frătenii Lunganilor (în hotarnica de la 1801, Iunie 24... să arată că giumătate sat din Frăteni lipită cătră Goeşti îşi dă coastă dispre răsărit cu parte din Frăteni, lipită cătră Lunganii dum. vornicesei Maria Drăghici, fiind dispărţite aceste doă părţi şi cu pietre hotară, piste toată întindere lor, până în apa Bahlueţului) : Din piatra mai sus zisă... drept spre miază noapti linie dreaptă în pravăţul pietrii vechi, ci să găsăşti în *dialu Obcinii* spre Bahlueţi şi pi acelaş pravăţ la dial, pârâ lângă *drumul Albeştilor*... de acolo tot linia spre miază noapti la dial, pârâ la ace piatră vechi pe Obcina Bahlueţului. De aice înainte pe un drumuşor tot spre miază noapti precum urmiază stăpânire, la vali pe costişă... di acole tot înainte pi acelaş drumuşor, cam pi· costişă piste drumul ci vine de la *Bălţaţi* şi în capul Piscului... ; de aice drept la vali, la o piatră vechi ci sau găsât în coada lazului Bălţaţilor pi Bahlueţ, în gura unii scursuri, ci vine di la Frăteni, cari piatră esti colţul Frătenilor din sus, dispre amiază noapti, di cătră Frătenii Lunganilor.

4) Dispărţire Frătenilor luminării sale Beiazade Iorgu pe dispre miază noapti, pi matca Bahlueţului di cătră *Prigoreni*, ci sânt di ceia parti di Bahlueţ din sus... din piatra vechi ci sau găsât în coada iazului Bălţaţilor... să întoarci hotarul Frătenilor luminării sale spre apus, pe matca Bahlueţului în susu apii, în curmezâş, pârâ în hotarul Albeştilor, unde să faci colţul Frătenilor şi de acolo purceg aş da coasti în gios spre amiazăzi Frătenii luminării sale şi cu *Albeştii* dum. Danul.

5) Dispărţire *Frătenilor* luminării sale de către *Albeştii* moşia dum. Mihăiţă Danul: din colţu Frătenilor din sus spre Albeşti... să întoarci hotaru Frătenilor drept spre amiazăzi, alături cu Albeştii pe linia... drept la dial pi costişă şi în vârfu dialului supt pisc, în capătul spre apus, ...de aice tot pi aceiaş linie şi pe costişa acelui dial, în vârful dialului, diasupra *drumului Albeştilor*... ; di acole tot pi aceiaş linie spre amiazăzi

1) Vezi N. Iorga, Inscrip. II, 286-289.

2) Iazul Lunganilor, scurs câţiva ani, în urmă.

www.dacoromanica.ro

piste drum, întru o așăzătură... spre amiazăzi din gios de o cricmă vechi a Frătenilor și deasupra drumului ci mergi la Lungani...; piste *drumul Lunganilor* și la vali prin mijlocul *Hârtopului Frătenilor* și alături cu fântâna ci esti pi matca acelui hârtop, cu 4 stânjâni dispre apus treci linia prin baltă, drept la piscușor dlasupra pârâului *Cirbole...*, de aice urmând tot linia driaptă înainte în pravățul petrii dispre Cirbole, ci este colțul din sus, dispre apus, dispărțitoriu Goeștilor di cătră *Sârbii Brăeștii* a dum. vorc. G eorghieș Sturza și până în malul pârâului, undi esti colțu Frătenilor șa Albeștilor...

6) Pentru dispărțire între Goești și între *Brăești*, *Sârbi* și *Ciuncești*: Di la malul pârâului Ciorbolii... înainte drept la dial spre amiazăzi și în vârful Piscului...; de aice din pisc linie dreaptă pi culme dialului spre amiazăzi, pârâ la o movilă vechi...; de aice tot drept spre amiazăzi și la vali... diasupra unii vălceli...; pisti o scursură și di la dial pi costișă tot linie driaptă și în vârful *dialului Rujanului*...; pi culme dialului piste drumul Goeștilor...; de acole apucă tot drumul spre amiazăzi, pi culme ci merge pin păduri... până la locul ci să numești *la Cruci* și împrejurul unui carpân, ci esti diasupra unii fântâne...; de aice tot pe drum și pe culmea dialului și la *dialul Mari*, în vârful *Zniamănului*, în răspîntinia drumurilor...; de acole tot pe drum și pe culme dialului, până diasupra fundului *văi Șacovățului* la un bour vechiu, supt dialul *Merii lui Mâță*, cari bour disparti *Goeștii* de *Brăești* și *Petrești* a dum. hătmăniasa Profira Scorțasca.

7) Pentru despărțire Goeștilor di cătră amiazăzi, dispre *Petrești*[1]: Din bour... să întoarci hotarul Goeștilor spre răsărit... la vali, pri capul Goeștilor și pe lângă coasta Petreștilor, pârâ în *obârșia Șacovățului*...; de acole prin *codru*, spre răsărit și pisti obârșia *Șacovățului* la dial la un bour vechiu întrun stejar în capul unui pisc, ci esti din gios di apa Șacovățului...; de acole înainte prin codru, până dă în *drumul Schiopului* sau găsât un bour vechiu întrun fag lângă drum...; tot înainte spre răsărit prin codru, pi zare dialului, pi drumul Schiopului... și tot zare dialului și pe drumul Schiopului, pârâ în capul *dialului Călugaraşului* de sus, în crucile drumurilor ci mergi la *poiana Schiopului*[2]... bour vechiu întrun fag...; de acole tot înainte prin codru și pi dialul Călugăraşului, până în capul piscului Călugăraşului cel din gios...; de acole tot înainte spre răsărit, prin codru, pi acelaș dial, pârâ la sfârșâtul dialului...; de acolo coborîndusă hotarul la vali, prin codru și pisti scursura ci să răvarsă în *pârâul Bârnii* întrun piscușor... spre răsărit prin codru, coborîndune pârâ în *lunca Bârnii*, unde sau găsât un bour vechiu, întrun ulm, din sus de drumul ci mergi, di la Petrești la Sânești și acolo la acel bour din lunca *Bârnii* ci disparti Petreștii di Sânești sau făcut în jurul bourului movilă; cât însă să atinge de puntul di pe urmă unde am contenit... până la puntul dintâi de unde am început hotărîtura... nu am făcut nimica... căci pricina de hotar între Sânești și Onișcanii sf. Mitropolii cu Goeștii și Vrâstații lui Beiuzade Iorgu Suțu nefiind curmată nu sau făcut pi acest di pricină loc movile dispărțitoare, ci numai sau însămnat pi plan stare locului înpregiurul dialului numit *Chicera Oniccăi* și drumul înainte spre miază noapti, întocmai precum glăsuești ipisocul lui Stefan vvd. din 7009 (1500) Dechemv. 14 și tot asămine pârâ la movila săpată».

E plină de interes *discuția contradictorie* a semnelor de hotar, din ispisocul de la 1500, dintre Sânești și Goești, discuție urmată între arhimandritul Isaie Râșcanu, vechilul sf. Mitropolii și arhimandritul Veniamin Velișcu, din partea Mitropoliei și între Beizadea Iorgu Suțu, proprietarul Goeștilor. «Că toată prigonire și răstălmăcire sămnilor acestor hotară de moșie dintre *Sânești* și *Onișcani* și dintre Goești și Vârstați, cari cu a lor coasti merg alături *de la Chicera din Codru* și până la capătul din câmpu la

1) Cf. Hotarnica Petreștilor, din 1784, Iunie 22, în Uricarul XVII, 76 și urm.

1) A fost moșia unui Nacu schiop. Cf. moșia Șchiopul Naculuí, Uric. XVII, 85.

www.dacoromanica.ro

acele două movile, au urmat şi urmează de o îndelungată vremi, din pricină că fiind în mijloc sume de ani, sămnile de la Chicera, pâr la movila săpată ce deasupra Şăptişănilor, *la Sărătură*, ...nu sânt în fiinţă şi nici vreuna din părţile în pricină nau putut anumi ale dovedi, fiind că toati, dumbrăvi, rediuri şi drumuri, iar acum ţarini, ba încă şi sămnul Chicera o poati cunoaşti a fi ace dispre răsărit... iar altă ace dispre apus...; pentru că Luminare sa Beizade Suţu în temeiul documenturilor ci ari cunoaşti *a fi Chicera, vârful dialului cel mai înalt*... vechilii sf. Mitropolii dialul cel mai mic, pi undi astăzi stăpâneşti, la cari părere noastră (a hotarnicului Lupul Balş) urmează că Chicera ace pomenită prin hrisovul Domnului Stefan [e vârful cel mai înalt] pe cuvintele acoste: In privire că esti mai înaltu decât alte vârfuri în şârul acelui dial, *din cari pricină a înălţimii să înţălegi că sau luat din învechimi şi numire de Chicera*[1]) Iar Chicera ace cari să cunoaşti de sf. Mitropolie este mai în sus spre apus şi nu în şârul aceluiaş dial pi cari stă Chicera [cealaltă]...; că nu este *scaun di dial* precum ceilaltă Chiceră, ca să fi putut fi din învechimi vreun sămn deosăbit între celelalte dialuri, chemânduo însuş vechilii sf, Mitropolii şi *Bobeică*; că nu să sloboadi la câmpu şi iarăş apoi la dial şi pi diasupra dialului..., ci [= dar] porneşti pi drumul de astăzi ci esti pi o culmi di dial şuvăită înbrăcată şi acum cu codru în multă întindire până aproapi di groapa *lui Gorgan*...» Aici stă toată neînţelegerea, în privinţa acestui hotar.

Mitropolia pierde procesul.

Astăzi hotarul dintre Sâneşti şi Goeşti trece prin vârful dialului, de deasupra satului *Storneştilor*, ce-s pe locul *Onişcanilor*, de altă dară; Storneştii. pomeniţi în doc. încă din 1458, erau, de mult, pe Bahlueţ, în faţa gării Sârca, acolo unde azi sânt Storneştii vechi. Acest pisc, acoperit cu codri, de deasupra Storneştilor, de azi, e vechea Chiceră a lui Onicică din Cârligătură, de sub Alexandru cel Bun.

Moşia a mai fost a lui Pavli, de la care a cumpărat-o, acum vreo 30 ani, răposatul Neculai Ştefănescu, fratele lui Barbu Delavrancea[2]).

Mihai Costăchescu

1) Cf. şi Dacoromania. bul. muzeului limbei române, an. I, 117 şi urm.

2) Documentele, pentru care nu arăt unde sunt publicate, fac parte din colecţia mea. Unde reproduc citate, după documente, le reproduc cu ortografia lor.

www.dacoromanica.ro

DOCUMENTE

A. Locuri

I. *1775 Iunie 27 Iaşi* Vasile Salahoriul cumpără cu 50 lei locul lui Anton Ungurul din Muntenimea de mijloc despre Păcurari.

Adec[ă] eu Anton Ungurul împreun cu maicămea Catrina de aicea din laş: datam adevărat şi încredinţat zapesul nostru la mâna dmsali Vasili săn Salahor precum să s ştie, că de nimeane siliţi nici asupriţi ce de a noastră bun voe, iam vândut dmisale un loc de casă aicea în laş, care loc este lângă Toader Canta din sus şi lângă Ianachea Chiper în mijloc, între dânşii între amândoi *în mahalaoa Muntenimii de mijloc dispre Păcurar*, şi i lam vândut dumisali drept 50 lei adică cinzăci de lei bani cu bani gata, pe cari bani nea iam luoat toţ deplin în mânile noastre, d ci dmlui de aicea încoace să rămâe stăpânitor, dmlui, copii, nepoţii, strenepoţii dmsale în veaci de veaci neclintit despre nimeane, iar de sar întâmpla a să scula cineva din neamul meu ori dispre mamă ori despre tat(ă), ca să străce şi să răscumpere ačastă de bun voe a noastră vânzare, să nu fie volnici or cu ce fel di iconomie, a întoarce, fiind şi locul măsurat, care ari în lungu 24 stânjăni, iar fiind noi în viiaţă şil vor supăra cineva pi dmlui din neamul nostru cineva noi să avem a răspunde, iar dmlui cumpărătoriul de sus arătat să nu fie supărat întru nimică, şi câtă cheltuială şi plineală sar face să fie toat(ă) despre noi şi pentru mai adevărată credinţa mai ğos neştiind carte, am pus degitili şi numele ca să s crez(e). Iet 1775 luni 27

⚔ Eu Anton Ungurul am vândut di bun voe mea şi am pus degitul.

⚔ Eu Catrina maică lui Anton am vândut de bun voe mea şi am pus degetul.

«şi la făcutul acestui zapis sau tâmplat şi alţi omeani buni şi mahalagii şi sântu marturi, şi au pus degitile cari nau ştjut carte.

⚔ Eu Ştefan Moşneag ot Copou mam tâmplat mart(ur).

⚔ Eu Sandul Zahornean mam tâmplat mart(ur).

⚔ Eu Gheorghe Văt(av) de apari mam tâmplat mart(ur).

⚔ Eu Ilinca Răpoae mam tâmplat mart(ur).

în dos: «şi eu Neculaiu dascal *ot Sfeti Necolaiu cel mic din Muntenimea de mijloc*, am scris cu zisa şi bun voe lor şi sânt şi martur.

II. *1779 Ghenar 6.* Mărturia a 6 mahalagii pentru starea proprietăţii pe locul lui Anton sin Ioniţă Ungurul seiman hătmănesc.

Adecă noi care mai ğos niam pus şi numile datam ačastă a noastră mărturie la mâna lui Anton sin lui Ioniţă siman hăt. precum ştim şi mărturisim cu sufletele noastre înainte lui Dmnezeu şi înainte giudecăţii *că locul acesta cei din vale de drumul Sărării*, de la vale de locul lui Toader Cantii lam apucat noi de sint acmu 15 ani că au fost tot casa lui Ioniţă Ungurului siman, şi murind Ioniţă, fečorul lui Anton, rămâind cu datorie di la tatăsău, lau vândut locul lui Vasile Salahoriul, şi Vasile Salahoriul nu

www.dacoromanica.ro

sau întinsu mai mult cu o palmă se cuprinză loc a altora fără numai cât au fost casa şi ograda vânzătoriului, dar fiind o fămee seracă anume Marie Negraea, ce au luato acest Enachi Chiper, simanu, şi de la vale de cum ţine ograda lui Vasile Salahoriul fiind o bucăţică de loc stărp, sau rugat ačastă fămee Marie fămee acestui Ianachi *la noi la mahalagii ca se o lăsăm săş facă o căsuţe să se odihniască, şi noi încă am lăsato*, acmu bărbatu ei Enachi sau întinsu, şau intrat peste locul ce lau vândut Anton sin lui Ioniţi lui Vasile Salahoriul şi noi aşa ştim şi mărturisim cu sufletile noastre şam dat ačastă mărturie la mân(a) lui Anton sin lui Ioniţă Ungurul.

αφοθ Ghen, ξ

× Eu Chiriac Sfidul om ca de 70 ani martur. × Eu Toader Canta om bătrân martur. × Eu Ioniţă Bărată martur. × Eu Ghiorghi Dănilă martur. × Eu Ilinca Arăpoi fămei bătrân(ă) martură. × Eu Ursul martur.

III. *1779 Ghenar 8 (Iaşi)*. Hotarnica locului de casă a lui Enachi siman hătmănesc din mah. Muntenime de sus.

Fac ştire cu ačastă mărturii hotarnică fiind rânduit de dmlui Vasile Razul vel logofăt pren răvaş de jalobă ce au jăluit Enachi siman hăt. pentru un locu de casi ce şau făcut Enache casa pi loc gospod, în *mahalao Muntenime* de sus care loc este *între drumul Sării de la vale şi den del de drumul Păcurariului*, iar den ğos să hotărăşte cu locul casii lui Vasile Salahoriul iar loc gospod, şi având ğudecată înnainte dum. vel logofăt mi sau poroncit ca să mărgu la stare locului şi măsurându locul săl dau în doo, deč după poroncă am mărsu la numita mahala la stare locului şi am strânsu omeni mahalagii şi împreğuraşi anume Ştefan om bătrân mahalagiu, Todir Canta mahalagiu, Costachi sin Salahoriul brat. Vasile Salahoriul maha(la)giu, Gheorghie Teslariul ot Dumeşti, Costandin sin Ursul ot Leţcani, Ion tij ot Leţcani, Vasile Rusul ot Leţcani şi *făcând fune de 8 stânjăni* şi stănjănul de 8 palme, cu palma ce sau pus în hotarnică, am inceput întăi cu măsura din margine locului Vasile Salahoriul din ğos, şi mărgând cu măs(u)ra pân în margine locului din sus a lui Enachi Siman şi sau aflat 41 pol stânjăni la amândoo casile şi dându locul în doo sau venit câte 20 stânjăni 6 palme şi învoind Enachi Siman pe Vasile Salahoriul cu 6 palme de loc cu voe lui au ramas lui Enachi 20 stânjăni în lung, iar curmezişul 8 stânjăni şi sau stalpit şi cu doo pietri hotară însă o petră sau pus din del di drumul Păcurariului care desparte în curmeziş de locul lui Vasile Salahoriul şi altă petră sau pus în margine locului de la del den vali de drumul Sării de disparte iarăşi de locul lui Vasile Salahoriul în curmezis, iar în lungu să hotărăşte *cu uliţa Sării* şi pe di la vale iarăşi în lungu *cu uliţa Păcurariul*, şi fundul locului de sus despre Păcurariu merge numai pân în răspintinile drumului unde sau împlinit 20 stânjini, din locul Salahoriului ce este cu doo pietri osăbit ces mai sus numite şi aşa sau închiet tot măsura şi hotărâre acestui loc, după cum arată mărturie hotarnică în sămni şi am dat şi eu ačastă mărturie hotarnică la mâna lui Enache Siman şi a fiicei lui Marie întru care mărturie hotarnică sau pus şi pecete porţii gspd. şi am şi iscălit. let 1779 Ghenar 8.

Neculai Corbul vornic de poartă

„ačasta mărturie hotarnică am scriso eu cu zisa vornicului de poartă, *indisciſrabil*.

l. p. porţii gspd. п. ч. а. прц 1718

Obs. Palma cu care s'a măsurat locul e scrisă pe hotarnică şi are 0.22 m. lungime, este deci *palmă proastă*.

www.dacoromanica.ro

IV). *7207 Sept. 1 (1698) Iaşi.* Alegerea hotarelor în moşia Baiceni (Tutova) danie făcută de Nicoriţă hatmanul mănăstirii sale Sf. Ioan Novi din târg din Iaşi.

Dabija Scărlet vel clucer, Gheorghie Apostol biv sărdar, facim ştire tuturor cui să cade a şti, precum cau venit Svinţie sa Părintele *egumenul Melintie de la sfânta Mănăstire de la Nicoriţă din târgul din Eşi, unde este hramul a slăvitului mucenic Ioanu Novie*, cu cinstita carte Mării Sale lui Vodă, scriind la noi ca săi alegim o parte de ocină din satu din Băiceni, ci este în ţinutul Tutovii pe vale Măscureilor, *cari moşii au fost driaptă danii Svintii mănăstiri de la Nicoriţă hatmanul*, iară lui iau fostu cumpărătură de la Trifanu fečorul lui Mânzat din Sârbi, din ţinutul Covurluilui, şi de la Zatit feciorul Zberiei ot Vlatnic, precum au arătat Svinţie sa egumenul şi uric de întăriturî pe această moşie de la răposatul Miron Barnovschie, Voevod.

Deci noi am strinsu oameni buni şi bătrâni şi răzăşi dintracela sat din Băiceni şi iam întrebat de rândul acelui locu, cum să imparti şi câţi bătrâni sântu întracel sat, deci răzăşii anume Zaharie călugărul feciorul Bugăi, cărue îi este numele de călugărie, şi Chiriiac *beţivul* şi alţi răzeşi de acole, au dat samă înainte noastră precum acel sat Băicenii să împarte în trii părţi, adică sint trei bătrâni în tot locul anume bătrânul *Neniţii* şi bătrânul lui *Ţărabuţă* şi bătrânul Băiceanului cu Cepoeştii ; şi iarăşi întrebatam pe acei răzeşi ce sintu pomeniţi mai sus pentru acei vânzători, ce au vândut moşiia lui Nicoriţa hatmanul din ce bătrâni sint, şi aceşti răzăşi aşa au dat samă înnainte noastră precum acei vânzători au vândut lui Nicoriţă hatmanul anume Trifanu fecior lui Mânzat ot Sârbi şi Zatit fecior Zbierii ot Vlatnic sânt de bătrânul lui Băiceanu împreună şi cu Cepoeştii şi mai ales au adiverit dintrun *ispisoc ce au avut pără de faţă la răposatul Gheorghe Ştefan Voevod călugării dela Sfânta manastire dela Nicoriţă* cu Trifan fečorul lui Mânzat din Sârbi şi cu Zatit feciorul Zbierii ot Vlatnic şi cu Grigorie Cepoi şi cu toţi fraţii lui Cepoi, pentru aceasta ocină din sat din Băiceni, şi au dat rămas de la divan pe Trifanu feciorul lui Mânzat, şi pe Zatit sin Zbiere, şi pe Grigorie Cepoiu cu toţi fraţii lui Cepoi, ca să nu mai aibă a să mai acolisi de ace moşie şi să aibă călugării aş ţine şi aş stăpâni din trei bătrâni un bătrânu, adică a trie parte din sat. Pentru aceia dar şi noi văzind ispisoc de giudecată de la răposatul Ghiorghie Ştefanu Voevod, adiverit feciorul lui Mânzat şi Zatit feciorul lui Zbieri şi Grigorie Cepoiu cu fraţii lui, pe acest bătrânu a lui Băiceanu, cari esti a trie parte de sat, ci sau venit treisprezece pământuri şi şăsasprezece paşi în frunte, pământul 24 paşi, pasul de 6 palme, lam ales din tot hotarul, cu tot venitul ca să aibă al stăpâni şi al ţine călugării de la sfânta mănăstire de la Necoriţă, pe uric de întăritură ce au de la răposatul Mironu Barnovschie, Voevod, şi pe ispisoc ci au de giudecată de la răposatul Gheorghie Ştefan Voevod şi pentru credinţa am iscălit şi noi şi răzăşii şam pus degetul.

7207 Septemvre 1

Dabija Scarlet vel clucer.

Gheorghie Apostul biv sardar, şi alţi răzeşi anume Vasilie, Enachi vel stolnic, Zahariia călugăr răzăş martur, Chiriiac Beţivul răzăş martur.

„asămine di pe cel adevărat din care să vede tăet o bucată. 1812 luni 4

Costandin Leondari sulger.

www.dacoromanica.ro

V. *1779 April 18 (Iaşi)* Costandin dă danie lui Vasile armaşul un loc de casă.

X Adică eu Costandin, fiĕorul babi Catrinii dinpreună cu fimie me Paraschiva datam adivărat şi încredinţat zapisul nostru la mâna lui Vasâle Armăşăl şi a soţului dumisale Antimie precum să să ştie că iam dat un loc di casă, danie pintru sufletul fraţânimiau a lui Ion, şi a părinţâlor mii, ca să le fiie driapta şi ocină moşie, dispre nimine supărat, nici asuprit, ci să să odihniască în paci dispre nimine, iar care sar scula ori din feĕorii mii, sau din rudile meale să facă cât de puţină supărare acestui Vasâle Armăşăl, să fie afurisiţi şi blăstămaţi şi iam dat acest zapis la mână ca să nu fii supărat, şi pentru credinţă am pus şi degitul ca să criază.

1779 April 18

X Eu Costandin fiĕor babii Catrinii am pus degitul ca să nu fii supărat.
X Şi eu soţul lui Costandin am pus degitul.
Irii Neculai mam întâmplat la acest zapis
„şi eu dascal Tănas am scris acest zapis cu zisa moşului Costandin şi sânt şi martur
„şi eu Iosăp mam întâmplat şi sânt şi martur.
„şi eu Ghiorghe croitor mam întâmplat şi sânt şi martur.

VI. *1779 August 24 (Iaşi).* Vasile Razul vel logofăt cumpără în 30 lei locul de casă din Muntenimea de mijloc de la Andrei Hariton.

Adică eu Andrei Hariton copil în cas(ă), adiverez cu acest zapis al mieu la cinstită mâna dmsale Vasâle Razul vel logft precum să să ştiia că sorăme Mariia, ce o ţine *Ghiorghie Bacalul de la Chişănău*, având un loc de *casă aicea în Eşi în mahalaoa Muntenimei de mijloc*, care loc îl are sorăme de la părinţi, şi fiindcă sorămia sau aşăzat la Chişânău şau ramas locul pustiu, dar mau făcut vechil, ca săl şi vând cui voi găsi şi fiind locul acesta alături pe din sus cu locul ce lam avut eu, şi lam vândut dmsale vel logft mam socotit şi după voia ce am luat de la sorăme am vândut dmsale vel logft şi locul acesta a surorăme, pe care am făcut tocmală cu dmlui drept treizăci de lei, cari bani mi iau dat dmlui toţi deplin în mâna me, deci de acum înnainte să stăpânlască dmlui locul acesta cu bună pace în veci şi de sar întâmpla ca să iasă să pricinuiască sorăme Maria, sau oricine din niamul meu, eu să aibu a răspunde, şi pentru credinţa am iscălit.

1779 Aug. 24.

Andreiu Har. cop(i)l în cas(ă) vânzător. Acestu zapis sau făcut înainte nostră şam iscălit.

Vidraşco Canţir vornic de poartă.
Ion Ghind(a) logofăt martur.

VII. *1779 August 25 (Iaşi)* Vidraşco Canţir şi N Haciul vornici de poartă hotărnicesc locul lui Vasile Razul vel log din Muntenimea de mijloc.

Facem ştirea cu ăcastă mărturii hotarnică, că din luminată poronca preînălţat domnului nostru Mărie Sa Costandin Dimitrie Muruz Vvoda am mers *la mahalaoa Muntenimii de mijloc* la trii locuri de cas(ă), a dumisale Vasile Razul vel logofăt, ce le are dmlui cumpărături, deci după luminată poronca Mării Sale, am mersu la numita mahala la stare locurilor şam strâns mahalagii i împregiuraşi anume pe Vasile Urşolianul i

www.dacoromanica.ro

Gheorghie Puşcaşul i Ştefan Izmană, biv copil din cas(ă) i Anton sin Doboş, i Toader Pantază petrariu, i Andriiu sin Pavăl Hariton, i Neculaiu Brătulianul, i Marin Muntianul, i Ştefan a Tofanii, i Gafiţa Găguliasă femei bătrână, şi fiind faţă şi Andriiu Caţike, vechilul dmsale Vasile vel logofăt întăiu neau aratat un zapis din velet 1779 Iuli 1 de la Gheorghii Scurtul petrariu, şi de la fămeia sa Paraschiva, întru care zapis scrii că au vândut o casă cu locul ei lui Andreiu Hariton *copil din casă*, şi fămei sale Măriuţii, pe care casă arată că el încă ar fi cumparato de la un Dumitru Grecul vieriu şi de la tovarăşul lui Miciulfil şi acei Greci încă ar fi cumpărato de la un frate a lui Andreiu Hariton şi miau mai arătat un zapis din velet 1779 August 23 de la Andrei Hariton *copil din casă*, şi de la fămeia lui Măriuţa, întru care scrii că de nime siliţi nici asupriţi ce de a lor bună voi, au vândut dumisale vel logofăt, o casă cu locul ei cât să află îngrădit cu ogradă şi cu grădină în dosul casii şi cu pomi în grădină, aşijderea niau mai aratat un zapis din velet 1779 Aug. 24 tot de la Andreiu Hariton copil din casă, pe alt loc de casă ce este alături cu locul casii de sus arătată care loc despre apus să hotărăşte cu locul lui Matraş, şi deosăbit mai având dmlui vel logofăt,-o casă cu locul ei şi cu loc de pivniţe tot de cumpărătură cu zapis care loc este *alature cu drumul Copoului despre răsărit*, şi fiind aceste trei locuri alături unul lângă altul la hotărâri liam făcut tot un loc am întrebat şi pe aceşti de mai sus arătaţi, arătândule şi carte de blăstăm cum ştiu pentru locurile aceste, ei cu sufletele lor au mărturisit prin carte de blăstăm cum că locurile aceste sânt drepte a vânzătorilor de mai sus arătaţi fără nici o pricină, şi după scrisori şi mărturii ce sau văzut, am făcut stânjăn de opt palme gspd, şi întăiu am pus doă pietre hotare cheotoare locului lângă drumul Copoului de la vale şi despre amiazăzi, care petri hotară desparte locul *acesta de drumul Copoului şi de alt drum ce sau lăsat de doi stânjani* gspd, care drum mergi pentre locul acesta a dmsale vel logofăt şi pentre locul casii Agafiţii Găguliasă, şi pentre locul casii lui Neculaiu Brătulianu şi pentre locul casii lui Ştefan a Tofanei i a lui Ghiorghi Puşcaşul şi dintracestea doi petri hotară, am mersu cu măsura spre apus şi alături cu drumul avut de mai sus arătat şi sau aflat 48 stânjăni faţa locul despre amiazăzi şam pus doi petri hotară cheotoare locului despre apus, care petri desoart locul acesta tot de drumul ce sau lăsat de doi stânjăni şi de locul lui Mătrat şi din pietrile aceste am întorsu cu măsura la dial spre miazănoapte şi alături cu locul lui Matraţ lungul locului despre apus şi sau aflat 25 stânjeni şi am pus doă petri hotară cheotoare locului, care pietri despart locul acesta de locul lui Matraţ şi de locul lui Toader Pantazi petrariu, şi din pietrile aceste am întorsu cu măsura fundul locului de la dial şi spre răsărit tot alături cu locul casii lui Toader Pantazi petrariul şi a lui Vasile Urşolianul *până în drumul Copoului* sau aflat 29 stânjeni şi am pus doă pietri hotară cheotoare locului *lângă drumul Copoului*, care aceste petri despart locul acesta de locul casii lui Vasile Urşolianul şi de drumul Copoului, şi dintre aceste doă petri hotară am întors cu măsura la vale spre amiazăzi şi alăturea cu drumul Copoului până în petrile hotară ce sau pus întăiu sau aflat 24 pol stânjăni şi cu aceste măsuri şi petre hotară sau încheet tot locul acesta de hotărât den ğur împreğur în semni după cum arată mai sus, şi după alegere şi hotărâre ce am făcut, am făcut ačastă mărturie hotarnică la cinstita mâna dumisale Vasile Razul vel logofăt întru care punând pecete curţii gspd. am iscălit. 1779 Aug. 26

Vidraşco Cantir vornic de poartă.

Neculai Hač. vornic de poartă

„şi aceşti de mai sus arătaţi marturi şau pus numele şi degitile.

www.dacoromanica.ro

X Eu Vasile Urşolianul am pus deget.
X Eu Neculai Brătulianul am pus deget.
X Eu Ştefan a Tofanii am pus deget.
X Eu Gheorghi Puşcaşul am pus deget.
X Eu Ştefan Izmană biv copil din casă am pus deget.
X Eu Anton sin Doboş am pus deget.
X Eu Toader Pantazi petrariul am pus degit.
X Eu Marin Muntianul am pus deget.
X Eu Andrei sin Pavăl Hariton am pus deget.
X Eu Toader Troacă am fost faţă la hotărât şi am pus deget.
X Eu Gafiţa Găguliasă femei bătrână am pus deget.
„Eu Tanase Carpu diiacu za divan am scris hotarnica ačasta.

Obs. Palma cu care s'a măsurat locul e însemnată pe hotarnică şi are 0.26 m, cu însemnarea: „Cu palma ačasta sau făcut stânjăn şi sau măsurat locul".

VIII) *1787 April 29 (Iaşi).* Ştef. Ciogole vornic de poartă e rânduit sa hotărnicească locul de casă din Muntenimea de sus a Tudoscăi.

Pre Înălţate Doamne

Jăluesc Mării tale că aici în Eş în mahalao Muntenime de sus am o casă cu locul iei cumpărătură, şi fiind că locul nu este hotărât, mă rog mării tale se fiu rânduită la dlui vel logofăt ca să rânduiască un vornic de poartă sămi hotărască locul şi săl stâlpască şi cu pietre hotară, şi sămi de şi mărturii hotarnică pe obiceiu, că sămi pot stăpâni locul făr de suparare şi precum a fi mila Mării tale.

Roaba Mării tale
Tudosca fămei săracă din mahalaoa Muntenime de sus din Eşi.
în dos. Mergi la dmlui vel logofăt Ap. 27
(ss) . . . . . clucer

Dmta Ştefan čogole vornici de poartă, după jaloba ačasta čau dat Mării Sale lui Vodă ačastă femei anumi Tudosca, pentru locul casii sale din Muntenime de sus, şau cerşut să i s(ă) stâlpască cu pietri hotare, iată te rânduim se mergi la stare acestui loc şi strângând pe toţi răzăşii şi megieşii de pre împrejur, după scrisori dovezi ce va fi având, de va fi drept locul a jăluitoarii şi fără pricină săl alegi de către alte locuri cu măsuri în stânjăni şi săl stâlpeşti cu pietre hotară, şi să faci şi mărturie hotarnică jscălită, cum şi de toţi răzăşii şi alţii ce să vor întâmpla la hotărât după obiceiu, iar de va naşte pricină despre vreo parte, atunci cu pietri hotară să nul stâlpeşti, ce cu mărturii ce vei da la parte ce să cade şi cu *harta asemine* de stare locurilor se vie şi aceia împreună aice ca să li să de hotărâre după cum a fi cu drept.

Neculai Roset vel logofăt, Gh. Sturza vel logofăt. 1787 Ap. 29

IX. *1787 Mai 2 (Iaşi).* Hotarnica locului Tudoscăi, ridicată de St. Ciogole, vornic de poartă.

Facem ştire cu ačastă mărturie hotarnică, că din luminată porunca pre înalţat domnul nostru Mărie sa Alexandru Ioan Ipsilant Vvod, fiind rânduit de dmlor Neculae Roset şi Gheorghe Sturza veli logofeţi ca după jaloba čau dat Todosca femeia săracă čau ţinuto mortul Vasilie Salahoriul să mergu la mahalaoa Muntenimei de susu la un loc cu case ce lar ave cumpărătură ca săl alegu în stânjăni şi săl stâlpăscu cu pietri hotară împregiur de către locurile altor megieşi. Deci după poruncă mergând la numita

www.dacoromanica.ro

mahala la stare locului, am strânsu răzăşi şi megieşi di pe împreĝur anume Aniţa Cărstloae femeia bătrână răzăşă dispre răsărit, i Enache Chiper cu femeia sa Marie răzăşă din susu despre apusu, i Lupul Bratcu om bătrân şi Ioniţă Boşcu mazil din ţinutu Niamţului aflânduse în gazdă în casa jăluitoarei, unde fiind faţă şi Todosca jăluitoare, iam cerşut scrisori ce are asupra locului ce are ca să ne arăte, şi ea întăi miau arătat o mărturie din velet 1779 Ghenar 6 de la un Chiriiac Şvedul om de 70 ani, i Toader Cante om bătrân i Ioniţă Bărata i Gheorghe Dănilă i Ilinca Răzoae şi Ionu Ursul dată la mâna unui Anton sin lui Ioniţă Saiman hăt. prin care scrie şi mărturisăsc cu sufletele lor că locul acesta cei de la vale de drumul Sării şi de la vale de locul Cantii lau apucat de 15 ani şi că au fost tot casa lui Ioniţă Ungurului simanu, şi murind el, fecorul lui, Anton rămâind cu datorie dela tatăl său lau vândut locul lui Vasile Salahoriul, şi Vasile Salahoriul nu sau intins mai mult cu o palmă să cuprindă locu a altora, fără numai cât au fost casa şi ograda vânzătoriului, şi pentru că fiind o bucată de loc sterpu di la vali după cum ţine ograda lui Vasile Salahoriului au invoit mahalagii pe Mariia Negroie femee săracă di iau lăsato de şau făcut pe ace bucăţe de loc sterpu o căsuţă să să odihniască, pe care femeia Marie Negroia luânduo Enachi Chiper, apoi el la ace vreme sar fi intins şi au intrat în locul lui Vasile Salahoriului ce lau cumpărat de la Anton sin Ioniţă. Al doile miau mai arătat un zapis din let 1775 Iuni 27 de la Anton Ungurul împreună cu maicăsa Catrina, întru care scrie că de a lor bună voe de nimene siliţi nici asupriţi, având un loc de case aice în Iaşi la mahalaoa Muntenimei de susu, dispre Păcurar ce iaste lângă Toader Canta şi lângă Enachi Chiper în mijlocu lau vândutu lui Vasile Salahoriul cu preţu drept 50 lei, iscăliţi fiind la zapis şi câţiva din mahalagii marturi, cum pe largul arată zapisul. Dar cu toate aceste *ştiinduse că pe acolo iaste loc gospod*, am întrebat pre mahalagii ca nu cumvaşi locul acesta al casei jăluitoarii se nu fie dat danie cuiva cu vreun hrisov sau carte gospod, şi ei cu toţii au adiverit că nu se află să fie dat nimărue, ce sau stăpânit dintrunceput de Ioniţă Ungurul până ĉau murit, apoi de femeia sa cum şi de fecorul seu Anton, şi mai în urmă de Vasile Salahoriul cât au trăit şi şau făcut case bună precum se vede, apoi şi de femeia sa Todosca până acum cu bună pace şi fără nici o supărare dispre nimene. Deci după scrisorile de sus arătate şi după mărturisire mahalagiilor precum am aratat, nefiind pricină nici cât de puţin dispre acea parte, am făcut stânjen de opt palme gospod şi întăiu am pus 2 pietre hotară chiotoare locului din sus dispre apus alături cu pietrile hotară vechiu a locului casăi lui Enachi Chiper ce sânt în margine drumului di la dial, lăsânduse şi drumul acesta de 4 stânjăni, şi din pietri purcegând cu măsura faţa locului di la vale dispre amiazăzi şi alături cu drumul şi în lungul locului spre răsărit şi până în locul casii Aniţii Cântioaei sau aflat 18 stânjeni 4 palme şi am pus 2 pietre hotară chiotoare locului, şi din pietrele aceste mergând cu măşura la dial spre miazănoapte curmezişul locului dispre răsărit şi alături cu locul casăi Aniţăi Cantioaei şi pără în margine drumului Serii di la vale sau aflat 15 stânjini 6 palme, şi sau pus 2 pietri hotară chiotoare locului, măsurânduse şi drumul Serii ce iaste pe di la dial de 4 stânjeni gspd. şi din pietrile aceste întorcându cu măsura fundul locului margine pe di la dial în lungu şi în sus spre apusu şi alături cu drumul Serii şi până în pietrile hotară vechi a locului casii lui Enachi Chiper ce sânt în margine drumului Serii di la vale sau aflat 19 stânjăni 3 palme şi sau pus 2 pietre hotară chiotoare locului, alături cu pietrile hotară a lui Enachi Chiper cibotar lăsânduse drumul Serii şi aice în drept iarăşi de 4 stânjăni gospod. Şi din pietrile aceste întorcându cu măsura curmezisul locului margine despre apus, şi alături cu locul casei lui Enachi Chiper şi cele ce leam pus acum, de unde am purces cu măsura întăiu ce sînt în margine drumului din dial sau aflat 11 stânjăni, 7 palme şi cu aceste măsuri şi

www.dacoromanica.ro

pietre hotară sau închiat tot locul acesta din ğur împregiur dispre alte locuri precum se arată mai susu, şi după cum am aflat şi sau dovedit nefiind nici un fel de pricină de către vreo parte, am făcut ačastă mărturie hotarnică la mâna Todoscăi femee mortului Vasile Salahoriul întru care punânduse pecete porţii gospod am şi iscălit.

Ştefan Ciogole vornic de poartă 1787 Mai 2

Pecetea cu exerga: печеть порцін господь 1782

Şi eu Ioniţă Boţul mam tâmplat la hotărâtul acestui loc şi am iscălit. Ion Boţul.

× Eu Aniţa Cântoe răzeşi × Eu Lupul Bratcu.

× Eu Enachi Chiper răzeş × Eu Marie femieia lui Enachi Chiper am primit. Ačastă hotarnică am scriso eu cu zisa vor. de poartă şi am iscălit. Vasile Codrean diiac de divan.

Obs. Palma cu care s'a măsurat locul e însemnată pe hotarnică şi are 0.28 m. cu însemnarea: „Palma gspd. cu care sau făcut stânjânul de sau măsurat locul acesta."

X. *1795. Sept. 13 (Iaşi).* Şerban Perieţan pitar cumpără cu 490 lei casele Tudoscăi din Muntenimea de sus, despre Păcurari.

Adecă eu Tudosca soţiia mortului Vasile Salahoriul: adeveresc cu acest încredinţat zapis al mieu, că după moarte numit soţului mieu rămăindumi copii făcuţi cu dânsul şi pe urmă murind şi copiii am rămas eu clironoama lor pe o casă čau avuto soţul mieu, cumpărată de la Anton Ungurul şi de la maicăsa Catrina, *aicea în oraşul Eşii în măhalaoa Muntenimii dispre Păcurari*, care să megieşăşte din sus cu Enachi Chiperi, şi din ğos cu preotul Ilie şi de la dial cu drumul Sării iar de la vali păn la un loc cu drumul cel mari şi de la un loc spre colţul cel de ğos cu Aniţa fimeia lui Simion, şi fiind că eu am rămas însărcinată cu datorii atât pentru grijile soţului mieu şi a copiilor, şi neavând alt chip de plată am scos la vănzare casa aciasta puindui şi sămn cruce, spre înştiinţare tuturor în curgire de câteva luni de zile, şi găsindusă mueştereu dmlui Şărban Perieţanu biv vel pitar care miau dat preţul acel cu mulţămita mea, 490 lei adecă patru sute noaizăci lei, am vânduto dumisale, dăndumi toţi banii deplin în mâinele meli. Deci de acum înainte să aibă dmlui a stăpăni casa cu locul ei cât să află îngrădit şi cu pivniţa ca pe a dmsale driaptă cumpărătură, atât dmlui cât şi fii nepoţii şi strănepoţii dmsale în veci. dândui şi scrisorile ci am avut aşupra casii. şi spre mai adivarată credinţa neştiind cartea miam pus numile şi degetul în loc de pecete ca să s criază şi sau iscălit şi alţi oameni de cinste marturi. 1795 Sept. 13.

× Eu Tudosca soţia mortului Vasile Salahor am vândut.

× Eu Maria Chipăroe ma(r)tură.

„La aciastă vânzari mam întâmplat şi sânt martur Andrii Pivnicer.

Ion Tăutul sulger martur.

„şi eu preut Ilie ot *Sfete Nicolaiu cel nou răzeş* cu dumnelui am fost faţă.

„şi eu preut Ion mam întâmplat ot Prepadomna Paraschiva la Păcurar.

„Eu erei Pet(r)achi mam tâmplat ot Prapadomna Paraschiva Păcurar.

Eu erei Ni(ca)nor martur.

Arătândusă zapisul acesta în divan şi fiind vânzarea bună sau încredinţat şi de către noi. 1796 Mai 27.

Ioan vel logofăt, Lascarachi Roset vist., Costantin vel logofăt, T, Balş vel vornic, Cost. Greceanul vel vornic.

„şi eu am scris zapisul acesta cu zisa şi priimire a numitei vânzătoare Tudosca şi am iscălit. Costandin Popovici

---

www.dacoromanica.ro

XI) *1795 Sept. 2* Şerban Perieţan biv pitar cere să facă publicaţie de vânzare a locului de casă din Muntenime de sus.

Pre Înălţate Doamne,

Fiind că în mahalaoa Muntenimii de sus, prin zapis cu tocmală de la o femei Tudosca am cumpărat o casă, asupra cărie casă m rog înălţimii tale, ca să mi să de carte domnească de publicaţie către dumnalui agă ca după a hrisovului hotărâre să să facă legiuita publicaţie la faţa locului.

Pre plecat la mila înălţimii tale

Şărban biv vel pitar

în dos: Mergi la Dmlui vel logofăt.

Vel pah. 95 Săpt 26

XII) *1795 Septembre 30 (Iaşi).* Alex. I. Calimah rânduieşte pe Iordachi Razul hatman să facă rândulta publicaţie pentru vinderea locului lui Şărban Perieţan pitar.

Noi Alexandru Ioan Calimah Vvod cu mila lui Dumnezău domn ţării Moldavviei. Cinstit şi credincos boerlul domnii mele dmlui Iordachi Razul hatman şi pârcalab Sucevskii sănatate, fiind că Şărban Perieţan biv vel pitar din anul acesta cu zapis au cumpărat o casă cu locul ei şi cu pivniţa *aice în oraşul Eşi în mahalaoa Muntenimii,* de la o Tudosca soţie mortului Vasile Salahoriul drept 490 lei, asupra căriia au cerut ca să să facă legiuita publicaţie, deci după a hrisovului hotărâri, iată scriem dumtali să pui ca să facă publicaţie atât la faţa locului cât şi în tot oraşul până în şasă luni de zile spre înştiinţare tuturor acelor ce li să va cădе după dreptate protimisuri, şi dacă pân la vade, să vor arăta cineva a cere protimisis ca să răscumpere să dai dintâi aceluia mărturie în care să arăţ ce rudenie este cu vânzătoare sau ce răzăşie are, ca viind la divan să să de cuviincoasa hotărâre, iar când până la implinirea vadelii nimine nu să va arata a cere protimisis de răscumpărare, atunce vei da mărturie numitului cumpărători arătând că după poronca domnii mele ai făcut publicaţie în şasă luni şi nimine nu sau arătat a cere protimisis ca după aĉa mărturie să să facă cumpărătoriului şi întăritură de la domnie me. 1795 Sept 30

Pecetea domnească în tuş roş cu exerga: ІѠ АѦ. КѦ. Б. Б. 1795

procit. vel logofăt

sau trecut Matei Condicar

XIII. *1795. Oct. 8.* (Iaşi). Hatmănia rânduieşte pe Gheorghe telalbaşa să strige la mezat vânzarea caselor lui Şerban Perieţan pitar.

De la Hătmanie . . . . . .

către Ghéorghie telalbaş.

Prin jaloba ce au dat către Mărie sa Vodă pitar Şarban Perieţanu au arătat că cu zapis din anul acesta Săpt. au cumpărat o casă cu locul ei şi cu pivniţa aice *în oraşul Eşii, în mahalaua Muntenimei* de la Tudosca soţia mortului Vasăli salahoriul drept 490 lei şi au făcut cerire să să facă legiuita publicaţie. Deci dar după hotărâre ce sau făcut cu sfatul de obştie pentru cumpărături şi alte pricini cari cu săborniĉasca hotărâre este întărită şi cu hrisov gopd. iată ţi să scrii ca să faci publicaţie atât în divanul gspd. i la faţa locului, şi pe la toate uliţile oraşului Eşii, cât şi pretutindeni, aşijdere şi în toate mahalalele, cetindus şi copie zapisului de vânzare, care ţi să trimete

www.dacoromanica.ro

întru auzul tuturor, pentru vănzare acestii cari (şters *loc de*) cu locul ei i cu pivniţă, arătând cel ce au cumpărat şi cu ce preţ ca păr la împlinire a şasă luni să să înştiinţăzi cu toţii şi acei cari cu protimisis de rudenie ori de răzăşie sau de megieşie vor voi să de preţul ce au dat cumpărătorul şi să răscumpere. să vie aice la hatm. să să arete ca să să cerceteze şi de vor fi adevăraţi ori rudenie cu vânzătoare ori răzăşi sau megieşi să li să dea mărturie la mănă, cu care mergând la divan să să cerceteze, şi de li să va căde să întoarcă banii cumpărăturii, iar când păr la împlinire a şasă luni de zile, nu se va arata nimene nici din rudenii, nici din răzăşi sau megieşi ori dintralţi ca să răscumpere, atuncea să va da mărturie la mâna cumpărătoriulu! prin care să va arăta că făcândusă obicinuita publicaţie întrace curgere de vreme atât la stare locului cât şi pretutindeni întru auzul tuturor nimene nau vrut ca să răscumpere, ca după aceiaşi mărturie săş facă numitul cumpărătoriu şi întărituri gspod, asupra zapisului de vănzare, ca să nu mai poată pe urmă nimene a răscumpăra.

95 Oct. 8

γεωργιος χατμαιος

Pre cinstite arhon hatmane [pre aceiaşi hărtie]:

Du(pă) ce prin ţidulă cinst. poronca dmtale ce mi sau dat, casa cu locul ei şi cu pivniţa ot mahalaoa Muntenimii, am făcut publicaţie după cuprindere ţidulii întocma şi pe deplin după cum ni să poronceşte păr la împliniri de şasă luni hotărâte şi neivinduse nimene din rudenii nici din răzeşi sau miegieşişi alţii, ca să răscumpere, după poronca nam lipsit a nu înştiinţa. 1796 April 3

a d-tale pre plecat slugă Gheorghi teleal baş

XIV) *1796 Decembrie 1 (Iaşi)* Gh. Tăutul vornic de poartă hotărniceşte locul cu case pe el a lui Şărban Perieţanu pitar.

Adică eu Mariia fimeia mortului Ianache Săiman htm. adeveresc cu acest încredinţat zapis al mieu împreună şi cu fiul mieu Toader, pentru ca să ştie că locul lui Vasile Salahoriul ci esti alături cu locul mieu din gios cumpărândul dmlui pitar Şarban Perieţanu asupra căruia au făcut şi legiuita publicaţie neam îndemnat şi cu fiul mieu şi iam vândut şi din locul nostru zăci stânjăni in curmeziş ; care sau şi măsurat adică zăci stânjeni capătul di la deal *despre drumul Sarii*, şi zăci stânjăni de la vale capătul *despre drumul Păcurarilor* şi cinci spre zece stânjeni patru palme margine din sus dispre locul ce am dat ginerelui mieu Grigore nepot Rulii şi marginea din gos dinspre locul d-sale pitar Şarban ci lau luat de la Vasile Salahoriul noaă spre zeci stânjeni care pe ačastă bucată de loc după măsurile aratate după tocmeala ci am avut cu dmlui niau dat şi bani toţi deplin în mănule noastre 140 lei adică una sută patru zeci lei, şi de astăzi înainte să stăpânească atât dmlui cât şi clironomii dmsale cu pace în veci ca pe drept lucrul dmsale şi spre a avea credinţa neştiind carte niam pus numele şi degetul ca să se crează. 1796 Iulie 6

× Eu Mariia fimeia mortului Ianachi săiman hat. adiveresc.

× Eu Toader fičor Mariei adiveresc.

× Eu Grigori nepot Rali ginere Marii adiverez.

Ioan Tautul sluger martur. Ianachi Dan martur. Iordachi Paval martur.

„şi eu preut Ilie ot sfeti *Nicolaiu cel nou* am fost faţă şi eu Vasile Dima armaşul răzeş din sus martur.

„şi eu am scris acest zapis cu zisa numiţilor vânzători Marii şi a feţorului ei şi am iscălit. Costăndin Popovici

www.dacoromanica.ro

XV. *1796 Mai 4 (Iaşi).* Gr. Romano hatman orândueşte legiuita publicaţie a locului lui Şerbaŭ Perieţanu pitar.

Prea Inălţate Doamne,

Prin luminată ţidulă a Inălţimii tale din anul trecut 1795 sept 30 ci miau adus Şărban Perieţanu biv vel pitar, pentru o casă cu locul ei şi cu pivniţă, ce au cumpărat cu zapis *aicea în Iaşi în Mahalaoa Muntenimei*, de la Tudosca soţia mortului Vasili Salahoriul drept 490 lei, mi s poronceşti de către Inălţime ta ca să pun să s facă legiuita publicaţie în curgere de şasă luni de zile, spre înştiinţare tuturor acelor ce li să va căde după dreptate protimisire.

Deci după luminata poroncă înălţimii tale am pus şi sau publicarisit şasă luni şi mai bine şi nau eşiţ nimeni nici din rudenii ca vânzătoare nici din răzeşi sau megieşi ca să răscumpere, şi au ramas ca să s întărească cumpărătura de către înălţimea ta, ca nimeni în veci să nu mai poată a răscumpăra ăcastă casă cu locul ei şi cu pivniţa care rămâne la înaltă înţălepciune înălţimii tale şi nam lipsit a înştiinţa.

A înălţimii tale pre plecat slugă 1796 Maiu 4

Grigorie Romano hatman

XVI. *1796 Mai 28 (Iaşi)* A ex I. Calimah Voda întăreşte lui Şerban Perieţan pitar casele sale din Muntenimea de sus, cumparate de la Tudosca.

Iω Alexandru Ioan Calimah cu mila lui Dumnezău domn ţării Moldaviei.

Facem ştire cu ăcastă carte a domniii mele, că în anul trecut 1795 Sept. 13 credinčos boeriul domnii mele Şărban Perieţanu biv vel pitar, prin zapis încredinţaţ şi de dmlor veliţii boeri, au cumpărat o casă cu locul ei şi cu pivniţa *aicea în oraşul Eşii în Mahalaoa Muntenimii* de la o Tudosca soţia mortului Vasile Salahoriul cu preţ drept patru sute nouazăci lei, apoi tot atuncea la Sept. 30 după jaloba ce au dat către domnia me cerşînd să i se facă publicaţie sau scris ţidulă către al nostru cinstit şi credinčos boer dmlui Iordachi Razu hatman ca să facă legiuita publicaţie la starea locului până în şesă luni de zile spre înştiinţarea tuturor acelor ci dreptatea le va da protimisire a răscumpăra, după care acum pitar au adus mărturie d- înştiinţare către domniia me de la numitul boeriu prin care arată că după poroncă sau urmat întocma, făcândusă după rănduială păzită legiuita publicaţie atât la starea locului cât şi pretutindene în curgere acelor şesă luni de zile şi mai bine, şi că nimeni răscumpărătoriu nu sau aratat, cum pre largu arată aceiaşi mărturie, care sau văzut de către al nostru cinstit şi credinčos boeriu dmlui Iordachi Ghica vel logofăt de ţara de ğos fiind din anul acesta 1796 Mai 4 din care încredinţându-ne domnia me că numitul cumpărătoriu au implinit datoriia sa cu facerea publicaţii după hotărârea sobornicescului hrisov. Pentru aceia iată dar prin ăcasta a noastră domniască carte dăm şi întărim stăpânire credinčos boerului nostru Serban Perieţan biv vel pitar şi clironomilor săi pe acea casă cu tot locul ei şi cu pivniţa ce să arată mai sus ca să aibă a o stăpâni ca pe o driaptă şi cu bună credinţă cumpărătură şi cartea ăcasta a domnii meli săi fie de întăritură statornică neclătită şi nestrămutată nici odinioară în veci, care sau întărit şi cu a noastră domniască peceti.

Аψ"ϑ Mai κ н.

I. p. domneşti în tuş roş cu exerga: Iω ΔΔ. Iω. κ. в. κΔ, 1795. cap de bou

în dos jos: sau trecut în condică

Matei Condicar

www.dacoromanica.ro

XVII. *1796 Iuli 6 (Iaşi)* Maria soţia lui Ianachi seiman hătmănesc vinde cu 140 lei 10 stânjeni loc de lângă casele sale din Muntenime, lui Şărban Perieţan pitar.

Adică eu Marila fimeia mortului Ianachi săiman hat. adeveresc cu acest încredinţat zapis al mieu împreună şi cu fiiul mieu Toader, pentru să să ştie că locul lui Vasile Salahoriul ci esti alături cu locul mieu din gios cumpărându-l dmlui pitar Şarban Perieţanu asupra căruia au făcut şi legiuita publicaţie mam îndemnat şi cu fiiul mieu şi lam vândut şi din locul nostru zăci stânjâni în curmeziş, cari sau şi măsurat adică zăci stânjâni capătul di la deal *despre drumul Sării*, şi zăci stânjâni de la vale capătul *despre drumul Păcurarilor* şi cincisprazăci stânjâni patru pol palme margine din sus dispre locul ci am dat ginerelui mieu Grigore nepot Ralii si marginea d'n ğos dinspre locul dsale pitar Şarban ci lau luat de la Vasile Salahoriul noaăsprăzeci stânjâni care pe ačastă bucată de loc după măsurile aratate după tocmala ci am avut cu dmlui niau dat şi bani toţi deplin în mâinile noastre 140 lei adică una sută patru zeci lei. şi de astăzi înainte să stăpâniască atât dmlui cât şi clironomii dsale cu paci în veci ca pe drept lucrul dmsale şi pentru credinţa neştiind carte niam pus numele şi degetele ca să să criază.

1796 Iuli 6

X Eu Marila fimeia mortului Ianachi săiman hat. adiverez.
X Eu Toader fičor Mariei adiverez.
X Eu Grigori nepot Ralii ginere Marii adiverez.
Ioan Tăutul sluger martur.
Ianachi Dan martur.
Iordachi Paiul martur.

«şi eu preut Ilie ot sfeti *Nicolaiu-cel nou* am fost faţa; şi eu Vasile Dima armaşul razeş din sus martur.

«şi eu am scris acest zapis cu zisa numiţilor vânzători Marii şi a fičorului ei şi am iscălit.

Costandin Popovici

XVIII. *1796 Iulie 25 (Iaşi).* Logofeţia cea mare rânduşte pe Oh. Tăutul vornic de poartă să otărnicească locul de casă din Muntenimea de sus după cererea lui Şerban Perieţan pitar.

Pre Înălţate Doamne

Fiind că în *Mahalaoa Muntenimei de sus de aice din Iaşi* am ơ casă cu locul ei şi fiind că să împresoară dispre migieşi mă rog înălţimei tale să să rânduiască un vornic de poartă să-mi hotărască locul.

Plecat la mila mării tale, Şărban biv vel pitar. In dos: mergi la d-lui vel logofă ...*clucer*

—96. Iulie 23.

Dumneta Gheorghi Tăutul vornic de poartă, să mergi la casa ce arată d-lui pitar că are în *mahalaua Muntenimii de sus* şi locul ei să împrehoară dispre megieşi, să cercetezi scrisorile şi dovezile de amîndoă părţile, şi de va fi locul casălor pitarului împresurat săl îndreptezi scoţându-l de supt împresurare, şi pe la locurile ce a fi trebuinţă să pui şi pietri, iar născând vreo pricină pietre să nu să pue ce făcând hartă de stare locului cu mărturie dmtale de curgere pricinii să mă înştiinţezi.

96, Iulie 25.
vel logofăt

www.dacoromanica.ro

XIX. *1799 Dec. 5 (Iași)* Șerban Perieţan pitar cere să i se hotărnicească locul cumpărat de la V. Dima armaşul din Muntenimea de sus.

Pre înălţate Doamne,

Aice în oraşul *Eşii la mahalaua ce să numoşti Muntenimea de sus*, încă din anul trecut 98 am cumpărat un loc cu binali pe dânsul, o băcălii, o crâşmă cu pivniţa ei şi o casă deosăbit de şezut de la un *Vasile Dima Armaşel* şi soţiia lui *Antemia* asupra căruia sau făcut şi legiuita publicaţie, şi mi sau dat şi întăritură de la divan, şi fiind că voesc acum al hotări, mă rog înălţimii tale să să rânduiască pe un vornic de poartă ca să mil hotărască.

plecat la mila înălţimii tale

Şărban Perieţanul pitar

„Cere să să rânduiască pe un vornic de poartă, ca să hotărnicească un loc de casă aice în Iaşi.

in dos: mergi la dmlui vel logofăt de ţara de jos

vtori (2) logofăt 1799 Dekvr, 5

„Dta Gheorghe Tăutul vornic de poartă să mergi la locul jăluitorului unde strângând şi pe toţi megieşii mahalagii, cu dovezile ce vor ave să faci cercetare şi locul ce să va dovedi drept a jăluitorului săl măsori cu stânjân gspod şi săl stălpeşti şi cu pietre hotar pe la locurile ce va fi trebuinţă şi va da dreptatea, după cari săi dai şi mărturie hotarnică pe obiceiu, iar născând pricina la vreo parte, pietre hotari să nu pui, ce făcând harta de stare locului să vii să ne arăţi.

Constandin Balş vel logofăţ. 99 Debr 9

XX. *1805 Avg. 15.* Ţîdula de mezat a caselor cămăraşului M. Razul.

De la vornicia de aprozi

Cătră Gheorghi telal başa. Dmlui Costandin Balş vel vornic epitropul casăi răposatului boeriu cămăraş Mihalachi Razul meau adus luminata ţidula Mării sale lui Vodă prin carele mi să porunceşti precum că casa răposatului boeriu ar fi rămas însărcinată cu multe datorii şi din alt neflind cu ce să plătească sau socotit ca să vând la mezat şi acest loc *cel are aice în Eş, ci este în mahalaoa Muntemii de mijloc*, care loc lungu despre amezzi iaste 48 stânjâni. 25 capătul despre apus, 39, lungul despre răsărit, 24 stânjâni altă margine după hotarnica din 1779 Avg. 26 deci iată că te rândueec ca să strigi arătatul loc la soltan mezat în curgeri de patru zeci de zile atât în divanul domnesc cât şi pe toate uliţele oraşului pretutindeni spre înştiinţare celor ce vor fi muşterii ca să cumpere şi muşteriu ce va fi şi va da preţul cel mai bun până la împlinirea vadelii arătati fiind cu mulţumirea vânzătoriului să va săvârşi harecul în divanul domnesc căruia cumpărătoriu pe lângă zapisul de cumpărătură ce va lua de la vânzătoriu şi alte scrisori ce vor fi vechi i să va întări stăpânire şi cu carte gspd.

805 Aug. 15

„iar răscând vreo pricină la strigare mezatului să aibă vornicie înştiinţare".

Costachi Canta vel vornic

Lei

1500 adică una mie cinci sute lei dmlui Caminar Ioan But.

2000 adică două mii Toma.

2100 Costandin.

2150 Vasile pitar.

www.dacoromanica.ro

2250 dmlui vornic Lupu Baluş.
2260 adică două mii două sute şase zeci.
2400 adică două mii patru sute.
2600 adică două mii şase sute.
2650 adică două mii şase sute cinci zeci.
2700 dmlui vel vornic Costachi Canta.
3000 adică trei mii.
3010 dmlui hatman Sandulachi Sturza.
3400 adică trei mii patru sute.
4000 adică patru mii lei sau făcut hareci în divan asupra dmlui hatman Sandul Sturza. 1805 Noemb. 5

Balş vel logofăt	L. Balş vel vornic
Alex. Greceanu vel logofăt	Dimitrie Sturza vel vornic
Vasile Roset vel vornic	Costandin Canta vel vornic
T. Balş vel vornic	Mih. Catargi spatar

„Vichil fiind eu din parte dumsale hanului Nicolai Hrisoverghi am dat preţul aratat pe acel loc cu care sau făcut hareci asupra me, şi fiindcă dmlui banul are dat şi toţi bani pe numitu loc dmlui rămâne a stăpâni locu in pace ca pe o dreaptă cumpărătură şi am iscălit.

Sandu Sturza hatman 1805 Noem. 12

Obs. Documentele de la No. 1—20 ni-au fost procurate spre publicare de P. S. S. Iacob Bârlădeanu (preut Ioan Antonovici), şi privesc casele din Iaşi, de pe uliţa Păcurarilor colţ cu strada Carp, cum şi casele de pe strada Lasçar Catargi colţ cu strada V. Conta.

XXI. *1827 Decembrie 10 (Iaşi)* Gheorghe Asachi agă cumpără la mezat 30 pogoane vie *la „Zanie"* cu 5500 lei de la clironomii Câmpeanu. (Pergament).

Noi Ioan Sandu Sturza Voevod cu mila lui Dumnezeu domn ţării Moldaviei.

Înfăţişându-să înainte domniei noastre zapisul acesta de vânzare viilor ce au săvârşit prin mezat după toată legiuirea pământului întru cari mărturisăsc vânzătorii şi epitropii lor că dmlui aga Gheorghi Asachi leau dat acel mai mulţemitor preţ precum să arată în scriere vânzării ce sau trecut în dosul ţidu ei mezatului care sau adiverit la divan; drept aceia hotărâm şi întărim şi domnia noastră acea de acum înainte şi în veci în puterea mezatului şi a zapisului vânzătorilor, precum şi a întăriturii divanului să aibă dmlui aga Gheorghe Asachi cât şi moştenitorii dmsale din neam în neam a stăpâni deplin viile mai gios aratate cu livadă şi apărături şi cu tot ce să află supt îngrăditură, ca pe unile ce leau cumpărat prin mezat cu bună credinţă datorim numai fiind dmlui a plăti pe tot anul adet locurilor şi pentru de a avea acest condract de vânzare toată a sa tărie nestrămutată în veci încredinţăm domnie me prin domniască iscălitură şi pecete. Scrisusau în Eş în zioa de 12 Ghenar anul 1828.

Iω Ioan Sturza Voevod. l. p. domneşti ИѠ ИѠ Сѣ СТ. в. в. 1822

M. Milu vel logofăt procitoh

Prin acestu zapis de vânzare, facem ştiut şi încredinţăm că având o vie părintască *în podgorie Eşului pe moşia sfintei mănăstiri Aron Vodă* cu dejmă în număr de

www.dacoromanica.ro

16 pogoane şi giumatate vie lucrătoare şi 14 pogoane livadă cu pădure apărătură cu casi şi cramă toate supt o îngrăditură, cum arată mărturia d- cercetare a dmsale vornicului de poartă Mihalachi Mile, şi fiind însărcinaţi cu o somă de bani datorie a plăti, şi apăsaţi de cererile creditorilor pentru a noastră neputinţă în desfacere acelor datorii, aşa apoi prin domniasca ţidulă poroncitoare către dmlui post. Costin Catargiu, epistatul vorniciei de aprozi, şi prin osăbita ţidulă a dumisale de 14 zile a trecutii luni lunie sau scos în mezat deplin toate aceste pogoane vie, căci deşi sintu 2 pogoane date zestre verii noastre Anica soţia dumisale logofătului Serghie, dar după cuprindere legăturii izvodului de zestre are săşi ia 400 lei pe aceste 2 pogoane dacă se vor vinde, cum pre largu arată izvodul de zăstre. Şi aşa de atunci şi până acum urmânduse facere mezatului cu necontenire, preţul cel mai de pe urmă şi mai bun adică 5500 lei lau dat dmlui aga Gheorghi Asachi, cu eare preţ mulţămindune noi cum şi dmlor epitropii noştri, sau făcut hareciu în divan asupra dumisale agăi, cum să arată săvârşirea vânzării ce sau trecut în dosul ţidulii mezatului, care sau adiverit de dmlor veliţii boeri. Intracestu luând săvârşire vânzarea aceştii vii, şi priimind deplin arătaţii bani de la dmlui aga, am dat şi noi împreună cu zapisul acesta şi toate scrisorile ce am avut asupra acestor vii. Şi de acum înainte şi în veci în putere mezatului şi a zapisului acestue, să aibă atât dmlui cât şi moştenitorii dumsale din niam în niam a stăpâni deplin aratata vie cu toate binalele ce sântu împreună cu livadă şi pădure apărătură cât să află supt îngrăditură, luânduş tot venitul dintrânsa ca di pi a dumisale driaptă vie aratată şi cumpărată prin mezat cu bună credinţă, datori numai fiind şi dmlui a da dejma obicinuită a pământului precum şi noi am dat. Şi spre încredinţare urmează a noastră iscălitură. 1827 Deckembrie 10

Ioan Câmpeanu adiverezu.
Neculai Câmpeanu adiverezu.
Serghie Calimănescu adiverezu.
Chirica ban epitrop nevrâsnicului Neculaiu adiverez.

Divanul

«Vânzare viilor cuprinsă în zapisul acesta sau săvârşit prin mezat după toate legiuirile pământului, şi cu cel mai mulţumitor preţu ce lau dat dmlui aga Gheorghi Asachi cu toată mulţămire vânzătorilor şi a epitropilor lor, cum să arată săvârşire vânzării ce sau trecut în dosul ţidulei mezatului care sau adiverit de la divan, precum şi vânzătorii mărturisăscu prin zapisul acesta. Dreptu aceia de acum înainte şi în veci în putere mezatului şi a zapisului vânzătorilor să aibă atât dmlui aga cât şi moştenitorii dmsale din niam în niam a stăpani deplin viile arătate cu livadă şi apărături şi cu tot ce să află supt îngrădituri ca pe unile ce leau cumpărat prin mezat cu bună credinţă, dator numai fiind şi dmlui a plăti pe tot anul adetul locului lor, precum spre aceasta să adivereşte şi să întăreşte de la divan 1827 Dekemvre 14

T. Balş vel logofăt.
Iordachi Drăghici vel vornic.
Iancu Neculce vel vornic

XXII. *1848 Martie 11 (Iaşi).* Serdarul Hriste Harisiadi cumpără cu 600 galbeni 30 pogoane vie *la Zania* de la post, Gheorghe Asachi, de la soţia sa Elena şi de la fica sa Ermiona

Gios iscălitul postelnic Gheorghi Asachi, prin acesta fac ştiut şi încredinţez că având o vie în podgoria laşului pe moşia sfintei mănăstiri Aron Vodă *cii zic şi Zania*, supusă dijmei; în număr de şaisprezece pogoane şi giumătate vie roditoare, şi paispre-

www.dacoromanica.ro

zece pogoane livadă cu pădure apărătură, cu case şi cramă toate supt îngrăditură, de a me bună voi am vânduto de veci dumisale sardariului Hriste Harisiadi, cu preţ de 600 H adică şase sute galbeni blanci, pe care bani la facerea acestuia iam şi primit toţi dedeplin, dându-i si eu împreună cu zapisul acesta şi toate scri·orile vechi ce am avut asupra acestei vii, şi de acum înainte şi în veci în puterea acestui act şi a zapisului meu de cumpărătură din anul 1827 Dekemvrie 10 întărit de Divan şi de Domnul Ioan Sturza să aibă atât dmnlui sărdar Hristea Harisiadi cât şi moştenitorii dmsale din neam în neam a stăpâni deplin arătata vie cu toate binalele ce sânt împreună cu livadă şi pădure apărătură aflătoare în a ei îngrăditură luându-şi tot venitul dintrânsa ca de pe a dumisale drept lucru cumpărat cu bună credinţă, datoriu numai fiind a da şi dmlui dejma obiĉnuită a pământului, precum şi eu am dat şi spre aş ave acest zapis a lui lucrătoare putere. Iam iscălit însuşi cu mâna me, cerând prin jalobă cătră divanul apelativ de a să întări potrivit formelor.

anul 1848 Martie în 11 zile Iaşii

G. Asachi Elenco Asachi soţie — Ermiona Asachi liică

Divanul de apel a Moldaviei

Pentru că iscăliturile de supt zapisul acesta sânt a dumilorsale post. Gheorghie Asachi, a soţiei dumsale Elena şi a fiicei dumilorsale Ermiona, se adivereşte vremelnic de către Divan pe temeiul mărturisirii dumilorsale şi cerere prin înscris înreghistrat supt N 1743, iar desăvârşita întâtitură rămâne a se face după urmare legiuitei publicar'siri, dacă nu să va ivi vro pricină împiedicătoare vânzării.

Vornic Sturza — Postelnic Leon, l. p. divanului — A. Bran spătar, Director A. Cerne sărdar

Sectia al 3-a
N. 2007
1848 Mart 11 zile.

Divanul apelativ din Moldavia

După vremelnica adiverire sus însămnată publicarisândusă această vânzare prin Foaea sătiască din 21 Marte anul încetat 1848 cu No. 12 şi împlinirea atât a legiuitului termen de 6 luni a publicarisirii cât şi aceli 15 zile ovajarisite de sfat prin anaforaoa d'n 20 Maiu 1839 N. 1008 înalt întărite nici o pricină împedicătoare statornicii întăriri nu sau ivit. De aceia să întăreşte statornic de către divan spre vecinică stăpânire dmlui cumpărătoriul şi a următorilor dmisale asupra pomenitei vii.

p. prez. Post. Ianco Leon, Grigore Sturza post.

Alecu Bran Spatar
director Alexandru Cerne sardar
şef A. Enăşescu ·
l. p. divanului

Secţia I.I. partea a 2-a
N 1735. 1848, Mart 17.

Obs. Actele aduse sub No. 21—22 ni-au fost comunicate de d. profesor A. Băleanu. Proprietara de azi d-na Eufr. Stoian are asupra acestor vii mai multe acte, cari lămuresc înturlucare a mai multor trupuri de vii mici în o podgorie mare de 30 pogoane.

Zania vine în fundul podgoriilor din dosul Cetăţuei, spre coasta de vii, ce coboară spre Ciurea.

www.dacoromanica.ro

XVIII. *7265 Iulie 10 (1757) (Iaşi).* Mărturie hotarnică rădicată de Tanasă şi Ion Meleghi a locului dăruit de Sc. Gr. Ghica Vodă fraţilor Dima şi Costantin suilgii, în poarta Curţii domneşti.

Din luminată poroncă Prea Inalţat Domnului nostru, Măriia Sa Scarlat Grigori Ghica Voevoda ni au orânduit dmlui Radul Racoviţă, vel logofăt, de am mersu la o bucată de loc domnescu, care loc este denafară, însă *din gos de poarta cea mare a curţii gospod. ce iaste loc sterpu, care acestu loc iaste drept domnese de baştină.*

Şi Măria Sa Scarlat Grigorie Ghica Vvod sau milostivit asupra dumilorsale Dimii şi frăţinisău Costandin *suiulgii.* cari, sintu de a pururea purtători de grij(ă) pentru paza apei a haznealelor gpd. de iau miluit şi liau dat acea bucată de loc, ce iaste alături cu zidiul curţii gospod. Şi după poroncă mergând noi la acest loc, am făcut stânjin gospod. de optu palme. Şi întăiu am prinsu a măsura din capul podului gunoiului unde se împreună cu uliţa mari înaintea porţii gospod, şi sau pus pliatră hotar. Şi dintr-acastă pliatră sau măsurat curme işul a(lăturea) cu *piciorul cia ornic ului până în zidul curţii domneşti*, şi sau aflat 12 stânjini şi sau pus pliatră hotar.

Şi de ai(ce) alăturea cu z diul spre apus până în başcă. Şi din başcă iarăşi alături cu zidiul grajdului gospod. până în gunoiu, şi sau aflat 84 stânjini, şi sau pus al treile piatră. Şi de acolea curmeziş spre Bahluiu până în capătul podealilor a podului ce sau făcut de Măria Sa Scarlat Ghica Voevod. sau aflat opt stânjini, unde şi acolo sau pus a patra piatră hotar. Şi de acolo drept in sus alăturea cu *podul gunoiului* până în hotarul ce sau pus întăiu sau aflat 84 stânjini. şi aşa sau încheiat şi sau hotărât (această) bucată de loc. Şi după hotărârea ce am făcut am dat şi noi ăcastă mărturie hotarnică la mâna dumilorsale Dimii şi frăţinisău lui Costandin suiulgii iscălită de noi, şi am pus şi pecetea porţii gpd.

Leat 7265 Iulie 10 (1757)

pecetea Porţii cu exerga: ц ч а ппц. 1718.

Tanasă Meleghi vornic de poartă.
Ştefan Popăscul vor de poartă.
Ion Meleghi vornic de poartă.
„şi eu am scris Simion Drăgotean.

XXIV. *7265 Iulie 25 Iaşi.* Sc. Ghica Vodă întăreşte fraţilor Dima şi Costandin suilgii dania locului din poarta curţii domneşti măsurat de vornicii de poartă.

Cu mila lui Dumnezeu Scarlat Ghica Voevod Domnu ţărei Moldaviei.

„Facimu ştire cu acestu hrisovu a Domniei meale cui să cade a şti, de vreme ce domnii meale au jăluitu Dima şi Constandinu fraţi suilgii fiind acestui oraşu pre *cari iau adus dela Ţarigrad răpaosatul întru fericire părintele domniei neale Grigorie Ghica Voevod, pentru trebuinţa haznalilor*, deci după jaloba lor înştiinţindumă domnia mea pentru o bucată de locu domnescu, care locu iaste denafară, *însă din gosu de poarta cea mare a Curţii Gospod, ce iaste locu stărpu, care acestu locu iaste chiar domnescu de baştină.* Pentru aceaia osăbitu de altă milă ce au dela alţi luminaţi domni, mam milostivitu de am datu şi am miluitu domniia mea, Dimii şi lui Costandinu fraţi suilgii, cu ăcastă bucată de locu ce iaste alăturea cu zidul Curţii Gospodu la care locu orânduindu domniia mea şi vornici de poartă ca să să măsoare stâlpindusă şi cu pietri de hotară dupre hrisovul domiei meale. Deci întăiu sau inceputu a să măsura din *capul podului gunoiului, unde se împreună cu uliţa mare înaintea porţii Gospodu*, şi sau măsuratu cu stânjinul domnescu şi sau pus piatră hotaru, şi dintru ăcastă piatră sau măsuratu curmezişul *alăturea cu piciorul cisornicului până în zidurile Curţei* gospod, şi

www.dacoromanica.ro

sau aflatu stânjini 12 şi sau pus al doilea piatră hotaru, şi de acolea *alăturea cu zidurile .pre apus până în başcu, şi din başcă iarăş alăturea cu zidul grajdului domnescu până în gunoiu şi* sau aflat 84 stânjini şi sau pus piatra al triilea hotaru şi de acolo curmezişu spre Bahluiu până în capetele podealilor a podului ce sau făcut acum, şi sau aflat 8: unde sau pus hotaru a patra piiatră. şi de acole dreptu în susu alăturea cu podul gunoiului până în hotarul ce sau pus întâiu sau aflat 84 stânjini şi aşa sau măsuratu şi sau închiiatu ačastă bucată de locu. Pentru ačasta văzându domniia mea a lor dreaptă slujbă, cunoscând şi buna silinţă ce au orând ditu cu apele haznalelor a oraşului acestuia, dintru încep tu şi până acum, dreptu aceaia mam milostivit şi leam datu danie şi miluire ačastă bucată de locu câtu cuprinde după cum mai sus se ie, ca să le fie lor şi fiilor lor, nepoţilor şi strănepoţilor lor, dreaptă ocină şi moşie în veci, să stăpânească cu pace şi să facă pre acelu locu orice vor vrea, pentru hrana şi chivernisala lor, Pentrn aceia dară poftim domniia mea şi pre alţii luminaţi domni, ce Dumnezeu îi va alege în urma noastră a fi domni şi stăpânitori ţărăi aceştiia ori dinu fii noştri, ori dinu niamul nostru, au dintral u niam totu să aibă a milui şi a întări pentru al loru veačnica pomenire, după cum nici noi nam stricatu daniile şi miluirile altor domni, ci încă am datu şi am întăritu cu hrisoavele noastre.

Io Scarlat Ghica Voevodu. leat *7265 Iulie 25* dni (zile)

procit Radu Racoviţă vel logofăt

XXV. *1776 Aprit (Iaşi).* Gr. A. Ghica Vodă dăruieşte do tor. Fotachi locul gospod din poarta Curţii domneşti pentru a face o spiţerie.

Cu Mila lui Dumnezeu Noi Grigore Alexandru Ghica V. V. Domn ţărei Moldaviei

De vreme ce de apururea luminaţii Domni, obiăduitori şi povăţuitori de noroade după alte purtări de grijă, lucrări şi aşezări ce să cade a face şi a împodobi cu fericită şi temeinică rânduială toată starea ţărei lor, datori sânt şi pentru cei supuşi care cu credincioase slujbe sau arătat lor, ca săi miluiască pe fieşte care după măsura slujbei sale. Precum şi Domnia Me la toate cele bune vrând a fi următor, şi cu totul fiind răvnitor lucrurilor celor folositoare şi plăcute lui Dumnezeu, bine voind Dumnezeiasca pronie a fi iarăşi Noi, Domn şi obiăduitor acestul Eghimonicesc şi al nostru strămoşesc scaun, a Domniei ţării aceştia a Moldovei între alte purtări de grijă, lucrări şi bune aşezări spre folosul obştii ce am făcut Domnia Me, spre care cu totul este plecat cugetul cel curat al Domniei mele, dar nici decum nam lipsit cu luare aminte şi pentru acei care cu toată virtutea şi osârdia lor, sau aflat slujindune noao, având Domnia Me bun gând, asupra lor, ca pe fieşte care săi învrednicim şi săi cuprindem cu Domneşti mile după slujbile lor.

Întâi că aceasta iaste dreptate. Al doilea că şi cumpănirea bunei povăţuiri aşa îndreptează. Deci dintre aceiaşi fiind unul şi *dumnealui Fotachi doftorul al curţii gospod*, carile nu numai din copilăria sa până acum sau aflat slujind noao cu credincioase şi cunoscute slujbe. cei şi acum nelipsit, şi socotind Domniia-Me a sale credincioase slujbe, iată osebit de alte mile, lam mai miluit, şi iam dat dumisale danie cu acest hrisov a Domniei Mele, o bucată de loc ce iaste *aice în târgul Fşii, loc domnesc, la poarta cea mare a Curţii gospod*, dispre apus *printre zidiul Curţii* şi printre *podul uliţei ce merge la vale spre başca*, care acest loc macar că din anii trecuţi au fost dat danie de Domnia Sa reposatul Scarlat Ghica V. V. Dimei care a murit şi frăţinisău Costantin suilgii dar fiind acest loc la poarta Curţii gospod şi nefolositor lor, sau mulţămit Costantin Suilgiul Şatrar, cu alte mile de către Domnia Me, şi acest loc au ramas iarăşi dom-

www.dacoromanica.ro

nesc, precum arată pre larg şi scrisoarea lui iscălită ce au dat Pentru aceia dar trimeţând Domniia Me, de sau măsurat acest loc, din colţul uliţei ce disparte *drumul porţii* cei mari şi uliţa ce merge la vale spre başcă, de unde este *stâlpul cu fanariu*, dea curmeziş pe lângă drumul porţii cei mari, păn *în zidiul Curţei gospod de langă easarnic* sau aflat 9 stânjeni gospod şi de acole lungul locului, alături cu zidiul şi alături cu uliţa păn la başcă, pe de amândoaâ părţile sau aflat câte 42 stânjini gospod şi iarâşi din zidiul Curţii de lângă Başcă dea curmeziş păn în podul uliţei sau aflat doi stânjini gospod. Pe care loc fiind că şi dumnialui doftorul va să facă o *spiţerie de piatră* cu a sa cheltuială pentru odihna de opstie, să fie dela Domniia Me danie şi miluire acest loc cât să cuprinde mai sus şi săl stăpăniască ca pe drept locul său cu bună pace în veci. Şi de vreme ce Domniia Me dăniile şi miluirile ce au făcut alţi luminaţi Domni care au fost mai înainte de Noi nu liam surpat, pentru aceia poftim Domniia Me şi pe cei care Sfântul Dumnezeu va rândui în urma Noastră Domni şi oblăduitori a acestei de Dumnezeu păzite ţări, să nu surpe dania şi miluirea aceasta ce am făcut, ce mai vârtos să miluiască şi să întărească pentru a Domniilor Sale veşnică pomenire. Şi spre aceasta este credinţa a însuşi Domniei Mele Noi Grigore Alexandru Ghica V: V: şi credinţa a pre iubiţi fii Domniei-Mele Dimitrie V: V: Alexandru V: V: Scarlat V: V: şi credinţa tutoror boerilor Domniei-Mele, mari şi mici. Sau scris hrisovul acesta la scaonul Domniei Mele in oraşul Eşii, întru a doao Domnie a Noastră la Moldova, de credinciosu boerul nostru, Dimitrachi Vărnav al doile logofăt.

s) *Grigore Ghica V: V:*

s) *Dimitrachi Vărnav ftori logofăt procitelnom.* 1776 April

(Locul Peceţei domneşti)

XXVI. *1794 Avg. 3 (Iaşi).* M. C. Suţu Voda reintăreşte doctorului Fotachi dania locului din poarta Curţii Domneşti.

Cu mila lui Dumnezău Noi Mihail Costandin Sutu Voevodu Domn Ţărei Moldavii.

Să faci ştiri cu acest hrisov al Domnii meli, tuturor cui să cadi a şti că viind înnainte domnii meli, dmlui *Fotachi doftorul* niau aratat hrisoave atât de danii cât şi de întăritură dela cei mai înainte de noi luminaţi Domni, pe o bucată de loc, de aice din târgul Iaşii *ce este la poarta ce mare a Curţii gospod, dispre apus printre zidul Curţii, şi printre podul uliţii ce mergi la Vale spre başca*, pe cari loc îl arată întraceste semne, adică din colţul uliţii ce disparti *drumul porţii cei mari şi uliţa ce mergi la vali spre başcă, de unde este stâlpul cu fânar* de a curmezişul, *pe langă drumul porţii cei mari, pan în zidul Curţi gospod de langa ceasornic*, sau aflat noaî stânjini gospod, şi de acolo lungul locului alăturea cu zidul şi alăturea cu uliţa până la başcă pe de amândoui părţile sau aflat câte patruzăci şi doi stânjini gospod, şi iarăşi din zidul Curţ i de lângă başcă de a curmezişul păn în podul uliţăi sau aflat doi stânjăni gospod. Rugândusă ca şi de către Domnia me să i să hotăriască ačastă danie. Drept aceia acest loc tot este dat danie şi miluire d-sale *doftorului Fotachi*, pentru slujbile sale, osăbit de alte mile, vre *săşi facă o spiţerie de piatră* cu a sa cheltuială. Dar fiind că mai pe urmă *din întâmplare sau arsu de foc Curte gospod* şi *Domnie sau mutat cu şidere la altă curte*, nau fost trebuinţă de a mai face spiţerie, şi ca să nu rămăie locul stărpu, şi dmlui doftorul Fotachi ne folosit de dânsul, au zidit pe acel loc, cu cheltuiala sa, dugheni şi o pivniţă de piatră cu craşmă de asupra, pe care loc împreună cu zidirile ce au făcut pe dânsul cu a sa cheltuială, să aibă a şăl stăpâni cu bună paci în veci, cum şi clironomii dmsale doftorului ca pe o dreaptă moşie a lor Deosăbit ho-

www.dacoromanica.ro

tărăm domnie mea şi pentru o cişmea ce este făcută pe numitul loc, de răposatul Domnu Constantin Dimitrie Muruz Voevod, în *vremea câna au făcut şi alte cişmele în oraşul acesta* şi din ne îndestularea apilor, nu este apă întrânsa, dela o vreme încoace ca când să va face întocmiri drumului de va fi trebuinţă a să da apă şi la ăcastă cişmea să rămâie slobod locul din faţa cişmelei păn în capitele podealilor uliţei de lat pi cât este şi zidirea cişmelei din faţă, nefăcând pe acea bucată de loc dmlui Doftorul Fotachi nici o zidire, iar pe din sus de cişme şi pe din ğos săş stăpânească locul tot, făcând pe dânsul ori ce zidire îi va fi voia pentru folosnl său.

Iar de nu va fi trebuinţă săsă de apă la această cişme, atunce şi locul pe dinaintea cişmelei până la uliţă să rămâe tot supt stăpânirea Dmsale doftorului, după cum este dat ca săş facă pe dânsul ce va voi ne supărat de către nimine nici cu un fel de pricină. Poltim dar Domnia me şi pe alţi fraţi luminaţi Domni pe cari sfântul Dumnezeu îi va orândui în urma noastră la domnia acesti ţări să nu strice ăcastă danie, ce cu cale este făcută, ce mai vărtos să întăriască, pentru a domniilor sale veşnică pomenire.

Scrisusau hrisovul acesta la scaunul domniei mele în oraşul Eşii intraceia dintâi domnie a noastră la Moldavie în anul al doile.

Iscălit Noi Mihail Costantin Suţu Voevoda la let 1794 Avgust 3.

Ion Cante vei logofăt procitoh

l. p. domneşti: cap de bou şi pasere cu exerga: Ioan Mihail Costantin Suciu Voevod, cu mila lui Dumnzău domn ţării Moldavie 1793.

în dos: „sau trecut la condica divanuiui de Ion log. diacul za divan vechilul de condicar."

XXVII. *1794 Sept. 6 Iaşi.* Fotachi Doftorvl vinde prin sultan-mezat locul său cu case din poarta curţii gspd, cu 11010 lei către T. Petrovici neguţitor.

Fotachi doftorul de aice din Iaşi adiverez prin ăcastă scrisoare iscăliţă de însuşi mâna mea că având o bucată de loc *aice în Târgul Iaşi la poarta cea mare a Curţei gospod cei vechi,* care locu au fost domnescu şi pentru slujbele mele mi sau dat danie şi miluire, decătră răposatul Domnu Măria Sa Grigorie Ghica Voevod, după cum adiveriază hrisovul Mariii Sale din anul 1776 Aprili, întru care să cuprinde şi mărimea locului adică: din colţul uliţei ce disparte drumul porţii cei mari, şi *uliţa ce merge la vale spre başcă, de unde e stâlpul cu fănariu* diacurmeziş pe lângă drumul porţii cei mari, pân în zidul Curţii gospod de *lângă ĕasornic* sunt noaî stânjini gospod, şi de acole lungul locului alături cu zidul şi alături cu uliţa până la başçă, pe de amândoau părţile sânt câte de patruzeci şi doi stânjeni gospod, şi iarăşi din zidul Curţii de lângă başcă din curmezişu pân în podul uliţei sunt doi stânjeni gospod.

Pe acest loc în ani trecuţi am zidit cu cheltueala me o pivniţă de piatră cu crăşmă, şi deasupra doă dughene alături pe din sus de crâşmă, şi altă dughiană pe din ğos alăturea cu başca.

Deci având trebuinţă ca să vând numitul loc împreună cu zidirile ce am făcut pe dânsul după cum mai sus sau arătat, de nimine silit ce de a mea bună voe am mersu la dmlui vel agă şi dupa rânduiala ce urmează am cerşut ţidulă către telal başa şî mi sau dat dela Mai 6, 1794, şi strigândusă la *sultan mezat* în curgere a patru luni adică pân la Săpt. 6, 1794, cel mai de pe urmă muşteriu au fost Dlui chir Feodor Petrovici neguţitoru de aice din Iaşi, carile au dat preţul de 11010 lei adică unsprezăci mii şi zăci lei, cu care preţu mulţămindumă eu am vândut dsale lui chir

www.dacoromanica.ro

Feodor Petrovici locul cât să cuprinde mai sus, împreună cu pivniţa, i crâşma, câte trei dughenile şi am luat dela dmlui şi banii toţi deplin în mânule mele adică unspre zăci mii şi zeci lei. Deci dmlui chir Feodor Petrovici şi clironomii dsale să aibă a stăpâni în veci cu bună pace, numitul loc cu zidirile ce sânt pe dânsul, nesupărat de către nimene, nici cu un feliu de cuvânt sau pricină, fiind că eu mam mulţămit deplin ja preţul ce miau dat dmlui. Toate scrisorile ce am avut pe acest loc, adică hrisovul de danie a răposatului domn Măria sa Grigorie Ghica Voevod, şi alt hrisov de întăritură a Măriei sale Alexandru Costantin Mavrocordat din anul 1783 Noembrie 15, şi alt hrisov iar de întăritură a prea înălţatului Domnului Nostru Mihail Costantin Suţu V. V. din anul acesta 1794 August 3. cum şi o scrisoare de ecsoflisire a unui Dima Neculau din anul 1786 August 11, pentru dugheana cea de lângă başcă ce au făcuto cu a sa cheltueală şi iam întorso eu toată, ţeam dat toate dmsale lui chir Feodor Petrovici şi spre mai bună sigurantia dmsale întăritusau scrisoarea ăcasta şi cu iscăliturile Dlor sale pre cinstiţi Veliţilor boeri ai Divanului. 1794 Septembre 6 Iaşi.

φωτιο, *ίατρος βεβαιωσο τα ανοθεν* Costantin Greceanu vel vornic, Costaci Ghica hatman Ştefan Roset vel logofăt martur, Depasta vornic, Ioan Canta vel logofăt.

Dela Agie

Dmlui Doftorul Fotachi viind în trecuta luna Mai şi cerşind de aice ţidulă către telal-başa, ca să strige la sultan mezatu dughenile ce are la poarta curţei vechi, ce d bună voie Dl. lea scos vânzătoare după obiceiu, sau dat ţidula către telal başa, care strâgândule peste patru luni de zile, cel de pe urmă muşteriu au eşit Feodor Petrovici de au dat preţul cu care sau mulţămit vânzătoriul şi dând banii, iau făcut teslim cu toate arătatele de sus scrisori a locului şi dughenilor.

Drept aceia sau adiverit zapisul acesta de vânzare şi de aice.

Anastasă vel agă 1794 Oct. 1

XXVIII. *1797 Noem. 23 Iaşi* (pergament). Alex. Calimah Vodă întăreşt neguţitorului F Petrovici cumpăratura ce a făcut de la Dr. Fotachi a locului cu 3 dughenI din poarta Curţii domneşti

Cu mila lui Dumnezău Noi Alexandru Calimah Voevod Domn ţărei M ldaviei.

„Înştiinţare să face cu acest hrisov al Domniei mele: că neguţitorul din Iaşi Feodor Petrovici, prin jalba ce au dat domniei mele, au cerut să i să facă întăritură pe o cărămă cu pivniţa de piatră, împreună cu nişte dugheni de cărămidă cu locul lor ce au cumpărat aice *în Iaşi la uliţa ce iaste , de vale de poarta Curţii Vechi, alature cu zidiul* dela Dmlui doftorul Fotachi, cu zapis după hrisoavele vechi ce au avut Dmlui doftorul dela cei mai dinainte luminaţi domni, cu care jalobă fiind rânduit de către domnia me spre cercetaie scrisorilor la al nostru cinstit şi credincios b eriul dmlui Iordachi Canta vel logofăt de ţara de ğos, au aratat întai un hrisov din anii 1776 April dela răposatul domnu Grigorie Alexandru Ghica Voevod d d nie dmsale doftorului Fotachi, prin care aşa scrie domnie sa, că socotind a sale credincioase slujbe, o ăbit de alte mile, lau mai miluit şi iau dat danie o bucată de l c ce iaste/ai e în *Targul Iaşi', loc domnesc, la poarta ce iaste a Curţei gospod, d spre apa pintr zidiul curţ i şi pintre podul uliţei ce mergi la vale spre baş ă,* cari locu măcar că în anii trecuţi sau dat danie de fericitul întru pomenire domn Domnie sa răposatul S arlat Ghica Voevod Dimii şi lui Constantin Suilgii, care au murit, dar fiind acest loc la poarta curţii gospod şi ne folositor lor, sau mulţămit Costandin Suilgiu cu alte mile de către domnie sa atunce, şi acest loc iarăşi rămăsăse domnesc, precum arată şi la scrisoarea lui iscălită ce au dat. Deci domnio sa încă trein ţind de au măsurat acel lo u din *colţu*

www.dacoromanica.ro

uliții ce disparte drumul porții cei mari și ulița ce merge la vale spre başcă, de unde este *stâlpu cu fănar* diacurmeziș pe lângă drumul porții cei mari până în zidul Curții gospod, de lângă casornic sau aflat noao stânjini gospod, și de acolo lungul locului alături cu zidiu și alături cu ulița până la başcă, pe amândou părțile sau aflat câte patruzeci și doi stânjini gospod, și iarăș din zidiul Curții de lângă başcă dia curmeziș până în podul uliței sau aflat doi stânjini gospod. Drept aceia acel loc cu totul lau dat danie și miluire dmsale doftorului Fotachi pentru slujbele sale, *vrînd să facă o spițerie* de piatră cu a sa cheltuială. Pe care loc îl volniceşti prin acel hrisov ca săi fie dela domnie sa danie și miluire acestu loc cât să cuprinde mai sus, volnicindul săl stăpânească ca pe drept locul său, cu bună pace în veci, cum pre larg arată acelaș hrisov, care acum sau văzut și de către domnia me; al doilea au arătat alt hrisov din anii 1783 Noembre 15 dela luminat fratele nostru domnie sa Alecsandru Constantin Voevod prin care sau văzut scriind că și domnie sa după hrisovul de sus arătat asămine au întarit stăpânire dmsale doftorului Fotachi pe tot locul acesta în toate sămnile și hotarăle lui precum sau arătat mai sus, întărit, fiind hrisovul acela cu iscălitura și pecete domniii sale; al treile au mai arătat și alt hrisov din anii 1794 Avgust 3 dela luminat fratele nostru domnie sa Mihail Constandin Suțul Voevod, prin care iarăș după hrisoavele de sus arătate și domnie sa asămine întăreşti stăpânirea dmsale doftorului Fotachi pe locul acesta, în toate hotarăle și sămnile locului, precum sau arătat mai sus, adăugând domnia sa la hrisovul acela, *pentru ca mai pe urmă din întîmplarea au ars Curte gospod, și domniia sau mutat cu șiderea la altă Curte*, nau mai fost trebuință de a să face spițărie, și ca să nu rămâie locul stărp și dmlui Doftorul ne folosit de dânsul, au zidit pe acel loc cu asa cheltuială, dugheni și o pivniță de piatră cu crâșmă diasupra, pe care loc împreună cu zidirile ce au făcut pe dânsul, îl volniceşti sa aibă al stăpâni în veci cu bună pace, cum și clironomii dmsale doftorului Fotachi ca pe o driaptă moșie alor. Și de osăbit mai hotărăște domnie sa prin acelaș hrisov și *pentru o cișme ce iaste facuta pe numitul loc de fericatul întru pomenire domn Costantin Dimitrie Moruzi Voe od, în vreme cand au făcut și alte cișmeli, în oraşul acesta*, și din ne îndestulare apelor nu este apă întrânsa dela o vreme încoace, ca când să va face tocmire drumului, de va fi trebuință a să da apă și la acastă cișme, sa rămâe locul slobod din faţa cișmelii până în capitele podelilor ulitei de lat pe cât este zidirea cișmelei din față, ne făcând dmlui doftorul Fotachi pe ace bucată de loc nici o zidire, iar pe din sus de cișme și pe din gos săș stapânească locul tot, făcând pe dânsul ori ce zidiri îi va fi voie pentru folosul său, iar de nu va fi trebuintă a să da apă la ace cișme, atunce și locul pe dinafară cișmelii până la uliță să rămâie tot suptu stăpânire dmsali doftorului, după cum iaste dat săș facă pe dânsul ce va voi ne supărat de către nime; nici cu un feliu de pricină ; al patrulea au mai arătat un zapis din anii 1794, Săpt 6 iscălit de dmlui Fotachi doftorul adiverit și cu pecetea sa, și încredințat cu iscăliturile dlorsale veliților boeri din vremea aceia, în care zapis aşa sau văzut scriind dmlui doftorul Fotachi, cum că pe acest loc în anii trecuți au zidit cu cheltuiala sa o pivniță de piatră cu cărémă diasupra, i doi dugheni alături pe din sus de cărémă și alta dughiană pe din gos, și cumcă de nime silit, ce de bună voe sa au mersu la agie de au cerșut și i sau dat țidulă către telal-başa din anul acela 1794 Mai 6 și strigândusă la Sultan Mezat în curgere de patru luni de zile, adică până la Septembrie 6 al aceluiaș an 1794, cel mai depe urmă muștereu au fost numitul neguțitoriu Feodor Petroviçi, carile au dat prețul de 11010 lei, adică unusprăzăci mii și zăci lei, cu care preț mulțămindusă, iau vândut cât să cuprinde mai sus, împreună cu pivniţa, cărema și cele trei dugheni, dela cari numitu neguțitoriu arată prin zapisul său că au luat și toți bani deplin în mânule sale, prin care îl volniceşte să aibă al stăpâni în veci cu bună pace

www.dacoromanica.ro

numitul loc cu zidirile ce sântu pe dânsul, ne supărat de către nimene, nici cu un feliu de cuvânt sau pricină, fiind că sau mulţămit deplin la preţul ce iau dat, şi pentru aceia iau dat şi toate scrisorile ce liau avut asupra acestui loc, carele arată în zapis anume cu veleatul lor, adiverit fiind zapisul şi de agie, cum mai pre larg arată acelaş zapis cari acuma sau dat de domnia me. Drept aceia iată şi domnie me prin acestu al nostru domnesc hrisov dăm şi întărim stăpanire neguţitoriului Feodor Petrovici pe tot locul acesta ca să aibă al stăpâni în veci cu bună pace în toate sămnile şi hotarăle ce să cuprind mai sus prin hrisoavele gospod, împreună cu pivniţa, i cărăma şi acele trii dugheni, păzindusă stăpânire şi la urmaşii săi clironomi, iară câ id să va face întocmire drumului apelor de va fi trebuinţă, să să de apă şi la cişmeaoa de sus arătată, atunce să rămâie locul slobod din faţa cişmelei până în capitele podelilor uliţei, însă de lat pe cât iaste şi zidire cişmelii din faţă, nefăcând pe ace bucată de loc nici o zidire, iar pe din sus de cişme, cum şi pe din gos, să stăpâniască tot locul, iar de nu va fi trebuinţă a să da apă la ace cişme, atunce şi locul de nainte cişmelii până la uliţa să ramaie tot supt asa stăpânire.

Asupra căruia să fie hrisovul domniei mele acesta de întăritură statornic ne clătit şi ne ruşiit nici odiniorâ în veci, care hrisov sau întărit cu a noastră domnească iscălitură şi pecete,

Scrisusau hrisovul acesta la scaonul domniei meale în oraşul Iaşi intru ce dintai domnie al noastră la Moldavie de sluga noastră Gavriil Dărjoianul condicar ot Divan.

Iω Alexandru Calimah Voevod 1797 N ĕmbre 23

l. p. domneşti cu exerga

Iω αλεξανδρς ιωαννς Καλιμαχ βοεβοδ ks μιλα δι δομνς α τοατă μολδωβια. 1795. (cap de bou).

Ioan Canta vel logofăt procitoh.

Grigorie Manu 3 logofăt procitoh

sau trecut în condică

Matei Costân condicar

Observaţie. Documentele de la No. 23—28 niau fost comunicate spre publicare de d. N. A. Bogdan. Doc. de supt No. 25 a mai fost publicat de dsa şi în revista dsale *Lupta pentru viaţă. I. 58.*

Ca complectare dăm în regeste restul de acte, ce posedă Prima Societate de Economie, care este astăzi proprietară a acestui imobil din poarta Curţii Gospod.

a) Spătăreasa Anastasia Petrino lasă prin testament în 1849 Ian. 8 casele sale fiului său P. Petrino, dvoreanin, supus rosienesc.

b) C. Hurmuzachi vornic, ca vecinl a lui P. Petrino, vinde în 1851 Iunie 14, cu 3500 galbeni acelaşi imobil, cu casa cu 2 rânduri de langă poarta curţii domneşti, neguţitorului Iancu Leib Orenştain.

c) In 1859 Noem. 23, Iancu Leib Orenştain vinde cu 6000 galbeni acest imobil evreului Aron Leiba Cofman «pe uliţa mare la poarta palatelor administrative şi judecătoreşti».

d) In 1873 Sept. 6. Haim Aizic Caufman vinde cu 550 galbeni a cincia parte din imobilul tatălui sau lui C. Stihi, rămânând părţile fraţilor săi: Iosif, Morthe, Rahmil şi Sima Lea.

e) In 1873 Oct. C. Stihi cesionează d-nei Hana Şaia Milianca dreptul său din $^1/_5$ din imobil pentru 600 galbeni, ca fiind epitropa casei defunctului ei fiu Aron Caufman.

www.dacoromanica.ro

XXIX. *1804 Ghenar 9 (Iaşi)* Hotarnica locului de casă a lui Angh luţa Olariul, rădicată d D, Iacodin vornic de poart..

După jaloba ce au dat Angheluţă Olariul fecĕorul mortului Crăste Ola iul la pre înălţat domnul nostru Mărie sa Alexandru Costandin Muruz Vvdu, au arătat cum că *ave în Fşu în mahalaoa Muntenimii din mijlocu,* el are a sa driaptă părinţască o casă cu locul ei, care pe de o parte despre răsărit să hotărăşte cu locul casii preutesii Ilenii a preotului Toma, şi despre miazănoapte din sus cu locul crâşmii dmisale jicnicer Petrachi Buzilă. iar pe dispre apusu cu locul casii lui Mihălachi Orbul, iar parte pe din ĝos să hotărăşti cu locul dughenilor dmsale medelniceriului Toderaşcu Măcărescul, şi fiind că acum de la o vreme i sar fi împresurând locul casii sale despre unii dintraceşti megiesi, adică atât despre locul preutesii Ilenii, cum si despre locul dmisale jicn. Petrachi Buzilă, au cerut el ca să i să scoată locul de supt împresurări, şi săl stâlpască şi cu pietri hotară. Cu a cărui jalobă fiind rânduit din poronca Mării sale lui Vodă. la dmlui Costandin Balş vel logofăt de ţara de ĝos ca să cerceteze, mi sau poroncit mie de către dumnialui vel logofăt. ca să mergu la fata locului să cercetezu, şi de va fi avându vreo împresurari locul jăluitorului să să îndrepteze. Deci după ce din poroncă am mersu la stare acestui locu, unde fiind de faţă şi megieşii împreĝuraşi, adică dmlui medelnicer Toderaşcu Măcărescu, Ioniţă Gagia ce au fost rânduit vechil din parte dmisale jicn. Petrachi Buzilă. i preutiasa Iliana dimpreună şi cu gineresu preotul Chiriiac, i Mihălachi Orbul şi femeia lui Nastasiia i Ioniţă Croitoriul, i Stan Olariu i Năstasă Cioclu, i Mafteiu Rusul, i Strule jidov şi alţii din megieşii de acolo. Am cerut mai întâiu la jăluitoriu acesta Angheluţă Olariul ca săm arăte ce scrisori are asupra locului casii sale, şi el au răspunsu că toate scrisorile şi hotarnica vechi ce ar fi avut asupra locului casii aceştia încă din viiaţă trăind tatăl său sar fi prăpădit *la vreme cumii din ceialantă trecută oştire,* şi alta nici o scrisoare vechi nau avut fără numai au scos de niau arătat un zapis de la maicăsa Nastasia, fimeia lui Criste Olariul din anul 1800 Fevr. 8, în care sau văzut iscălită şi preutiasa Iliana dinpreună cu gineresău preotul Chiriiac cum şi alţii din megiiaşii di acolo, arătând cum că văzândusă ea la slăbăciune de boală au socotit de au împărţit casa ăcasta cu locul ei în trii părţi. adică 2 părţi le dă la 2 feciori ai ei, însă acestui Angheluţă Olariul şi frăţinisău lui Ioan, iar al triile parte o lasă pentru sufletul ei tot în purtare de grijă a fiiului său lui Angheluţă, cum arată zapisul. Dar din cuprindere acestui zapis neputândusă afla nici un adivăr pentru hotarăle cele drepte a marginilor acestui locu a jăluitorului spre a să şti pe unde trebui să să dispartă despre megieşii împregiuraşi. Şi la jăluitor încă nefiind altă nici o dovadă, şi fiind că jăluitoriui toată împresurare lui au aratat că i să pricinueşte numai despre locul dmisale jicnicer Buzilă, şi despre locul preutesii Ilenii trebuinţa dar au cerut ca să mă încredinţez atât din hotarnica dmsale jicn. Buzilă, cât şi din hotarnica numitei preutesă pe unde trebue a să despărţi locul jăluitoriului despre locurile acestea. Deci la vechilul dmsale jîcn. Petrachi Buzilă sau văzut o mărturie hotarnică din leat...de la... cuprinzătoare în semne şi în măsuri pe tot locul acesta al dmsale jăcnicer, ce razimă prin fund alături pe din sus atât cu locul preutesăi Ilenii *spre răsărit până în drumul Hotinului,* cum şi din colţul locului preutesii Ilenii spre apusu tot prin fundu alături cu locul lui Angheluţă Olariul până în locul casii lui Mihălachi Orbul. Şi sau văzut şi la preutias Ileana alte 2 mărturii horarnici însă o hotarnică vechi de la un Neculai Mămăligă vornic de poartă din 1769 Aug. 24 prin care arată cum au împărţit prin învolală locul casii a unii fimei anume Cununa ce au ţinuto un Lupul Olariul, (în cari casă cu locul ei este aciasta ce o stăpâneşte acum preutiasa Ileana) şi între locul casii a unii Irodii femei (care casă a Irodii cu locul ei este aciasta ce o stăpâneşte acum Angheluţă Olariul). Dând samă

www.dacoromanica.ro

că au avuto tatăl său cumpărătură cu zapis de la acea Irodie, şi cum că zapisul sau prăpădit atunce împreună şi cu alte scrisori în vreme ćumei precum sau zisu, şi prin aciastă numită hotarnică dupăce de atunci învoială ce au fost între acele femei şi arată că măsurându-sa locul de la un părete a unii casă, şi până în celalalt părete de casă, li sau venit câte doi stânjini şi giumătate domneşti de parte şi aşa liau dat la stăpânire şi la una şi la alta casăle cu locul lor, cum dovideşte hotarnica. Iar al doile hotarnică ce au arătat preutiasa Iliana iaste din anul 1780 April 8 de la un Toader Muste vornic de poartă, iscălită fiind şi de răposatul Pascal biv 2 pah. socrul dumisale jicnicer Petrachi Buzilă, care scrii pe numele unui Şmil jidov ce au fost cumpărat casa ačasta cu locul ei de la ace Cununa fimee Lupului Olariul, de la care jidov în urmă iarăşi cu cumpărătură au luat casa ačasta cu locul ei preutul Toma soţul preutesii Ilenii cuprinzătoare fiind ačastă hotarnică ¸cu somă de stânjini pe dispre fieşte care parte, cât au eşit peste tot atunci la măsură tot locul acesta al preutesii Ilenii ce lau avut de la acel Şmil jidov precum sau pomenit mai sus. Deci după aceste arătate hotarnice, fiind mulţămit el însuşi Angheluţă Olariul ca să i să urmezi stăpânire atât despre locul dumisale jicnicer Petrachi Buzilă cum şi despre locul preutesii Ilenii, sau făcut stânjin de 8 palme gospod. după măsura stânjinului gospod, ce sau găsit însămnată la însuşi hotarnica preutesii, şi urmând eu întocma atât după semnele şi măsurile hotarnicii dumisale jicnicer Petrachi Buzilă, cum şi după semnele şi măsurile hotarnicii preutesii Ilenii, am măsurat şi am scos de oparte, întâi deplin toată soma stânjinilor a locului preutesii Ilenii, atât în lungu cum şi în curmeziş pe dispre fieştecare parte împreğur întocmai după hotarnica ei acea de la vornic Toader Muste din anul 1780 April 8, cu care sau mulţămit şi însuşi numita preutiasă, nerămâindui nici o pricină despre Olariu, şi apoi de la împlinirea somii stânjinilor preutesii, am măsurat şi tot locul casii lui Angheluţă Olariul ce razimă de la locul preutesii Ilenii spre apusu, însă sau început cu măsura întâi din 2 pietri vechi hotară ce sau găsit despărţitoare între colţul locului preutesii Ilenii, şi între colţul locului lui Angheluţă Olariul, ce razimă din sus despre marginea locului, ce din ğos al dmsali jăcnicer Petrachi Buzilă, şi de acolo dintracele 2 pietre hotară, am măsurat fundul locului lui Angheluţă Olaru mergând cu măsura spre apusu alături tot pe lângă margine locului dumisale jăcnicer Buzilă până în gardul ogrăzii casii lui Mihălachi Orbul, unde până acolo sau aflat 16 pol stânjini, şi acolo sau pus şi 2 pietri hotară însă una dispărţitoare prin fundul locul Olariului despre margine locului jicn. Buzilă şi alta dispărţitoare pe lungu locul Olariului despre margine locului lui Mihalacfii Orbul (însă la colţul acestor 2 pietre sau văzut că au intrat Mihalachi Orbul cu îngrăditura ogrăzii lui acolo la colţul acel din sus pe locul Olariului dar şi Olarul de la aceste 2 pietri mai în ğos au intrat iarăşi şi ei cu îngrăditura ogrăzii lui pe locul lui Mihalachi Orbul. şi aşa cu îngrăditurile aceste ce au urmat şi o parte şi alta sau făcut acol o cotitură la margine ace despre apusu a locului Olariului ; şi cu toate că dreptate ar fi cerut ca săş tragă acolo unul de pe locul altuia gardul înapoi, ca săi poată îndrepta acolo ace cotitură a locului Olariului, dar fiind că şi o parte şi alta sau primit ca să le rămâe gardurile tot după cum sau aflat îngrădite. Pentru aceia dar eu am măsurat şi tot locul acela cât au ţinutu cotitura ace a începând cu măsura drept dintracele 2 pietre ce am pus în colţul despre locul lui Mihalachi Orbul şi am mersu cu măsura în ğos alături atât cu gardul lui Mihalachi Orbul, cum şi pe lângă gardul lui Angheluţă Olariul, şi tot în ğos am mersu până unde mau povăţuit ace cotitură, şi toată ace cotitură au eşit 5 stânjini, şi acolo la împlinire acei măsuri sau pusu iarăşi o piatră hotar despărţitoare marginii aceştia cotituri a locului lui Angheluţă Olariul despre locul lui Mihalachi Orbul şi din piatra ačasta am mersu cu măsura tot în ğos măsurând tot pe lungu margine locului

www.dacoromanica.ro

lui Angheluță Olaru ace despre apusu, și alături pe lângă margine locului lui Mihalachi Orbul până în locul unui Sandul Mahalul cel stăpânește acum dmlui med. Toderascu Măcărescu, adică până în zaplazu dmsale med. Măcărescu. Unde până acolo sau aflat 19 stânjini 1 palmă și acolo sau pusu iarăși 2 pietri hotară colțu locului Olariului, însă una despărțitoare pe lungu locul acesta a Olariului, despre locul lui Mihalachi Orbul, și alta despărțitoare fața locului lui Angheluță Olariul despre margine locului Sandului Măhalul cel stăpânește acum medelnicer Toderașcu Măcărescul și din pietrile aceste am întorsu cu măsura spre răsărit și am măsurat fața locului Olariului are pe din țos alături pe lângă zăplazii dmsale medelnicer Măcărescu, și am mersu cu măsura până în colțul locului preutesii Ilenii, unde până acolo sau eșit fața locului Olariului 5 stânjini 6 palme, și iarăși acolo în colțu sau pus 2 pietre hotară una despărțitoare despre locul dmsale medelnicer Măcărescu, și alta despărțitoare despre locul preutesii Ilenii. Și din pietrile aceste am întorsu cu măsura drept în susu măsurând pe lungu margine ce despre răsărit a locului lui Angheluță Olariu despre margine locului preutesii Ilenii, și am mersu cu măsura tot în sus pe lângă margine locului casii cei vechi a Olariului, cum și pe lângă margine locului a casii cei vechi a preutesii Ilenii, și tot în sus am mersu cu măsura până întracele 2 pietre hotară vechi din colțul acel din sus, ce razimă la margine locului jicn. Buzilă, adică de unde sau început întâiu a măsura. Și până acolo sau aflat lungul marginii locului Olariului, parte ace despre răsărit 20 stânjini 7 pol palme, la cari margine acolo unde au fost trebuință spre a se despărți între casa Olariului și între casa preutesii acei 5 stânjini de locu ce sânt arătați la hotarnica veche de la Neculaiu Mămăligă vornic de poartă ca să rămâi și la o parte și la alta acei câte 2 pol stânjini de parte, sau pusu și o piatră despărțitoare tot pe lungu margine locului Olariului despre margine locului preutesii. Drept în dispicare acelor câte 2 pol stânjini gospod de parte, unde acolo la dispărțitura dintre amândoao casăle aceste vechi, sau găsit și o piatră vechi hotar lângă care am mai pus și eu alta hotar precum sau arătat mai sus și așa prin aceste măsuri și semne hotară sau încheet din ğur împreğur locul lui Angheluță Olariul și după alegire și hotărătura ce sau făcut sau dat lui Angheluță Olariu și ačasta mărturie hotarnică.

1804 Ghenar 9

Dumitrașcu Iacodin biv vel medelnicer hotarnic.

«Iar pentru patru palme de locu ce sau fost cuprinsu de numita preuteasă cu gardul ogrăzii sale din locul lui Angheluță Olariu, după ğudecată ce au avut la divan acum mai pe urmă Angheluță Olariu cu Toader fečorul preutesii, au rămas săș ridîce fečorii preutesii gardul de pe locul Olariului, cum adiverează și carte de giudecată al dnilor sale boerilor departamentului al doile, care este din 9 acestii curgătoare luni Aprilș și săș stăpânească Olariul locul său întocmai după măsurile și semnile hotară ce să cuprind mai sus prin hotarnica ačasta a me ce i sau dat la mână.

1804 April 15

Dumitrașcu Iacodin medelnicer.

Obs. Actul se referă la casele, ce le are în stăpânire d-na Aglaia căpitan Dimitriu, din strada Muzelor în vecinătatea Externatului de fete «Oltea Doamna», foste casele beizadelei Mavrocordat, iar din vechi a lui Mihalachi Orbul.

www.dacoromanica.ro

XXX. *1810 Noem. 20 (Iaşi).* Hotarnica locului de casă a lui Ioan Keşcul slicar, de la deal de Târgul boilor lângă drumul Botoşanilor.

După jaloba ce au dat cătră ciinstit divan Ioan Keşcul şlicariul prin care au făcut rugătoare cerere să i să orânduiască un vornic de poartă, ca săi deosăbască o bucată de loc din locul cel are de zăstre *aice în Iaş de la deal de târgul Boilor pe mal lângă drumul Botoşănilor* după a cărui jalobă, fiind eu orânduit de dumnialui Teodorachi Balş epistatul logofeţii cei mari am mers la faţa locului, şi întăi am cerut la jăluitoriul săm arăte scrisori dovezi pe stăpânirea locului acestuia ; care au scos de niau arătat un hrisov de la domnul Grigorie Ion Vvod. *din 7271 Avgust 12 prin care arată că au dat danie şi miluire unui Mihalachi vel şerbetciu o bucată de loc din locul domnescu pe care loc una cal arată în măsuri de stânjini al doilea căi arată şi mărimea lui din drumul Botoşănilor şi panu în Căcaina pe care loc să află vro doaozaci de case făcute.* Al doilea meau arătat şi o hotarnică din 1789 Sept. 21 făcută de un Stavru vornic de poartă pe care pusă fiind şi pecete porţii gospod. care loc arată că ar fi fost atunce a săvârşitului Andrei Mogăldea vornicul de poartă a protosocrului mai sus numitului. Al treilea meau aratat altă mărturie hotarnică din 1806 Fev. 14 făcută de doi vornici de poartă Toader Vârgolici i Lefter Jăvărdeanul pe care pusă fiind şi pecete porţii, prin care arată acea hotarnică că din poroncă au mers la acel loc ce ar fi fost atunce a mai sus numitului Ioan şlicariul şi după hotarnica veche au hotărât locul acesta, şi lau scos de supt toată împresurarea după cum pre largu arată acea mărturie a lor. Apoi meau aratat aciastă bucăţică de loc care au făcut cerere să să deosăbască de celalalt loc, care bucăţică de loc vine din gios despre amiazăzi în trei cornuri unde am pus întăi o piatră despărţitoare de drumul Botoşănilor şi de locul sulgerului Vasile Scăntei care loc este tot al mai sus numitului dat în bezmănu şi din piatra aceasta am pornit a măsura cu stânjinul gospod. pe despre apus şi am mărs spre amezăzi alăturea cu drumul până în piatra hotar ce iaste despărţitoare locului acestuia di locul lui Iordachi Vărnav, până unde sau împlinit treisprăzăci pol stânjini şi din piatra aceasta am întors măsura pe despre amiazăzi, şi mărgând la vale alăturea cu locul lui Iordacbi Varnav spre răsărit până în marginea unui drum ce pogoară la Căcaina şi până la cele doao pietri ce sânt despărţitoare, de locul sulgerului Scânteie până unde sau implinit doaozăci şi sasă stânjini, şi din colţ di pietrile acestea am întors măsura pe despre miazănoapte şi suind la dial spre apus alăturea cu locul lui sulgeriul Scântei şi până în piatra ce o am puso întăiu despărţitoare de locu lui Şcântee până unde sau implinit doaozăci pol stânjini şi cu aceste trei măsuri sau cuprins tot locul acesta care sau despărţit de celălalt iar piste tot adunare stânjinilor ce cu tetrile măsurile sau făcut şasăzăci stânjini şi după cum am despărţit locul acesta iam dat această mărturie hotarnică întru care am iscălit.

1810 Noemvre 20

Vasile Bucur vornic de poartă
l. p, пиѣте порцiи господ 1782

Obs. Actul aparţine caselor No. 101 din strada Sărărie. Actele de la No. 29—30 ne-au fost comunicate spre publicare de d. T. Burada acum răposat.

XXXI. *1765 Fevruarie 20 (Iaşi).* Gr. A. Ghica Vodă scrie carte lui Ştefan Rosăt vel Logofăt să cerceteze locul lui Dima suilgiul lângă podul curţii domneşti.

Iω Grigori Alexandru Ghica Voevodu bojieiu milostieiu gospodaru zemli Moldavscoi. Dumneta Ştefan Rosăti vel logofăt, de vreme ce niau jăluit Dima suilgiu cum că

www.dacoromanica.ro

locul de pe lângă zidiul Curţii gospod, cel are datu danie de la alţi luminaţi domni ciau fost mai înainte de noi prin hrisoavile domniilor sale, şi au fost şi stâlpit cu petri hotar(ă), acmu sar fi stricat petrile hotar de pre unde au fost pusă, fiind că să calcă locu acest de cătră unii şi alţii, pentru aceaia să orândueşti dumneta vornic de poartă ca după măsura cii arată în hrisoavele gospod, ce are tot după acele seamne să p ue alte pietri hotar, şi săl stâlpască locul după cum au fost şi mai înainte, şi să dea şi mărturie hotarnică.

1765 Fevr. 20
procit vel logofăt

locul peceţii domneşti cu tuş roş

I. | Gr. Al. G. | V. | V. | 1764 cap de bou

XXXII. *7263 Fevruarie 27 (1755) Iaşi.* Anaforaoa divanului pentru împresurările ce suferă hazneaoa cea veche despre vecini.

Pre înălţate Doamne,

Din luminată poronca Mării tale, am mersu de am cercat *loeul domnescu ce este pinpreğurul haznelii cei vechi* şi precum am aflat cu adivarat înştiinţăz pre Măria ta, 12 pol stânjini în lungu şi 6 în latu au împresurat popa Iftimi cu fiĉorii lui, cu casăle şi cu ogrăzile ce au făcut până în zaplazul dughenii de piatră, 11 pol stânjini lungul şi 12 stânjini latul au împresurat m(ă)n ă)stire Gălata cu dughiana de piatră şi cu ograda iai, şi 11 pol stânjini lungul până în uliţa podului vechiu şi în lat 12 stânjini au împresurat m(ă)n(ă)stire lui Sfete Ioan întrebândusă pe Egumen, cu a cui poroncă şi voie au împresurat locul domnescu, au răspunsu intracesta chip, cum că iai au ştiut că este locul m(ă)n(ă)stirescu, iar nu lau ştiut domnescu, cercetândusă scrisorile mnstirilor, sau dovedit din sângure scrisor le lor că au împresurat locul domnescu, căĉ în scrisorile lor arată de unde şi până unde să stăpânească Galata locur (i) însămnate, şi iarăş de unde şi până unde să stăpânească Sfeti Ioan, iarăş locuri însămnate, dupre cum şi sângur(i) mahalagii au arătat seamnele carile le răspunde în scrisorile lor, şi cu toată dreptate egumenii şi popa Iftimii au rămas dovediţi, că au împresurat locul domnescu făr de nič o cale, carea cercândusă ačastă ğudecată între toată boiarime pentru cel ce ia loc strein fără ştire stăpânului şi vor zidi casă sau orce cu dreptate i sar căde şi am aflat cu toţii, acela ce ar zidi casă şi dughiană, sau orice lucru fără ştirea şi voe stăpânului să fie toate acele şi casă şi dughiană şi orce ar fi a stăpânului locului dar neodihnindune noi cu socotiala noastră, am trimis şi la sfinţie sa părintele Mitropolitul de au căutat şi la sfânta pravilă, şi au adus aceste pontur(i) iscălite de sfinţie sa ce scriu mai ğos: „zač 87 cela ce va zidi sau va răsădi pre pământ strein sau va rămâne sau va face fieşte lucru, fără ştirea stăpânului celui cu locul, de ačasta dăm învăţături, acele bucate să naibă triabă cu dânsele cela ce au muncit acole, cě săş piarză toată osteniala, şi necum alta ce cheltuiala încă să nuş ia,» şi iar al cap. zač. 90: «de va face neştine casă pe loc strein, şi va fi tot lemnul a lui şi toată cheltuiala, de ačasta dăm învăţătură cela ce va oblădui acel pământu, acela să oblăduiască şi casa, după pravila ce zice: ca să fiie biruitor cei mai de sus celor mai de ğos, deč stăpânul acelui pământ de apururea să fie biruitor asupra acei cu toate namestiile lui, pentru că nu poate cela ce au zidit casa, să să părască la ğudecător pentru cheltuiala ce va fi făcut; Noi după ponturile sfintii pravile şi după

www.dacoromanica.ro

socotiala noastră am aratat Mării tale, iar înaltă înţelepciune Mării tale, covârşaşti toate greşelile lor, şi ce desăvârşită hotărârea rămâne la mila Mării tale.

let 7263 Fev. 27

Plecaţi robii măriii tale
Iordachi Canta logofăt

Radul Racoviţă vel logofăt
Ion Bogdan vel vornic, Vasile Ros t vel spatar

XXXIII. *1796 Ghenar 1 (Iaşi).* Divanul hotărăşte ca Boşniag să plătească 20 lei pe an bezmăn către biserica Sf. Neculai cel sărac, pentru locul haznelei vechi.

Să adiverează cu scrisoarea ačasta că *biserica noaî a svântului Ierarhu Nicolae de aicea din Eş, din mahalaoa Muntenimii de sus,* având afierosăre de la Măriia Sa Alexandru Ioan Mavrocordat Vvod. hazneaoa vechi de la uliţa mare de lângă dughenile de piatră, care afierosire mai pe urmă sau întărit şi de către Măria sa Alexandru Costandin Moruz Vvod, şi măcar că la hrisoave se arată că şi din faţă către uliţa mare alăturea cu hazneaoa sau dat bisericii opt stânjini de loc, dar fiind că mai pe urmă sau ivit alte hrisoave mai vechi, care locul cât era p dilăturile h znelii şi de o parte şi de alta, sau fost dat lui Dima şi Costandin . suilgii şi acum cu ğudecata lau tras clironomii lor, biserica nu poate să să întindă cu stăpânirea până la faţa uliţei, ce au rămas ca să stăpânească numai trupul haznelii, însă fiind că din hudiţa ce mergea la apa haznelii dispre uliţa mare, iarăşi cu hrisov de la Măriia Sa Alexandru Costandin Moruz Vvodă sau dat danie lui Ştefan Boşneagul Tufecciu un stânjin şi cinci palme, pe care şau făcut şi dughiană, şi osăbit şau mai făcut şi alte doaî dugheni şi pe locul ci să didesă bisericii în faţa către uliţa mare, cari acum au rămas a clironomilor suilgiilor, deci rămâind a bisăricii numai trupul haznălii după cum sau zis mai sus unde neputând să facă nici un folositoriu acaret neavând pe unde a intra sau a eşi nici întro parte fiind locul dinpregiur a altora ; şi fiind că numitul Boşniag au apucat di au făcut binalele aratate în coastele haznelii, dlvanul au socotit pentru ca nici biserica după vremi să prăpădiască cu totul trupul haznelii cuprinzândusă de către alţii, şi nici Boşniagul să aibă mai mnltă supărare la odihna lui, au hotărât ca tot Boşniagul să ţie şi trupul haznelii şi să plătiască la numita bisărică bezmăn câte zece lei pe an ; apoi insuş de bună voia lui au priimit ca să de câte doaîzăci lei bezmăn pe an şi cunoscândusă de către noi ačastă punere la cale că iaste în folosul bisericii, de unde nu pute să să folosască cu nimică, am dat scrisoare ačasta la mâna numituluí Boşniag ca să aibă a stăpâni trupul haznelii atât el cât şi clironomii lui, plătind la biserică bezmenul arătat câte doaîzăci lei pe fieştecare an.

1796 Ghenar 1

Th. Balş vel vornic, Ioan vel logofăt, D. Şeptelici spatar.

XXXIV. *1777 April 6 (Iaşi).* Cercetarea rânduiţilor boeri a pricinei închiderii haznelii cu dughenele din jur. Gr. Ghica Vodă întăreşte anaforaoa şi porunceşte ca uliţele să rămâe deschise.

«Posleduindusă de către noi cu cea adivărată din cuvânt în cuvânt şi aflândusă întocma o am încredinţat şi cu a noastră iscălitură. 1803 Mai 30

Veniamin Mitropolit Moldaviei

(Copie) „de pe copie anaforalei Mării sale Alexandru Ghica Vvod.

Noi Grigorie Alexandru Ghica Vvod bojiiu milostiiu gospodar. Z. Moldavscoi sau

www.dacoromanica.ro

cetit anafuraoa ačasta, şi mai cercetândusă ačastă pricină şi de dmlui Vasile Razul vel logofăt i de dmlui Neculachi Ventura vel post. i de dmlui Costachi Carage vel agă iarăşi acolo la faţa locului şi tot asămine au aflat precum şi dmlor veliţii boeri de mai gos iscăliţi; apoi de iznoavă cercetând şi însumi domnie me pricina ačasta şi cunoscândusă supărare ce au avut mahalagii cu închidere şi strâmtoreala de cătră suilgii nam suferit domnia me strâmbătate lor. Pentru aceia dar hotărâm ca acel stânjin şi o palmă de loc ce au cuprins suilgii cu asupreală din locul uliţ'i despre Sveti Neculai şi pol stânjân din curmezişul uliţii din dos pe drept crâčma preotului Iftemi, ce au mai cuprinso iarăşi suilgii cu un gardu i aşijderea şi piste hotărârea hrisoavelor gspd, precum şi cu pol stănjân de loc ci este între hazneaoa vechi şi între dughenile de piatră, cari să află închis de cătră suilgii cu zăplaz; toate aceste locuri de mai sus arătate să să deschidă şi să rămâe slobode, nu numai pentru mergire veţuitorilor orăşeni la apă, ci şi pentru lesnirea şi odihna mahalagiilor la orice tâmplare, şi niciodată să nu să mai închidă aceste locuri de cătră nime. Deci poruncim domnie me dmitale vel agă, să mergi însuşi dumeta acolo la faţa locului, şi să pui să surpe zăplazul cât ţine uliţa dintre hazneaoa veche şi dintre dughenile de piiatră, să rămâe huidiţa aceia deapururea deschisă şi slobodă. Aşijderea să pui să surpi şi dugheniţa ce au făcuto cu asupreală suiulgii pe locul uliţii despre Sfeti Nicolai şi să să tae şi gardul ce au făcut suiulgii pe pol stânjân din curmezişul uliţii din dos pe drept crăčma preotului Iftime, şi osăbit să să deschidă şi un pol stânjân de loc ce au închis suilgii la parte haznelii vęchi dinspre răsărit, şi toate aceste să rămâe în veci deschisă după cum au fost mai înainte, precum şi hrisoavele vechi arată şi anaforaoa din trecutul an 1775 ce sau fost întărit pentru închidere uliţii despre hazneaoa vęchi şi despre dughenile de piiatră, care anafora să află la mâna lui Costandin Suilgiul şatrar. Poruncim dtale vel agă să o ei şi să o aduci la domnie me să o rupem, iar anaforaoa ačasta să se de la mâna mahalagiilor ca să ste pentru a lor de obşteasčă odihnă, care sau întărit şi cu a noastră domnească iscălitură şi pecete.

1777 April 6

Noi Grigori Alexandru Ghica Voev.
(l. p. domneşti)

Pre înalţate Doamne

Din luminată poronca Înălţimii tale prin ţidulă fiind rânduiţi că să luăm sama jalobei ce au dat la înălţime ta Costandachi ţircovnicul nepot preotului Iftime ce au fost la bisărica domniască din Eş pentru locul ce ar fi împresurat Dima Suiulgiul şi fratesău Costandin cu o dugheniţă ce ar fi făcut despre podul lui Sveti Nicolai cum şi în dreptul pivniţii preotului Iftime cu un gard ce ar fi făcut suiulgii; aşijdere şi pentru o huidicioară de 1 pol stânjân. ce esté între dughenile de piatră, şi între hazneaoa ce vęchi a fericitului întru pomenire raposatului Grigore Ghica Voevod, care acum de curând sar fi închis de către suiulgii, care pricină după ce cu amăruntul cercetare este după cum în gos să arată.

Acestui Costandachi ţircovnicul nepotul preotului Iftemi iau rămas clironomie de la moşusău popa Iftemi o casă şi o pivniţă de piatră cu cărămidă deasupra din dosul dughenilor de piiatră ce au fost a Dimii Suiulgiu şi din dosul haznelii vechi a răposatului Grigori Ghica Vvod, care atât locul casălor şi a crăčmei popii lui Iftime cât şi locul dughenilor de piiatră u Dimii suiulgiului este dat danie de mărie sa Matei Ghica Vvod din loc domnesc după hrisovul Mării Sale, ce sau văzut de către noi din *leat 7263 Mart 20* întru care hotărăşte afară din locul ce li sau dat danie ca săş facă du-

www.dacoromanica.ro

gheni 1 pol stânjân de loc să rămâe slobod *din dosul haznelii cei vechi şi drept lângă podelile podului uliţii cei mari în potriva haznelii Treisvetitelor.*

Iar loc de umblat la casăle popii lui Iftime şi la pivniţa lui şi la dosul dughenilor Demii şi a lui Costandin suiulgii hotărăşte să fie din *uliţa ce treci pe dinaintea lui Sveti Nicolai din podeţul ulicioarii lui Stoian* şi pe dinaintea crăčmei şi a dughenii lui Enachi Blănariului doi stânjâni domneşti în lat loc slobod deschis din loc domnesc care nu sau dat nici popii lui Iftimi, nici suiulgiilor nici altora nici să se de ca să fie de apurure loc deschis de umblat la casile şi la pivniţą popii lui Iftime şi la dosul dughenilor numiţilor suiulgii şi nici o parte nici alta nici odată să nu cuteze a eşi piste hotarăle locurilor sale, si a închide locul acesta ce sau lăsat deschis, nici a[l] strămuta ci să fie drum de umblat.

Mai pe urmă fericitul întru pomenire Mărie Sa Scarlat Ghica Voevod, prin hrisovul Mării Sale ce sau văzut de cătră noi din *leat 7265 Iuli 27* să arată că după daniile şi miluirile ce li sau dat acestor suiulgii de către fericitul întru pomenire Mărie Sa Grigorie Ghica Voevod şi de cătra Mărie Sa Matei Ghica Voevod, mai dă şi Mărie Sa Scarlat Vvd. danie acestor numiţi suiulgii nişte bucăţele de locuri adică din locul haznelii vechi ce era lăsat ogradă de răpousatul Grigore Ghica Vodă pentru trebuinţa haznelii cari au fost şi închis cu parmaclâcuri, şi altă bucată de loc de lângă haznaoa Mării Sale Matei Ghica Vvoda *până în zid'ul porţii gospod unde este t ırnul ceasornicului* ca săş facă pe aceste bucăţele de locuri dugheni şi care să mai hotărăşte întracest unul stânjin şi giumătate ce să hotărăşte şi de o parte şi de alta a haznelilor vechi să să lesă ulicioară prin mijloc cât să poată vieţuitorii acestui oraş a umbla la apa haznelii; iar pentru 1 pol stânjân ce este lăsat de Mărie Sa Matei Ghica Vvoda loc slobod între dughenile de piiatră şi între hazneaoa vechi a răpoosatului Grigori Ghica Voda nu să arată in hrisovul răpousatului Scărlat Vvoda nici ca să rămâe închis nicî deschis.

La 1775 Mai 22 în anaforaoa ce au făcut rânduiţii boeri de cătră Mâria ta să arată că jăluind şatrar Costandin suiulgiul că pentru multă necuraţie şi scârnăvie ci să faci pe lângă păretele cişmelii vechi au închis acel stânjân şi giumătate cu zăplaz şi să mai arată, cât şi toţi neguţitorii cari să află cu şedere în dughenile de piiatră, că şi lor li să pricinueşte multă pagubă pe la dughehile lor, rugându-să cu toţii ca să rămâe acel stânjân şi giumătate închis, care anafora să întăreşte şi de cătră Inălţime ta ace hudiţa de 1 pol stânjân ci este între hazneaoa ve hi şi între dughenile de piiatră, să nu să deschidă, ci să rămâe închisă.

La leat 1776 April 19 după jaloba ce au dat atât nepotul popii Ifteme cât şi toţi mahalagiii pentru locul ceau împresurat suiulgii din locul ce este lăsat uliţa despre Sveti Nicolae cum şi pentru închidere acei hudicioıri ce este între hazneaoa vechi şi între dugheniţa de piiatră, sau rânduit din poroncă pe Grigori Beldiman şi Neculai Grosul vornicii de poartă ca să să cerceteze împresurare locurilor, cari prin mărturie lor čau făcut înscris arată că din doi stânjâni ce să hotărăşti în hrisovul Mării Sale Matei Ghica Vodă că sau lăsat uliţâi cari merge la casa popii lui Iftimi an cuprins cu asupreală suiulgii din locul uliţii un stânjân şi o palmă şi giumătate de stânjân iarăşi sau aflat cuprins cu asupreală de suiulgii în curmezişul uliţii din dos, pe drept crăčma preotului Iftemi; aşijderea se mai arătă în mărturiia vornicilor de poartă că au mai cuprins suiulgii cu asupreală şi 1 pol stânjân la parte haznelii vechi despre răsărit, care acest 1 poî stânjân să hotărăşte în hrisovu răpousatului Scarlat Ghica Voda, ca să fie loc slobpd pentru mergerea la apa haznelii a vieţuitorilor oraşului Eşii.

Acum de iznoavă mai dând jalobă mahalagii locurilor acestora atât pentru împresurare ce au făcut suiulgii din locul uliţilor cât si pentru închidere acei ulicioare de 1

www.dacoromanica.ro

pol stânjăn ce este între hazneaoa vechi şi între dughenile de piiatră, care sau închis de către suiulgii arătând cu mare plângere că nu numai cu închidere acei huidicioare dintre haznè şi dintre dughenile de piiatră, li să pricinueşte stinghireală şi pagube la alijverişul crâşmelor şi la mergere la apă ce (să feriască Dmzeu) de se va tâmpla primejdie de foc dispre parte uliţii drept Sveti Nicolai mai ales noapte trebue să ardă toţi lăcuitorii acei mahalali fiind închişi din giur împregiur, ni să poronceşti de către Măriia ta în dosul răvaşului ca să cercetăm jaloba acestor mahalagii şi după poroncă mergând la stare locului am aflat că să află închişi din giur împregiur, şi cu adivărat de să va întâmpla (să ferească Dunezău) primejdie de foc mai ales noapte despre Svete Nicolai să va primejdui viaţa şi a lor şi a copiilor lor neavând loc pe unde să iasă, ca să să scapi de primejdia focului. Prea înalţate Doamne cât pentru un stânjân şi o palmă ce au cuprins suiulgii cu asuprială din locul uliţii despre Sveti Nicolai şi giumătate stânjân din curmezişul uliţii din dos, pe driapta crăčma preotului Iftime, ce au cuprinsu cu asuprealâ suiulgii cu un gard cum şi un stânjin pol la parte haznelii vechi despre răsărit ce să hotărăşte prin hrisov ca să fie loc slobod, pentru mergire vieţuitorilor oraşani la apă, să află închisă de către suiulgii în tăriia lor piste hotărârea hrisoavelor domneşti, de va fi cu poronca Mării tale să să poronciască dmsale vel agă ca să strice dughenița čau făcuto cu asuprealâ suiulgii pe locul uliţii dispre Sveti Nicolai, şi gardul din curmezişul uliţii din dos pe drept crăčma preotului Iftime şi să să deschidă şi un stânjân pol la parte haznelii vechi dispre răsărit ce să hotărăşte prin hrisov să rămâe loc slobod pentru mergire vieţuitorilor orăşăni la apă, iară pentru un pol stânjin ce este între hazneaoa vechi şi între dughenile de piatră, care mai pe largu sau arătat mai sus, cari şi acum să află închis de către suiulgii după anaforaoa ce sau făcut la leat 1775 Mai 29, care anafura fiind întărită de către Înălţime ta, rămâne iarăşi la pre înalta hotărâre Mariei tale. 1777 Mart 15.

A Înălţimii tale plecată s ugă, Ioan Cante vist. Toader Canta vel vornic, Alexandru Neculce vel vornic, Iordachi vel logofăt.

Şi sau posleduit de mine şi este întocma 1796 April 7. Ioniţă Tăutul sluger,

Obs. Docum. de la No. XXXI până la XXXIV au fost comunicate de dl. M. Burghelea Este şi un plan al locului cu textul grecesc.

XXXV. *7175 (1666) Sept. 8. Isac croitoriul şi al săi vinde un loc de casă, pe lângă biserica Ghenghei.*

Adec(ă) eu Isac croitoriul den Iaşi şi cu fzmłka młk Ştefznia şi cu ⰰmzmłk Mica şi cu sorumłk Tudora scriem şi mzrturisim cu acestu zapis al nostru cum noi | de nime siliţ(i) nici asupriţi(i) ce de a noastrz bunz voe am vzndut un loc de caas(ă) *care loc | iaste den sus de Vztaţłk alzturłk cu lo[cu]l lui Gligori Ceprzgariului ce iaste lzngz besłrica Ghanghei* [1]) lui...onariului şi femeii saal(e) [rupt] şi fičorilor lor direptu | doisprłce lei bztuţi şi miiau făcut toatz plata deplin şi la acesta zapis czndu | sa fzcut sau prilejit mulţi oameni buni bztrzni anume dumnłlui Gheorghi vornicul de[u] poartz şi Ursul Boghirlan şi Vasilie nepotul Botzşanczi şi Lazor ginerele lui Gli | gorie şi alţi oameni buni şi au fostu şi Vztaţłk şi ginerele Vzsczlinei. Deč şi noi | vzzzndu tocmaala de bunz voia lor, noi ⰰcz am isczlit şi nłm pus peceţil(e) şi dłgetel(e) | că s(ă) fie de mare mzrturie şi de credinţz acestu zapis. Şi eu Toader de la Solomon vor | nicu am scris zapisul sz ştie.

U las lt 7175, msţa (luna) Sep. 8.

Isac croitor, Ştefznia, Ursul Boghirlaan, Lazor, Gligori zmt (ginere) Vzsczlina, Az(eu) Toader diiac iscal.

---

1) bis. Sf. Ilie din str. V. Alexandri.

www.dacoromanica.ro

XXXVI. *7185 (1677) Mai 20. Vărvara femeia lui Ion Anegrului vinde un loc de casă alăturea cu bis. Ghenghii. lui Vasilie, drept 8 lei bătuţi.*

Adec(ă) eu Vărvara femea lui Ion Anegrul[u]i Butarul (sic) şi cu ficiorii mii a-nume Arsănii şi Todosca scriu şi mărto | risăscu co cestu adeva(ra)to zapis al nostru precom amu | vândutu un loc de cas(ă) care loc este de....vătăţoe | *alator-le co locul lui Giigorii Ceprăgarul, ce aste | lăgă (sic) mestrica (sic) Ghenghii* [1]), de nime sălitu, de nime | asupritu ce de bună voe noastră lam vândut acel loc | de cas(ă) drepto opto lii bătoţi dumisale lui Vasilie | şi femei lui şi coconilor săi [ca să] fie lii (sic) dereptă ocină şi moşie lui şi co fiĉorîtor | săi şi cănd(sic) sau făcut zapisul sau prilejitu | dum-nalui Gavril vătav de buttari (sic) şi Ion biv | vatav tij (asemenea) de bntari (sic) şi Gavril Mărcuş butar | şi Arsănii fiĉorul Ionesii şi Gligorii fratele lui Ion şi Matriţa vecin de aproape şi preutul | Neculai de la besărica Ghenghii. Şi eu Tănasii gine | rile preutesii amu scris zapisul să s(ă) ştie şi să fie de-mare credinţa.

U las lt 7185, Mai 20.

Gavril vătav, Ion tij, Gavril Butnar, Arsănii Giigori.

XXXVII. *7190 (1681) Oct. 26. Popa Vasilie de la Naşterea Maicii Domnului vinde casa sa, din uliţa Pârvuleştilor, lui Alecsandru armaş drept 53 lei bătuţi.*

Adecă eu popa Vasilie, fiĉorul popei Gligorcii de trăgul Iaşilor, de ia besĕreca de la Rojdestvo b(ogorodi) ţi [Naşterea Maicii Domnului] [2]) şi cu cuconul mieu cu Ur-sachie şi | cu surorile mĕle, cu Prohira şi cu Alecsandra scriem şi mărturisim cu acesta adevărat al nostru zapis, precum noi de nime si | liţi, nici asupriţi, ce de bună voă noastră vândutam a noastră ade | vărată ocină şi moşie o casă gata cu tot locul casei | pre *uliţa Pârvuleştilor, între casa Petrii căpitanului şi între easa dumisale lui Gheorghiţă Albotă sărdariul, peste drum de casa | lui Ştefan Feţilă* (?). Ačastă casă vândutuam dumisale lui Alecsan | dru Armaşul si ğupănĕsei dumisale Irinei drept cincidzeci trei | de lei bătuţi bani gata, ca săi fie dumisale Armaşului diriaptă ocină şi moşie şi ğupănăsei dumisale şi cuconilor dumi | lorsale neclătită cumpărătură vĕĉ. Şi ačasta tocmală de | bună voe vândzare făcutusau cu bl[ago]s[lo]venia şi cu voă svntii sale | prĕosvnţitului părinte'ui nostru Mitropolitului dennaită a mulţi oameni aleş(i), anume Dumitru Lupul ginerele popei Gligorcii şi m[o]l[i]tva sa preutul Ilie şi diiaconul Vasilie de la | besĕreca de la Rojdestvo b[ogorodi]ţi şi alţi muiţi oameni buni | carii şau tămplat la scrisul zapisului şi pentru credinţa noi | carii mai sus scriem popa Vasilie iscălitam şi toţi oamenii noştri şi martorii căţ(i) zapis sănt scriş(i) iscălitau şi pe | ceţile sale dĕgetele pusau. Şi eu Pătraşco scrisam zapisul săsă ştie.

U las lt 7190, Oct. 26. Az (eu) pop(a) Vas(i)lie iscal; In Ursachie iscal; Az Lupul iscal; Az Vas(i lie Diiacon iscal; Az pop(a) Ilie iscal. Prohira, Alecsandra.

XXXVIII. *7217 (1709) av. 10. Mărturia Alicsandrii, nepoata lui Poparşoc, Soltuz din Iaşi la mâna lui Toader, în pricina unui loc de casă.*

Adec(ă) eu Alicsandra, nepoata lui Popărşoc şoltuzul din aş scriu şi mărturi | săscu cu acestu adivărat zapis al mleu la mâna lui Toader fiĉo | rul lui Vas(i)lie Bot-nariul şi a Dochiţii Tricolicioae precum ăm | avut multă pricin(ă) amăndoi cu Toader

1) biserica Sf. Ilij.
2) biserica Talpalari.

www.dacoromanica.ro

pentru un loc de cas(ă) čau fostu a lui | Vas(i)lie Botnariul şi a fămeii lui Dochiţii pentru un zapis čau fost cădzut la mâna mă acelui loc, deci acmu trăgând eu păr(ă) cu zapisul acela asupra lui Toader şi neputând eu dovedì cu nime cum acel loc ăste | cumpărat di soruma nam avut ce mai faci ce nam „Împăcat cu Toader dina | intă dumilorsali vornicilor de poartă cum de acmu „Înainte ca s(ă) nu | mai aibu eu a mai scorni părâ asupra lui Toader „În toată viiaţa mă şi iam dat şi zapisul čau fostu la mâna mă la mâna lui Toader | cari acel zapis scriă numele lui Vasilie Botnariul şi şi a fămeii lui Do | chiţii, părinţii lui Toader, făr căt mi au dat Toader doi lei colacul ace'| lui zapis, iar diacmu „Înnaintă dl sar mai scula cineva ori din fraţii | miei ori din săminţiă mă ca s(ă) mai scorniască | părâ asupra lui Toader pentru acel loc de cas(ă) ca s(ă) naibă nici unii credin | ţă căci acel zapis nici eu nu ştiu de unde au cădzut la mâna mă şi pentru | mai mare credinţa miam pus dăgitul şi alţi ca mini ce sau prilejit nam | pus dăgitili şi dumnlor vornicii de poartă au pus pecătă por | ţii ca s(ă) s(ă) ştie.

U Ias (în laşi) lt 7217, Av. 10.

Alicsandra nepoata lui Ştefan Popărşoc şoltuzul Az(eu) Gheorghe vornic mart(ur). Neculaiu Dirvîci biv staroste de făcliări mărtur. Bejan Hudeci vornic glotnii (de gloată) martur. Ionaşco Anghel diiacul de cămar(ă) am scris zapisul şi s martur.

XXXIX. *7218 (1710) Mai 20. Silion vinde preutului Ion de la bis. Tălpălari şi fiilor săi un loc de casă pe uliţa Stramba, drept 18 lei, bani gata.*

Eu Silion, fičorul lui Neculai, nepotul Petrii „čau fost căp(i)tan şi cu | surorile măle, cu Saftă şi Iliana, făcutam acestu adevărat | zapis al nostru, la mâna Preutului lui Ion *de la besereca du | misale răpăosatului Iordachi čau fost vistărnic mare* [1]) şi hiilor | molitfii sale Ursului diiaconului şi lui David şalui Vas(i)lie, că să | le hie de mare credinţă şi ca să s(ă) ştie precum noi de nime silţ(i) nici asupriţ(i), ce de a noastră bună voe am vândut dumilorsale a noastră driapt(ă) ocină şi moşie, un loc de cas(ă) din târgu din aş ce ăste pe *uliţa Strâmbă* | „Între *locul lui Voico* şi „Între locul casii lu Vas(i)lie čau fost armaş şi pân | „În locul lui Mihălachie Trăla čau fost hotnog, acesta lam vândut noi pre | utului Ion şi hiilor Molitfii sale ce mai sus sintu scriş(i) drept optsprece lei... | bau(i) gata deplin niau dat „Întru mânule noastre şi cândn am vândut noi acestu loc | niam „Întrebat pe toţ(i) oaminii noştri şi toţ(i) megiaşii di den pregiur şi nime nau vrut să cumpere, pentru acea nime ca s(ă) naibă asă amesteca la ačast(ă) vânzari | a noastră ce să le hie lor driap(tă) ocin(ă) şi moşie „În vač şi la vânzara ačasta sau | prilejit mulţi uličani şi dipenpreğur megiaş(i) cari toţ(i) mai ğos | sintu iscăliţi şi noi „Încă pentru mai mare credinţa niam pus mai ğos dege tele „În loc de iscălitur(ă) ca să s(ă) ştie. Şi eu Ghiorghii Carpu diiacul am scris. Şi nes | care zapis(e) vechi acasălor şalocului de sare afla să nu s(ă) ţie „În sam(ă) căče sau furat ačăl(e) zapis(e). U Ias lt 7218, Mai 20.

---

1) Se adevereşte aşa dar că biserica Tălpălari este făcută de Iordachi Cantacuzino vel vistiernic. Deci ea este zidită cam între 1635 şi 1662, căci Iordachi Cantacuzino e mare visternic toată domnia lui Vasile Lupul şi supt Ştefăniţa Lupul; cf. Uric. XVIII, 7143 (1635) Mart 2; asemenea Ghib Isp. II, 1, 97, 7143 (1635) Mai 5; 100, 7143 (1635) Iuli; 115, 7144 (1636) Mart 20; 127, 7145 (1636) Noem. 9; 186, 7148 (1640), Mart 2: Iurgachi vel vist; etc ibid II, 2, 41, 48, 89, 90 etc. III, 1, 91, 7166 (1657) Dec. 11; 122, 7168 (1659) Dec. 8; 126, 7168 (1659) Dec. 29; 182, 7169 (1661), Iulie 13; 194, 7170 (1661) Noem. 10; 195, 7170 (1662) Ghen. 22. In 7173 (1665), April 29 era visternic mare Duca, Ghib. Ispis. III, 2, 11—cf. şi Iorga, Inscr. II, 165, 186.

www.dacoromanica.ro

Silion sn̄ Neculai vândzător; Safta vândzătoare; Illiana vândzătur(e); Ireu (preut) Ghiorghie mar(tur); Mihălache biv hotnog; Ghiorghiţ(ă) Ghenghe iscal (am iscălit); Az Erei (preut) Ilii; Toader Anghelache unchiul acestor copii ce au vândut; Pătraşcu... vornic ot Botşeni; Az Ereu (eu preut) Enachie mam prilejit la datul banilor ot Botăşani; Erei (preut) Toader ot Botăşeni martur mam prilejit la datul banilor; Erei (preut) diacon Ghiorghie; Ion fiĕorul lui Beliĕi martur; Vasilie Poprişcanul mart(ur).

XL. *7230 (1722), Mart 1. Negruşea cămărăşoaia arată că vânzând nişte case lui Vasile Armaşul al doilea şi soţiei sale, aceştia au pierdut actele şi-i dă un al doilea act de vânzare.*

Adecă noi Negruşk cămărăşoam cu fiii miei Nicolai Pavăl şi Sanda | facem ştire pentru casăle ce lam fostu cumpărat noi de la Alexandru stolnicul Ăntr uliţa [loc gol], iar pre urmă noi lam vândut dumisale lui Vasilie Armaşul al doile | şi soţului său llknii şi iam făcut zapis de la noi Ăncă Ă viaţa soţumieu | cămăraşului Ion şi sau prilejit de şau pierdut acel zapis, pentru aĕkm armă | şoam llkna ni sau rugat de iam făcut noi acest zapis pentru aĕkle casă ce sau dzis mai sus | că noi i lem vândut să aibă a şi le ţink fără de nice o gălĕavă despre noi să fie dumi | sale moşie şi fiĕorilor dumisale. Iară de sar afla vreodată zapisul cel vechiu | ce lam făcut la vândzarka casălor, la acui mână ar fi să nu să ţie Ă sam(ă) şi pentru credinţa nem pus peĕate şi iscăliturile. U las lt. 7230, Mart. 1.

Neculai Poştal (?). Pavăl Troscot martur.

XLI. *7232 (1724), ghen. 31. Vasile Zugrav se aşază cu fratesău David Diiacon, dându-i o casă şi David dându-i 12 lei şi mai ertându-i şi nişte bani pentru lucrul unei catapetezme de la mănăstirea Neamţului.*

Adecă eu Vasile Zugrav făcutam aĕastă adevărată scrisoarea a me la mâna fratelui mieu David diiacon pentru că | avându noi multă pricină Ăntre noi pentru o casă care sau fostu făcut | depreună când trăia părinţii noştri şi avându noi multă gălĕavă | p(e)ntru ace casă în mulţi an(i), iară acmu am stătut la socotială | amândoi şi nam socotit din toate pricinile casii ĕau avut şi niam | aşedzat sămi Ăntoarcă mie frate mieu David doisprădzece lei bani noi | pentru că mai avându şi altă pricină pentru o catape | tiazmă de la mănăstire de la Niamţu care am fostu luat şi eu | bani să lucredzu şi neputându sta eu să lucredzu au ertat şi fratemieu | şi aceі bani ĕau fostu mai luat. Insă casa şi cu locul îi | şincă altă bucată de loc car(e) au fostu a me şi miau fostu Ăntorsu banii şi pe acea mai Ănnainte vreme. Deci pentru | aĕasta iamă dat acestu zapis la mână ca s(ă) nu mai aibu eu | treabă la nemică, nici eu, nici fiĕoril miei, nici la casă | nici la locă, căci niam socotit din toate şi aşe niam socotit şi niam aşedzat şi niam ertat ca s(ă) nu mai fie pricină | între noi în veci, pentru aĕasta, iară care dintre noi sar mai scu | la şi ar mai scorni gălĕava pentru aĕasta lucru orilace giudeca | tă ar merge să fie de mark certark şi ruşine. Şi la aĕastă tocmală a noastră sau ţămplat mulţi oamen(i) bun(i) | şi boer(i) carî mai ĕos sau iscălit. Şi pentru mai mark | crkdinţa am şi iscălit ca s(ă) fie de mark credinţă.

lt 7232, ghen. 31.

Gheorghi Mitropolit Sučavscoi. Vasile Zugrav iscal. Ştefan Luca iscal.

---

www.dacoromanica.ro

XLII. *7232 (1724), Mart 20. Sandul Crupenschi biv vel med. vinde Lupului o casă cu locul el lângă biserica Sfântul Ilie.*

Adecă eu Sandul Crupenschi biv ve(l) medelnicer facem ştire cu scrisoare noastră la mâna | Lupului şi a soţul lui Nastasii, precum de nime siliţi, nici asupriţi ce de a me bună voe iam vândut | un loc de cas(ă) dreptu dzăci lei bătuţi, fiind şi noaâ cumpărătur. de la Toader Tricolič *acel loc dc cas(ă) şi locul este lângă sfinti Ilii, ⰰntre locul Şoimariului şi ⰰntrⷭ casa diiaconului Hilip | şi între casa a lui Năstasie Băcalului* şi iam vândut acel loc de cas(ă) ca s(ă) fie Lupului şi soţului său | Nastasii driaptă ocină şi moşie ⰰ veci şi copiilor lui şi mai pe urmă nime din niamul meu ca s(ă) naibă a face vro supărare Lupului. Şi când sau făcut acestu zapis al nostru sau tâmplat mulţi omeni(i) bun(i) mahalagii şi preuţi care mai ğos sintu iscăliţi. Şi pentru credinţa mam şi iscălit ca să fie | de credinţă, lt 7232, Mart 20 zil(e),

Sandul Crupenschi biv med. Az Popa Ion ot Sfeti Ilie. Popa Pⷮtⷮklie iscal. Şi eu preutul Ion Coşčug am scris zapisul cu dzisa dumisal(e) medelniceriului Crupenschi.

XLIII. *7239 (1731), Fevr. 14. Costin vinde preutului Ursului Zugravului o casă cu loc cu tot în Uliţa Strâmbă.*

Adec(ă) eu Costin şi soţul mieu Măriuţa şi cu fiii | noştri anume Costantin şi Safta făcutam acest aďe | vărat zapis al nostru la mâna Preotului Ursului Zugravu | lui şi a fiilor molitfii sale, precum noi de al (sic) noastră bu | nă voⷭ, de nimⷭ siliţ(i), nič asupriţ(i) am vândut al (sic) noastră | driaptă ocină şi moşie Molitfii sale Preotului | Ursului o casⷭ cu locⷭ cu tot ⰰ *uliţa Strâmbⷭ, între casa Petrii căpitanului şi ⰰtre casa | lui Gheorghiţă Albotă sărdariul,* care cas(ă) o am vândut drep | tu 20 lei. Cum de acmu ⰰnainte să fie Molitfii | sale Preotului şi fiilor Molitfii sale dreaptă o | cină şi moşie cumpărăturⷭ, neclătită. Şi doao zapise vechi čau fostⷭ de cumpărătură aceştii | case cu locⷭ cu tot şi acⷮle ⰰncă liam dat ⰰ mâna | Preotului Ursului şi la ačastă tocmală al(sic) noas | tră sau tâmplat mulţi oameni buni şi boerî | şi preoţi, carii toţi mai ğos sau iscălit. Şi noi încă pentru mai mare crⷮdinţa niam iscălit mai ğos să s(ă) ştie. U Ias vlⷮ(t) 7239 fev. 14.

Darie D(onici) v(e)l log(o)f(ă)t. Ion Neculce vel vornic iscal, Eu Popa Dumitraşco. David Diiacoţ. Costin sⷭn (fiu) Vasile ar(maş) Măriuţa Costineas(ă). Costin sⷭn (fiu) Costin. Safta fata lui Costin. Şi eu Ursul am scris zapisul cu zîsa lui Costin şi a Măriuţăi.

XLIV. *7240 (1732) iuli 25. Nastasia, femeia Lupului fost odobaş agesc vinde o casă cu locul el lui Ştefan Tăbârţă clucer.*

Adec(ă) eu Nastasăe fămeⷭ a Lupului čau fost odobaşe agescu şi ⰰmprⷮ | ună cu toţi copii miei scriem şi mărturisâm cu acestu adevărat zapis | al nostru la mâna dumisale ğupânului Ştⷮfan Tăbârţⷭ cliuceriul prⷮcum | să s(ă) ştie că de nime silită nice asuprită şi de bun(ă) voe me am vândut dumisale | ame driaptă ocin(ă) şi moşie o casă gata cu tot locul cât ţine o casă | care casă ⷭste făcută cu a noastră driaptă agonisâtă şi cu toată | cheltuiala noastră, iar locul niau fostu şi noaⷭ cumpărăturⷭ de la | dumnialui Sandul Cropenschii biv vel med. precum ne scrie zapisul cel de | vândzare a locului. Deci ağungândumă greu şi nevoe iam vândut ačastă casă || dumisale şi cu tot locul cum scrie zapisul ce avem de la dumnalui Cropenschii | medelniceriul drept bani gata lei bit. şi niau făcut dumnlui plată | deplin ⰰntru mânule mele toţi banii cum sau scris mai sus ca să hie de la noi | dumisale driaptă ocin ă) şi moşie şi

www.dacoromanica.ro

ğupânesâi dumisale şi cuconilor | în veci neclătită şi neruşiită şi la ačasta tocmal(ă) sau tâmplat mulţi | boeri şi neguţitori şi alţi oameni buni care mai ğos sor iscăli. Şi eu pentru | credinţa am pus degetul. Şi eu Dumitraşco Mustea diiacul de cămar(ă) am scris zapisul cu voe Nastasâii să s(e) ştie. U las lt 7240, iul(i) 25,

Nastasăe Odobăşoae, Beldeman vornic, Ion Nacul log(o)f(ăt) ot (de) vist. Ghiorghi... log ot vist. martur, Stroe Cucul (?) Gligoraş ot vist martur, N-hculai diac ot vist. martur. Andrei post(elnic) mam tâmplat. Vasilie Uricar mart(ur) Ştefan martur. Eu Toader Armaşul am dat banii pe loc ce au dat pe loc (sic) ce au cump(ă)rat de la...

XLV. *7255 (1747) Ghen 13. Nichifor Mitropolitul dă scrisoare la mâna lui Toader Armaş pentru un loc de casă.*

Nichifor Mitropolit făcutam scrisoare me la mâna lui Toader | armaş pentru un loc de cas(ă) čau fost cumpărat de la | cumnatăşău Iordachi Şoimariul *aice în Eş, după casa* | me drept dzece lei la domnie Mării sale lui Grigore | Vodă întâi şi zapis nam fostu făcut fără cât | am fost scris în zapisul cumpărătoarii casăi acmu | la domnie măriisale lui Ion Vod(ă) în veletu | 7255 miau întorsu acestu Toader Armaş banii | dzicându că locul să vine în parte lui şi dându-mi | ğudicata ca sămi întoarcă banii miau întorsu aceşti | dzece lei şi iam dat şi eu ačastă scrisoare la mâna lui | ca di sar găsi vron zapis pi acestu loc să nu s(e) ţie în samă. Şi pentru credinţa am iscălit lt 7255, Ghen. 13. Şi am dat zapisul cel iscălit de boeri.

XLVI. *7255 (1747) April 6. Toader Armaşul vinde un loc de casă, drept 30 lei, bani noi*

Adec(ă) eu Toader armaş şi femea me Catrina şi fiiul mieu | Vasile făcutam zapisul nostru la m(â)na dumisale [loc gol] precum să s(ă) ştie că am vândut un loc de cas(ă) ce lam luat cu giudicat(ă) de la jitniceriul Tăbârţe *ce este dup(ă) casa Dum. jitnicer(u)lui Tăbârţe* şi când am vândut acest loc de cas(ă) ce este mai | sus însămnat mi iam întrebat şi pe cumnaţii miei şi au dzis | că or iscăli. Deč eu lam vândut Dum. [loc gol] drept trei dzeci lei | bani noi ca s(ă) fie dum. şi giupânesii Dum. şi cuconilor | Dum. diriapt(ă) ocină şi moşie în veci neclătită şi când | am vândut acest loc de cas(ă) sau tâmplat la tocmala noastră | mulţi oame (sic) buni megiaş(i) şi boeri tineri şi bătrâni | carii mai ğos sau iscălit. lt. 7255, Ap. 6.

Toader Armaşul. Catrina. Vasili sin Armaşul. Negoi vornicul.

XLVII. *7259 (1750), Sept. 1. Maria preuteasa preutului Ursul Zugrav vinde lui Costantin post. o casă cu locul ei, din uliţa Strâmbă.*

Adică eu Maria preutiasa răpăusat preutului Ursul Zugrav înpreună cu | fiii mei Preutul Ioniţ(ă) şi Roman şi Toader şi Sandul şi Ilinca | făcutam scrisoare me la mâna dumisal(e) Costantin post. şi ağu | pânăsăi dumisale Aniţii, precum să s(ă) ştie că de ame bună voe de nime | siliţi nici asupriţi am făcut tocmală cu dumnalor şi liam vândut o cas(ă) | al (sic) noastră cu locul ei care este *pe uliţa Strâmbă, între locul lui* | *David diiaconul şi între casa fiiului meu lui Ioniţ(a)* care loc este | latul în uliţ(ă) din locul gardului lui David păr în locul casăi fiiumeu lui | Ioniţ(ă) 16 stânjeni în uliţ(ă). Iar lungul locului din uliţ(ă) la dial pâr(ă) în locul lui Ilie pitar şi a lui Voico armaş sânt stânjini 26, 2 palme | acesta loc cu casa precum să vede lam vândut du-

www.dacoromanica.ro

misale Costantin post. | şi ğupânesii dumisale drept 100 lei noi şi acest loc este de baştină | a preutului meu Ursului si de cumpărătură după cum arată scrisoril(e) | cele vechi carile liam dat la mâna dumilorsale şi miau dat dumnalor | toţi banii deplin după tocmală ce am avut şi eu încăş liam dat ačast(ă) scrisoare a me ca să le fie dumilorsale driaptă ocin(ă) şi moşie în veci | nime altu să nu s(e) amesteci din fii miei sau din rudele meli căč eu de a me | bună voe am vândut şi miam luat plata deplin şin tocmala noastră sau | tâmplat boeri şi preuţi şi alţi oameni buni carii mai ğos sau iscălit şi pentru | credinţa mam iscălit eu şi fii mei. It 7259, Sept 1.

Eu preutasa (sic) Maria am vândut şi am pus degitul. Iereu (preut) Anton martur. Iereu Iftimi martur Costandin Gându vist martur. Ireu Ioan. Eu Sandul diiacon g[ospodi]nu (domnesc). Ursul preot, Eu Ilica (sic) sora nostră am pus degitul. Eu Roman frate cu voe me. Eu Toader am pus degetul. Az (eu) Ion am scris zapisul cu dzisa preutesxi. Şi eu Mahavei pah(arnic) mam tâmplat. Az Costandin...ot (din) vist. martur. Cernat (?) ot vist. martur. Nec. Cog. martur. Vasile Pravil(ă) prodiac.

XLVIII. *7267 (1758), Noem. 28. Neculai Tăbârţă post. vinde serdarului Arghirie o casă lângă bis. Sf. Ilie.*

Datam zapisul nostru la mâna Dum. sărdariului Arghirie | precum să s(ă) ştie că de bun(ă) voa noastră de nime sâliţ(i) nici asupriţ(i) am vândut Dum. o cas(ă) ciam avut noi aici în Eş *lângă Sfet(i) Ilie* | cu loc cu tot, dup(ă) cum arat(ă) zapisăl(e) cele vechi de cumpărătur(ă) | čau cumpărat răpăosatul părintele nostru Ştefan Tăbârţ(ă) biv vel jit. | drept patru sute nooi dzăci şi opt lei însă doi sute patru dzăci | şi opt de lei čam fost dum. dator mainainte čam dat lui Ioniţ(ă) Nacul | şi dooi sute cindzăci de lei niau dat acu ban(i) gata. Drept aceia | am dat şi noi ačast (sic) adevărat zapis al nostru la mâna | Dum. şi ağupânesăi dum. şi a cuconilor Dumlorsal(e) care | Dumnedzeu ia dărui ca să fie driapt(ă) ocină şi moşie în veci | şi am daf şi scrisoril(e) cel(e) vechi şi pentru credinţa am şi iscălit.

It 7267, Noem. 28.

Neculai Tăbârţ(ă) post. Gligore C....med. (Alte iscăliturі nedescifrabile).

XLIX. *7268 (1760). Mai 19. Iliana şi Maria, fetele lui Dumitraşco Bulat arată că au primit după diiată, dela unchii lor Mihălache şi Manolache, moştenirea părintelui lor.*

Adică eu Iliana şi cu sorume Maria fetele lui | Dumitraşco Bulat făcutam adivărată scrisoare | noastră la mâna unchilor noştri Mihălache şi Ma | nolache precum să să ştie că rămâind moştenire pă | rinţilor noştri pe sama dumlorsale am venit acum | şi liam cerut diiata părintelui nostru şi | dum. după diiată păr la un cap de aţă ni liau dat toate | denainte dum. Tiron vornic de poart(ă) şi altor oameni | şi preuţi care mai ğos sau iscălit martori şi noi | de acum înnainte nu mai avem nimică să mai cerem de | la dum. din rămăşiţurile părinţăşti căci ni | liau dat toate şi câte au lipsât ni liau plătit cu bani | şi nici noi nici fiiorii noştri nu mai avem nimică | a cere la dum. după cum arată mai sus şi pentru | credinţa miam pus degitile iscălindusă şi alţi | câţi sau tâmplat la ačast(ă) răfuială al (sic) noastră. Iet (anul) 7268, Mai 19.

Eu Iliana fata lui Dumitraşco Bolot(ă). Eu Marie sor(ă) Ilenii. Eu Neculai Tiron vor(nic) de poartă am fost faţă. Eu preot Ioan mam tâmplat. Eu preutul Anton ot Sfeti Spiridon mam tâmplat, Eu preotul Ioan Marcul mam tâmplat, Ioniţă Iancul am scris şi sânt martur.

www.dacoromanica.ro

2 p[o]l (jumătate) am dat în mâna Marii de sau plătit cè au fost lipsă din sama noastră.

Iarꙋ pe casă nꙋu dat 250 lei cu loc | cu tot pe care au răscnmpăraꙋo | Dumlor de la şetrariul Gândul, fiind că | o vânꙋsꙋm dumsale.

L. *7268 (1760), Iule 10. Iliana şi Maria, fetele lui Dumitraşco vătav, vând log. Mihalache şi dăscalului Manolache, o casă cu locul ei, din uliţa strâmbă, drept 250 lei.*

Adecă eu Il'ana înpreună cu sorume Maria fetele lui Dumitraşco | vătav şi a Nastasâii fata lui David Diiacon zugrav | făcutam încredinţat zapisul nostru la mâna Dumisale logf. | Mihalache i Dascalu(lu)i Manolache precum să să ştie că de nine sâlite | nici asuprite, ce de a noastră bună voe am vândut a noastră | drlaptă ocină şi moşie o casă şi cu locul ai aice *în Eş pe uliţa Strâmbꙋ, ce să hotărăşte cu Dum. şetr. Costandin* | Gânc(u) şi cu post. Costantin şi cu Costantin Feştilă şi cu | Ilinca Şuşcăloaꙗ car(e) şi noaoi ne ꙗste de pe | maica noastră Nastasâꙗ şi maicii noastre iau fost ačastă casă de la tatul ei David Diiacon, ačastă | casă cu locul ei am vânduto dum. de mai sus numitului | drept 250 lei, adecă doaoi sute cinzăci [50 în cifre şi litere scris peste o ştersătură] şi pe tocmală neu dat toţ(i) banii deplin în mânule noastre şi am dat şi toate | scrisorile vechi ce am avut pe ačastă casă în mâna Dum. | şi de acum înainte să fie Dum. drlaptă ocină şi moşiꙗ | în veci să o stăpâniască cu pace căci nime din rudenii | şi niamurile noastre nau amestec la ačastă cas(ă) ci este | drlaptă a noastră şi la ačastă tocmală sau tâmplat şi | alţi boeri şi oameni buni megieş(i) care mai ğos sau şi | iscălit şi noi pentru mai adevărata credinţă niam pus numele | şi degetele şi după zapisul nostru să aibă | aş face Dum. şi ispisoc domnesc de întăriturꙋ. lt. 7268, iule 10.

Eu Iliana am vândut. Eu Marie am vândut. Eu preot loan Zug(rav) uncul (sic) vânzătoar(elor) martur. Protopopa loan ot Banul mam tâmplat şi sânt martur. Eu preutul Grigori ot Bisărica Tălpălarilor martur. Eu preutuꙋ Atanasă ot tamꙋ (de acolo) marturꙋ. Nicolai cam(araş) de ízvoade mam tâmplat. Simi(on) Buhăescu biv vel pah(arnic).

Ll. *7269 1760 Dechem.. 8. Iliana şi sora sa Maria, nepoatele lui David diacon zugrav dau moşului lor Mihalache Coste casele cu locul lor; care case Mihalache Coste să le răscumpere de la şetr. Costantin Gândul.*

Adec(ă) Iliana şi cu sorume Marie nepoate | le lui David diiacon zugrav dăm zapisul | nostru din bună voꙗ noastră la mâna | dumsale moşu Mihalache Coste cum noi | de nici o pricin(ă) silit(e) voim şi dăm cu toat(ă) inima noastră casălꙋ cu tot locul čam | avut de la părinţii noştri şi măcar | că noi le vândusăm şetrariului Costantin | Gândului carꙋ cu mare înşelăciune din | prostime minţii noastre neu făcut | de liam vândut dumsale, căci nimic nam putut | să cunoaştem din banii ce niau dat fiindu | că niau dat ban câte ban încă şi vin cu o | ca niau dat pentru bani ca s(ă) săş pliniască | soma de bani ci niau dat cu cuvântul | car(e) înşelăciune cunoscânduo noi şi vrând | dumnului (sic) moşul Mihalache ca s(ă) răscumpere | casălꙋ căruꙗ şi mai înainte dum(i)sale | am vrut să le dăm fiindcă am cunoscut mult(ă) milă de la dumnalui, dar cu înşelăcunꙋ | dumsalꙋ şetrariului nem potrivit şi | au rămas casălꙋ la dumnalui ce acmu vă | zându pe moşul că vra să de acelꙋ | 250 sute (sic) de lei ce au dat dumnalui Şetr | şi să răscumpere casăle ori la cꙋ ğu | decat(ă) sar tămpla să margă |

www.dacoromanica.ro

mărturisim | şi voim cu tot sufletul nostru ca s(ă) rămâe casăle a dum moşului Mih(ă)Iache | măcar de ar da cuvânt şi mai mult noi | nu poftim vrându ca s(ă) rămâe casăle a dum. | pentru mai mare credinţa niam pus numel'k | şi degitil'k şi la ačastă voinţi (sic) | a noastră sau tâmplat mulţ(i) omeni buni | şi preuţ(i) care sau şi iscălit.

l'kt 7269, dechem. 8.

Eu Iliana cu voa me am dat. Şi eu Marie am dat cu voa me. Eu preot Ioan Zugrav mam tâmplat.

Şi eu Simeon siman agescu mam tâmplat.

Şi eu Ion nepot lui Darie dela Holmu mam tâmplat.

Şi eu Diiaconul Sandul am scris zapisul cu zisa şi voa Ilanii şi a Marii,

---

LII. *7269 (1761) fevr. 1. Agafia Monahie vinde lui Arghirie biv vel pah. un loc de casă drept 250 lei bani noi.*

Adică eu Agafie monahi(e) ce mau ţinut răposatul Toader Canelă făcutam | adevărat şi încredinţat zapisul mieu la cinstită mâna dumisale Arghirie biv vel păharnie şi la cinstită mâna dumisale Cucoanii (sic) Marii | precum să să ştie că de nime silită nici asuprită ce de a me bună | voe am vândut dumilorsale a me driaptă ocină şi moşie un loc | de casă dreptu doaosute şi cincizeci de lei ban(i) noi care loc este | până în zeplazii dumisale Lupului Crupenschi şi de la dial pân(ă) în locul | Cârstii Buzilă şi spre soare răsare pân(ă) în *uliţa ce vine dispre Scorţeşti şi mergi la vale spre Sfeti Ioan* şi făcând dumnalor plată deplin în mânule mele am dat acestu încredinţat zapis al mieu la | cinstite mânile dumilorsal(e) înpreunz şi o mărturie încredinţat(ă) de la fiicăme Smaranda ca să stăpâniască cu pace şi să le | fie moşie în veci. Şi eu pentru adevărata credinţă miam pus degetul ca să fie de credinţă.

Eu Agafie Monahi(e) am vândut cu voa me şi am vândut cu toat(ă) voe me et 7269, fev. 1 dni (zile).

Costantin Canelă am iscălit cu voe me.

Şi eu Izmaranda (sic) am vândut cu voe me şi am pus şi degitul.

LIII. *7270 (1761), Sept. 4. Costantin, fiul răp. Crâstea Buzilă vinde lui Arghirii biv vel pah. o casă la uliţa Sirbască.*

Adecă eu Costantin feţorul răpăusatului Crâstii Buzi.(ă) înpreună şi cu su | rorile meli anumi Catrina şi Safta adivirim cu acestu | adevărată scrisori a nostră precum să să ştii că nici deo asuprială | sau silă ce de a nostră bună voi învoinduni cu dumnalui Arghirii | biv vel pah. iam vândut dumisali driaptă casa noastră ce miau rămas şi noi de la răpăusatul părintili nostru aici *în Eş la uliţa Sârbască* [1]) casili cu toţ locul lor dreptu [loc gol] lei bani gata | însă acestu | loc esti dupe cum arat(ă) optsprăzece stânjeni şi ğumat(ate) plasa [2]) despre | casăli Dumisale pah. Arghirii din locul celau cumpărat de la Costantin | Canila pâr în locul pivniţii capul din sus şi optsprăzece stânjini | plasa despre uliţa Sirbască iarăş din locul Canilii (sic) păr în lo | cul pivniniţii (sic) capul din ğos despre uliţe şi doîzeci şi şepte | stânjeni plasa de la vali despre locul ce lau luat Dumnalui pah. | Arghirii de la Costantin Canila din uliţ(ă) păr în plasa din sus despr'k casăli dumisale pah. şi doîzeci şepte stânjini plasa de la dial d'k | spre pivniţa noastră iarăş din uliţ(ă) păr

1) Azi Lăpuşneanu. 2) plasa = latură.

www.dacoromanica.ro

în plasa din sus şi acestu | stânjen cu cari sau măsurat acestu loc esti de optu palmi drepti | cari palmă sau însămnat în dosul aceştii scrisori şi la ăcastă | tocmal(ă) čam avut cu mai sus numitul întrebatam şi pe toate | rudili răpăusat părintili nostru ca să cumperi şi nici unul şi nici unul (sic) aflândus(e) şi aflândus(e) Dumnalui pah fiind şi | răzeş dupe tocmala arătat(ă) mai sus dânduni dumnalui toat(ă) plata | deplin întru mânuli nostri iam dat şi noi ăcastă (sic) scrisori ca | să fii dumisali driaptă ocină şi moşii dumisale şi ğupânesii | dumsale şi cuconilor dumisale şi nepoţilor strenepoţilor în veci | cari pentru mai mare încredinţare am întărit ăcastă (sic) scrisori cu ale nostri | iscăliturі şi la ăcastă tocmal(ă) ce sau făcut sau tâmplat mulţi boeri şi | neguţitori şi alţi oami (sic) buni cari mai ğos să văd iscăliţ, iar pentru alte scrisori vechi pe acestu loc nu sau mai dat, fiindcă cuprind întrânsli | şi alţi locuri, cum şi locul pivniţii, ce dumnalui să stăpâniască în veci | nesupărat despre nime făcânduş şi dresi domneşti dupe acestu zapis. let 7270, Sept 4.

Costantin Buzilă, Ca'rina, Safta, Costantin Canila mam tâmplat, Enache Buza biv vel stolnic.

(Urmează alte iscălituri nedescifrabile).

LIV. *1767, ghen. 20. Nestriţescu (?) vinde lui Arghirii biv vel ban un loc de casă.*

Făcutam adivărat zapis nostru la mâna dumisale Arghirii biv vel ban | precum să s(ă) ştie că iam vândut Dumisale un loc de casă ci avem aice la | Iaşi, carі loc ne este noioa rămas di la moşi şi di la | părinţi şi stare locului este lungul *din locul lui Tănasâe* | *log(o)fătul pârâ în locul lui Vas(i)le Beteran*, iară curmezişul | este din *locul lui Vasile Ganii pârâ în cărari* şi tocmala | făcutu cu Dumnlui nooă zeci de lei, cari după tocmala čam | avutu am luoatu şi plata deplin în mânule nostre. Deci să fii dreptă ocină şi moşie dumsale şi cucon(i)lor dumsale | şi pintru mai adivărată credinţa am iscălit.

let 1767 ghenar 20.

Lupul Gane. Nestriţescu (?) am vândut. Marie Strijasca am vândut.

LV. *1771, Av. 10. Safta preuteasa preutului Mihălache vinde Banului Arghirie o casă cu locul ei, clironomie de la vatavul Neculai.*

Adecă eu Safta preoteasa preotului Mihălachie *de la Sveti* | Teodor făcutam adivărat zapisul mieu la cinstită mâna | Dum. Banului Arghirie precum să s(ă) ştie că din viiaţă când trăia | vătaf Neculai şi cu soţul Dum. Marie şi neavând copii | din trupul lor sau socotit între dânşii şi au lăsat cliro | nom pe preotul mieu cu diiată purtător de grijă la | toate ce au rămas pe urma lor cum şi casa cu locul ei cari | cas(ă) est *lângă Sfeti Ilie în mahalaoa Sârbască* şi după orânduiala creştinească grijându preotul mieu din preună | şi cu mine până la anul sau cuprinsu ača cheltuială 157 | deosăbit de 60 lei ce au fost ei datori din viiaţa lor şi | apucându mă datornicii pe mine ca s(ă) plătescu datorie | şi eu fiind fimei săracă neavând de unde plăti am scos ca(şă)le la vânzare str gându le telial şi au ağunsu până la 180 lei | mai mult nau vrut să dă nime şi nedându le eu cu atâta au | dat Dumlui Banu Arghirie 210 lei şi cu atâta mam priimit | şi eu şi di amea bună voe liam vândut Dum. casăle şi cu locu lor şi am dat dumsale şi zapisăle celi vechi a casălor şi di | diiata răposaţior şi eu miam luat plata în mânule | mele deplin şi să fie Dum. driaptă ocină şi moşie | şi a tot niamul Dumsale şi pentru credinţa am pus şi degitul ca să

www.dacoromanica.ro

s(ă) criază. 1771 Av. 10. Eu Safta preotiasa preotului Mihălachi di la sveti Teodor. Iereu (preot) Nicolai ot sfeti Ilia mam tâmplat.

LVI. *1771 Av. 15. Mărturie hotarnică a unei hudiţe ce o închide Banul Arghirii.*

Înştiinţăm cu ačastă mărturie a me hotarnică că din poronca divanului | am fost rânduit cu carte dumlor sale boerilor diam măsurat o hudiţă ce o închidi | Dumnalui Banul Arghirii, cari hudiţă vine pe lângă *zăplazii dumsale Banului* | *şi mergi alături pe lângă casăle lui Neculai* vătaf *inspre Sfeti Ilie* | şi fiindcă uliţa ačasta au închiso Dum. Banu cu locul casălor lui Necu | lai vătaf ce lau cumpărat iarăş Dumnalui Banu sau măsurat întăi *hudiţa vechi* | *pe lângă zăplazii Dumsale Banului şi sau găsăt de 9 palme laţul fiindcă din* | *tru începuţul hudiţii aceştie tot hudiţi mică au fost ačasta, numaj cât mergi omul pe ğos* şi închizându s(e) hudiţa ačastă vechi am măsurat | iarăş 9 palme din locul lui Neculai vătaf margine pe din sus alături | cu locul lui Tănas(e) cam(a)raş şi sau deschis uliţi tot de 9 palme si am stâl | pito cu pietre începându s(e) capul hudiţii întăiu *din drum di la ţintirimu* | *bisăricii sfeti Ilie* şi mergt *pintre locul lui Tănase căm(ă)raş şi pintre locul* | *lui Neculal vătaf* la dial pără să înpreună cu *locul Ganii* şi diacolo | purcedi în ğos hudiţa alături cu *zăplazii Dumsale hătmănesii Rusătooae* | *şi pe lângă locul Străzăscului* ce iarăş este al dumsale Banului Arghirii şi | mergi pe lângă zăplazii Dumsale *hăt.* păr la un loc apoi mergi alături cu | locul lui *Vasile Purici ot vist,* pără unde dă *în uliţa vechi* ce merge | alături *cu cărčma Mârzăi Băcal* ginerile Cârstei Buzăl(ă) şi *eşă ačas* | *tă hudiţi la drumul ee vln(e) di la Hagioae şi mergi înspre sfeti Ioan* | pe dinainte cârčmăi lui Mârza Băcal. Insă să s(ă) ştie şi ačasta că între | locul lui Puric(e) la fundu şi între locul Străzăscului niau arătat Dumnlui | Ban(u) că au lăsat hudiţi din locul Străzăscului, dar nefiind faţi Vasile Purici | ca să ne arăti pără unde îi mergi locul său la acest loc nam pus pietre hotar | ci am lăsat. Deci după cum am aflat fiind faţi câţva megieşi anume preotul Ne | culai de la Sfeti Ilie şi *Alicsandrii baş čauş* şi Hagi Tănas(e) făclier şi Gheorghii ungur blănar şi Toader Costaşcu făclier şi alţi care sau iscălit. Eu încăş am făcut ačastă mărturie şi am iscălit. 1771, av. 25.

Pascal isprav(nic) za(de) copii. Iereu (preot) Nicolai Ioanovici ot Sfet(i) Ilii. Toader Costaşcu făclier.

LVII. *1773, Nom. 20 Ştefan Purice diac de vist. lasă lui Arghirie vel post. un loc de casă, ce i-l pusese amanet pentru bani împrumutaţi.*

Adecă eu Ştefan Purice diiacu de visterie datam adevărat zapis(ul) meu la cinstită | mâna Dumsale Arghirie vel post precum să s(ă) ştie că având eu trebuinţă de | bani mam rugat Dumsale de miau făcut bine cu una sută cinzăci lei | şi iam pus amanet un loc de casă ce am avut de la tatămeu unde au | fost casăle părinţăşti şi apucându mă Dumnalui ca săi dau banii | la vade mam rugat dumsale de au primit locul casălor drept 300 lei şi lau primit şi miau mai dat 75 lei bani gata | čau prisosit peşte banii ce am fost dator fiind banii cu dobândă | şi acest loc să hotărăşte din sus cu casăle Dumsale hătmănesii Safta | Rusătoae şi din ğos cu crăčma lui Mârza Băcal şi din sus | despre apus cu grădina Dumsale vel post, şi oricine din | niamul meu sar scula ca săl întoarcă să nu fie volnic, căč Dum | nalui vel post | la nevoe me miau făcut bine cu aceşti bani şi de acum înaitne să fie driaptă ocină

www.dacoromanica.ro

şi moşie Dumsale | şi giupânesii şi cuconilor şi nepoţilor şi strânepoţilor Dum | sale în veci şi pentru credinţa am iscălit.

1773, Noem. 20. Ştefan Purice ot vist.

LVIII. *1775, iuni 24 Preuteasa Aniţa vinde lui Ştefan Anastasie biv vel clucer. un loc de casă în uliţa Strâmbă.*

Adecă eu Aniţa a priutului Costi şi mumă lui Manolache şi lui | Mihalache din preună cu norume Marie pi cari au ţinuto | fiiul meu Manolache Dascalul făcutam adivărat zapisul | nostru la mâna Dumisale Ştefan Anastasie biv vel clucer | precum să s(ă) ştie că iam vândut Dumisale un loc di cas(ă) ci esti *în | mahalaoa Tălpălarilor pe uliţa Strâmbă* cari loc şi din | ğos să hotărăşti cu locul lui Costandin Gorban post. iar pi din | sus să hotărăşti cu locul lui Costandin Fiştilă şi cu a Ilin | căi Şişcăloaei, cari loc au fost a lui Mihalachi şi Manolache | fiĉorii preutului Costi şi lor încă liau fost acest loc de cum | părătură di la Iliana şi sorusa Marie fetile lui Du | mitraşcu vătaful şi a Nastasii fata lui David dilaconul | zugrav şi acest loc lam vândut Dumisale drept 120 lei, adică | una sută doaozăci lei şi după tocmală niau dat şi toţi banii | deplin în mânule noastri şi noi încă am dat la mâna dumisale | toate scrisorile vechi ĉum avut pe acest loc. Di aice înainte | săi fie D-lui driaptă ocină în veci şi săl stăpânească cu paci şi | la ačastă tocmală sau întâmplat boeri şi alţi oam·ni di | credinţă cari sau iscălit mai ğos şi pentru mai adivărată | credinţa niam pus şi noi numile şi degitili mai ğos.

1775 iuni 24.

Eu Aniţa a preutului Costi muma lui Manolachi şi a lui Mihalache am vândut cu voe me. Eu Marie fimie lui Manolache Dascal am vândut cu voe me.

Inaint(e) me sau făcut ačas.(ă vânzar(e). (Urmează iscăliturile a trei vornici de poartă, dintre care numai a unui Ştefan se poate descifra). Ion Ciudin(?) am scris cu zâsa lor şi sint martor.

LIX. *1775, Sept. 1. Biserica Tălpălarilor schimbă o casă ce o are în Uliţa Strâmbă, cu o dughiană din uliţa Podului vechiu a clucerului Ştefan Anastasă.*

Iosaf Cantacozino adeveresc cu ačastă scrisoari la mâna Dumsale | clucer. Ştefan Anastas(ă) că fiind eu ctitor *sfintii biszrici din mah(a)laoa Tălpălarilor* din aş unde să prăznueşti hramul presfintii | de Dumnezzu născătoari şi pururе fiĉoarii Marii | precum să să ştii că având bisărica nişti casă cu locul lor *pe u | liţa Strâmbă* danii de la răpousata Aniţa giupâ | niasa lui Costachi Gurban post. de la cari cas(ă) neavând bisărica | nici un folos sau vrun agiutoriu socotitam pentru mai bun | folosul şi agiutoriul bisăricii şi am făcut schimbu | cu Dumnlui clucer Ştefan. Datam eu aceste ças(e) de | mai sus numite şi cu locul lor pe cât ţâne hotarul după | cum au stăpânit Costachi post. şi cu soţul său Aniţa şi | iam dat şi toate scrisorile vechi ce au fostu pe acestu | locu şi cas(ă). Iar clucer Ştefan au dat bisăricii | schimbu una dughiană gata cu locul ai la *uliţa | podului vechiu* [1]) şi cu beciu de piatră supt dughiană | din dos şi au mai dat şi şas(e)zzci stupi cari | dughiană | arată în scrisoare sa că esti făcută | de sine, iar locul au fostu părinţăscu şi fiind | că scrisorile vechi scriu mai pe multe locuri de | dugheni pe cari le ţân fraţii şi cumnaţii şi ne | poţii săi nau dat alte scrisori ce numai zapisul său | şi un suret

1). Strada Veche, azi Costache Negri.

www.dacoromanica.ro

de pe hotarnică în cari esti cuprinsu tot locul de dugheni ce au fostu a părinţilor săi şi ačas | tă dughiană esti în capul locului din ğos pe lângă *o hudiţă* | *ce mergi de la pod(u) vechiu la sfânta Viniri* şi sau măsurat | locul aceştii dugheni cu stânjinul de opt palme şi sau aflat la frunte locului la uliţă 2 stânjâni şi 2 palme | din tălpa şi păretile de undi să disparti ačastă | dughiană de către celilante dugheni ce mai ari | clučer. Ştefan şi pă.ă în picuş(ul) streşinii *la hudi* | *ţa ce mergi în sfânta Viniri* şi asămine de lat | esti acestu loc şi din do.(ul) dugheni, iar lungul locului esti 10 stânjani *de la uliţa Podului vechiu* | şi pără în *locul ogrăzii Mănăstirii Sfintii Viniri*[1]) şi dupš aşăzare şi învoiala ce am | făcut de aice înainte să aibă cluçer Ştefan a stă | pâni schimbul ce iam dat casăle cu locul lor în veci | ca pe o driaptă moşii a sa şi am iscălit cu mâna mea | şi la ačastă învoială sau mai iscălit şi alţi boeri, cari sau tâmplat. 1775, Sept 1.

Iosaf Monah. Şi eu nepotu părintelui Iosaf mam întâmplatu şi am iscălitu..

Iordache Cerchez Igft. di vist. marturu. Gheorghi Dari logof. ot vist. martur. Acest zapis iam scris eu cu zâsa părintelui Iosaf, cari şi sint martur. Mihalache Scorţescu ot vist.

LX. *Doc. fără an (C. 1720). Toader Tricolici vinde jicn. Sandul Crupenschi un loc de casă*

Adecă eu Toader Tricoliçi înpreun(ă) cu soţu meu Stanca scriem şi mărtu | risim cu acest adevărat zapis al nostru la mâna dumsale jicni | ceriului Sandul Crupenschi precum să s(ă) ştie că em vândut dumsal(e) un loc de cas(ă) drep | tu al meu de la părinţi, locul este între locul Şoimarlului şi în | tre casa diiaconului Filip şi între casa a lui Nastas(e) Băcal i am vândut dreptu zece lei sa fie dumsale drep | ta ocin(ă) şi moşie dumsal(e) şi giupâneasa dumsal(e) şi cuconilor dumsal(e) şi când i lam vândut i lam vândut de nime siliţi nici | asupriţi ce de a noastră bună voe şi la tocmala noastră (sic) sa | tâmplat dumnelui pitariul cel mare Macri şi Ursul | diiacul diiacul (sic) de visterie martur şi pentru cre | dinţa mam şi iscălit să s(ă) crezh.

Az (eu) Toder Tricoliču iscal | (am iscălit). Eu Stanca; Dumitraşco Macri pitar Ursul mam tâmplat martur.

Documentele dela nr. XXXV—LX sânt comunicate de dl M. Costăchescu şi se păstrează în biblioteca Universităţii de Iaşi Cat. IV).

LXI). *7238 (1730) Febr. 22 Iaşi.* Norăş arman vinde cu 30 lei lui Manole un loc din uliţa Kervăsăriei spre biserica Armenească.

Adecă Au. Norăş. fičorul lui Gligorie Arman şi cu fămeia me Ruje. scriem şi mărturisăm cu acest adevărat zapis al nostru la mâna dumisale lui Manole şi a soţului său. Bălaşii precum să s ştie că de nime săliţi. nici asupriţi, ce de a noastră voe, am vândut al meu loc ce iaste de la tatămeu. Gligorie, care loc este *la uliţa Kervăsăriei, înpotriva besăricii noastre armeneşti ce iaste despre soare răsare,* care sau aflat în lat de cinci coţi şi şesă rupi, osăbit de trei coţi şi doi rupi ce mai are Manole în lat, iar de lungu, doš dzăci şi unul de coţi şi trei rupi, care loc este între casa preutesăi Armanca Hagioaia şi din ğos de locul casăi mele şi plata încă miau făcut pe acest loc, miau dat treidzăci de lei. bani noi şi vădzând noi că niau făcut plata deplin, întru mânule noastre, am făcut acest zapis la mână ca să le fie dumilorsale draptă ocină şi

1). Foastă lângă hală, în Str. Anastasie Panu.

www.dacoromanica.ro

moşie şi fiilor săi, şi a nepoţi şi strănepoţi, despre mine să naibă nici o supărare, nici despre fiĉorii mei, nici despre nepoţii mei, nici d spre alţii megieşi *al* mei, căci acest loc este despre tatămeu Gligorie de baştină, şi când am vândut acest loc, sau prilejit şi alţăi cari mai ğos, au pus degetile, şi noi pentru credinţa neam pus degiiele, ca să le fie de bună credinţă.

u las lt 7238 Fev. 22

+ Eu Norăş fiĉorul lui Gligorie Arman vânzător.
+ Eu Ruje fămeia lui Norăş vândzătoare.
+ Eu Arhatona fata lui Norăş tij am vândut.
+ Eu Crăciun, nepot lui Norăş tij.

în dos: «Eu Andrei diiacul, sin Irimiei, am scris cu dzăsa luĭ Norăş şi a fămeii lui.

— —

LXII). *7242 (1733). Noem. 28 (Iaşi).* Vornicii de poarta cercetează pricina locului lu' Cristea Arman din podul vechiu în Armenime.

Precum niau poruncit Mărie Sa Vod de la luminat, divanul mării sali — noa vornicilor, di poartă. Să mergim *pe podul vechiu în armenime*, să luăm sama, unui loc de casă, cari sau jăluit. Cârste armanul sna lui Ivan celui bătrân, ĉau fost staroste de armeni, care loc i liau fostu împresurat Năstasăi uşeriul şi locul acela lau fostu cumpărat. Ivan armanul tatul Cărstii de la o femee ţigancă anume Papina. care este acel loc, pe lângă casa lui Macsin armanul. Soronariul iar casa lui Năstasăe uşeriul este in fundul locului celui de la Papina, cari răspunde şin zapisul uşeriuiui, că locul casii lui, iau fostu inbletul mai în trecuţi ani, la uliţa Chervăsării pintre casa. Mândenii, şi pintre casa lui Istok. dici mărgând noi acolo pe porunca mării sale lui Vod căutânduli, şi scrisorili lor am socotit cu bună dreptate, cu oameni buni, uliceni şi mahalagii, şi liam hotărât, şam pus şi trii pietre hotar(ă) o piiatră în fundul grădinii uşeriului Năstasăe. şi două pietri din faţa casăi lui Năstasăi uşeriului ca să aibă paci. Cârste armanul despre Năstasăe şi dispre fiĉorii lui, să stăpâniască Cârste cu paci, şi să aibă Carste aş faci şi carte domniască pe mărturie noastră şi pentru credinţa am pus şi pecete porţii gsd'

lt 7242 Noev. 2S.

l. p. porţii : п. ч. а п. р ц 1716.

Vornicii glotnii : az Toader Stărce vornic glotnii iscal, Gligorii Cucoran vornic glotnii (l. p. г. л. К. К. ворник), Mihalachi Pătrău vornic glotnii, Vasile Carp vornic glotnii

— —

LXIII). *7248 (1740). April 11 (Iaşi).* Lohan neguţitor cumpără cu 450 lei casa lui Craste starostele din podu vechiu în arcărie.

Adecă eu Cârste fiĉorul lui Ivan. ĉau fostu staroste de armeni, făcutam zapisu meu la măna dumisale ğupânului Lohan neguţitorul, precum să s ştie căce eu de nime silitu nici asupritu, ce de a me bună voe, am vândutu dumsale o casă aice în târgu în Eşi cu pivniţă di piatră ce *ieste pe podul vechiu în capul arcarilor*, care casă este alături cu casa frăţinemeu lui Andronic, ce iaste din sus. *iar din ğos este uliţa, care să coboară în târgul de ğos*, iar din dos este pivniţa Sandului Ţiţului. *iar de la dial este uliţa podului vechiu*, şi dinainte acestei casă este fântână di piatră, pe locul casii. ačastă casă cu pivniţă di piatră, şi cu tot locul ei, am vânduto dumisale ğupânului Lohan dreptu = 450 = lei bani gata şi miau făcut dumnalui plată diplin în mânule meli, dinaintea a neguţitori şi preuţi, şi mulţi oameni buni, Dič săi fii dumisali şi ğupă-

www.dacoromanica.ro

nesii dumisali si cuconilor dumisali şi nepoţilor şi strănepoţilor, driaptă ocină şi moşie în veci, nime alţii să naibă triabă căci şi fratimiu Andronic au fostu mijlocitoriu la vândzare şau priimit pe dumnalui cumpărătoriu, şi au fostu şi Mardiros cel bătrân, şi alţi neguţitori şi preuţi, carii văzându di bună voe vândzare, şi plata deplin în mânul(i) mel(i) sau iscălitu mai gos, şi şau pus digitil(i) şi eu încă pentru credinţa mlam pus degitul, ca să fie di bună credinţă şi*iam dat dumsăli şi zapisăli celi vechi a casii*, la mâna dumisali ca săş facă dumnalui şi dres domnescu pe zapisul miu.

u las let 7248 April 11

Simion Kescu uricariul am scris zapisul cu dzisa Cărstii şi sint şi martur.
Es Haciresis im gamavăs zahăţi (Eu Cristea cu a mea bună voe am vândut).
Mada tri inţ habul u teail zapiscov na batăl lini (prin punerea degetului cu a mea voe iar celelalte zapise răsuflate să rămâe).
— Es Mardiros zis meci vâga (Eu Mardiros însumi în aceasta martur).
— Es Ovanes Mardirosi vâga (Eu Ioan din partea lui Mardiros martur).
— Es Donigăs habulăs (Eu Andronic cu voia mea).

LXIV. *7261 (1753). August 14 (Iaşi).* Hagi Ovanes Cristea cumpără cu 160 lei casele lui Axinte din baibăcărie.

Adecă eu Acsintie fičor lui Hagi Parthene înpreună cu cumnata mea Marie femeia fratelui meu celui mai mare. anume Hogecu čau murit precum să s ştie, că după moarte părinţilor şi a fratelui Hogecu rămâindu multe datorii, a casii părinteşti au rămas după giudecată să s vânză din rămăşiţi părinţăşti să s plătiască datoriile, şi grije morţilor şi sau scos si o dughiană *din băibăcărie*, cu locu cu totu la mezatu, şi un pogon *de vie la Şorogari*, şi au rămas de la mezatu. asupra dumisale ğupânului Hagi Ovanes fičor Cărstei dreptu = 160 = lei, ačasta dughiană cu locul ei *din baibărăcărie*, ce este între dughiana lui Axinte Turturè şi între dughiana bisericii, şi cu casă din dos, câtu este locul din dosu îngrăditu, şi cu acel pogon de vie la Şorogari, liam vândutu noi dumisale dreptu aceşti bani, čau eşit la mezatu = 160 = lei, şi niau făcut dumnialui plată deplin în mâna noastră şi cu aceşti bani sau plătit datorii părinţăşti şi cu altil(i) ce sau mai vândutu deci săi fie dumsale şi cuconilor şi nepoţilor şi strănepoţjlor în več driaptă moşie şi cumpărătură şi nime alţil să nu s amestece şi în tocmala noastră, la vânzare sau întâmplat preuţi şi neguţitori carii sau iscălitu mai ğosu şi noi încă pentru mai întemeetă credinţa am iscălit ca să fie de bună credinţă.

u las lt 7261. Av. 14

şi eu Simion Keşcu uricaru am scris cu dzisa lor

Es mahdesi Parteomî vorti Axedăs inţ habùl. (Eu Hagi a lui Partenie fiul lui Axinte cu a mea voie).
Es Manuşagăs inţ habul (Eu Viorica cu a mea voe).
Es Tumanî vorti Sahàgăs habùle (Eu a lui Toma fiu Sava cu plăcere).
Es Axedăs Csagheanţ habùl (Eu Axinte Xaghenţ cu voe).
Es Horopsimen inţ habùl (Eu Roza cu a mea voe).

www.dacoromanica.ro

LXV. *7264 Decemb. 7 (1755). Iaşi.* Carabet fiul lui Hagi Iacob cumpără cu 300 lei casele Floarei de pe Podul Vechiu.

Adică eu Floare armancă femeia Zaharie arman čau fostu fičor lui Ivan starostele de armeni, împreună cu fiicili meli Anuţa preutiasă săracă şi Marie pe care o ţine Cerkezu starostele de armeni şi Hopiţa fată mare, făcutam acestu adivăratu zapisul nostru la mâna dumisali lui Carabetu fičorul lui Hagi Iacob armanu precum să s(ă) ştie că noi de nime siliţi nici asupriţi, ce din bună voe noastră am vândutu dumsale 2 casă una cu pivniţă de piatră şi cu locul lor care casă *iaste aice în Eşi pe podul vechiu* între casa cumnatumeu lui Andronic ce iaste dispre apus şi între *o casă a bisericii ce iaste dispre răsăritu* care locul acestor casă sau măsuratu cu stânjin de optu palme, şi sau aflatu lungul din *uliţa podului vechiu până în zăplazii bisericii armeneşti unde să prăznueşti hramul Sfnte Grigorie* sintu doâzeci şi unul de stânjini, iar latul dispre uliţă sau aflatu şesă stânjini fără 2 palme şi latul fundului di la vale dispre zăplaz'i bisericii, sau aflatu 5 stânjini fără 2 palme. Aceste casă cu pivniţă de piatră, şi cu totu locul lor liam vândutu noi dumisali drept trei sute de lei bani gata, şi niau făcut plată deplin în mânule noastre toţi aceşti bani de mai sus scrişi deci săi fie dumisale şi ğupânesii dumisale şi cuconilor şi nepoţilor şi strănepoţilor driaptă ocină şi moşie şi cumpărătură în veci şi nime alţii să naibă triabă şi în tocmala noastră la vânzare sau întâmplatu preuţi şi neguţitori şi oameni buni mahalagii carii sau iscălit mai ğos şi noi încă pentru mai întemeiată credinţa niam pus dejetili cu mâna noastrâ ca să fie de bună credintă şi săş facă şi ispisoc gspd. de întăritura pe acest adivarat zapis al nostru „şi iam dat şi un zapis vechiu armenescu".

Iaş lt. 7264 Dek. 7

(X) Floare armancă am vândut împreună cu fiicile mele Hopiţa.

„şi eu Simion Keşco uricar am scris zapisul cu zisa şi voe vânzătorilor şi sintu şi martur".

„şi eu Toader Arman mam tâmplat şi sintu şi martur".

în dos: locul de lângă biserica arsă".

— Es Zahigăs im tăsteroces Hripsimeo mer rad gamok Zahaţinc. (Eu Florea a mea fiică Roză a noastră multă voinţă am vândut).

— Es der Sahag vorti der Andreasi inţ habulse. (Eu popa Sava fiul preutului Andrieş cu a mea bună voe).

— Es der Nigoraios vâga ais panis. (Eu popa Nicolae martur în această afacere).

— Es Sarostea Sarkiz inţ habule. (Eu starostele Cerchez cu a mea bună voe).

— Es Haciadur Curkci vor im pesa Doneghi inţ habule. (Eu Haciadur cojocar care îmi este ginere Donigă cu a mea voe)—pecete.

— Es der Kricori vorti Mardiros inţ habulse. (Eu popa Grigore fiul lui Mardiros cu a mea voe).

— Es Hacig vorti Bedrosi Ladifian vâga ais pani. (Eu Criste fiul lui Petre Latif martur în această afacere).

— Es Egheret pan Donig inţ habulse (eu epitropul Andronic cu a mea voe).

— Es mahtesi Ohanes vâga, (Eu hagi Ioan martur).

— Es Sinapţi der Garabedi vorti mahtesi Simonăs hantibeţa ais pazarin mec vâgaem vasân astuzo hamar. (Eu din Sinope popa Garabet lui hagi Simeon m'am tâmplat la acesf târg, şi în numele lui D-zeu pentru aceasta). Pecete cu exerga: „Hristoss Zară Siuom, a lui Hristos servitor..),

www.dacoromanica.ro

— Es Ovanes vor em pesă der Krecori, inţ habulse. (Eu Ioan care cunt ginere preutului Grigore cu a mea voe).

Obs. Se dă şi lungimea palmei proaste, care are 0.025m. şi cu însemnare: „Ăcastai palma cu care sau măsurat acestu locu".

LXVI. *1764 Avgust (Iaşi).* Hristea din Andrianopol cumpără cu 600 lei casele lui Panaite Mumgiul de pe Podul vechiu lângă biserica Armenească (Sf. Grigorie)

Adică eu Panaite fiĉor Mumgiului neguţitor din Eşi făcutam zapisul mieu la mâna dumisali giupânului Hristi *Endrenelin* băcal. precum să si ştie că noi de nime siliţi nici asupriţi, ce de a mea bună voe iam vândut dum. o casă cu pivniţe de piiatră (пиіатрѫ) şi cu 2 beciuri de piiatră (пиіатрѫ) şi cu tot locul ei cât eşte îngrădit cu zăplaj şi hotâ-ât, carea casă cu locul ei este aicea *în Eşi pe podul vechiu* şi să hotăreaşti din sus despre apus cu locul casii lui Andrei Armanul, iar din ğos despre răsărit să hotăreaşte cu locul *unii casă ce este a bisericii armineşti unde să praznuiaşte sfete Grigorie*, şi locul casii este hotărât precum arată hotarnica şi zapisul vechiu, adic, 21 stânjini lungul, din uliţă şi *până în zăplajii bisericii* iar latul despre uliţă 6 stânjini fără de 2 palme şi latul de la vale 5 stânjini fără de 2 palme ăcastă casă cu tot locul ei am vânduto eu dum. giupânului Hristea dreptu şesă sute lei bani gata, şi miau făcut dum. plata deplin în mânule mele toţi aceşti bani de de mai sus scrişi, şi iam *dat şi zapisăle cele vechi a casii* la mâna dum. ca să l(e) stăpânească cu pace care casă şi mie miau fost cumpărătur(ă) de la Carabet şi de la Bogos fiĉorii lui Hagi Iacob armeni, şi lor liau fostu cumpărătură de la Floare armancă femeaia Zaharii, şi de la fiicile ei preutiasa Aniţa şi Măriia, cum arată zapisăle cele vechi. Pentru aceia săi fii Dum. şi giupăneaseai dum. şi fiilor dum. şi nepoţilor si strănepoţilor dum. driaptă moşie şi cumpărătura în veci şi în locmala noastră sau tânplat neguţitori, şi oamini buni mahalagii, carii sau iscălit mai ğos vădzind plata deplin şi eu încă pentru mai întemeiată credinţa am iscălit ca săş facă şi ispisoc gspd. pentru ăcastă vândzare a m a. It 1764 Avg.

„şi eu Angheli cumnat lui Panaite fratelui Aniţii am iscălit cu voia me (X).

— Şi eu Aniţa soţ lui Panaite am iscalit şi miamz pusz şi degitul cu voia mea (X).

„şi eu cu dzisa lui Başa Hristea am scris şi sintu martur. Simion Burghele.

ἐγω παναγιωτης μονςςονλὲς ἐμαματτην ανωθεν πυλισιν (Eu Panaite Muzulu adeverez cele de mai sus)

în dos nota: „locul lângă biserica *arsa*"

Es der Sahak inĉ vor anin inţ habùle. (Eu popa Sava celace ei vor face (este) cu a me voe).

Es der Nigonosăs inĉ vor anin inţ habùle. (Eu popa Nicolae celace ei vor face (este) cu a me voe)

Es mahtesi Ohanesi vorti Garabedă, inĉ vor anin inţ habùle. (Eu Hagi Ioan fiul lui Karabet celace ei vor face (este) cu a mea voe).

LXVII. *7271 (1763) Mai 27 (Iaşi).* Panaite Mumgiul cumpără cu 600 lei casele lui Carabet de pe podu vechiu lângă biserica Sf. Grigore.

Adecă eu Carabet înpreună cu fratemeu Bogos fiĉorii lui Hagi Iacob armeni, făcutam zapisul nostru la mâna dumisali giupânului Panaite, fiĉor mumgiului, neguţitor din Eşi precum să s ştie că noi de nime siliţi nici asupriţi, ce de a noastră bună voe, iam vândutu noi dumisali, o casă cu pivniţa de piiatră. şi cu — 2 - beciuri de piiatră, şi cu totu locul ei, cătu este îngrădtu cu zaplazi, şi hotărâtu, care casă cu loçul ei ieste *aice în Eşi pe podul vechiu*, şi s hotărăşti din sus dis-

www.dacoromanica.ro

pre apus, cu locul casii lui Androni arman, iar din ğos dispre răsărit, să hotărăşti cu *locul unii casi ce iaste a bisericii armeneşti, unde să prăznuieşti sfete Grigorie*, şi locul casii este hotărât precum arată hotărnica şi zapisul vechiu. adică 21 stânjini lungul *din uliţă şi până în zăplazii bisericii*, iar latul dispre ulică şasă stânjini fără 2 palme, şi latul de la vale 5 stânjini fără 2 palme, ăcasta casă cu totu locul ei, am vânduto noi dumisali dreptu şasă sute de lei bani gata. şi nlau făcut dumnialui plata deplin, în mânule noastre toţi aceşti bani de mai sus scrişi, şi iam datu şi zapisele cele vechi a casăi la mâna dumisali, ca să s'ăpâniască cu pace, care casă şi noi n'au fostu cumpărătură de la Floare armancă femeia Zaharii, şi de la fiicili ei preutiasa Anuţa şi Marie, cum arată zapisul vechiu, iar casa cu pivniţa şi cu beciuri liam făcut noi cu cheltuiala noastră.

Pentru aceia să fie dumisale şi giupânesii dumisali şi cuconilor şi nepoţilor şi strănepoţilor dumisale. drlaptă moşie şi cumpărătură în vecii, şi în tocmala noastră la vanzare sau întâmplatu neguţitori şi oameni buni mahalagii, carii sau iscălitu mai ğos, vădzîndu plata deplin, şi noi încă pentru mai întemeetă credinţa am iscălitu cu mâna noastră „ăcastă casă sau scos la mezat şi sau vândut".

u las l. 7271 Mai 27

„şi eu Simion Cheşco uricar am scris cu voe şi cu dzisa vânzătorilor şi sântu şi martor".

Mihalachi Papazoglu martur (greceşte)
Anastasie Polilis Antoniu martur (greceşte)
Mircea Lefter martur (greceşte)
nota în dos: „locul de lângă biserica *arsă*".

— Es mahtesi Hagopi vorti Karabedăs gam chpairă Bogos, Carabedi vort A fadurăs gam Rafaelăs Zaheţank mer gamokăn ais mulkăs başa Panaioden mez habûl (Eu Hagi a lui Iacob fiu Carabet şi cu fratele Bogos a lui Carabet fiu Bogdan şi cu Rafail am vândut cu a noastră voinţă a noastră avere jupânului Panaite care a trecut. (locul peceţii cu exerga: Mahtesi hagi Hagopi vorti Bogos).

— Es der Sahag vâga = Eu popa Sava martur.

— Es Zarigăs vâgaem ais panis = Eu Florica marturi esc în această afacere.

— Ev es Haiserţi Kiurkci Haciadurăs vâgaem ais panis (l. peceţii Haciadur) (Şi cu din Haiser cojocar Cristea mărturisesc în această afacere).

— Es Huruşciuhţi ipekci Arutiunăs vâgaem ais panis (Eu din Rusciuc mătăsarul Ariton mărturisesc în accastă afacere.

— Es Margarit Oharăs ais pani vâga = Eu Mărgărit Cercel în această afacere mărturisesc.

—Es Şargani vorti Lusigăs vâga ais pani = Eu a lui Şargana fiu Lusig mărturisesc în această afaccre.

— Ev es Sinapţi Ohanessi vorti Bedrosăs vâgaem = Şi eu din Sinope a lui Ivan fiu Petru mărturisesc.

— Es Şargani vorti Lusigăs vâga ais pani (Eu a lui Şaragna fiu Lusig în această afacere).

— Ev es sinopti Ohanesi vorti Bedrosăs vâgaem (Şi eu din Sinope a lui Ioan fiu Pătru martur.

LXVIII. *1764 August 5 (Iaşi).* St. Roset vel log juudecă şi dă ramasă pe Taslia uşeroala în pâra cu Cristea pentru o casă din Armenime pe podul vechiu.

Facem ştire că din luminată poronca pre înalţatu domnu nostru Mărie Sa Gri-

www.dacoromanica.ro

gorie Alexandru Ghica Vvod sau ğudecat de faţă înainte noastră Andronic Arman din Eşi, fratile Crăstei sin lui Ivanu celui bătrân čau fostu staroste de armeni cu Tasiia fămeia lui Năstasii Uşeriul, pentru un loc *de casă din Armenimi di pe podul vechiu*, cari esti acel locu pe lângă casa lui Macsim arman Soronariu, cumpărătură de la o ţigancă Papina, iară casa lui Năstasii Uşărelul, esti în fundul locului celui de la Papina, şi de acestu locu čau fostu a Papinii ţiganci, să apucasă Tasiia zicându cum că lau cumpărat în 8 lei de la Papina, şi acmu îl află înpresuratu de către Andronic armanul, dar la zisăle ei nici mărturii nici zapis car fi cumpăratu acel locu, de la Papina nau avut să arăti. Iar la Andronicu armanu sau văzut scrisori pe acestu locu: întâiu o carte gspod. de la Costandin Duca Vodă din let 7203 Sept. 22 cari cetindusă să adivereşti cum sau părât de faţă la divan Ivan Armanul cu Marin pentru o casă čau fostu a unii preutesă armeneşti şau fostu vândutu lui Latif arcariul şi Latif au vânduto unui ţiganu, apoi ţiganul au vânduto lui Ivan armanul şi fiindu preutiasa nănaşă lui Ivan Armanu, măcară că Marinu era răzăşu, dară sau datu rămas, din giudecată, şi casa au ramas a lui Ivan armanu, osăbit sau mai văzutu la Andronicu şi o mărturie hotarnică cu pecete porţii gspodu şi iscăliţi 4 vornici de poartă, d n vălet 7242 Noem. 28 întru care mărturie arată că din poroncă gspd. au mersu acei vornici de poartă să ia sama pentru un locu de casă čau jălut Kristea armanu sin Ivan celui bătrân, că lau fostu înpresuratu Năstasii Uşeriul,, şi acel locu lau fost cumpăratu Ivan Armanu tatăl Krâstii de la Papina ţiganca, car(e) esti acel loc pe lângă casa lui Macs'nu armanu soronariu, iar căsa lui Năstasii Uşeriul este în fundul locului celui de la Papina şi răspundi şin zapisul Uşeriului că locul casăi lui iau fostu înbletul şi în trecuţii ani la uiţa Cărvăsării, pintri casa Măndanii şi pintre casa lui Iştocu, şi lau şi hotărâtu cu trii pietri hotară, o piatră în fundul grădinii uşeriului, şi doa[illegible] pietri din faţa casii lui Năstasii uşeriului şi după acesti dovezi scrisori încţedinţaţi, sau aflatu locul acesta drept a lui Andronicu, di pi tatasău Ivanu cum sau aratat mai sus şi după hotarnică săl stăpâniască cu pace iară Tasiia Uşeroaia, dovedindusă acolisitoarea, de locu fără dreptate încă piste atâţa ani sau dat ramasă din giudecată, să naibă a mai tragi acestu locu, far câtu pentru cau jăluit Tasiia că locul casăi ei este închis dispre toate părţile şi nari pi undi unbla, pentru aceia săş caute şi pe undi îl vor scrie zapisăli locului casii ei şi la fostu umblarea să i să deschidă locu de umblatu şi precum sau adiveritu pricina acestui locu am datu ačastă carte de giudecată la mâna lui Andronicu armanu săi fie di credinţa.

1764 Avgust 5 dni

Ştefan Rosăt vel logofăt

în dos: „locul pe lângă bisărica arsă"

LXIX. *1786 Ghenar 17.* Mărturiă hotarnică a locului Nastasiei Covrigească din Muntenimea de jos.

Facem ştire cu ačastă mărturie a noastră hotarnică: ca din luminată porunca Prea Inălţat domnului nostru Măriia sa Alexandru Ion Mavrocordat Vvodu | după jaloba čau dat mării sale. Nastasiia Covrigească čau fost soţie lui Lupaşcu Covrig starostelui de čocli., prin care jalobă sau rugat mării sale lui Vodă ca să i să rănduiască hotarnici: săi aleagî şi săi hotărască, cinci locuri de casă ce sînt alăturea unul cu altul *la mahalaoa Muntenimea de ğos. între | sfeti Aftanasie şi între sfeti Theodor din deal de târgul de sus*, pe care locuri are şi daoœ case; şi scrisori pe toate locurile ei, şi cu jaloba ce au | dat către măriia sa Vodă: fiind rînduită la dumnialuj Nicolae Roset vel

www.dacoromanica.ro

logofăt, dumnealui neau orănduit pe noi ca să mergem la starea locurilor, să facem cercetare scriso [rilor fiind şi mahalagii de faţă şi ce sa găsi drept locul său, după scrisorile ce are: să il alegem şi să il stălpim cu pietri hotără din ğur împreğur şi după poruncă mergând la starea locului am strâns mahalagiii şi răzeşii de prin preğur anume; preotul Gheorghie de la biserica sfântului Nicolae ce iasté răzeş peste uliţa din ğos | Nicolae Covrig răzeş de piste uliţa tot din ğos, i Necola abăger răzeş de la dial peste uliţa, i Ioniţă Grosul mahalagiu, i Savva Răzmiriţa mahalagiu şi preotul | Dumitraşcu de la biserica Vovidenie ce iaste răzeş de la vale piste uliţa ce vine de la sfeti Spiridon. unde fiind şi Nastasiia Covriğasa faţă, am întrebato cu ce scrisori | stăpâneşte acesti locuri. Intăi neau arătat un zapis din *let 7221 Sept. 4* de la un Timofti în cari scrie că au vândut preotului Vasilie ot preotului Toader o casă | drept 16 lei, care casă este lângă popa Toader de la deal. Alt zapis din *let 7229 Fev. 8* de la o Irina fimeia lui Ştefan Cobzarul. în care scrie că au vândut | luî Andrei Chimingeriul o casă a ei din Muntenime drept 20 lei, care casă o arată în zapis că este lângă popa Toader cel bătrân. Alt zapis din *lt 7230 Iunie* 3 | de la Andrei Zară Chimenger, i de la femeia lui Axiniia fata lui Ion Surdul în care scrie că de bună voia lor au vândut a lor dreaptă ocină o casă lui Neculai băcalul drept 15 lei care este între preotul Toader cel bătrân ot Sfeti Teodor, care casă şi lui îi este cumpărătură de la popa Vasilie ginerele popii | lui Toader celui bătrân, iar popiî lui Vasilie iau fost de la Timoftî însă cu hruba pivniţii. Alt zapis din *lt 7237 Iuli 30* de la Nicolai băcalul şi de la fimeia lui Sanda, în cari scrie că de bună voia lor au dat şi au dăruit preotului Costandin, un loc de casă ău avut în Muntenime lângă popa Toader cel | bătrân, care acel loc au fost a lui Ştefan Cobzariul, şi de la Ştefan lau fost luat Andrei Zară, iară de la Andrei Zară lau cumpărat Neculai băcalul. Alt zapis din *lt 7231 April 11* de la preotul Toader ot sfeti Theodor şi de la preuteasa lui Soe froniia, în care scrie că au vândut lui Ion blănariului un loc de casă din Muntenim- drept 16 lei, care loc iau fost şi lui danie de la Nicolae băcalul pentru un sărindar ce iau slujit. Alt zapis din *lt 7251 Dec. 8* de la Ion blănar | i de la Ioana fimeia lui Ion şi de la fečorii lor Neculai, Ioniţi şi alţii mai mici, în care scrie că au vândut a lor dreaptă ocină şi moşie, lui Lupaşcu Covrig | sin lui Ion Covrig o casă din Muntenime drept 20 lei şi iau dat şi zapisele cele vechi ău avut asupra locului, au mai arătat un zapis din *lt 7238 Febr 17*, | de la o Mariia Costandăchioae croitoriţa, în care scrie că au vândut lui Ion Lăpuşneanul blănar şi soţii lui Vasilcăi, o casă cu locul ei drept 15 lei arătând | că acel loc de casă iau rămas de la socrul său Neculai Nebunele, iar casa au făcuto ia împreună cu bărbatul ei Costandache. Au mai arătat şi o mărturie | hotarnică cu pecete porţii gspd de la vornicii de poartă din *lt 7239 Dec. 8* în care scrie că pentru pricina ău avut Ion Lăpuşneanul blănar cu | Mariia fimeia lui Costandachi croitorul pentru acel loc de casă, şi din poruncă mergând vornicii, prin cercetarea ce au făcut şi după arătarea Costan | dăchioae ău arătat locul casii care lau vândut până unde este, lau măsurat şi lau hotărât. Aşijdere au mai arătat | o hotarnică a vornicilor de poartă din leat *1778 Fev. 10*, în care scrie că au hotărât un loc de casă a lui Enachi blănariul cel are zestre de la socrul sau Ion Lăpuşneanul blă | nar ce iaste în *mahalaoa Muntenimea de ğos*. Şi iarăş au arătat un zapis din leat *1778 Fev. 25*, de la Mariia fata lui Ion Lăpuşneanul blănar şi de la | bărbatul ei Enachi Grecul blănar în care scrie că au vândut lui Ion Poroşnicului ginerele lui Lupaşco Covrig, un loc de casă drept 54 lei, care loc este | în *mahalaoa Muntenimea de ğos* denapoia caselor Nastasiii Covrigesă şi iau dat şi toate scrisorile. După aceasta au mai arătat | *un zapis din leat 7203 de la Dumitraşcu fečor popii lui Vasilie în care scrie că au vândut preotului Toader un loc de casă drept* 5 *lei*; i alt zapis | din leat

www.dacoromanica.ro

7260 Mai 26 de la Vinetiia fata popii lui Toader, ce au fost preot la sfete Teodor cu care au vândut o bucată de loc lui Lupescu Covrig | drept 10 lei, însă din locul tătânisau a popii lui Toader de iau mai lărgit locul după cum arata zapisul. Şi iarăş alt zapis din leat *7274 Mart 25* | iarăş de la Vinetiia fata popii lui Toader, în carl scrie că de a ei bună voe au vândut lui Lupescu Covrig un loc de casă în *ma(ha)laoa Muntenimea de gos* cât să va alege tot locul ei drept 140 lei bani gata. Şi iarăş au mai arătat un zapis din lt *7264 Mai 9* de la preotul Ioan şi de la | alţi preoţi de la biserica sfete Atanasie, în care scrie că au vândut lui Lupaşcu Covrig un loc de casă drept 10 lei, care loc şi preoţii iau avut | de la Petre Prepeliţa pentru un sărindarlu ce iau slujit. Aşijderea au mai arătat un zapis din leat *7275 Oct. 1.* de la Stefan Căpitan şi de la | fimeia lui Prodana, ce scrie că de a lor bună voe au vândut lui Lupescu Covrig un loc de casă drept 70 lei, care loc îl au şi ei gumătate dat danie | de la Petre Prepeliţă şi gumătate de loc cumpărătură de la Vinetiia fata preotului Toader după cum scrie zapisul vechiu. Care | toate acesti scrisori ce sau aratat mai sus cuprind cinci locuri de casa. Şi după cercetare scrisorilor ce am făcut fiind şi mahalagiii | razeşi de mai sus arataţi de faţă, şi nerămâind pricina nici despre o parte am făcut şi noi stanjini de opt palme gspod. Şi întăi am pus 2 pietri hotar | colţul locului Nastasiii Covrigésă de la vale despre amiazăz unde sau găsit şi o piatră hotar vechiu *în răspintinile uliţilor ce vin: una de la deal despre târgul boilor* pintre casele Covrigeştilor | şi alta ce vine *din sus pe de la deal de locul doamnii Catrinii* şi alături cu locul pitar Chiriiac Crăstian în colţul locului cel are cumpărătură de la Vinetiia | dinaintea casii în colţul de la vale, care casă au avuto Ion Poroznicul zestre de la Lupescu Covrig. Şi dintraceste pietri, am purces cu măsura la deal spre miază noapte | *alăturia cu uliţa ce vine despre Târgul boilor pintre casele Covrigeştilor* până unde sau împlinit 11 stânjini 2 palme pân într o piatra hotar vechiu. Şi de acole | tot la deal alăturea cu uliţa spre miază-noapte | pân în colţul zaplazului cel are Nastasiia Covrigiasă, unde sau împlinit 6 stanjani şi am pus o piatra hotar. Din piatra | ăcasta | tot la deal alăture cu uliţa până uude sau înlipnit 5 stânjini (fiind uliţa cam cotită) Din piatra ăceasta tot la deal şi can în sus alăture cu uliţa pana unde sau împlinit 4 stanjeni 5 palme şi iarăş, am pus alta piatra hotar (fiind uliţa tot can cotită)· Din pia | tra ăcasta tot can în sus şi tot *alăture cu uliţa* până unde sau împlinit 9 stanjini 5 palme în locul Alevreştilor unde sau găsit şi 2 pietri hotară vechi, adecă | una a Alevriştilor şi alta ce hotaraşte uliţa şi am pus şi noi 2 pietri hotară colţul locului Nastasiii Covrigesă, de la deal în *marginia uliţii despre sfete Atanasie, lăsândusă şi uliţa de 3 stânjâni.* Şi dintraceste pietre am întorsu cu măsura la vale spre apus alaturea cu locul lui Alevra până în locul Neculii Ciobotar feciorul lui | Pascal a Chetrii până unde sau împlinit 10 stânjini 5 palme şi acole iarăş am pus 2 pietri hotară colţu locului Nastasiii Covrigesă. De acolo iarăş au întors cu | măsura spre miiazazi can în gos alăture în locul Neculii Ciobotarului, până unde sau împlinit 6 stanjini 5 palme, şi iarăş am pus piatra hotar (fiind locul can cotit) | . De acole iarăşi am can întors cu măsura drept la vale spre miazazi alăture cu locul Marii Osmăchioae până unde sau împlinit 9 stanjini şi am pus piatra hotar) fiind şi aicea locul can cotit. De acole tot la vale alăture cu locul Marii Osmachioae pân în *margînea uliţii ce vine pe din deal de locul doamnei Catrinii* | şi unde sau găsit piatra hotar vechiu, sau aflat 9 stânjini şi am pus şi noi o piatra hotar facând colţul locului Nastasiii Covrigesă din sus şi de la vale, *rămând şi uliţa de 3 stanjini.* Şi de acole am întors cu măsura în gos spre răsărit alături cu uliţa, până unde sau împlinit 9 stanjini 4 palme şi iarăşi, am pus piatra hotar. Din | tracastă piatra tot spre răsărit şi *alăturea cu uliţa* pană

www.dacoromanica.ro

In cele 2 pietre čam pus întâiu în *răspântânile* uliţii şi pân la piiatra hotar vechiu sau aflat 18 stanjini 2 palme, şi după cum | au dat cunoştinţa noastră urmând scrisorilor čeam văzut cu aceste semne şi măsuri sau încunğurat toate locurile Nastasii Covrigesîi din ğur împreğur | şi după alegerea şi hotărârea ce am făcut am dat şi noi ačastă mărturie hotarnică la mâna Nastasiii Covrigesă stărăstoae, în care puind pecete | porţii gospod, am şi iscălit.

1786, Ghenar 17.

Constantin Perjul vornic de poartă, Ion Rale vornic de poarta
l. p. porţii gospod.

Neculai Covrig mam întâmpiat faţă.
Erei Gheorghi ot sfeti Neculaiu razaş am fost faţa.
Erei Dumitru ot Vovedenie răzăş.
Ioniţă Grosul am fost faţă la hotărire acestor locuri.
Sava Răzmeriţ am fost faţă la hotărîrea acestor locuri.
Eu Nicula abageru amu fostu faţa la hot (ăr) irea acestor locuri.

„ačasta hotarnică am scris eu cu
învăţătura vornicilor de poartă
Apostol diac de divan.

„ † пиште порцин господь 1781.

Obs. Casele aparţin azl D-nei Eug. Vârgolici. Str. Sf. Atanasie.
Documentele de la LXI—LXIX sânt comunicate de Gh. Ghibănescu.

LXX. *7150 Sept. 5 (1641).* Vasile Ivanciul vinde cu 300 lei lui Danilă fustaş casele sale de pe uliţa Trepezeneasă.

Adică eu Vasilii Ianciul nepot Niculii scriu şi mărturisăscu cu acest adivărat zapis al mieu că de nimine sălit nici asupritu ci di a me bună voie am vândutu un loc de casă dumisale lui *Dănilă fuştaşu despre Doamna*, drept trei suti lei cari locu mi au fostu şi mie di cumpărătură dila Acsănie Şchiopul în mahalaoa *Stăpăsăniască în surlărie* între casa lui Toader Supţirelu şi între casa lui Ioan Motohoiul şi fiind locul îngrădit sau măsurat cu oameni bătrâni răzăşi si mahalagii făcând şi *stânjăn Gospod de optu palme.* Sau măsurat locul în curmeziş din sus despre miază noapte din locul lui Ion Motohoiul până în locul lui Toader Supţirelul şi sau aflat 9 stânjeni, apoi măsurându-să şi din ğos despre amiază zi şi despre uliţă sau aflat iarăşi noao stânjeni, măsurându-să şi lungul locului sau aflat 15 stânjâni, şi jumătate stânjeni domneşti şi zicând Dănilă ca să nu să împresoare locul de unii şi alţii fiind locurile hotărîte ci să stăpânească cu pace, iar mai în urmă sculându-să oare cine din neamul meu ca să răscumperi locul să nu i să ţie în samă şi la această tocmală şi vânzari sau întâmplat mulţi oameni buni după cum arată mai ğos iar dumisale lui Dănilă săi fie dreaptă cumpărătură şi moşie fiilor şi nepoţilor şi pentru credinţa neam iscălit mai ğoş ca să să ştie şi am pus şi degitul.

Let 7150 | Septemvre 5.

+ Eu Vasile sin Ivanciul am vândut.
+ Eu Carp fustaş, mam întâmpiat.
+ Eni Trăcan mam întâmplat.
+ Eu Vasile zet Ghemiş,

www.dacoromanica.ro

LXXI. *1775 Iunie 24*: Hotarnica locului de casă a lui Const. Daulgiul despre sfete Ioan zlataust, în mahalaoa Trepezineasă.

Facem ştire cu ăcastă mărturie hotarnică, că din luminată poronca. Prea Înălţatului Domnului nostru Mărie sa Grigore Alexandru Ghica Vvd fiind rânduiţi prin ţidulă de dlor veliţii boiari ca să mergim la *mahalaoa Strepăjăneasc*ă lângă sfeti Ioan Hristotom şă alegim şi să hotărâm loçul unii casă a lui Costandin sîn Enachi Daulgiu de către locul mânăstirei sfeti Ioan şi mergând noi la starea locului am strâns mahalagii şi megieşi şi am chemat şi pe sfinţia sa Egumenul Pahomie şi am întrebat de scrisori ce au pe acest locu şi scoţând Maria fimeia lui Costandin sin Enachi Daulgiu un zapis de cumpărătură din leat 7150 Sept. 5 dela Vasile sin a Ivancei nepotul Neculii ci aŭ vândut acestu locu lui Dănilă, *fuştaş Gospoda*, care şi lui Vasile au fost de cumpărătură dela Arsânie Şchiopul care locu iaste între casa lui Toader Supţirelu şi între Casa lui Ioan Motohoiu în care zapis scrie că acest locu au fost măsurat cu stânjănul gospop de opt palme şi după arătare zapisului ce scrie: nouă stânjâni dosul locului curmezişul despre mânăstire şi faţa locului despre uliţă iarăşi nouă stânjăni şi lungul locului cinci spre zece, pol stânjeni şi întrebând şi pe egumenul Pahomie de scrisori ci ari pi locul mânăstirei ca să li vedem cum scriu, el nau arătat nici un fel de scrisori, însă preotul mănăstirei Damaschin ni au arătat nişte pietre ci sau pus de Antohi Luţe şi de Neculai Mămăligă Vornici de poartă din zilele de când se afla Paisie Egumen la sfeti Ioan, după cari piatră măsurândusă faţa locului în curmeziş sau găsit şapte stânjâni şi o palmă şi 3 degete şi lungul locului doi spre zece stânjeni. Deci văzând noi că nu ne vine măsura de stânjenii ce scrie în zapis şi Călugării nu arată nici o scrisoare în potriva zapisului lui Costandin Daulgiu, am început a măsura dintro piatră hotar vechiu ce este despre Ion Motohoiu şi despre uliţă, în curmeziş spre locul lui Toader Supţirelul care loc îl stăpâneşte mânăstirea unde sau împlinit patru spre zece stânjeni şi jumătate şi sau pus doaă pietre hotar colţul şi fundul locului lăsându-i un stânjen mănăstirei şi măsurându-să locul spre răsărit alături cu locul Mănăstirei pără unde sau împlinit iarăşi opt stânjăni, cinci palme şi sau pus piatră hotar lăsându-sa iarăşi trei palme şi din dosu locului şi acole lăsând un stânjăn şi jumătate mânăstirei, măsurând în ğos alăturea cu locul lui Ion Motohoiu cel stăpâneşte acum Postelnicul Iacovachi Stavri până în piatra ci sau găsit hotar vechiu despre uliţă de unde am început a măsură întâiu, şi aşa sau încheiet măsura acestui locu a Casei lui Costandin sin Enachi Daulgiu. — Deci noi după zapisul acel vechiu şi după mărturie mahalagiilor cari mai ğos sau iscălit, am făcut şi noi ăcastă mărturie la mâna Mariei fimeei lui Constandin şi am pus şi peceti Porţii Gospod şi am şi iscălit.

1775 Iunie 24.

Toader Arhip Vornic de Poartă (l.. p. porţii) — Ştefan Şătrar

Poloboc Vornic de Poartă. — Eu Hristodor sin Peaveţ mărturisăscu şi am pus degitul.

Grigori

Şi după această hotărâtură ori când vor eşi niscaiva scrisori împotriva acestei hotarnici să poate măsura şi de al doilea, dar astă dată şi în această hotărâtură sau pus zi şi de către mine de mai are cineva a respunde sau de mai sunt nis caiva scrisori undeva şi neviind uimene să răspundă nici în acest soroc de al doile, am întărit şi eu cu iscălitura me că neavând călugării mănăstirii alte scrisori şi dovezi, au găsit un uric de blăstăm.

1775 Iulie 2.

Constandin vel Log[o]f[ăt].

www.dacoromanica.ro

LXXII. *1798 Aprilie 19.* Andrei blănariul vinde portarului Stavri casele sale din mahalaua Trepezăneasă cu 500 lei.

Adică eu Andrei Blănarul sân Constandin daulgiu datam adevărat şi încredinţat zapisul meu dumisale boerului Portarului Stavri precum să să ştie că di a me bunăvoie de nime silit nici asuprit, am vândut dmsale o casă cu locul ei *în mahalaua Strepăzăneascâ* drept 500 lei adică cinci sute de lei cari casă să hotărăşte: locul ei să desparte cu locul mănăstirei sfântului Ioan Zlataust şi de altă parte cu locul răposatului postelnicului Iacovache Păun, şi iam dat un zapis vechiu de stăpânire din let 7150 septemvrie 5 şi iam mai dat şi o hotarnică a tatului meu ci au hotărât locul din let 1775 Iunie 24. Însă dmlui portarul să fie volnic a stăpâni casa cu locul iai după cuprindire hotarnicei întocmai cari să fie dmsale moşie nestrămutată în veci şi cuconilor dmsale şi nepoţilor şi strănepoţilor dmsale şi luând toţi banii deplin în mânule mele am dat acest înbredinţat zapis al meu la mâna dmsale ca şăl stăpânească în pace, iar di să va întâmplă să iasă vreo scrisoare deosebita de acestea ce dau eu, *să fie răsuflate*, şi di să va întâmpla să iasă vre unul din neamurile mele, să fie cu gudecată departat şi ori la ce gudecată să va întâmpla, să răspunzu eu şi pentru credinţa am iscălitu. 1798 April 19.

Iordachi Bucşănescu paharnîc martur. Costandin Panos martiros, Ignadios martiros, Gheorghi Sachiadis martiros, Hriste Radu martur, Enachi Pelehuraş am fost faţă—martur. Pentru arătatile Casă am rugat pe boerul paharnic Stavri şi leau aterdisit în locul meu şi banii iam numărat eu îndată şi am luat scrisorile.

Ηιχοδήμ Συναδων

LXXIII. *1801. Mart 20.* Serafim arhimandit dă cu bezmăn un loc de casă în Trepezăneasă, cu 40 lei pe an lui Vasilică slugerul.

Pentru un loc slobod ce avè sfânta mânăstire Dobrovăţul în oraşul Eşii *la uliţa Străpesăneascâ* întri locul lui Gheorghii zăt Ioan Braşovan şi întri locul Mânăstirii sfânt Ioan Zlataust şi întri locul Lupului sân Mafteiu Braşovanu ci să hotărăşte din dos dispre miază noapte cu acest loc a Mânăstirii, carile loc fiind slobod şi Mânăstire ne având putere ca să facă binali pe dânsul, prin buna învoială pentru facirile de bine şi agiutoriul ce au avut Monastirea dela Dlui Hatmanul Costachi Ghica, lam fost dat omului dsale Dlui Sulger Vasilică cu *bezmăn ca să deie la mânăstire pe tot anul câte 40 lei.* Apoi după aceea numitul Gheorghii zăt Ioan Braşovanu trăgându la gudecată pe sulgerul Vasilică cu cuvânt că el este răzăş cu locul arătat şi mahalagiu după dreptate cu *protimisire* lau luat el plătindui Sulgerul şi toată cheltuiala ce apucasă di făcusă pi acel loc spre facere binalilor ci voie să facă şi stând cu rugăminte la mine Gheorghii zăt Ioan Braşovanu ca şi eu să bine voiesc să il dau locul numit di mai sus săl stăpânească cu bezmăn, şi prin bună învoială i lam dat cu bezmăn ca să plătească la mânăstiri câţi 50 lei pi tot anul. Deci de acum înainte să aibă al stăpâni după acaastă tocmală dând banii arătaţi pe fiişte care an atât Dlui Gheorghe zăt Ioan Braşovan cât şi ficiorii şi tot neamul ce va eşi în urmă, cu bună pace în veci şi să şi facă si orice cine bina ar voi pi loc stăpânind numitu loc întocmai după hotarnica ce are Mânăstirea, iară când nu va urmă cu plata buzunarului la mânăstire pi tot anul, să aibă Mânăstirea toată voia de aşi lua locul iarăş în stăpânire, şi nici un cuvânt de îndreptare să nu aibă, şi spre încredinţare iam dat această învoială la mâna lui Gheorghii Braşovanul dând Dlui şi mie o asămine scrisoare şi mam iscălit.

Serafim Arhimandrit 1801 Mart 20.

Dimitrie Resov martur.

www.dacoromanica.ro

LXXIV. *1806 Iulie 16.* Nicodim Sinadon dăruește lui Anghel casele sale din Strepezăneasa și biblioteca sa.

Fiindcă Angel Vataful meu ari piste 30 *de ani* de cînd mă slujăște și nau luat nimica di la mine, mai ales și la călătoria me, el a fost întotdeauna împreună cu mine și totde-una mai slujit cu credință și fără vreo supărare și ni avându cu ci alta săl mulțămescu am hotărâtu și iam dăruit casăle meli cu tot locul lor și cu toate cele aflătoare întrânsele atât mișcătoare cât și nemișcătoare din mahalaua Străpejienească care să rămâie în stăpânirea lui, și să le aibă atât el cât și copiil lui și neamurile lui, nesupărați de nime, iar *mica me bibliotecă care să află și aceasta tot în numită casă* o las fiului său Antonie cari să rămâie în părințasca stăpânire până când va veni Anton în vrâstă ca să o poată—să o metehirisască, și atunce să io enherisască dimpreună cu izvodul cărților și pentru aceasta i sau dat această scrisoare lui Angel și va avea putere ori și în ce loc gudecătorescu.

Nicodem Sinadon. =*1806 Iulie 16.*

Fiindcă Angel au murit, rămân cărțile în păștrarea maicii lui Dim'tra precum și casăle lui.

Fiindcă au murit și Dimitra mama lui, rămâne biblioteca în pastrarea surorii sale Mărioara dar casele și toate cele aflătoare întrânsăle sau dat zăstre acestei Mărioara însoțită cu Ioan Alexandru.

LXX V. *1827 Sept. 28.* Hagi Deciul Sandulovici vinde Zoiții Dobre casele sale din Trepezăneasa cu 3875 lei.

Adică eu Hagi Deciul Sandulovici și eu Tonciul Sandulovici frați, adiverim cu acestu zapis al nostru pe care îl încredințăm dmsale Zoiții fiica răpousatului Necula Dobre, și soție dmsale Neculai Alexa prin care facem știut că după învoia'a și tocmala ce am făcut cu Dumneii, casăle cu totul, *dela podul de piatră ci să numește a lui Ștefan Vodă ot mahalaua Străpezănească* ci ne este și noao clironomie de pe nepotul nostru Hagi Petrache sin Hagi Dancul leam vândut în preț dreptu 3875 lei pe care bani după tocmală iam și primit toți deplin și pe lângă zapisul acesta iam dat și acestè temelnice și neprihănite scrisori :

a) „*1765 Mart 8.* Hotarnica locului cu pecete porții gospod dela Tanase Meleghi vornic de Poartă în care sunt iscăliți mulți marturi, arătând că din poronca Domnului Grigorie Alexandru Ghica VVd au ales și au hotărât un loc de de casă aici în târgu Eșii a Tomii *mehter Gospod* și a frăținesău Tănase care loc este *în gura Căcăinii în mahalaua Strapezoneească la podul lui Ștefan Vodă* arătând și mărimea locului anume;

b) *1778 Noemvrie 19.* Zapis dela Tudosă Motohoiul din Cozmești ținutul Fălciului prin care vinde Căpitanului Toader o casă cu locul ei drept 70 lei bani buni.

c) *1811 Octombre 31.* Țidula mezatului dată jaloba căpitanului Chiriac fiul Căpitanului Toader în dosul cărei țidule întăresc boerii Divanului a vremii aceie că sau săvârșit mezatul caselor cu locul lor *din mahalaoa Țigănime i ot podul de piatră* ci o are Chiriac Clironomie dela tatăl seu, a supra boerului VornicLupu Balș drept 2120 lei.

d) *1811 Noembr. 1.* Zapis dela Căpitan Chiriac fiul Căpitanului Toader arătând că au vândut casa cu locul ei de la *mahalaua Țigănimea ot podul de piatră* dmsale Vornic Lupu Balș pentru plata datoriilor părintelui său drept 2120 lei, în care zapis scrie și iscălește însuși răposat Vornic Lupu Balș cum că cumpărătura acăsta nau făcuto pentru sine însuși ce pentru Hagi Petrache fiul lui Hagi Dancul fiind rugat de către dânsul.

www.dacoromanica.ro

Deci în putere scrisorilor acestora şi a zapisului nostru să stăpânească atât dumneii Zoiţa cu soţul dmsale Neculai cât şi urmaşii clironomi ai dsale, arătata casă cu tot locul şi cuprinsul ei ca pe un lucru ce cu bună credinţă au cumpărat şi nimene să nu se amestece sau să strice vânzarea aceasta fiind cu stirea rudelor şi a megieşilor şi orice pricină sar naşte asupra acestui acaret, noi să răspundem fără să se supere sau să págubască ceva şi spre temeiu de vecinică stăpânire a dmsale am iscălit însuşi noi rugând şi pe alţii de niau adiverit vânzarea. *1827 Sept. 26*

Hagi Decin Sandulovici.

Tonciu Sandulovici.

Haralamb Ion Vasov, martur

Chiriac Paleologul martur.

Constandin Buţă martur.

Eu Tanasă Mihail neştiind carte mam rugat scriitorului de miau scris numele dimpreună cu soţie me Zoiţa adiverim.

Logofeţia eea mare

Viind amândoao părţile la logofeţie sl arătând că vânzare şi cumpărătura aceasta este făcută cu voea şi priimires părţilor drept aceea sau încredinţat.

Teodor Bals Logofăt. *1827 Sept. 28*

Cu priimirea amânduror părţilor am scris zapisul acesta şi mărturisescu Dimitrie Velişcu Medelnicer.

LXXVI. *1836 Noembre* 13. Perilipsis de actele măn. Dobrovăţul asupra unor case din Trepezăneasă.

„Temeiurile dreptăţilor ce are Mânăstirea Dobrovăţul asupra locurilor de aicea din oraş Eşii cari să stăpânesc de către Iancu Grecu, Vasile Găluşcă, Istra jâdoafca şi Hristea Givid anume“:

1) *7267 Iulie 27.* Hotarnica lui Carp diiac de Divan prin care hotărăşte Zoiţii fata Huţănoaei de la *uliţa fănării* ce era împresurat de către Egumen Mrei Sf. Ioan Zlataust.
2) *7267 August 2.* Carte de giudecata ce a avut Zoiţa a Mariei Huţunoaei cu Egumenul M-rei sf. Ioan Zlataust peste două locuri dela *uliţa fănării lângă Strapezăneasca.*
3) *7271 Decemvrie 18.* Zapis de vânzare ce face Măriuţa babă săracă, dumisale *Stolnicului Ioniţa Cuza* o casă împreună cu toate heiurile ce au avuto pe loc dsale Stolnicului.
4) *1784 Iulie 5.* Zapis de schimb ce au făcut Eftimie Egumen Mtirei Dobrovăţul cu *Pitariu Aryhiri Cuza,* dând giumătate sat de Răduesti pe apa Stavnicului dela ţinut Vasluiu şi luând un loc la *uliţa Strapezăneasca.*
5) *1784 Iulie 5.* Hotarnica Vornicului de Poartă Andrei Mogâldea hotărâtoare locului dsale *Pitarului Arghiri Cuza* ce iaste la *uliţa Străpezănască.*
6) *1784 Dechemvre 10.* Cartea divanului de giudecata ce au avuto dlui *Stolnicul Arghiri Cuza* cu Egumenul Mânăstirei sf. Ioan Zlataust pentru un loc numit a Huţunoaei.
7) *1784 Dechembrie 12.* Dania Stolnicului Arghiri Cuza prin care dă Mrei Dobrovăţului un loc cu căsuţă între *uliţa Străpezenească şi între uliţa fănăriei.*
8) *1790 Iunie 1.* Cartea divanului de giudecată ce au avut Porfirie Egumen Mrei Dobrovăţului cu dichiul Mrei sf. Ioan pentru un loc numit a Huţunoaei ce Mrea Dobrovăţului îl are dela Sardarul Arghiri Cuza.

www.dacoromanica.ro

9) *1790 Iunie 1.* Poronca departamentului ğudecătoresc către Vornicul de Poartă Costantin Stoicescu ca să cerceteze câte lemne sau perdut dela casa ce Mrea Dobrovăţului începuse a face la *uliţa fânăriei* din pricina Egumenului Mrei sf. Ioan Zlataust.

10) *1790 Iulie 13.* Cartea Logofeţiei mari către Vornicul de Poartă Constandin Pa'ul 'poronc'toare ca cercetând, să hotărască locul Mrei Dobrovăţul cei ari la *uliţa Străpezănească.*

11) *1793 Iunie 2,* Cartea divanului de ğiudecata ce au avut Porfirie Egumen Mre Dobrovăţul cu Egumenul Mrei sf. Ioan Zlataust pentru locul ce Mrea Dobrovăţul îl ave danie dela dlui Stolnicul Arghiri Cuza.

Aceste dovezi Mânăstirea Dobrovăţului înfăţişândule Cinstitului Divan giudecătoresc roagă ca pe a lor temeiu, să împuternicească stăpânirea Mrei asupra acelor locuri pe puterea pravelilor statornicite pentru acei ce nu urmează la vreme cu plata bezmănului.

1836 Noemvrie 9 zile

C. Dimitrievici Vechil.

Obs. Doc. de la LXIX — LXXVI sânt comunicate de Tr. Ichim.

LXXVII *7269 Mart (1761).* Mărturia hotarnică a unui loc domnesc, den sus despre Copou, dăruit de către Ioan Theodor Voevod lui Gheorghie biv vel Armaş.

Facem ştirea cu această mărturie hotarnică că den luminată poronca mării sale pre înnălţat domnului nostru Ioan Theodor V[oe]voda: ni au orănduit dumnealui Ioan Bogdan vel log[o]f[ă]t: ca să mergim la un loc al dumisale: Gheorghie biv vel armaş: care loc i l-au dat mărie-sa Vodă danile den locul domnescu alăturea cu locul dum[isale] stol[nicului] Costandin Răscanul pe den sus despre Copou, deci după poroncă mergând noi acolo am făcut stănjăn domnescu de: 8 palme, ş-am pus o piiatră hotar den sus de a dum. stol. alăturea cu drumul ce mergi la Copou ş-am măsurat latul locului tot alăturea cu drumul şi undi s-au înplinit: 8 stănjăni am pus piiatră hotar, şi de acolo drept la vale până în prăvalul locului spre Bahluiu şi s-au aflat lungul locului: 100 stănjăni ş-au pus piiatră hotar: şi de acolo drept în gios la capul locului pe de la vale până în locul dum. stol. s-au aflat stănjăni 8 şi am pus piiatră hotar: şi de acolo drept la dial alăturea cu locul dum. stol, până în pilatra ce s-au pus întăiu s-au aflat iar: 100: stănjăni: şi cu această măsură s-au încheiat şi s-au hotărăt cu stălpi: tot locul acesta al dum. Gheorghiie biv vel armaş şi după alegirea şi hotărârea ce am făcut am dat şi noi noi această mărturie hotarnică la mâna dum. armaşului cu pecetea Domnului pusă şi de noi iscălită.

let 7269 Mart 20

Chiriac Poroschi vornicu de portă [sic] (s)
Tanas Meleghi vor[nic] de portă.
Alexandru Haciul vornic de portă.

Observare.—In aceiaşi zi de 20 Martie, 7269 (1761), Ion Teodor Calimah Vodă întăreşte biv vel armaşului Gheorghe locul de la Copou, dăruit de Măria Sa şi hotărnicit de cei 3 vornici de poartă: Chiriac Poroschi, Tănasă Meleghi şi A. Haciul

---

www.dacoromanica.ro

LXXVIII. *1780 Oct. 21* (regest) Mărturie hotarnică a lui Ştefan Clogole vornic de poartă făcută din ordinul lui D. Muruz Voevod şi al marelui logofăt Vasile Razul asupra locului dela Copou „la margine oraşului laşii la câmpu din sus de biserica patruzeci de mucenici" al lui „Neculachi biv treti comis, ficior pit(arului) Gheorghie" care loc răposatului pitar i-a fost dat danie dela Ioan Theodor Voevod.

In aceasta nouă hotarnică se reproduce textul vechei hotarnici din 1761. Scrie Andrei biv izbaşa.

LXXIX. *1781 Noembrie 9.* Niculai biv 3-lea comis, vinde locul dela Copou lui C. Răşcanu biv vel spatar pentru 350 de lei.

Adecă eu Nicolae fiiul dum[isa]l[i]răposat[ului] pit[ar] Gheorghie, care mai gios mam iscălit, datam adevărat zapisul mieu la mâna dumisali Costandin Răşcanu biv vel spat[ar] precum să s[ă] ştie că eu de a mea bună voe, de nimeni silit nici asuprit, am vândut dumisali un loc de casă şi de grădină, care loc este din sus de biserica patruzeci de mucenici, care acest loc şi mie îmi este dat danie dè la părintele mieu dum/nealui] răposat pit[ar] Gheorghie şi dumisale părintelui mieu pitar Gheorghie încă i-au fost danie de la răposat Măriia sa Ioan Theodor V/oe/vod cu hrisov şi acest loc este lungul : o sută de stânjăni şi latul 50 stânjăni adică cinzeci de stânjăni, după cum şi hrisovul şi hotarnica arată pe largu starea locului, şi lungul şi latul, care locul acesta pe despre răsărit să hotăreşte cu locul dumisale spat Costandin Răşcanu. Deci dum. spat. Răşcanu să aibă a stăpâni acest mai sus numit loc cu bună pace şi nimeni din neamul mieu să nu aibă a să scula sau ai face dumisale nici o supărare, fiind că eu de a mea bună voe am vândut acest loc şi dum. mi-au făcut toată plata deplin la mânule mele şi am dat dumisale şi toate scrisorile ce am avut pe acest loc ; adică un hrisov di miluire di la măriia răposat Ioan Theodor Voivod din anul 7269 Mart 20 şi o hotarnică a trei vornici de poartă din anul 7269 Mart 20 şi altă hotarnică a altor vornici de poartă din anul 1780 Oc. 21, Deci să aibă dum. a stăpâni cu bună pace dumnealui şi fii dumisale şi nepoţii strănepoţii câţi dumnezeu i-ar dărui din neamul dumisale în veci şi pe aceast[ă] scrisoare a mea să aibă dumnealui a-şi face şi drease domneşti de întărîtură şi de stăpânire ; şi când s-au făcut aceast[ă] de bună voia mea vânzare şi zapis şi alţi boeri şi neguţitori şi alţii din megieşi, care mai gios s-au iscălit şi eu pintru mai mare credinţă m-am iscălit mai gios ca să-s[ă] creaz[ă].

1781 Noemv[rie] 9.

Niculai Gheorghiu 3 lea comis

(Isc. grecească şi alte iscălituri greceşti ale marturilor)

şi eu Cos[tan]d[i]n Stăncesc[u] am scris cu zisa dumisali Nicolai biv 3 comis.

LXXX. *1796 Feb. 23.* Dumitrachi Răşcanu stolnic, fiul răposatului C. Răşcanu vornic, vinde cumnatului său Dumitrachi stolnic, locurile sale dela Copou cu 2000 de lei.

Eu Dumitrachi Răşcanu stolnic fiu răposatului Costandin Răşcanu vornic, adiverez cu această scrisoare a-me la mâna dumisali cumnatului Dumitrachi stolnic, precum să să ştii că având eu un loc la patruzeci de sfinţi aice in târgu laşului, care loc mi-au fost rămas şi mii clironomii de la părintele meu, iar părintelui meu i-au fost danii, după cum şi hrisoavele arată, şi mai cumpărându şi părintele meu şi altu loc alături cu acesta de la fiiu răposatului pit(ar) Gheorghi (după cum zapis arată) care loc şi acesta tot danii au fost şi pit(arului) aceste doaă locuri ce sânt alături fiind şi o cas(ă)

www.dacoromanica.ro

cu livadă şi vii, de a me bună voi am vândut dum(isale) drept 2000 lei adecă doaă I (sic !) pe cari bani luându-i toţi de plin, i-am dat toate scrisorile la mâna dumisale şi de astăz înainte să aibă a stăpâni atât dum(nealu)i cât giupăneasa dumlui şi copii şi nepoţi şi strănepoţi şi să aibă dumlui a-şi face şi dresă domneşti şi la acastă vânzare fiind prin ştire a rudelor mele au şi iscălit. Iar când i s-ar întâmpla... a să scula cineva din rudele mele pretinderisându-l eu să aibu a răspunde şi pentru credinţă am iscălit atât eu cât si soţul meu. Dumitraş Răş(canu) stol(nic) adeverez.

Catinca Cant(a) ? Grigorie Răşcanu

Răşcanu văr vânzătorului Andrei Ho ban Stolnic 1796 Fev. 23

LXXXI. *1849 Feb. 24.* Copie Alecu Adam spatar vinde în numele cumnatului său V. Anghel titularnoi sovetnic din Basarabia, locul dela Copou „cuprins de grădina publică" eforiei oraşului Iaşi (Primăriei) cu 1250 galbeni.

Locul de la Copou cuprins de grădina publică în mărime de cincizăci stânjăni curmezişul şi una sută stânjăni lungul, ce răpos. părintele mieu Ianache Adam pah(a)r(nic) l-au avut cumpărat de la răpos. Iordache Răşcanu încă la anul 1827 cu act întărit supt No. 3704 de cărmuire oblastii Basarabiei şi pe care l-au trecut către cumnatul mieu duml. titulanoi sovetnic Vasile Anghel pameşcicul Besarabiei, pentru care au urmat giudecată de la întăia instanţie, până la domnescul dlvan, cu eforie oraşului Eşii, gios iscălitul după împuternicire ce am dela cumnatul mieu întărită de giudecătoria ţinutului Eşii secţia 1-a la No. 203, învoindu-mă cu domnul ministru al dreptăţii, precum docladul către cărmuitorul sfat înalt încuviinţat mărturiseşte, l-am lăsat în stăpânire eforiei oraşului Eşii cu preţ de una mie doă sute cinzăci galbeni blang N. 1250 pe care bani primindu-i i-am dat si eu toate acturile ce am avut pe acest loc încredinţate de cumnatul mieu şi dar de astăzi eforie oraşului rămâne în dreptate a stăpâni pomenitul loc pe temeiul acestue şi a documenturilor.

Anul una mie opt sute patruzăci şi noă—Febr. 24. Alecu Adam spat(ar).

(In verso) urmează rezumate ale cererilor adresate divanului de apel şi consulatului rusesc pentru întărirea vânzării. Reiese că Anghel era de mai mulţi ani în proces cu cârmuirea Moldovei şi că locul era averea soţiei lui Pulheria n. Adam.]

Note : Cu ajutorul documentelor de faţă se poate urmări curgerea proprietăţii grădinei publice pentru 162 de ani, începând cu donaţiunea din 1761, făcută grecului *Gheorghie fost mare armaş*, identic cu pitarul, al cărui fiu, *Neculai al 3-lea comis*, care nici nu ştia să iscălească româneşte, vinde în 1781 locul, în dimensiune de 100×50 stânjeni, lui *C. Râşcanu f. m. spatar*, care şi acesta avea un loc de danie alături cu cel cumpărat. Fiul acestuia, *stolnicul D. Râşcanu* vinde amândouă locurile în 1796 cumnatului său *Dumitrachi stolnicul* cu 2000 de lei. Se pare însă că locurile au fost răscumpărate de către *Iordachi Răşcanu* (vărul lui Dimitrie R [1]) căci în 1827 acesta vinde locul cumpărat de către C. Răşcanu lui *Ianache Adam* paharnic, care la rândul lui îl dă zestre fiicei sale *Pulheria* soţia lui V. Anghel. Urmează un lung proces cu *primăria* (*eforia*) *Iaşi* care se termină prin trecerea în 1849 a nudei proprietăţi a locului, (*posedat* de către primărie, care'l transformase în grădină publică) către primărie cu preţul de 1250 de galberi. Procesul va fi început cu prilejul primelor plantaţii, la începutul domniei lui M. Sturza (April 1834) când se zice a fost înfiinţată grădina publică, în care în Mai 1835 începuseră şi lucrările pentru ridicarea monumentului comemorativ [2])

1) Ghibănescu, Familia Râşcanu, Iaşi, 1915, Spiţa.
2) Arh. statului Iaşi, Tr. 1772, o. 2020, dos. 72.

www.dacoromanica.ro

Dintre persoanele cari stăpâniseră locul cele mai interesante sunt Râşcăneştii. *D. C. Râşcanu* (+ 1831) avu un rol social şi politic important în Basarabia, unde făcu parte din deputaţiunea omagială, compusă din 3 boieri trimisă în 1814 la Petersburg. In 1818 după organizarea *Oblastiei* Basarabiei, Guberniei de mai târziu, Râşcanu ajunse cel dintâi mareşal al nobilimei [1]) iar lui îi urmă în 1822 I. M. Sturza, tovarăşul său de deputăţie. C. Răşcanu era căsătorit cu Maria D. Sturza (+ 1832) şi avea moşiile: Visternicenii lângă Chişinău, Borosenii (Iaşi) Slobozia-Bubueştii (Orheiu) etc. El a lăsat numai un fiu Constantin mort fără urmaşi 1883 la Paris. [2]) Cumnatul lui D. Râşcanu, stolnicul Dumitrachi, al cărui nume de familie nu-mi este cunoscut, pare să fi fost soţul Sofiei C. Răşcanu, menţionată pe spiţa familiei.

Jordachi Râşcanu (+ 1828) văr primar cu Dimitrie, avu un rol politic şi mai pronunţat, făcând şi el parte dintr'o deputaţiune, cea din 1821, trimisă la Constantinopol cu scopul de a se cere Domnie pământeană. Turcofil încercat (între hârtiile lui s'au găsit numeroase certificate turceşti pentru servicii, mai ales de găzduire) el a ajuns mare vornic al politiei supt Vogoride şi al Ţării de Sus supt Ioniţă Sturza, noul domn pământean. Paşaportul turcesc ni'l descrie astfel în 1821: „Talie lungă, barbă căruntă, ochii albaştri" La Constantinopol era încartierat dimpreună cu vornicu Gh. Cuza „lângă harem". La Iaşi avea casele la Beilic, ca bezmânar al Sf. Ioan Zlataust, şi de aici cât şi din moşia sa Drăguşenii, Jud. Vaslui, avu primele raporturi cu călătorii turci, cari îi laudă patriotismul şi amabilitatea, precum şi în urma recomandaţiei lui Abdulah Salah fu numit vornic de Vogoride. El a fost căsătorit cu Paraschiva C. Lambrino şi a lăsat 4 copii, dintre cari cunoscutul «rebel» Teodor din domnia lui M. Sturza, care, se zice, ameninţase să vină cu Vasluenii «să calce Curtea şi să bată pe miniştri pe uliţă» [3]) *Ienache Adam* paharnic nu face parte din vechea familie Adam coborâtoare din Adam Luca, ci este dacă putem să credem pe Sion [4]) fiul croitorului Adam din Focşani, un protejat al medelniceresei Stamatin.

Familia *Anghel* e bine cnnoscută între nobilii Basarabiei şi descinde din C. Anghel, jicnicer în 1745. [5]) Doi fraţi din acest neam, (dintre care unul, Vasile, fost senator al României) au murit de curând la Chişinău, unde în somptuosul lor palat, fost al familiei Donici, găzduiseră în 1921 pe M. S. Regele.

Doc. de la LXXVII-LXXXI sânt comunicate de **Sever Zotta**

---

1) Din 25 Iunie 1818—4 Ian. 1822 (calindarul Chişinăului pe 1912) deci nu 1816 precum greşit se afirmă în Krupenski, scurtă privire asupra nob. rus. (ruseşte).

2) Ghibănescu l. c. XXXIX-XLIII şi spiţa.

3) Ibid. XLIV urm.

4) Arhondologia Moldovei, 12.

5) Documentele d-lui Paul Gore din Chişinău, dintre cari fac parte şi cele aici publicate. In aceiaşi colecţie se află şi un hrisov din 1784 Iulie prin care *A. C. Mavrocordat Voevod* (porecliţ Delibei) dăruieşte fiicei sale *Ralu* din locul domnesc lângă moşia Copou o bucată de loc alăturea cu cel al lui *C. Râşcanu biv vel spatar*, al lui *Paţa biv ispravnic de Curte* şi al copiilor răposatului *Manolachi Bogdan biv vel vornic* Locul se întindea până în Bahlui. Ralu Mavrocordat era din 1778 soţia marelui dragoman C. Moruzi (+ 1821) şi este străbunica Moruzeştilor din Vârful-Câmpului jud. Dorohoi, copii fostului prefect al Capitalei, „Kneazulni" Dimitrie, Manolachi Bogdan (+1778) este strămoşul Bogdăneştilor actuali,

www.dacoromanica.ro

B. Lucruri din Moldova

LXXXII. *6999 (1490) Oct. 16.* Ştefan vvd Moldovii întăreşte lui Negoe Orbescul şi ai săi satele Răspopii şi Ilieştii pe Soholul şi Căţeleştii pe Covurlui.

Мл(с)тїю [1]) бжїею мы Стефа(н) воевода г(с)п(д)рь земли мо(л)давскои зна менито чини(м) иссн(м) листо(м) наши(м) вѣсѣ(м) кто на не(м) оузри(т) или его чтѣчи ѡуслыши(т) оже тоти истн(н)ии наши слѣги | нѣгое ѡрбескоу(л) и бра(т) его кали(н) и братаничи н(х) дѧдко и вла(д) и сестра и(х) нѣгославъ сиве влада ѡрбескѣла жаловали есми и(х) ѡсобною нашею мл(с)тїю и дали и потврь | дили есми и(м) оу нашеи земли оу молдавскои и(х) правѧ ѡ(т)нина села на имѣ рѣспопи и иліецїи на соколѣи и кѣцелецїи на ковоурлѣи, тое вѣсе вышеписа(н)ное | да е(ст) и(м) ѡ(т) на(с) оурн(к) и съ вѣсе(м) доходѡ(м) имь равно и дѣте(м) ихъ и внѣчато(м) ихъ и прѣквнѣчато(м) и(х) и прѣцѣврѣтѡ(м) и(х) и вѣсемѣ родѣ и(х) кто съ и(м) нзбере(т) наближнїи непорѣшено николиже | на вѣкъ хотар (sic) ти(м) вышеписа(н)ни(м) сламь да е(ст) по старомѣ хотарѣ кѣда нзкѣва ѡживали. Я на то е(ст) вѣра г(сд)вамы вышеписа(н)наго мы Стефана воево(дї) и вѣра прѣквзлюбле | ни(х) снѡ(в) г(сд)вамы алеѯа(н)дра и богдана влада и вѣра боіар (sic) наши(х), вѣра пана дѣма, в. п. га(н)гѣра, в. п. Болдора дворника, в. п. хрѣмана, в. п. да(ж)кога, в. п. хѣдича, в. п. цепѣла, в. п. мѣшата хоти(н)ского, в. | п. микотѣ и п. рѣцеша паркалабы ѡ(т) нѣмца, в. п. чорторѡ(в)ского, в. п. секарѣ некогра(д)ского, в. п. динга, в. п. клѧнѣоу спѧтарѣ, в. п. исака вистѣрника, в. п. еремїѧ посте(л)ника, в. п. могила чашника, в. п. фрѣ(н)те(ни) сто(л)ника, в. п. Шандра комиса и вѣра оуси(х) Боіар (sic) наши(х) мо(л)давски(х) и велики(х) и мали(х). Я по наше(м) животѣ кто бѣде(т) г(с)п(д)рь нашеи земли ѡ(т) дѣтеи наши(х) или ѡ(т) нашего родѣ или па(к) коу(д) | кого бь нзбере(т) г(с)п(д)рь бити нашеи земли молдавскои то(т) би и(м) непорѣши(л) нашего данїѧ и потврѧж(д)енїѧ али би и(м) оутврѧди(л) и оукрѣпи(л) ва ноуже есми и(м) дали и потврѣдили за и(х) правѣю и вѣрнѣю слѣ(ш)боу и за цю е(ст) и(м) правѧ ѡ(т)нина. Я на болшѣю крѣпо(ст) и потврѣжденїе томѣ вѣсемѣ вышеписанномѣ велѣли есми нашемѣ вѣрномѣ панѣ тѣоутѣлѣ логофетѣ писати и нашѣ печа(т) привѣсити к семѣ листѣ нашемѣ. пи(с) Тодерь оу сѣчави вато ѕцζθ, ѡ(к) ѕі.

Traducere. Cu m'la lui Dumnezeu, Noi Ştefan voevod, Domn Ţăr'i Moldovii. Cu noscut facem şi cu această carte a noastră tuturor cari vor căta la dânsa sau o vor auzi cetindu-se, că pe aceste adevărate slugi ale noastre, Negoe Orbescul şi fratele său Căl'n şi nepoţii săi de frate, Deadco şi Vlad şi sora lor, Negoslava, fiii lui, Vlad Orbescul, le-am miluit cu osebita noastră milă şi le-am dat şi le-am întărit lor, în Ţara noastră a Moldovii, dreptele lor ocine, satele, anume *Răspopii* şi *Ilieştii pe Soholui* şi *Căţeleştii pe Covurlui*. Aceste mai sus scrise să le fie lor de la noi uric şi cu totvenitul, lor, asemenea şi copiilor lor şi nepoţilor lor şi strănepoţilor şi răstrănepoţilor lor şi întregului neam al lor, care li se va alege mai deaproape, nestricată nici odată în veac. Iar hotarul acestor mai sus scrise sate să fie după hotarul vechiu, pe unde din veac au trăit. Şi la aceasta este credinţa Domniei mele mai sus scrisului, Noi Ştefan voevod şi credinţa prea iubiţilor fii ai Domniei mele, Alexandru şi Bogdan Vlad şi credinţa boerilor noştri, credinţa panului Duma, c. p. Gangur, c. p. Boldor dvornic, c. d. Hrăman, c. p. Dajbog, c. p. Hudici; c. p. Ştefu1, c. p. Muşat de Hotin, c. p. Micotă şi a. p. Rateş, pârcălabi de Neamţ, c. p. Ciortorovschi, c. p. Secară de Roman, c. p. Dingă, c. p. Clănău spătar, c. p. Isac visternic, c. p. Eremia postelnic, c. p. Mo-

1), Literile puse în paranteză, în original sânt scrise deasupra rândului.

www.dacoromanica.ro

ghilă ciaşnic, c. p. Frunteş stolnic, c. o, Şandru comis şi credinţa tuturor boerilor noştri Moldoveni şi mari şi mici. Iar după viaţa noastră, cine va fi Domn Ţării noastre, din fii noştri, ori din neamul nostru, ori iarăşi ori pe cine Dumnezeu îl va alege să fie Domn Ţării noastre Moldovii, acesta să nu strice dania şi întăritura noastră, ci să li-o întăriască şi împuterniciască, pentru că li-am dat-o şi li-am întărit-o, pentru driapta şi credincioasa lor slujbă şi pentru că le este lor driaptă ocină. Şi pentru mai bună tărie şi împuternicire a tot ce am scris mai sus, am poruncit credinciosului nostru pan, Tăutului logofăt, să scrie şi să atârne pecetea noastră, la această carte a noastră. A scris Toader în Suceava. în anul 6999, Oc(tomvrie) 16.

Observaţii. Pergament f. fin ; pecetea lipseşte ; scrisoare foarte frumoasă.

Face parte din colecţia mea. Am şi o traducere, făcută de Ioan Stamate pitar, în Iaşi, la 1826, ghenar 6, care citeşte greşit data, 6979 în loc de 6999.

Satele pomenite în document : Răspopii, Ilieştii şi Căţelestii nu mai există în judeţul Covurlui, după Dicţionarul geografic al judeţului Covurlui şi Dicţionarul statistic al României, după recensământul din 1912 (Bucureşti, 1915). Răspopii erau însă în 1823, cf. Arhiva stat. Iaşi, tr. 1137, op, 1290, dos. 108.

Există însă apele : Suhului (slav. suhъ, uscat, sec) şi Covurlui.

LXXXIII *7005 (1496-1497)* Duma, Vlaşin şi Anghelina, nepoţi ai lui Alexe vând partea lor de ocina, a treia parte din Alecseşti, drept 70 zloţi tătăreşti, Anuştii şi Elisa tii, fetele Jurgii.

Suret di pe uric sirbăsc de la Stefan Vodă din vălet 7005 scris la Vasluiu.

Inştiinţă facem cu ačastă cart(e) a noastră tuturor cine pe dânsa va ceti şi va au(zi), că iată au vinitu înnainte noastră şi înnainte a(lor noştri boeri a ma)ri şi a mici a noastre slugi (Duma şi fratesău Vlaşin şi sora lor An)ghelina, fičori lughinii, nepoţi Alecsii, de a lor bună voe de nimea silit(i) nič asupriţ(i) au vândutu a lor driaptă moşie dintralor dreptu uricu a trie parte din satu di pe *Vilna*, anum(e) a trie parte din *Alecsăşti*. Ačasta au vânduto toată ace a trie parte fiktii (sic) Jurjii, Anuştii şi Elisaffii (sic) în 70 zloţ tătăreşti şi sau sculatu feteal(e) Jurgii, Anuşca şi Elisaftii şi au plătîtu toţ deplin acei mai sus scriş bani în mâ(nule) Dumii şi a frăţinesău lui Vlaşin şi a surorii lor Anghelina, fičorii lughinii, nepoţii Alecsii, denainte noastră şi dinainte ai noştri boeri. Şi noi văzind di a lor bună voe tocmală şi deplin(ă) plată si di la noi încă am datu şi am întăritu fetii Jurjii şi Anuşcâi şi Elisaffii (sic) pe ace a trie parte de satu ce scriem mai sus, ce este pe Vilna, a trie parte din (Alecsăşti)..... de la noi uricu cu totu vin(itul.....) strănepoţ.....es)te neclătită nici odânăoar(ă) în (vac).

«Acest suretu di pe sirbie lam scris eu Simion Chesco uricar, câtu sau pututu cunoaşti, fiind vechiu, la vălet 7256 (1747) Noem. 25».

Observaţii.

Acest suret este din colecţia mea. Este vorba de micul sat Alecsăşti, pe Vilna, din com. Borăşti, plasa Negreşti, jud. Vaslui. Are, după Dicţionarul statistic al României, Buc. 1915, 24 case şi 121 suflete.

Un alt sat Alecsăşti, în jud. Vaslui, a fost pe Dobrovăţ, v. doc. 1503, Oct. 6, la Bogdan, Doc. lui Ştefan II, 239.

Acest document complectează, în ce priveşte proprietatea în Alecseşti, pe cel din 1493, Martie 7, publicat de Bogdan, l. c. II, 14—15. Pentru vânzătorii şi cumpărătorii de care e vorba în suretul de faţă, vezi asemenea, pe lângă doc. din 1493, Mart 7 şi pe cel din 1495, Fevruarie 5 (Bogdan II, 70-71), în care e vorba tot de scoboritori din Alecsa şi din tatăl acestuia, Negrea. Unii din ei trăesc în Alecseşti şi Negreşti, în

www.dacoromanica.ro

jud. Vaslui, (la început Alecsestii făceau parte din hotarul Negreştilor: «acest sat, anume unde a fost casa lui Alecsa» : «a fost dat acest sat încă pan Negrea fiului său Alecsa» ; «hotarul acestui sat, după semnele, pe unde le-a pus încă pan Negrea»), alţii în Rizina «pe Nistru, la gura R'zinei...unde a fost Alecsa vataman...care s'a venit acest sat din ocina...lui pan Negrea» şi în Sinaşeuţi (tot pe Nistru şi tot din ocina panului Negrea). Amândouă aceste din urmă localităţi [1]) sânt şi azi în ţin. Orheiului.

Negrea, întemeietorul, pe la 1430, a satului Negreşti, de lângă Alecseşti, a avut, probabil, 4 copii: pe Mihul, Marîna, Alecsa şi X. Dintre aceştia, Alecsa, întemeietorul, pe la 1450, a satului Alecseşti, a avut 5 copii : Rabotă, Sora, Giurgiu, Pântea şi Juga (aceştia 3 de pe urmă morţi, la 1493)' Iuga are copii pe Vlaşin, Duma şi Anghelina, aceştia 2 de pe urmă, pon eniţi numai în suretul de faţă, iar Giurgiu are pe Anuşca şi Elisafta.

Dintr'un urmaş, necunoscut, al lui Mihul, frate lui Alecsa, se trag: Luca, Nechita, Coste şi Toader, aceşti doi de pe urmă vestiţi diaci ai lu' Ştefan cel Mare.

LXXXIV. *7101 (1593) Iuni 24.* Gligore Răul de Răspopi îşi dă partea de ocină din Răspopi şi şi din Hărăţi lui Zbere din Gloseni, căci el rămâind dator pentru nişte miere lui Cozma din Condreşti, Zbere îi dăduse un cal, să să plătiască de datorie.

Eu Gligor(e) Răul [2]) de Răspopi schim (sic) şi mărtorisesco [3]) co cesto zapis al miu com meu (sic) dat parte de ocenx a me din *Răspopi* Zbere | din *Gioseni* pentru... a mau plătito de o datorie ce | amo rămaso dator de neşti miere Cozme din *Condreşti* co 12 polo | boce de mire (sic) cemu fosto loato de la Cozma de pe bo..mne (sic) | şira de ţino(tul) *Lăpoşnxi*, ce miu dat un cal derepto 15 telere (sic) de mau plătit de la Cozma | şi eu iamo da(t) parte me de ocenx din Răspopi şi din Hărăţi | denainte parcxlabolo(i) Mirei şi Peche şi Şoche | şi Drace şi Proşde şi Gliga şi Toader şi denainte molţi omeni buni...

v(let 7101, iuni 24.

Proşde ; az Mire ; Peche ; Şoche ; Drace ; com a schis(sic) popa. .sa ; Gliga, Toader.

(Original românesc, pe hârtie, scrisoare urîtă, face parte din colecţia mea).

LXXXV. *7148 (1639-1640), în Suceavă.* Vasilie, Sava ş. a. vând un loc al lor din hotarul Nemericenilor lui Ilie şi Gheorghiţă Şeptelici, drept 20 galbeni.

Adică noi satul Securiceni, Vasilie şi Sava, Nicolai, în (alb) Sava Cârstea, Toader Hilip, Cozma, Mănăilă şi alţi oameni, mărturisim cu scrisoare noastră cum de nime nevoiţ nici asupriţ, ce de a noastră bună voia am vândut un loc al nostru ce au fostu mai

---

1). Oficial: Rezina şi Ciniceuţi, poporul însă pronunţă Răzâna şi Şânşăuţ, după comunicările ce mi le dau elevii basarabeni Trinfănciuc, de la Şcoala Normală „V. Lupu", din Iaşi, de loc din ţinutul Orheiului.

2). Cuvintele terminate în consonantă, ca: zapis, al, dat, din etc, au în original consonanta scrisă deasupra cuvântului.

3). Caracteristic documentului este o în loc de u. Cf. acelaş lucru: Arhiva soc. şt. Iaşi I (1889), 248-249, din 7100 (1592) Mart 15 : loi (=lui); mărtorisesco ; acesto ; precom ; locol ; ğupânuloi etc.; Ghib. Sur. X, (toate din Drăguşeni, Vaslui) 10. 7094, Aug. 15 (1586); 11, 7095, Mart 15 (1587), aici şi: 10 talere; pg. 11-12, 7100, Iulie 15 (1592) ; pg. 12-13. 7104, Ghen. 12 (1596); Bianu, Doc. rom. pg. 4-5, 7106, Iunie 20 (1598), din jud. Neamţ; pg. 10, 7115, Aug. 20 (1607), din Săcueni, Roman, etc. N. Iorga, Doc. Bistriţa I, pg. 1, document din sec. XVI.

www.dacoromanica.ro

de mult acestu loc din hotarul Nemernicenilor şi *sau fostu făcut o moarte de om pre acel loc.* Deci *Nemernicenii sau lepădat atunce de acel loc, iar noi am plătit ace moarte de om şi am luat ace bucată de loc* ce au fost de hotarul Nemernicenilor, după aceia noi acmu am vândut acel loc lui Ilie Şeptelici şi lui Gheorghiţă Şeptelici drept: 20 de galbini bani buni.

Hotarul acestui loc este înpregiurul vâlceli, înpregiurul locului este vâlceaoa, ca să le fie lor driaptă ocină şi moşie şi cuconilor lor şi nepoţilor şi nime dintru ficiorii noştrii ca să naibă a să amestica, sau din nepoţii noştri la această adivărată a noastră vânzare.

Şi întocmala noastră fostau Oniul Şoltuzul cu 12: pârgari din Sučavă şi Toader Băiceanul şi Istrate Zbera şi Toader şi Gligoraşco Lucoč şi Savin şi Nechifor Vătămanul din Bosance şi Costantin din Ruseni şi Nistor Vătămanul din Rusi şi Ţigan vătămanul din Tătăraş şi Gheorghie vătăman din Ipoteşti şi Ştefan din Buneşti şi mulţi oameni buni şi pre mai mare credinţă niam pus peceţile, ca să să ştie, întračastă scrisoare a noastră. în Sučavă 7148

Vasilie Sava şi alţi.

(Din Cond. Mitr. Mold. 1818, II, 830).

LXXXVI. *7199 (1690) Noemv 20.* Izvod de moşii ce niau rămas de la părintele nostru dumnialui Enachie Medelniceriul şi de la maica noastră Irina, precum niam învoit noi fraţii de liam împărţit pre frat să s(ă) ştie.

Lunganii, Dăjănii, Bogdăneştii şi casăle din Lungani [1]) sau dat lui Toader fratelui elui mai mic, căci el altă parte nau luat de la părinţii noştri.

Iurghicenii sau dat lui Dumitraşco cămăraşul toate părţile, căci nici el parte nau avut de la părinţii noştri şi au primit şi un cal, care cal sau dat dreptu 63 lei *la Dumitraşco Vodă*, după moarte părintelui nostru, care cal au fostu rămăşiţă nenii, din *cai čau fostu rânduiţ de triaba Hanului.*

Părţile din *Obrijăni* [1]), care liau cumpărat părinţii noştri de la Buhuşoae, liau dat surorii noastre Saftei sulgeroae, când o au măritat Aceste părţi au rămas surorii noastre date de părinţii noştri.

Pleşeştii de la Sučavă şi părţile de la Bulbucani, cu Dăniţănii au rămas împărţitoare preste toţi fraţii să să facă trei părţi, o parte lui Dumitraşco cămăraşului, a doaoă parte surorii noastre Saftii sulgeroae, a triia parte fratelui nostru lui Toader postelnicul. Aşijderile niam învoit noi fraţii şi eu Dumitraşco cămăraşul am făcut schimbătură cu sorumă sulgeroae Safta şi miau dat a triia parte ce i sau venit din Pleşeşti şi eu iam dat dumisale a triia parte ce mi sau venit din Bulbucani. Deci în Bulbucani va ţine dumniaei Sulgeroae doao părţi şi Toader a triia parte, iar în Pleşeşti va ţânè cămăraşul Dumitraşco doao părţi şi Toader a triia parte, iar sulgeroae va ţine 2 părţi din toate părţile din Bulbucani şi din Dănuţăni.

5 fălci de vii din *Miroslava* [1]) doao fălci sau dat cămăraşului, din ğos, cu o falce ce iau dat mână, iar trei fălci am dat lui Toader postelnicul.

3 fălci de vii din Gânca, 2 fălci sau dat sulgeriului fără o falce ce iau dat mână cu crama, iar via (loc gol) au rămas a lui Dumitraşco şi a lui Toader postelnic.

Casăle din laş sau dat lui Toader postelnicul, căci niam învoit de aiure, iar locul

---

1). Sat. din Cârligătura.
1). Lângă laşi.

www.dacoromanica.ro

să ne fie cu Dumitrasco cămăraşul, iar sulgeroae să nu să amestice la acestu loc, căci iau dat părinţii noştri casăle de la Ursul a Dumitrii cu locul ce i sau venit.

Iar pentru partea lui Toader postelnicul cei sau venit a triia parte la Pleşeşti la Suceav(ă) niam invoit cu fratile cămăraşul şi iam dat şi partea me să fie a dumisale a cămăraşului pentru parte din moara ce am luat eu a cămăraşului. Iar pentru *moară din Ceir din gos de Cerdac cei la Balica*[1]) find dată de părinţii noştri gumătate de moară surorii noastre sulgeroae zestre, iar gumătate de vad ce rămâne a lui Dumitraşco şi a lui Toader partea niam invoit noi fraţi amândoi, şi o am vândut dumisale sulgeriului, şi dumnialui să cheltuiască să facă moară, şi să fie moara toată a dumisale şi noi navem nici o triabă, sau parte la moară. Şi eu Toader pentru bani ce am luatu de la sulgeriul de giumătate de moară, parte cămăraşului iam dat eu partea mea din Pleşeşti ce mi sau venit a triia parte lui Dumitraşco cămăraşului şi eu la Pleşeşti triabă să naibu: şi eu Dumitraşco cămăraşul încă am priimit aşe, şi la moară să naibu triabă, ce să fie toată moara a sulgeriului.

Iar din vite şi din stupi ce mi sau venit partea mea, am lăsat tot lui Toader, pentru căci niam învoit noi fraţii să navem a mai gâlcevi.

Iar pentru ţigani carii ne sântu danie de la Domni, iam lăsat mai preurmă neînpărţiţ dacă să vor căuta dir sile, săi înpărţim în trei parţi pre fraţ.

Iar locul cel de prisacă din Branişte, sau lăsat cămăraşului, căci iau fostu dată de părinţii noştri.

Iar pentru 2 : locuri de prisacă ces piste codru la Mirceşti, un loc sau dat cămăraşului, cel din vale, iar cel din dial sau dat lui Toader postelnicul, fără un loc de prisacă ćau dat părinţii noştri dumisale sulgeroaei zestre, când sau măritat, iar un loc de prisacă ce lau făcut părinţil noştri în pădure cu zemnic şi o livadă cei între prisăci, am lăsat să ne fie înpărţitoare lui Dumitraşco şi lui Toader acestor doi fraţi.

7199 Noemv. 20

Timuş vel Sulger iscal. Dumitraşco Cămăraş iscal. Toader postelnic iscal şi alţi. (ibid. 875-876).

LXXXVII. *7220 (1712) lunie 10.* Nicolai Alexandru vvd. Mold. dă scuteli Sf. Mitropolii Mold. pentru satul Bosancli, de la Suceava.

Noi Nicolai Alexandru Voevod cu mila lui Dmnezeu Domnu ţării Moldavii.

Scriem Domnia mea la boeri şi la toţi slujitorii carii veţi îmbla cu toate slujbile. şi poroncile a domniei mele la ţinutul Sucevii şi la târgu la Sučava, vă facem ştire tuturor pentru Sfnta Mitropolie a ţărli noastre a Moldavii.

Socotind domnia mea, că mai denainte vreme, avè sate cu vecini şi poslušnici, pentru slujba şi poslušanie sfntei Mitropolii, iar acum *fiind ţara la mare scăpăčune şi râsipă din savistia nepreitoriului, precum iaste vederat întru toţi.*

Şi pentru ca să nu să râsipască oamenii sfntei Mitropolii, domnia me am socotit pentru satul sfntei Mitropolii, anume Bosancii de la Sučavă de iam tocmit cu rupta, ca să de pre anu acei oameni dintracel sat: 6 čferturi şi la un čfert să de câte 46 : ughi care fac piste tot 230 ug întrun anu şi la aceşti bani să fie şi poslušnicii sfintei mitropolii ot Sučavă ; şi zlotaşii nici odinioară să nu între între dânşii şi săş dea ei banii la vreme čfertului lor la mâna sfinţii sale părintelui Mitropolitului şi sfinţie sa săi trimaţă la vistiria, iar de altile de toate să fie în pace.

---

1). Frumoasa din Iaşi.

www.dacoromanica.ro

Aşijdirele şi pentru desetina de stupi şi goştina de oi şi de mascuri ¦să naibă triabă goştinarii de ţară. nici la oamenii de la Bosancii, nici la poslușnicii mitropolii care mai sus scriem. Ce pre câte bucate vor avè ei a lor drepte, stupi, oi, mascuri, acestu venit lam ertat domnia mea ca să aibă al lua sfinţie sa părintele mitropolitul, ca să fie de ağutor la sfânta mitropolie precum scrie şi la uricul cel vechiu ce are sfânta mitroplie de la bătrânul Costandin Cantemir vvod. Aşijdirele întraceşti oameni să nu între nici un feli de globnici, nici şugubinari, nici pârcălabi de acel ţinut nici vornicii de Sučavă, şi nici ai ğudeca, nici ai certa nime să nu să amestice la dânşii, cei va giudeca şii va certa pre cei vinovaţi sfinţie sa părintele *după obicei ceau făcut domnii cei bătrâni*, iar alţii nime să nu să amestice. *Fără cât de să va întâmpla să să facă între dânşii moarte de om, au furtişag, atunce să va socoti cu divanul domnesc.*

Pentru aceia dumniavostră boeri, şi toţi slujitorii, măcar de veţi înbla cu scrisoare la cél ţinut, sau pe tabla din vistirie, sau fie cu ce feli de socoteli ce ar eşi pre alţii, întrunimică nici la unile să nui amesticaţi pre aceşti oameni ; nici bucatile lor pentru alţii să nu le trageţi, căci domnia me iam osebit de altă ţară, fără cât ei şor plăti banii lor pe ĕfertu pe cum sau legat mai sus.

Iară cine liar face vreun val piste tocmala lor, acela de mare certare va fi de la domnia me.

Intru aceia şi în urma noastră pre carile va milui Dumnezeu cu domnia ţării noastre a Moldavii, poftim să naibă a strica aceasta întăritură, ce să aibă a da şi a întări, aceasta scriem. Insă la această ruptă sau socotit să fie numai 260 de oameni cu poslușnici.

7220 lunie 10
întru a doua domnie

Io Nicolai Vvoda
(Ibid. 859—860).

LXXXVIII. *7238 (1729) Dechemv. 18.* Diata Mitropolitului Moldovii Gheorghie [1]

Smeritul Gheorghie, cu mila lui Dumnezău, arhiepiscop şi Mitropolit Moldovii căutând şi socotind că ni sau apropiat şi noaă *ţenchiul* vieţii noastre, făcutam ačastă încredinţată şi adevărată diiată a noastră, cu socotită socotială, din ostenelele noaştre, din tinereţă, niam câştigat câteceva bucate din *stupşori* şi dintralte *fărâme*, care stupi avem, osăbit de stupii Mitropolii, 300 de stupi. Am socotit şi am lăsat svintii Mitropolii 100 de stupi şi 50 de stupi am dat svintii mănăstiri Bistriţii, căci *când am eşit de la mănastire Bistriţii de am luat episcopia*, am fost luat 50 de stupi cu mine şi acmu trebueşti săi dăm înapoi. Aşijdire 50 de stupi ii dăruesc *mănăstirii Niamţului, căci mie postrigul de acolo.* Doaăzăci de stupi ii dăruesc mănăstirii Besăricanilor săm(i) facă sărindar. Şi 20 stupi mănăstirii Pângăraţâlor iarăş săm(i) facă sărindar. Iară pentru 60 de stupi, ce mai rămân, de or trăi, iar să fie a svintii Mitropolii. Aşijdire patru boi, patru vaci şi patru epe, din bucatele mele dăruesc mănăstirii Niamţului, ca să mă pomeniască la svântul jărtevnic. Aşijdire patru boi, patru vaci şi patru epe dăruesc mănăstirii Bistriţii, iar din bucatele mele, ca să mă pomeniască la svântul jărtevnic. Aşijdire la mănăstire la Besăricani, iarăş dăruesc doi boi, doao vaci şi doao epe, ca să mă pomeniască la svântul jărtevnic.

Iară alte bucate, vaci, boi, epe, precum scrie izvodul, ce ar mai trece vor rămânè toate a svintii Mitropolii.

Aşijdire mai am 230 de oi, din copilăriia me, făcute acestei am socotit de liam

1). A păstorit între 1723, 4—1730 (?), N. Iorga Ist. bis. rom. II, 336.

www.dacoromanica.ro

dăruit niamului mieu, nepoţâlor miei şi nepoatelor să şi le împartă ei, căci şi eu de la dânşii multă slujbă am avut. Aşijdire şi pentru 6 pogoane şi giumătate de vie lucrate ce sânt în ţânutul Tutovii, în gura Berhecului, *la Greci* care liam cumpărat pe drepţi banii miei, iar nu pe a Mitropolii şi liam ingrădit împreğur şi liam lucrat cu multă cheltuială, am socotit şi liam dat danie svintii Mitropolii. Aşijdire şi pentru 3 pogoane de vie, *de la Odobeşti*, care au fost cumpărate de răpăosatul Ghedeon mitropolitul, de la Ghiorghiţă pitarîul, aceste iarăş să rămâe a svintii Mitropolii. Iară pentru 5 pogoane de vie ce sânt tot întracè ogradă, care sânt cumpărate pe drepţi banii mei, de la popa Panhilie, fiind păragini, iar nu pre banii Mitropoliei, aceste am socotit şi liam dat danie slugii noastre lui Iftimie, căci multă slujbă am avut de la dânsul din copilăriia lui şi cu nemică nu lam mai socotit.

Aşijdire şi pentru 2 pogoane de vie, ce sânt la *Spărieţi* şi un pogon şi 3 *certe* de vii, ce sânt la *Drăguşeni*, care sânt lângă *Răcăciuni*, care acele vii din pajâşti şi din ţălină liam făcut cu driaptă cheltuiala noastră, încă când *am fost episcop la Roman*, aceste am socotit şi liam dat danie nepotului mieu lui Costachi. Aşijdire şi pentru 3 sate: *Ungurașii* şi *Dracsineştii* şi *Negoeştii*, ce sânt la ţânutul (loc gol), care liau fost neguţat răpăosatul Ghedeon[1]) şi tâmplânduisă moarte, nau fost apucat să de banii şi încă au fost luat şi bani cu camătă şi am plătit tot noi acei bani şi camătă şi am făcut acolo şi un hăleşteu din pajâşte, cu multă cheltuială şi liam înplut şi de peşte. Deci aceste sate am socotit şi liam dat danie iarăş svintii Mitropolii. Aşijdire şi pentru un sat de la Sučavă, anume Nemercenii [=Nemernicenii], *cu bisărică de piiatră* şi cu temelie, cu pivniţă de piiatră, care ğumătate de sat lam cumpărat de la Silioniasă şi ğumătate de la Negoiţă Ciudin, amândoao părţâle în 500 de lei, aceste iarăş liam dat svintii Mitropolii. Aşijdire şi pentru un hăleşteu, ce să chiamă *Strâmbul, pe vale Capiştii armeneşti*, cu tot hotarul Strâmbului împreğur, care lam cumpărat acel iazu neezât pe drepţi banii noştri 170 lei, de la Ştefan Eni logoft. şi de la Şeptelici şi lam ezit cu multă cheltuială şi lam înplut de peşte, acela încă lam dat danie svintii Mitropolii.

Iară pentru bani de ar zice cineva că eu am strânsu sau am avut bani, eu puiu martur pe Domnul Dumnezău că mai mult de 300 de lei nu am. Şi am socotit să fie 100 lei cheltuiala morţii şi 100 lei *paminţâle* şi 100 lei pentru 10 sărindare. Iară cine şar bucura să nu ţie în samă ačastă diiată a noastră ca sămi ia grija şi paminţâle şi ar stricao, pre acela săl strice Dumnezău, cum sar îndura şi să nul erte Dumnezău.

Gheorghie Mitropolit. 7238, Dechemv. 18.

(Ibid. 836-837).

LXXVIX., *7238 (1729) Dechem. 24.* Diata Mitropolitului Cheorghii al Moldovii.

Smeritul Gheorghii Mitropolit Moldavii.

Facem ştire cu ačastă carte încredinţată şi adiverită mărturie noastră la mâna Mitropolii. Precum din mila lui Dumnezău, şi noi aflându-ne în stepena arhierii, şi la acest scaun a mitropolii nevoituniam cum am putut, ca să nu ne aflăm cu nemică mulţămitori (sic) Sfintii Mitropolii. Trecând şi noi pintra častă uşă ca să vază cei čor vini în urma noastră măcar cau fost şi *sânt aceste vremi înţi şi grele.*

Pintru ostenelele noastre lasatam Mitropolii 2 sacosă şi 2 stihare şi 2 omoahoră şi 3 pitrahile şi o mitră frumoasă şi 3 părechi năracliţă şi o nebederniţă, şi 12 minei moschiceşti, cu 2 trioade, şi liturghii cenovnice de toate trebele arhiereşti. Şi alte cărţi

1). A păstorit între 1708—1723.

www.dacoromanica.ro

care nu sau mai pomenit. Aceste am dat 300 lei, *de leam cumparat de la Moscovă*; 7 pungi de bani a răposatului Ghedeon ce au fost dator la Turci toate leam plătit eu care zapisăle sânt faţă şi nau ramas Mitropolie nici cun ban.

Trii s[illegible]e din ţânutul Niamţului pe vale Orbecului, anume: Ungurașii şi Dragsineştii şi Negoeştii, carile liau fost neguţat răpousatul Ghedeon şi tămplânduisă moarte nau fost apucat să de banii deplin şi încă şi acei ce iau dat iau fost luat cu *camătă de la Turci*. Care iam plătit iarăş eu cum ara'ă zapisăle cu camăta lor. Şi am făcut acolo şi un hăleşteu din pajişte cu multă cheltuială şi lam înplut de peşte.

Deci aceste sate liam dat Sfintii Mitropolii.

Aşijdire şi pentru sat de la Sučavă anume Nimercenii cu bisărică de piatră şi cu temelie şi pivniţă de piatră, ca'e giumătate de sat lam cumpărat dela Silioniasă, şi giumătate de la Ciudin, amândoaă părţâle *in 500 de lei*. Aceste iarăş *liam dat sfinti* Mitropolii. Aşijdire şi pentru hăleşteu ce să chiamă Strâmbul pe *vale Capeşti armeneşti* cu tot hotarul Strâmbului înpreğur. Care lam cumpărat acel iazu ne ezât pe drepţi banii noştri 170 de lei de la Ştefan Eni Logofăt şi de la Şeptelici şi lam ezit cu multă cheltuială si lam înplut de peşte. Acesta încă lam dat danie Sfintii Mitropolii. Aşijdire şi pentru 6 pogoane de vie şi giumătate lucrate, ce sânt în ţânutul Tutovii, în gura Berheĉului la Greci, care liam cumpărat pe drepţi bani ai miei (sic), iar nu pe a Mitropolii şi liam îngrădit înpregiur şi liam lu rat cu multă cheltuială. Am dat iarăş danie sfntii Mitropolii osăbit de cai, epe boi, vaci, biholi, stupi şi alte pojâjii ce sor afla la ačastă casă, toate le lăsăm sfntii Mitropolii, osăbit de ce am făcut diiată de am dat pe la sfntile mânăstire ca să ne pomeniască şi a slugi ce niau slujât pe cum arată diiata noastră. Iar care niar strica diiată lăcomindu la acele ce am făcut parte sufletului nostru din ostenîala noastră să fie neertat de Domnul Dumnezău care au făcut ceriul şi pământul şi de smirenie noastră afurisât şi anaftima. 7238, Dechemv. 24.

Gheorghii Mitropolit Moldavii.

(Ibid. 838—839)

XC. *1786 Noemvri.* Alexandru Mavrocordat vvd. dă unele mili şi scutelI descendenţilor d'n Tăutul cel bătrân.

Io Alexandru Ioan Mavrocordat vvd. boji. milst. gpodar z. Moldavscoi.

Să face ştire prin acest hrisov a Domniei mele pentru Ioan Tăutul cu fraţii să Vasâlie, Gheorghie şi Costache, fečorii lui Sâmion Tăutul | čau fost vornic de Sučavă, carii prin jaloba ce au dat către Domnieme au arătat că din vechiu *stare niamului lor curge din Tăutul ce au | fost vel logft. şi din întâmplările vremilor căzind niamul lor la scăpăciune, au ramas înstreinaţ din râniduiala niamurilor* şi părăsiţ | de domneştile mili, rugândusă ca să fie cuprinşi şi agiutoriţ cu oareşcare mila Domniei mele. A cărora arătări şI ru | găminte după cercetare adiverinduse, atât din scrisori vechi ce au pentru moşii şi mai ales din arătările acest credinčos boeriul Dom | niei mele Dum(lu)i Teodor Balş vel vor. că să trage cu adivărat niamul lor din vechi din Tăutul ce au fost vel logft, şi mai vârtos că şi tatul acestor | de mai sus numiţi au slujit trebuinţilor pământului acestuia la vremi trecute, cum şi însuş aceştie asămine sau aflat şi să află slujind. Pentru aceiia şi Domnieme nam trecut cu videre rugăminţelor şi iată făcând milă cu dânşii hotărîm prin hrisovul | acesta, ca după cum pâră acum nau fost supăraţ cu dăjdi sau cu alte poronci şi angarii şi de acum înainte şi în toată vreme | să fie apăraţ, atât de dăjdii de visterie, cum şi de toate a'te oricefel de angarii vor fi asupra altor orice stări de oameni | nici dregătorii ţân(u)turilor să nui poată rândui la poronci,

www.dacoromanica.ro

Şi deosăbit mai făcând Domnie me milă cu dânşii şi pentru toate buca | tele lor. ce vor ave, adică stupi şi sfini [1]), vin ce vor face din adivărate viile lor şi oi, să fie scutite la vreme slujbilor | visteriei, nici un ban să nu plătiască desătină, vădrărit şi goştină. Numai şi ei după mila ce am făcut Domnieme cu dânşii, să feriască a nu | numi bucate streine a altora supt numile lor, ca să le scutiască cu chip de vicleşug, căci dovedinduse o urmare a lor viclianâ | ca ačasta, atunce nu numai să plătiască în doit după hotărîre ponturilor slujbilor, ce încă să fie lipsiţ şi de mila ačasta. Aşijdere şi peniru optu liuzi, oameni streini aduş de piste hotar dintraltă ţară, pentru slujba casălor sale, carii fiind | adiveriţ de către dregători că sânt streini şi nau fost nici odată birnici, intracest pământ, să fie scutiţ şi apăraţ, atât | de bir cum şi de alte angarii, oricâte vor fi asupra altor lăcuitori. Deci poroncim Domnie me atât dregătorîlor de pe la | ţân(u)turi i altor boeri slujbaş cum şi slujbaşilor desetnici, vădrari şi goştinari, de către toţ să urmezi păzinduse întocma | după hotărîre hrisovului, care sau întărit cu al noastră domniască iscălitură şi pecete. Poftim Domnieme şi pe cei din amila | lui Dumnezău aleşi şi rânduiţ Domni la ačastă ţară în urma noastră, să nu strice ceste puţini miluiri, ce mai vârtos adăogând | să întăriască. Pentru al Domniilor sale večnica pomenire. Scrisusau hrisovul acesta la scaunul Domnii meli în oraş | laşii, întru čadintăi Domnii a noastră la Moldavie, în anul al doile. 1786, Noemvri.

Observaţie. E scris pe hârtie, frumos. Cam acelaş cuprins au şi doc. din 1792, Avgust 19 şi 1794, Noemv. 12.

Documentele de la LXXXII şi până la XC sânt comunicate de

Mihai Costăchescu

XCI. *7105 (1593) Mart 22.* Ieremia Vodă Movilă răscumpără cu 300 lei de la măn. Galata vili date în tărle de Petru Vodă Schiopul.

Facem înştiinţari printracest hrisov al nostru pentru adevărat şi slăvit Bogdan Donovacovici, târgovăţ din Leov, čau vinit înnainte noastră, şi înnainte a tuturor boerilor noştri Moldoveneşti, a mari şi a mici, cu mulţi marturi şi megieşi ai săi Munteni şi Armeni din Sučav(a) cu mari jalobă jăluindusă noœî şi aşa zicând că *în zilele când au fostu Despot Vodă' pentru multă gâlčav(ă) şi tulburari, şi amestecari şi nepăčuiri şi adesi primininri a domnilor Moldovii, čau fost atuncea în ţara Moldovii, de vremi ce dispre o parte era Alecsandru Vodă, cu Turcii şi cu Tatarii, iar dispre altă parte sau fost sculat Dumitraşco Vişneveţki şi cu Cazacii, iar dispre a trie parte au fost Tomşa Vodă cu ţara Moldovei, iar dispre a patra parte au fost Despot Vodă cu Ungurii şi Nemţii în cetate Sucevii,* atunce tatăsău Drăgan Dănovac târgoveţul Sucevii, văzind atâte nepăčiluiri şi tulburări şi amestecări ce era atuncea în pământul Moldovii sau rădicat cu toată averea sa şi au eşit din pământul Moldovii la ţara leşască, şi sau aşăzat la târgul şi cetate Leovul, iar casa şi vii şi fânaţă şi prisăci şi toate altele au rămas de dânsul în pământul Moldovii, şi au fost luati domneşti, zicând oarecine că ar fi luat atuncea cu dânsul câţiva bani domneşti, şi de atuncea din časul acela, čau eşit tatăsău Drăgan Dănovac, până în časul acesta au fost toate domneşti, şi au umblat din mână în mână, şi au jăluit şi au plâns înnainte noastră că au fost tatânisău şi lui mare năpasti şi mari strânbatati precum şi toţi marturii lui, atât Muntenii cât şi Armenii din Sučavă, oameni buni şi bătrâni, cari lau ştiut pre dânsul cu un glas cu giurământ căzindu, aşijderea au măr-

1). Porci.

www.dacoromanica.ro

turisit noꙋî că acel lucru nau fost ce iau fost lui năpaste. Deĕ Domnie mea şi cu toţi boerii noştri dacă am văzut aşa mari jalobă ; şi aşa mari mărturii. mam milostivit, şi am întors acelui adevărat şi slăvit de mai sus scris Bogdan Donovacoviţ târgovăţul den Leov, casa lui ce este în Sučavă *pe uliţa ce mare armeniască între Avram cel bătrân şi între Ivanis Kirca.* Aşijderea şi un loc de cramă în Târgovişte, ce esti între crama lui Simion Armeanul şi între Fancşa cel bătrân. Aşijderea şi loc de trii dugheni, una cari esti între Marcu, iară una la capul dughenilor mănăstirii Armeneşti, ci o ţin ĕoclii, şi aşijderea am dat şam întorsu lui a lui drepti fânaţi, un fânaţ, cari esti între fânaţile armeneşti, cari esti la un cap cu fânaţile Zahariceştilor, iar alt fânaţ cari esti supt dial la fântână Şi aşijdere am dat şam întorsu lui a lui prisacă ce esti supt mănăstire Prea sfintii născătoari de Dumnezău, doꙋ vaduri ce sânt între aceiaşi vali supt prisaca lui. Şi aşijdirea am dat şi am întorsu lui şasă fălci de vii de la Cotnariu cu cramă şi pivniţă patru fălci la Copcii iar doî fălci în preajma lor la capul piscului pe cela dial, între viia lui Manoli şi între vie lui Vartela Arman, cari aceli vii de mai sus scrisă cu cramă, şi cu pivniţe liau fost vândut mai înainte răpoosatul domnu Petru Vodă Simii vameşului drept 1200 aspri, *iar după moarte Simii Vameşului iarăşi acela răpoosat Petru Vodă au fost dat aceli vii cu cramă şi pivniţi mănăstirii sale de noꙋî zidita Galata din Eşi şa fost scris şi în scrisorile târgului Cotnariului.* Pentru aceia dacă am aflat noi că esti lui în strâmbătati şi cu năpasti şi sânt a lui drepti ocini, *Domnie mea am dat acei mănăstire de mai sus scris Gălata trii sute taleri, din visterie noastră ca sŏş cumperi alte vii în locul acelora,* ca să fie şi pomenire răpoosatului Petru Vodă deplin, şi să fie şi pentru sănătate şi spăsenie sufletului domnii meli, iar aceli de mai sus scrisă şasă fălci de vii de Cotnariu şi cu cramă şi pivniţi, cari au fost a tatânisău lui Drăgan Donovac târgovăţul şi neguţitorul din Sučav(ă) şi casa care esti în Sučavă pe uliţa cea mari armenească, şi fânaţ şi prisacă şi vaduri şi dughiană şi cramă care esti în Târgovişte, am dat şi am întors şi am întărit acelui de mai sus scris adevărat şi slăvit Bogdan Donovacovič ca să fie lui ocini şi moşii neruşeit şi neclatit în veci, lui şi fiĕorilor lui, nepoţilor şi strănepoţilor, şi a tot niamul ce să va alegi mai aproapi. Spre ačasta iaste însuşi credinţa domnii meli Irimiia Movilă Voevod, şi credinţa svatului nostru, dohovnicesc preaosvinţiia sa Ghiorghii Movilă arhiepiscop Sucevii şi a toată ţara Moldovii. şi Agafton episcop Romanului şi Amfilohie Episcopul Rădăuţului şi credinţa boerilor noştri dum. Nistor Urechi vornic de ţara de ğos, şi dum. *Grigori Crăčun* vornic de ţara de sus şi dum. *Gheorghi* părcălab Hotinului, şi dum. *Golăiaş* părcălab Niamţului, şi dum, *Simion* portar Sucevii, şi dum. *Drăgan* post. şi dum. *Nicoară Bantaş* spătar, şi dum. *Dimitrie Barnoschi* pah. şi dum. *Caraghizle* stolnic, şi dum. *Simion* vist. şi dum. *Opreа* comis, iar după a noastră viiaţă cine va fi domnu ţării aceştia, să nu să strice a noastră danie şi întăritură, ce mai vârtos să de şi să întăriască, de vremi ce şi domniia mea am dat, şi am întărit acelui adivărat şi slăvit Bogdan Donovacoviţ, târgovăţul Leovului, acel de mai sus scris, casăli cari sânt în Sučavă pe uliţa mari armeniască, şi fânaţ, şi prisacă, şi vaduri, şi dugheni şi crama cari esti în Târgovişte, şi, aceli şasă fălci de vii în Cotnar şi cu crama şi cu pivniţi cari sânt drepte a lui ocini şi moşii, pentru mai mari credinţa şi întăritura acelor de mai sus scris(e), am poroncit cinstit şi credinčos boeriului nostru dum. *Lupul Stroici* vel logofăt să scrie şi a noastră pečete cătră ačastă adevărată însămnată carte a noastră să o legi.

„şi eu Andreiu diiac za divan am scris acest suret aseminea.

www.dacoromanica.ro

XCII. *7213 (1705) Iunie 8 Iaşi.* Antioh Cantemir Vodă acordă privilegiu şi scutiri de dări la 2 preuţi şi 2 diaconi de la câte 2 biserici armeneşti din Iaşi.

Ис Антіѡх. Костантин воевода Божію Мілостію господарь земли Молдавскои Scriem domniia me la boiari şi la toţi slujitorii carii veţi îmbla orl hie cu ci fei di slujbi a domnii meli aice în târgu în аш facim şt(i)ri tuturor pentru doi priuţi şi doi diiaconi ce sântu la доѡ besărici armenişti aici în târgu în аш carii au obicei ca toţi ca toţi (sic) priuţii di aici di аш ce sintu pe la besăricili creştineşti să nu dea nemic nici zloţi nici lei nici taliri nici la fân nici la ghiaţĭ, nici la gunoi nici la alte dări şi angherii la nimic câte ori hi pre alţi aici în târgu în аш şi s şi s(sic) fee in paci de deseatina de stupi şi de gorştina de mascuri [*sters şi camănă cojocărească*] nime nici un val să nuli facă ci de toate să aibă scutiali precum au şl alţi priuţi de pe la besearicili moldovineşti nici să aibă a li duci turci sau tătari sau alţi oamini streini la casăle lor nici aşternuturile lor să nu le ia la Turci sau la Tătari nici soltuz sau pârgari la casăli lor să nu li fac(ă) nicî un *zulum*, ce di toati să li de paci precum le scriu cărţili şi de la alţi domni čau fost mainté de noi ca cini *liri* faci cât di puţin vâl peste cari domnii miali voi hi de mari certari di la domniia me întralt chip na hi.

u las lt 7213 luni 8.

„camăna să plătiască după obicéiu"

l. p. gospod. mici în tuş roş.

Ис Antioh Costantin Voevod cap de bou,

Антіох Костантин воевод

Neculai Cerchez

XCIII. *7216 (1707) Noembrie 18 Iaşi.* Mihai Racoviţa Voda întăreşte privilegiile a 3 preuţi şi 3 diaconi de la celi 2 biserici armeneşti din Iaşi.

Ис Mihai Răcoviţ Voevod bj mlstiu gspdıь zemli Moldavscoi.

Scriem domniia mia la boiari şi la toţi slujitorii carii îmblaţi ori cu ce fал de slujbe a domnii miali aicia în târgu în аш facem şt(i)re tuturor pentru trii preuţi şi trii diaconi ce sintu la доаѫ besărici armeneşti aicia în târgu în аşi carii au obiciaiu ca toţ preuţii de aicia de laşi, ce sintu pre la besăricili creştineşti, să nu dea nemica nici zloţ, nici lei nici taleri nici la fân nici la ghiaţ, nici la gunoiu nici la alte dări şi angherii la nemică câte şari hi pre alţii aicea în târgu în laşi şi s hie în paci de desiatină de stupi şi de gorştin(ă) de mascuri şi de camănă cojocăriască nime nici un val să nu le fac(ă) ce toate să aibă scutial(ă) cum au şi alţi preuţi di pre la besărici moldoveneşti nici să aibă a li duci Turci sau Tatari sau alţi oameni streini la cas(ă)le lor făr voia lor nici aşternuturile lor să nu le ia la Turci sau la Tătari nicj soltuzul sau pârgari la cas(ă)le lor să nu li fac(ă) nici un *zulum* ce de toate să li dea paci precum le scriu cărţili şi de la alţi domni čau fostu mainte de noi că cini liari faci ori cât de puţin val mai mult peste cartia domnii miali bini să ştie că unii ca aciia de mare certare vor hi de la domniia me şi întralt chip nu va hi.

u las lt 7216 Noev. 18

l. p. domneşti mici + Anghel

„Ис Mihail Răcoviţa Voevod.

---

www.dacoromanica.ro

XCIV. *7219 (1710) Dec. 18 Iaşi.* D. Cantemir întăreşte aceleaşi privilegii la 3 preuţi şi 3 diaconi de la cele 2 biserici armeneşti.

+ Dimitrie Cantemir Voevod bjieiu milstiiu gspdarꙋ zemli Moldavscoi, scriem la boiari şi la toţi slujitorii carii veţi îmbla ori cu cia fial de slujbe domneşti aicia în târg în Iaşi facem şt(i)rea tuturor pentru trei preaoţi, şi trei diiaconi ce sintu la 2 besiaric armianeşti aici în târgu în Iaşi şi carii au obiceaiu ca toţi preaoţii, ce sintu în Iaşi, prea la besearicile moldoveneşti să nu dea niemcâ. nici zloţi nici lei, nici taleri, nice la fân, nice la ghiaţă, nicea la gunoiu nici la alte dări, şi angherii, la nemică, câte şar hi pre alţii aicia în Iasi (ѧшь) şi să fie în pace de deseatin de stupi, şi de gorştină de mascuri şi de camâna cojocăriască nimea nici un val să nu le facă ce de toate să aibă scutială pe cum au şi alţi preaoţi (пρєаѡц) de prea la besiaricile Moldoveneşti, nici să aibă a le duce turci, sau tatari, sau alţi oameni streini la casele lor făr de voe lor nici aşternuturili lor să nu li ia la Turci, sau la Tatari, nici soltuzul sau pârgari, la caseli lor să nu li facă nice un zulum ce de toate să l(e) dia pace precum le scriu cărţile şi de la alţi luminaţi şi răpăosaţi domni čau fostu mainte de noi că cini liar face val ori cât de puţin. peste carte noastră, unii ca aciia vor fi de mare certari de la noi întraltu chip na hi. toe pişem.

u Ias lt 7219 Dec. 18

Dimitrie K. Voevoda l. p. mici + Axinte uricar

XCV. *7235 (1727) Avgust 17 Iaşi.* Gr. Ghica întăreşte privilegiile la 5 preuţi şi 1 diacon de la cele 2 biserici armeneşti din Iaşi.

+ Ꙗѡ Grigorie Ghica Voevoda bojiiu mlstiiu gspdrꙋ zemli Moldavscoi scriem domnie me la boiari şi la toţi slujitorii carii veţi imbla ori fiꙋ cu ce fel de slujbe a domnii meli aicia în târgu în Iaş facem ştire tuturor pentru 5 preuţi şi un diacon ce sintu la 2 besiarici armeneşti aice în târgu în laş şi carii au obiceaiu că toţi preuţii ce sintu în laş pre la bisiaricili moldoveneşti să nu de nemică nič zloţi nice lei nič taleri nice la fân nice la ghiaţă, nič la gunoiu nič la alte dări şi angării nice la unile câte şar hi pe alţii aice în târgu în laş şi să fie în pace şi de camăna cojocăriască nime nici un val să nu le facă ce de toate să aibă scutială precum au şi alţi preuţi de pre la besiaricile moldoveneşti şi la casăle lor nime să naibă a le duce turci sau tatar(i) sau alţi oamini streini fără voe lor nice aşternuturil(i) lor să nu le ia uşiarii la Turci sau la Tătar(i) nice şoltuzul sau pârgarii la casăle lor să nu le facă nič un *zulum* ce de toate să le de paci precum le scriu cărţile şi de la alţi luminaţi domni čau fostu mainte de noi că cine sari ispiti a le face ori cât de puţin val peste carte domnii meli unii ca aciia vor fi de mare certare de la domniia me întraltu chip na hi, ačasta scriem.

u Ias vleto 7235 Av. 17

Ꙗѡ Grigore Ghica Voevod pervago gspdstva

l. p. mici domneşti

l. r. cap de bou

r. 1726 + Vasile Buhăescul

XCVI. *7243 (1735) Iuni 7.* Gr. Ghica Vodă în pricina dintre călugării de la *Sf.* Ilie şi Armenii Suceavă.

Copia vidimata.

Noi Grigorie Ghica Vvoda bojiiu milostiiu gospodar zemli Moldavscoi scriem

www.dacoromanica.ro

domniia mea la boeri noştri dmsale Vasili Başotă vornicul de Sučava, şi Septelici stolnic i Toader Bădiiţa biv vornic vă facem ştire că viind aicea armenii din Sučava niau jeluit pentru *călugării di la Stii Ilie* zicând că le împresoară *moşia ci are mănăstirea lor arminiască nefiindule lor dresele aice în ţară*, care moşie ziseră că iaste hotărâtă din vechime vreme şi să ştiu şi semnile locului *dară aemu au adus din ţara Unguriască uricul moşii aceia* care pe largu arată toate hotarăle moşii şi poftinduvă armenii pre voi ca să le luaţi sama cu călugării de Sftii Ilie, şi să le cetiţi uricul ci arată armenii, în care răspundu semnile locului, şi di să întind călugării a ţinea mai multu piste semnele uricului să mergeţi acolo să socotiţi, luînd sama cu bună dreptate, şi să îndreptaţi moşia mănăstirii armeneşti, precum a fi mai cu dreptul, şi precum veţi îndrepta să faceţi şi mărturie, iar neputândule alege acolo şi trăgândusă la divan să le puneţi zi şi să le poronciţi la ziua aceia ca să să afle aicea la divan şi cum poroncim aşa să urmaţi şi să avem ştire, ačasta scriem.

It, 7243 luni 7

l. p. d.
procit vel logofăt
Copia vidimată e colaţionată în 6 Febr. 1833.

XCVII. *7257 (1749) Iuli 20 (Iaşi)* Judecarea unui abuz administrativ al ispravnicului de Roman

Ifrim aprodul au venit înnainte noastră şi niau aratat o luminată carte al mării tale de volnicie din let 7257 luli 13 cu care au mersu la ispravnicu de Roman şi după jaloba şi zapisul čau dat Ion stoler asupra dumisali is. de Roman că având pricină cun Vasile Mesirarmian di acolo, au mersu la ispravnicul şi nau vrut săl judece, ce lau ţinut închis 11 zile, pe strâmbătate, şi după poroncă au adus Ifrim aprod pe Antoh(i) vechilul is. de Roman şi pe Vasile arm(an) înpreună şi cu carte ispravneculuí din 19 zile a lunii aceştie în cari înştiinţaz(ă) pe Mărie ta, că la lunii 25 au mersu la dum acestu Ion teslariul şi cu Toader herghelegiul, şi cu Vasile Mesir arman de şau cerşut ğud(e)cat(ă) pentru o cas(ă) čau tocmit arman cu zapis de la Oct. 22 cu Ion teslar şi cu alţi tovarăşi ai lor, să o facă ei, cu tot lemnul lor, drept 40 lei, legându-să chizaşi unul de alt, săi gătească cas(a) la Sâmpetru, şi liau dat şi 33 lei 3 pot(ronici) 3 bani, şi ei casa nau mai făcuto. la care arată că fiind faţă acest Ion teslar şi cu alt tovarăş a lor anume Toader (dres din *Mihalachi*) tocmala şi zapisul şi banii čau luat nau tăgăduit numai au răspunsu cau apucat de au scos ei o samă de lemn, iar alt lemnu fugând tovarăşii lui au rămas şi după zisele lor au trimis undi era lemnul cel scos şi lau preţăluit drept 23 lei 1 pot. 1 ban şi prinzânduli banii în sam(ă) de pe lemnu şi rămâind ei să de armanului 10 lei 2 potr(onici) iau închis până sau aşezat cu armanul şi pe judecată au dat şi carte de judecat(ă) la arman arătând toată pricina pre larg la care cetindus(ă) şi carte de judecata is. am socotit că bine iau judecat is, deč fiind faţ(ă) şi Ion teslar, nemică altă nau avut ce să răspunză, numai au zis că iau făcut strâmbătate is. căci iau dat numai pe dânşii platnič cu acei 10 lei şi banii tovarăşilor iau luat cari au fugit. Pentru cari din vremi că ei cu toţii sau legat in zapis chizaşi unul de altul, hotărâm să plătiască Ion stoler şi cu Toader Herghelegiul *şi cu Mihalachi brat Ion stoler* (adaos pe margine) şi ei când or găsi pe tovarăşii lor cu giudecată săş ia banii, iar pentru cau jăluit rău Ion stoler, după zapis čau dat să s pedepsască cu pravila şi *să de şi čobotele aprodului*, şi să plătească şi cheltuiala şi toată

www.dacoromanica.ro

paguba armanului čau avut aducândul de la alişverişul luĭ acum la vreme ca ačasta, cât sa dovedi că sau păgubit.

Toader Jora vel logofăt. let 7257 luli 20,
Iordachi Costachi vel clucer za vel gramatic.
Ursulescu Toader jicnicer. trecut de Ştefan.

XCVIII. *7265 Ghenar 10 (1757). Iaşi.* Boerescul 12 zile pe an.

+ Iω Costandin Mihaĭl Gehan Racoviţ Voevoda. bojiiu milostiiu gospodaru zemli Moldavscoi, detam carte domnii mele, rugătorilor domnii meali părinţilor călugari de la Sfnta mănăstiri Slatina, să fie volnici cu carte domnii meale a stăpâni moşiile mănăstirii, Satul *Făcuţii* ce iaste pe Sârca, în ţinutul Hârlăului şi satul *Ber(ĕ)voeştii* pe Săret la ocolul Botoşenilor, şi satul *Răreńce peste Prut la ţinutul Cernăuţului* aceste moşii să le stăpâniască numiţii călugări cu tot vinitul lor şi cu toată slujba oamenilor carei vor fi şezând pe moşii aceste luânduş di la dânşii atâta zăčuială moşiilor din toate sămănăturile čar ave şi din priseci cu stupi şi din fânaţuri *cât şi lucrul de boerescu care esti običnuit cu testamenturi domneşti 12 zile pe an, oricâte 2 lei bani să de pentru lucru şi aşa să fie plătiţi*, iară de sari arata vrunii nesupuşi cărţii domnii mele, poruncim domniia mea dumilorvoastre ispravnici de la aceste ţinuturi, să înpliniţi de la dânşii şĭ să le faceţi zaptu supuindui ca să nu fie împotrivitori nici să ne mai vie jalobă că naţ vrut să împliniţi, întralt chip să nu fie.

„şi satul Stălineşti 7265 luna Ghenar 10.
pe Săret ot Sučav.» (la p, domneşti)
Iω Kω. MX. ĮIX. PK. ĸ. ĸ.
1753
«pentru boirescul oamenilor», Čap de bou-pasere
făcut vel logofăt.

XCIX. *1767 luli 8.* Protimisis şi dreptul de răscumpărare fără perimare.

Iω Grigorii Ioan Calimah Vvod bojiiu milostiiu gospodaru Zămli Moldavscoi facim ştire cu ačastă carte a domnii mele de ğudecată că la divan înnaĭnte domnii mele, şi a tot sfatul nostru, sau ğudecat de faţa Ioniţă sân Hagi Mane arman, cu Iordachi şi Tanas(ă) ficorii lui Vasăli Tănas(ă) jic(nicer), jăluind numitul arman, că tatăl său Mane armanu, au avut *aice în Eşi la podul vechiu*, o casă cu locul ei şi o cărčmă cu pivniţa di piiatră, şi murind tatăl său, au rămas pe sama mumii sale, şi a unui frate a lui anumi Sandul, şi acel frate a lui au vândut lui Vasâle Tanas(ă) jic atât casa cât şi pivniţa, şi cărčma, şi eu fiindu frati mai mic, şi *fiind dus în ţara leşască nam ştiut nimic de vânzare*, pe urmă viind aice, am găsit lucrurile aceste vândute, la jic, Vasăle Tanas şi au cerut dreptate ca să aibă voia să răscumpere, fiind că nau fost aice când sau vândut moşie părintelui său. Sau întrebat pe fičorii jicniceriului Vasăli Tanas, ce au să să răspundă, ei întăi au arătat anaforà de ğudecată, a dum. veliţilor boeri, întru care scrie, cum că măcar că nau fostu aice în ţară, Ioniţă arman, la vânzare. dar trecând — ani, de când au cumpărat jic. Vasăli pără acum, şi Ioniţi Arman de când au venit în ţară sânt 6 ani şi nau vrut să răscumpere au socotit că nare dreptate să răscumpere acum şi lau dat rămas pe arman, fiind că obiceiul ţărăi nu iaste ca când vra fieşte cine să răscumpere moşie trecând vreme multă la mijloc *care ačasta este lucru ştiut că nu o zice, pentru acei ce nu sânt faţă la vânzare moşii, şi nau voia să răs-*

8*

www.dacoromanica.ro

cumpere, ce o zice pentru acei ce prăvăscu, cu ochi, vânzindus(ă) moşie nu vor să iscăliască nici vor să întoarcă banii, şi acelora nu li s(ă) dă voia să răscumpere, au mai răspunsu Iordachi şi Tanas(ă) cum că acestu Ioniţ(ă) arman după ce au vinit din ţara leşască sau înştiinţat că au cumpărat părintele lor, casa şi cărcima, de la mumăsa Aniţa, fimee lui Hagi Mane arman şi di la fiĉorul ei Sandul. şi iau prăvit pe dânsâi stăpânind şi nau zis nimic pără acum, şi încă mai pe urmă, sângur Ioniţi arman, au priimit, di sau iscălit, şi el în zapisul de vânzare, precum sau văzut de faţă la divan, iar acum fiind pus, la căi de alţii, cere iarăş să răscumpere, şi nar ave dreptate să răscumpere fiind iscălit. Au mai răspunsu iarăş Ioniţ arman mărturisând adivărul, cum çă au iscălit în zapis, dar sau fost învoit cu Iordachi şi Tanas(ă), fiĉorii lui Vasăli jic. ca săi de 50 lei şi bucurândus(ă) la acei 50 lei sau iscălit, iar acum nu vor săi de bani şi nevoind săi de bani, pentru aceia să scoală di cere să răscumpere. Sau întrebat pe copii jic. Vasăli, di au făgăduit căi vor da 50 lei şi pentru căci nu iau dat şi ei au arătat adivărul cum că sau făgăduit acei bani dar nu iau dat, temându s(ă) ca luând banii apoi să s(ă) rădice de iznoav(ă) să ĉară ğudecată, i sau zis lui Ioniţă armanul cum că di iaste şi acmu mulţămit cu acei 50 lei, precum întâi când sau priimit di sau iscălit la zapisul vânzării, şi el sângur au mărturisât că este priimit, ce dar luând domnie me sama cu amărunt, după dreptate aşa am ğudecat, de vremi că Ioniţi armanul, măcar că trecus(ă) vreme la mijloc de când sau făcut vânzare, şi păr acum, dar fiind că nau fost aice în ţar(ă) când sau vândut moşiile aceste, cu dreptate era să răscumpere moşie părinţască, dar de vremi că sângur au priimit cu voia lui şi au iscălit în zapis, mulţămindus(ă) cu acei 50 lei ce au făcut tocmală, am hotărât domnie me, să de copii lui Vasăli Tanasă jic. aceşti bani lui Ioniţă arman, după tocmala ce au avut çari sau şi dat şi săş stăpânească casăli cu tot locul lor şi cu cărĉma, şi p'mniţa în veci cu bună pace, după cum liau cumpărat neavând nici odată vreo supărare, di cătră Ioniţă armanu sau dispre alţii, ce să stăpânîască în veci şi de ăcasta pără să nu s(ă) mai părască, ăcasta înştiinţăm.

It 1767 Iuli 6

I. p. d. în tuş roş capul de bou, 2 lei

Ис Григорїе Калимах воєвода.

procit vel logofăt

în dos: „carte mării sale Grigorie Calimah Vodă pentru giudecata ce au avut fii jic. Vasile Tănaşii cu Ioniţă arman pentru o casă i pivniţ de piatră.

C. *1768 Iulie 8.* Jurământul fruntaşilor Armeni pentru ţintirimul bisericilor.

Din luminată poronca prea înălţat domnului nostru, mărie sa Grigorie Ioan Calimah V(oe)vod: mau rânduit dum: Lupul Balş vel logofăt: cu ţidula dum: după hotărâre anaforalii Mării Sale lui Vodă, ca să luim pe Toader Toros staroste şi pe Neculaiu Mindi.igiu şi pe Ladi armeni, sei ducem în biserica lor din capul cizmării, şi săi băgăm în biserică, să giuri la locul cei rânduit de ruga lor, şi să giuri pe aceste ponturi cu cuvinte moldoveneşti, întâiu că pe locul bisericii lor nau scrisori; al doile că cât esti locul îngrădit al bisericii esti drept locul ţintirimului bisericii lor, al triile că nici din moş, nici din părinţii lor nau auzit nici ştiu cau inpresurat cu ţintirimul bisericii lor, loc de a m.ânăstirii Dancului şi ducându-i în biserica lor, f'ind faţă, şi egumen Irimii ot Dancul cu preuţii săi aî mănăstirii Dancului, deĉi aceşti numiţi fruntaşi din armeni acei mai bătrâni, cu un înfricoşat giurământ pe obiceiu lor au ğurat pe acesti

www.dacoromanica.ro

ponturi de mai sus arătati şi precum au ğurat, am făcut şi noi ačasta mărturii la mâna lor întru cari niam iscălit şi pentru credinţa am pus şi pecete porţii gspod.

l. p. porţii gospod din 1767 cu iniţialele п. ч. a прц 1767, 1768, Iuli 8.
Alexandru Haciul vornic de poartă.
Vasilachi Stărce vornic de poartă.
Neculaiu vornic de poartă.

note armeneşti:

Cl. *1768 Iulie 30 Iaşi.* Gr. I. Calimah Vodă opreşte pe dichiul Mitocului de la Suceava de a dijmui pe Armeni de pe locurile Episcopiei Armeneşti.

Copia vidimata.

Iω Grigorie Ioan Calimah Vvod. bojiiu milostiiu hospodar zemli Moldavscoi, cinstiţi şl credinčoşi boerii domnii mele dumisale Ştefan Sturza biv vel ban şi Dumitrach i biv vel sluger ispravnicii de ţânut Sucevii ; vă facem ştire că domnii meli au jeluit toţi armenii, din Sučava că de pe *locurile Episcopiei armineşti di pe hotarul mitocului di la Sučavă* ci au cărţi gspd. di la Duca Vodă şi de la Antoni Rusăt Vodă, ci le hotărăsc să nui învăluiască nime, pentru dejmi, cari până acum nau fost supăraţi, iar acum dichiul sau sculat de li ia di a zece de pe acel loc, şi le bate văcarii pentru care cerşind dreptul, iată că va scriem dumilorvoastre ispravnici văzind cartea domnii meali. să nu îngăduiţi pe dichiul a le lua armenilor dijmă de pe acel loc ce le scriu cărţile gspod. şi de lea fi şi luat, să le dei înapoi, şi la sorocu ce i sau pus dichiului să vie la divan pentru pricina locului, ci are că să giudice cu armenii, atunce după çum li să va hotări de la divan, şi pentru ačasta pricină aşa vor urma. ačasta scriem.

1768 Iulie 30

prócitoh vel logofát
Copia vidimată este collaţionată în 6 Febr. 1833.

Cll. *7277 Mai.* Zapis de ucenicie.

Adică eu Simion Roman Căučan făcutam zapisul meu la cinstita mâna dmsale ğupânului Ioniţ Cafigiu precum să s ştie că iam dat un copil din trupul miu ca săl crască şi săl slujască după putinţă, şi dumnalui săş fac poman cu dânsul după slujba lui, şi eu să nu fiu volnicu al lua de la mâna dumsale până a fi om de vârstă di însurat şi pentru ačasta întâmplândus să nu mă ţin eu de cuvântu după cum scriu mai sus şi tâmplândus a mergi la vreo ğudecat să nu mis ţie iń sam făr cât cum scrii în zapis şi pentru credinţa mam pus degitul.

+ Eu Simion Roman Căucian. It 7277 Mai.
Ion Ursulescu martur.
am scris cu zisa lui, Eu Toader sin Iordachi mam tâmplat la tocmală.
+ Eu Mihăilă Nichifor mam tâmplat.

Clll. *1768 seq.* Note din o condică de moşie a lui Ioniţă Gafencu (Dolheni Fălciu).

Datoriia ci am la uni alţii.
[2 dimirlii făină la vite, 2 covăţali mazere Noemv, 30].

www.dacoromanica.ro

120 lei am dat la 4 oameni din Vlădeni cu zapis să aducă grâu din ţara Ieşasc ă let 1771 Dek. 30.

1 Andronachi Cătana Fevr. 19.

5.69 am dat lui David fără zapis. 1772 Ghenar 1.

200.— tij lui săm cumperi marfă pęč lui este la mini.

40.— lui And(r)ii Pulan cu zapis esti (la mini).

13.— Cucului cu zapis câte 5 bani lui pe lună pân la Sântoader 1772 Ghenar 10.

3.— Ţiganului de la Balş pân la lăsatu săcului săm facă 4 potcoave. ghenar 30.

3.— galbeni am luat din 200 lei čam dat la David.

10.— par. Andrei butnar făr 5 lei 21 parale ce scrii dincolo. Febr. 19.

fila 32 (a). Datorii ce am.

2 lei Hutulii ocă 30. 1771.

4 „ lui Ion olar čuntului Noem. 1.

5 „ lui Andoni făr zapis pâr la Sântoader săm facă o părechi cibote cu toate ali lui, caldare pân la lăsatul săcului săm dubască 3 chei.

15 oc lăn făr 50 dram. am dat lui Ştefan. luni 7.

1771 čam dat prisacarilor.

3 lei lui Ştefan Gori. Mai 10.

3 „ lui Miron moşniagul. Mai 15.

4 „ lui Pavăl cu o dimerlii grâu. Mai 30.

2 „ 6 parale tij lui Miron cu 10 par bani şi 2 păr. păpuşoi. 1 lucru herului de plug. 6 parale. luni 12.

4 lei tij lui Ştefan Oct. 28.

2 „ Pavăl tij în mâna Anii.

2 „ tij lui Miron iam scos Noev. 25.

(13 stupi miare), boi de la prapurcic.

•Andrei Butnar 31 par. luat de la Toader Vlas. 17 = 1 = 10310. (?)

1771 datorii ci am să eu.

Andrii butnar Apr- 16 iam dat 3 lei 17 par.

Miron prisecar iam dat Mart 1 3 —

Negru Vodă ot Uriceni iam dat Mart 2, 1 pr.

Toader Catana de pe goştin la Chei 1. 27.

Andrunachi Sân Catana iam dat la lit 1770 luli 2, 1 leu.

Andrii blănar cu zapis de 3 ani. 20 lei.

Grecu nostru iam dat la Mart 15. 10 lei.

la *Capitalam* am de pe goştin a 11 oi. 38 lei,

tij la el o dimerlie grâu i am dat Fevr 2. 1 leu.

tij la el eu sânt dator 2 oc(ă) horilca.

Egumenu de la Zagavei 4 dimerlii grâu 4 lei.

Grecu nostru 4 dimerlii grâu iam dat 4 lei.

Gorgan ţigan de pe pol pele bătuta ce iam dat Nov. 15 2 lei.

Vechil ţigan bani iam dat Mai 16. 10 parale.

Vasile Hutul iam dat lei 10.

Axinte zăt Vlas de pe popuşoi 20 parali.

Toader Vlas de pe vin iară toat socoteala 20 parale.

fila 33 (b)

Datorii ce am 1769 April 5.

111 bani la Nene din datorie ce vechi.

www.dacoromanica.ro

30 « peşti la Florii.
45 « oloiu o ocă pol.
1 leu o părechi scări de şe, un sac orzu 3 pătrări.
1 leu 65 o părechi ciboti. Oct. 10.
1 « la temnicu.

4.51

1769; oamenii ci îi am tocmiţi cu sănbrii şi făr. zapise să s ştie 10 lei un cojoc toată sâmbria lui Tăraboiu intru un an. 9 lei 30 par, au luat o manta i bernevici 1 cojoc. Nov. 15.

87 demerlii de a mele sau găsit în groapa lui Andrei Mălaiubun 1769. Dek. 3 am tocmit pe Alexandru la oi cu sănbrie de acum şi pân la sfete Gheorghi. 5 lei şi 4 coţi sucman şi 2 chei de oai 5 lei şau luat din mâna me.

21 parale am dat lui Andrii Butnar la plata cibotilor luli 22.
21 parale Andrii Butnar au rămas din socotială.
4 lei tij iam dat făr zapis lui Butnar Andrei.
1 leu tij lui la lăsatu săcului 1771 Dek. 30
(fila 34 (a) ci am cheltuit cu adusu vinului de la Eş. 1767 Dek. 15.
2 lei 60 bani cu polobocu dintăi.
3 « 60 polobocu al doile Dek 15.
7 « 60 10 vedre vin lipsă la 2 poloboace de la Eş pân sau aşezat pe căpătăi.

13 60
90 tij cărăuşului havalele-drumului.
Tocmala čam avut cu cărăuşii 1768.
13 lei 60 bani Vasile Cărăuş buti.
14 « — Moise bute.
6 « 30 Costandin poloboc 3:17.
17 « 15 celui de pe urmă.

50 105
2 30

53 015 la cărăuşi.
95 105 la vin la bute şi alte avalele vădrăritu,

148 110 (sic)
11 — cheluiala me, mă ţine vinu pân în Eş.

159 110. fac peste tot cheltuiţi la vin čam făcut la Necoreşti.
di pi čară.
2 lei 20 b. intăi.
3 « 90 al doile pe oc.
114 mama pol oc 5 dram.
1 60 nene 1 ocă.
3 114 sântu la Toader

12 78 de pe 2 oca 250 dram.
3 lei 17 par am dat lui Andrii butnar.
fila 34 (b)
1767 Nov. cele čam mai dat lui Panaite.
1 leu 66 bani şalvarii.
21 şau dres sarica de au dreso.

1 « 87

www.dacoromanica.ro

6 dat la Botoşani sau luat pepteni. Nov 24.
čam cheltuit cu vinul 1768 Oct. 15.
13 lei 20 parale arvon pe vin.
1 leu 20 „ cărăuşului celui dentâi Vasili Oct. 15 în 2 rânduri.
— 16 „ 2 putini cercu'tu o bute.
14 lei 20 „ lui Moisi cărăuş ot Chičorogaru Oct. 17.
6 „ 10 „ lui Dumitru cărăuş.
3 „ — — cercuitu 2 buţi 10 par Lupului la schimbatu sucmanului.
12 « 20 « la ţidule lui Ştefan 90
21 « 25 « lui Ioniţă 170.
22 « 26 « lui Dumitru 176 6.
3 « — — lui Samion butnar 17.

64 « 17 455.
31 « 5 vădrarilor lui Costandin čorneiu Oct. 25.
— « 17 bani gardini.
4 « 5 „ cupariului pentru cărăuş.

95 Lei 39 „
13 „ 60 „ Nenii cu 1 leu ci iam dat pe urmă la Hârlău Nov. 3.
1 „ 30 „ în două rânduri.
1 „ 30 „ descărcatu buţii la Hârlău.
45 „ Nenii rachiu o ocă.
7 „ 15 „ datorii ce am.
1770 . 17 parale am la butnar ci lam rădicat di la Ana di bez 8 parale ce miau dat.

3 lei 10 parale 2 oc čar am dat popii lui Gheorghii ot Feredieni.
26 « o litră 30 dramuri čară lui Andri Mart 8.
fila 35 (a)
Cile ce am socotială cu chir Andrei blănar.
5 lei 60 bani ci am dat chirie cărăuşilor 1767 Nov 1.
30 « 5 ocă vin la descărcat.
90 „ pentru dresu tătarcăi i ğubeoa i blănitu benişului.

6 lei 50 „
1 leu 90 „ havaele drumului i bagat în pevniţă.
8 lei 96 „ 22 yed. 3 oc sau împlut vasile.
12 « tij la vin.

17 lei 18
60 tij la băgat în pevniţă
17.78

12 ocă čar de la Pavăl *nehartă.*
51 par. au ramas la Untul fără arătură.
35 par. de pe arătură.
celi ce să cumpăr de la Iaş.

Undelemnu — Moronu — să fac papuci cu mesteş — o păreche ceboţele de 8 ani orez o oc.— pentru banii Mitropolitului 4 lei 5 parale—čorapi băeşului — papuci făr mest. Paraschivi tetun — cibote lui Andrei— conduri
čam să eu de la Grecu.
10 parale pentru cai la herghelegii.

www.dacoromanica.ro

40 « ernatecu calului.
30 « tetun iam dat.
25 „ 5 bani iam dat din datoria veche nu ştiu ce mai am, eu nu ştiu.
2 vedre 3 oca 50 dram. brânză i urdă sau dat Grecului cu Mihalachi.

CIV. *1777 Ghenar 14 Iaşi.* Gr. A. Ghica Vodă întăreşte privilegiile la 5 preuţi şi 1 diacon de la cele 2 biserici armeneşti din Iaşi.

Cu mila lui Dumnezeu Noi Grigorie Alexandru Ghica Voevoda domnu ţării Moldaviei. Facem ştire cu acest hrisov al domnii mele tutulor cui se cade a sti pentru preoţii de la *doao biserici armeneşti* ce se află aice în oraşul Iaşi cari prin jaloba ce niau dat au arătat că iai au avut de la luminaţii domni de mai înnainte oareşicare orândulală de apărare pentru cele ce sint pe cei de obştie, pre cum şi hrisoave gspod. sau văzut la mâna lor încă şi de la fericitul întru pomenire *răpousat unchiul nostru domnia sa Grigorie Ghica Vvod* şi rugânduse ca şi domnia mea să le înoim şi să le întărim, nam trecut cu vedere rugăminte lor ce milostivindune iată printracest hrisov al domnii mele hotărâm şi întărim după hrisovul domnii sale Grigore Ghica Vvod. ca *cinci* preoţi şi *un* diiacon ce sint la aceste doao biserici să fie apăraţi de dări de bani după cum şi preoţii Moldoveni şi osebit nice la fân, nici la ghiaţă nici la gunoiu să nu fie supăraţi şi se tie în pace de camăna cojocăriască, nimi nici un val se nu le facă, ce de toati să fie în scutială aşijdere la casăle lor nime se nu aibă a le duce turci sau alţi oameni streini fără voe lor nici aşternuturile lor să nu le ia uşerii la turci sau la alţi streini nici zapciii la casăle lor să nu le facă nici un *zulum* ce de toate să fie în pace. Drept aceia poruncim domnia mea dmsale vel agă şi altor boiari zapcii i slujitori văzind acest hrisov al domnii mele cu toţii se aveţi a urma precum poruncim mai sus. Sau scris hrisovul acesta la scaonul domnii mele în oraşul Iaşii, întru a doao domnie a noastră la al triile anu.

Grigorie Ghica Voevoda l. p. domneşti anii 1777 Ghenar 14

r p
A ʌ
r k
v v
1777

Hristea 3-a logofăt procit în dos: sau trecut la condica divanului de Andrei izbaşă.

CV. *1799 Oct. 8 Iaşi.* Veniturile Episcopiei de Roman.

Venitul ci să hotărăşte prin hrisovul Mării sale Costandin Alexandru Ipsilant Vvod, ca să de lăcuitorii târgoveţi la Episcopia Romanului.

Anul 1799 luna Octomv. 8

1. Să ia câte doi bani de toată vadra de vin ci să va vinde prin crâşmi, şi câte un ban de toată oca de rachiu, şi nici odată Episcopiia să nu poată a faci orândă vânzare vinului, şi a rachiului şi în toată vreme să fie slobod fiişticine a vindi fără opriri plătind la Episcopii venitul ce să hotărăşte.

2. Vânzare dohotului să fie numai a Episcopii,

3. Din suma banilor chirii a fiişticăria dugheni să aibă a lua Episcopiia de la stăpânul dughenii, pe tot anul bezmănul locului din zăci bani giumătate de ban, şi de tot gospodariul ce va fi şăzătoriu pe vatra târgului cu casă şi la măhălali să ia numai

www.dacoromanica.ro

câte un leu, cari venit săl ia de pe la toţi cu doaî vadeli într'un an, adus pe giumătate la sfete Dimitru, şi pe giumătate la sfeti Gheorghii, iar cu altă cu nemică mai mult să nu se supere de către Episcopie.

4. Pentru binalile ce să vor fi pe locurile acele, ci liau cumparat târgoveţii de la însuşi Episcopii, iarăşi să nu să supere cu bezmăn de vremi ce însuşi Episcopii liau vândut de istov.

5. Pentru crăcmile şi rachiierile, fiind că sânt îndatorite a da la Episcopii venit pe vinul şi rachiul ce să vinde întrânsele să nu se supere a da şi bezmăn pe loc.

6. Episcopiia să nu aibă volnicii a strămuta aşezările locuitorilor adică a lua locurile de la unii şi a le da la alţii, ci fiişte carile să aibă a sfăpâni locurile, casăle şi dughenile, şi alte acareturi, precum liau avut din veci.

7. Din stupi să ia din cincizăci unul, iar de vor fi mai puţini, să ia câte una para de stup, cum şi dejma običnuită să ia de la fiişte cari după pont.

8. Pentru vânzare cărnurilor i a peştelui i a pânei şi a lumănărilor să nu fii supăraţi lăcuitorii cu vreo dari la Episcopii.

„Iar hrisovul mării sale Alexandru Calimah Vodă la întăritura ce face, este mai cu sporire, ca să de din zăci bani unul la chiriile dughenilor.

„Privilegiile vechi sânt că lăcuitorii nici odată supăraţi nau fost până la giudecata de la domnul Călimah».

CVI. *1806 Mai 20.* O foae de zestre.

Izvod de celi ci dau fiicii meli Soltanii zăstri după cum în ğos arată, 806 Maiu 20.

1 icoană Maica precistă cu o poală aclaz.

4 rânduri de strae, însă un benişel blănit cu jder, unu blănit cu sânğap, un cu cacom, şi un benişel scurt cu cacom cu rochiile lor şi cu 2 fuste.

1 farfurie argint cu 2 linguriţe.

6 zarfuri argint cu felegenile lor.

1 tabla de Lipţica.

1 părechi paftale tiunğuccucola.

3 poccialâcuri

1 aşternut de cit de Lipţica.

5 perini cu 2 rânduri de feţă.

2 mesă cu 24 şervete.

8 prosoapi.

10 cămeşi fimeeşti.

4 scoarţe de cas(ă).

1 săpet.

1 scatulcă.

12 talgeri cosătoriu adică doâsprăzeci.

6 blidi cosători.

6 tingiri cu capacile lor.

1 lighean cu ibric tocat.

2 sfeşnici alamă.

12 cuţite Lipţica.

12 linguri cositoriu.

8 boi.

6 vaci trei cu viţei, trei sterpe.

2 cai cu hamurile lor.

www.dacoromanica.ro

5 suflete ţâgani anume : Radul ţâgan herariu, Ioana fimeia lui, Istina fata lui, Costandin fecior lui, Mihai ficior lui, cari născându vreo pricină noi să avem a raspunde. Moşie în 4 hotară la ţânut Neamţului, la Porceşti, la Şărbeşti, la Iteşti, la Stănceşti, care aceste moşâi sânt nehotărâte şi să împărţăscu drept în doi... cămăraş Eftime Oat după împărţala părinţască şi câtă parte să va alege o dăm toată Sultanei, iar ceilanţi fraţi să nu aibă treabă fiind că au luat ocine moşii şi alte acareturi şi de va eşi vreo pricină noi să răspundem. Aceste toate le dăm cu primire noastră şa milostivului Dumnezău să le dăruiască dar şi blagoslovenie şi am iscălit. 806 Mai 20.

Zmaranda vor.

Vasile

„şi eu am scris cu zisa dmlor şi am iscalit.

Gh. Gociu polcovnic

„*1847 April 10.* Izvodul de mai sus cuvenit răposatei Sultana curgè la trei feciori ai săi ci să găsesc în viaţă şi anume : Costandin, Pavăl şi Policarpu, pentru care se însemnează spre ştiinţa şi urmare pe viitorime. Gociul sărdar.

CVII. *1808 Mart 29.* Privilegiile breslei blănarilor şi cojocarilor din Iaşi.

Cătră excelenţia sa d. sfetnicul de taină Senatoriu proedros divanurilor Moldovii şi Valahiei şi a feliuri de ordine cavaler Serghie Kuşdicov.

Divanul Cnejiei Moldavia. 29 Mart 1808.

Predlojenie excelenţiei tale din 24 a următoarei luni Mart împreună şi cu proşănie ce au dat cătră înaltul poroncitoriu d. Gheneral Feld Marşal şi a tot feliul de ordine cava'eria cniaz Prozorovski, starostii breslilor de blănari şi de cojocari de aici din târgul Eşii, sau primit la divan şi sau văzut cerire lor şi întrebare ce să faci de cătră exţelenţie ta pentru privileghiu ce arată că ar fi având pentru tăetul mieilor, şi de la o vreme li sar fi stricat.

Nu lipseşte acest divan cu cinste a arăta exţelenţiei tale că în vreme ce în ţară să afla vitele eftine şi oraşul era îndestulat în toată vreme de carne trebuinčoasă ave şi aceste doao bresle a blănarilor *groşi* şi a cojocarilor voia slobodă dată prin hrisoave ca să taie şi ei mei de la Paşti până la Sfete. Gheorghe, şi carne să o vândă lăcuitorilor cu preţ mai eftin de cât casapii, iar pielcelile să le rămâiă lor ca să le lucreză blane şi cojoace spre înlesniri alişverişului lor şi a celor ce ave trebuinţa a le cumpăra. Dar de la o vreme încoace începând a să scumpi vitele au început şi în oraş a fi lipsă de carne trebuinčoasă şi stăpânire privind pătimire norodului, sâlită au tost pentru îndestulare să de căsăpiile oraşului la podracici, ce prin contracturi să vor îndatori să aibă carne în toată vreme bună şi cu îndestulare. — Sau găsit *podracici* şi prin contracturile lor ce au vrut să facă, au pus şi pontul acesta ca cojocarii şi blănarii să nu fie volnici a mai tăia miei precum mai înainte, pricinu'ndule cu ačasta smintială şi păgubire în vreme primăverii, şi stăpânire potemisind mai mult îndestulare obşti, de cât folosul cel particulariu cel ave aceste doao bresle, din tăierea mieilor prin contracturile ce sau legat cu *posdracicii* ce au luat asupra lor căsăpiile oraşului, au făcut oprire de a nu fi volnici să taie miei, de la Paşte până la Sfete, Gheorgh- nesocotindusă voia ce ave mai înainte, privileghiu nestrămutat.

Însă pentru înlesnirea lor au îndatorit pe podracici să le de pe tot anul câte o sumă pielcele de miel cu preţ mai eftin, de cât se vor vinde la alţii, din pricina aceasta ce arătăm sau făcut oprirea ačasta, şi nici să poate socoti precum să fie privileghiu o voie ce li sau fost slobozit numai în vremi ce în ţară era eftinătate în vite

www.dacoromanica.ro

şi de să vor slobozi aceste bresle a tăia miei, precum să urma mai înainte, negreşit contractierii vor pără i căsăp'ile şi va pătimi obştile, căci cu folosul ce pot ave din tăiere mieilor primăvara întimpină păgubire ce pot ave iarna, pentru că în toată vreme anului vânzarea cărnii să urmează tot cu un preţ de către contractieri şi iarna şi vara.

C. Ghica logofăt. Sturza vornic. Gr. Sturza vornic.

M. P. 1808 Mart 26 Iaş.

d-lo o privillegii iassnihx Blanarilor şi Cojocarilor. Arhiva statului din Chişinău 1808 Mart 24 pachet 3, dosar 8 fila 3 — 4.

CVIII. *1825 April 10.* Arendarea moşiilor mănăstireşti din jud. Iaşi

15. «Ţânutul Eşii»

Arenda	*Moşia*	*Proprietar*	*Cumpărător*
7100 lei	Cetăţue i Zaniia	Cetăţuia	P. Sturza vist.
3000	Bârnova	Bărnova	P. Sturza vist.
6850	Buciumii	Dancul	P. Sturza vist.
8150	Tomeşti, Osoiu şi Comarna	Golia	P. Sturza vist.
4900	Morenii	Cetăţue	P. Sturza vist.
8300	Andrieşenii	Cetăţuia	P. Sturza vist.
2730	Schinenii	Golia	P. Sturza vist.
3450	Voroveştii	Galata	P. Sturza vist.
2750	Oprişenii	Galata	P. Sturza vist.
10510	Moara Dan ului	Dancul	Hatm. C. Cerchez
	Rusenii	Cetăţue	„ „
	Şăpte oameni	Sfîntul Ioan	„ „
4050	Proselnici sau Golăeştii	Frumoasa	Vorn. V. Miclescu
11650	Copoul (sau Rădiul lui Tatar)	Trei sfetitele	Iancu Reinert din Iaşi
9600	Şipotele	Barnovschi	„
5510	Ciornoholu	Frumoasa	„
3000	Şorogarii	Golia	„
260	Frăsineştii sau Frăsuleni	Cetăţuia	Marghioala Anastasia baneasa
315	Raiu	Cetăţuia	Comis Iacovachi Leon
11200	Aron Vodă	Aron Vodă măn.	Aga T. Ghica
3300	Miroslava Gălăţii	Galata	Alecu Neculau
2300	Covasna	Golia	Chir Iani Spiţeru
520	Cozmoae (Valea)	Cet ţue	C. Avraam
4230	Tabăra	Cetăţuia	Alecu Soroceanu
133665			

26100 acareturile mănăstirilor Greceşti din oraşul Eşii şi anume:

Hanul turcesc	Trei sf titele	D. Ghica vist.
Târgul Cucului dugheni	„	„
Dancul acareturi	Dancul	„
Golia acareturi	Golia	„
Dobrovăţ acareturi	Dobrovăţ	„
Frumoasa loc	Frumoasa	„

www.dacoromanica.ro

Sf. Ioan Gură de aur Sf. I. Zlataust D. Ghica vist.

159 765 adică una sută cincizeci şi noi mii şepte sute şesezeci şi cinci lei.

Acesta a fost preţul ce a eşit la licitaţie bunurilor mănăs din judeţul şi oraşul Iaşi.

Notă. Condică legată se păstrează la biblioteca Camerii Deputaţilor (Surete ms. XXII 29—43. Totalul arenzilor încasate în anul 1825 de pe toate moşiile mănăstireştii din Moldova a fost de 690405 lei, din cari; Suceava 53370, Neamţul 63150, Roman 52795, Bacău 61890, Putna 38170, Tecuci 30655, Covurlui 15830, Tutova 30835, Vaslui 34610, Fălciu 20795, Dorohoi 26980, Botoşani 22370, Hârlău 68375, Cârligătura 10815, Ţinutul Eşi şi acareturile din târgul Eşi 159765 lei.

CIX. *1830 Mai 6 Iaşi.* Căsatoria lui Gh. Asachi

In urmarea jalobei D-tale din 29 a trecutei luni April, ce ne i înfăţişat cu cerire de a despărţi pe numita de D-ta Eleonora fosta soţia D-tale de D-luiaga Gheorghie Asaki, supt cuvânt că a lor împreună vieţuire ar fi nelegiuită, nidespărţita fiind mai întâiu de D-ta, cercetându acea pricină cu adâncă luare aminte, neam încredinţat şi acum din documenturile vread ice de credinţă; că dispărţirea între D-ta şi fosta D-tale soţie au urmat cu formalnică învoire, din partea amândurora, care act de dispărţire sau întărit îndeosăbit şi de către cuviincioasa judecătorie; Iară de plina desfacere acei însoţiri săvârşite cu D-ta în ortodox după legiuirile bisericei Apusului, au urmat după legile bisericei răsăritului, priimind fosta D-tale soţie (find catolică) botezul bisericei noastre ortodoxe precum adiveresţe actul cerşut de către D-ei Elena aşa numita de sfântul botez. Prin care formalnice acturi aflândusă D-ei Elena slobodă de toate legăturile de mai înainte a însoţirei, noi după cererea D-sale aga Gheorghi Asachi şi a D-sale Elena de a să cununa, cunoscându-i fără vr-o împiedicaie legiuită, în puterea sfintelor canoane dând arhipăstorească slobozenie şi blagoslovenie sau săvârşit aceasta a D tale însoţire prin legiui a cununie. Deci cerirea D-tale desfiinţată fiind prin pomenitele acturi, ca una ce este împotriva sfintelor canoane şi legi besericeşti, şi politiceşti ale pământului acest ia, nici cum să poate a să lua în bag re de samă.

Anul 1830 Mai 6 zile, Iaşii

CX. *1823 Iulie 1 Viena.* Melirato şi Gh. Asachi.

Eu Kiriac Melirato şi a lui soţie Eleonora născută *Taiber* după adâncă luare aminte, aflând de trebuinţă dea ni dispărţi prin giudecătorie, declarăm prin acest document: că urmând giudecătorească hotărâre de despărţenie, se desfiinţează toate legăturile între noi, prin contractul căsătoriei încheiate, şi că: den partea vreunui din noi nu are să fie nici odinioară asupra altuia vreo pretenţie supt ori ce cuvânt, ce se atinge de copiii noştri: Dumitru, Glicheria şi Alexandru, cu a noastră deopotrivă învoire iam încredinţat purtării de grijă şi creşterii D-sale Gheorghi Asaki, cu împuternicire de ai pute D-lui cu vreme de ai şi adoptarisi de fiii săi. Drept aceia puindu-ne la cale atât pentru noi, cât şi pentru fiii noştri, ne îndatorim a ne despărţi în pace. spre încredinţare şi întărirea acestora urmează însuşi ale noastre iscăliturі.

Viena 1 Iulie 1823

Kiriaco Melirato.

Eleonora Melirato născută Taiber.

www.dacoromanica.ro

K. Setéle doftor de curtea împărăteştei sale măriri Arhiducăi Antonie.
Cerutul martur.
Tălmăcită în Eşii întocmai după original 830 Mai 2.
de Iordaki Săulescu.
Obs. Aceste 2 acte se găsesc în Arhiva Sf. Mitropolii Iaşi dosarul No. 22 din 1830.
Doc. dela XCI — CX sânt comunicate de Gh. Ghibănescu.

CXI. *1774 Iuni 18.* Scrisoare de frăţie între paharnicul Iordachi Balş, banul Çostantin Vârnav, Stolnicul Ienachi Canta şi Iordachi Canano.

Din pre înalta voinţă a premiluitului dreptului judecător, ziditorul nostru Dumnezău, care deapururea voeşte tot binele neamului omenesc şi mai ales a avea dragoste curată şi nefăţarnică unul către altul, deci socotind noi aceştii care mai ğos neam iscălit starea vremurilor de acum şi nestatornicia ce se politiceşte deobştie între toţi cu neiubire şi cu zavestie, carele este împotriva voinţei ziditoriului nostru, neam adunat întrun cuget curat şi inimă bună, adeverindule prin scrisorile noastre ce sau dat la fieşte care iscălite, ca să punem între noi legătură de dragoste curată şi nefaţarnică unul către altul care dragoste am aflirosito din toată inima noastră înaintea prea sfântului Dumnezău (pe carele îl rugăm ca să o întărească şi să o blagoslovească şi să ne lumineze ca să o păzim după făgăduinţa noastră) şi înaintea Sfinţiei Sale punem şi jurământ pre numele lui cel dumnezăesc ca să punem fieştecarele din noi în toată cunoştinţa sa o dragoste şi o unire curată, după cum se arată mai în jos în punturile ce s-au legat între noi, iar carele ar călca jurământul şi făgăduinţa ce sau dat de noi înaintea lui dumnezău, aceluia săi fie judecător şi răsplătitor dreptul sfântul judecător, făcând răsplătire cu dreapta sa judecată întru această lume spre vedere şi pildă şi altora.

Intăi oricarele dintre noi va auzi sau va pricepe vreo defăimare sau vreo pricină de păgubire sau orice lucru de împotrivire asupra vreounuia din cei ce sântem iscăliţi în scrisoarea aceasta, dator să fie unul ca acela să se silească cu tot sufletul său şi cu toate mijloacele ce iar fi pre putinţă, ca însuşi pentru sine, ca săl mântuească oridece împotrivire va cunoaşte asupra aceluia şi cunoscând că nar fi cu vreo vătămare a lui acea pricină ce s'ar întâmpla sau scornire de gâlceavă, să aibă datoria a io arăta şi preste aceste să se păzească fieştecare din noi să nu facă nici un vicleşug vreo unuia din noi, ferinduse cu tot chipul de una ca aceasta.

Al doilea dator să fie fieştecare din noi, când va avea vreo treabă în mâna lui cu care să poată folosi pe aceştia ce sântem iscăliţi sau pre vreo unul dintraceştia, să se silească ai face tot chipul de folos, nefiind cu stricăciunea sa şi de va ajunge vreo unul dintre noi la vreo treaptă a dregătoriilor celor mari, dator să fie asemene să urmeze, silindu-se cu toată putinţa sa spre ajutor şi folos celorlalţi.

Al treilea de va cădea vreo unul dintre noi în vreo primejdie (care să ferească Dumnezău) datori să fie cu toţii ca să stea cu tot chipul de silinţă şi să mijlocească cu toată putinţa lor ca săl mântuească şi de va fi trebuinţă să şi cheltuească pentru mântuirea aceluia şi după ce va eşi din supărare să plătească acela,

Al patrulea la trebuinţele ce sor întîmpla după vreme, care va cunoaşte vreo unul dintre noi că vor fi de folos, *cum şi la slujbele visteriei ce să vând,* cunoscând vreo unul dintre noi vreo slujbă folositoare la toate aceste şi asemene acestora, dator să fie unul ca acela a arata şi ai împărtăşi la unele ca aceste şi pe ceilanţi ce sântem iscăliţi, iar de va fi vreun interes osebit în care interes nu va putea a trage pe ceilanţi ce sântem iscâliţi, cunoscând că de va trage şi pe ceilanţi va pierde şi el interesul său ori la slujbă, ori la ce, şi nu s-ar putea nici acela să se folosască nici ceilanţi, atunci să aibă voe aşi căuta acel interes al său osebît pentru folosul său.

www.dacoromanica.ro

Al cincilea dator să fie fieştecare din noi ca să se păzească cu toată simţirea să nu dăe pricină de mâhniciune vreounuia dintre noi aceştia ce neam iscălit, iar cînd sar întâmpla cât de puţin lucru a se mâhni vreounul din re noi din pricina ce iau dat altul, acela ce i se pare că i sa făcut strâmbătate să aibă aşi arăta îndreptările sale către ceilanţi ce sânt iscăliţi, sau de faţă, sau, neputânduse de faţă, prin scrisoare şi aceia să judece acea pricină ce s'ar întâmpla în friça lui Dumnezău, neuitându-se în faţă (?), după dreptate şi după jurământul ce sau dat către Dumnezău şi după hotărârea ce vor face aceia ce vor judeca, acea pricină să aibă a se primi şi cellant nemaifăcând nimic pricină.

Aceste toate, aceştia ce neam iscălit ne făgăduim înaintea lui Dumnezău şi înaintea oamenilor ca să le punem neatinse şi nevătămate din toată inima şi din tot sufletul nostru, până când bine va voi Dumnezău, iar carele dintre noi nar păzi aceste ce sau arătat şi ar arăta cât de puţin lucru împotriva acestora, datori să fie ceilanţi ca săi arăte fapta lui cea făr de cale ceau făcut, silindul ca să o îndrepteze şi a-i ceasta să o facă pâră în trei rânduri şi când ei nu sau ţinut de făgăduinţa ce-au dat şi lui Dumnezău şi nouă, nu va căuta să întrepteze greşala ceau făcut şi nu se va supune cuvântului celorlanţi, unuia ca acela întâi săi fie judecător şi răsplătitor Dumnezeu, cel nefaţarnic şi dreptul Judecător, iar al doilea şi ceilanţi, arătând în *publică* către tot...erul boeresc fapta lui şi calcarea jurământului, ca să fie cunoscut de toţi şi lipsit de toată cinstea boerească.

Intracest chip ne-am învoit cu toţii şi neam primit şi ne făgăduim înaintea lui D-zău ca să păzim: care neam şi iscălit.

Iordachi Balş	Cost. Vârnav	Ianachi Canta	Iordachi Cananou
Paharnic	Ban	Stolnic	

1774 Iunie 28

Obs. Iordachi Balş | Vist. de la Dumbrăveni este tatăl Vist. Alecu Balş şi bunul lui Costachi Balş de la Dumbrăveni.
Costantin Vârnav | este bunul meu, adecă tatăl Post. Ion Vârnav.
Ianacachi Canta | este tatăl Logof. Neculachi Canta de la Horodniceni.
Iordachi Cananău | este tatăl Banului Costantin Canano de la Dohalsca şi bunul lui Sebastian şi Iorgu Cananău de la Dolhasca.

Această copie sau scos de pe orighinalul ce să afla la Dumnealui Alecu Balş de la Dumbrăveni, fiind pierdută aceia ce să află Banul Costantin Vârnav.

Obs. Doc. acesta ni-a fost comunicat de dl. C. Gane din Bucureşti.

CXII. Facerea caselor şi clopotniţei de la măn. Frumoasa.

A. Socoteala banilor ci sau cheltuit cu afacerea caselor celor mari de la Frumoasa la anul 1818 şi 1819.

Lei	
6000	Pe 60 coşuri piatră câte 100 lei coşu.
4500	„ 80.000 cărămizi câte 25 lei mia,
8000	„ 4000 merţe var câte 2 lei merţa,
10000	„ 20.000 merţe de năsip câte 29 parale merţa.
600	„ 12 pietre mari cioplite pentru capitelurile stâlpilor la şală câte 100 lei perechea.
200	„ 8 pietre cioplite la capitelurile stâlpilor dela balcon câte 50 lei perechea.
9600	la 80 salahori în 4 luni de zile câte 30 lei salahoru pe lună.
2250	Pe 1500 ocă de fer ce sau pus împrejurul zidului, legături câte 1 leu 20 parale oca.

www.dacoromanica.ro

2000 „ 500 grinzi de brad ce sau pus pe deasupra grinzilor la amândouă rândurile podurilor câte 20 parale scândura.
1200 „ 1500 dulapi de brad câte 80 lei suta pentru schele.
500 „ 2000 scânduri supţiri de brad pentru bagdad'i.
1250 „ 500 căpriori de brad pentru schele şi pentru coperemât câte 2 lei 20 parale căpriorul,
750 „ 300 grinzi de stejar tij la bagdadie câte 2 lei 20 parale grinda.
500 „ 1000 leaţuri de brad câte 20 parale leaţu.
1500 „ 300.000 draniţi câte 5 lei mia.
1600 „ 400,000 cuie de şindilă câte 4 lei mia.
150 „ 60 ocă de piroane mari pentru acoperemânt şi la scheli câte 2 lei 20 parale oca.
250 „ 10 mii cuie la bătutul scândurilor celor de stejar şi celor de brad la amândouă rândurile podurilor câte 25 lei mia.
1000 „ Fierele la balcon.
80 „ 20 ocă de sîrmă pentru bagdadie câte 4 lei oca.
320 „ 16 gratii la ferestrile de jos câte 20 lei gratia.
1500 „ 500 scânduri de stejar şi de frasin la duşameli şi la ferestre.
700 „ aşăzatul scândurilor la duşameli sus şi j s.
2520 „ 36 ferestre sus şi jos lucrul stolerului câte 70 lei fereastra îndoită.
1200 „ 15 uşi câte doaă canaturi, lucrul stolerului la odăile de sus câte 80 lei uşa
100 „ 1000 funii la schele.
600 „ 300 lespezi la streşine împrejurul caselor.
250 „ 1000 ocă ipsos pentru flori împrejurul streşinei câte 10 parale oca.
400 „ opt uşe la odăile de jos lucrul stolerului câte 50 lei uşa.
450 „ 3 uşi de fier la grădină, la gherghir şi la pod câte 150 lei uşa.
1800 „ Fierele la 36 ferestre.
1800 „ Broaştele şi balamalele la 15 uşe.
900 „ 700 table steclă p. ferestre.
225 „ Broaştele şi balamalele la 9 ferestre şi uşi.
1200 „ *Ulucile împrejurul streşinei.*
500 „ 5 sobe cu stâlpi la odăile de sus.
420 „ 7 sobe la rândul caselor de jos.
9000 Lucrul pietrarilor şi a Arhitectonului dela începutul zidirei până la sfârşit.
1500 Imbrăcămintea caselor sus şi jos, pânză pentru mindire, lână, şi feţe.

77565 Adică şapte zeci şi şaţte mii cinci sute şase zeci şi cinci lei fac cheltuiala caselor celor mari.

Iaşi 4 August 1819
Martin Caubelcka
Arhitect

B. Socoteala banilor ce s'au cheltuit cu acerea şi zidirea Clopotniţei la mănăstire Frumoasa în anul 1819 şi 1820.

Lei
5500 Pe 55 coşuri piatră câte 100 lei coşu.
2500 „ 100 mii cărămizi câte 25 lei mia.
1200 „ 120 pietre mari la 2 ch'miriuri a porţii şi la un brâu deasupra *Chimiriului* porţii câte 10 lei bucata.
1800 „ 24 pietre mari la 12 stâlpi bazurile şi capitelurile cu adusul lor şi cu cioplitul câte 150 lei părechea.

www.dacoromanica.ro

400 „ 200 lespezi impregiurul streşinei câte 2 lei bucata.
3000 „ 2000 ocă fier drugi la 2 rânduri de 1 găturі în zâd câte 60 parale oca.
4000 „ 2000 mierţe var câte 20 lei merţa.
5000 „ 10.000 merţe năsip câte 2 parale merţa.
1000 „ 400 căprіori de brad pentru schele câte 2 lei 20 parale căprioru.
1600 „ 200 dulapi de brad pentru schele câte 80 lei suta.
50 „ 20 ocă piroane pentru schele câte 2 lei, 20 parale oca.
150 „ 1500 funii la schele.
1200 „ 3 odgoane de cânepă pentru suitul pietrilor câte 400 lei odgonul.
9000 „ 100 salahori în 3 luni de zile câte 30 lei pe lună de om.
7000 Lucru pietrarilor şi a Arhitectonului,
1000 „ 400 grinzi de stejar la acoperemânt câte 2 lei 20 parale bucata.
110 Un brad copaciu întreg care sau pus stâlp la acoperemânt.
375 „ 1500 scânduri de brad la acoperemânt pe supt table.
250 „ 100 ocă piroane mari la legatul acoperemântului câte 2 lei 20 parale oca.
250 „ 10 mii cuie la bătutul scândurilor de brad câte 25 lei mia.
1050 Meşterilor teslari pentru tot acoperemântul.
16500 Pe 22 mii table fier albu câte 30 parale tabla.
1000 Ochiul ci este în vârful lopotniţei făcut pe tablă de alamă şi cu razii si *poleit cu 30 galbeni.*

63435 Adică şase zeci şi trei mii patru sute treizeci şi cinci lei fac.

Ayant été architect dela tour du monastère de Fromosa tous le compte sonţ partir par mon main et je puis attester, que la some ai montrée de 63435 piastre a été veritablement pour construire ce batiment.

Jassy le 4 Aout 1827. *Martin Koubelka*
Arhitect

Doc. CXII este comunicat de d. Tr. Ichim.

CXIII. *7250 Ghenar 8 (1742) 8.* Ioan Neculce biv Vornic judecă pricina între Gh. Căldărariul şi Safta văduva nepotului sau de soră Ioniţă, pentru o casa în Iaşi pe ulţa Hagioaei (str. Brăt anu).

Facim ştire cu aciastă carte a noastră prec m au avut giudecată de faţă înnainte noastră din luminată poronca Mării Sale lui Vodă, *Saf a* ce-au ţinut-o *Ion'ţă* nepot de soră lui *Gheorghie Cald rariul*, hiastrul lui *Enachea Polcov nicul*, cu Gheorghie Căldarariul feciorul lui *Miron Caldărariul* de aice din *Iaşi* pentru nişte *casă cu locul lor şi cu dughiană de lucrul căldărării în n ijloc*, ce sint tot *întran păreti* aice în Iaşi ot *uliţa Hag'oae*, zicând Safta că dintracele casă, casa ce mai marea cu o camară în păretele de la val au dat-o Miron Caldarariul fetii s le Mariii surorii lui Gheorghie pe care au ţinut-o Enachi polcovnicul, ş[i]-au stăpă it casa păr la moartia ei, şi după moarte polcovniciţii surorii lui Gheorghie au rămas casa la st ipânire lui Ioniţă feciorul polc vniciţii nepoţul lui Gheorgiia ce-au ţinut pe Safta, si câ au trăit Ioniţă dinpreună cu Satta tot au stăpânit casa, nici un cap (sic!) de pricină n-au putut să areti Gheorghie Căldărariul, iar apoi de la o vreami aleg îndusă Ioniţă bărbatul Saftii un om beţiv stricătoriu si blă tămat la toate lucru ile l ii nevrednic de ţinut orânda casii, au rămas lucrul ca să-să dispartă Safta de dân u, şi având ei giudeacată înnainte Sfinţiii Sale părintelui kir Antonic Mitrop litul, deodată nu lia dat voia a-să dispărţi, nici iau făcut Saftii carte la mână de despărţanie, şi lia mai lungit sorocul o samă de vreame, ca doar îşi va mai lăsa Ioniţă bărbatul său lucrurile cele blăstămaţăşti, şi-şi va căuta

www.dacoromanica.ro

orănda casii şi păr a să plini sorocul s-au tâmplat di-au murit şi loniţă bărbatul său şi i-au rămas doi copii făcuţi cu dânsul înpreună moştenitori casii, şi după ce-au murit polcovniciţa şi feciorul său loniţă bărbatul Saftii, au pus Gheorghie Căldărariul mâna pe scrisorile casii, şau scos pe Safta din stăpânire casii, zicând că n-ar avea nici o triabă cu casa, şi dându-i noi strânsoare au scos scrisorile de faţă înnainte noastră în care scrisori s-au aflat şi o diată din vleatul=7219—de la Miron Căldărariul tatu lui Gheorghie şi a Mariii polcovniciţii făcută denainte duhovnicului său a protopopului Gavril şi a lui Enachea Căsiian *vătav de foroşeri* ri a altor oameni buni, ce sintu iscăliţi în diiată mai gios, scriind precum că casa ce mare cu cămară din păretele de la vale, au dat-o fetii sale Mariii polcovniciţii soacrii Saftii iar casa piste tindă în păretele de la dial cu dughiana ce de lucrul căldărării şi cu ciniile dughenii li-au dat feciorului său lui Gheorghie şi încă arată în diiată c-au lăsat şi=58= ocă de aramă ca să i fie pentru grije sa pentru care aramă nici o samă n-au dat Gheorgie zicând că s-ar fi prăpădit, de care chemând şi pe Enachie Căsiian faţă şi întrebându-l, şi el cu gura lui ni-au mărturisit precum că s-au tâmplat faţă la făcutul aceii diiate, ce-au făcut Miron Căldărariul feciorilor săi: Aşijderea s-au mai aflat şi o carte de la reposatul Mărila Sa Nicolae Vodă din vleatul = 7222 = scriind precum sau părăt de faţă la divan Enachea polcovnicul cu Gheo ghie Căldărariul pentru casăle din peretele de la dial, ce arată diiată că l-au dat Miron Căldărariul feciorului său lui Gheorghie zicând Enachea polcovnicul că i l-ar fi dat lui socru-său Miron Căldărariul zestre, si Enachea polcovnicul după cuvântul socru-său au făcut multă cheltuială şi în viiaţă şi după moarte lui grijindu-l de obiceiul creaştinesc. care sau fostu ales =70= de lei ace cheltuială şi făcând Miron Căldărariul ace diiată di-au rămas casăle acele date iar lui Gheorghie, sau dat rămas Gheorghie Căldărariul să întoarcă aceşti bani lui Enachea polcovnicul şi încă şi =20= de lei surorii sale Mariii polcovniciţii cumpărătura locului păr a nu să face casăle, şi întrebând pe Gheorghie Căldărariul pentru aceşti bani datu i-au au ba el au dat samă că acei =20 de lei i-ar fi dat surori sa, lar acei =70= lei i-ar fi ertat Enachea polcovnicul dar nici o dovadă pedt-u aceasta n au arătat ş-am aflat că sint şi aceste meşterşuguri făr de cale alui Gheorghie, şi nimic dintraceastă datorie nu sau aflat acu dat.

Deci am socotit şi am hotărât giudecata lor, ca să-ş stăpâniască Gheorghie Căldărariul casa din păretele de la dial cu dughiana ce de căldărie şi Safta încă să-ş stăpânească casa din păretele de la vale după cum arată diiata lui Miron Căldărariul, încăpând ia moştenitoarea di pe acei doi copii ce i-au rămas cu bărbatul său loniţă, iar mai mult să nu să mai întindă Gheorghie nici să să mai acolesască cu vrun chip (sic!) de pricină de Safta, iar pentru acei bani de mai sus arătaţi, ce se află el datoriu, acei 20 lei ce-au rămas să-i de polcovniciţii soacrii Saftei, am socotit să aibă a-i da Saftei iar pentru acei =70= lei datorie lui Enachea polcovnicul, nefiind lucru ştiut au că păr era polcovniciţa în viiaţă au că după moarte iai ar fi rămas Gheorghie din giudecată să de acei bani, s au socotit să fie răbdătoarea Safta, *şi de va fi Enachea polcovnicul păr acmu în viiaţă, când s'a tămplat să să mai ivască să vie de unde iaste dus* atunce să fie întrebare pentru acei bani, măcar că mai arată şi Gheorghie un izvod de —28— de lei c-ar fi cheltuit la moarte bărba ului Saftei cu grija lui, pentru care cheltuială socotiem [sic] să giure Gheorghie cum că iaste adivărată, i aşe să-i întoarcă Safta cheltuiala, dar mai arată şi Safta că la ace cheltuială cc-au arătat Gheorghie c-au făcut, s-au dat şi —2 lei milostenie la moarte bărbatului său şi socotindu-să şi chirie casii —9— lei de când o stăpâneşti Gheorghie, şi cu acei —20= lei de mai sus arătaţi c-au rămas să de Gheorghie Saftii datorie soacră-sa polcovniciţii, s-au făcut să de Gheorghie Saftii =31= de lei, care scoţindu-să acei =28= de lei ce-au arătat

www.dacoromanica.ro

Gheorghie cheltuială la moarte bărbatului Şaftei, mai rămâne să mai de Gheorghie încă trii lei Saftei, ce am socotit nici să mai giure Gheorghie pentru ace cheltuială, nici Safta să mai e acei trii lei de la Gheorghie şi să rămăe lucrul tocma nici să ia o parte nici alta, şi casăle să şi stăpăniască şi o parte şi alta, după cum arată diiata lui Miron Căldărariul, şi de acum înnainte diar mai scoate Gheorghie Căldărariul niscaiva scrisori să nu să ţie în samă: şi după cum am socotit şam giudecat am dat şi noi ăcastă mărturie a noastră la mâna Saftii ca să-i fie de creadinţă, şi nice odată să nu să mai acolisască Gheorghie Căldărariul cu vro pără de dănsa. Aceasta facim ştire. U las let 7250 Ghen 8.

Aşijdere mai arată Safta un izvod cu iscălitura Sfinţii Sale părintelui Antonii Mitropolitul, precum iar fi prăpădit Ioniţă bărbatul ei bani şi odoare în preţ de =96= lei, ce şi pentru aceasta de vreame că rămâne ia mostenitoare dipe copiii ce iau rămas cu Ioniţă bărbatu său să rebdi de aceşti bani, iar murind copiii, şi atunce vrând a o scoate din casă cine ar scoatio să aibă ai întoarce banii de mai sus însămnaţi. proč. vt[ori] logoft.

Ion Neculce biv vornic.

Note: Documentul acesta l-am rezumat în revista „*Arhiva genealogică*" I, p. 195, cu prilejul publicării unei alte judecăţi a cronicarului I. Neculce, din acelaş an şi am explicat caracterul special al acestor judecăţi, cari de drept cădeau în competinţa Divanului. Era o derogare dela regula făcută de *C Mavrocordat Voevod* (Sept. 1741-Iunie 1743) cu scopul de a descărca Divanul de grija judecăţilor mărunte şi multe [1]). Reproducem şi aici pasagiul referitor la această derogare, din *Letopiseţele Moldovei*, II, p. 417.

„*Şi mergând unii din boierii cei mari cu datoria cu banii steagului*, socotitau Domnul şi au făcut şi altă orândueală, că au pus din boierii maziii, pre mine *Ion Neculce biv vel vornic*, şi pre Iordachi Dulgheriul biv vel Postelnic şi pre Alistarie biv vel Ban, să fie *judecători* aice în Iaşi dimpreună cu boierii cei mari la toate trebile şi judecăţile, şi sfaturile să fie nelipsiţi; şi leau făcut şi nafaca, leafă, câte cincizeci de lei de boieriu pre lună".

La acest pasaj Postelnicul *A. Hurmuzachi* adaugă: „şi au fost aşa vre *o doao-trei luni*, până au venit boierii, au lasat domnul judecăţile să fie iarăşi în seama boierilor celor mari cu boieria, precum fusese şi mai înainte vreme". (Ibid. nota.)

Acest caracter juridic excepţional dă documentului o mai mare importanţă decât ar merita prin cuprinsul lui, lipsit de interes deosebit, mai cu samă întrucât documente de acest gen sunt desigur foarte rare. Nu cunoaştem decât 3, până acum.

O oarecare lămurire din punct de vedere genealogic cere textul, cam obscur stilisat, al documentului: Safta, câştigă procesul în contra unchiului de pe mamă (Maria) a defunctului ei soţ Ioniţă Gh. Căldărariul. Ioniţă a fost, se pare, fiul Mariei din întâia ei căsătorie cu un necunoscut, deoarece el este numit fiastru (fiu vitreg) al lui Enachi polcovnicul, soţul Mariei. Acesta a dispărut şi e de presupus judecând după titlul lui *rusesc*, că s'a dus ca şi Mitropolitul Antonie cu armata generalului rus Münich, care in Sept—Oct. 1739 ocupase Moldova. Dispariţia lui n'are însă importanţă juridică, întrucât averea a fost a Mariei, sora lui Gh. Căldărariul.

Curios e că I. Neculce, iscăleşte cu mână tremurândă de adânci bătrâneţe, avea atunci 70 de ani [2]) numai biv (fost) vornic şi nu biv vel, (fost mare) vornic. Tot

1) „Pe zi câte 100" Uricar IV, 405. (Aşezământul lui C. Mavrocordat din 1741 prin care hotăreşte şi competinţele judecătoreşti ale diferiţilor boieri mari şi ale ispravnicilor de ţinuturi cu oarecari derogări de la tradiţie.

2) Tanoviceanu „Arhiva" din Iaşi, 1891, 330.

www.dacoromanica.ro

aşa iscăleşte el în procesul verbal publicat în Arhiva genealogică şi într'un act din 5 Ian. 1745. [1])

El a fost însă, precum se ştie (vezi şi mai sus) mare vornic al Ţării de Sus. [2]) Nu ne putem explica cauza acestei modestii, care poate să înducă în eroare, căci biv vornic putea să aibă şi alt înţeles referitor la o funcţie mai inferioară, de ex: „Vornic despre Doamna", de Botoşani, de Aprozi, de Poartă etc; dintre boierii mari numai Hatmanul, fiind unicul cu acest titlu, n' avea şi calificativul „vel" [3])

Deci documente în cari vom găsi iscălit un *vel* Hatman vor fi falşe întrucât sunt originale şi suspecte întrucât sunt copii, cari pot cuprinde şi erori de transcriere.

Neculce a murit între 25 Feb. 1745 şi 12 Ian. 1746 se poate deci presupune cu mare certitudine în cursul anului 1745 [4])

Actul publicat aici nu este, firește, scris de bătrânul cronicar, ci numai iscălit de el; e caligrafic scris, probabil de uricariul Ioan Popescul [5]).

Sever Zotta.

CXIV 1843 Mart 15 Iaşi. Mărturie pentru Eufrosina Negri.

Primit 1843, Mart 30

După cerirea luminării Sale Domniţii să să adiveriască iscăliturile după formă (ss) A. Mavrocordat.

Prinţipiasa Efrosini Negri Mavroghene
Jalobă

Alăturata mărturie rog pe acel cinstit Divan, ca având în vedere adevărata a lui cuprindere, să binevoiască a-i încredinţa atât în cât priveşte iscăliturile dl[o]r sale marturil[o]r că sânt adevărate, cât şi cuprindere iai adeverite de atâţa marturi vrednici de credinţă.

(ss) Eufrosini N. Mavrogheni 1843, Mart, în 30.

Copii Mărturie

Noi iscăliţi prin această în cuget curat încredinţăm că trăitoaria acum în prinţipatul Moldavii, în oraşul Eşii, *văduva Domniţa Efrosina Negri, născută Mavrogheni*, după întâmplatele în anul 1821 turburări în staturile Turceşti, cu adevărat au fost surgunită din poronca Porţii Otomaniceşti la oraşul Bolu ce să află în adâncimia Asii, şi acolo, împreună cu copii, sau ţinut, supt pază, la închisoare câţ[ ] va ani, iar averia luminării sale au fost răpită de Turci, din care pricină luminaria sa cu adevărat sau afanisit şi să află întracest feliu de strâmtorită poziţie, încât nu are nici un feli de personalnice mijloace a purta cheltuelile pricinilor de giudecăţ[i], ce are în staturile Rosiei.

Oraşul Eşii a Cnejici Moldaviei. 1843, Martie în 15 zile.

Iscăliţi: Priazident Dicastearii Moldaviei şi înplinitori locului Mitropolii: Filaret Apamias.

Vornic Iordachi Gh'ca. Logof[e]t Mavrocordat. Ioan Luca vor[ni]c. Iordachi Balş vor[ni]c.

Sandu Crupenschi vor[n]c.

---

1) Iorga, Ist. Lit. Rom. în sec. XVIII, 245 cf. Uricar XX, 94.
2) Ibid. 243—cf. Let. II 369, 386.
3) Arh. geneal. II, 266.
4) Tanoviceanu în Anal. Acad. Rom. XXVII, 240.
5) Presupunerea d-lui Gh. Ghibănescu.

www.dacoromanica.ro

Scărlat Miclescu vor[ni]c, Ştefan Catargiu Vor[ni]c,
Petrachi Rosăt Vor(ni)c, Teodor Ghica Vor(ni)c,
Ioan Neculce Vo.(ni)c, Logofăt Teodor Sturza.

1) Urmează adeverirea Divanului Apelativ al Ţării de Sus.

Obs. Comunicat de d. Alex. Băleanu, profesor.

G. Persoane

SPIŢA FAMILIEI GANEA

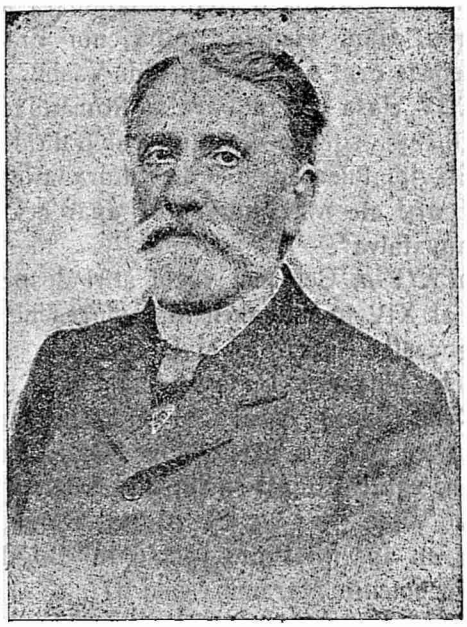

NECULAI GANE
1838 Februarie 1. — 1916 April 16

1) *Originile.* Rari familii boereşti, chiar din cele de mâna întâia în istoria politicii interne a ţărilor Române, au o vechime mai mare, atestată istoriceşte, ca familia Ganea.

Numele de Gane, se găseşte legat de o serie de localităţi, pe tot întinsul ţărilor Româneşti, atât în Moldova, în Muntenia cât şi în Ardeal.

Gane, să găseşte în Vâlcea, în comuna Sineşti; tot acolo e valea Ganei;

Gane, locuinţa izolată în Ilfov.

Găneasa, sat în Romanaţi.

Gănească, sate în Ilfov şi Tutova, unde avem şi slobozia Gănească.

Găneşti, sate în Vâlcea, Iaşi, Covurlui, Gorj, Fălciu, Muscel.

Gănesuica, sat în Romanaţi.

După câte ştim despre unele din aceste sate, ele sânt foarte vechi; ceia ce arată că între primii descălecatori ai acestor sate a trebuit să fie o înrudire, fără a preciza istoriceşte, dacă toţi Găneştii se scoboară dintr'un singur Ganea.

In Maramureş pe Tarasz avem satul Ganea „Ganyafálvá încă din 1402.

2) *Etimologia.* Numele Ganea, Gănescu, Găneşti, Gănească, Găneasa, Găne-

www.dacoromanica.ro

suica, Ganiciu, ne duce cu înţelesul său dincolo de pragul limbei Române. Radicalul Gan, ne poate duce la următoarele înrudiri:

a) ган=han, hanul Tătărăsc.

b) гань, ганьча=insultă.

c) гана, Доганна=viciu.

d) ганач. ганча=unguis.

Nu cred să aibă înrudire radicalul Gan, din Ganea, cu nici unul din aceste rădăcini slave, căci noi nu cetim în Ganea nici înţelesul de Han (Hăneşti), nici pe acel de unghie, nici viciu, ori insultă, Ganea ar fi astfel sinonim cu un criminal sau cu un măscăriciu.

In Ganea noi vedem mai degrabă o rostire familiară a numelui latin de Eugenius, rostit de Slavi Gheniu, Gan, Ganciu; după cum Franciscus a dat în rostirea familiară pe Frenciuc, întemeietorul satului din jud. Vaslui.

In plin secl al XI—XIV clasa diriguitoare la Românii din Ardeal şi părţile Maramureşului au primit influenţe sociale culturale şi politice de la Maghiarii catolici ai Sf. Ştefan ca şi de la Slavii influenţaţi şi ei de cultura latină a Poloniei şi Moraviei.

De aceia în aceste părţi ale Maramureşului apar cei dintăi Ganea şi cele mai vechi aşezări de sate „Ganyafalva".

3) *Găneştii în secl al XIV-a.* Cele mai vechi ştiri despre boeri Gane cum şi de sate Găneşti apar în secl al XIV în diplomele Maramureşene, în cele mai de aproape înrudiri cu voevozii Dragoşeşti: Balk, Sas şi Drag.

In 1365 Febr. 2 regele Ungariei Ludovic—Laslău al cronicarilor—dărueşte lui Balk (Valentin), fiul lui Sas (Sava), Voevodul Maramureşului, cum şi fraţilor săi Drag, Dragomir şi Ştefan ca plată a serviciilor făcute Regelui în luptele sale cu răsvrătitorul vasal Bogdan, satul Cuhnia cu siliştele sale: Ieudul, Evdochie, Baheovul (Bocicoiul), cele doao Vişăe (Ket-visou) Moisa, Borşa, şi cele 2 şeliste (Keet-Zeliste), cari toate acestea au aparţinut din vechiu lui Bogdan şi părintelui său Micul (Neculai). I. Mihaly Documente Maramureşene 61.

In 1373 Aug. 11 se face o nouă împărţire a moşiilor date de Regele Ungariei lui Balk şi fraţilor săi Drag şi Ioan. Se vede că din cei 4 fraţi, amintiţi la 1365, murise doi Dragomir şi Ştefan, iar Ioan, care era minor la 1365, acum devenise major şi se face între cei trei fraţi o nouă împărţală—dicunt nobis magistri Balk, Drag et Iohannes, fily condam Saaz Woyvode". Ei îşi împart aceste moşii: Kuhnia (Kuhnya), cu seliştele sale „et ad eam pertinencium", Bocicoiul (Bochkoy), Biserica albă (Feyreghaz) Tarasul „secus fluvium Taraz existens" şi Buştina (Bostafalva) (. Mihaly o. c. 65, 68).

In 1378 Noem. 15. Regele Ludovic al Ungariei invită pe Balk şi pe Drag să cedeze o parte de moşie din trupul Tarasului, vecinului să Petre din Criva, de oare ce ar aparţinea moşiei Criva (o c. 73).

In 1384 Iunie 22 Regina Maria a Ungariei întăreşte din nou celor 3 fraţi; Balk (Valentin), Drag şi Ioan, fii lui Saaz românul „Balk Woywoda comes noster Maramorosiensis, Drag et Iohannes, fratres ejusdem uterini fily scilicet condam Zaas Olachy" moşia Kuhnie „possessionis Kuhnya vocate".

In 1389 Febr 2 se hotărniceşte moşia Tarasul, proprietatea lui Drag, împreună cu alte 15 moşii din Maramureş, şi se arată că e vecină cu Criva şi că e aşezată pe Tisa în vecinătatea locului numit Monostar (Peri)—(o. c, 91).

In 1402 April 7 murind fraţii Balk, Drag şi Ioan, se împart moşiile între verii primari şi atunci în înşirarea moşiilor între verii Dimitrie şi Alexandru (Balk),

www.dacoromanica.ro

Şandrea şi Gheorghe (Drag) şi Ladislau (Ioan) apare pentru întâia oară numele Ganea „Ganyafalva" între cele 23 moşii ce le înşiră diploma din acel an (Mihaly idem 124).

In pragul sec. XV-a s'a urzit deci viaţa românească în satul Ganea, pe râul Taraţului, un afluente pe dreapta Tisei.

Cum Ganea nu e altul de cât Eugeniu, urmează că în neamul lui Balk Voevodul, s'a introdus prin căsătoria un i femei—soră sau nepoată—acel Mik Ganea, adică Neculai fiul lui Stanislau a lui Eugeniu (Ganea), care a avut 4 ficiori, pe Petre, pe Ilie, pe Toma şi pe Gheorghe ; şi din al doilea bărbat Stanislau a avut alţi 2 băeţi : pe Ioan şi pe Gheorghe.

Intre 1373 şi 1402 s'a urzit aşezarea Găneştilor pe Taras putând astfel înjgeba această primă spiţă a Găneştilor Maramureşeni, din care fără doar şi poate se trag Găneştii din Moldova în imediata apropiere a sec. al XV-a.

In 1415 Dec. 18 moşia Ganea „Ganyafalva" intră împreună cu alte 12 moşii din comitatul Maramureşului în posesiunea lui Nicolae (Mic) fiul lui Stanislau, cu fii săi Petru, Ilie, Ioan Toma şi Gheorge, cum şi a lui Stanislau sin Stanislau şi Nicolae fiul lui Ştefan.

In 1418 Mai 1. Fraţii Găneşti dau lui Tatul (Patriciu) din Ilhoz sin Mihail moşia Ganea „Ganya nuncupatum în Comitatu Maramurosiensi". Iată cari sunt acei 6 fraţi ut rini Găneşti : Petru, Ilie, Toma şi Gheorghe fiii lui Mik (Necolai) ; Ioan şi Gheorghe fraţi uterini, fii lui Stanislau.

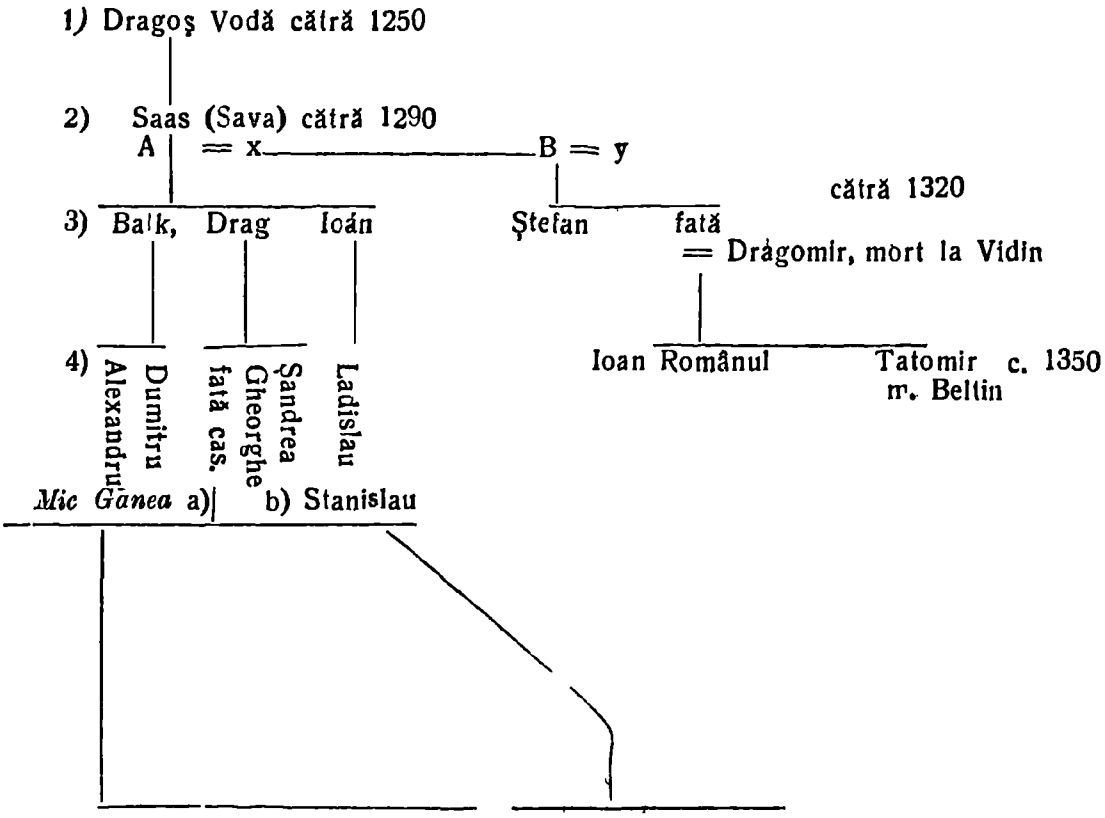

4). Găneştii în secl XV. In Maramureş moşia Ganea a trecut în posesiunea urmaşilor lui Tatul Mihail şi se găseşte amintire până în 1495, când stăpân e Mihail, fiul lui Tatul (o. c. 608)

www.dacoromanica.ro

Probabil că dacă nu toți cei 4 frați Gănești, dar feciorii lor trec în Moldova și imediat vedem că apare primul Gănescu, pe Toader Gănescu, în Jud. Fălciu pe Ialan, ceia ce arată că desprins din satul lui, el a trecut munții supt Alexandru cel Bun ca Toader a lui Ganea, de aici Toader Gănescul, fără să-și aibă legat numele de vre un sat.

N'am putea spune a cărui din cei 4 frați Gane, e ficior Toader Gănescul, dacă nu cumva e însuși Toader, al treilea fiu, care se putea să trăiască și pe la 1445, om de 60 ani. Iau la întâmplare pe cel mai mare Petre Gane și socot dar ca legătură geneologică că Toader Gănescul de pe Ialan, e ficiorul lui Petre Gane din Maramureș; prin aceasta nu se desmint legăturile de înrudire ale vechilor familii de boeri Moldoveni din secl XVa, cu înaintașii lor din Maramureș; Cândea, Berevoi, Tivadar. Marcle, Man, Ganea, Nan, Mik, Talabir, Tatomir, Tamaș, Fedea, Balea, Balint, Bărbat, Bărcan, Borșa, Breb, etc.

Spița Gănească întocmită în 1849 Mart începe tulpina cu Alexandru Gane paharnic mare, care primește donațiuni în 7026 (1518) de la Ștefăniță Vodă; dar pentru a i adânci vechimea se sue începutul cu 80 de ani și-l pune la 6946 (1438) supt Ilieș Vodă, fiul lui Alexandru cel Bun.

In boerimea vremii nu se găsește acest Gane Alexandru ca vel paharnic, întru cât nici boeria de paharnic nu era diferențiată în vel și m li (mare și mic) pe acea vreme, iar boerii sânt alții: Negrilă 6939—6940 pah supt Alexandru cel Bun, Baloș ceașnic în 6941 supt Ilieș Vodă, Albu ceașnic în 6942 supt Ștefan Vodă; se găsesc amândoi în 6944 în primul an de domnie al fraților Ilie și Ștefan, și apoi rămâne Baloș între 6945—6950 (Surete ms. X).

Cel întâiu Gane dovedit istoricește e pan Toader Gănescul, care în 6953 Avg. 11 (1445) capătă de la Ștefan Vodă danie pentru slujbele sale trei așezări denumite după primii descălecători: două pe Ialan, una unde a fost socrul său popa Oană, și alta unde a descălicat Toma, iar la Tutova alta, unde trăește Vlad fiul Oanei. Tot odată mai cumpără cu 60 zloți de la Stan Posadnicul satul Grumăzeștii, pe un afluente al Ialanului (Surete I, 138).

Acest Toader Gănescul era pan, deci boer și a slujit domnului „cu dreptate și credință".

Netăgăduit că acest Toader e unul din feciorii celor 4 frați Gănești, dacă nu chiar unul din frați; și am luat pe Petre, care fiind frate mai mare a putut avea fecior, care între 1435 — 1445 să presteze servicii militare lui Ștefan Vodă, ca să capete moșii donative pe Ialan. Cele ce ne spune spița răzeșilor din Grumezoaia că acest Toader a avut fecior pe Froni din 1670, singur divanul domnesc desminte, neputând trăi feciorul după 270 de ani de la moartea tatălui său, (Surete I, 143). Nu greșim însă dacă de acest Toader Gănescul legăm și începutul așezării în Gănești de pe Tutova, care au acte vechi, cum și Gănești de la Fălciu, care-i găsim pomeniți în 7001 Mart 15 supt Ștefan cel Mare că se întăresc în stăpânirea urmașilor Mândrului o dată cu Tăveștii cumpărați cu 120 zloți, iar Bibarțul „și un sat anume Gănești" (Surete I 33, 38) ocina lor proprie. Amintim numai ca curiositate neamurile celor ce aveau stăpânire în Gănești „a lor direaptă ocină" de pe Crasna în 1493, pentru a bănui unele înrudiri.

Iată urmașii Mândrului (Ganea ?)

Mândrul (Ganea)

Ionel	Onicică	Ilia	Anușca
Mândru	Mândru	=Dragotă	=x
		Toader Mândru; Toader Dragotă; Trif, Furdui, Mușa	

www.dacoromanica.ro

Numai după două sau trei generaţiuni s'a putut da aşezării lui Mândru Gane, numele de Găneşti, care era ocină, adică moşie părintească, nu deadină, adică strămoşască, aşezarea denumită Găneştii (Vezi şi Ion Bogdan Doc. lui Ştefan cel Mare II, 18 cu îndreptări greşite).

De un alt Gane avem amintiri în 1490 Oct. 15 (6999) că era nepot popei lui Filip, care împreună cu neamurile lui vinde moşia Cernica pe Berheci lui Marco spatariul cu 160 zloţi.

Iată după documentul publicat în Ion Bogdan (Doc. lui Ştefan cel Mare I 471). încrângătura acestui popă Filip, bănuit Gane:

Popa Filip (Gane)

Magda

Nastea, Marta x.

Coste, Gane

Tot în acest veac găsim fiinţând satul Găneştii, la Cârligătura, care e amintit încă din 6974 Dec 8 (1465,) că existând în vecinătatea Popâcicanilor şi Ruscanilor, căci Vodă Ştefan întăreşte fraţilor Moico şi Coste cumpărătura ce au făcut cu 150 zloţi la Cârligătura în pustiu la fântâna Ştiubeiului, „între Popişcani, Ruscani şi Găneşti" (I. Bogdan idem. I 114; N. Iorga Doc. VI 73; Surete II, 134).

Asemenea ştiri răzleţe de sate Găneşti în Fălciu, Tutova şi Cârligătura, ne îngreue stabilirea unor afinităţi între Găneştii din ţara de sus şi între Găneştii din ţara de jos. Părerea mea este că s'au desţărat din Maramureş mai mulţi fraţi Găneşti din cei 4, şi că au putut însădi aşezări de sate în mai multe locuri pe întinsul Moldovei, dar că ne lipsesc datele documentare pentru a le stabili legătura lor de înrudire.

Prin urmare în locul presupusului Alexandru Gane paharnic din 1438 citămu aceste nume istorice de Găneşti:

5 c. 1380 Petre Gane (din Maramureş).

	1	2	3	4
6 c 1410	pan Toader Găneşcul de pe Ialan şi Tutova căsătorit cu nepoata lui popa Oană.	(Ganea) =nepoata popei Filip	Mândrul (Ganea)	
7 c. 1450		Coste, Gane de pe Berheci şi Tutova	Ivul Mândru cu ai lui Găneşti pg Crasna	Găneştii de la Cârligătura

Deci între 1430—1500 s'au descălecat satele Găneşti de pe Crasna, de la Tutova, de la Cârligătura prin fraţi, veri, nepoţi şi primilor Găneşti veniţi din Maramureş.

5) Găneştii în secl a XVIa. In acest secul ştirile despre Găneşti devin mai bogate, dar tot răzleţe; de ei începe a se pomeni şi în letopiseţe, ca boeri de divan şi cu rosturi politice la Curtea domnească.

Spiţa ne dă aceste nume de Găneşti.

www.dacoromanica.ro

Al xandru Gane vel paharnic către 1518

Iliaş Gane, care piere în bătălie cu Ungurii la 1514
cupărel

Gligoraşco Gane, + în răzmeriţă | Miron Gane parcalab de Soroca = Vasilca | Aniţa + în răzmeriţă

Iar în notele marginale se citează: „în acea bătălie în care Bogdan Vodă bate pe Trifăilă la pod în gios de Vaslui în 7022 au perit Ilieş Gane cupărelul fiul lui Alexandru Gane paharnicul precum se citează prin diata lui Sandul Gane sulger din leat 7239 (1731) şi precum se vede trecut şi în pomelnicul de la mănăstirea lui Aron Vodă din 7142 (1634)".

Iar despre Găneştii morţi în răzmeriţă se aduce acestea: Dela Stefaniţă Vodă în luptele cu Abdul Sultanul şi cu Tatarii. figurează şi Găneştii cu dăruirile domneşti luând Alexandru Gane paharnicul moşiile de la ţinutul Cernăuţului (după dania lui Sandul Gane sluger din 7239 (1731). Iar în acele răzmeriţe au perit ficiorii lui Ilieş Gane cupărelul, şi anume Gligoraşco şi Aniţa (după danie lui Calistru Monah Gane şi a Magdalinei din 7272 (1764) şi după pomelnicul de la Aron Vodă din 7142 (1634),

Iar mai departe vorbind de Stefan Vodă Lăcustă zice că şi familia Găneasca ar fi figurând atunce (7041—1333) între boe ii curţii.

Cum se vede spiţa pluteşte în nehotărât şi legând spusele cronicilor, le razimă pe pomelnice din 1634 şi pe diate din 1731 şi 1764!

Documentele publicate până acum continuă a ne da ştiri răzleţe despre Găneşti, dar mai precise şi explică cronicile.

In 7025 Dec 8 Ştefan Vodă cel tânăr întăreşte împărţiala, ce şi-au făcut între sine pan Gănescul, pârcalab de Neamţ, pan Cozma postelnic şi sora lor Măgdălina (N. Iorga, Doc. VI 74).

Cetind lista boerilor din acel an găsim că parcalabi de Neamţ erau Coste şi Condre, încă din 7023 Dec. 21 şi ţin până în 7031 Ianuar 4 (Uricar XVIII 482), iar Cozma Postelnicul nu e altul de cât vestitul Şarpe—Cozma Şarpe postelnicul, care şi-a început cariera de postelnic supt Ştefan Vodă cel Mare în 7010 Noembre 7 (1501) şi a ţinut'o 21 de ani supt domniile lui Bogdan şi Ştefăniţă Vodă până în 7031 Mart 20 când pribegeşte împreună cu alţi boeri haini (Let. 1, 187; Emil Picot Chronique d'Urecke 272—275 nota) ca Isac logofătul (Uricar XVIII 508)

De ce uricul de la 1517 fără a le zice fraţi, arată pe Magdalina sora lor „sestra ih". Deci Coste Gănescul e frate cu Cozma Şarpe postelnicul, din faptul că mama lor a fost avut 2 barbaţi, pe Gane şi pe Şarpe.

Cozma Şarpe e pomenit pe larg în marele uric a lui Ştefan Vodă din 7025 Dec. 25 (Arh. ist. 1 1 27), pentru Satul Crăsteştii pe Calnăş, şi Brusturii la Neamţ.

Cozma Şarpe are aceşti urmaşi: Maria. Sofia, moartă în 7062 Mart 20. Anghelina, Nastasia cu fiica ei Todosia (N. Iorga Doc. VI 75), cari dau satul Cristeştii mănăstirei Pobrata.

Documentele lămuresc cronicile ţării. Coste Parcalabul de Neamţ; fiind Gănesc el a jucat un mare rol supt Ştefăniţă Vodă; el îşi duce boeria lui până în toamna

www.dacoromanica.ro

anului 1523, când boerii se răsvrătiră contra domnului, care în April acelaşi an tăiase capul bătrânului boer Luca Arbure, portarul de Suceava împreună cu fii săi Toader şi Nechita. In aceasta răzmeriţa de boeri, Vodă prinde trei dintre dânşii şi le tae capetele în târg la Roman. Aceşti trei boeri erau: Coste Gane parcalabul de Neamţ, Ivaşco logofătul şi Sima visternicul (Let I,2 188).

După 18 ani vine o nouă răscoală a boerilor ţării contra lui Ştefan Vodă Lăcustă, după unii fiul chiar a lui Ştefan cel Mare, după alţii fiul lui Alexandru Vodă, ficiorul lui Ştefan cel Mare, deci frate ori nepot de frate lui Petru Vodă Rareş. Şi zice cronica: „iară mai apoi urându-l toată curtea şi boerii, s'au vorovit o samă de boeri den curtea lui anume Găneştii şi Arbureştii şi la aşternutul, unde dormia, l'au omorât în cetatea Sucevei".

Legând mai departe firul cronicilor interne reiese că intrigile politice de Curte erau duse de aceşti boeri: Totruşan logofătul, Mihul Hatmanul, Crasneş, Cozma şi Patraşco, cărora tuturor Rareş Vodă le-a tăiat capetele (Let I,2, 202). La sigur că din aceşti boeri, Cozma şi Pătraşco au trebuit să fie *Găneşti*.

Dacă Cronica vorbeşte de *Găneşti*, arată că era o familie cu întinse ramificaţiuni în toată ţara, şi aceasta rezultă din documente, că în secl. al XV-lea s'au urzit aşezări de Găneşti în Suceava, în Carligătura, în Fălciu în Vaslui şi în Tutova. Dacă găsim mulţi fraţi *Găneşti* în Maramureş în secl. XIV-a, găsim mulţi *Găneşti* în Moldova în secl. XV-a; este şi trebue să fie o legătură.

In documentele timpului găsim o veche amintire de un *Ion Gănescul*, care are de fată pe Ana, măritată cu Grigore Mustea, şi aceasta are 2 fete: pe Nastasia şi pe Titiana măritată cu Tanasă şi-s proprietari în Mihăeşti, la Suceava. (Surete II, 160)

De un alt *Gane* vechiu ştim că avea de soţie pe Sofronia, supt Petru Vodă Schiopul, şi că a avut 3 copii, pe *Ionaşco* Gane visternicul, *Nechifor Gane* visternicul şi pe o fată măritată cu Isaac; şi aceştia stăpîni în Mihăeşti.

Deci pentru secl. al XVI-a am putea înjgheba o problematică încrângătură, precum urmează:

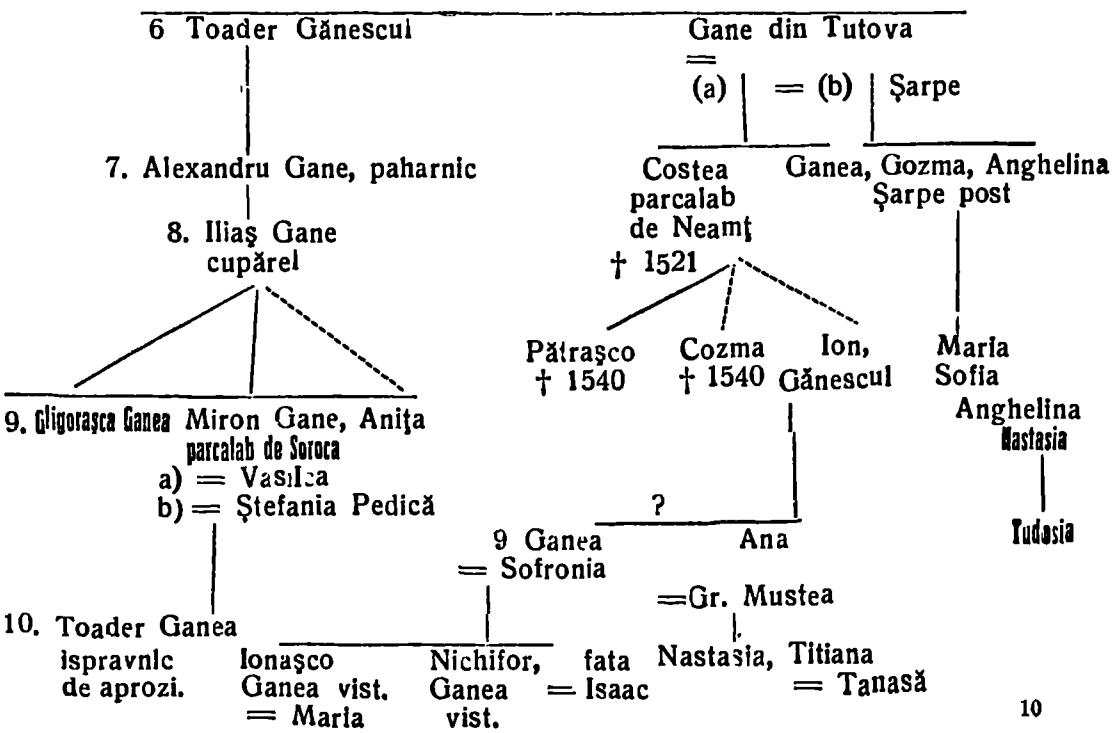

www.dacoromanica.ro

Vârtejul luptelor politice din jurul Curţii a sdruncinat situaţia multor familii boereşti, mai ales supt frământările de supt Rares, Despot, Lăpuşneanu şi Ion Vodă. Intre familiile decăzute din slava lor politică a fost şi cea a Găneştilor. Găneştii şi Arbureştii reprezentau politica bătrână de supt Ştefan cel Mare, politică înecată în sânge de c i doi St fan Vodă, urmaşii lui la tron..

Actele ne arată pe Găneşti reduşi ca răzeşi la Tutova şi la Suceava, de unde apoi se rădică la mici boerii ţinutale.

6. *Găneştii în serl. XVII-a.* Nici în acest secul spiţa Gănească nu e nici completă, nici verificată documentar; aceasta din cauza lipsurilor documentare, cum şi a scăderii politice a membrilor din această familie.

Spiţa ne dă aceşti urmaşi pentru tot secl. al XVII-a.

10. Toader Gane biv. ispravnic de aprozi
apoi Teofan călugărul

11. Ion Gane murit de ciumă — Sandul Gane sluger = Ana — Mărica moartă în răzmeriţă.

12. Magdalina, monahie — Condre Ganea (Calistru monah) — Vasile Ganea — Miron Gane, pitar = Maria Stroescu 1743 — Toader Gane

Despre aceşti Găneşti din secl. XVII-a notele marginale ne dau următoarele lămuriri:

a) Miron Gane parcalabul, întră bătrân în secl. XVII-a; el a fost rânduit ispravnic la zidirea bisericii Aroneanu, în al cărei pomelnic din 7142 e amintit el şi Vasilca femeia lui. Din acte reiese că a avut o a doua femeie, pe *Stefania Piedică*.

b) In dania din 7197 Toader Ganea, biv ispravnic de aprozi, zis în urmă Teofan monahul, lasă nepoţilor săi Constandin şi Magdalenei nişte locuri de prisăci pe părâul Homorului.

c) Mărica fata lui Toader Gane a pierit în răzmeriţa din ţară de supt Eustaţie Dabija Vodă, când în luptele Turcilor contra Nemţilor.

Toate aceste date sunt prea puţine şi răzleţe. În actele timpului găsim mai multe ştiri şi de alţi Găneşti, a căror încrângătură de înrudiri iarăşi cu greu o putem prinde.

Iată câteva ştiri documentare despre Găneşti în secl. XVII-a.

1) In *7112 Mart 13* (1604) Ieremia Vodă Moghilă judecă pricina între Nichifor Gane visternicul, fratele visternicului Ionaşco Ganea, şi cumnat lui Isac, ginerile Sofroniei Ganea, cu Marica Gane, nevasta lui Ionaşco Gane vist. pentru părţi de ocină din Mihăeşti, Miteşti, Cihoreni şi Leuteşti. (Surete II. 68).

2) In *7113 Mart 14* (1605) Ieremia Vodă Moghilă judecă pricina între doamna Mărica Gane visterniceasa, soţia lui Ionaşco Gane visternicul, cu soacră-sa Sofronia Ganea, şi cu cumnaţi săi Nechifor Gane şi Isac, ce ţinea pe o Găneasă, pentru nişte case din Mihăeşti. (Surete II. 63).

3) In *7117 Febr. 14* (1609). Ieremia Vodă Moghilă întăreşte lui Ionaşco Gane

www.dacoromanica.ro

visternicul cumpărătura ce a făcut cu 50 taleri în a treia parte din a patra parte din jumătate de sat de Miteşti pe Moldova. (Surete II. 62).

4) In *7139 April 8* (1631) Moise Mogh lă Vodă întăreşte lui I. Buhuş vist. mai multe ocine, între care şi în Hotceşti supt Strungă, unde cumpără cu 40 taleri a patra parte din seliste de la strănepoţii lui Ion Gănescul. (Surete II, 166).

5. In *7142 Aug. 20* (1634). Vasile Vodă Lupu dă câştig de cauză lui Sava Ganea, lui Toader Isac şi lui Gr. Bleandea în pâra lor cu răzeşii lor din Leuteşti pentru un fânaţ surpat de apa Moldovei. (Surete III. 3).

6) In *7158 Dec. 13* (1649) Ieremia Kivul cumpără între altele în Bărsăneşti şi o falce fânaţ de la Ioan Ganea, cu femeia sa şi copiii lor, cu 36 potronici şi cu o merţă de grâu de vară biciuluită a 5 potronici mierţa. (Surete III. 243).

7) Nume de Găneşti, răzleţe găsim în secl. XVII-a pe: Enache de Găneşti în 7162 (Surete IV, 22); pe Gheorghe de Găneşti în 7173 (idem 22); pe *Cheorghe Gane* jicnicer martur în 7177 (idem 57), pe Gane din Nedeeni la Cârligătura în 7178 (dem 281), pe acelaşi Gane din Nedeeni (7198 şi 7199 (idem, 78, 71, 82); pe Gane feciorul Vinărăriţei Artemia în 7183 (Surete V, 90); pe *Găneşti* de Horie în 7142 (idem V, 339), pe Toader a Ganei din Drăguşeni în 7179 (id. X, 44).

8) *7178 Sept. 30* (1669), Gane din Mihăeşti (Suceava) se judecă cu Savin Năvrăpescul Şoimar mare supt Duca Vodă. (Surete IV. 59).

9) In *Vita Constantini Cantemyri* se dă că a doua soţie a lui C. Cantemir a fost Roxanda, stirpe Genestiorum, de aceia în *Descriptio Moldaviae* pune pe *Găneşti* în numărul celor 75 familii boereşti. Din această Roxandră are o fată, Roxanda, căsătorită cu Lupul Bogdan hatmanul.

Unind toate aceste nume de Găneşti, am putea înjgheba o spiţă de Găneşti pentru secl, XVII-a ceva mai complectă, de şi plină de nesiguranţă şi dibulală:

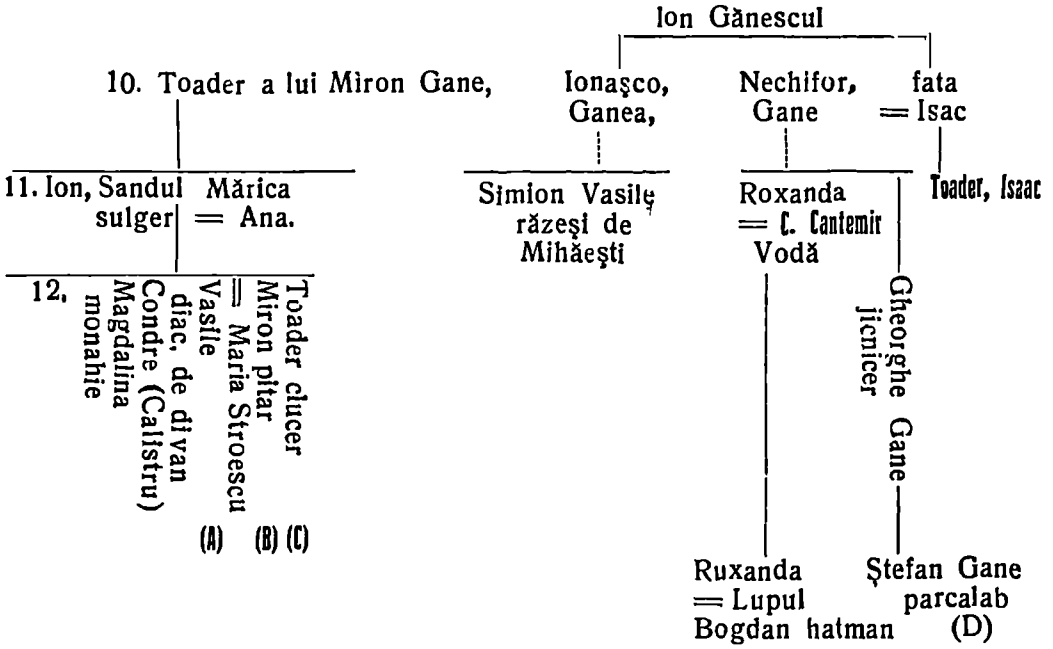

7) *Găneştii în Secl. XVIII.* Atât spiţa, cât şi documentele ce vom aduce în originali, ne dau ştiri precise de unii din Găneşti, în ceia ce priveşte spiţa de neamuri pentru Sec. XVIII. Generaţia a 12 a intră de fapt în jumătatea întâia a secl, XVIII-a, şi din aceştia au descedenţi următorii:

www.dacoromanica.ro

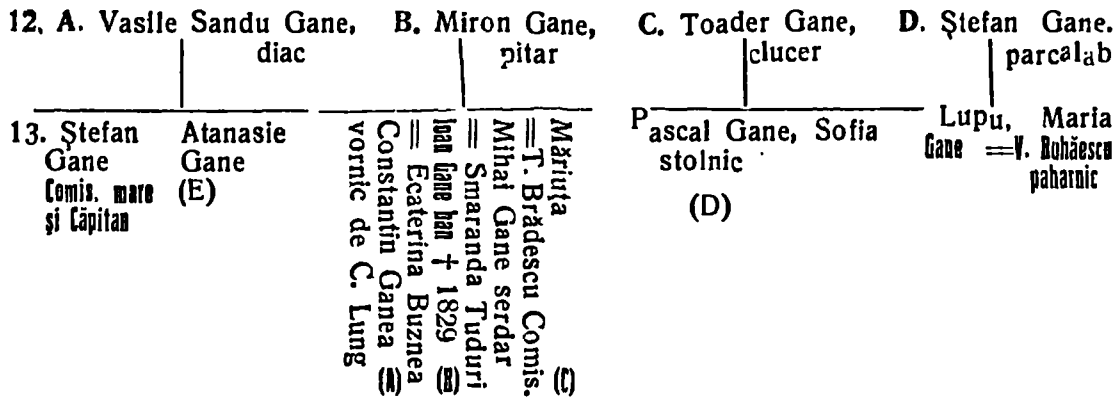

Cronica ţării vorbeşte destul de frumos de *Vasile Ganea*, diacul de divan care a făcut pe gustul domnului său Ioan Vodă Calimach, şi a îndupleeat pe bătrânul Mitropolit Iacov Putneanul de a făcut paretesis (demisie), primind 30 pungi de bani şi s'a înlesnit astfel aducerea pe scaunul Mitropolitan al Moldovei a lui Grigore Calimah Tesaonlicul.

„Atunci, zice cronica, a chemat Vodă pe Vasile Ganea să-l cinstească cu boerie pentru slujba ce i-a făcut; întrebându-l ce pofteşte; el a răspuns că este om bătrân şi nu i se cade, iar mila ce este să o facă cu el, să o facă cu fiul său *Ştefan*, că-i tînăr. Atunce au adus pe fiul său şi l'au îmbrăcat cu caftan, dându i paiè de Comişia mare, rămâind cu acea milă" (Let. III² 242).

In acest al 18 veac, Găneştii pomeniţi în acte sânt cei din Bârlad, din Iaşi, şi din părţile Sucevei.—Actele ce publicăm în extenso ne vorbesc de Stefan Gane parcalab (1726), de C. Gane logofăt (1757, 1766), de Lupul Gane 1760) de Vasile Gane diac (1761), de Tanasă Gane (1783), etc.

In schimb şi notele marginale ale spiţei Găneşti ne pomenesc multe documente ce vorbesc de diferiţi Găneşti.

Iată câteva acte:

a) *7239 Avg. 5.* Diata lui Sandul Gane sulger şi cu jupăneasa lui Ana.

b) *7251 Iunie 14.* Zapisul lui Grigoraş Stroescul, prin care dă zestre ginerelui său, pitarului Miron Gane, tot satul Ciumuleşti, la Suceava.

c) *7254 Febr. 28*, Zapis prin care Grigoraş Stroescul vinde ginerelui său Miron Gane pitar şi cealaltă jumătate din Ciumuleşti.

d) *7255 Mai 20.* Zapis prin care Grigoraş Stroescul vinde ginerelui său Miron Gane pitar moşia Colna la Suceava.

e) *7263 Oct. 18.* Miron Gane pitar cumpără 3 pogoane vie de la Ion Stratul ot Crucea de sus.

f) *7271 Oct. 18.* Miron Gane pitar căpată de la Gr. Ion Voevod boeri hotarnici pentru a-şi măsura moşia Ciumuleşti,

g) *7272 Febr. 26.* Carte domnească tij pentru alegerea hotarălor moşiei Ciumuleşti

h) *7272 Iunie 30.* Dania lui Calistru (Condre) Gane monah şi a Magdalinei monahia, sora lui, prin care dau nepotului lor lui Stefan Gane comis toate moşiile de pe Homor de la bunul lor Teofan (Toader Gane).

i) *1778 Iulie 6.* Pităreasa Maria Ganea capătă dela C. D. Muruz Vodă boer hotărnici pentru Ciumuleşti.

j) *1779 Iulie 4.* Tij carte de hotarnici p. Ciumuleşti.

k) *1779 Dek, 3.* Tij carte de alegere hotarâlor în Ciumuleşti dată lui Constantin şi Ioniţe Gane, feciorii lui Miron Gane pitar.

www.dacoromanica.ro

l) *1787 April 16.* Cartea lui A. I. Ipsilant Vodă dată lui Ioniță și Mihai Ganea pentru Ciumulești.

m) *1787 Mai 25.* Tij carte dată aceloraşi pentru Ciumulești.

n) Un Ioniță Gane cupeț în 1768 Oct. 1, cumpără cu bezmăn un loc de la pitarul Nec. Cogălniceanu din Iași, în târgul de gios între locul măn. sf. Ioan și între locul d-sale pah. C. Râșcanu, ca să-și facă dugheană, rămânând a plăti câte 30 lei pe an bezmăn (Surete ms. XVIII 533).

o) *1779 Dec. 28.* Din hotarnica Ciumulești-lor rădicată de Gr. Beldiman vornic de poartă, Ion Ciudin 2 pah. și V Ciure paharnic, și din părțile pităresei Maria Gănoae, ..., sau despărțit această bucată de loc ce să numește *Plopii* între Moldova veche și Moldova nouă de către moșia mănăstirei Râșca și a mânăstirei Secului și sau dat supt stăpânirea *pităresei Mariei Gănoaci* după scrisori și dovezi ce are, și după alegerea și hotărârea ce am făcut am dat această mărturie hotărnică la mâna dumisale *Mariei Pităresei și a fiilor dumisale Constandin și Ioniță*...

E vorba aici de soția pitarului Miron Gane, căsătorit la 7251. Din cei 4 copii ai săi, hotarnica Plopilor aminteşte în 1779 numai de *Constandin* și *Ioniță*, și nu spune nimica de *Măriuța* și *Mihai Gane* spatar. (Suretę ms. III, 143).

p) Asupra lui Pascal Gane vel stolnic, nepotul său de văr primare Ioan Buță vornic de poartă dă această încrăngătură, vorbind de răzeșiile ce au neamul Buțăsc și neamul Gănesc în Ibănești și Vulpășeni la Tutova, făcându-l pe Pascal Gane, fecior lui Teodor Gane, că ar fi nepot unei a Ștefania născută Pedică, cela ce ar însemna că Sandul Gane slujer a avut de soție pe aceasta Stefănia Pedică.

Mihăilă—Pedică—Stefania—	Ion — Aniţa — Paraschiva—	Tudosă
	Toader Gane — Pascal Gane	Condstandin
	Alexandru stolnic	Ion Buță vornic de poartă.

1799 Aug. 16. Un căpitan *Gh. Gane* se pomineşte a fi fost martur în alegerea hotarălor moșiei Ciripcăul despre Gvozdul la Soroca (Surețe ms. VII, 135).

Obs. Să fie acest Gheorghe Gane căpitan în 1799 acelaşi cu Iordachi Gane post. și cel care înfiiază pe nepotul său de văr primare Iorgu Gane ?

r) *1811. Dec 1.* Ioniță Gane clucer schimbă cu C. Luca b. v. clucer părțile sale din Huhurez pentru Costești. (Surete ms. III. 193, 195).

Obs. Ion Gane clucer, ajuns apoi ban, e fiul lui Miron Gane portarul și al Mariei pitărese.

8) *Gănești în Secol. XIX-a.* Cunoștințele despre Gănești în acest secol sânt scoase din multe acte și privesc pe Gănești de la Suceava și Bârlad, da și vechimea înrudirilor stânsese aproape ideia de înrudire între aceste ramuri.

Dl C. Gane avocat în studiul ce a consacrat lui *Atanase Gane* (Arhiva Genealogică I, 42) zice vorbind de spița Gănească: „E drept că această spiță făcută într'un anumit scop e atât de incomplectă că nu figurează nici măcar Ruxanda ane. soția lui C. Vodă Cantemir". Iar în notă adauge: „Gheorghe, fiul lui Pascal Gane stolnicul, voind să ia în căsătorie pe Ana, fata Agăi Dumitru Gane, acesta se opuse, pretextând că ramura lui Pascal Gane nu e coboritoare din adevărații Gănești. Atunci fu făcut acest arbore pentru a stabili înrudire".

Pentru acest secul dăm spița încrângăturilor, atât după spița din 1849 Mart, cât și după arătările înscris ale D-lui C. Gane, cât și după arătările verbale ale D-nei Sofia Nec. Gane, născută Pavăl Stoianovici ;

www.dacoromanica.ro

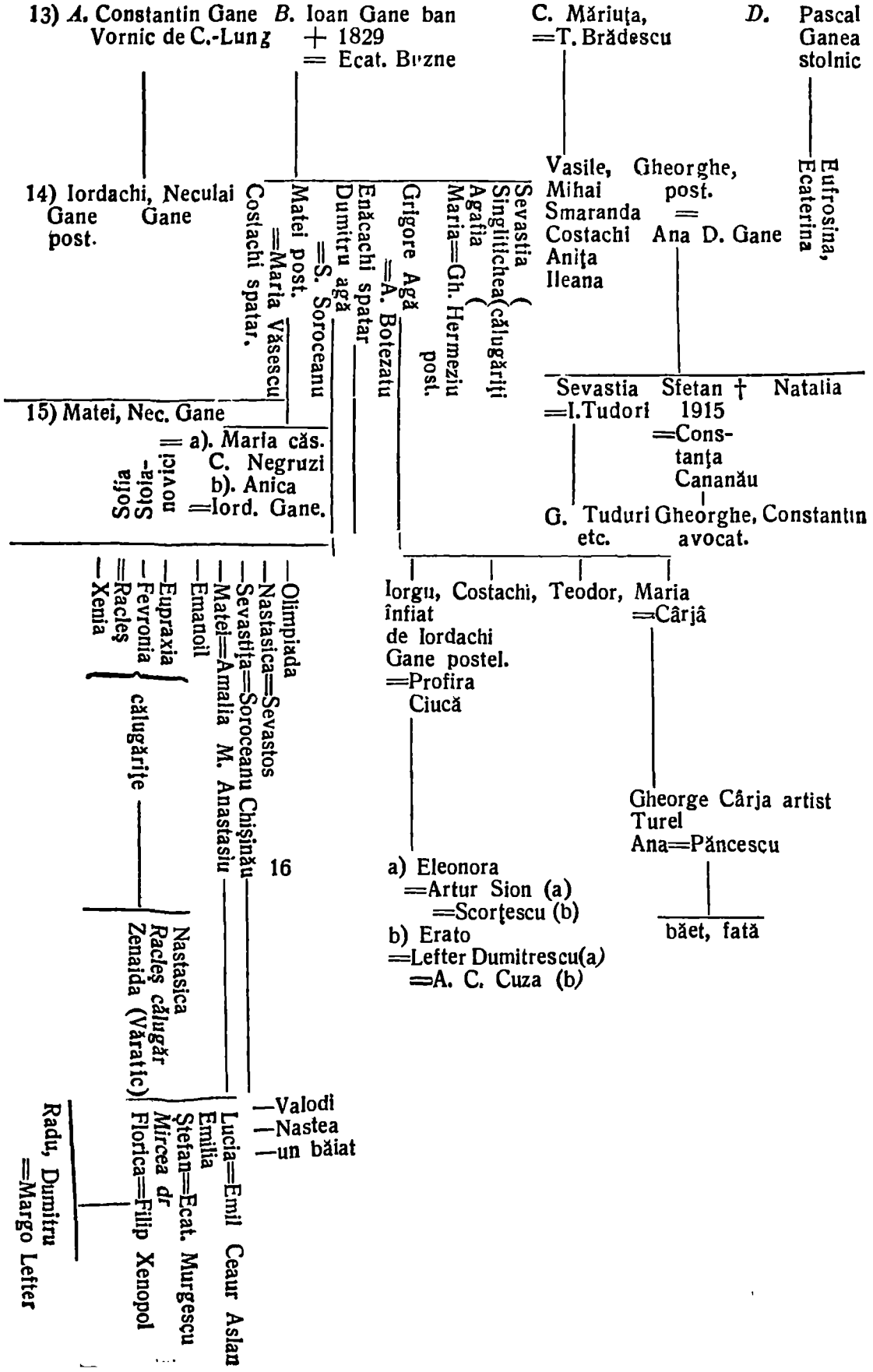

www.dacoromanica.ro

§ 9). Spiţa lui Nec. Gane.

Pe o Evanghelie (Iaşi 1851) format mic (32) găsim scris de mâna lui Matei Gane, tatăl lui Nec. Gane următoarele date genealogice:

— La anul 1790 Noembre 20 m'am născut.
— La anul 1837 Ghenar 28 m'am însurat.
— La anul 1838 Febr. 1 sau născut fiul meu Nicul.
— La anul 1840 Dec. 22 sau născut fiul meu Matei.
— La anul 1869 Mai 11 sau căsătorit fiul meu Nicul cu Sofia fiica lui Pavăl Stoianovici.

Apoi continuă scris de mâna lui Nicu Gane:

— La 1869 Aug. 27 la patru oare dimineaţa au murit tatăl meu Matei Gane.
— La 9 Febr. 1870 la oarele 2 dimineaţa s'a născut fiul meu *Alexandru.*
— La 26 Martie 1871 la $9^1/_2$ oare sara s'a născut fiul meu *Petru.*
— La 8 Aug. 1872 la $6^1/_2$ oare după amiază s'a născut fiul meu *Nicu.*
— La 16 April 1873 în ziua de Paşti la 10 oare sara a murit fratele meu Matei Gane.
— La 27 Aug. 1873 s'a născut fiica mea *Elena.*
— La 30 Sept. 1874 s'a născut fiica mea *Ecaterina*
— La 4 Maiu 1876 s'a născut fiica mea *Maria.*
— La 4 Iunie 1877 s'a născut fiica mea *Aglaia.*

Iar la urmă stă scris:

— Sâmbătă 16 April 1916 la oarele 10 sara a murit tatăl meu Nicu Matei Gane."

Pe baza acestor date şi pe arătările verbale ale D-nei Sofia Gane iată spiţa descendenţilor din Nic. Gane.

15. Neculai Matei Gane = Sofia Pavel Stoianovici
1838—1916

16 Alexandru, Petre, Nicu, Elena, Ecaterina, Maria, Aglaia, Eliza
= Maria = Ema = = T. Emandi = M. Tulbure = Sc. Emandi = M. Grumezescu
Negri
Virginia Drăghici
Neculai
Maria
Alexandru
Mircea.

Actualminte trăesc aceşti Gane: 1. Alexandru sterp, 2 Petre sterp, 3. Nicu sterp, 4. Gheorghe sterp, 5. Constantin sterp, 6. Stefan sterp, 7. Mircea sterp.

Cu scurgerea generaţiei a 16-a de Găneşti, partea bărbătească e ameninţată să se stingă.

* * *

7). Pentru complectarea datelor despre Găneşti, dăm loc la o serie de acte ce privesc pe Găneşti în secl. XVIII şi XIX, în legătură *cu Iaşii.*

CXV. 7234 Iunie 7, Iaşi. Ion Neculae biv. hatman vinde cu 40 lei lui Ştefan Gane parcalab asele sale din Iaşi, pe uliţa Hagioae.

Adecă eu Ion Neculcea biv hatman făcutam zapisul meu la mâna dumisale *Ştefan Gane parcalab* precum să se ştiie că cumpărând eu nişte case cu loc cu pivniţă de chiatră aicea în târgu *din Iaşi pe uliţa Hagioaia* lângă casile Strezeasculul de la Lupul feciorul lui Pilat ginerile lui Vasile Sălceanului; pe urmă socotindumă eu că nus de treaba mea nedându-mi mâna ca să şedu întracel loc mam tocmit cu *Ştefan Gane* parcalabul şi i lam vândut drept patru zăci de lei bani buni macar că

www.dacoromanica.ro

eu le luasăm în treizeci lei, dară luâhdu banii cu camătă şi neputând da bani la zi sau suit *başi peste başi* şi pe urmă sau tămplat şi miau trimes neguţitoru mie şi *om gospod de am dat şi ciobote* şi sau suit la patruzăci de lei. Deci luândumi eu banii toţi deplin patruzăci de lei iam dat acestea cas(ă) ca săi hie dumisale dreptă ocina şi moşii în veci şi iam dat şi zapisăle cele vechi să ţie şi să stăpânească cum scriu şi zapisele celi vechi şi la tocmeala noastră sau tămplat şi alţi boeri, cari mai gos sau iscălit şi eu pentru credinţa am iscălit. u las leat 7234 lunie 7

Ion Neculce hatman iscal
Sandul Crupenschi medelnicer
Neculai biv vel sulger mam tămplat
Toader Varnav, Toader Strezăscul

Acad. Rom. $\frac{CXI}{137}$ creşterea 1905

Obs. In opisul actelor ce privesc localul unde este instalat Muzeul de Istorie Naturală Iaşi, strada I. C, Bratianu (fostă Strada de sus, din vechiu uliţa Hagioaea), cetim sub Nr. 4 *: 7234 Dec. 3.* Zapis prin care post. Lupul Pilat vinde lui Ion Neculce, casele sale din Iaşi ; iar supt Nr. 5), *7235 Iunie 7.* Zapis prin care Ion Neculce vinde casele sale din Iaşi, de pe uliţa Hagioaia. lui *Ştefan Gane parcalab.* (N. A. Bogdan, Monografia Soc. Medico-Naturalistă, Iaşi pg. 63).

CXVI 7268 Mai 1 Iaşi (1760). Scrisoare de vânzare prin care Lupul Gane sin St. Gane vinde cu 300 lei Saftei Rosetoaei locul de casă de pe uliţa Hagioaia, fostă a lui Ioan Neculce hatman.

Adică eu *Lupul Gane, fiĉor lui Ştefan Gane parcalăbul,* făcutam zapisul mieu la mâna dumisale ğupânesei Saftii Rusăloaia hatmanesii precum să s ştie că de nimen sălit nici asuprit, ci de a mea bună voe am vândut dumisale a me dreaptă ocină şi moşii şi cumpărătură ce miau rămas de la tatămieu Ştefan Gane ğumătate de loc din trun loc de casă de aicia *din Eşi de pe uliţa Hagioae* drept 300 lei adică trei sute de lei noi, care loc de casă lau fost cumpărat tatămieu de la dumnealui hatmanul Ioan Neculce şi de la Străzescul după cum arată zapisele de cumpărături iscălite de mulţi boeri, iar ğumătate dintracel loc lau fost dat tatămieu *surorii mele păhărnicesi pre carĭ au ţinutu Vasile Buhăescul paharnic,* şi sorume Mărica păhărniceasa la darea sufletului ei au lăsat ača ğumătate de loc partea ei şi să s vândă şi să s grigască morţii şi la moartea ei şi la moarte fiului său Comisul Ştefan, iarăşi eu am luat bani cu datorie şi am cheltuit cu îngropările şi cu grijile lor după obiceiul creştinesc peste 120 lei şi am cerut dreptate de la Măria sa Vodă şi de la d-nialor veliţii boeri ca să stăpânesc tot locul acela şi partea mea şi partea *surorii mele Marii,* de vreme cam cheltuit atâţia bani cu pameţele lor, dar fiind că comisul Ştefan fecior paharnicului Vasile Buhăescul având datorii cu popa Sachelar, puind alte moşii şi lucruri al Ganei zălog la popa Sachelar ar fi pus zălog şi locul casălor fără ştirea noastră şi fără de nici un zapis şi cercetând dumnialor veliţii boieri au găsit cu dreptate ačasta ğumătate de loc partea mea să fie bine la stăpânirea mea, iar pentru ča ğumătate de loc partea surorii mele să rămâe pără va veni şi popa Sachelar ca să să vadă ce au a răspunde şi cu ce dovadă şi asupra cui va rămâne ača ğumătate de loc cu acela sămi pentru banii ce am cheltuit cu morţile lor şi mi sau făcut şi anafora iscălită de boeri şi întărită de Măriia sa Vodă pe ğumătate de loc parte şi eu am vânduto dumisale hatmanesei Rosetoae după cum arată mai sus şi dumneaei miau dat şi toate zapisele cele vechi pe tot ocul şi anaforalele de ğudecată ce am avut şi cu d-lui clucer Sandul Miclescul zăt pah

www.dacoromanica.ro

Buhăescul şi la ačastă vânzare de buna sa voe tâmplat mulţi boeri cari sau iscălit şi de acie înainte să aibă dumneai jupăneasa hatmanească aş stăpâni ačastă ğumătate de loc ce am vândut ca dreaptă moşie dumisale nesupărată de către noi şi pentru credinţă am iscălit.

7268 Maiu 1.

Lupul Gane, Toader Buhăescul clucer martur,
Ioniţă Iancul, martur.

Obs. Originalul se află la Academia Română.

CXVII. *1757 (fără loc şi zi)* C. Gane logofăt în afaceri particulare.

„Cu plecăciune mă închin sărut cinstit mâna sfiinţiiei tale părinte Veniamin, pricina de alte nu iarte fără de cât am trimes pe acest ţigan săm trimeţ 3 lei pe 4 vedre de vin, ce s'au luat pentru trebuinţa sfinţii tale când ai chemat, şi rămân al sfinţiei tale mai mic şi gata slugă.

Constandin Gane logofăt 1757.

(Acad. Rom. creşteri 1907 pg. 213 CLII | 149

Ob.) Despre acest C. Gane, vornic de Câmpulung găsim în Stefanelli (Doc. Câmpulungului pg. 86—88) următoarele ştiri.

a) *7274.* C. Gane vornic de Câmpu lung judecă pricina dintre Nistor Vlagea şi Manolachi sin Ion Flocea pentru moşia „Izvorul Colacului" dând câştig de cauză pe zapisul Dodului şi eşind rău zapisul Şuiului.

b) *7274.* C Gane vornic de Câmpu lung judecă pricina dintre fraţii Gavrila, Ştefan şi Lupul Chichiriteşti şi hotăreşte a li se împărţi moşia „Valea Sacă" pe fraţi lăsându-le zapisele la o parte, ca să se curme pricinile dintre dânşii.

CXVIII. 7268 Mai 1 Iaşi (1760). Scrisoare de aşezare între Lupul Gane şi Şt. Gane prin care vinde cu 301 lei Saftel Rosetoae locul de casă de pe uliţa Hagioaea, fostă a lui Ion Niculce hatman.

Noi Grigori Ioan Calimah Voevod bojiiu milostiiu gospodaru zemli Moldavscoi. După cercetarea şi giudecarea prea sfinţiei sale părintelui Mitropolit şi a dumnealor veliţilor boeri, poruncim şi domnia me aşa să se urmeze, iar Sachelarie când va veni de va avea ceva a răspunde îşi va căuta pricina cu ğudecata şi am întărit şi cu a domnii mele pecete.

1768. Mai 16.

pecete domnească în tuş. roş.

Prea Înălţate Doamne,

Din luminată porunca înălţimii tale ce ni sau dat prin ţidulă, adunându-ne la sfânta mitropolie, am cercetat jaloba *Lupului Ganii*, carele viind înaintea noastră au arătat cum că are un loc de casă aicea *în Iaşi lângă sfete Spiridon*, care loc iau rămas moştenire de la părinţii lui şi cât au trăit cumnatusău paharnic Vasile Buhăescul sau aflat cu şederea pe acest loc cu învoiala lui, acum după moartea paharnicului Vasile vrînd Lupul Gane ca săşi ei locul fiind partea lui îi stau pricină cumcă ar fi zălogit locul la Sachelarie Duca de către Comis Stefan fecorul lui Vasile paharnic şi la ačasta şiau cerut dreptate ca să ia locul acela în stăpânirea lui ca o driaptă moşteniri părintească, am cerut dovadă Lupului Ganii ca să dovedească cumcă acest loc au rămas în partea lui şi neau arătat zapisele ceale de cumpărături a locului čau cumpărat Ştefan Gane tatăsau, iar Toader Buhăescul frate lui Vasile paha-

www.dacoromanica.ro

nic cumnatului Ganii viind înaintea noastră au încredinţat cu sufletele lor primind şi blăstăm cum că au fost faţă când au dat zestre Ştefan Ganea gumătate dintracel loc fiicii sale păhărniciasă a lui Vasile Buhăescul surorii Lupului, iar gumătate au rămas în partea Lupului Ganii, care loc iaste şi hotarăt în gumătate cu o piatră hotar, şi cum că nu ştie nici au auzit să fie avut vro învoială fratele său Vasile paharnic cu cumnatul său Lupul Gane pentru ceialaltă gumătate de la partea Lupului, şi cum că fără dreptate ceare tot locul Lupul Ganea, fiind că numai gumătate iaste a lui iar gumătate iaste dat de tatăsău zeastre surorisa şi pe ačastă mărturie sau odihnit şi Lupul Ganea ca să ia locul pe gumătate; şi măcar că altă mărturie nau adus fără numai pe Toader Buhăescul fratele cumnatului său, dar fiindcă iaste om la vrâsta bătrâneaţelor, şi primind asupra lui şi blăstăm socotim să i să dea credinţă la ačastă mărturie, şi de vreme că şi zapisele cele vechi de cumpăratura locului să află la mâna Lupului Ganii am socotit că cu dreptate iaste să stăpânească Lupul Ganea ača gumătate dintracest loc, fiind a lui dreaptă moştenire de la părinţi, iar Sachelarie Duca va ţinea zălog ceialaltă gumătate pentru datoria sa, căci comisul Ştefan nau avut treabă a zălogi lucru străin, cum şi Sachelarie nare dreptate a popri ačastă gumătate de loc fiind partea Lupului. Insă mai pe urmă de va scoate Sachelarie vreo dovadă sau scrisoare a Lupului Ganii cum că sau luat ačastă gumătate de loc, sau cu cumpărătură sau cu danie sau schimbătură, atunci iarăşi să va lua de la stăpânire Lupului Ganii. Au mai aratat Lupul Ganea cum că ar fi cheltuit peste 150 lei la îngroparea şi la grijile surorisa păhărnicesii şi cum că sorusa au lăsat cu limbă de moarte ca să să vândă locul acesta partea ei şi să să grijească; ce la aceasta am socotit că după ce va veni Sachelarie Duca. atunci îşi va cerca gudecata, dar acum să ia în stăpânirea lui numai gumătate de loc partea sa, dar hotărârea ča desăvârşită rămâne la prea înalta cunoştinţă Mării tale.

Maiu 8 1768

Al înălţimei tale către Dumnezău ferbinte rugtoră
Gavril Mitropolit Moldavici

Prea plecate slugile mării tale
Lupu Balş vel logofăt, Ion Sturza vornic, M. Costandachi vel vornic, Vasile Razul hatman, Ioan Canta vel vist.

Acad. Rom. $\frac{CXI}{144}$.

Obs. Intre actele caselor *Cabinetului* din Iaşi. supt N. 11 cetim: *7276 Mai 1:* zapisul lui Lupu Gane prin care vinde jumătate loc de la uliţa Hagioaei în Iaşi hătmănesel Safta Rusetoaea (N. A. Bogdan o. c 64).

CXIX. 7269 Ghenar 23 Iaşi (1761). Ion Calimach Vodă dăruieşte lui Vasile Gane diac de divan uu loc slobod în Iaşi, Muntenimea de sus.

Cu mila lui Dumnezeu Io Ioan Teodor Voevod domn ţării Moldaviei. Facem ştirea cu acest ispisoc al domnii meale tuturor cui să cade a şti că iată domnie mea am dat şi am miluit pe sluga noastră *Vasile Gane diacul de divan* carele slujind curţii domneşti atât la alţi luminaţi domni ce au fost mai înainte de noi cât şi domnii meale şi pentru a lui dreaptă slujbă mam milostivit domniia mea şi lam miluit cu *un loc slobod fără de nici o pricină necuprinsu de nime la Muntenimea de sus de la laturea târgului de locul domnescu.* Şi din porunca domnii meale am rânduit cinstit şi credincios boeriul domnii meale dumnealui Ioan Bogdan vel logofăt, pe boeriul nostru Tanasă Meleghi vornicul de poartă şi mergând acolo la locul, acela ce

www.dacoromanica.ro

au cerut numitul Vasile de la domniia mea, au făcut stănjăn de opt palme domneşt şi au măsurat *curmezişul locului în sus spre cişmeaoa Păcurarilor* despre soare apune, de lângă o piatră hotar den sus ce iaste pusă la locul Lupului Hadambului vornicul de poartă, care loc îi iaste şi Lupului iar dat danie de la domnie mea, şi unde sau plinit treizăci de stânjăni curmezişul locului au pus o piatră hotar *din deal de drumul ce iaste pe deasupra caselor den Muntenimea*.. şi de acolo au măsurat *lungul locului înspre Copou tot despre Păcurariu* şi unde sau plinit patruzăci şi doi de stânjăni au pus altă piatră hotar. Şi tot pe ăcastă măsură de mai sus scrisă am încheiat tot locul acesta de tuspatru cornurile. Drept aceia iam întărit Domnie mea lui Vasile Ganei cu acest ispisoc al domnii mele pe locul acest de mai sus scris dat danie, ca săi hie de la domnie mea dreaptă ocină şi moşie şi uric şi miluire neclătit şi nestrămutat statornic în veci în toate semnele pe măsură şi pe hotărârea cum sau hotărât. Şi pohtim domnie mea şi pe alţi luminaţi domni ce Dumnezeu îi va rândui în urma noastră ca să nu surpe dania şi miluirea noastră precum nici noi nam stricat nici am surpat darurile şi miluirile altor luminaţi domni ce au fost mai înainte de noi, ce mai vârtos să aibă a da şi a întări pentru a lor mai multă cinste şi fericire şi vecinică pomenire. Leat 7269 luna Ghenar 23.

I. p. domneşti.

Ioan Bogdan vel logofăt procit.

Acad. Rom. C IX
22

Sau trecut la condica divanului de Carpu diac.

CXX. *1783 Oct. 8. Iaşi.* A. C. Mavrocordat Vodă, scrie la boeri să cerceteze pricina unor locuri de casă ale lui Tanasă Gane şi Manolachi Hadâmbul din Iaşi, Muntenimea de sus.

Noi Alexandru Costandin Voevod, bojiu milostioiu gospodar uzemli Moldavscoi.

Dta Stefan Sturza vel vornic şi dta Lascarachi Roset vel vornic şi dta Ilie Catargiul hatman, fiind că Manolachi feciorul Lupului Hadâmbul vornic de poartă şi *Tanase feciorul lui Vasile Gane* aicea *în Iaşi la Muntenime de sus* ar fi având nişte locuri de case drept ale lor rămase de la părinţi, cari locuri acum sar fi împresurând de către alţii din megieşi, şi cerşind dreptate la domnia mea ca după scrisori ce au să li să scoată locurile dintraceia împresurare pentru aceia iată că vă rânduim pe Dniv. să vă sculaţi înşivă şi să mergeţi acolo la stare acelor locuri şi să faceţi cercetare cu amăruntul după scrisori dovezi ce va fi la fiştecare parte şi precum veţi găsi a fi cu cale şi cu dreptate prin anafora să înştiinţaţi pe domnie me.

1783 Oct. 8.

I. p. domneştii.

Ilie Catargiu hatman procit.

Acad. Rom. LXI.
179

CXXI. *1823 Fevr. 4.* Ecaterina Gane cere prin scrisoare voe de la soţul ei Ioniţă Gane, ban să se călugărească.

Cu multă plecăciuni închinându-mă sărut cinstita mâna dumitale Cucoane.

Smerită scrisoarea mea către dum. de altă nu iaste, fără numai fac înştiinţare dumitale, că dumnezăul îndurărilor carele chiamă pre cei păcătoşi la mântuire, au însuflat de multă vreame în cugetul mieu, aciastă sfântă năstăvire, ca trăgându-mă din lume la viaţa pustnicească să mă învrednicesc a câştiga ertarea fără de leagelor meale.

De multă vreme am făcut dimitale cunoscut scoposul mieu, şi hotărârea care am de a face pasul acesta, de vreame ce ceale lumeşti leam cunoscut a fi deşărtăciune. O sumă de ani mam aflat gustînd dulceţile lumii, sânt acum bătrână, şi nu ştiu sfârşitul când mă va găsi, amar mie să nu fiu între featile ceale nebune fără de untdelemn în candela mea, când va bate acel ceas îngrozitoriu pentru mine.

Intru aşa îndelungată vreame a petreacerii meale ceii desfrânate şi reale, foarte am scârbit pe Dumnezeu, foarte am scârbit pe deaproapele mieu, foarte am scârbit

www.dacoromanica.ro

pe Dumneta iubitul meu soţ, iar acum cu lacrămi întorcându-mă, strig ca curva şi ca vameşul, iartămă Doamne pe mine păcătoasa, ertaţimă toţi cei năpăstuiţi şi necăjiţi de mine, ca cu bună rostire voastră să îndrăznesc cu cutremur să mă apropiu de prestolul cel sfânt al domnului şi săl aduc jărtvă lui lacrămile şi pocăinţa mea,

Dacă nu aş cunoaşte faptele meale, şi dacă nu aş fi încredinţată că din cursele vrajmaşului nu voiŭ putea scăpa în cât voiu petreace viaţa mea în valurile lumeaşti, poate că pentru cinstea bătrâneţilor noastre şi pentru odihna trupească aş protimisi mai bine a aştepta moartea în casa mea şi în aşternutul mieu, acolo unde aproape de patruzeci de ani mam aflat petrecătoare dinpreună cu dnta, dar Dumineze iaste de faţă, că nimică nu cunosc a fi mai scump de cât sufletul, şi pentru a găti odihna sufletului mieu sânt gata a mă lepăda de toate, până şi de legătura cea sfântă a însoţirii noastre, pentru a intra în numărul acestui sobor, carele slujeaşte lui Dumnezău şi carele să roagă zioa şi noaptea pentru ertarea păcatelor sale.

Dumnezeul Dumnezeilor carele au zis că nu sănătoşilor trebuiaşte doftor, ci celor bolnavi, sămi ajute şi sămi împlinească dorinţa sufletulu mieu.

Inaintea înfricoşatului judeţ punîndumă ca o vinovată şi cu umilinţă mă rog să năstăvească în cugetul dumitale o milostivire asupra mea şi săţi supue inima cu blândeaţe, ami dărui aciastă slobozenie care o ceiu pentru ertarea păcatelor meale, fiind încredinţată iubitul meu soţ că faptă creştinească ai să împlineaşti întru aceasta ca unul ce ai însine duhul temerii de Dmnezeu.

Hotăraşte pentru mine cu bunătatea cea sufletească care ai aceaia ce Dumnezău te va învăţa şi înţelepciunea dmitale va socoti, trii feate am aicea împreună cu mine lăcrămătoare şi rugătoare cătră prea bunul Dmnezău, pentru îndelungarea anilor vieţii dmtale, şi pentru întemeerea şi fericirea familiei noastre.

Nu las aicea o greotate în casă, de cât las părintească blagoslovenie copiilor, şi le rog de la milostivul Dmnezeu toate ceale spre folosul lor, ca să fie şi ei vreo dată cu râvnă spre pomenirea mea. Apoi iar închipuind o cuviincioasă şi după dreptate punere la cale, pentru fealiul petreacerii noastre aceştii monahiceşti, te rog să am cinstit răspunsul dmitale pentru mângâerea mea, cu care d npreună să cad la icoana maicii domnului ca să aduc jărtfă ciolanele meale ceale spurcate, să hărăzăsc şi inima mea cea plină de răotăţi, rugându-mă ca să mă numere şi pre mine cu cei de al unsprezecelea ceas, aceste vestesc şi cu inimă zdrobită mă rog împlineşte dorinţa sufletului mieu fiind.

al dmitale

prea plecată soră. 1823 Fevr. 4.

Caterina.

adresa:

Cinstit al mieu iubit soţ dumisale cuconului Ioniţă Ganea Vel ban cu multă plecăciune.

CXXII *1825 Avgust 15.* Diata spatarului Mihalache Gane.

„După cerere ce niau făcut înscris d-mnealui spatar s'au adiverit şi de cătră noi diata ačasta. 1826 Febr. 12 —Veniamin Mitropolit Moldaviei.

Hotarăle vieţii apropiinduse şi strălucind ce adevărată cunoştinţă că întru deşărtăciune să închee toate cele lumeşti şi numai sufletul iaste nemuritorin, şi rămâne večnic. Deci şi eu robul adevăratului Dumnezău *Mihai Gane* spatar crezând în sfânta Troiţă, ce de ofiinţă şi nedespărţită, primesc cu toată liniştire sufletuiui mieu, hotărâre ziditoriului mieu, şi mai întâi mă rog cu toată umilinţa, la toată creştinătate parte bisericească, că ori cui am greşit ceva, prin ştiinţă sau prin neştiinţă, să mă erte, să roage pe milostivul Dumnezeu, ca să fie şi mie milostiv la zioa judecăţii, precum şi eu din parte me ert pe toţi.

Iar după aceasta aducându-mi aminte de sfintui cuvânt al mântuitorului ce zice: fiţi gata, că nu ştiţi zioa nici časul, în care fiiul omenesc va veni. care cuvânt fiindumi îndemnătoriu şi deşteptătoriu spre o gătire de călătorie mare, mai înainte când încă în toate sâmţirile mă aflu, rânduesc şi hotărăscu, prin această a me diiată, pen-

www.dacoromanica.ro

tru toate averile mele cum să să urmeze, după săvârşire vieţii mele, adică în câtă vreme va mai lungi Dumnezeu viiaţa *Smarandei soţiei mele*, pe care după lege cu cununie o am, dumneei are să fie stăpână pe toată averea mea şi zăstre d-misale, iar spre apropiere săvârşirii sale cu zestre va urma după osebita diiata a dumisale, iar cu averile mele după săvârşire soţiei mele se va urma întru acest chip ; adică parte me din moşie *Ciumuleştii* ce o am cumpărătură, unde am făcut şi casă şi alte binale va fi a *nepotului Ennăcache Ganè* cu toate cele ce se vor afla pe dânsa, cum şi parte din *Obărşie*, ce o am iarăşi cumpărătură, va fi tot a nepotului Ennăcache, fiind că însuşi *fratele mieu d-mnealui Ioan Gane, parintele numitului nepot Ennăcachi*, au făcut această cerere, cât adică ori ce voiu voi a lăsa fiilor săi, să i să las tot numai lui Ennăcachi, căci pe cielanţi fii îi va mulţămi din averile sale ; ce am dat nepotului Ennăcachi să arată : Trei părţi din moşie *Movilenii*, cari iarăşi cu bani o am cumpărat le las *fiilor răposatei mele surori Mărinţii*, nepoţii miei, fiind tot de la dânşii şi cumpărată, numai fiind că aceşti copii şi copile sânt cu totul răsipitori să nu fie volnici nici întro vreame a o vinde sau a o schimba, căci vânzândo apoi banii ce vor lua îi vor prăpădi, şi ei vor rămâne nişte ţărani, umblând de la un sat la altul ; pentru aceasta să să stăpînească moşii de către dânşii şi de către clironomii lor, iar putere a o înstăina nu vor ave, de aceia şi scrisorile acestei moşii vor sta deapururi la sfânta mănăstire Neamţu.

Parte me din moşie *Pleşeştii* cu moară şi cu toate cele ce se află pe dânsa, le dau să să stăpânească de veci de svânta mănăstiri Neamţul, spre pomenire me şi a părinţilor şi a fraţilor şi a tot neamului mieu, dându eu la sfânta mănăstire şi toate scrisorile acestei părţi de moşie ; însă de cumva după vreme *să va întâmpla să să ia moşiile mănăstireşti de către vreo stăpânire, precum sau întâmplat în Bucovina*, atunci volnici să fie nepoţii mei a trage această parte de moşie întru a lor stăpânire.

Viile ce le am la *Şorogari la ţinut Eşii* le las de veci sfintei mănăstiri Varaticul, unde este lăcuinţă de maice, spre pomenire me şi tot neamul mieu. Casele din Eş le las *nepotului mieu Iordache Gane paharnic*. Pe Toader Gorgan lăîş vezeteu cu fămei şi copii lor, ca pe nişte drepţi robi ai miei, îi las copiilor *nepoatei mele Saftei Cărpoae*, iar pe ceilalţi robi, pe toţi îi ert şii slobozesc de supt jugul robiei lăsându-i slobozi fără ai putea supăra cineva sau din neamurile mele sau din străini, căci eu nici nu am vre un ţigan părintăsc, ce pre toţi îi am câştigat cu slujbele şi ostenelele mele, ci fiind că mau slujit bine, şi cu credinţa spre mulţumire me, pentru aăasta îi ert şi rădicu deasupra lor jugul robiei, mai mult nu vor fi robi, ci slobozi în numărul altor lăcuitori moldoveni. După săvârşire me întâmplându-să să aibă soţie me vreo supărare de către nepoţi sau alţii, datoare va fi sfânta măn. Neamţul ai da chip de ajutor, uneltind pe cât să va putea nesupărare d-sale.

Dece pentru ca să (să) păzească întocmai şi pre deplin precum mai sus hotărăscu pentru toate cele rămase de către mine, am întărit diata aciasta cu a me iscălitură, poftind şi pe alte persoane de au încredinţat.

1825 August 15.

Mihalache Gane. spatar

„Intocmai această copie de pe cea adevărată sau încredinţat şi de către mine

Dometian arhimandrit şi stareţ sf. m. Neamţul i Secul.

www.dacoromanica.ro

CXXIII. 1837 Ghenuar. Izvod de zestere ce Ion Vasescul dă fetei sale Ruxanda la căsătoria e cu Matei Oane.

1.—icoana maica Domnului ferecată cu argint.
1.—Candilă de argint.
30000 lei bani adică treizăci mii lei.
1765 „ o păreche cercei diamant şasă graduri fără un ĕfert.
520 „ un inel diamanturi cu o piatră în mijloc zamfir.
2790 „ pe 1240 dramuri argint pruba 12. căte 90 parale dramul, însă 2 sfeşnice — 1 paneraş—12 linguriţe de dulceaţă. 1 pereche soluiţe, 36 bucăţi argint, adică 12 cuţite, 12 furculiţe şi 12 linguri.
124 „ un săpet [1]).
115 „ un lighean de alamă
801 10 parale un salup [2]) blănit cu blană sălvie [3]).
546.20 „ o rochie aclazu [4] albu cu blonde [5])
205 „ o rochie de aclazu albastru cu fusta de marţolinu [6]) cu blonde
259.20 o rochie aclazu cu flori cu blonde
390.30 o rochie pembe [7]) de more cu blonde.
140.— o rochie santentiur [8]
195.— o rochie de Trotu [9]) cu fusta de marţolin.
208.— o rochie fularu
65.— o rochie tulpan
86.— un capot de Dibet [10]
60.— un capot tulpan batista cu vapelur [11]) cusut
40.20 un capot halastăucă [12]
51.— doi casânci [13]
32.— un buchet pene
27.— o bonetă
352.20 doi capele şi un toc de blonde
9.20 doi tulpani
626.— aşternutul, adică salteao de cutnie [14]) cu 2 perinuţ oghialul de fullar, cu cinci perini şi îmbrăcăminte lor.
485.15 trei rânduri feţă aşternuturi; însă
249.15 rândul întăi de batistă cu horbotă
758.— al 2-a cusută de gherghef tot de batistă
74.— al 3-a rând de hasa
481.15
116.30 un capot de Dibet [10]),
200.— pe zăci batiste cusute.
68.— un bărbielâc [15]) cu doă prosoape.
574.— trei zăci bucăţi cămeşi şi izmene olandă.
105.— pe şăpte gevrele [16]).
157.— trii fuste pol batistă cu horbotă.
46.20. alte doă fuste cu vapeluri cusute.
160.20 ştofă pentru doă boccele.
90.— un portofel,
35.— o pungă bibilă [17])
35.— doă pungi una de păr şi una de mărgele.
53.20 şasă părechi scarpi [18]).
44.— opt părechi colţuni.

www.dacoromanica.ro

11.— doă cordele de încinsu.
115.— cinci prosoape cusute cu peteală.
268.— trei tacâmuri de masă pânzării adică freizăci şi şasă şărvete şi trei mesă.
70,— o tablă de Lipsca.
192.— şasă tingiri şi o tigae.
84.— tij alte şăpte prosoape.

42426. 5 adică patruzăci şi doâ mii patru sute doă zăci lei, cinci parale.
Ioniţă Căminar.

CXXIV. Fraţii Iancu şi Iorgu Vărnav îşi iau asupra lor la împărţală frăţască casele din Iaşi—azi casele Ganea.

ACT DE IMPARŢALĂ

Subscrisa Ecaterina Vărnav, născută Cuza, soţia răposatului vornic Costache Vărnav, şi clironoamă răposatei Maria Tavarin, Elena Sachelaridi, Iancu şi Iorgu fraţi Vârnăveşti, prin aceasta declar că fiind sosiţi toţi clironomii în legiuita vrâstă şi emancipaţi după cum dovedescu lucrările din actele Epitropiei acestii case aflate în giudicătoria de Eşi secţia I; am făcut rămase de la părintele nostru, avere care este cunoscută în catagrafia facută la înfiinţarea Epitropiei, din care avere au mai rămas nevândute numai casăle aflătoare aice în Eşi pe uliţa numită Coroi.

Aşa dar în priviri că toata cealaltă avere prefăcută în bani, obligaţii de a visteriei pentru dezrobiţii sclavi şi alte lucruri am împărţit între noi luând fiecare parte ce sau cuvenit niam învoit cu toţii ca arătatele casă să rămână în parte ce să cuvine la doi din clironomi raposat, nostru părinte anumi dumisale leitenent Iancu şi Căpitanul Iorgu fraţi Vîrnăveşti, în deplini şi de o potrivă dmilorsale proprietăţi despre care toţi în uniri am dat acest act dmilorsale spre a li se recunoaşte dritul de vecnică proprietate asupra arătatelor case, la care noi de astăzi înainte nu mai putem ave nici o împărtăşire, rugând şi pe autorităţile compentinte de al întări potrivit formelor dândusă şi cuvenita publicitate.

Catinca Varnav — Elena Sachelaride
Maria Tavarin — Leitenant Kostachi Varnav
Capitan Iorgu Varnav

GIUDECĂTORIA ŢINUT. IAŞII Secţia I-a

Luândusă lămurîri din referatul candidatului acestui Tribunal, dumnealui Gheorghe Zaharov, că iscăliturile de supt actul de faţă sânt adevărate a dumilorsale Catinca Vârnav, Marie Tavarin, Ileana Sachelaridi, leitenantul Iancu Vârnav, Tribunalul legalizează acestu actu numai întru cît priveşte adivăratele iscăliturî, fiind că părţile dumilorsale testamentului Iancu şi căpitanului Iorgu rămân în fondos.

(ss) Juliano, Bogdan, Şef, Anghel.

Biuroul al 2-lea, No. 3926, 1859 Iunie 5 zile Mai 28.
(locul peceţii: „Principatele Unite". Giudecătoria de Jassy. Secţia I 1858).

1) cufăr, 2) manta pelerină, 3) blană gălbue, 4) satin douchesse, 5) dantelă blondă 6) ponje de matasă, 7) roz deschis, 8) localitate, 9) localitate, 10) localitate, 11) volane şi broderie. 12) materie de aţă, 13) tulpan de cap, 14) stofă dungată, 15) tacâm de bărbierit, 17) colţuşoare pe margini, 16) batiste cu fir de aur pe margine, 18) pantofi.

www.dacoromanica.ro

Obs. Despre casele cumpărate de N. Gane, ne vorbeşte şi d. Sever Zotta în studiul său despre Andronache Donici, că au aparţinut şi lui Donici, de pe soţia sa a doua Smaranda născută Cost. Vărnav ban.

In 1859 casele erau zidite în forma de azi şi sunt astfel descrise una pereche case care sunt în două rânduri, pe temelie de piatră cu pereţii de cărămidă, acoperite cu şindrilă, cuprinzătoare în rândul de sus 7 odăi, o camară, un antret şi 2... iar în rândul de jos 6 odăi, o camară, un antret mare şi o lemnărie, osebit alte 4 odăi şi 2 cuhne cu pereţii de cărămidă şi acope.ită cu şindrilă, pivniţă de piatră, şură, grajdiu şi o fântână de piatră, preţuită 3856 galbeni, fără locul preţuit 1200 de galbeni (Zotta O. C. pg. 9, vezi Uricar XX. 397).

CXXV. 1869 Sept. 1 Fulticeni Nicu şi Matei Gane fraţi îşi impart averea părinţească.

INSCRIS

Subsemnaţii Nicu şi Matei Gane împărţind între noi averea bănească în numerariu şi în sinete rămase după *răposatul nostru părinte Matei Gane* am dispus după cum urmează :

— Eu Nicu am primit acontu părţii mele de clironomie suma de patru mii şapte sute trei zeci şi nouă de galbeni No. 4739 din banii aflaţi în numerariu adică 1739 g. acum după săvârşirea din viaţă a părintelui meu şi trei mii galbeni No. 3000 g. daţi mie de părintele meu la ocasiunea căsătoriei mele.

— Eu Matei Gane am primit acont părţei mele de clironomie suma de una mi şapte sute treizeci şi nouă galbeni din banii asemenea aflaţi în numerariu.

— Eu Matei Gane urmează să încasezu încă suma de trei mii galbeni No. 3000 g. spre a egaliza parte me cu acea a fratelui meu, din sinetele următoare :

25 g. preotul Vasile Şoldănescu (sinetul din 869 August 2).
100 g. Doamnu S, Istrati (sinetul din 1869 Mai 1).
70 g. Cost. Forăscu bătrânul (sinetul din 1867 Oct. 22).
200 g. Matei Pleşescu (sinetul din 1864 Noembre 10)
341.12 Dimitrie Gheorghiu (ipotecă constituită 1868 April 20).
30— Ioan Vasiliu (ipotecă constituită în 1869 April 29).
— 106 lei 30 parale Ioan Vasiliu (sinetul din 1869 August 13).
1700— Ralu Forăscu (ipoteca constituită în 1868 Noem. 7).
12— Const. Pleşescu (sinetele din 866 Dech. 1 şi 868 August 14)
100— Iorgu Vărnav Liteanu fiu (sinetul din 1868 Iulie 9).
750— Zoiţa Gane (sinetul din 1867 Ianuarie 1).
100— Gheorghie Tinu (sinetul din 1869 Aug. 6).
30— Iorgu Greceanu (sinetul din 1868 August 4).
10— Cost. Cocea (sinetul din August 1869).
19— Neculai Rojniţă (sinetul din 1 Sept. 1869).
3— Cost. Balomir, fără sinet.

3493.7 lei 30 parale, adică trei mii patru sute nouăzeci şi trei galbeni şapte lei treizeci parale, afară de dobânzi.

După scăderea acelor 3000 g din aceste sinete socotite capete şi dobânzi, escedentul se va împărţi între noi drept în două, sinetele vor sta în păstrarea me Matei Gane. La întâmplare când parte din aceste sinete ar eşi rele, în cât să nu se acopere suma de 3000 galbeni, atunci voi fi datori eu Nicu Gane a întoarce îndată

www.dacoromanica.ro

fratelui meu atâţa bani câţi se vor cuveni pentru a egaliza părţile noastre băneştie. Cheltuelele scoaterii banilor de pe sinete vor fi pe conta noastră amândurora.

1869 Sept. 1 Folticeni

(ss). N. Gane, M. M. Gane

CXXVI. 1871 Iunie 9 Mai 28. Iaşi. Nec. Gane cumpără cu 1200 galbeni casele de la Iorgu Vârnav căpitan.

ACTU DE VANDARE

Subsemnatul Capitan Iorgu Vărnav domiciliat în comuna Bârzeşti Plassa Stemnicul judeţul Vaslui declaru ca am vândut de veciu d-lui Nicu Gane avocat domiciliat în Iassi disparţirea a III-a casele mele cu două etagiuri din Iassi cu toate dependinţele şi locul ce se află în îngrăditură, libere de orice sarcină precum bezmen sau altele, în preţ de una mie două sute galbeni No. 1200 g. pe cari banii eam primit deplin chiar acuma. Disele case sânt situate în dispărţirea a III-a strada V. Butu în faţă cu strada „Coroiu" şi se megieşescu spre nord cu locul D-nei Smaranda Hermeziu, spre reserit cu locurile d-lor Nicolai Gheuca, Jules Hette, Mihalache Cervinov şi Clementi Haritonescu spre sud cu strada Buna-Vestire şi spre apus cu strada Butu. Dl. Nicu Gane va fi de astăzi înainte veĉnic proprietaru asupra acestor case şi locul lor cu toate drepturile ce sânt alipite de dânsele, pentru care am subscris acest actu transcris de tribunalul compentent.

Făcut în Iassi $\frac{28 \text{ Maiu}}{9 \text{ Iunie}}$ 1871

Capitan G. Varnav, cu consimţimântul meu

N. Gane

Romăniea
Tribunalul judeţului Iassy secţiune III civilă

Subsemnăturile şi consimţimantul D-nulŭ Iorgu Varnavŭ şi N. Ganea constantându'se a fi conformŭ presentului actu de vânzare imobiliară. Tribunalul legalizează actul present conformŭ încheerii din 28 Maiu curent No. 2 a jurnalului

Tasu—Bonciu S. Bosian, P. greffieru Dumitriu
l. p. trib.

Biuroul II
N. 4150
1871 Maiu 21 zile

Noi Ion Dudescu greffierul Tribunalului giudeţului Iassy secţiunea III certificămŭ ca presentul actu de vânzare imobiliară s'au transcrisŭ în registrul Tribunalului sub No. una sută şasă deci pagina 217 şi 218 la doua deci şi nouă Maiu anul una mie opt sute şapte zeci şi unu conformŭ încheerii Tribunalului din 28 Maiu curent No. 2 a jurnalului. Taxa în sumă de 141 lei cuvenita statului sau depusu la cassieria generala din Iassy precum despre aceasta constată recepisa acei cassierie N. 2377 din 28 Mai anul una mie opt sute şapte zeci şi unu.

Greffieriu Dudescu (l. p. Trib.)

CXXVII. C. Gane spatar tipograf şi ziarist în Iaşi (regéste).

C. Gane spatar ficior lui Ioniţă Gane ban a fost şi gazetar pe vremuri. In 1856 Iunie 21 iscăleşte un contract cu firma Herş Goldner tipograf, prin care arată că de

www.dacoromanica.ro

şi Goldner a cumpărat cu banii săi tipografia din uliţa Herestegiei la Podu Roş, dar pentru a avea drit să-şi tipărească foaia lui în l. română, franceză ori germană, formele înfiinţării acelei tipografii să se facă pe numele său C. Gane.

...„Deci spre a fi cunoscut că acea tipografie este dreaptă a d-lui Goldner, şi că eu am numai drept de a tipări fără oprire, plătind costul tipărirei precum se obişnueşte şi la alte tipografii, şi fără a-mi face dmnealui sminteală sau plângere cât de puţin la trebuinţele ce aşi avea de tipărit în arătatele limbi; declar prin acest înscris că eu n'am nici pot avea vreodată drit de proprietă pe această tipografie în totul sau în parte, dar acum m'am alcătuit ca să-mi tipărească *o gazetă*, care să iasă de două ori pe săptămână, adică Luni şi Joi, la care gazetă eu am a fi redactor şi a da articole. Gazeta are a fi pe hârtie albă, velină, după probaţiunea iscălită de mine şi de d. Goldner, pentru care am ai plăti şi câte 5 galbeni pe fiecare număr în 500 exemplare; plata va urma câte 4 săptămâni înainte (Surete ms. XVI. 313).

CXXVIII. *1911 Dec. 9.* Corespondenţă între Dr. Ioan Urban Iarnik din Praga şi Nicu Gane.

Prea stimate Domnule

Praga (Boemia) 313. II.
9 Decembrie 1911.

Drept răsplată pentru nimica toată eu care am îndrăsnit să păşesc în vileag îmi sosesc mai în fiecare zi nişte scrisori de mulţămire sau chiar nişte plocoane cu mult mai preţioase de cât este bagatela trimesă de mine. Nu este la mijloc vreo poftă de linguşire spuind că între aceste plocoane unul din cele mai dragi este pentru mine volumul din partea dmvoastre.

Mărturisesc că fiind împovorat cu fel de fel de lucrări b. o. în săptămâna aceasta cu examene din limba franceză pentru şcoala secundară, n'am isbutit să isprăvesc cu lectura tuturor articulelor, dintre cele cetite însă este unul pe care l'am şi cetit şi care m'a impresionat cel mai mult: *este discursul pe care D-voastră l-aţi rostit cu prilejul intrărei D-tre în Academie.* De o parte m'au interesat cele spuse despre Haşdeu, pe care în vremea petrecerii mele la Bucureşti din 1879 l'am cunoscut personal, atât pe el ca şi pe fata sa lui'a, care ch'ar atunci prin vioiciunea cu care ochii ei cei negri se uitau la lucrurile din lume, arăta geniul ce se odihnea în mintea sa cea ageră.

Apoi descrierea ce Dvoastră o faceţi de naşterea şi de cei dintâiu paşi ai Junimii mi-a făcut o impresiune şi mai tare şi iată de ce Dstră stăruiţi spuind cât de iute au dispărut în noianul veciniciei anii când societatea aceasta întemeiată de nişte tineri însufleţiţi a păşit cu sfială în lume. Tot aceleaşi simţiminte îşi află expresiune în articolaşul adus ca prinos jubileului de 40 ani al Convorbirilor literare.

Ei bine, câţi ani au trecut de când pentru cea dintâi oară am auzit din gura fericitului meu dascal al limbii române *C. Gorgian*, rostindu-se cele dintâiu cuvinte ale unei limbi care într'atâta mi-a plăcut, în cât bucuros mi-aş fi fost jertfit viaţa întreagă studiului său cât se poate de adâncit. Peste trei ani, dacă mai trăiesc până atunci, am să serbez eu jubileul de 40 ani, trecuţi de la acest moment. Ş'apoi oare nu eram eu care în primăvara anului 1879 eram de faţă la alcătuirea Academiei Române de astăzi, asistând la desbaterea statutelor prin care fosta Societate Academică s'a primenit în Academia de astăzi.

Va să zică nu numai, Dstră sînteţi îndreptăţit să vorbiţi cu duioşie despre „tempora acta", despre tinereţele cari s'au dus ca să nu se mai întoarcă, ca şi mine şi regretele mele sânt cu atât mai mult îndreptăţite, căci în anul 1875 va să

www.dacoromanica.ro

zică cu 36 ani mai înainte eram p'aci să mă căpătuesc într'un oraş, unde m'aş fi fost deprins cât se poate de bine cu graiul dulce moldovenesc. Dacă lumea nu poate să se mire îndestul de iscusinţa cu care vorbesc şi scriu româneşte, cu toate că de la 1879 n'am mai păşit în pământul locuit de Români, de cât äst-an câte cinci zile petrecute la Blaj şi la Iaşi. Dstră puteţi să vă închipuiţi ce s'ar fi fost ales de cunoştinţele mele, dacă planul meu ca în anul 1875 să încep activitatea mea ca docent de limbile romanice la Universitatea de nou înfiinţată din Cernăuţi, în urma unei curate întâmplări nu s'ar fi făcut baltă. Chiar dacă cu 7 ani mai târziu, în 1882 aşi urmat chemării la Universitatea boemă atunci înfiinţată, ce aş fi putut face în răstimpul aceştor şepte ani aflându-mă în deplină vigoare trupească şi sufletească ?

Cine ştie poate în aceşti 7 ani, Cernăuţii cu împrejurimea lui curat românească mi-ar fi căzut tronc la inimă întocmai cum aceasta s'a întâmplat cu compatriotul meu Iaroslav Kramerius, care denumit profesor de desemn la o şcoală secundară din Cernăuţi în anul 1873 într'atât s'a românizat în cât chiar retrăgându-se din post, tot acolo a rămas până în Septembre de äst-an se mută la cele veşnice şi tot acolo i s'au aşezat oase'e spre odihnă.

Cum că familia mea nu s'ar fi împrotivit unei asemenea stări de lucruri, se vede din fapte că băiatul meu cel mai mare din hotărâre spontană într'atât şi'a însuşit limba română, în cât mai cu seamă în cea ce priveşte modul de scriere, de mult m'a întrecut pe mine. Şi cu privire la nevastă-mea pot să adeveresc că şi dânşei îi place s'o rupă româneşte Şi să nu gândiţi Dstră că cine ştie ce muncă mi-am luat s'o introduc în cunoştinţe cât de elementare ale limbii române. Din contra: adese ori îmi face imputarea că de ce nu i-am dat lecţiuni mai multe, căci lucrând aşa şi dânsa s'ar fi procopsit mai mult.

Este destul de nostim cum d-sa îşi pusese temelia pentru cunoştinţele sale. Iată cum. In vara anului 1879 m'am tocmit cu Petre Ispirescu c'am să iau pe băiatul cel mai mare, Costachi, cu mine, la Viena, şi să-l ţin la mine, umblând d-sa în şcoală de acolo. A şi stat vreme de doi ani, de umblat umbla la şcoala nemţască, dară ce folos, dacă venind la Viena, nu ştiia mai nici o boabă nemţeşte? Atunci ce era de făcut, căci eu începând atunci conferinţele mele ca docent la Universitate şi afară de aceasta ocupând şi un post la o şcoală secundară, n'aveam nici vreme nici dispoziţie să mă îndeletnicesc cu una ca aceasta. Atunci în încurcătura mea cea mare iată mi se îmbie nevasta mea că dânsa are să iee asupra ei să-i dee lecţiuni de limba germână. A luat spre scopul acesta o gramatică după metoda lui Ahn şi aşa pregătindu-se pentru fiecare lecţiune, se deprindea puţin câte puţin cu graiul român. Acum dânsa a ajuns atât de departe, în cât vorbindu-se în presenţa ei româneşte, ea pricepe mai toate, atâta numai că nu îndrăsneşte să iee parte la convorbire şi dânsa.

Ni pare bine că şi äst an a venit un locotenent român Coravu (din Turnu Severin) la Praga, fiind ataşat la un regiment de aci, căci şi pentru mine este de mare însemnătate că am macar odată pe săptămână prilejul să stau la vorbă, täinuind cu un român neaoş. D-sa a sosit la Praga cu vre-o 3 săptămâni mai înainte şi tocmai aseară am vizitat împreună Teatrul naţional boem, asistând la representaţiunea unei drăgălaşe opere „*mireasa vândută*“ a lui *Smetana*, compositorul nostru cel mai bun.

Ajungând la sfârşitul scrisorii mele îndelungate, mă întreb care-mi fu scopul de v'am plictisit atâta vreme cu scrisul meu neceteţ. Deoparte ţineam să vă mulţumesc de frumosul plocon al D-voastră arătându-vă cât de binevenit mi-a fost, şapoi doream să mă despăgubesc în câtva de paguba suferită de mine, când din causa une strâmtori pre mari de vreme n'am putut să am plăcerea a reînoi preţioasa cunoştinţă

www.dacoromanica.ro

a D-stră cea de demult, din chiar anul 1879. Vedeţi D-stră că alţii au îmbătrânit şi încă de acei cari n'au norocul să aibă parte de nişte bătrâneţi atât de verzi cum este casul cu ale D-voastre.

Al D-stre stimător,

Dr. Ioan Urban Jarnik.

Praga 313. II.

1911 Dec. 12 | 25 Iaşi.

CXXIX, 1911 Dec. 12. Nicu Gane răspunde dr. Ioan Urban Jarnik.

Mult stimate Domnule Jarnik,

[Mii] Vă cer mii de scuze că am întârziat cam mult dea răspunde la frumoasa şi interesanta Dv. scrisoare din 9 Dechemvri curent st. nou. [Aceasta] întârziere se datoreşte cauzei că am vroit, drept recunoştinţă să *adun şi să vă* trimeţ *toate* scrierile mele [complecte] *însă* [şi] nu le-am putut [aduna] găsi de cât cu oare care greutate afară de două volume; „Pagini răzleţe" şi „jurământul more judaico" [care nu se mai găsesc de vânzare] a căror ediţii sunt complect epuizate.

Am admirat mult în scrisoarea Dv. nu numai dragoste ce aveţi pentru limba şi neamul nostru, dar şi stilul Dv. românesc curgător şi corect, [aşi] mai corect aşi putea zice, decât a multor adevăraţi Români. Imi spuneţi că eraţi cât pe ce să vă căpătuiţi la [noi în ţară la] Cernăuţ, în anul 1875. Ce [bine] plăcut ar fi fost pentru noi dacă se întâmpla una ca aceasta!

[Am fi câştigat un cetăţean distins, cu înaltă cultură, cu calităţi superioare şi care ne-ar fi făcut mare cinste]. Vam fi avut mult mai aproape de noi, chiar la hotarul [nostru] ţărei şi pe un pământ care a fost odinioară al nostru [românesc].

[Dar în sfârşit bine că de şi nu v'aţi statornicit la noi, totuşi]. Dar în sfârşit tot bine că ne putem mândri *şi aşa* cu prietenia Dv., care ne încălzeşte de departe.

Pe Iaroslav Kramerius de care îmi vorbiţi nu l'am cunoscut personal, ci numai din corespondenţă. Dânsul a tradus în limba germană 25 din novelele mele pe care le-a legat foarte frumos în două volume, împodobite cu culorile noastre naţionale şi mi le-a trimes la ţară cu o foarte măgulitoare dedicaţie. A fost aceasta o surprindere din cele mai plăcute pentru mine şi aşi fi dorit din toată inima să fac cunoştinţă cu el, dar împrejurări mai pre sus de voinţa mea m'au împiedecat de ami satisface dorinţa.

Ziceţi că aţi calcat de două ori pe pământul nostru, o dată la 1879 şi acum la 1911, adecă după 32 de ani. Eu însă [am fost] *avut norocul să calc* de vr'o şase ori *pe pământul* Boemiei mergând la Carlsbad spre ami căuta de sănătate; am stat două zile şi două nopţi la Praga; am văzut vestita Universitate, veche de vr'o cinci sute de ani în care Dv. figuraţi cu cinste ca profesór, m'am preumblat pe malurile râului „Moldau" a cărui nume îmi amintesc de patria mea. Ce păcat că nu vă cunoşteam pe vremea aceea! Aşi fi venit cu cea mai mare [plăcere] bucurie să vă strâng mâna şi să fac cunoştinţă cu familia D-v. care şi dansa are, precum spuneţi, dragoste pentru limba şi literatura noastră. *Aşi fi avut fericita ocazie să aud graiul românesc la aproape 2000 kilometri departe de ţara mea.*

Sfârşesc mulţumindu-vă încă o dată pentru mult onorata Dv. scrisoare şi sper, cu voea lui Dumnezeu să am fericirea de a vă mai vedea, poate chiar la jubileul Dv. de 40 ani.

Cu cea mai distinsă stimă, N. Gane.

Obs. Cuvintele puse în paranteză sînt şterse în ciorna scrisorii, iar cele cursive sînt adause printre rânduri.

www.dacoromanica.ro

Din manuscripte vechi

(Cătră 1620). Din Psaltirea prooroculuĭ şi Impăratulŭi David, tradusă pe româneşte de Varlaam, egumenul mănăstirei Secul. (Acad. Română ms. 170).

Observare: Manuscriptul de Psaltire, păstrat la Academie supt No. 170, cuprinde pe lângă cei 150 de psalmi şi cântările lui Moisi, şi paraclisul Maicii Domnului care se cântă Vineri sara *la denia* a 2-a din săptămâna a 5-a. Cum textul ne redă aceiaşi metodă de traducere, care este proprie traducerilor lui Varlaam, adică traducere *în glose* şi variante, noi o punem cătră 1620 pe când Varlaam era simplu ieromonah şi egumen la Secul.

Spre confrontare cu cele mai vechi traduceri tipărite ale aceluiaşi text îndreptăm pe cetitori la *Triodul* de Buzeu slavo-român din 7208 (1700) fila 407, seq, cum şi Triodul de Rămnic din 1731 fila 224 seq.

193. вѫ пѧ є не поста. вечерь на гн вѣзвахъ стрⷭ не | сѣлно моу глас з по
т
ѣсе ѡложь. (In Vineri, a 5 a săptămînă din post sara la vestirea Domnului, stihiri după sedeahlna glas al 6-a, cu toată plecăciunea). сѵѣтъ пр҃ѣвѣчнін ѡткрованж тебѣ отроковицѫ. Svatul cel din veaci să descoperi ţie fecioară, mai marele Voevod Gavril stătu înaintea ta de s închină şiţi vesti v) *şi grăi* bucurăte pământ nesămănatŭ v) *că tu eşti pământul cel nesemănat*, bucurăte, tufă de trandafir nearsă, v) *că tu eşti* bucurăte adâncŭ ce nu e lesne vădzut v) *că tu eşti adânc*, bucurăte pod ce treci de pre pământ în ceriu, v) *că tu eşti podul cela ce treci oamenii de de pământ în ceriu*, şi scară dea suirea, ceaia ce o vădzu Iacovŭ. Bucurăte năstrapă dmdzălască plină de mannă v) *că tu eşti*. Bucurăte dezlegarea blăstămului v) *că tu eşti*. Bucurăte scularea lui Adam căi cu tine D. v) *că tu eşti scularea lui Adam căi cu tine D*. Dzisă fecioară cea neputredă cătră mai marele Voevod, aratimite ca un om şi cumumi vesteşti cuvinte mai vrătos de cât firea omenească v) *grăeşti* şi dzici că va fi D. cu mene şi s va sălăşlui în zgăul mieu v) *şi s va odihni* şi cum voiu fi iani spunem satŭ desfătat şi loc svntŭ v) *ţarină desfătată şi loc svnt*, cela ce covrăşeşte despre Heruvim ca să nu mă înşeli cu înşelăciune că nam înţeles de dulcaţă, cu nunta sânt neînpreunată, dar cum să născu pruncŭ.

194. Dzis cel făr de trup unde va Ddzău să biruiaşte firea omeniască şi cealia ce să fac mai vrătos de câtŭ firea omenească, crede aceste cuvinte a meale adeveare iar ceaia cei întroi(sic) svntă şi preanevinovată ia strigă v) *ia dzisă* fiem mie dup cuvântul tău şi să născu pre cel făr de trup. Trup de la mene să înprumuteadze ca s scoaţă pre om ca cela cei ĭusuşi putearnic, întru ocina cea dintăiu cu pogărare de la marginile ceriului de sus. слава глас в.

Ascunderea cia din veaci sau descoperit astădzi fiiul iui D fu şi fiiu omenescŭ ca s ia cei mai prostŭ şi să ne dea noao cei mai bun. Inşelat fu Adam cel de demultŭ dori să fie D şi nu fu, iar D fu om ca s facă şi pre Adam să fie D ca s să veselească facerea şi s să dezmearde cu firea ceatele îngereşte v) *ca s să veselească lumea* că mai marele Voevod cu fricâ stătu înnainte fecioarei, şi cei de bucurie aceaiai adusă, însă grije i să tămplă cela ce pentru mare milă te ai împelitat Ddzăul nostru mărire ţie dămŭ. на стиχовне стиχиры глас а ѳ днѥнн чюд.

Începătorul puterilor celor de sus stătu înaintea Nazarethului de să închină fecioarei şi grăi bucurăte ceeia cè porţi curăţiia cea dmdzăiască că pre tine D din veaci teau iubitŭ şi petreacere tine teau vrut v) *la tine au vrut* şi strigă de dzis serbŭ despotuirescu cătră tinem iaste tevirea că veri naste pe D şi neputredă veri petreace

www.dacoromanica.ro

v) *şi veri pitreace neputredă.* Cei vedearia ta de foc mai marelui Voevod cea preacurată cu minunei dzisă v) *cea prea cinstită.* Cinei destoiniciia ta şi puterea cuvântu lor facere de fiiu îm vesti şi cu ispitire de bărbat nuş'iu cu cuvintele mă înşeli, nu mă înşela ome, cum au înşelat înainte şearpele cel vicleanz pre strămoaşe noastră pre leva.

Dhul lui D cel prea svntz au vinit pre tine ceeia ce eşti preacurată v) *prea cinstită* şi teau îmbrăca*)* lz putearea celuia de sus şi veri naşti prunzu şi va socoti fecioriia ta nevătămată, iată acesta fiiu iaste rodurilor neschimbatu acesta sau arătatz şi va mântui oamenii săi cum şi bine au vrutz. слава. A şeasia lună fu trimis mai mare Voe(vo)dz către tine fecioară curată săţi vestească ţie cuvântz adevăr v) *săţi spue* depreunăţi şi strigă ţie. Bucurâte prea bucura'â căi cu tine D v) *bucurâte ceaia ce eşti încunğurată de bucurie căi cu tine D* v) *bucurâte ceia ce eşti bucuriia a toată lumea căi cu tine D* că vei naşte fiiul cela cei înainte di veaci de la părintele şi va mântui oamenii săi de păcatele lor, *tropari glas 8.* Invăţătura cea ascunsă o luo întrunţelegeare, în casa lui Iosif de srăg stătu înainte cel făr de trup şi grăi cel neînpreunată cu nunta, cela cău plecat cu pogorârea cerlurile au încăput neschimbatz cu totul întru tine. ce pre însul şi vădzu întru zgăul tău, şi au luatz chip deşertz, spementendzumă aţi striga ţie, bucurâte nevastă ne nevestită v) *ce şi tot fiţoară*

На утрни канонz. Deschidemviu rostul m'eu şi umple de duhul svntz şi voiu izbucni cuvente maicei împărătească. şi mă voiu arăta luminat prăznuind. şi voiu cânta bucurăndumă minunilor aceiea. *A.* lui H. carte sufletească, pecetluită eşti tu cu dhu svntz, mai marele voevod curată te văzu, şiţi strigă ţie, bucurăte primitoarea bucuriei, v) *că tu eşti.* ceia ce pentru tine sau spartz blăstămul strămoaşe noastră Evvei. v) *sau răsipit.* g) *dezlegatz* Îndreptarea lui Adam, bucurăte fecioară a lui D. nevastă, v) *maică.* omorăria adului, bucurăte ce'a ce eşti întru tot nevinovată, curtea aceluia cei a toţi || împăratz v) *curtea împăratului aceluia cei împăratz a toţi împăraţii.* bucurăte scaunul cel de foc acelora cei întru tot ţiitor v) *aceluia ce ţine toate cătes.* g) *toată lumea.* Floare neveştedă, bucurăte ceia ce însăţi ai crescut mărui cel cu bună mirezmă v) *şăngură.* bucurăte ceia ciai născut mirezma acelula cei însuşi împăratz v) *sângur.* bucurăte ceia ce eşti neispitită cununta. v) *neînpreunată.* a lumiei mântuire v) *mântuirea lumei.* Vîstearul curăţiei. bucurăte ceaia ce pentru tine neam sculatz din căderea noastră. bucurăte despuitoare ceaia ce eşti mirezma cea dulce a florei crinului, şi bună mirodenie a credincioşilor. cadelniţă cu bună mirezmă. mir scumpz de mult preţz. пкснz. г.

Ai tâi făcători de cântare născătoare lui Ddzău || ceaia ce eşti izvor viu şi neputred, danţu spre sine să'împreună. v) *să fiacer,* sufleteştei, întăreaşte, şi întru mărirea ta cea dmnădzăiască. cununei mărirei îi spodobeaşte v) *dâruiaşte.* Ceaia ceai crescut spicul cel Ddzăescu. ca o holdă ne arată la arătare. v) *ca un pământz. nelucrat la arătare* v) *masă sufietească,* ceaia ceai amistuit pânea vieţei, bucurăte despuitoare ceaia ce eşti izvorul apei vieţei cel neimputinatz. Tinereal ceaia ciai născut tinerelul cel nevinovat. bucurăte credincioasă. v) *că tu eşti credinţa credincioşilor.* bucurăte mieluşiţă ceaia ce ai născut mieluşelul cel Ddzăescu. cela êau luat păcatele a toată lumea. v. *ce va lua.* bucurăte căldura cnrăţiei, v) *că tu eşti.* Ceaia ce eşti. mai luminată de cât răsăritul soarelui. bucu || răte ceaia ce însăţi ai purtat pe soarele Hs. v) *săngură.* lumina sălaşului v) *petreacetel* bucurăte cai spartz. întunearicul v) *că tu ai zrobita.* v) *sfărâmat.* bucurăte întrare Ddzăiască. ceaia ce mântueşti pre toţi ceia ceţi cântă. v) *ce te laudă.* пкснд. Cela ce şeade întru măriri, spre scaunul Ddzăirei spre mine luşor, veni Is. cel prea Ddzăescu din prea cinstita feţoară. şi mântui pre ceia

www.dacoromanica.ro

ce strigă. mărirei şi puterei tale Doamne. că glasure de cântare şi cu credinţă ţie strigăm ceaia ce eşti prea cântată. v) *prea lăudată.* || bucură̆te măgură grasă şi închegată cu dhul svnꙋ. bucură̆te sveaşnic ce porţi năstrapă plină de mană. v) *că tu eşti sveaşnecul cela ce porţi năstrapa cea.* ce îndulceşti pre toţi pre ceia cesu creştini buni cu firea. Curăţiia luminei. bucură̆te despuitoare ceaia ce eşti preacurată. v) *prea cinstită* bucură̆te scară ce rădici depre pământ pre toţi cu darul. v) *că tu eşti scara ceaia ce sui.* Bucură̆te pod adevăr ce treci din moarte în viaţă. pre toţi ceia ceţi cântă v) *că tu eşti podul cel adevăr ce treci din moarte în viaţă pre toţi pre ceia ce te laudă.* Ceaia ce eşti mai pre susu de cer. bucură̆te urdzirea pământului. v) *că tu eşti* cela cei în zgăul tău ceaia ce eşti preacurată făr de usteninţă lai purtat. v) *prea cinstită,* bucură̆te veşmântꙋ mohorât cu Dumnădzăire ocrotit. din singele său impăratul || puterilor. Ceaia ceai născut pre cela cei adevăr dălător de leage. bucură̆te despuitoare ceaia ce de toate făr delegile noastre. în dar neai curăţit. adâncꙋ neştiut. şi înălţime negrăită, neînpreunată cu nunta. ceaia ce pentru tine noi neam înpreunat cu D-Tine tean înpletit cununa lumiei nefăcută cu mâna. cântare te slăvim. v) *cu cântare te mă im.* bucură̆te fecioară ţie strigâm. ceaia ce eşti ferirea tutnror şi îngrădire şi tărie şi scăpare preuţilor пѣснꙋ є. ирмос.

Mirârâs toate câtes / *mirâsă toală lumia,* de mare mărirea ddzăirei tale că tu fecioară neînpreunată cu nunta, ai luat ѣ în zgău v) *ai priimit* pe cela ce iaste fiind pespre toţi D. şi ai născut fiiul cel făr de ei tuturor celora ceţi cântă pacĕ le dăruiaşte v) *tuturor celora ce te laudă pace le dă.* Ceaia ciai născut adevăr calea vieţei bucurate ceala ce eşti întru tot nevinovată. ceia ciai măntuiꙋ lumia din povoiu păcatelor, bucură̆te a lui Dumnădzău nevastă. v) *maică.* audzireşi grăire înfricâtă. bucură̆te vasul despuitoriului aceluia ĕau făcut toate câtes v) *toată lumia.* Ceia ce eşti puterare şi tărie oamenilor bucură̆te despuitoare, locul cel svnte a mărirei, omorărea adului vistiar întru tot luminat. bucură̆te bucuriia îngerilor. bucură̆te că tu eşti aĝutătoare tuturor celora ceţi s roagă cu credinţă. Ceaia ce eşti leagănul cuvântului aceluia ce s închipuiaşte cu focul v) *fiului aceluia cei întrun chip cu focul,* bucurate preacurată v) *preacinstită.* raiu sufletescu. pomul cela ce are în mijlocul său pe Ddzăul vieţei. ce dulĕaţa lui făcătoare de viiaţă. celora ce s pricestuescu cu credinţă. şi celora ĕau căduzt intru putreĝune v) *ce cad întru putreĝune.* Noi cestia ce sântem întăriţi cu putearia ta. cu credinţă îţi strigăm ţie. bucură̆te cetatea împăratului aceluia cei împărat a toţi împăraţii. prea slăvită, şi cu(m) s cade audzită. ce de însă sau grăit la arătari. măgu â netĕiată. bucură̆te adâncꙋ nemăsurat. Ceaia ce eşti descălecarea cuvântului cea desfătată. v) *descălecarea fiiului.* bucură̆te preacurată. v) *cinstită.* vasul ceaia ciai scos mărgăritariul cel d-dzăescu. bucură̆te ceaia ce eşti întru tot || minunată. tuturor cătră D, schimbare v) şi *schimbare tuturor câtră.* D. пѣснꙋ ирмос.

Să facem acestꙋ praznicꙋ d-dzâescu şi întru tot çinstit v) *să săvârşim.* înţeleptăi lui D. şa maicei lui D. veniţi şi batem cu mânule, cela ce dintrânsă sau născut cu credinţă săl slăvim v) *săl mărim. Vistiarul* cuventelor cel nespurcatꙋ, înceaperia a toa â d-dzăirea. bucură̆te preacurată. v) *preacinstită* strigarea proorocilor v) *chemarea.* bucură̆te cuvân'area cia cinstită a apostolilor, că tu eşti, De la tine roao picâ ceaia ciai stinsu multă parâ a bodzilor. pentru aceiaţi strigă n ţie. bucură̆te lână ruorată. ceaia ce mainte fecioară o văzu Ghed.on, Iată ţie strigăm bucură̆te || şi ne fii nouo adăpostu cestor învăluiţi şi l'nişte întru lucrul scrabelor şi de toate sminteaiile cealui cesu de la cel înprotivă. Inceaperea bucuriei de toate părţile visealeaşte gândurile noastre, ce iaste aţi striga ţie, bucură̆te tulă de trandafir nearsă v) *că tu eşti,* nuor întru tot luminat, ce pre cei credincĕoşi făr de părăsire umbredzi Koondasc s. nac. н.

www.dacoromanica.ro

Inscripţii şi notiţe de pe cărţi

a) Inscripţii

La Episcopia Huşilor sînt 6 pietre cu inscripţii zidite afară în dosul bisericii.

1) 1891. Biserica Episcopiei | este fundată de marele Ştefan | Domnul Moldovei la anul 1493 pen | tru curtea domnească din Huşi | care a durat până la anul 1589 | .

Episcopia Huşilor | este înfiinţată la anul 1592 sub | Mitropolitul Moldovei Gheorghe | Movilă şi dotată de Iremiia | Movilă Vvod Ion | este primul Episcop. |

Sus pe Soclu :

Acest monument s'a rădicat în | amintirea sânţiţilor servitori şi | binefăcători ai bisericei Episcopi | fiind Episcop Huşilor Silvestru | Bălănescu anul 1889 luna Septembrie.

2) Această piatră au împrumuşeţato chir Iaco Episcop | Huşului răposatului chir Inochentie Episcop Huşului | 1782 Mart 4.

3) Supt aciastă piatră | odihnesc robii lui Dumnezeu Dimitrie | i soţia sa Ecaterina | şi fiul acestora | spătariul Elefterie cu | soţia sa Căsandra | carii au fost după | trup cei întâiu părinţi | şi cel al doile fraţi | preasfinţitului | Episcop al Romanului | Chirio Meletie şi care | au răposat în anii | 1825 şi până la 1830 | vecinica lor | pomenire.

4) Supt aciastă piatră | odihneşte roaba | lui Dumnezeu Anastasiia | soţia lui Anastasie Panu născută Hurmuzachi răposată la 1820.

5) Aciastă piatră | au împodobito | chir Nicolachi | pentru tatăl | său Zamfirachi | şi a Zmarandei | soţia lui Nicolachi | cu îndemnărea maicei | sale Zamfira ca să fie spre | vecinică pomenire | anul 1803 Mart 15.

6) ruseşte : Supt aciastă piatră zac adormiţii noştri cari au pierit la luarea oraşului Izmail polcovnicul Ioan Vasilievici Maşlichin si căpitan Vasile Ivanovici şi alţi soldaţi de la Don, de supt comanda prea măritului nostru domn general grof Suvarov, şi îngropaţi la biserica cu hramul sfinţilor Apostoli Petru şi Pavel prin îngrijirea Episcopului Iacov în Huşi la anul 1790 Dec. 11.

7) *In Muzeul Asociaţiei Transilvaniei, Sibiu,* scris pe lemn.

„milă spre hrana ostaşilor | slutiţi şi a văduvelor | lor, şi a pruncilor ră | maşi săraci de părinţi de | cătane. Sibiiu 26 Mart, 1825.

8) Pe păretele palatului mitropolitan din *Blaj* :

„Hanc domum fecit e | deficare Georgius Bagdi | fide terminavit eam port | Christi nativitatem an | no MDXXXV temp | ore magne famis cum | agricola suum facie | bat cubulum trit | ici florenis quattuor | vel citra hoc opus fecit | Stephanus Lapi de Tasad.

Obs. vezi Călăuza Blajului 1922 pag. 31.

9) In părete cusut în fir la Blaj în amintirea Mitropolitului Vancea".

Provincia veduvita
Si Blasiu obidatu
Unu altu Ioanu in fine
Acuma siau aflatu

10) *Alba-Iulia* pe palatul Directoratului în cetate :

„anno domini MDCCCCXVIII. Kalendis Decembriis hoc loco | unio Transilvaniae | universi cum Daco-Romania | Solenni et Unanimo populii voto în perpetuum atque irevocabiliter proclamata est cuius rei memoria | sempiterna sit".

11) In *Orăştia,* pe o piatră mormântală în biserica Catedrală :

Honoribus | ac | memoriae | Rev. et cl. viri dni | Caroli Badola de Zac | n, qui dum

www.dacoromanica.ro

aedes has | hortumque hunc | statueret labores | sumtusque suos | benigne impendit | et de posterorum | commodo aratus | prosperet. .

pe altă latură: vigit vix. egrerus. | annos XLIV ut pastor | primarius optime | de muliere sacro | meruit annis XVI | dies tandem XIII Aug. | MDCCCXXXVI ultimus | illi illuxit. |

— Biserica Sf. Paraschiva din Piteşti; inscripţie în naos peretele din dreapta jos:

„In ru s'ava sfintei şi nedespărţitei troiţe, şi întru cinstia şi lauda | tăerii capului i svntului Ioan Botezătorul şi a cuviosi maicii nos're | Paraschevi sau ridicat ăcastă svntă beserică din temelie de dumnealui bivel | sluger Ion Ungurelu i de jupan Hagi Ţenz începăndusă din leat 817 în care an sau lucrat dă foş | în tovărăşie până la al doilea an 1818 Martie 18 sau pristăvit răposatu slujeri, dar dă atunĕ | din pricina înpotriviri vremilor, au rămas până în următoru an când sau săvrşit după cum să vede cu | toată cheltuiala numai a dumn Alecsandru Ungurelu. fiul răposatului slugeri Ungu(relu), în zilele prea | înălţatului domn Grigorie D'mitriu Ghica Vvd. aflăndusă Episcop al Argeşul. Kir Grigorie. 1827.

„Pe potirul de argint cu aur (aceiaşi biserică) „Alecu Ungurelu 1827 Septev. 26".

„Pe steaua de pe pristol, „Domnica-Dumitru".

„Pe linguriţă „Ţenu închinător".

— Biserica Vovidenia din Sighişoara:

„ano 1808 | întărirea celora | ce nădăjduescu spre | tine întăriaşte Dmne bise | rica ta care ai câştig | atu cu scumpu sângele | tau. |

— Pe zidul cetăţii din Mediaş:

an | no | 1641 | mense Augusti | Martini | Petri | Petri | Michaelis | .

— Pe turnul cu ceasornic în cetatea Sighişoara:

„Charae posteritatis memoriae | sit traditum | turrum hanc anno 1676 | execrabile et luctuoso itto incendio | valde destructam anno 1678 | primo indutsria majorum restauratam | dein anno 1774 | horologio jam obliterato reperato | fuisse vindicatum | dein anno 1894 iterum reparatam

— Biserica Sf. Neculai din Hunedoara:

întemeiatusau această sfântă şi dumnezăiască bisărică pe hramul stântului Ierarh Nicolae în zilele preluminatului Voevod Gh. Racoţi cel bătrân în anul 1631...".

— Pe unul din stâlpii (al 2-a) din palatul lui Huniade din Hunedoara:

„hoc opus fecit Iohannes de Humiad regi Hungariae a d. MCCCCLII".

[2] Notiţe pe cărţi.

Pe un mineiu, luna Septembrie, Râmnic, (Biserica sf. Voevozi, din Mediaş).

„în anul 1848 în luna lui Octomvrie sau făcut bătae cu Ungurii, adecă Românii şi cu cătanele împăratului, iau învins tare pe Unguri odată la Saroşu cel Unguresc şi odată la Vaşarheiu.

Obs. Saroşu vine la 9 kilometri peste deal de Mediac pe Târnova.

— „Scrisam eu Nicolae Sărăşoan precum să să ştie că pruncu mieu Ioan şau născut în anul 1855 în luna lui August 16 zile".

2) Pe Mineiul de pe Iulie Râmnic 1780 (tot Mediş)

„Acest mineiu să află a bisericii greco-răsăritene din Mediaş şi sau scris în luna lui Iulie în 15 zile anul domnului 1859. şi sau scris prin mine Ioanne Siciu Poppa. dascalulu Mediaşului greco-răsăritene".

— Pe Mineiul de pe Februarie, Râmnic (tot Mediş)

„Acest mineiu iaste al sfintei biserici neunite de la Mediaş a căreĭ hram iaste Mihail şi Gavril.

www.dacoromanica.ro

„In anul 1850 spre toamna au venit de protopop Vasile Andreiaş în Mediaş în locul părintelui Gheorghe Gavril".

„In anul 1858 au fostu un frigu şi iarna aşa de grea, tot au îngeţat în pământ de o jumătate de stânjen, începând frigul din Noembre 1857 şi fără zăpadă au fost iarna până după anul nou; apoi au ninsu în doao rânduri; şi rândul al doilea au ninsu o zi şi o noapte întreagă, fiind mărime de trei urme şi până în 15 Ianuarie nu sau schimbat. Ilie Călburian dascal gr.

„Sau dresu acestu mineiu de dumnealui Gheorghe Dălanu, care încă au mai agiutat biserica noastră şi întraltu chipu; aşa că cu banii cându am făcutu turnul am fost îndemnătoriu eu; când au dat alţii unu zlot dumnealui au dat doi trei. Toată facerea de bine să io primească Dumnezău",

— Pe Mineiul lunei Septembre, toată predoslovia este scrisă cu mâna de „dascalul Radul Dima cântăreţul bisăricii Braşovului. 1789 Ianuarie 29".

— Pe un Mineiu pe Martie Râmnic 1789 (bis. Adormirea din Ploeşti).

„Ieat 1848 şi 1849 am slujit ca dascal la aceasiă biserică cu hramul Adormire. Mart 6. Scarlat Dimitriu".

— Pe Mineiul lunei April Râmnic 1786 (tot Ploeşti)

„Să să ştie când sau prefăcut curtea bisericii de sau pus bulumaci noi, tinichelile tot cele vechi, numai în locul portiţei despre preutul Zaharie sau făcut poartă cu trepte la anul 1849 April 16. şi lucrat de meşteri; şi am scris eu cel mai gios însemnat ca să să ştie de când sau făcut 1849, Scarlat Dimitriu şi dascal la aceasiă bisărică a Adormirei.

— Pe un Octoih, Neamţ, 1836 (tot Ploeşti)

„acest ohtoic sau dat bisericii Adormirei maicii lui Dumnezău de mine supt iscălitul Hagi Pârvul Constantin.

— Pe un *Triod* slavon scris pe pergament (bis. sf. Necului din Hunedoara).

„ale besearicei Hinedoarei împreună cu ale manăstirii | de la Plosca cia din gios săntu cărţi: 3 evanghelii sârbeşti, — 3 ohtae — 2 trioduri — 1 pânticostar — 2 săbaornice — o leturghie — 3 molitfelnice — Un mărgăritar rumănesc bătrân, 3 cărţi greceşti... leam dat în sama preutului Sămion şi a părintelui ermonah Varnava; eu leamu datu protopopu Gheorghie ot Hinedoară leat 1709 Fevr. 16 zile.

— „АЧЕСТЪ ТРИѠД ЕСТЄ | А МЪНѪСТИРИ ДИН Плоска КЪ СѪ СЦІЇЄ. Ермонахъ Симеѡнъ ѡТ Мънѫстирє что СѪ зовЄТ Нямцѹл ѡТ Молдовска земли да сЄ знаєт". (Ermonah Simeon din Mănăstirea ce se numeaşte Niamţul din ţara Moldovei ca să să ştie).

— Pe un Apostol, Bucureşti, 7251 (*Baia*).

„Acestu sfntu Praxiu lam cumpărat eu preutul Vasilie Ghiniş ot Baia pri ai miei drepţi bani dreptu 7 lei pol ca s fie poman fiĉorilor mei, care ea aleage milostivul Dumnezău că să fie preuţi, iar nefiind nici unul cu darul preauţiel să fie a sfintei bisearici unde am slujit eu, a răpousatului Pătru Vvoda, iar cinea oar înstreina din sfântă besearică, să fie anaftema maranatha să aibă parte cu Iuda şi cu procleatul Arie şi să fie blăstemat şi afurisit de toţi sfinţii în veci amin. viet. 7257 Ghenar 20.

— Pe un *Chiriacodromion*, Neamţ 1811 (bis. sf. Voevozi Brusturi, Suceava).

„Intru aciastă sfântă carte | mă aflu şi eu răspunzător cu oare ce | eu preutul Mit | tode cu 50 lei | bani spre întâmpinare plăţii acestei | sfinte cărţi carele | o protimisaşte sfânta bisearică | din satul Brusturi | unde să cinsteşte şi se prăznueşte | săborul sfinţilor mai marilor Voevozi Mihail şi Gavril | ca să fie spre pomenirea neamului meu | şi acelora ce Dumnezău iau mai năstăvit de au mai întâmpinat în plata | acestei sfinte cărţi | cum şi pentru mine mai micul | ctitor acestei sfinte cărţi, sămi miluiască | milostivul Dumnezău | ertarea păcatelor mele | ...(rupt) | şi eu das-

www.dacoromanica.ro

calul Petru mie miau rămas | de la socrumieu părintele Miftode | aciastă sfântă carte. |

— Pe un *Triod*, Iaşi 1747 (tot Brusturi).

„Nu este sărac cel ce nu are tată şi mamă ci cela ce nu are învăţătură şi bună purtare".

— Un *ceasloveţ* tipărit în Sibiiu 1696.

„Часловецъ car(e) are intru sin(e) slujbel(e) | de noapte şi de dzi | supţ biruinţa puterni | cului şi însemnatului | Iosefъ Leopoldъ | craiul Budii şi ţării | Ungureşti şi Ardealului | tipăritusau în vestita | cetate a Sibiiului | anii domnului 1696. |

Obs. După Exemplarul *rarisim* ce se păstrează la I. P. S. S. Suciu, Mitroplitul Blajului. Exemplare manuscripte de ceasloveţe anterioare tipăriturii din 1696 se găsesc în foarfe mare număr în bisericile vechi de lemn ale Ardealului.

Gh. Ghibănescu.

Insemnări pe un Ceaslov de Neamţ, 1840, azi la d-nul Gheorghe Stan, în Piatra Niamţ fostul preotului Teodor Stan, din Păstrăveni jud. Neamţ.

— In anul 1830 sau nescut feulu nostru Iorgu, ghenuar 18 şi sau botezatu de d viste[rn'c] Dimitri Ghiica.

— Grigri sau nescutu 1841, Mart 5 şi sau botezatu de moşiseu hat. *Grigori Ghiica, acum domnu.*

— In anul 1841 sau sevirşitu perintele meu, dumnialui logofăt şi cavaleriu Iordachi Catargiu la 11 luni şi *lau îngropat la Trisfetitele* în mormîntul maicăme, ce iera nescuti Rossetu, feichi visternicului Lescarachi şi a Catincăi, nescută Ianculu, iar numele iera....

— Socrumeu Ionu Sandu Sturza vv(d) sau sevirşitu 1842 feiruar(sic) (.2.) şi sau înmormintatu *la Bărboiu* *), aseminea şi Doamna Ecaterina, la 1847 ghenare în 29, teje (asemenea) acolo sau mormentatu, iar nescută (iera) Roset.

— Preubetu soţul meu, lumenaria sa beizade Iorgu Sturza sau sevirşitu la 1843, april 6, la 8 časuri sara evropeneşti şi cu ce mai mari paradi sau dus la biserica Golia, unde lau prohoditu şi dupe a sa de pe urmă voinţi sau îngropatu la moşia luminerii sale, *Pestrevenii*, unde au venitu staritu menestirii Neamţu cu vro chiţeva dohovniţi şi sau inmormintatu în beserichi.

— Acestu ceaslovu au fostu a preubitului meu soţu, lumânerii sale beizade şi eu cu mâna am scrisu aceste spre ştiinţa cap(iilor).

— Fiul meu Iorgu sau severşitu la 1846, mai 28, demenaţa şi lau înmormintatu la bes(ărica) Păstrăvenii, aseminia şi Leonora sau severşitu . . . . . ce sau nescutu la 1843 August.

Obs. Insemnările cu critice sânt făcute de soţia lui Iorgu Sturza, fiul Domnului Ion Sandu Sturza Voevod.

Pe un manuscript vechiu nedatat.

— Să se ştie că am scris eu cel mai mult greşit înaintea lui Dumnezeu şi am scris *când învăţam copiii la carte* în casa lui Anghel Trişcă. Iar cine va ceti, mă va pomeni şi să zică Dumnezeu să erte pre robul lui Dumnezeu, Neculai sin Dragomir Chiţoc ot Chiojd, din Boz(ău), 1799, fevr. 25.

— Să se ştie de când mam însurat eu Neculai Chiţoc, în zilele prea luminatului Domnului Io Georgie Anglarlău voevod, ce *au scos acest Domn văcărit, cel numise Măria sa goştinărit*, de vită tal. 2. Şi era cursul anilor 1799, fevr. 11.

*). Cp. N. Iorga, Inscriptii, II, 144, Studii şi doc. VII, 349—50.

www.dacoromanica.ro

— Să se ştie de când sau cutremurat pământul, în luna lui Marte 26, Marţi sara spre Miercuri, 1790.

— Domnul Io Georgie Anğarlău scosau vătărit şi alte biruri grele, ca la acest domn nau mai fost la altu; iau al doilea l(eat) împăratu au trimis de iau tăiat capu în curtea domnească şi *lau purtat şi pă uliţile Bucureştilor piste tot, legatu cu laţul de gât, dândul târgului şi apoi lau tăiat,* că au vrut să scoată şi hârtii, 1799 fevr, 16.

Obs. Moartea lui Hangherli e povestită întrucâtva altfel de Dionisie Eclisiarhul, în Tesaur de mon. istorice, Ilarian, II, 196—197. Şi ziua morţii e dată ca fiind 16 fevr. în loc de 18 fevr. Vezi Xenopol, Ist. Rom. V, 320, nota 23.

Manuscript religios, mi l-a fost împrumutat fostul meu elev din cl. V-a a Scoalei Normale din Buzău, Silvestru Frâncules;u, din Chiojdu mic, jud. Buzău, în Ianuarie 1916.

M. Costăchescu

Ştiri despre Iaşi şi Moldova în Cronicarii şi scriitorii străini

Neculai Costin şi Ioan Neculcea (1662—1685).

Aceşti doi cronicari se complectează unul pe altul în cronicele lor, atât în ceia ce priveşte povestirea faptelor, cât şi *datele despre Iaşi.* Începându-şi amândoi letopiseţele cu domnia lui Evstratie Dabija Vodă, ei continuă în scrisul lor letopiseţul lu Miron Costin.

Şi ei, ca şi Miron Costin, atâta vorbesc de Iaşi, cât cere limpezirea faptelor povestite. Locul, unde se petrec evenimentele, fiind Iaşii, ei vor da implicit ştiri despre Iaşi: *curtea domnească, biserici, uliţi, obiceiuri* şi altele, care pot forma un capitul de *efermeride* despre Iaşi. Nici pe Nec. Costin, nici pe Ion Neculce nu-i interesază Iaşii ca Iaşi, întru cât stăteau în ei, îl cunoşteau în amănunte, şi vorbesc de Iaşi, numai ca loc de evenimente politice, şi atît cât cer evenimentele.

Spicuiri din toate aceste ştiri incidentale, întregindu-le ici pe colea cu alte arătări documentale şi de iscripţii.

Evstratie Dabija şi măn. Bărnova. Evstratie Dabija intră ca domn în Iaşi la 7170 în luna lui Decembrie. Caimacam lasase pe vornicul Toma Cantacuzino; iar pe Iordache Cantacuzino visternicul, şi-l făcuse cuscru, căci însură pe Lupaşcu Buhuş, fiastrul său cu fata lui Iordachi, pe care îl făcuşe spatar mare «şi n'au spătărit vreme multă şi au murit Iordache Spatarul, care cu multă pohvală şi cu mare jale despre toţi pământenii în mănăstirea Bârnovschi lau îngropat» (Let. II[2] a 3, 193).

Evstratie Vodă apucase de isprăvise măn. Bărnova «care era din temelie zidită de Barnovschi Vodă şi în Sept. 7174 şi-a plătit datoria şi la astrucat cu cinste în mănăstirea sa în Bărnova» (pag. 5); la care Ion Neculcea adaugă: „neîmplinind bine patru ani a domniei lui fiind şi om bătrîn au plătit şi el datoria ce de obşte, de au murit şi lau dus cu toată boerimea cu mare cinste, de lau îngropat în mănăstirea lui în Bârnova, care este de dansul isprăvită, iară din temelia ei au fost început'o Bârnoschi Vodă a o zidire (No. 195).

Obs. Inscripţia de pe mormântul lui Dabija Vodă confirmă cele arătate de cronicari; „această piatră o făcu şi o înfrumseţă Doamna Dafina, domnului său, ră-

www.dacoromanica.ro

păosatului Ioan Evstratie Dabija Voevod. domnul Moldaviei. Şi s'a pus *în ruga sa noua mănăstire* ce se chiamă Bârnova, *în anul 7174 luna Septembre 11 la 3 ceasuri*" (Melhisedec, Notiţe 284).

Divanurile şi Dabija Vodă. «Şi făcea divanuri dese ca să nu zăbovească oamenii mult, dacă or veni oamenii la Iaşi pentru nevoile lor, şi multe divanuri făcea şi din amiază zi în desară, care acele divanuri d'n amiază-zi în desară nu cădeau toate prea de laudă. Aşijderelea el bea vin mai mult din oală roşie de cât din pahar de cristal" (pg. 192).

Duca Vodă şi oile lui de la Berchoeşti. In scurta domnie dintâi a Ducăi Vodă, cronicarul Neculce nu ne spune de cât că: „eşit era Duca Vodă la primblare cu toată casa sa şi cu boerii lui pe Prut în sus, *la Berchoeşti*, de şi lua sama oilor ce avea din boerie" (pg. 196).

Berchoeştii—azi Bereştii—vin pe Prut, ceva mai sus de Ungheni, şi e aşezat pe amândouă malurile Prutului.

Ilieş Vodă şi divanurile sale. Ilieş Vodă, ultimul Muşatin pe tronul Moldove veni cu domnia în Iaşi la 20 Iulie, în ziua de Sf. Ilie proorocul" 7174.

Cronicarii semnalează divanurile în chestii penale. Neculce zice că în multe giudeţe a lui fiind cu talmaciu, nu se giudecau bine şi câteva ispisoace au eşit pe urmă rele „(pg. 197). N. Costin este mai explicit, căci potrivit dreptului vechiu debitorul plătea cu închisoare şi cu capul datoria lui. „A-şi plăti capul" era o expresiune îndatinată şi vine foarte des în documente. Ei bine Ilieş Vodă adesa „scotea bani din pozunar de la sine şi plătea pre datornic" (No. 6).

Duca Vodă zideşte Cetăţuia. „Iară când a fost cursul anilor 7180, iară de la Hristos 1672 *au zidit Duca Vodă şi sfânta mănăstire Cetăţue lângă Iaşi în deal despre amiaza-zi* cu mare osârdie şi cheltuială şi cu multe odoare şi vestminte scumpe şi cu moşii bine înzestrâud'o", de aceia au închinat'o sântului mormânt al domnului nostru Is. Hr. la Ierusalim, îndreptând prea ace vreme Scaunul patriarşescu fericitul părinte Kir Dosoftei. patriarhul de Ierusalim şi a toată Palestina, *la care este hramul sânţilor Apostoli Petru şi Pavel iproci*, (pg. 7). Neculcea e sumar „şi începu a zidi mănăstirea Cetăţuia» (pg. 197).

Obs. Aici Cronicarii greşesc. Inscripţiile vorbesc cu totul de altfel. Herbul pus la clopotniţă spune anul 7178 Iunie 10 (Iorga Inscripţii II, 337). Iar *orariul* diaconesc păstrat de la Duca Vodă zice «acest aurar l'a făcut Io Duca Voevod şi Doamna lui Nastasiia şi l'a dat pre el *nouei sale zidite mănăstirea Cetăţuia la anul 7177*" (Melhisedec, Notiţe 274).

Hâncu şi Durac în Iaşi. De răscoala lui Hâncu supt Duca Vodă se leagă vorba „*Vodă da şi Hâncu ba*"; aceasta în 7181 Noembre 29 (1672). Cei trei capi ai răscoalei: Mihalcea Hâncul stolnic, Durac Sardar şi Constantin clucer au venit cu oaste în Iaşi, de au închis pre Duca Vodă în *Curtea domnească* şi multe răutăţi şi jafuri au făcut *prin târg*», şi l'au ţinut 2—3 zile închis; cari apoi l'au slobozit «gonindu-l cu mare ruşine din Scaun de la Iaşi"; la care Neculcea adauge: „au eşit Duca Vodă din Curtea domnească cu toată casa lui şi *au purces în gios pre iaz* ; iară Hânceştii au intrat în *Curtea cea domnească* şi pr'n *casele boereşti* şi *negutitoreşti* prin târgu (pg. 7, 197).

Obs. „*Pre iaz*" venia partea de supt Curte şi între Bahlui, unde azi e uliţa Sf. Lazăr acolo era vama şi toate actele de proprietate vorbesc de „*pre iaz*» şi «*supt vamă*». Pe aici era drumul de intrat şi de eşit din Curtea domnească, prin *poarta Cazacilor*, de acolo se mergea pe *uliţa rusească* şi aşa ocolind pe «*supt vamă*» şi pe drumul dintre Bahlui şi pre iaz. se trecea Bahluiul pe la Podul Roş spre Nicolina.

www.dacoromanica.ro

Sultanul Mehmet în Iaşi. „Deci când au fost Iunie 9 zile Marţi au sosit la Ţuţora Enicer-aga cu enicerii, iară Sultan Mehmet împăratul au sosit a doua zi, Iunie în 10 zile Mercuri. Joi au stătut în loc împăratu, *iară Vineri 12 Iunie sau primblat prin Iaşi cu alaiu*" (pg. *8*).

Despre acest alaiu Niculcea vorbeşte mai desluşit. „Venit-au în primblare Impărăţia de la Ţuţora în Iaşi ; *şi s'au scoborît pre la Nicoriţă în Căcaina, şi s'au suit prin Târgu-boilor şi au descălicat în câmp supt saivan, de la deal de Târgul-boilor*". Şi Duca Vodă mergea cu toţi boerii pe gios, pre lângă împărăţie, şi s'au întins câteva bucăţi de atlazuri şi de tăfţi pre îmbe părţile de uliţă pe unde mergea împărăţia Iară dacă au descălecat împăratul supt săivan, Duca Vodă iau închinat multe daruri : câţiva cai turceşti cu podoabe scumpe şi lighean cu ibric de argint şi alte lucruri scumpe" (pg. 199).

După aceste arătări, Sultanul Mehmet în drumul său spre Camenita, a vizitat Iaşii, dar n'a calcat Iaşii, propriu zişi, ci lăturile : de la Ţuţora venind a intrat prin satul Tataraşi, drumul Hulbocăi ; de aici de la Nicoriţă, a intrat în satul *Căcaina* a rădicat dealul prin *târgul Cucului* ; lature de răsărit a laşului ; a apucat apoi pe drumul Hotinului prin *Muntenimea de Jos*, pe lângă Curelar — era biserica — ; s'a suit la deal pe lângă mormintele Turcilor — unde azi e bis. Vulpea— şi aici pe podişul de azi al Sf. Haralamb — b'serică zidită în 1804 — era Târgul boilor cu câteva dugheni şi crâşme pe de lături. In sus de târgul Boilor *era câmp*, şi drumul ducea la Botoşani, ; deci Sultanul a descălicat supt saivan, în câmpul unde va fi mai apoi *Muntenimea de mijloc*, şi unde începuse a'şi croi case o mână de oameni, cum ne spune dăruirea ce Vodă Gr. I. Calimach o face în 1763 Avg 12 serbetgiului său Mihalachi ca din *loc domnesc* „din drumul Botoşanilor şi până în Căcaina, pe care loc se află vreo 20 de case făcute". (Surete ms XLII. 73, I. Neculce II, 73).

Dar Sultanul Mehmet a venit şi a doua oară în Iaşi „şi s'au suit în deal la mănăstire la Cetăţue de-au văzut'o şi privind locul în toate părţile... zic, atunce să fie strigat şi Hogea în clopotniţa la sfântul Neculai *în Iaşi*, şi au stătut biserica pecetluită până la venirea cu domnia sa lui Antonie Vodă" (pg. 199).

In acest al doilea rând văzut'a Sultanul curtea domnească, intrând prin Trepezăneasa, (Beilicul), apoi prin *uliţa rusască* (Gr. Ghica Vodă şi C. A. Rosetti), biserica sf. Neculai şi curtea domnească ; apoi a eşit pe supt vamă şi pre iaz, peste Bahlui la Podu-roş şi de aici la Cetăţue.

— *Efemeride.* Domniia lui Stefan Petriceicu, fiind ocupată cu fapte de arme în luptele Turcilor cu Poloni, Cronicarii uită a vorbi de Iaşi, teatrul faptelor fiind spre Hotin şi Cameniţă. „iară dacă s'a aşezat domn a rămas cu oastea sa la Hotin pentru paza podului şi a Cameniţei până în postul Crăciunului (7180), apoi au venit *la Iaşi în scaun*" (pg. 201).

— Dumitraşco Cantacuzino vine cu domniia 7182, şi vine cu 20000 Tătari la scaun la Iaşi „ca să se bată cu acei Leşi ce or veni asupra lui.

Luptele cu Leşii fiind spre Cernăuţi şi Hotin, numai după aceasta „rădicatu-s'a Dumitraşco Vodă cu toată boerimea şi s'au dus la scaun în Iaşi şi s'a aşezat în scaun" (pg. 207).

— *Hatmanul Buhuş în Iaşi.* Pre hatmanul Buhuş îl ţinea la mare cinste Dumitraşco Vodă pentru vitejiile ce făcuse. Când au venit de la oaste la Iaşi, făcutu-i-au mare cinste şi alaiu cu toţi slujitorii curţii cu tobe, cu surle, ca unui hatman ce era vestit de slujia domnului cu dreptate şi ţării" (pg. 209).

— *Ciuma în Iaşi.* Dumitraşco Vodă pune o nouă dare „*de au dat* hârtii *de scriia feţele oamenilor de la mic până la mare*". Şi s'au scornit şi o ciumă mare în toată

www.dacoromanica.ro

ţara în anul 7183 de la luna lui Iunie şi au ţinut până în Ghenar ; şi au murit mulţi oameni, cât nu-i puteau îngropa, şi-i aruncau prin gropi de-i năruiau. Iară Dumitraşco Vodă văzind atâta omor, *au suit în deal la Galata* cu boerii şi acolo şedeau în corturi".

— *Scaunul Metropolitan* şi *Sf. Sava*. Mitropolitul Dosoftei era fugit din ţară, căci zice N. Costin „Iar de la biserica Sfântului Onofrei, de lângă Suceava, pe care o sfinţise părintele Dosoftei Mitropolitul, a fugit în ţara leşască, de au rămas scaunul fără Mitropolit" (pg. 9). Iară Dumitraşco Vodă „aflând scaunul Mitropoliei fără stăpân, pus'au mitropolit pe Teodosie ce era episcop la Roman" dar auzind de venirea Leşilor cu Petriceicu Vodă , n'au zăbovit în Iaşi nici 2 săptămâni" şi „au lăsat în Iaşi pre Buhuş hatmanul şi pe Contăş sulgerul de strajă cu puţini slujitori" şi venind strejile lui Petriceicu Vodă „printre vii" au purceş „din Iaşi" (pg. 11).

— „Intracestaşi an a venit şi Dosoftei Mitropolitul din pribegie la Dumitraşcu Vodă şi l'au închis în mănăstirea sfântului Sava de au stat acolo câtva".

„Şi tot într'aciastă iarnă la Bojeiavlenie s'au strâns călugării la Iaşi după obiceiul lor ca în loc de ospăţ, ce au Domnii obiceiu să-i ospăteze a doua zi după Bojeiavlenie i-au băgat pe toţi în temniţă, dându-le pricină că au venit târziu.

„Intr'această vară au scos pre Dosofteiu din închisoare şi l'au pus Mitropolit, iarăşi la scaunul lui ; iară pre Tudosie, pre care îl făcuse el Mitropolit, l'au închis iarăşi la sfântul Sava în mănăstire" (pg. 13).

Sf. Neculai cel domnesc, cişmelele şi Antonie Vodă Ruset (7184—1676). Antonie Vodă a intrat în Iaşi în luna Decembrie 1675, venind dinspre Târgu Frumos ; peste iarnă domni cu pace, iară „de primăvară s'au apucat să lucreze la biserica Sf. Neculai de lângă curtea ce domnească, că era biserica descoperită şi clopotniţa stricată. Deci... au tocmit clopotniţa şi au istovit şi zidul prin prejurul bisericei la veleat 7185 (1677). şi au făcut şi o *cişmea* [1]), adică fântână în zidul bisericei despre poarta cea mare a curţii domneşti, aducând apă pe oluri de departe, la care au fost ispravnic Abaza clucer ; şi au zugrăvit peste tot pridvorul lui sf. Nicolae, apoi şi biserica au zugrăvit pe dinăuntru şi au trimis în ţara Leşască de au adus *sfeşnicele* [2]) cele mari de aramă şi alte vase [3]) multe de argintu au făcut şi carl sînt şi astăzi în sfântul Neculai".

„Aşijderea au făcut şi ceardacurele cele înalte despre casa domnească cea mică cu multă cheltuială ca la Ţarigrad şi şi-a fost făcut şi gropniţă [4]) în sf. Neculai în întru, dar n'au avut parte, căci în acia gropniţă s'au fost mai pre urmă îngropat Cantemir Vodă".

„Apoi s'au apucat de au făcut şi zid prin pregiurul mănăstirit Sf. Sava, dar n'au ajuns să-l istovească pre giumătate..." (pg. 14).

Despre aceste reparaţii Ion Neculce vorbeşte mai pre scurt : „au dres clopotniţa

---

Obs. Despre 1) cişmeaua pomenită am dat mai sus documentele comunicate nouă de d. M. Burghelea ; Antonie Vodă a refăcut biserica adăugându-i încă 2 altare, după modelul bisericilor din Kiev, unul cu hramul Sf. Ştefan, altul cu hramul Sf. Varvara. —2) Sfeşnicele şi azi sânt în biserică.

3) Este o cristelniţă cu această inscripţie: „ăcastă crestealniţă datu-o au Antonie Ruset Voevod, din mila lui Dumnezău, domnul ţării Moldovei la Sf. Mitropolie, unde iaste hramul Sf. Nicolae in Iaşi pentru pomana sa, vleat 7186 *a ot Ha* (iar de la Hristos) 1678, msţa (luna) Martie 24 din (zile).

4) Gropniţa lui Antonie Vodă Roset era aşezată în partea dreaptă a altarului Sf. Varvara, şi avea această inscripţie : „Minunatul Antonie Ruset, înţăleptul, mormântul său şi-a acoperit, lucru de mare cuviinţă... tot fericitul domn de Moldovia Antonie Ruset şau ales aciia".

www.dacoromanica.ro

la sf. Neculae şi au şindrilit'o preste tot, şi au făcut zid prin pregiur, şi au zugrăvit prestolul precum se vede, şi au adus şi apă pe oale până în zidul acestei biserici, care pre urmă cu vreme s'au astupat, netocmind'o nime. zidit'au şi la sf. Sava zidul prin pregiur, ce n'au apucat să-l istovească"... (pg. 210).

Tot biserica Sf. Neculae. Antonie Ruset Vodă nu isprăvise zugrăviful pe din lăuntru al bisericei Sf. Neculai... „iară în primăvară Duca Vodă au săvârşit de au zugrăvit şi biserica lui Sf. Neculai pe din nuntru, pe cât rămăsese neistovit de Antonie Vodă Ruset, *de la ferestre în gios*" (Let II ? 18).

Lămuriri despre curtea domnească. Cu prilejul tăerii capetelor a 3 boeri, în 2 Noem 7188/1679/, Sâmbătă: Vasile Gheuca vel visternic. Gheorghiţă Bogdan vel jicnicer şi Lupul 2-a sulger, cronicarul N. Costin dă următoarele amănunte despre Curtea domnească: „pre Bogdan jicnicerul l'au pus *în beciu sub casa cea mare*, iară pre Gheuça vist. *în visterie*, iară pe Lupul sulgerul l'au închis *în beciul de sub casa cea mică*. . . . iară Sâmbăta Oct. în 2 zile iau scos pe câte trei. . de le-au tăiat capetele ziua amiază *la fântână* . . . denainte porţii curţii domneşti. . . . iară pe Gheucă visternicul l'au îngropat la biserica *lui Dancu*" (pg. 19; 215) . . . iară pre giupăneasa lui Ştefan Brăescul şi a lui Bucium medelnicer, şi a Sandului Stamate comisul. . . le-au legat *la puşte*, de sta ziua legate, iar noaptea stau închise *la odăile Seimenilor*" (pg. 22).

Biserica albă (Mitropolia de azi). „Fiind cursul anilor 7188, iară de la Hristos 1679, fiind biserica cea albă de lângă feredee din Iaşi, bătrână şi veche, de demult şi răsipită, au stricato Duca Vodă—de tot şi au zidit'o din pajişte, cum este acmu cu de toate împodobită; cum se vede; însă mai vârtos o făcu doamna Ducăi Vodă, Anastasia, punându-i hramul Stratenia domnului nostru Isus Hristos, la care era întâi hramul Sfântului Ion Botezătorul; şi au fost ispravnic Patraşco jicnicerul" (pg. 20).

Biserica Sf. Ioan Zlataust. «Intracest an, la veleatul 7190 au zidit Duca Vodă mânăstirea lui Sf. Ion Zlataust din Iaşi, pre care loc au fost o biserică mică pe temelia înaltă de piatră, care era făcută de Ştefan Vodă Tomşa; şi înzestrând'o cu moşii au închinat'o la o mânăstire de la Rumele, la Andriano de la Arghirio-Castro, căci întâi era mânăstire Hlincea a lor, şi au luat'o Duca Vodă de au dat'o la mânăstirea sa Cetăţuia mai mult pentru moşiile ce are prin pregiur (pg. 24).

Obs. Inscripţia acestei biserici sună: „Această sfântă mânăstire o au făcut Ion Duca Voevod cu domna sa Anastasiia, cu fiiul său iubit Io Costantin Voevod cu domna sa Mariia, caria ieste hramul sveatii Ioan zlataust vleato 7191 *şi sau zidit în 30 zile*" (Melhisedec Notiţe, 258).

Vornicii de târg de Iaşi. Iaşii şi-au avut *parcalabii* săi în secl al XVI-a supt Iliaş şi Ştefan Vodă Rareş; Iaşii şi-au avut şi *şoltuzii* săi; cum însă era capitală; atribuţiile lor erau încălcate de hatman şi de vornicia cea mare, diferenţiată apoi în vornicia de *obştie* şi în vornicia *politiei*. Bieţii vornici de târg de Iaşi o păţiră rău subt Duca Vodă, căci cheltuindu-se prea mult cu nunta fetii sale Catrina cu Ştefan sin Radul Vodă „au mers vornicii de târg Neculai Ciocârlan şi Ponici la Duca Vodă de au cerut de cheltuială ca să cumpere ce ar trebui din târg ca să facă nişte cuhnii dar i-au bătut cu buzduganul până la moarte (pg. 21).

Nunta doamnei Catrina. Ion Neculce povesteşte mai pe larg nunta domniţei Catrina cu Ştefan beizadea, fiiul Radului Vodă: „s'au apucat de au făcut mare şi frumoasă nuntă. . . . şi după ce s'au strâns cu toţii—boerimea şi mazâlimea de la mic la mare—la Iaşi, făcutu-le-au oboroace tuturor de la domnie, . . . de nu cheltuiau nime nici un ban . . . şi s'au veselit doaă săptămâni cu feluri de feluri de muzici şi giocuri şi pehlivani şi cu puşte; şi glucau doao danţuri *prin ograda curţilor domneşti şi pre*

www.dacoromanica.ro

uliţe cu toţi boerii şi giupânesele, împodobiţi şi toţi neguţitorii şi *tot târgul*, şi un vornic mare purta un cap de danţ, şi alt vornic mare purta un alt cap de danţ îmbrăcaţi în şarvanale domneşti" (pg. 215).

Efemeride. Supt a doua domnie a lui Ştefan Patriceico Vodă şi a lui Dumitraşcu Vodă Cantacuzino, între 7192 Dec. şi 7193 Iunie (1683-1685). Petriceaicu Vodă n'a stat în Iaşi de cât 15 zile; iar Dumitraşcu Vodă avu parte de o foamete mare, de se mânca om pe om; „ci aşa foamete era în Iaşi şi în ţarăîn cât mânca om pre om şi se vindea. Mulţi s'au dus în robie la Tatari, de bună voe, căci aducând pâne aice în Iaşi de vândut şi întorcându-se strângeau copii, fete şi oameni căsaşi, sărăcime mergeau la Bugeac, acolo se istoviau la robie" (pg. 33). Şi mai jos scrie Nec. Costin: „deci s'au făcut foarte foamete mare, cât au ajuns mirţa târgului cea de 16 ocă de grâu 3 lei bătuţi, iară sacul de săcară ca de 2 mirţe pol era 5 6 lei; pentru aceasta s'au făcut foameti mari, de mânca om pre om, că în Iaşi au amăgit un ţigau pe o fată săracă şi au băgat'o într'o pivniţă pustie şi acolo au ucis'o şi au tăiat dintr'însa de au fript şi au mâncat; pre care l'au şi prins Dumitraşcu Vodă şi spunând drept nu i-a făcut nimic" (pg. 34).

Ion Neculce e şi mai explicit: „Oamenii în târg în Iaşi încă ardeau curţile boerilor şi ogrăzile şi a altora de arsese târgul mai gumătate, că nu era cine să aducă lemne; vitele erau scumpe, mierea era scumpă, găinile era câte un leu, oul câte un potronic (10 bani) ocaoa de unt câte 2 arţi bătuţi şi era şi câte un zlot, ocaoa de brânză era câte 2 patronici (20 bani).

Arhipoaia! Dumitraşcu Vodă... îşi luase aici în Iaşi o fată a unei rachieriţă de pe *Podul vechiu*, anume Arhipoae, iar pe fată o chema Aniţa, şi era ţiitoare lui Dumitraşco Vodă; şi o purta în vedeală între toată boerimea, şi o ţinea în braţe de o săruta, şi o purta cu salbi de galbeni, şi în haine de Sahmarand, şi cu şlic de sobol, şi cu multe odoare împodobită, şi era tânără şi frumoasă şi plină de suliman ca o fată de rachieriţă, şi o trimetea cu careta domnească, cu seimeni şi cu vornici şi cu comişi, zioa în amiază mare pe uliţă, la feredeu şi pe la mânăstiri si pe la vii şi primblări şi făcea şi pre boeri de şi trimeteau giupânesele cu dânsa; şi după ce venia de la primblări trimetea giupâneselor daruri canaviţe, belecoase, care iau făcut cinste de au mers cu dânsa la primblare" (pg. 225).

T. Fliondor armaşul şi Mavrodin paharnicul: „iară la acea gâlceavă, la purcesul lui Dumitraşcu Vodă din Iaşi... prinsau Toader Fliondor armaşul la gazdă pe un grec, Mavrodin paharnicul de l'au bătut, şi l'au dezbracat de l'au lăsat numai cu cameşa, şi l'au pus pe un cal îndărăpt cu faţa spre coada calului, şi-i dedese coada în mâni de o ţine în loc de frâu şi-i ducea prin mijlocul târgului la Copoul la primblare şi-i privia tot norodul zioa amiazăzi mare şi-i ziceau feciorii ce-i duceau: „zi grece calu murgu la fântâna Bordi; iară el nu putea zice „cal murg la fântâna Bordii", ce zice *alogo morgo sto funtina Bordi*". Iară slugile lui Fliondor îi dau palme şi-i ziceau: zi grece, bine, nu zice aşa" (pg. 228).

In 1685 Iunie 10 veni în scaun C Cantemir bătrânul: dar despre aceasta în a doua serie.

Gh. Ghibănescu

www.dacoromanica.ro

IAŞII IN 1636

Relation de Remondi, cordelier missionaire, contenant la nombre des eglises de Moldavie du rit latin, et leur estat (în N. Iorga, Acte I, 79); *)

Da Barlà poi un altra giornata e mezza, io venni alla città principalissima di questa provincia, chiamata Iassi, dove ordinariamente suole risedere il Prencipe di detta provincia, di natione Greco, et quantità grande de Baroni di questo paese, tutti scismatici. Nella quale città vi hò trovato una chiesa nostra con campanile, faita di tavole, con eelemosine (sic) d'un Barone greco già defonto; vicino alla qual ch'esa soglio io habitare. Et sono 65 case d'Ongari catholici, Francesi, Venetiani et altri mercanti di Constantinopoli di rito Romano. Da Iassi poi, doppo molti mesi, andai ad un'altra città, discosta sei leghe, che 30 sono mila italiane, chiamata Cothonar....

„Relaţiunea lui Remondi, misionar franciscan, care vorbeşte de numărul bisericilor din Moldova, de rit latin şi de starea lor".

„De la Bârlad apoi în altă zi şi jumătate, ajunsei în cetatea cea mai de seamă a acestei provincii, numită *Iassi*, unde de obicei şede Domnul zisei provincii, de naţiune grec şi un mare număr de boieri a acestei ţări, toţi ortodoxi. In acest oraş am găsit o biserică de ale noastre, cu clopot, făcută din scânduri, prin mila unui boier grec, mort acum; în vecinătatea acestei biserici trebue să locuesc eu. Şi se află 65 de case de Unguri, Catolici, Francezi, Veneţieni şi alţi negustori din Constantinopol, de rit roman...

De la Iaşi apoi, după multe luni, m'am dus într'o altă cetate, depărtată de 6 leghe, care sânt 30 mile italieneşti, şi numită Cotnar.

M. Costăchescu

*) Cf. şi N. A. Bogdan, Oraşul Iaşi ed. II, 242, 338.

IAŞII IN 1677

„La traduction du journal de Son Excellence... le Palatin de Kulmie... de langue Polonoise en Fraçoisse et de son ambassade en Levan, à Sultan Mehmet... l'année 1677" (în N. Iorga. Acte şi frag. I 88 sqq).

„Son Excellence avoit faict dessein de faire son entrée à Ias, ville capitale de la Valachie, le 25e de Juin, mais les grandes plujes qu'il fit jour et nuict, luy en empecha, et fallust qu'il logeast en campagne, à deux lieuës de la ville, auprès de la rivière Dziza. Le lendemain matin, il en partit et fist son antrée à Ias, de la mesme façon et avec la mesme splendeur qu'il avoit faict à Kaminicz. Les Valaques interpretèrent cette ambassade heureuse et favorable à cause qu'il n'y avoit point fait de pluye tout l'esté en ce pays, et

Traducerea jurnaluluui Excelenţei sale Palatinul de Kulmie... din limba polonă în franţuzeşte şi a ambasadei sale în Levan la Sultanul Mehmet...anul 1677.

«Excelenţa sa îşi făcuse planul de a intra în *Iaşi, oraşul capitală a Moldovei* [1]) 25 Iunie, dar marile ploi, care ţinuseră zi şi noapte, îl împiedică şi trebui să rămâie în câmp, la două leghe de oraş, lângă râul Jijia. A douazi dimineaţă, el plecă şi *intră în Iaşi*, în acelaş chip şi cu aceiaş splendoare, ca şi la Cameniţa. Moldovenii crezură această ambasadă ca fericită şi favorabilă, din pricină că nu plouase de loc, în ţară, toată vara şi fusese o foarte mare secetă, dar Excelenţa sa venind cu ploaie, ploaia făcuse toate ţarinele foarte frumoase şi îmbielşugate.

1) Valahia=Moldova.

www.dacoromanica.ro

y avoit eu une très grande cheseresse, mais que son Excellence venant avec la pluye, elle avoit renduë touttes les campagnes fort belles et fructueuses. Pour ce subject Monseigneur Logofet, un des principal gentilhomme et Boyar de la Valachie, chancelier du Duc, escrivit à Son Excellence, luy souhaittant une heureuse fin de sa legation et une bonne arrivée en leurs pays.

Quand Son Excellence eust passé cette rivière à un quart de lieue ou il avoit logé arriva le Duc de Valachie, avec seulement vingt cheveux, au devant de Son Excelence et d'abord qu'il le vist, s'en alla vitement au devant de luy. Ils se saluèrent l'un et l'autre fort civilement et avec une très grande joye. Son excellence vouloit donner la droitte au Duc, mais il ne la voulust jamais accepter et la donna á Son Excellence.

Son Excellence pria Monsieur de Rzewousky, secretaire de la Republique de vouloir aller de sa part trouver les gentilhommes ou Boyars du Duc, pour leurs faire un compliment et les saluër Quand ils furent un peu avancez, tous ces gentilhommes Valaquiens viendrent se mettre derrière Son Excellence e ce mirent tous en croissant, puis saluèrent tous ensemble Son Excellence fort civilement, qui leurs rendit leurs salut de mesme. Ils avoient un estandar de damas rouge, derrière lesquels alloit la compagnie des Dragons de Son Excellence et après suivoit la musique du Duc, qui sonoient incessament du hautbois, cornemuses et autres instruments à leurs mode. Il y avait vingt compagnies de cavallerie valaques, qui accompagnoient leurs Duc, pour faire honneur à Son Excellence et six compagnies de Semen à pieds, autres six compagnies d'infanterie, Ils estoient tous campez sur une petit eminence, non loing de la ville; d'abord qu'ils virent venir le Duc et Son Excellence, ils se mirent tous en bat ille, à leurs mode.

Touttes ces compagnies, tant de ca-

Din această pricină *Logofătul ţării*, unul din principalii demnitari şi boiar al Moldovei, cancelar al Domnului, scrise Excelenţei sale, dorindu-i izbândă cu noroc legaţiei sale şi să ajungă cu bine acasă.

Când Excelenţa Sa trecu acest râu (=Jijia), la un sfert de leghe, unde se oprise, sosi Domnul Moldovei [1]) numai cu douăzeci de cai, dinaintea Excelenţei sale şi îndată ce-l zări, se duse repede înaintea lui. Se salutară unul pe altul foarte politicos şi cu foarte mare bucurie. Ex. sa voia să lase în dreapta pe Domn, dar el nu voi să primească niciodată şi lăsă în dreapta pe Ex. sa.

Ex. Sa rugă pe Domnul de Rzewousky, secretarul republicii, să meargă. din partea sa, să găsiască pe demnitarii sau boerii Domnului, şi să-i salute. Abia plecaţi, toţi aceşti demnitari Moldoveni vin să se aşeze la spatele Ex. sale şi se aşează după rang, apoi salută toţi deodată pe Ex. sa, foarte politicos şi el le răspunse de asemenea. Ei aveau *un steag de damasc roş*, după dânşii urma compania de Dragoni a Ex. Sale şi apoi muzica Domnului, care cânta necontenit din fluere, cimpoaie şi alte instrumente, după obiceiul lor. Erau douăzeci de companii de călăreţi moldoveni. care însoţiau pe Domnul lor, pentru a da onorurile Ex sale şi şese companii de seimeni, pedeştri, alte şese companii de infanterie. Ei erau tăbârâţi, pe o mică ridicătură, nu departe de oraş [2]); de îndată ce văzură pe Domnul lor şi pe Ex. sa, venind, se puseră cu toţii în linie de bataie, după obiceiul lor.

Toate aceste companii, de cavalerie, cât şi de infanterie, însoţiră pe Ex. sa prin tot oraşul şi când ajunseră *lângă Curtea domnească*, Ex. sa voi să întovărăşiască aici pe Domn, dar Domnul îşi ceru iertare si nu voi să îngăduie de loc acest lucru. Când *treceau pe lângă biserici, se trăgiau clopotele, în semn de bu-*

1) Era Antonie Roset
2) poate la Copou.

www.dacoromanica.ro

vallerie que d'infanterie, accompagnèrent Son Excellence par toutte la ville, et comme ils furent tous arrivez auprès du chasteau, Son Excellence y vouloit accompagner le duc, mais il ne voulust jamais permettre et s'en excusa. Quand ils passoient auprès des eglises, on sonnoit toutes les cloches, en signe de resjou'ssance. Le Duc, avec touttes sa noblesse et gendarmerie, accompagnèrent Son Excellence jusques à ces tent s, qui estoient tenduës auprès d'un beau cloistre du rite grecque, que Douka, presentement Hospodar ou Duc de Moldavie a faict bastir. Ils descendirent tous de cheval. Le Duc accompagna Son Excellence jusques à sa seconde tente, ayant passez au travers de la première, qui estoient touttes deux couvertes à terre de beau tapis de Turquie. Puis le Duc pris congé de Son Excellence et s'en alla.

Le lendemain le Duc pria Son Excellence avec tous les gentil-hommes de sa suitte, chez luy, et envoya des chevaux à tous les principaux.

Auparavant que Son Excellence fust sortit de sa tente, plusieurs gentil—hommes ou Boyars le viedrent saluer, comme aussi les fils de Monsieur Lagofet, l'aisné fist une belle haranque en latin à Son Excellence, de mesme aussi les fils du general de l'armée des Valaque, et plusieurs autres seigneurs de diverses nations et luy presentèrent de touttes sortes de beaux fruicts et faisojent jouer leurs musique devant Son Excellence, en signe de resjouissance. Son Excellence, sortant de sa tente, s'en alla ouyr la messe à une eglise catolique romaine où il se fist une bel'e procession où fust porté le Saint Sacrement.

Après que Son Excellence, eust ouy la messe et faict touttes ses devotions, il sortit de l'eglise, et de là s'en alla tout droit au chasteau.

Estant arrivé à la première porte, il fust receu fort civilement de plusieurs seigneurs et Boyars. à la seconde porte, *curie*. Domnul cu toată curtea sa şi garda întovărăşiră pe Ex. sa până la *cortirile sale, care erau întinse lângă o frumoasă mănăstire de rit grec, pe care a zidit-o Duca*, [1]) acum gospodar sau Domn al Moldovii [2]). Ei descălicară cu toţii. Domnul întovărăşi pe Ex. sa până la al doilea cort, după ce a trecut prin cel dintăi şi amândouă erau acoperite pe jos cu frumoase covoare turceşti. Apoi Domnul se despărţi de Ex. Sa şi plecă.

A doua zi, Domnul pofti pe Ex. Sa cu toţi demnitarii Suitei sale, la el, şi trimise cai la toţi cei mai de seamă.

Mai înainte ca Ex. Sa să fi ieşit din cort, mai mulţi demnitari sau boieri veniră să-l salute, asemenea *fiul cel mai mare al logofătului, ţinu o frumoasă cuvântare în latineşte*, Ex. Sale, deasemenea fiii generalului armatei Moldovenilor şi mulţi alţi demnitari de diferite naţiuni şi *îi dăruiră tot felul de fructe frumoase* şi, muzica lor cânta înaintea Ex. Sale, în semn de bucurie. Ex. Sa, ieşind din cort se duse să asculte liturghia la o biserică catolică romană, unde se făcu o frumoasă procesiune şi unde se înpărtăşi.

După ce Ex. Sa ascultă slujba şi îndepli toate datoriile religioase, ieşi din biserică şi de acolo se duse drept la Curtea domnească. *Ajungând la prima uşă*, fu primit foarte politicos de mai mulţi demnitari şi boieri, la a doua uşă fu primit, de asemenea, de demnitari şi mai mari şi *pe treptele palatului Domnul îl întimpină cu mare bucurie* şi politeţe, arătându-şi unul altuia o prietenie adevărată. *Trecură prin două sale, unde erau întinse mese mari, apoi ajung în o cameră, unde iera un vechiu divan, acoperit de un mare covor turcesc. Apoi trecură în o gulerie sau balcon şi trecură în o frumoasă camcră, pictată în întregime după moda olandeză, unde se afla de asemenea un frumos divan, acoperit*

4) E vorba de Cetăţuie.

5) Deci aceste însemnări s'au scris pe vremea lui Duca Vodă, după Noembrie 1678.

www.dacoromanica.ro

il fust receu de mesme, encore de plus grands seigneurs et, sur les degrez du palais, le Duc le vient recevoir avec grande joye et, civilité, se tesmoignant l'un l'autre une sincère amitée. Ils passêrent par deux salles, où il y avoit des grandes tables tenduës, puis viendrent en une chambre, où il y avoit un vieux divan ou theatre, couvert d'un grand tapis de Turquie. De là passèrent sur une galerie ou balcon, et s'en allèrent en une belle chambre, toutte peinte à la Hollandoise, où il y avoit aussi un beau divan, tout couvert de diverses confitures, et quatre flacons pleins d'eau de vie et quatres verres. Le Duc fit assoier Son Excellence á table et luy s'assit auprès de luy, et le secretaire. La premiére chose, que l'on servit, ce fust de confitures, puis on donna à boire à Son Excellence de l'eau de vie excelente, et on mangea des confitures ; après on servit á disner de divers mets. Le disner estant finit Son Excelence demanda audience au Duc, lequel la luy acorda. Ils s'en allèrent à la chambre d'audience, tout deux seuls, et le secretaire. Son Excellence presenta au Duc une lettre du roy de Pologne, puis l'informa des statuts du royaume et de la cour de Pologne.... Son Excellence pria aussi le Duc très instamment de vouloir permettre de faire racommoder une eglise catolique, toute ruinée, qui estoit en cette ville et qu'il donneroit de l'argent pour la reparation. Le Duc luy promit et de donner aussi du sien propre.

Son Excellence, ayant pris congé du Duc, partit d'las...".

cu felurite prăjituri şi patru sticle pline cu rachiu şi *patru pahare.* Domnul pofti pe Ex. Sa să şadă la masă, apoi se aşeză şi el lângă dânsul, apoi şi secretarul. Intăi şi *întăi îi dădu prăjituri*, apoi îi dădu Ex. Sale *să beie rachiu minunat, apoi mâncară prăjituri ; apoi prânziră diferite feluri de bucate.* După ce au sfârşit prânzul, Ex. sa ceru audienţă Domnului, care i-o acordă. Ei trecură *în sala de audienţe*, ei numai şi secretarul. Ex. Sa prezentă Domnului o scrisoare da le regele Poloniei, apoi îl informă despre legile regatului şi despre curtea poloneză E.x Sa rugă asemenea pe Domn, stăruitor, să îngăduie *să se repare o biserică catolica, ruinată cu totul, care era în acest oraş* şi pentru care el dădea bani. Domnul îi făgădui şi să deie şi dela dânsul...

Ex. Sa, luându-şi rămas bun de la Domn, plecă din Iaşi».

M. Costăchescu

www.dacoromanica.ro

IAŞII LA SF. SEC. XVIII

Beiträge zu einer statistisch-historischen Beschreibung des Fürstenthungs Moldau von Andreas Wolf, Hermannstadt 1805 [1]) Vol. I, 249—255. Klöster und Kirchen zählt man in dieser Stadt 69. Die vorzüglichsten darunter sind : α) In der untern Stadt :

1) Die Metropolie. Dieses Gebäude liegt zwischen der zum alten Fürstenhofe führenden Hauptbrücke und der so genannten Bakluipfütze. Es ist, wie die meisten übrigen Klöster mit einer Ringmauer umgeben, an welcher nur zu ebener Erde in wendig einige kleine Zimmer für Secretaire, Diakonen und Bedienten nebst andern ökonomischen Behältnissen angebracht sind. Die Einfahrt gebot eine kleine Strecke von der Hauptbrücke gegen Mitag zu durch einen niedern Glockenthurm, wo man in der Mitte des Hofes die denn heil. Nicolaus gewidnete Metropolitankirche erblickt, die in Betreff ihrer Bauart vom keiner Bedeutung ist. Etwas links stehet das erzbischöfliche Wohngebäude, welches der verstorbene Metropolit Iakob im Iahr 1797 aus den maurokordatischen Ruinen herausgezogen und von neuem hat aufbauen lassen. Dieses Gebäude hat nur ein Stockwerck, und um dasselbe auf die Zukunft für einen weltlichen Despoten unbrauchbar zu machen, so sind jetzt nur so viele Wohnzimmer aufgeführt werden, als der geistliche Despot für sich selbst am nothwendigsten braucht. Zu ebener Erde befindet sich die walachische Buchdruckerei, welche die einzige im ganzen Lande ist.

2) Swete George dem heil. Georg. gewidmet), ist eine nach der neuesten Bauart schön gebaute Kirche, ohne Kloster. Sie ist die nächste Nachbarin der heil. Metropolie, welche der erzbischof Leon im letzten Türkenkriege auf Begehren des Feldmarschalls Romanzov den Russen, und den Göttesdienst darin zu halten übergab.

3) Das Kloster der drei Hierarchen hat der Woiwode Basilius gestiftet. Es liegt.

Incercare de descriire statistică-istorică a principatului Moldovii de Andrei Wolf, Sibiu 1805.

Mănăstiri şi biserici se numără în acest oraş 69. Cele mai principale sunt:

a) In târgul de jos :

Mitropolia. Această clădire este aşezată între Podul mare (strada Mare) care duce la vechea Curte domnească şi aşa zisa mlaştină a Bahluiului. Ea este, ca şi celelalte mănăstiri mai de seamă, înconjurată cu un zid rotund, înlăuntrul căruia, la nivelul pământului sunt aşezate câteva odăiţe pentru secretari, diaconi şi servitori, pe lângă alte cămări pentru gospodărie. Intrarea este un spaţiu mic dinspre Uliţa mare către miazăzi, printr'un turn mic. unde, în mijlocul curţii, poţi privi biserica metropolitană, închinată sfântului Neculai şi care în ce priveşte arhitectura ei nu este de vreo importanţă. Cam la stânga este locuinţa arhiepiscopală, pe care răposatul Mitropolit Iacob, în anul 1797, a scos-o din ruinele lui Mavrocordat şi a clădit-o din nou. Această clădire are numai un etaj şi pentru aceasta, în viitor, nu se poate întrebuinţa pentru un Despot lumesc şi s'au construit acuma, numai atâtea odăi, de câte are nevoe pentru sine însuşi stăpânul spiritual.

La nivelul pământului se află tipografia românească, care este singura în întreaga ţară.

2) *Sfântul Gheorghe* [1]) (închinată Sf. Gheorghe) este o biserică clădiiă frumos după cel mai nou stil, fără mănăstire. Ea este vecina cea mai apropiată de sfânta Mitropolie, pe care Arhiepiscopul Leon, în cel de pe urmă războiu cu Turcii, după dorinţa Feldmareşalui Romanţov, a dat-o Ruşilor şi ca să-şi facă într'însa serviciul religios.

3) *Mănăstirea Trei-Eearhilor* a fundat-o Vasile Voevod. Ea este pe aceiaş

1) Gheorghe Lozonschi.

www.dacoromanica.ro

auf der nämlichen Seite unweit der Metropolie, gegen osten zu, wo ein griechischer Archimandrit vorsteher ist, und auch seine Wohnungen hat. Mit festen Mauern umgeben, erblickt man hier gleich bei dem Eingange durch einen Thurn die uralte grosse Klosterkirche, auf welcher drei kleine Thürme stehen. Ringsumher sind viele Gebäude, welche die Kaufleute theils als Wohnungen, theils als Waarenmagazine benützen.

4) Das Kloster des heil. Nikolaus (La swete Nicolai) dieses liegt hart au dem alten abgebrannten Fürstenhofe, wo alle neu angekommene Fürsten vom Metropoliten eingesegnet werden. Einige Merkmale führen auf Spüren uralter gestandener Gebäude.

5) Barnovski. Ist ein weitläuftige Kloster mit einer ziemlich grossen Kirche. Hat einen griechischen Archimandriten und viele Einkünfte, davon wohl kein Kloster Mangel hier zu Lande haben kann.

6) Barboy. Kloster und Kirche.

7) Swete Iuon. Die Kirche des heil. Iohannes mit einem Kloster.

8) Swete Viner Lateinisch müsste man Templum Veneris sagen, weil Viner auf Walachisch dies Veneris oder Freitag bedeutet. Sie ist also die Freitagskirche, welche der Patriarh von Ierusalem, die ihm jährliche Einkünfte bringt, zu der Zeit am meisten besuchte, als er im I. 1781 im Iassy war.

9) Swete Ilie. Dem heil. Elias gewidmete Kirche.

10) Danko. Eine baufällige Klosterkirche mit einem Archimandriten und vielen Einkünften. Im I. 1795 hat diese Kirche mit ihrem Glockenthurm und den übrigen Gebäuden des Hofes durch ein Erdbeben nicht wenig gelitten.

β) In der obern Stadt dem Berge zu, nordwärts:

11) Golie. Ein Klosten mit dem höchsten Thurme; einer prächtigen und reich dotierten Kirche. Hier werden tollsüchtige Menschen (Maniaci) aufgenommen, und

parte, spre răsărit, nu departe de Mitropolie, unde superiorul este un arhimandrit grec şi unde-şi are şi locuinţa. Inconjurată cu ziduri puternice, priveşti asemenea aici, prin un turn, străvechea şi măreaţa biserică a mănăstirei, care are trei turnuri mici. Dejur înprejur sunt multe clădiri, pe care negustorii le folosesc, parte ca locuinţe, parte ca magazine de mărfuri.

4) *Mănăstirea Sf. Neculai* (la sfete Nicolai) stă puternică lângă vechea curte domnească, arsă, unde toţi Domnii veniţi noi în scaun, erau miruiţi de Mitropolit. Unele semne te fac să te gândeşti la urmele străvechilor clădiri, care erau aici.

5) *Bârnovschi* este o mănăstire spaţioasă, cu o biserică destul de mare. Are un Arhimandrit grec şi multe venituri, de care nici o mănăstire, în această ţară, nu duce lipsă.

6) *Bărboi.* Mănăstire şi biserică.

7) *Sfete Ion.* Biserica sfântului Ioan cu o mănăstire.

8) *Sfânta Vineri.* In latineşte ar trebui să se spuie templul Vinerii, pentru că Vineri în româneşte însemnează ziua Vinerii sau Vineri. Ea este astfel biserica Vinerii [1]) pe care patriarhul de la Ierusalim, căruia-i aduce venituri anuale, a vizitat-o mai ales, în timpul când a fost în Iaşi, în 1781.

9) *Svete Ilie.* Biserică închinată sfântului Ilie.

10) *Dancu.* O biserică de mănăstire în ruină, cu un Arhimandrit şi multe venituri. In anul 1795 a suferit nu puţin, din pricina unui cutremur de pământ, această biserică, cu turnul clopotelor şi celelalte clădiri din curtea ei.

b) In târgul de sus, pe deal, către nord:

11) *Golia.* O manăstire cu cel mai înalt turn; o biserică splendidă şi bogat dotată. Aici se primesc oameni nebuni (maniaci) şi se crede că Arhimandritul, de aici, poate să scoată pe dracul dintrânşii.

Svete Spiridon. (biserică de spital, care împreună cu spitalul sunt închinate sfân-

1) In realitate, Vinerea Mare este Cuvioasa Paraschiva.

www.dacoromanica.ro

man glaubt dass der dasige Archimandrit den Teufel von ihnen · austreiben könne.

12) Swete Spiridon (Spitalskirche, dem heil Spiridon zusamt dem Spital gewidmet). Hat reichliche Einkünfte, die ein amtloser griechischer Bischof mit verzehren hilft.

13) Swete Nicolai. Eine neue Kirche, welche der Russische Fürst Potemkin hat bauen lassen, in welcher der Leichnam Sr. Durchlaucht, bis zu dessen nach einiger zeit erfolgten Transportirung nach der Krimm, beigesetzt wurde.

Die übrige Menge von Stadtkirchen hier namentlich zu bestimmen, mögte wohl nicht der Mühe werth seyn.

γ) Ausser der Stadt in der Nähe liegen:

14) Die Kirche Nikoretz. Diese stehet ganz allein auf einem Berge, Djalul Tschirik gennant ostnordwärts von der Mitte der Stadt aus.

15) Fromoasse. Bedeutet so viel, als das lateinische Formosa.

Die Kirche hat der Fürst Matthäus Ghika im I. 1753 aufbauen lassen. Von der Stadt aus führt man über die sogennante rothe Brüche dahin. Sie stehet auf einem schönen Platz, wo die 7 Jahrmärkte jährliche gehalten werden, und ist Klostermässig mit einer Ringmauer umgeben.

Diese einzige Kirche ist mit wenigen Einkünften versehen, und der Untergang fing ihr noch im I. 1797 zu drohen zu. Kaum 1/4 Stunde weit von ihr gegen Osten trifft man auch ein 16) Nonnenkloster unter dem Namen Sokolla mit 50 Nonnen an, die öfters in die Stadt zum betteln kommen. Ihre Vorsteherin wird staritza genannt.

17) Kaum 500 Schritte weit von der schon angemerkten Fromoasse gegen Süden erblickt man auf einem erhabenen Hügel ein Kloster, Tschetetzuica genannt. Dieser Name ist das diminutivium von Tschetatte, d.: Vestung. Wird auch Tschetetzuia genannt. Von dem alten Fürstenhofe stehet sie mit ihrer Kirche südwärts in einer Paralelle, nur etwas erhabener. tului Spiridon). Are venituri bogate, pe care un episcop grec. fără slujbă, ajută să le consume.

13) *Svete Nicolai* [1]). O biserică nouă, pe care a zidit-o principele rus Potemkin şi în care a fost înmormântat trupul Excelenţ.i sale, până la transportarea lui, către Crimeia, care a avut loc după câtăva vreme.

Nu face să-mi dau osteneala să vorbesc anume despre cealaltă mulţime de biserici ale târgului.

c) In afară de oraş, în apropiere sunt:

14) *Biserica Nicoriţă. Aceasta stă cu totul singură, pe un deal, numit dealul Ciric*, din mijlocul oraşului spre răsărit-miază noapte.

15) *Frumoasa*. Insemnează atâta cât şi latinescul formosa. Biserica a zidit-o Domnul Matei Ghica, în anul 1753. [2]). Ca să te duci din oraş acolo treci prin aşa numitul Podul Roş [3]). Este aşezată în o piaţă frumoasă, unde se ţin în fiecare an cele 7 iarmaroace, şi este după felul mănăstirilor înconjurată cu un zid rotund. Această biserică este singura care să fie prevăzută cu venituri puţine şi ruinarea a început s'o ameninţe încă din anul 1797.

Cam la vreun sfert de ceas depărtare de dânsa, spre răsărit, întâlneşti şi o mănăstire de călugăriţe, sub numele de *Socola*, cu 50 de călugăriţe, care de multe ori vin în oraş să ceară de pomană. Superioara lor se numeşte stari ţă

Cam la vreo 500 de paşi departe de Frumoasa, despre care am pomenit, spre sud, vezi, pe un deal înalt, o mănăstire numită *Cetăţuica*. Acest nume este diminutivul de la cetate, adică întăritură. Se numeşte şi *Cetăţuia*. Faţă de vechea Curte domnească, ea stă cu biserica ei, spre sud, în o paralelă, numai ceva mai

1) Sf. Nicolai cel Sărac, foastă lângă Tufli, azi dărâmată.

2) Refăcută, căci biserica Balicăi, după un doc. ce-l voi publica în fascicula următoare a Buletinului, era în fiinţă pe vremea lui Petru Şchiopul şi a Mitropolitului Gheorghi Movilă.

3) Podul în înţelesul de uliţă.

www.dacoromanica.ro

Von diesem Orte ungefähr eine Kleine Viertelstund weit gegen Westen zu liegt auf dem nämlichen Berge 18) ein anderes Kloster Galata, welches auch, wie das Vorige mit einer starken Ringmauer umgeben ist. Jedes dieser beiden letzten Klöster hat seinen griechischen Archimandriten zum Vorsteher und Wirthschafter für die Berge Sinai, Athos u. s. w.

Eine einzige katolische Kirche findet man in der Stadt unweit der Metropolie auf der nämlichen Seite, davon in dem 4ten Abschnitte schon etwas ist gemeldet worden. In dieser grossen Stadt wären wenigstens drei Schulen hochst nöthig.

[Das Gymnasium für lateinische Lehrer, die der Fürst Basilius im J. 1644 zu Iassy angelegt hatte, ist, mit samt der Bibliotek, nicht mehr vorhanden. Auch die Schule mag damals von mehrer Nutzen gewesen seyn, als jetzt]; doch stehet nur eine Einzige da, die auch von Keiner Bedeutung isi. Vor etwa 5 oder 26 Jahren wurde sie an die äusserste Ringmauer der Metropolie angebaut. Die vorderen Fenster sehen gegen der Haupt'brücke zu, von welcher der Schulhof dürch einen Zaun unterschieden ist. Zu ebener Erde sind 4 Zimmer, und im einzigen Stockwerke oben eben so viele. Merkwürdige Monumente, Inschriften, Bibliotheken u dergl, trifft man weder bei der Schule, noch Kloster oder Kirchen an.

sus. De aici, cam vreun sfert de ceas, depărtare, spre apus, pe un deal, de aceiași parte, se află o altă mănăstire, *Galata*, care, ca și cea de mai înainte, este înconjurată cu un puternic zid, rotund.

Fiecare din aceste de pe urmă două mănăstiri are arhimandritul său grec, ca superior, și economi pentru Muntele Sinai, Atos și celelalte.

În oraș se găsește o singură *biserică catolică*, nu departe de Mitropolie, de aceiaș parte și despre dânsa va mai fi vorba ceva în capitolul al IV-lea. In acest mare oraș ar fi nevoie de cel puțin trei școli. (Gimnaziul pentru învățătura latină, ce o fundase Vasile Vvd. în anul 1644, în Iași, nu mai este nici ea, nici biblioteca. Și școala trebuie atunci să fi fost de mai mare folos, decât azi); este numai una singură, care nu-i de nici o însemnatate. A fost clădită, înainte cu 25 ori 26 de ani, în afară de zidul de împrejmuire a Mitropoliei. Ferestrele din față privesc spre Ulița mare, de care scoala este despărțită prin un gard. La nivelul pământului sunt 4 odăi și cu un singur etaj, sus, tot atâtea.

Monumente demne de observat, inscripții, biblioteci și altele asemenea nu se întâlnesc la scoală, nici la mănăstiri și biserici. **Mihai Costăchescu**

Varia

Corespondența de la granița Moldovei, 12 Septembre 1843, adresată din Iași gazetei din Transilvania „Siebenburger Wochenblatt"

Înflorirea progresivă a comerțului nostru, înaintarea, regulata desvoltare și înflorirea industriei renăscânde, a așezămintelor filantropice pentru nevoile obștești, toate aceste favorisează liniștea din lăuntru prorocesc țărei noastre un viitor frumos. Această stare îmbucurătoare o datorim numai străduinților înțeleptei noastre ocârmuiri. Cu deosebire luarea a minte a principelui nostru, înzestrat cu sentimente calde pentru poporul și țara sa, și care cunoaște interesele ei, fu îndreptată din capul locului spre a pune, în fruntea trebilor statului, barbați pricepuți și energici, cu servicii recunoscute aduse țării, distinși prin neînteresarea și iubirea lor de țară. Cum că a isbutit în aceasta se dovedește cu deosebire acum când, cu toată absența prin-

www.dacoromanica.ro

cipelui din țară, care de astă primăvară călătorește în streinatate, când toate trebile publice merg înainte fără cea mai mică neorânduelă și întrerupere.

Intre barbații în mînele cărora se află cârmuirea Statului stă cu deosebire Excelența sa Marele Constantin Sturdza. *) Făcând să propășască fericirea țărei, ca un adevarat patriot, pune interesul său cu totul îndărăptul intereselor publice, în cât în nobila lui neînteresare lasă tot onorariul său funcționarilor inferiori, ca să-i apere de ispita de a se abate de la datoriile lor în împrejurări de strâmtorare, pricinuite de micimea salariilor lor.

Chiar în primăvara aceasta, excelența sa a întreprins o călătorie în tot principatul ca să se încredințeze prin proprii săi ochi de starea și administrația districtelor. Pretutindene fu primit cu triumf, pretutindene la plecarea lui fu însoțit de binecuvântări și de neîndoelnice dovezi de iubire și de înaltă considerație, căci pretutindene lăsă în urma lui probe despre nobila lui dărnicie, împărțind daruri institutelor de binefacere și sărmanilor. Corespondentul însuși văzu, când ministrul părăsi un oraș, ochii mai multor boiari de un grad înalt plini de lacrimi, Excelența sa în această călătorie conduse alegerea deputaților pentru *Adunarea obștească*, și popularitatea lui manifestă cu acest prilej înriurea cea mai bună, de care se bucura, așa încât alegerea se îndreptă asupra barbaților înțelepți și adevărat patrioți. Cum că un asemenea bărbat se bucură de încrederea principelui și a poporului în gradul cel mai înalt, nimine nu se va mira, și fie-care îl va considera vrednic de distincțiunea, ce i s'a acordat din partea marilor monarhi, cari au împodobit nobilul lui pept cu decorațiuni.

Cele spuse sunt prea deajuns ca să restoarne cu prisosință comunicările cuprinse într'o corespondență părtinitoare trimisă din Iași și publicată în No. 62 al Gazetei „Allgemeine Zeitung" din 22 Ianuarie 1842, care de atunci, între alte neexactități, prorocia un scurt ministeriu acestui bărbat destins prin serviciile aduse țării. Cum că această corespondență este atât de puțin vrednică de credință se dovedește, între altele, și prin aserțiunea că promite un foarte artistic plan de spital a căruia clădire trebu'a să înceapă de sigur încă din primăvara trecută. Dar ea nu s'a început, și multă vreme tot nu se va începe, pentru că executarea unui astfeliu de proiect întrece deocamdată puterile țării. Asemene părtiniri, precipitări nechibzuite și lipsă de cunoș'ință a împrejurărilor nu recomandă de feliu pe corespondent.

In vara și primăvara acestui an a fost în Moldova mai multă secetă. Cu toate aceste din toate ținuturile sosesc cele mai bune vești despre sămănăturile acestui an. Cerealele au ieșit bune, precum și inul, cânepa și popușoiul sămănat de timpu-

*) Marele Logofăt C. Sturdza locuia, în acea vreme, în palatul său din Strada Carol, care avea în față una din grădinile cele mai frumoase din vechea capitală a Moldovei. Acest palat are acum în față o nouă clădire. In vechiul palat amintit a fost întâiul local, în care fu instalată școala fiilor de militari, acum vre-o cincizeci de ani trecuți. Mai târziu școala a fost strămutată în casele Domnitorului Grigore Ghica din Strada Palatului, unde într'o vreme, a fost instalat gimnaziul „Alexandru cel Bun". Primul Director al școalei a fost colonelul Adrian, iar Subdirectorul ei căpitanu Grigore Handoca din Vaslui. Din această școală au ieșit viitorii ofițeri, cari s'au ilustrat în resboiul din 1877—78, între alții Cerchez, Șarban Pascu, viitori generali, locotenenții Stroja, Cugler, Panu, Valter Mărăcineanu, cari au premărit vitejia strămoșască, uimind prin curajul lor străinătatea și dând o strălucită desmințire Maghiarilor cari se lăudau că cu două regimente de honvezi ar arunca toată oștirea românească cu Domnitor cu tot în Dunărea. Luptele cele mai crâncene s'au dat în acel resboiu în împrejurimile Plevnei, cu deosebire la asaltul Griviței la Opanez, Rahova și Vidin.

www.dacoromanica.ro

riu. Fânul a fost neîndestulător, mai ales în regiunea Prutului, unde din opt pogoane de fânaţ abia s'a strâns un mic stog de fân. Această lipsă de nutreţ a făcut să cadă mult preţul vitelor. O pereche de boi, care odată se cumpăra cu 14 până la 16 galbeni, preţuesc astăzi numai 8 până la 10 galbeni; o vacă care odinioară se vindea cu 60 fl. W. W., se cumpără acum cu 20 fl. W. W ; o oaie, cari odinioară costa 5—6 fl. W. W., astăzi valorează 3 fl. W. W.

Viile promit o bună recoltă. Anul acesta Moldova a fost scutită de accidente climaterice, afară de o mică parte din regiunea Prutului, care a fost bântuită de grindină, şi de 80 de căsuţe din târgul Suliţa distruse printr'un incediu.

Tradusă de **A. B. Brandia**
fost Profesor şi Director al Liceului
Naţional din Iaşi

10 April 1923.

Primii părcălabi moldoveni din Chilia

— O interpretare a cronicii lui Ureche —

Nu cunoaştem numele nici unui părcălab din vremea, când Moldova stăpânea Chilia înainte de epoca lui Ştefan cel Mare. Afară de documente cronica ţării moldoveneşti în toate versiunile sale dimpreună cu cronica lui Ureche ne-a păstrat numele primilor părcălabi ai lui Ştefan cel Mare în Chilia. Versiunea putneană [1]) traducerea lui Nicolae Brzeski [2]) versiunea dela Bistriţa [3]) ne spun că Isaia şi Buhtea au fost lăsaţi de Ştefan părcălabi ai Chiliei în 1465 Ianuarie.

Textul cronicii lui Ureche, după ce povesteşte luarea Chiliei de Stefan, are următorul adaos necunoscut nici unei versiuni a vechei cronici moldoveneşti scrise slavoneşte: „De aci şi la Cetatea albă au tras, şi multă năvală făcând dobândi şi Cetatea Albă şi aşa âmândoao cetăţile cu multă moarte şi perire de ai săi le dobândi carele întărindu-le cu bucate şi cu slujitori, au lăsat pre Isaiia şi pre Buhtea părcalabi ca să le grijască, iară ce s'au întors la scaunul său, la Suceava" [4])

Un document al lui Ştefan cel Mare din 2 Noemvre 1464 ne arată în divan pe Isaia dela Neamţ şi pe Buhtee fără vre o dregătorie [5]). La 3 Martie 1465 în document nici Isaia nu e amintit cu legătură cu vreo slujbă, ci simplu ca şi Buhtea [6]) La 11 Aprilie următor Isaia e arătat ca părcălab de Chilia, Buhtea fără slujbă anume, dar e un părcălab, căruia nu i se arată cetatea [7]) Ion Bucium, însă la 13 Dec. al aceluiaş an se pomenesc Isaia şi Ion Bucium părcălabi de Chilia [8]) Buhtea şi acum e arătat fără părcălăbie. La 18 Febr. 1466 sunt arătaţi unul după altul fără să li se indice slujba Isaia şi Ion Bucium [9]), pentru ca la 6 Iulie 1466 ambii să fie desem-

1). I. Bogdan, Vechile cronice moldoveneşti până la Urechia, Bucureşti 1891, pag. 145 şi 194. 2). Ibidem, pag. 175 şi 224.

3). Idem, Cronice inedite atingătoare de Istoria Românilor, Bucureşti, 1895 pag. 37-38 şi 51-52. Cl. şi N. Iorga, Studii istorice asupra Chiliei şi Cetăţii-Albe, Bucureşti 1899 pag. 129.

4). Letopiseţul Ţării Moldovei până la Aron Vodă, ed. C. Giurescu, Bucureşti 1916 pag. 44-45.

5). I. Bogdan, Documentele lui Ştefan cel Mare I. Bucureşti 1913 pag. 86.

6). Ibidem pag. 88, 7). Ibidem pag. 90, 8). Ibidem pag. 92, 9). Ibidem pag. 93,

www.dacoromanica.ro

nați în document aparte ca pârcălabi de Chilia. [1]) Tocmai la 18 August 1466 ni se vorbește de Isaia și Buhtea pârcalabi ot Chilia. [2]) La 15 Septemvrie următor figurează ca martor de uric singur Isaia ca părcalab de Chilia, dar la 8 Dec. sunt iarăș ambii Isaia și Buhtea [3]).

Aceștia să fi fost primii părcălabi ai lui Ștefan cel Mare în Chilia. așa cum ne spune cronica țării? Se poate admite că în Ianuarie 1465 Ștefan a lăsat doi părcalabi în Chilia, dar nu peste mult timp, când s'a convins că unul ajunge, a rămas singur Isaia. Buhtea trăește în acest timp în jurul scaunului domnesc. Ion Bucium este trimis apoi ca al doilea pârcalab și apoi a fost schimbat cu Buhtea. De Ion domnul va avea nevoie la Neamț, dacă Ion dela Neamț din documente este același cu Ion Bucium. Când Isaia va ajunge vornic, Buhtea rămâne singur părcălab de Chilia (24 Sept. 1468).

In nici un caz nu se poate admite, că în Ianuarie 1465 Isaia și Buhtea rămân părcălabi peste Chilia și Cetatea Albă. Aceasta din urmă fusese în neîntrerupta stăpânire moldovenească. Adaosul, ce reprezintă textul cronicei lui Ureche față de cronica veche a Moldovei trebue considerat interpolare. Un copist a făcut legătura între perderea ambelor cetăți și cucerirea Chiliei de Ștefan.

I. Minea

O cronică leșească a Moldovei

Studiind isvoarele polone ale cronicei lui Ureche în opera poligrafului Marcui Paszkowski am găsit *Opisanie Ziemie Woloskiey, Multańskiey, y inszey Pannoniey. A naprzod: O Ziemi Woloskiey, y Multanskiey.* [4]) Marcui Paszkowski în 1611 publica în traducere polonă cunoscuta operă latină a lui Guagnini (Sarmatiae Europeae descriptio, Cracovia 1578) Opera aceasta latină era o compilație—istoricii polonі au întrebuințat chiar cuvântul de plagiat [5])—din cronicari mai vechi ca: Strjikowski, Herberstein etc. Paszkowski a adaos mult opera lui Guagnini cu isvoare mai noui, căutând să deie informație cât mai complectă și mai apropiată de vremea sa, așa că noua compilație interesează mult și promovează cunoștințele despre legăturile Moldovei cu Polonia. Același scriitor ne-a lăsat și Dzieje tureckie 1615 (Ziarul luptelor cu Turcii) și o descriere a bătăliei dela Țuțora în anul 1620.

Aceste două din urmă lucrări ale lui Paszkowski n'au fost utilizate de cronicarii moldoveni.

Vornicul Ureche a utilizat când înădea știrile referitoare la istoria moldovenească numai cronica lui Bielski [6]) Simion Dascălul a cunoscut și în mod nătâng a adaos

---

1). Ibidem pag. 106, 2). Ibidem pag. 110, 3). Ibidem pag. 112, 113.

4) Zbior Dziejpisow polskich, Tom czwarty, Kronika Sarmacyi europskiey Alexandra Hrabi Gwagnina, Varșovia 1768 (=Kronika Sarmacyey europskiey etc. a przez Marcuia Paszkowskiego, Przelozona 1611) pag. 641—655.

5) Lopaciński Przyczynek do historji plagjatow, W piśmien (o contribuție la istoria plagiatului în literatură) în Pamietniki literarskie pe 1902. Cf. Gabrjiel Korbut, Literatura Polska Tom I, Varșovia 1917.

6) N. Iorga, Istoria literaturii române în sec. XVIII Vol. II București 1901 pag. 558 și urm; C. Giurescu, Noui contribuțiuni la studiul cronicelor moldovene, București 1908 pag. 57, 85 și urm., etc.

www.dacoromanica.ro

cronica lui Ureche folosind compilaţia lui Paszkowski. Acelaş Simion cetise prin urmare şi cronica leşească a Moldovei scrisă de acelaş Paszkowski, care pentru adnotatorul cronicei lui Ureche este al doilea cronicar leşesc.

Este adevărat că până la Aron Vodă cu domnia căruia se termina cronica lui Ureche, în manuscrisul avut de Simion nu avea ştiri nouă de luat. Cronica leşească a Moldovei scrisă de Paszkowski nu este decât o antologie a ştirilor cuprinse în cronicarii poloni cunoscuţi. Cea mai importantă şi preţioasă parte a acestei cronici începe după domnia lui Aron Vodă când, în legătură cu Movileştii ni se dau amănunte interesante până la instalarea în domnie a lui Constantin Movilă, dintre cari unele lipsesc din cronica lui Piasecki, cunoscut bine lui Miron Costin.[1]) Şi pentru partea ei până la Aron Vodă această cronică leşească a Moldovei ne interesează. In mare parte a ei cronica lui Paszkowski ne-a păstrat câteva din poemele istorice polone mai mult ori mai puţin contimporane în cari se tratau evenimente istorice în legătură cu Polonia.

Se dovedeşte prin aceasta că a existat o bogată literatură istorică versificată în Polonia şi astfel înţelegem de ce şi Miron Costin va scrie despre începuturile neamului moldovenesc tot în versuri.[2]) Poema polonă a lui Miron Costin tratează însă spre deosebire de cronica leşească a lui Paszkowski originile Românilor şi mai ales ale moldovenilor.

La fel Cronica ţării Moldovei şi a Munteniei scrisă iarăşi în limba polonă[3]) se preocupă de origini şi de situaţiunea administrativă şi geografică a ţărilor române către sfârşitul secolului XVII-lea. Miron Costin prin aceste două scrieri în limba polonă căuta să ofere Polonilor sieşi contimporani adevărul istoric asupra originei noastre şi să promoveze interesul acestora pentru principatele noastre, într'o vreme de reînviere a imperialismului polon. Cronicele polone din secolii XVI şi XVII abundau de erori în această privinţă.

Problema lui Paszkowşki este alta: acesta adună şi înădeşte, complectându-le cu ştiri din vremea sa, informaţia cronicelor polone câte le cunoştea relative la noi ridicând, firește, totdeauna osanale vitejiei poloneze. Spirit şovinist polon străbate cronica în întreaga ei întindere. Chiar şi alegerea evenimentelor o face cu parţialitate, iar despre origini ne dă aceiaşi versiune umanistă însă polonisată cum se întâlneşte în opera unui Bielski, Gorecki, Lasicki etc.

Cronica leşească a lui Paszkowski e interesantă însă şi din alt raport. S'a afirmat de atâtea ori că în afară de traducerea polonă a vechilor anale moldoveneşti n'a existat altă cronică scrisă leşeşte care să cuprindă numai trecutul moldovenesc[4]).

Numai G. Pascu a susţinut că atât de des amintitul cronicar leşesc din cronica lui Ureche „era...o cronică internă a Moldovei scrisă în leşeşte pentru Polonezi de către un anonim".[5]) Cronica lui Paszkowski este o cronică leşească a Moldovei care însă deşi cunoscută lui Simion Dascălul n'a influenţat de loc textul cronicei lui Ureche cu vre-o adnotare. Motivul s'a arătat mai sus. Această cronică o ştia şi Nicolae Costin[6]) Ea are altă importanţă chiar dacă nu a servit ca isvor pentru textul original sau adaus al cronicei lui Ureche.

---

1) N. Iorga, op. cit. pag. 593.

2) Vezi Archiva istorică I, 1 pag 159 şi urm.(=Kogălniceanu Letopiseţe III pag. 487 şi urm=V. A. Urechia, Operele lui Miron Costin, Vol. II pag. 72 şi urm).

3) I. Bogdan, Cronice inedite atingătoare de Istoria Românilor, Bucureşti 1895 pag. 141 şi urm.

4) C. Giurescu, Noui contribuţiuni etc. pag. 66 etc.

5) G. Pascu, Gligorie Ureache, Iaşi 1920 pag. 24.

6) V. A. Urechia op. citat pag. 561.

www.dacoromanica.ro

Cu toate erorile ei, cu toate legăturile greşite cum le stabileşte poligraful polon pentru evenimentele găsite disparat în cronicele poloneze, cu toată parţialitatea autorului ei, cronica leşească a Moldovei scrisă de Paszkowski, merită a fi cunoscută.

Deocamdată rezumăm în cele următoare conţinutul acestei cronici.

Conţinutul este interesant nu numai prin faptul că derivă din scriitorii poloni vechi şi noui, păstraţi la Bielski, Gorecki etc. cu expunerea cărora constată pe alocurea o surprinzătoare congruenţă, deşi se vede graba de a termina a cronicarului.

Se spune pe scurt originea Românilor dela Romani. Primii Romani din regiunile azi româneşti, atunci dacice sunt răufăcătorii trimişi în surghiunul acesta îndepărtat. Mai târziu cu Flaccus se stabilesc 30 000 Romani, oameni din popor, cu menirea să apere graniţele imperiului. Urmaşi acestora se amestecă cu Daci, apoi cu alte popoare locuitoare sau cari au trecut pe aici. Inainte de a se despărţi în 2 ţări Românii aveau una singură. Drept primă ştire, ne spune cum Basarab bate pe Carol Robert în 1330. După acesta urmă Ştefan, care şi aici caşi la Glugoiz are doi fii pe Ştefan şi Petru. In anul 1359 după cunoscuta luptă rămâne domn Petru. In 1420 ajunge în domnie Alexandru cel Bun. Luptele dintre Iliaş şi Ştefan sunt rezumate aşa că nu putea greşi, doar când ne spune că regele polon îi împacă în 1434. fraţii îşi împart ţara. Iliaş plăteşte bir Polonilor, al căror rege îi cedează Haliciul. Urmă apoi în domnie Roman, care totdeauna a fost credincios Poloniei până la moartea sa din 1449, când îi urmă feciorul lui Petru. Acesta dimpreună cu frate-său Olehno jură credinţă regelui polon. Bogdan al treilea frate vine în contra lui Alexandru, care ajutat însă de Poloni scoate pe Bogdan din Moldova. Bogdan revine şi alungă pe Alexandrel cu mamă-sa. A doua încercare a Polonilor de a restabili pe Olehno se termină cu dezastrul armatei polone. După Bogdan urmează Petru, frate-său, apoi Ştefan, care înfrânge pe turci. Când aceştia îi iau Chilia şi Cetatea Albă, Ştefan cu ajutor polon alungă pe turci din ţara sa. Acelaş bate pe regele Ungariei. Relaţiile mai departe ale lui Ştefan cu Polonii sunt povestite cu coloritul atribuit de vechile cronice polone, iar în 1498 cu Moldoveni, Munteni, Turci şi Tătari năvăleşte în Polonia ajungând până la apa Wisloca, Przemysi. Intervine apoi împăcarea moldavo-polonă, care fu intreruptă însă de ocupaţia moldovenească în Pocuţia. După moartea lui în 1504 urmă fiul său Bogdan cel Orb. Istoria domniei acestuia e dată, cum o cunoştea din relaţiunile cronicăreşti despre legăturile moldavo-polone. In 1505 cere în căsătorie pe sora regelui. Regina mamă se împotriveşte, iar după moartea acesteia însăşi principesa peţită strică planurile matrimoniale ale domnului moldovean. Bogdan înfuriat recucereşte Pocuţia. Oastea polonă o ia însă înapoi şi pătrunde în Moldova. Nu se omite o nouă intrare cu oaste a lui Bogdan în Polonia până la Halici, Rohatyn. Oaste polonă intră din nou în Moldova şi pustieşte oraşele: Cernăuţi, Dorohoi, Botoşani, Ştefăneşti, Hotin şi altele ajungând până la Suceava. Se descrie lupta dela Nistru. Se făcuse pacea, când în 1510 Tătarii dela Perecop năvălesc în Moldova; năvălirea se repetă în 1511. Nu ştie nimic de Ştefăniţă, trece imediat la Petru „un trădător" faţa de Poloni. Acesta ocupă Pocuţia, pradă şi arde sate şi oraşe ca Colomea, Sniatyn, Tismenicza şi altele până la Halici. Sub hatmanul Ian Tarnowski Polonii recuceresc Pocuţia, se dă apoi lupta la Gvozdca, apoi la Obertyn. Soldaţii poloni din Pocuţia continuă incursiunile duşmănoase în Moldova, până ce în 1537 un detaşament mai mare fu distrus în lupta dela Tărăşăuţi. In sfârşit la 22 februarie se ajunse la pace pe 6 luni, prelungită apoi pe un an.

www.dacoromanica.ro

In anul 1538, mercenari lăsați de regele polon la granița Moldovei, începură a face incursiuni, au atacat și pradat Cernăuții, Botoșanii arzând sate și alte orașe moldovenești până la Suceava. Domnul moldovan își pregătise oaste ca să intre în Podolia unde a trecut prin foc Czerwone, Jagielnice și Czarnokozienic. Căpitanii poloni și-au concentrat armata de rezistență lângă râul Siret, având în față 20.000 de Moldovnni și Turci cari au format în luptă centrul armatei moldovenești. Lupta s'a terminat cu desastrul Polonilor. In anut 1541 Turcii temându-se că Polonii au de gând să cucerească Moldova intră cu multe oști și așează domn pe Ștefan. Petru fugi la Ioan, regele Ungariei, adăpostindu-se în castelul Ciceu cu averea sa. Noul domn Ștefan ajunse la înțelegerea obișnuită cu Polonia. Nu peste mult timp Ștefan este răpus de tulburările interne, Petru revine și cu mici forțe alungă pe Alexandru, domnul pus de popor. Soli ai lui Petru vestesc regelui Poloniei reîntoarcerea în domnie și mai cer restituirea prisonierilor. După moartea lui în 1546 tronul reveni fiului Iliaș care la început fu ispitit să-și încerce norocul în contra Polonilor. Jan Tarnowski îl învinse și atunci soli moldoveni cer regelui pace, într'o vreme când Isabela era în Ardeal strâmtorată de episcopul de Oradia. Un trimis al regelui polon trecând prin Ungaria ajunse la Constantinopol pentru a aranja chestiunea Ardealului.

In anul 1551 Iliaș părăsește scaunul domnesc lăsând locțiitor pe nepotul său de soră Ștefan. Iliaș merse la Sultanul și s'a turcit. In 1552 Nicolae Sieniawski alungă din domnie pe Ștefan, despre care se spunea că vrea să se turcească și să dee Sultanului, țara iar ei ar fi primit o altă țară dincolo de mare. Atacul hatmanului polon, zădărnici planul și așeză în domnie pe Alexandru. Acesta a fost credincios regelui Poloniei și a domnit bucurându-se de protecția polonă până ce revolta moldovenilor aduse în scaunul moldovenesc pe Despot, instalat în domnie cu ajutorul lui Laski. Și Despot este răpus de moldoveni. Alexandru revine pe tron, și domnește până la moartea sa. Fiul său Bogdan, urmându-i la domnie fu prieten Polonilor și din această cauză urât de Turci. Regele Sigismund August i-a promis sprijin de 24.000 ostași și prin solul său Andrei Taranowski a rugat pe Sultan să ierte pe Bogdan și să-i restitue țara. Solul găsi o primire binevoitoare la Constantinopol. Bogdan însă avea simpatii printre Poloni. O soră îi era măritată cu Gaspar Paniewski, iar altă soră logodită cu Cristof Sborowski. Mai târziu acesta din urmă a fost refuzat fiindcă Bogdan era un om cu toane. De aceia când după această dată Bogdan trecea în Polonia în sanie ca să visiteze pe Ioan Tarlo, pe a cărui fiică vroia să o ia în căsătorie oamenii lui Sborowski îl prind, îl duc înaintea stăpânului lor care îl ține prisonier cerându-i restituirea cheltuelilor cu logodna. I s'a dat drumul lui Bogdan numai după ce plăti 6000 de galbeni iar pentru rest a garantat Paniewski, cumnatul. Intr'aceia moldovenii au cerut Sultanului alt domn fiindcă Bogdan prea ținea cu Polonii și desprețuia pe Moldoveni. Solul regal întors din Turcia comunică că Sultanul a trimes domn pe Ion fiindcă nu i-a plăcut ce face Bogdan, care cu trupe de voluntari polonezi voise să-și asigure tronul. In cronică pentru Bogdan nu se găsesc decât accente de laudă.

Prin succesorul său Ion, Dumnezeu a vrut să se arate tuturor creștinilor cum trebue să se lupte în contra Turcilor. Ion cade fiindcă poporul nu l'a mai susținut și se credea în Polonia că dacă n'ar fi intervenit trădarea Ion ar fi scăpat țara de Turci.

Petru fratele domnului muntenesc care luă apoi domnia a ținut cu Turcii și a trădat pe creștini. El a lăsat pe Tătari să treacă în Rusia fiindcă și-au împărțit apoi prada cu domnul moldovean. Oastea urmăritoare polonă a fost primită cu focuri de armă din Hotin; așa au scăpat cu prada întreagă Tâtarii și Turcii. 55.000 de oameni au fost duși în robie, s'au luat 150.000 cai, nenumărate oi și vite, aur, argint etc. Numai Petru a scăpat de desastru pe păgâni deschizându-le drumul la Hotin, pe când

www.dacoromanica.ro

Polonii credeau că păgânii se înapoiază prin Podolia unde îi aşteptară. Nici Moldovenii nu erau mulţumiţi de acest domn şi au scris lui Potcoavă fratele lui Ion Vodă rugându-l să vie să ia scaunul Moldovei După decapitarea lui Potcoavă, Cazacii au năvălit în Moldova cu fratele aceluia cu Alexandru. Moldova în timpul lui Petru, a fost expusă în felul acesta multor năvăliri duşmane. Intr'aceia Iancu care zicea că e sas, se însurase la Constantinopol cu o femee foarte bogată din Cipru, a dat bani mulţi vizirului şi astfel a obţinut domnia Moldovei ceiace nu convenea nici regelui polon nici Cazacilor. Iancu a deschis ţara sa Tătarilor pentru a trece în Polonia. In zadar s'a plâns regele la Sultan în contra Tătarilor şi în contra lui Iancu. Prin intervenţiune polonă Iancu este mazâlit şi când vru să treacă cu toate comorile lui în ţara ungurească, în Pocuţia a fost prins din ordinul regelui polon şi trimis la Lemberg. Iancu fu decapitat şi numai o parte din averea confiscată a fos înapoiată copiilor şi soţiei domneşti ca să aibă cu ce trăi.

După Iancu urmă în domnie Ieremia, iar în Muntenia Simion, după stăruinţele mari ale regelui polon. Jan Zamoyski, Potocki şi alţi nobili poloni luptară pentru movileşti. Zamoyski învinse la Teleajen. Lângă Simion rămâne ca ajutor un contigent polon. Ni se descrie lupta dela Argeş cu Muntenii lui Udrea lângă o pădure. luptă foarte sângeroasă în vreme de iarnă Udrea comanda 7000 ostaşi din cari au pierit 1500. Armata polonă ajunse la Piteşti în apropierea cărui oraş se prezentă un sol turc ca să felicite armata polonă. Udrea ceru apoi iertare. Polonii stau în Piteşti câteva săptămâni iar Simion rămâne domn în ţara românească. Ieremia domnul Moldovei s'a înrudit cu casa Wisniowiecki şi rămase credincios regelui Poloniei până în 1607 când muri.

După moartea lui Simion îndemnaţi de Tătari şi Turci, Moldovenii se sustrag influenţei polone. Se va ajunge la lupta dela Ştefăneşti în ziua Sfântului Toma anul 1608 când 3500 Poloni ţin piept la 16000 Moldoveni şi Tătari.

Câteva sute de Turci aşteptau la oarecare distanţă să vadă sfârşitul luptei. Moldoveni şi Tătarii s'au luptat vitejeşte. Mai apoi sub presiunea duşmanilor au început retragerea sub comanda hatmanului Stroici. Toţi nobilii poloni mai ales cumnatul domnesc Wisniowiecki au luptat straşnic. Constantin ramase domn şi stăpâneşte şi azi având ajutorul regelui polon. Constantin plăteşte Sultanului tribut: cai săcueşti, boi, oi, berbeci şi altele. In felul acesta se menţine pacea între Poloni şi Turci.

Aici se termină cronica leşească a Moldovei compilată de Paszkowski. Poligraful polonez într'o pagină şi jumătate vorbeşte apoi despre Ardeal dând informaţii sumare.

I. Minea

Costachi Negruţi faţă cu începuturile teatrului ieşan şi cultivarea limbii româneşti

Intre cei dintâi autori şi traducători de piese, ce au fost scrise pentru repertoriul teatrului naţional ieşan, la începutul veacului al XIX-lea, Costachi Negruţi ocupă un loc însemnat. Propriu zis, el a scris numai două comedii în câte un act, originale: *Cârlanii* şi *Muza dela Burdujeni*, celelalte piese ale sale fiind numai traduceri din alţi autori francezi, ca Victor Hugo, Molière, etc. Dar el a lucrat în deosebi pentru propăşirea teatrului românesc cu un interes necontenit, atât prin simţul său estetic şi iubitor de artă dramatică naţională, cât şi prin situaţiile la cari a fost chemat, ocu-

www.dacoromanica.ro

până anumite funcțiuni în comitetele teatrale, în susținerea și conducerea primului Conservator de muzică și declamație ce s'a înființat în Iași, cât și prin participarea însuși ca artist de ocazie, când mai mulți membri din elita ieșană s'au încumetat a da, în diferite scopuri de binefacere, representații teatrale. Așa îi vedem jucând roluri în *Un Poet romantic* de Millo, în *Nunta țărănească* de Alexandri ș. a.

Mai de samă pare a fi fost vocațiunea sa de a analiza, prin critice serioase, opera de constituire a teatrului moldovenesc,—căci îndată ce începe a'și publica unele din traducerile sale teatrale în broșuri, el găsește util a le preceda de anumite *predoslovii* sau *prefețe*, în care se încearcă a lămuri rostul unor asemenea scrieri și a da o direcție sănătoasă nu numai făuritorilor scenei locale, ci și cultivatorilor limbei naționale, ce renaște și se îmbogățește în acea epocă, după ce suferise de o mare scădere, în toată vremea când însăși națiunea întreagă avuse scăderi umilitoare, prin faptul opresărei ce avu de îndurat dela Domniile fanariote și dela conducătorii streini sau înstrăinați,—greci și ruși mai cu samă,—ce dețineau soarta norodului moldovan la cheremul lor.

De aceia, la diferite intervale relativ scurte, îl găsim pe Costache Negruțți scriind articole în favorul instituirei unui teatru național, cât mai ridicat ca artă și simțimânt patriotic, el fiind după Asachi, și în tovărășia lui Vasile Alexandri, Mihail Kogălniceanu și alți doi-trei tineri luminați ai epocei, adevarații stâlpi pe cari s'a clădit întreaga renaștere literară și artistică a poporului moldovan.

Cu prilejul tipărir i unei piese tradu*e de el, din franțuzește, întitulată *Trii*zeci ani sau viața unui jucătoriu de cărți* (*Trente ans ou la vie d'un joueur*), melodramă în trii zile, ce apăru de sub teascurile Tipografiei Albinei, în anul 1835, (o broșură în 32° de 111 pagini), Negruțți profită spre a vorbi cetitorilor sei nu numai de rostul lucrărei sale teatrale, ci și asupra chipului de formațiune a limbei moldovenești, saracă în cuvinte technice, cât și chiar de acele de întrebuințare zilnică, mai ales în elita socială, luminată care-cum prin câteva școli streine, grecești și franțuzești, câte se găseau pe atunci, înființate de dascali veniți de pe aiurea, sau aduși de boerii cei mai de samă, pentru a da oarecare instrucție și educație europeană odraslelor lor. Astfel el găsește cu cale a scrie în prefața cărții sale citate următoarele șiruri, pricepute și interesante pentru epoca sa:

„Traducătoriul acestei drame nu au privit la nimic alta dându-o la lumină, decât la folosul ce poate ar veni din ea și la mulțămire cetitoriului. El au fost martor întipărirei ce au pricinuit asupra privitorilor când s'au representat franțuzește, și cunoaște că epoha aceasta poeticească a reformii ș'a civilizației nu mai puțin este și epoha Literaturii, în care fiește care adevărat Moldovan ar trebui să stăruiască (precât și în orice poate), a îmbrățoșa Patria sa, preste care, după atâta întuneric de nenorocire, începu a se răvarsa o rază de lumină.

„Teatrul îi o oglindă. Tot ce este în lume, îi Istorie, în om se privede. El învie pe eroul mort și după trecire de veacuri, îl aduce de înflăcărează iarăș simțire și inima privitoriului. El înfruntează pe cel rău arătându-i subt o alegorie frumoasă toată urâciune și degrăduire naravului său, și criticând pe cel trecut, lovește și arată cu degitul pe cel de față.

„Cât pentru cuvintile streine ce el au întrebuințat în traducere, de îl vor întreba de unde sânt zicerile aceste, va răspunde cu un literat bărbat Român „sânt de acolo de unde este toată limba noastră, de unde sânt zicerile, om, cap, ochiu, urechi, nas, dinte, limbă, barbă, braț, mână, apă, vin, făină, masă, casă ș. a.“ Va mai adăugi că fiește care limbă când au început a să cultiva au avut trebuință de numiri noă, pe care sau și leau făcut de sine, sau s'au împrumutat de acolo de unde au

www.dacoromanica.ro

văzut că este izvorul ştiinţilor şi a meşteşugurilor. Grecii s'au împrumutat dela Fenicieni, Arapi, Eghipţieni, Asirieni ş. a; Romanii de la Greci; celelalte Naţii ale Europii de la Romani. Noi aseminea urmăm, mai vârtos când avem de unde. Noi nu ne împrumutăm cu cuvintele ce ne lipsesc, ci le luăm ca o moştenire de la maica noastră (Latina), şi ca o parte ce ne se cuvine de la surorile noastre (Italia, Franţa, Spania şi Portugalia).

„In sfârşit traducătoriul acestii drame o supune fără sfială criticii. Se roagă numai lui Dumnezeu săi dăruiască îndelungul trai a lui Matusala ca doar să va învrednici a auzi pe stână limba Patriei şi a vide în locul lui Polcinel şi a lui Arlechin reprezentânduse Virtuţile şi Eroiceştile fapte a Ştefanilor şi a Alexandrilor.

„1835 Martie"

*

Cu doi-trei ani mai târziu, Costachi Negruţţi scrie o lungă scrisoare lui Gheorghe Asachi, din provincie, unde interesele îl chemase, cu scopul de a fi publicată în gazeta epocii *Albina Românească*, scrisoare datată din 21 Iulie 1838, în care povestind începuturile teatrului ieşan, arată fazele prin cari el trece, greutăţile ce le întimpină şi ţinta la care ar trebui să năzuiască. Negruţţi se teme că aprecierile sale sincere şi juste să nu trezească oarecari susceptibilităţi în conducătorii ocârmuirei de pe atunci, căci, probabil mai întâmpinase el înainte oarecari neajunsuri din partea „ţenzurei", întrucât zice între rândurile acelei scrisori:

„Aş dori să se dea acest răspuns (la o scrisoare a lui Asaki), într'un suplement al *Albinei*, ca să slujască de dovadă consideraţiei mele către adevaratul talent; nevrând însă a avea neplăcerea ce am avut cu cel trecut... te rog arată'l ţenzurei, macar că iubeşte a găsi pete în soare, cred că aici n'are ce clenci iscodi; pentru aceia m'am şi iscălit cu mari slove".

Şi apoi mai adaugă Negruţţi:

„M'am întins cam mult şi am fost poate ceva aspru vorbind de teatru; dar d-ta simti şi ştii proverbul: Bate şaua să înţeleagă iapa. De vor face nazuri la noi, trimete-l Redactorului foaiei literare de Braşov..."

Se ştie că în acea epocă era mai uşor pentru un intelectual ieşan a scrie şi a'şi publica părerile sale în foile româneşti ce apăreau peste graniţă, în opresatul Ardeal, decât în periodicele ce se tipăreau chiar în capitala Moldovei.

Scrisoarea lui Costachi Negruţţi însă n'a fost, după cum se vede, pe placul „ţenzurei", căci ea a rămas nepublicată în *Albina Românească*, Asachi cu toată pasiunea sa pentru teatru şi cu toată trecerea ce avea la ocârmuire, trebuind să se supuie capriciilor unui Bezede Nicu Suţu, sau altui asemenea ipochimen din protipendadă, cari singuri aveau dritul de a învoi sau înlătura orice publicaţie, de interes politic sau cultural, ce s'ar fi încercat de vre-un intelectual din vremea aceia. Manuscrisul în chestie rămase dar între hârtiile lui Asachi, pe ca i mai târziu le-a strâns urmaşul acestuia, Teodor Codrescu, care între alte multe hârtii inedite ce-a colecţionat şi dat apoi la iveală în valoroasa sa colecţie de documente *Uricarul*, a publicat în unul din volume şi manuscriptul lui Negruţţi, împrumutîndumi-l tot atunci şi mie, care l'am publicat în revista *Familia*, din Oradia-Mare. (No. 22 din 1886).

Acolo, în scrisoarea sa, Costachi Negruţţi mai zice: „Sărmanul Teatru! El samănă cu pruncul mic, frumuşel, nevinovat şi — bolnav *de strâns* (iartămi mă rog această comparaţie băbească); şi unde avea trebuinţa de o bună căutare, de abia ivinduse şi-a sfârnit în cap o droaie de duşmani straşnici şi puternici: jumatate de lojele de Rangul I, parte de benaururi (boerimea şi oficialitatea), ba încă duşmănia asupra lui începuse a molipsi şi lojele de sus (burghezimea) şi ameninţa a se sui

www.dacoromanica.ro

până la Paradis (galeria — poporul incult). Putea el să se împotrivească la atîția vrăjmași ?'.

Aceste șiruri nu fură de sigur pe placul cârmuirei și contribuiră la a n învoirea ținzurei de a se publica scrisoarea, cu atât mai mult cu cât Negruțți mai adaugă în ea: „Noi sântem de o fire foarte deșanțată: ne place a maimuți pe străini și a ne defăima pe sine. Așa dar am fost pe rând *turcomani*, *grecomani*, sau Domnul știe ce încă! Acum din mila lui D-zeu sântem *francesomani*: poate curând vom trece și Manha (marea La Manche), în vr'un balon aerostatic, și atunci ne vei vedea *anglomani*".

Textul aproape întreg al acestei scrisori l'am publicat și în monografia *Orașul Iași*, (pag 281), și în el se oglindește atât începutul representațiilor teatrale în Iași, cât și părerile ce diferite trepte sociale aveau de chipul cum se representa și mai ales cum se vorbea pe scena națională din Capitala Moldovei, — indicânduse în acelaș timp și mijloacele ce ar trebui pentru organizarea și stabilirea unui teatru național, care să răspundă adevăratei sale chemări.

Costachi Negruțți urmărește și după aceasta cu mult interes fazele prin care teatrul românesc cată să se menție față cu preferința ce unii din boerii ieșeni dădeau trupelor streine, franceze, nemțești, ori operei italiene, și să propășească pe calea adevăratei arte. Așa, îl vedem la 1840 scriind o altă prefață, mult mai lungă, pentru o piesă tot tradusă din franțuzește, însă de un alt iubitor al teatrului și al poeziei, un tânăr spițer *Daniil Scavin zis Skavinski*, moldovan originar din Bucovina, care se încumetă a reda în Românește una din cele mai de samă comedii ale lui Regnard,— autor francez ce e clasificat pe aceiași treaptă aproape cu Molière. Ceva mai mult, Negruțți, în unire cu M. Kogălniceanu, tipărește chiar pe cheltuiala lor piesa *Democrit*, comedie în 5 acte, de care vorbim, tradusă din franțuzește în versuri, de acel tânăr, „care, zice Negruțți în prefața sa, iubea pe lume cu un amor-religios, cucernic, înfocat, trei lucruri: *poezia, doctoria și musteriile sale*", și care înaintea textului tradus de el scrie o nostimă epigramă adresată sie'și, în cuprinsul următor:

A lui Democrit cel vesel, întâmplare comicească,
De Regnard alcătuită în limba cea galicească,
Iar astăzi este tradusă întru aceasta română,
Pentru obștească plăcere, de a unui tinăr mină,
De un Daniil Skavinski, cel mititel la stat ură,
Pe care plăcu naturei a'l lucra'n miniatură....

Negruțți analizează în această prefață modul de a compune versuri a tânărului poet, care mai avea și alte diferite compoziții lirice, dîndu-i câteva sfaturi și îndreptări, dar lăudându-l mai ales pentru curățenia limbei în care'și scria versurile sale, întru cât se ferea mult de a introduce în produsele sale poetice cuvinte străine, mai ales ruseșți și greceșți, ce pe atunci abundau în convorbirile zilnice ale societății moldovene.

Nu găsesc de prisos ca acest prilej, a reproduce aici cîteva rânduri din traducerea în versuri a lui Skavinski, cu cari se începe comedia *Democrit*, textul acesta caracterizînd atît epoca, cât și modul de a se exprima pe atuncea a celor ce se îndeletniceau cu artele sau cu poezia. Astfel chiar la începutul Actului I și în Scena I, găsim următorul monolog a lui *Strabon*, unul din personagiile piesei *Democrit*:

www.dacoromanica.ro

Blestemat să fie ceasul în care m'am înşelat
A mă da fi osoftei fără simbrie argat!
Căci de-atâţea ani de zile tot prin pustiuri trăesc,
Flămând şi lipsit de toate, zi şi noapte mă muncesc;
Sunt lui Democrit tovarăş, dup'a vieţei sale curs,
Prin pustietăţi nemernice, parcă nu sunt om, ci urs,
Pentr'un om cu duh ca mine vrând adevăr a grăi
Cu petrecerea aceasta prea rău poci hălădui.
Insă cu toate aceste când gândesc desăvârşit
La răutatea muerei cu care-am fost însoţit....
Acuma, voească ceru. sufletul a-i primi,
Crez c'a fi murit de-atuncea, care prea m'ar mulţumi;
Căci îndrăcita aceia dacă nu ar fi murit,
Şi'aici nu scapam de dânsa, şi'aici m'ar fi nemerit.
De douăzeci de ani astăzi asprimea ei m'a făcut
De am pribegit din Argos, din locul ce m'am născut,
Şi de-atunci d.n climă'n climă umblu'ca un rătăcit,
Pân însfârşit în pustiuri aici m'am statornicit
Dar orice necaze sufăr, la aceasta zic şi zeu,
Că's cel mai norocit astăzi, c'am scapat de un soiu rău;
Căci mai bine-i toată viaţa cu urşii a vieţui,
Decît cu o rea muere un minut a lăcui.

Sprijinul dat de Negruţi, Kogălniceanu şi alţi câţiva tineri din familiile ieşene bogate, unui începător în ale scrisului, sarac şi pribeag, cum a fost Daniil Scavin, dovedeşte spiritul larg, înăscut în acei oameni ai epocei, cari fură cei întâi promotori ai lirismului şi artelor române, caşi ai redeşteptărei în genere a simţului patriotic şi naţional.

Nelipsit dela orice iniţiativă şi colaborând la orice lucrare de sprijin şi ridicarea nivelului artelor naţionale, Negruţi mai traduce şi publică alte piese noi, colaborează la publicaţiile periodice ale epocei, prin articole ce îndeamnă sau sfătueşte cu multă compentinţă pe cei ce compuneau trupele teatrale româneşti, ia parte chiar personal, cum am mai spus, la unele representaţii de binefacere şi la 1851, când îşi publică în broşură o comedioară de compoziţie proprie, intitulată *Muza dela Burdujeni*, farsă într'un act, el scrie la sfârşit *într'o notă*, în care stărue din nou în interesul propăşirii şi a artei şi a limbei naţionale, următoarele rânduri:

„Noi am fost zis,—nu ne mai aducem aminte unde—că sunt mulţi cari schingiuesc şi sfăşie frumoasa noastră limbă, şi în loc de creatori, se fac croitori şi croitori răi. Asta ne-a îndemnat a compune această mică comedie, crezând că facem un bine arătând ridicolul unor asemenea *neologişti*.

„Publicul ne-a înţeles şi ne-a răspuns prin aplaudele sale, din care partea cea mai mare se cuvine jocului Artiştilor noştri...."

In scrierile următoare, nuvele, versuri, schiţe şi tot ce a mai publicat, Costachi Negruţi continuă a da sfaturi şi a stărui întru propăşirea literelor şi artei româneşti, —ceia ce'l pune, fără îndoială, între cei mai de samă stâlpi ai renaşterei limbei şi spiritului artistic şi naţional al neamului românesc.

N. A. BOGDAN

www.dacoromanica.ro

Scrisoare Cantemirească

7254, iuni 29. (1746).

Atât la strămutările Domnilor, cât şi la răzmiriţele trecute, mi sau amărît sufletul mi sau uscat oasele, nu mă mângâe nici o fericire a vremilor celor bune, cât mau amărît întâmplările cele împotrivnice, nemulţămirile Domnilor, minciunile vrăjmaşilor amăgelile prietenilor celor mincinoşi. De unde am nădăjduit, de multe ori mam primejduit şi de la cei de la care am avut temere, mam folosit, care măcar că la toată lumea sânt cam acestu feliu de întâmplări, *dară la aceste doao ticăloase de ţări iaste osebire mare.*

Ci cui place să şază sănătos, iar să crează că sânt către apusul soarelui, iară fiiul mieu mai bine să fie în Ţarigrad slugă, de cât aicea boeriu. De greşăscu nu ştiu, atâ' ştiu, că întâmplările aşa mau făcut să fiu răvnitoriu. Dumniata, iubit frate, să vede şi am cunoscut că teai silit în tot chipul *ca săl faci să vie la părintescul sânul nostru, dară Ion poate accstea ştiindule nu sau grăbit,* ce Dumnezeu să facă cu dânsul ceia ce va cunoaşte ca un milostiv că iaste mai de folosul lui, iară Dumneata teai grăbit frate de iai dat bani, însă nu vei păgubi Dum. ci să va plăti *Ion* de Dum. *ca un nepot ceţ iaste Dumitale.* Şi mila lui Dumnezeu să fie cu Dum. pururea rog. Iuni 29, 7254.

A Dumitale ca un frate şi cumnat pururea gata spre slujbă. C. D.

Mării sale Cumnatei Domniţei cu multă sănătate, mă închin, pe iubitele nepoate şi pe Dum. nepotul voinicul cel mare, pe toţi dulce îi sărut.

Domniţa noastră iubită, cumnata Dumitale, cu multă sănătate să închină Dumneavoastră.

Matei şi Zoiţa cu plecăciune sărută cin(stite) mâinile Dum.

Obs. Actele Muz. Mun. Iaşi, pl. XII, 38.

Ion de care se vorbeşte aici, este tot una cu Ioan Cantemir beizade (ibid. No 37) şi acela; cu Ioniţă beizade, fratele mării sale Domniţii Aniţii a vist. Toader Paladi (ibid. 77).

Mihai Costăchescu

Regeste după documente interne moldoveneşti, înainte de Alexandru cel bun

Nenumărate sânt ştirile despre trecut, care se păstrează în miile de dosare vechi, aflătoare la Arhiva statului din Iaşi. Dau mai la vale câteva regeste de documente moldoveneşti, ale căror originale au fost date de Ştefan I (ori al II) Muşat şi de Iuga.

1) In Cond. de Anaforale, VI, 1836 [Proces între Sandu Crupenschi vorc. şi spat. Răducan Botezatu, pentru moşia Băneşt.] : fla 100 : Una din părţi arată : „ispisocul Domnului Ştefan vvd. din 6901, Oct. 6 [1392] [1]) cuprinzătoriu între altile că lui Petre Ciorănul (adecă Negru) iau întărit satile, anume *Zămeştii.* la gura *Tae-*

1) Cf. Hasdeu, Arh. ist. I, 18, doc. lui Roman vvd. din 6900, Mart 30 (1392) şi Wickenhauser, Molda oder Beiträge zur Geschichte der Moldau und Bukowina I, 170 : doc. de la Roman vvd. din 6901 Noemvre 18 (1392).

www.dacoromanica.ro

lăului, care ei au cumpărat de la *Tămpişul* (sic) drept 100 galbeni şi *Sacalişăştii*, chiar la *gura Tazlăului*".

Tot la Arhiva statului din Iaşi, în dosarul Tr. 196, opis 219, dos. 75, divanul domnesc, 1834, fia 211, e vorba de acelaş document: „Copie scoasă din condica ce să găsăşti păs rată la sfânta Mitropolii, adiverită cu iscălitura preosfinţitului Mitropolit al Moldavvii Veniamin din 26 a trecutului Fevr.. cari la opisul din parte d[umisa]li spatar (Răducan Botezatu) esti arătat la No. 1, în cuprindere că *Domnul Petru vvd.* la anul 6957, mart 23 (1449) au dat uric de întăritură lui *Petre Tâmpa, din uricul* de miluire *ci au avut bunul lui di la Ştefan vvd. din let 6901*, pre un sat la gura *Tazlăului mare* în ţânt. Trotuşului, anume *Zămesăştii* şi *Săcăloşăştii*, are iau zis *Edumereştii*, alături pe din sus di satul *Măneştii* iar hotarul acestora ca să fie precum au hotărît şi sau socotit în sămni ce sau început din *apa Caraclăului* la muche Babii Biciului la Tazlău, la mal, aproape mal (ul) a Tazlăului de sălişte *Zămeşăştii* (sic) şi alături cu *Măneştii* piste apa Tazlăului şi piste părâul *Belice* la deal la râpa Roşii şi de acolo drept pre râpă la vale la Trotuş. ceva mai gios din gura Tazlăului şi tot Trotuşul în sus la Caraclău, unde iaste tot hotarul satului Edumereştii, alături cu Măneştii, de unde sau început".

Despre uricul lui Petru vvd. cf. tot acolo fia 105 (b), 251 (b), 242 şi C. Anaf. VI, fia 101 (b).

2) Arh. stat. Iaşi, Tr. 1769, opis 2017, dos 166, tribunalul de Tutova [între răzăşii de Dragomireşti. ţin. Tutova cu Ruxanda Docanu pentru pământ] fia 38: „6905, Ghen. 14 (1397). Copie hrisovului Domnului Ştefan vvd. tălmăcit pi pi sârbie, cu cari întăreşti lui Ştefu şi fraţilor lui Simion şi Ion, stăpânire pe a trie parti din satul *Belzănii*, parte din gios. ciau cumpărat di la Anca, fata Dumii Bănuca"[1])

3) Arh. stat. Iaşi. Cond. Anaf. 48, 1842 [Între răzăşii de moşia Ţoleşti, de la ţin Suceava şi M-tirea Probota, proprietara moşiei Turbata], fl. 49: „6906, iul 2 (1398). Ispisoc sărbăsc di la Domnul Ştefan vvd. [2]) cu tălmăcirea lui, prin cari dănueşti Mon(asti)rii *Pobrota* [3]) doă sati pe *părâul Pobrotii* cari mon(asti)re *iesti in Poiană*, între *Şomuz* şi între părâul Pobrotii, un sat *Bodico* [4]) (sic) şi altul mai din sus de acesta. Iar hotarul satilor acestora să începi *di la Coman* pe margine la o movilă lângă drum, iar de acolo piste ţarini la câmp, la doă movili, deci drept pisti câmp la *Unghiu* supt un stejar la o movilă; acestai hotariul dela Coman, deci de acolo pisti *Dumbravă* la vali la margine Dumbrăvii la o movilă, de acolo dr pt pisti Dumbravă la o movilă, deci în ğos pe drum la o movilă, de acolo pe margine tocmai la Unghiu, movilă. Deci pisti drum la codru *despre hotarul de la Sindria* [5])

4) Arh. st. Iaşi. Cond. de Anaf. 18 [Intre M-rea Berzunţul şi răzăşii de moşiile Măzănăeştii şi *Cernul*, de la ţin. Bacău] Răzăşii de Măzănăeşti şi Cernul prezintă între alte acte, şi: fl. 9 (b): «6907, Mart 12 (1399), Uric de la Domnul Ştefan vvd. cu tălmăcire lui, întăritori unei Duşca, fata lui Toader şi nepoţilor ei, pe două sate pe *Tazlăul sărat anume Dolieştii* şi *Liontenieştii* şi ğumătate din *Măzănăeşti* şi ğumătate din

1) Conţinutul regestului te-ar face să crezi în citirea greşită a datei şi punerea lui sub Ştefan cel Mare.

2) Ibid, Uric dela Alex. c. bun, din 6912, iulii 20 (1404) şi 6980. Avgust 19 (1472). Acesta din urmă în orig. Bogdan. Doc Şt. I, 173.

3) Ar fi o dovadă despre vechimea M-rei Probota, la sfârşitul sec XIV. Cf. şi Melhisedec, Notiţe isr. 150 şi N. Iorga Inscripţii I, 59—60.

4) In uricul din 6912, *Budinţii*.

5) In uricul din 6912: *hotarul de la Şăndria*.

www.dacoromanica.ro

poiana *Călugăriţii*, ca toate aceste să le fie uric cu tot venitul. Ibid. alt uric din 6948, Avg. 3 etc.

5) Arh. stat Iaşi, Cond Anaf. 148, 1855 (E vorba de moşiile M-rii Buhalniţa: Ghindăoanii, Crăcăoanii, Cracău Negru, Buhalniţa, Isvoru alb, Săcu din ţin. Neamţul şi Bălţăteştii şi Mânjăştii) fla 32 (b): Fără dată, un hrisov de la *Domnul Iuga vvd.* cu a lui tâlmăcire...cuprinzătoriu că au dat lui Şărban Hândău pentru slujbile ce au făcut Domnitorilor de mai înainte, precum şi Domniei sale, trii sati, unul *Solomoneştii*, pe *Topoliţă* şi două sati; *Muntenii* şi *Pânteceştii* pe *Cracău*, lară hotarul să le fie după hotarîle vechi».

Obs. Regestele de mai sus, în cazul când sânt scoase din urice autentice, vor sluji ca să fixeze mai bine anii de Domnie, în Moldova între 1390—1400, cu atât mai mult cu cât istoricii noştri nu cad de acord asupra acestui lucru. Iată cum variază, pentru acest timp, anii de Domnie ai lui Ştefan I (ori II) la istoricii noştri: N. Iorga: Ştefan I (sau II) 1394—1400.

A. D. Xenopol, Ştefan I, şi fiii săi Ştefan II şi Petru II: 1395—1399.

D. Onciul, Ştefan I, 1393 | 6901—1399 | 6908, după 1 Sept.

Radu Rosetti (Succesiunea Dom. Moldovii dintre Laţcu şi Alex. c. Bun) Ştefan I, vara 1390—1392; începutul anului 1395—1399.

Mihai Costăchescu

Partea administrativă, desbaterile şi comunicările

Aducerea odoarelor de la Cetăţue

(Seria III-a)

In şedinţa de la 5 Mai 1922 (Proces-Verbal No. 24) d. preşedinte al comitetului comunică membrilor că a trasportat prin ajutorul dat de d-nul Colonel Zamfirescu, toate trăsurile vechi de la Cetăţue, potrivit dispoziţiilor amintite în şedinţa de la 15 Noembrie 1921.

Ministrul Cultelor a binevoit a face 20 abonamente la buletinul Ioan Neculce.

D-nul N. A. Bogdan în aceiaşi şedinţă comunică că a binevoit a dona pentru arhiva de documente a Muzeului Municipal 50 documente vechi, din care unele au şi fost publicate în coloanele buletinului. Toate aceste 50 de acte s'au trecut în opisul general la plicul 5-a. Comitetul a adus mulţumiri verbale colegului lor donator.

* * *

Comunicarea D-lui Gh. Ghibănescu asupra excursiunei din Bucovina

In şedinţa de la 17 Iunie (Pr.-Verbal No. 25), d. Preşedinte prezintă colegilor săi fasciculа 2-a din buletinul Ioan Neculce. Se dispune expediarea la abonaţi a fasciculei a II-a. Tot în această şedinţă se face socoteala părţii redacţionale potrivit art. VII din budget. Pentru 224 pagini, cât cuprinde fascicula a II-a, pentru partea redacţională revine 1524 lei. Din această sumă să dispune a se vărsa jumătate ca donaţiune din partea colaboratorilor, pentru a se spori prevederile art. 5 din venituri.

Tot în această şedinţă d-nul Ghibănescu comunică rezultatul escursiunii făcute cu un grup de 15 elevi în nordul Bucovinei. In această escursie s'au atins aceste centre: *Cernăuţi*, Ivăncăuţi, Coţman, Nepolocăuţi, Văscăuţi, Vijniţa, Berhomete, Storojineţ, Măn. Putna, Suceava şi *Burdujeni* (V. Evenimentul XXX, No. 379 din 17 Iunie 1922).

www.dacoromanica.ro

De la biserica din satul Ivăncăuţi sau decalcat mai mul e inscripţii de pe pietrele mormântale cum şi notiţe de pe cărţi.

Biserica e veche de lemn, fără *pisanie*, hramul Stă Măriea mică (8 Sept.). Iată o listă de principalele cărţi:

a). Evanghelie slavonă, Kiev 7271 Noem.

b). Triod slavon, Moscva 7275 Noem.

c). Antologhion, Moscva 7260.

d). Apostol Iaşi 7264, cu următoarea notiţă: „acest Apostol este al mieu de la Iaşi, Gheorghi Căbicescu.

e). Antologhion, slavo-român, (rupt).

f). Penticostarion, Bucureşti 1800.

g). Osmog'asnic (Ohtoihos) Iaşi 7234. supt M. Vodă Racoviţă.

h). Leiturghiarion si esti slujebnic, vă Lvovea 1702 legat la un loc cu „*Săbranie nujdnih i blagopotrebnih ehtanii*".—cu notiţa: „Cartea aceasta sau jertvit santii bisăricii din Ivăncăuţi de preutul Sfântei monastiri Putnii şi proin Capelan arhiepiscopii Dorimedon a lui Emanoil Nichitovici".

i). Ceasoslov Chiev 1893.

j). Penticostar Sibiiu 1841.

k). Octoic mare, Bucureşti 1890.

l). Leturghiarion, v Lvovea 1691.

Clopotul e din „1845 Evsevie Baranovu".

Icoanele împărăteşti cu inscripţiile greceşti poartă data de 1771 (αφοα).

Tot la această biserică se găsesc într'o ladă mare veche diferite cărţi ms. vechi bisericeşti în slavoneşte. Am luat spre studiu:

1) O *Evanghelie* mare legată în piele, ms. secl. XVII. Către început. Din cauză că cerneala a fost prea tare a găurit hârtia pe unde a fost scris rândul.

In giosul paginilor găsim această notiţă în ruseşti: „In numele Tatălui şi al Fiului, şi al Sfântului Duh, amin." | Cumparatu-s'a această carte | numită Evanghelia de pristol) de robul lui Dumnezeu Roman Hovdovici şi cu soţul său Melaniia | spre ertarea greşalilor lor şi ale părintelui său Iacov | şi a mamei sale *Ganca* (Eugeniţa) şi a tuturor copiilor lor pe nume, amin | şi a dat'o pre ea la mănăstirea „Goşova".

Pusă în alăturare cu ediţia lui Petre Movilă din 1636 textul nostru prezintă multe şi interesante variante, ce arată o limbă mai aproape de paleoslovenică.

Marca hârtiei e o poartă de cetate cu literele *CI*.

2). Un *Triod* vechiu slavon, scris pe hârtie cu marca *porcul* (secl. XVI a). Fiind multe file desprinse e greu de făcut controlul cu un text tipărit spre a stabili redacţiunea.

Cetim următoarea notiţă în ruseşte: „Această carte numită *Triod ales* l'a cumpărat robul lui Dumnezeu Gordie morarul şi a dat'o pre dînsa în mânele părintelui Stefan spre ertarea păcatelor şi a dat'o bisericei cu hramul Înălţării lui Hristos; iar cine s'ar ispiti să o fure să fie anathema". Fără veleat.

— In cimitir sînt multe morminte vechi cu inscripţii, din care dăm câteva:

1). Cu litere *latine* şi româneşte: „Andrei | Cavaler de Bejan, | născut 1·176 din starea mazililor moldoveneşti | proprietar al moşiei | dominicale în Ivăncăuţi | re pausat 1848 | Fiei amintirea eternă.

2). In ruseşte: „Această cruce o rîdică ierei Vasilie Dvorovschie la biser cu hramul Naşterea prea curatei maicii lui Dumnezeu".

3). In ruseşte: aici odihneşte Evdokia fata lui Nicolae Ianoş, şi s'a pristăvi anul Domnului 1849, luna Ghenar 21 zile.

www.dacoromanica.ro

In *Văscăuţi* s'a decalcat înscripţia de pe mormîntul ce se găseşte în ograda cavoului familiei Petrino:

(ruseşte) I(sus) Hristos), Ţ(arul) I(udeilor). | Anul) 1724 | luna A | prilie 23 | Aici odihneşte Ievdochie Gheorghie | Moldovanul, fiul lui Vasilie | în pace să stea | .

Celelalte inscripţii şi notiţe le vom da în numărul cel mai apropiat al Buletinului

Donaţiunea Mişu Săulescu

In aceiasi şedinţă d. Sever Zotta prezintă comitetului frumoasa donaţiune de 43 documente slavo-române, ce dl. Mişu Săulescu, fost ministru şi proprietar al moşiei Cozia (Fălciu), o face muzeului municipal din Iaşi, ca o scumpă amintire a iubitului său frate Alexandru, un pasionat colecţionar de arme şi acte vechi.

Iată opisul acestor acte:

Plicul No. X (Donaţiunea Alex. Săulescu, c. Cozia, jud. Fălciu, prin d-l Mişu Săulescu)

1). 6919 (1411) Iunie 28 Alexandru vvod. Moldovei şi cu fratele său jupanul Bogdan dă boierului Plotun, pentru slujbele aduse Domnului şi «Domnilor mai înainte răposaţi întru Domnul, părintelui nostru» satul Plotuneştii de la Strungă. Perg. cu pecete mare atârnată. Scrisoare mare bisericească.

2) 7053, (1545) April 4, în Huşi. Petru vvod. Moldovii. Mărica cneaghina lui Bran şi sora ei Mărina, cneaghina lui Petriaman, fetele Nastei, nepoatele Măruşcăi, strănepoatele lui Costea Stravici şi ale lui Giurgiu Stravici, şi-au împărţit între dânsele ocinele ce le-au avut străbunii lor Giurgiu şi Coste Stravici de la străbunul Alexandru Vvd. şi de la Iliaş şi Ştefan şi de întăritură de la Ştefan cel Mare, satele anume Criveştii şi Hodceştii şi jum. din Răvăcani, partea despre Criveşti şi satut Găurenl.

Perg. cu pecete mare atărnată, Slav.

3). 7089 (1581) Mai 8, Iaşi. Iancul Vvd. Moldovii întăreşte lui Ionaşco şi fratelui său Buhuş şi surorilor lor Ana şi Anghelina, cu copiii lui, Pătraşco, etc. toţi nepoţii şi strănepoţii Nastei, ocinele şi privilegiul ce l-au avut străbunii lor Coste şi Giurgiu Stravici «de la Alexandru Vvod. cel bun» şi de la Iliaş şi Ştefan Vvod cel bătrân, satele Criveş i şi Hoceştii şi Găurenii şi jumătate din satul Răvăcanii şi Pietrişul mai sus de moară, de către Criveşti i pol satul Debil Lucaci la Crâcimă, care se numeşte Pietriş i pol satul Hăsnăşeni în Cârligătura şi pol satul Chicera cu trei parţ de moară, pe Bahlui». Iscălitura lui Stroici log. cu litere latine. Hârtie Slav.

4) 7109 1601) Iunie 2. Eremia Moghilă Vvd. Moldovii către Isac vist. din Hlăpeşti. Drăgan Ciolpan şi Ionaşco văt. de vist. s'au plâns contra lui Ilea şi rudenia lor din satul Negoeşti că tin 2 vetre de sat şi din satul Măleeşti şi din Negoeşti. Hârtie. Slav.

5) 7114 (1606), Mart 30, Irimia Moghilă Vvod. Moldovii, Magda şi sora ei Tudora şi Tudosca şi Dumitra, fetele lui Ion Comis, nepoţii şi strănepoţii lui Coste Clopot vând lui Toador Chiriac mare căminar, drept 180 tal. de argint, ocina lor ce a avut-o străbunul lor Coste Clopot de la bătrânul Petru Vvod partea lor din satul Clopoteşti, unde se numeşte Tuleştii, la începutul Ozerului. Asemenea Ionaşco fiul Suratei, nepotul Călugărului vinde partea sa din Clopoteşti, la ţin. Tutovei, lui Toader Chirica, drept 120 tal. Asemenea Anisia, fata lui Isaia, nepoata lui Gherman post. vinde 1/4 parte din satul Mastatici şi din Picigani, la gura Bancii şi cu loc de moară pe Bârlad, lui T. Chiriac, drept 400 tal. argint. Asemenea vine Costin şi sora lui Sofica, fii Borcii ceaşnic, nepoţii Julii cel bătrân, din privilegiul străbunului lor de la Alexandru cel Bun 1/4 parte din satul Borăşti, unde a fost Bora giude şi vând lui

www.dacoromanica.ro

Toader căm. drept 60 tal. arg. Asemenea Tetiul fiul Stefului şi alţii, nepoţii lui Fărâmă, strănepoţii Oanii Giulici vând din privilegiul ce la avut străb. lor Oană Giulici de la Ilie Vvd. 1/4 parte din seliştea Iapa. la izvorul fântânii şi loc de moară pe Bârlad, în Tutova, vând lui Toader căm. drept 60 tal. arg. Pergament, lipseşte pecetea slav.

6). 7136(1628) Aprilie 28. Miron Barnovschi Moghila vvd Moldovii. Efrim stolnicel d'n Smiiani, ţin. Tutovii şi fiul său Niculaiu capătă danie de la Stanca, cneaghina lui Murgoci vornic, partea câtă se va ajunge dinS miiani. Pe hârtie Slavon.

7) 7137 (1628) Dec. 10. Miron Barnovschi Moghila vvd. Moldovii. Vârvara fiica lui Telea stolnic şi ginerii ei Buciumaş pitărel şi Zaharia diac se pârăsc de faţă cu Ionaşco Marmure şi cu fratele lui Mierea uricar şi alţi răzeşi ai lor, pentru o moară pe apa Smila. Hârtie. Slavon.

8) 7141 (1632) Noem 2 Suret de pe ispisoc de la Alexandru Iliaş vvod. Moldovii. întăreşte lui Buhuş treti logof. ocinele lui: satul Gădinţii pe Siret, Criveştii sub Strungă, Răvăcanii din glos de Pietriş, seliştea Găurenii şi Hotceştii şi 1/3 parte din Movileni şi seliştea Dădeştii pe Sârca în ţân Romanului, 1/3 parte din seliştea Plotuneştilor şi 1/2 din Căcăceşti, şi o bucată din Târgul Frumos şi parţile lui din Tălhăreşti, Chicera de la Cârligătura şi satul Vavăteştii ce se numeşte Bârleştii şi Spinoasa pe Bahlui şi părţile lui din Iurghiceni şi Totoeşti în ţin. Hârlăului etc. etc.

9) 7143 (1635), Iuli 6. Simion Gheuca medelniceriul cel mare se dă danie giupânesei sale Măricăi, cu 1/2 din bucate, apoi îi dă satul Băsianii cu mori. Hârtie Românește.

10) 7153 (1645) Iunie 16. Copie de pe cartea lui Vasile Vvd Moldovii. Intăreşte lui Paladi ocina sa din gura Horoeştii. Copia din 1854 Sept. 18.

11) 7054 (1545) Aprll 4 Suret de pe ispisocul de la Petru Vvd. Vezi No. 2.

12) 7153 (1644) Dec. 1 Vasile Vvod Moldovii întăreşte lui Neculai şi fratelui său Irimica, fiii Marfei şi alţii nişte părţi de ocină din satul Băliceni şi din Zmiiani, pe Smila, ţin. Tutovii, Hârtie. Slavon.

13) 7157 (1649) Fevr. 22. Vasile Vvod Moldovil. Terla fica lui Moţoc dvornic, cu Irina, soţia fratelui său Lazăr Moţoc etc. s'au pârît de faţă cu nepoţii Pătrăşcănesii, pentru jumătate de sat Movileni din ţin. Romanului. Pergament slavon, pecetea sfarmată.

14) 7159 (1651) Fevr. 8. Ursul din sat din Zmiiani, strănepot Telei ce au fost stolnic dărueşte partea lui, jumătate din sat din Zmiiani asemenea din gura Iugei din sat din Strâmba, despre Tutova, lui Gavril Paladi şi lui Toader Paladi. Hârtie Românesc.

15) 7156 (1651) Iulii 5. Vasile vzod Moldovii. Palacieştii vin înaintea Domnulu cu zapis de mărturie, că Ursul Aprod, din Zmiiani i-a lăsat cu limbă de moarte, părtile lui din Zmiiani, şi jumătate heleşteu şi moară şi din satul Români şi Strâmba şi loc de prisacă din satul Mânzaţi. Dar a avut judecată cu Ionaşco Fulger, socrul Ursului pentru aceste ocine. Hârtie Slav.

16) 7159 (1651), Iuli 8 Măricuţa, giupâneasa răpăosatului Simion Gheuca biv medel. mare dărueşte lui Toader Paladi vist. satul Băcanii, cu vecini, curţile, biserică, etc. sat între Zmiiani şi Hulpăşeni. Hârtie Românesc.

17) 7160 (1652) Fevr. 12. Gheorghe Ştefan vel logof. Ghica vel dvornic etc. scriu şi dau mărturie că Păladeştii, ficiorii lui Păladie biv. vist. au arătat un zapis de la Ursul, ce-au fost Aprod, prin care le dărueşti cu limbă de moarte moşia, 1/3 din sat de Zmiiani, pre Smila, la Tutova, şi partea lui din Români, din tot satul, şi din Strâmba, aşijderea un loc de prisacă de la sat de la Mânzaţi. Hârtie Românesc

www.dacoromanica.ro

18) 7152 (1644) Avg. 16 Simion Gane cu 12 pârgani şi popa Ştefan cel Domnesc etc. din târgul Bârladului dau mărturie şi zapis că Anghelina şi feciorul ei Vasile etc. de Fărămeşti vând doi bătrâni, partea lor de la Fărâmă din seliştea Fărămeştilor lui Scrălet din Zorileni, drept 100 lei bătuţi. Copie din 1819.

19) 7151 (1643) Iuli 17. Tănase şi Nicula namestnicii de Bârlad şi Iane Şultuzu cu 12 pârgari etc. dau mărturie că a venit înaintea lor [lipsă], fratele lui Scrâlet. că a cumpărat de la Ilisafta seliştea Negoeştii ţin. Bârladului. Copie din 1819.

20) 7161 (1653) Iuli 8, Vasile Vvd. Moldovii. Bejan Gheuca pârăşte pe boerul Toader Palade pit. pentru satul Băcanii de la ţin. Tutovii. Actul e românesc şi e iscălit de Gheorghe Ştefan vel logof., ceia ce nu se poate la data aceasta. (Falş ?)

21) 7152 (1643), Dec. 20. Vasile Vvd Moldovii scrie lui Vasile de Mădârjeaci să cerceteze jeluirea lui Dumitru Buhuş biv. vist. contra satului Pietrişul, că i-au stricat hotarul. Hârtie. Românesc (Vezi No. 26).

22) 7169 (1661) Aug. 30. Miron Bucioc biv sulger vinde lui Mihai Vătavul moşia Pobrăteştii cu vecini etc. pe unde au ţinut Gheorghiţă Prăjescul şi Neculai Strâmbeiu. Hârtie. Românesc.

23) 7191 (1683) Mart 4. Aspra, giupâneasa lui Palade, marele spat. fiind tot bolnavă şi temându-se de moarte grabnică, lasă moşiile sale cuconului său Constantin, iar de se va moarte şi lui, ele să rămâe soţului său. Hârtie.

24) 7206 (1697) Dec 22. Ancuţa Scânteoaie fata lui Ianoşco Băltag şi cu feciorii ei dau zapis la mâna lui Vasile Pleşca, treti logof, că-i dăruiesc un loc de prisacă pe Bogdana, la selişte la Horgeşti, ţin. Tutovii.

25) 7205 (1696) Sept. 4. Antioh Const Vvd Moldovii către curtenii de ţară şi acei de călăraşi, la aprozii de ţară etc. din ţin. Tutovii pentru rândul sulgirii.

26) f. an (sec. XVII c, 1643) Vasile de Mădârjaci, Buculeiu etc. scriu lui Toderasco marele logof. pentru hotarul Criveştilor despre Pietriş, pe unde au fost hotarul cel bătrân (Vezi No. 21).

27) f. an (sec XVII, c. 1650) Toader Stratul Bolea şi Lupul Cupar se învoesc cu fratele lor Dumitraşcu Buhuş şi fac schimb de moşii, seliştea Răvăcanii, de la ţin. Romanului cu $^1/_2$ sat Băcăuanii (?) de la Fălciu.

28) f. an. (sec XVII, c. 1650). Toader Stratul Bolea şi Lupul Cupar vând fratelui lor lui Dumitru Buhaş $^1/_2$ din seliştea Răvăcanii de la ţin. Romanului, pentru 40 de matce.

29) f. an. (sec XVII c. 1643) Ilisafta şi fii săi vând o selişte de sat, anume Negoeştii în ţin. Bârladului, ce se împreună cu hotarul Bojoranilor, lui Scherlet şi fratelui său. (c. f. No. 19).

30) f. an (sec XVII, c 1650) Stana giupâneasa lui Murgoci biv. dvornic dă danie nepotului său Ifrim, partea sa de ocină din Bălăceni, din Zmuani.

31) 7213 (1704) Dec 3. Mihai Racoviţă Vvod. Moldovii dă lui Ion Palade vel vist o bucată de loc domnesc din hotarul Târgului Bârlad.

32) 7260 (1752) fevr 28. Constantin Mihai Racov. Cehan Vvd Moldovii scrie lui Toma Luca biv vel med. şi lui Ilie Sturza etc. să meargă la moşiile Criveţi şi Dădeşti ale lui Toader Buhuş post. să le hotărască şi stâlpească.

33) 1765, Dec. 14. Grigorie Alex. Ghica Vvd. Moldovii dă carte Dimii sulgerului să stăpânească satul Coţofăneşti la ţin. Putnii.

34) 1776, fevr, 15. Gavril Mitr. Moldovii lasă sulgerului Vasile Carp seliştea Socii de peste Prut, la ţin. Iaşului, cu toate că se află nişte scrisori la Măn. Galata, că acea selişte a dat-o un Dumitraşcu Prăjescu la Mănăstirea din Dealul Mare.

35) 1786, Iuli 27. Scrisoarea în pricina unui Hagi Tănase bulgar, ce cumpărând

www.dacoromanica.ro

moşiile Vornicesii Catrinei Roset, care moşie merge alături cu Trifeştii, moşie răzăşască şi la capătul moşiei dispre Ialpuh, acel Hagi cu lăcomie au intrat în moşia Trifeşti.

36) 1791, April 12. Diata Mariei Palade.

37) Fragment de act, prob. sec 18.

38) f. an. (sec XIX) Cercetarea în pricina Agafiei Ursoaia din Petreşti pentru nişte părţi de ocnă din Răchiţi şi din Mijloge, ce-s la ţinutul Vasluiului, pre Vilna.

39) 1851 Iuli 29. Scrisoarea franceză adresată Vornicului Iacob Palade la Iaşi.

40) 1851, 14 | 26 Mai. Scrisoarea vornicului Paladi, în franţuzeşte.

41) f. an. (sec XIX) Scrisoare cirilică către Iacob Paladi.

42) f. an (sec XIX) Scrisoare cirilică către Iacob Paladi.

43) Copie de pe diata Mariei Palade postelniceasa.

M. Costăchescu

Piatra cu inscripţia slavonă de la Preuteşti

In şedinţa de la 3 Iulie (Proces-Verbal No. 26) se face socoteala părţii redacţionale a No. 2 din Buletin şi câtă parte se varsă fondului *„donaţiuni"* şi se tae chitanţe de vărsământ: N. A. Bogdan 70 lei, M. Costăchescu 80, Gh. Ghibănescu 600 lei şi Sever Zotta 89 lei. Cu aceste spontane donaţiuni, se alimentează §. respectiv cu suma de *876 lei.*

Dl. Preşedinte citeşte comitetului scrisoare învăţătorului Coste din Moţca (Suceava) că s'a găsit lângă clopotniţa bisericii din Preuteşti, o piatră având mărimea 0.95 m. lungime pe 0.70 m. lăţime şi 0.35 grosime, şi purtând o inscripţie slavonă din anul 7146 (1638), în care se vorbeşte de arderea şi refacerea curţii domneşti din Iaşi. S'a intervenit la direcţia serviciului apelor din Iaşi, ca cu prilejul ducerii cu camionul Com. Iaşi să se aducă această curioasă piatră; avem asigurări că se va aaduce în curând.

Fascicola a *doua* din Buletin a costat 19.600 lei şi deşi tipografia editoare ceruse un spor la cheltueli, scumpindu-se în acest timp şi hârtia şi mâna de lucru, s'a dispus a se sta de vorbă pentru numerile ulterioare ale Buletinului.

Academia şi documentele ce vorbesc de Iaşi

Intre documentele Academiei Române—aproape 40000, se găsesc vreo 2000 acte ce vorbesc de case din Iaşi. Cum actualmente toate aceste documente sânt trimese la Moscova, odată cu documentele de la Arhiva Statului şi de la Creditul financiar rural, s'a dispus că Dl. Ghibănescu să ne dea în registre, după opisele Academiei, toate aceste documente ce vorbesc de Iaşi.

In acest scop Dl. Ghibănescu prezintă următorul periplis de acte din primele 10 plicuri de documente:

7106 April 5 (1598) Irimia Vodă Moghilă întăreşte lui *Macri marile vătav al Iaşilor* jumătate din Jureşti supt Cozanca, cumparată de la feciorii Jurescului. (Plic IV. 137; XIV, 172).

7125 Iulie 26 (1617) Iaşi. Radu Vodă Mihnea întăreşte lui Marco stăpânirea peste cumpărăturile făcute de la Evdochia muerea lui Roman *din Iaşi* (IV. 157, 180).

7175 Iunie 15 Iaşi (1667). Armaşul Frătiţă cumpără pentru un cal şi zece lei, un loc de casă în Iaşi de la Toader feciorul Voitei (II 276).

7181 April 9 1673). Tofana Frătiţoae, vinde finului ei Eremia vătag un loc de casă în târgul Iaşilor (VII 55).

www.dacoromanica.ro

7216 Iulie 19 (1708). Mărturia lui C. Zberea clucer de chipul cum s'au ales măn. Socolei moşia dăruită de Alexandru Vodă (VII 78).

7223 (1715). Neofit egumenul Sf. măn. Vineri din Iaşi vinde lui Andronachi bărbierul o casă în *uliţa rusască* în potriva *chervăsăriei*, ce se zice a lui Macarie (V, 58).

7233 Dec. 30 (1724). Zapisul lui Costandin egumenul măn. Sf. Vineri pentru schimbul ce face unui loc cu Andronachi bărbierul (V, 58 *a*).

7249 Febr. 1 (1741) Iaşi. Grigore Ghica Vodă ia măsuri pentru cheltuelile şi întreţinerea în bună stare a haznalei apelor din Iaşi (VII, 38).

7250 Martie 5 (1742). Maria fata Căp. Hâncul vinde lui Ion ispravnic de copo casă cu locul ei în Iaşi pe uliţa Fânului în costişa Căcainei (II 294).

7250 Mart 30 (1742). Aniţa soţ'a lui Apostol biv baş bulucbaşa dă surorii sale Mariei, fata Hâncului nişte locuri de casă (IV, 271).

7250 Iunie 10 (1742). Iovanes neguţitor arman ia în chirie de la Filaret egumenul Sf Vineri un loc din *Târgul de jos pe uliţa rusască* (V, 49).

7253. Sept. 1 (1744). Andrei diacul de divan dărueşte fiului său Ştefan logofăt de taină un loc de casă în Iaşi (II. 284).

7257 Mai 13 (1749). Anaforaua veliţilor boeri în pâra dintre Matei Bantaş şi Ilinca femeia lui Vasile Darie pentru un loc de casă în Iaşi, mahalaua Fănăriei despre Căcaina (II 291 *a*).

7263 Noem. 3 (1754) Maria Gologăniasa vinde lui Dămian şi soţiei sale Saftei un loc de casă în Iaşi (IV, 276).

7263 Mai 23 (1755). Andrei diac de divan vinde lui Iani Pistriul un loc de casă în Iaşi uliţa Fănăriei (IV, 272).

7263 Mai 23 (1755). Dumitru blănarul se învoieşte cu Simeon Egumen de Frumoasa şi Sf. Vineri să plătească bezmăn pentru un loc din uliţa Târgului de jos a man. Sf. Vineri (V, 61)

7265 Mai 29 (1757) Scarlat Ghica Vodă înputerniceşte pe Ioan Botez post să stăpânească satul Ploscureni ot Iaşi pe Prut luând dijmă şi adetiul câte 6 potronici pe casă de pe moşie, îi dă volnicie şi pentru *podul umblător* făcut de C. Blebea ca să nu i se strice moşia. (IV, 216).

7266 Sept. 26 (1757). Alegerea şi hotărnicia unui loc cu casă pe el a Saftei fata lui Andrieş diac de divan (II, 288).

7266 Ianuar 13 (1758). Hotărnicia unui loc de casă din Iaşi mahalaoa Cacalna din deal de *podul Mesereilor* despre apus, care acum se stăpâneşte de Vasile Darie (II, 292).

7266 28 Mart (1758). Maica Anisia primeşte danie un loc de casă în Iaşi de la monahia Anastasia şi Maria fetele lui Polifronie (IV, 262).

7267 Dec. 28 Iaşi (1758). Iane şi Cost. Chistruiul cupeţ din Iaşi vinde un loc de casă în Iaşi pe uliţa Fănăriei lui Hagi Ene Furnaritul cupeţ din Iaşi (IV, 275).

7267 Ianuar 1 (1759). Hagi Ene Turnaritul vinde lui Matei Bantaş un loc de casă în Iaşi *pe uliţa Fănăriei.* (IV 278).

7267 Mai 14 (1759). Carte de giudecată în pâra dintre Casandra şi Paraschiva fetele lui Ioniţă bulubcaşa cu Maria fata Maricuţi, ce este fata lui Pătraşcu Ochincă, pentru un loc de casă din mahalaua Fainei (II, 296).

7267 April 25 (1759). Ioniţă Gherghel post. vinde lui Matei Bantaş un loc de casă în Iaşi, mahalaoa Căcainei (II, 297).

7268 Ianuar 18 (1760). Ion biv ispravnic de copii dă zapis Anisiei călugăriţei şi

www.dacoromanica.ro

surorii sale Mariei pentru pâra ce-au avut între ei pentru un loc de casă şi locuri cu schimbul în Iaşi (II, 293).

7268 Iulie 21 (1760). Ioan Teoder Vodă împuterniceşte pe Suzana Stariţa de Socola să ia dejmă de pe toate moşiile ce are măn. Socola la ţinutul Cârligăturii (VII 81).

7268 (1760). Ioan Teoder Vodă împuternîceşte pe un slujitor să meargă la Lupul Hâncul să-i împlinească banii pentru locul ce fără drept l'a fost vândut tatăl său Miron Hâncul lui Ioniţă ispravnic de copii (VII, 156 *b*).

7268 Febr. 25 (1760). Carte de giudecată în pricina dintre Ioniţă ispravnic de copii şi Maria Hâncul pentru un loc de casă din Iaşi pe uliţa Fânului în *costişa Căcainei de iasta parte drept podul meserciilor* (VII, 172)

7269 Oct. 10 (1760). Carte de giudecată între Maria Crudoae şi Ioniţă is. de copii pentru o bucată de loc de pe uliţa Fănăriei din Iaşi (VII, 172 *bis*).

7269 Sept. 1 (1760). Irina Andrieşoae dărueşte nepoatei saie Safta fata lui Ştefan treti arman casele rămase ei de la soţul ei Andrei (IV, 273).

7270 Iulie 1 Iaşi (1762). Gr. I. Vodă scuteşte de toate dările si angăriile pe Lupul Hadâmbul vornic de poartă în Iaşi (III, 34),

7271 Sept. 12 (1762). Carte de giudecată dată de Andronachi vel vornic în pâra dintre Egumenul de sf. Vineri.

7272 April 16 (1764). Matei Bantaş vinde lui Ştefan armaş locul de casă de pe uliţa Fănăriei (IV, 279).

7272 Febr. 3 (1764). Dobre blănar vinde lui Panaite Tarapaian blanar un loc de casă în Iaşi în Fănărie (IV, 259).

7272 Mart 15 (1764). Gr. Ion Vodă împuterniceşte pe Lupul Hadambul vornic de poartă să cerceteze stricăciunile făcute de vitele sătenilor din Valea adâncă şi din Balciu, moşia măn. Socola (III, 35).

7273 Mai 16 (1765). Andrei sin Săvoi şi soţia sa Maria vând lui Gavril Covrig şi Pavăl Stroescu ocina lor din târgul de sus pe uliţa Hagioaei, (III, 18).

7273 Mart 14(1765). Măriuţa Crudae vinde lui Toader copil în casă şi soţiei sale Tudora o casă cu locul ei în mahalaoa Fănăriei. (VII. 157).

7275 Oct. 23 (1766) Ruxanda şi cu copii ei vinde lui Vasile Grumeza un loc de casă în Iaşi mahalaoa Fănăriei (II 299).

1767 Iunie 29. Gr. Ioan Vodă Calimah judecă pricina dintre Matias Bantaş neguţitor din Iaşi şi Ilinca femeia lui V. Darie pentru un loc de casă din Iaşi din *mahalaoa Fănăriei* despre Căcaina (II 295).

1767 Dec. 14 Vasile Croitoriul şi cu femeia lui Dobrina vând lui Toader Tudori copil în casă în *mahalaoa Fănăriei* din mijloc (IV 253).

7275 Mai 22 (1767) Vornicii de poartă Antohi Lută şi Ion Gordul aleg şi hotărăsc locul de casă a lui Mateiaş Bantaş despre şatrarul C. Cocea, din mahalaoa Fănăriei din deal de podul meserciior. (IV 251).

1768 April 20. Panaite Grecul blanar feciorul lui Cost. Cuium Grul de la Teropu vinde lui Mateiaş Bantaş neguţitor o casă în Fănări. (IV. 249).

1768 Mai 1. Toader copil în casă vinde Lupului o casă în mahalaoa Fănăriei (IV, 252).

1768, Mart 7. Toader Băcăoanu şi Soţia lui Tudora vând jupânesii Ilincăi Paladoai şi fiului ei Gheorghe un loc de casă pe uliţa Fănăriei (IV, 293).

1768 April 25. Grigore Ioan Vodă Calimah rânduieşte stareţă la măn. Socola pe monahia Magdalena (VII, 82).

7275 Iunie 18 (1767). Grigore Ioan Vodă Călimah întăreşte anaforaua veliţilor

www.dacoromanica.ro

boeri pentru un loc de casă a lui Matei Bantaş din mahalaoa Fănăriei despre Cacaina. (II. 291).

1773 Iulie 1, Ştefan armaş biv vătag vinde lui Toma Sandulachi lipcanul o casă în mahalaua Fănăriei (IV, 298).

1775 Oct. 28. Hotarnica locului de casă din mahalaoa Fănăriei cumpărat de tatăl lui Dum. Mitica de la fetele lui Polihronice din Iaşi (IV, 290).

1775 Noembre 1. Dumitrul fiul lui Ion Mitică vinde un loc de casă lui Neculai Avraam (IV. 274).

1776 April 23. Neculai Avraam cumpără o casă în Iaşi dela Lupul sin Curpii şi de la Axinia (IV, 257).

1776 Iulie 31. Nec. Avraam lipcanul cumpără un loc de casă în mahalaoa Fănăriei din sus şi de la deal de *podul meserelor* şi de la deal de drumul ce să numeşte din vechiu *uliţa chervasăriei.*

7286 Mart 15 (1778). Nec. Avraam cumpără o casă în Iaşi de la Ioniţă Odobaşă a;esc şi de la femeia lui Maria. (IV, 255).

1778 Ianuar 28. Dum. Sturza Vodă hotărăşte veniturile şi chipul alegerii doftorului de obştie şi a unei spiţării în Iaşi VII, 50).

1778 Octombre. C. D. Muruz Vodă rânduieşte ca leafa doftorului şi întreţinerea spiţăriei di Iaşi să se plătească din venitul naziriei şi venitul ocnelor. (VII, 57).

1779 Mart 23. Nec. Avraam cumpără de la Constantin sin Matei Bantăş 2 locuri de casă din mahalaoa Fănăriei de pe Cacaina (II, 290).

1779 Iulie 10. Antonia stareţă de la Socola dă lui C. Păşcanu o bucată de loc ca 5 pogoane şi să plătească chirie câte 5 lei pe an. (III. 11).

1780 Aug. 27. Vasile Rug'nă vinde log. lord. Cerchez un loc de casă în Iaşi mahalaoa Feredeilor. (X, 176)

(*Către 1780).* Hotarnica locului de casă de la *râpa Pevetoae* din sus de a log. lordachi Cerchez (2 schiţe de planuri), (XII, 132).

Fără an. Mărturisirea ţiganilor ce au jurat în bis. Sf. Neculai din Iaşi cum s'au chemat pe mama Fanii Tofana, precum au zis Fane (IX, 141).

1782 Mart 8. C. D. Muruz Vodă hotărăşte ca biserica Talpalari să aibă 4 liude oameni străini, fără bir pentru ajutorul său VII, 182).

1782 Sedt. 1. C. D. Muruz Vodă miluieşte biserica Naşterei Domnului din Iaşi cu câteva oca de unt de lemn din vama domnească, (VII, 183).

1783. Alex. C. Mavrocordat Vodă scuteţe de desetină, gorştină şi vădrărit pe cei 4 preuţi de la biserica cea mare domnească din Curte (I, 285).

1784 Ianuarie 4. Ie sin V. Vartic vinde unchiului său V. Codreanu diac de divan un loc de casă în Iaşi (I, 239).

1785 Iulie 20. A. I. Mavrocordat Vodă scuteşte de desetină, gorştină şi vădrărit pe cei 4 preuţi de la biserica cea mare domnească din Curte (I. 251).

1785 Iaşi. A. I. Mavrocordat Vodă hotărăşte mila ce va avea biserica din mahalaoa Talpalarilor, Iaşi, din vama domnească, cum şi scutirea de vădrărit a preuţilor de le acea biserică. (V. 29).

1786 Mart 19. Ştefan Ciagole vornic de poartă se jăluieşte lui Vodă contra unui jidov ce voeşte a face un cerdac în dosul dughenilor ce le are el în uliţa Hagioaei în târgul de sus (I, 219).

1786 Mart 22. Marele logofăt judecă pricina dintre St. Ciogole şi vecinul său jidov pentru cerdacul făcut (I, 220).

1786 Aug. 2. Hotărnicia locului de casă a lui Nec. Avraam lipcan cumpărat de la Irimia lipscan şi soţia lui Catrina, fata lui Hiloti Mutul (II, 283).

www.dacoromanica.ro

1790 Dec. 20. Tofana Păscăloae cumpără de la Aniiţa fiica răposat. Iani vutcarul o casă cu locul de supt Feredeu, în mahalaoa Feredíilor (III, 17).

1791 Mart. 10. Evanghelie Boiagi cupeţ cumpără pe un an veniturile moşiilor de la Marta stareţa măn. Socola (I, 64).

1791 Sept. 2. Zapis de 8 lei plata dajmei vornicesei Ilei pentru via de pe Socola (II, 48).

1791 Sept. 5. Zapis de 7 lei dejma aceleaşi pentru via de pe Socola (II, 47).

1791 Sept. 8. Zapisul de 10 lei a stareţii Socolei, Marta, că i-a plătit logofeteasa Hurmuzachi pentru via de pe Socola (II, 49).

1791 Sept. 17. Zapis de dajdă ce a plătit Iacovachi Păun pentru via de la Socola (II, 46).

1793 Ianuar 12. M. C. Suţul Vodă rânduieşte pe Chiriac suiulgiul peste toate apele şi haznalele din Iaşi, pentru care slujbă va fi scutit el şi casa lui de birul visteriei şi alte dării şi angarale (I, 58).

1793 April 2. Carte domnească către sulgerul Şerban şi Ştefan Ciogolc vornic de poartă să aleagă locul de casă a lui Codrianu diac de divan, ce-l are între spătar V. Costachi şi Ursul Bogonos (I, 91).

1793 Iulie 6. Cartea vel log. Cantacuzino către log. Ion Tăutul să aleagă locul lui Vas. Codrianul diac despre vecini (I, 115).

1793 Oct. 15. Pr. Vasile ot Mitropolie cumpără o casă cu locul ei de la Tofana Păscăloae şi soţul ei Ene Codrianul, în mahalaoa Feredeilor (II, 92).

1793 Sept. 5. Mih. C. Suţul Vodă întăreşte mila ce are a lua pe sama bisericii preuţii de la biserica din mahalaua Talpalarilor: 3 oca unt de lemn, 200 dramuri tămâe, 1 oca ceară din vama domnească; 150 vedre vin, 50 stupi şi afară scutite de vădrărit şi desetină, şi 4 liude streini (V', 11).

1794 Oct. 26. Iacov Mitropolitul Moldovei dăruieşte lui Ioan Nacul negutător o bucată de loc a măn. Sf. Neculai cel mare să plătească bezman câte 10 lei de stânjen pe an (I, 92).

1796 Mart 25. A. I Calimah Vodă întăreşte mila ce avea a lua biserica Talpalari şi preuţii de acolo din vama domnească (VII, 20).

1798 Noembre 6 Iaşi. Vas. Gane dăruieşte Zoiţei un loc de casă la Trepezănoae şi 5 pogoane vie la Valea adâncă (IV 270)

1798 Noem. 13. Divanul întăreşte danie lui Vas. Gane (IV, 270 a).

1798 Dec. 22. Crăstea croitor şi Bălaşa cumpără 2 dughene ce sunt pe locul Sf. Vineri, de la Ene sin D. Cilighiuriul.

1799 Aug. 26. (A. Ipsilent Vodă întăreşte mila ce are biserica din mahalaua Talpalarilor şi preuţii de acolo din vama domnească. (VII, 54).

Fără veleat. Alex. Mogâldea vornic de poartă hotărniceşte moşiia măn. Socola (VII, 57).

fără veleat. Insemnare de ce împresurări sufere moşia măn. Socola de către pietrele puse de spătar Iordachi Păşcanu (VII, 58).

fără veleat. Jalba Chiriachiei soţia pr. Ilie de la Sf. Vineri, ca să să judece pentru zestrea cu ginerile ei psaltul Gheorghe de la Sf Vineri (VII, 74).

fără veleat. Jalba Paraschivei Braşovanul ca să stea în judecată cu D, Ocolaşul pentru zestrele nepoatei sale Elena (VII, 75).

fără veleat. Foae de zestre a Paraschiţii fata Mariei Evangheliei la căsătoriia ei cu stolnicul Voicu (VII, 76).

* * *

www.dacoromanica.ro

Tipărirea Buletinului

In şedinţa de la 7 August (Proces-Verbal No. 27) s'a discutat numai condiţiile în care se va putea tipări mai departe Buletinul. S'a dat autorizarea casierului, dl. N. A. Bogdan, să cerce costul tiparului şi la alte tipografii.

Iată ce spune Procesul-Verbal: „Luînd în vedere aceste stări de fapt — scumpirea hârtiei şi a mânei de lucru — în ceia ce priveşte tipărirea, iar pe de altă parte văzînd că mijloacele băneşti de tipărire sunt foarte reduse, Comitetul a dispus că pentru a nu înceta cu tipărirea mai departe a Buletinului să se condiţioneze numărul coalelor de tipar cu mijloacele băneşti, ce eventual s'ar dispune, fie prin o desfacere mai mare de abonamente, fie prin o spornică donaţiune din partea donatorilor de a susţine o asemenea publicaţiune, fie chiar prin credite extra-ordinare ce s'ar acorda de actuala administraţie comunală în urma a noi şi energice interveniri".

* * *

In şedinţa de la 22 August (Proces-Verbal No. 28), dl. Preşedinte comunică că, a făcut o serie de abonamente la următoarele ministere: Casa şcoalelor 20 abonamente, Ministerul muncii 20 abonamente, Ministerul comunicaţiilor 10 abonamente.

* * *

Documentele Idricilor şi ale Pungeştilor

D-l Preşedinte comunică că cu prilejul vizitării satelor Idrici de la Fălciu şi Pungeştii de la Vaslui a găsit colecţii bogate de documente şi anume: la Idrici la d. institutor Bălănescu, actualminte revizor şcolar cl. II, un vechiu elev al d-sale şi care a continuat de a se interesa de actele vechi ale satului său de naştere. D-l Bălănescu posedă peste 200 documente ce vorbesc de Dolheni, sat în continuare cu Idricii, iar de la tînărul Pantazi a căpătat o altă serie de documente, şi condici vechi de moşie, ce privesc răstimpul dintre 1750 — 1800, când proprietar acolo era pitarul Gafenco.

La biserica de lemn din Dolheni se păstrează în pridvor un *jug* vechiu, în care se înjugau sătenii, ce cădeau în vină faţă de rânduelile vieţii creştineşti Acest jug e un obiect de muzeu. Din cuprinsul tuturor acestor acte se va folosi d-l Ghibănescu în studiul ce va face asupra aşezărilor de sate pe valea Idriciului, în vol. X de *Ispisoace şi zapise*, ce e în curs de publicare şi care va cuprinde actele *Rosieştilor* de la Fălciu.

La *Pungeşti* (Vaslui) proprietarul de azi d-l Marcopol a binevoit a încredinţa d-lui Ghibănescu spre copiare toate actele moşiei Pungeşti, cu începere din secolul XV-lea, acte cuprinse în o frumoasă condică legată şi scrisă de diacul Toader Gaşpar.

Iată cuprinsul acestei condice:

„Condică de scrisorile moşiilor dumisale biv vel vist. Costachi Cantacuzino precum înainte să arată anume adică: *Şolcanii, Mărginenii ţării* ce să numesc şi *Spineni, Corneştii, Fărceştii*; aceste toate moşii sântu la ţinutul Neamţului, şi să numesc azi *Spinenii* cu un nume, şi *Pungeştii, Gărcinii* la ţânutul Tutovei, cari Gârcini să împartu pe bătrâni adică Sinin, Balan, Rusul, Solomon şi Nemţanul, cei zic şi Brăila; şi sau scris de mine şi de alţii *în oraşul Iaşi*, în domnia preinălţatului şi luminatului domn Mihail Grigorie Suţul Voevoda, nepot de fiiu fericitului întru vecinică pomenire domn Costandin Mihail Suţul Voevoda şi în arhiepiscopia presvinţitului şi a toată Moldavie Mitropolit Kirio Kir Veniamin Negel, la anii de la mântuitorul Is. Hrs. 1820 Martie 10. Toader Gaspar diac de divan.

www.dacoromanica.ro

Condica Pungeştilor este un volum mare legat în piele, având peste 600 file din care scrise sânt 530 — şi au aceasta scară de documente:

57 documente (7115 — 1798) pentru moşia Şolcanii.
50 documente (7001 — 1806) pentru moşia Mărgineni (Spineni).
16 documente (7000 — 1809) pentru moşia Cârneştii.
2 documente (1796 — 1800) pentru moşia Fărceştii.
14 documente (1819 — 1814) pentru toate săliştile.
29 documente (7066 — 1813) pentru moşia Pungeştii ot Tutova.
38 documente (7290 — 1801) pentru bătrânul Senin din Gărcini.
27 documente (7160 — 1809) pentru bătrânul Bălan din Gărcini.
6 documente (7089 — 1800) pentru bătrânul Rusul din Gărcini.
11 documente (7255 — 1801) pentru bătrânul Solomon din Gărcini.
47 documente (1721 — 1813) pentru bătrânul Nemţanul din Gărcini.

297 documente cuprinde peste tot această condică.

Toader Gaspar, ce-şi zice şi Gasparovici, era un iscusit caligraf şi de el se găsesc scrise multe alte condici; citâm condica *Mitropoliei* de Iaşi, condica *Frumuşicăi* ot Covurlui, etc.

* * *

In şedinţa de la 15 Sept. (Proces-Verbal No. 29), se discută şi se hotăreşte materia ce va cuprinde fasciculа I din anul al doilea, hotărându-se a se începe tipărirea la 1 Oct. a. c. Tipărirea se va face tot la tipografia *Lumina Moldovei* cu preţurile din nou fixate.

Se va ţinea samă în marginile mijloacelor bugetare ca Buletinul să cuprindă şi planşe cu vederi de pe obiectele mai însemnate; obligându-se d-l A. D. Atanasiu a ne da schiţa şi vederile bisericii Sf. Voevozi Rufeni, singura b'serică de lemn rămasă din vechiul Iaşi, întru cât Rufenii au fost atârnător de moşia mănăstirei Aroneanul.

* * *

Comunicarea D-lui Gh. Ghibănescu despre escursia făcută în Ardeal.

Intre 23 August şi 7 Septembrie d. Ghibănescu a avut prilejul a vizita aceste localităţi din părţile Ardealului: Mehadia, Logojul, Buziaş, Temişoara, Aradul, Alba-Iulia, Dejul, Sân Georzul Românesc, Clujul, Oradia Mare, Satul Mare, Sighetul Marmaţiei şi Târgul Mureşului. Din toate aceste oraşe s'au cules inscripţii de pe monumentele publice, notiţe de pe cărţile bisericeşti, care formează un tot. Ele se vor publica în corp în cel mai apropiat număr al Buletinului. — Aici dăm câteva crâmpee:

a) *Mehadia:* Inscripţii latine pe podul de pe Cerna:

Aesculap | et. Hygiae | Cyrillae. quod. a | longa. infirmita | te, virtute-aqua | rum, numinibus, sui. | revocaverunt. | .

— Dis. te numinib. | aquarum | Ulp. Secundinus | Marius. Valens | Pomponius Haemus | ulcarus. Val. Valens | legati. Romam. ad | Consulatum. Seve | riani. C. V., missi. incolu | mes. reverx. ex voto. | ,

— Pe biserica Catolică: Dom. | Ferdinandus I. D. G. Austr. Imp. | MDCCCXXXIII.

— Pe biserica Ortodoxă: Veniti fiilor în sinulŭ meu
Casa lui Dumnezeu sunt eŭ,
Şi cei ce iubescŭ Sionulŭ
Multŭ iubiţi vor fi de Domnulŭ.

www.dacoromanica.ro

— Placa comemorativă din 1817:

Franciscus. Austriae. imperator. | Hungariae. Boh. Lomb. et Venet. Gal. Lod. et Illyr. rex, || cum Augusta. Coniugo-Carolina | itinere. Faustissimi. Imperii provincias perlustrans | insignes antiqui salubrium | aquarum, laude. | Thermas-Herculanas, ad Mediam invixit. | die 1 Oct. MDCCCXVII.

b) *Logojul.* Pe o cruce:, această sfântă cruce a rădicato cu spesele sale proprii Lazăr Hagi Barbu proprietariu dîn Lugoşiu întru pomenirea familiei sale, dăruită bisericii gr. or. române din Lugoşiu în Iunie 1887.

— Pe un Antologhion 7213 „Antologhion şi Ohtoih datuleau dumnialui jupân Mihai Cantacuzino vel spatar | sfintei biserici de la Logoş, ca să fie dumisale veacinică pomenire Iunie 10 leat 7214 (1706).

— Pe un *Apostol* grecesc vechiu: „această sfântă şi de Dumnezău blagoslovit Apostol este a lui Costandin a Penei Hagiu, şi cine să va afla săl găsască au săl fure şi nul va spune să fie afurisit de dumnezeeştii Apostoli şi de cei 12 patriarhi. Eu Costantin sin Pene Hagiu.

— Pe un *Indreptarea legii* Târgovişte 1652, aflător la protopopul Gh, Popovici, senator şi istoriograful Banatului.

„Diacon Jipe sin popa Bocicai ot selo Măgureani".

«Jipe diaconul am scris cu mâna mea ѣыгнх».

«Această pravilă (amu cumpărato eu popa Spăsoe) şi sau dat sfintei bisericei drept măritoare a răsăritului din oraşul românesc Lugoj 1690".

«...Căci aceasta iaste Pravila preuteasei popei Jipei din Măgureni ot sud. Praovei.. şi am scris eu Mihai ot Măgureni de a mea voe şi cine va ceti săşi scrie de această scrisoare. Diacon Jipe.

Obs. Biserica ortodoxă este zidită în 1759, s'a restaurat în 1829, şi a ars în 1842. In 1340 se pomeneşte de un *Thomas de Lugoch.*

a) *Sân Giorzul Românesc.* Biserica cu hramul Sf. Nicolae. In chipul marelui ierarh Nicolae se vede chipul baronului Ziky, graf de Dombau, având în cap cuca papală şi fără epitrafir.

— Penticostar, Râmnic 7275.

— Pe un Minologhion, Blaj 1781; „aciastă sfântă carte o au cumpărat Iosip Buta împreună cu soţul său Anişoara, să le fie pomană şi o au închinat sfintei biserici a sfântului Nicolae la сннцорз şi cine sar afla să o înstreineze şăi fie pârâş sfântul Nicolae şi trei sute de sfinţi părinţi la ziua de giudeţ anul 1789 mesiţa *Priel* în 27.

— Triod, Râmnic 1731.

— Leturghie Bucureşti 7259 supt. C. N. Vodă Mavrocordat.

— Leturghiar, Blaj 1807 „această sfântă Leturghie o au cumpărat-o Choliana Gaboriţă pe sama sfintei biserici cei mari din Sângiorz an 1809 leat Ianuar 18».

— Straşnic, Blaj 1753: „acest strajnic sau dat din mila cea crălască bisericii de la Săngiorzu prin părintele Iacov Aaron vicariş, Gheneraliş, Episcopii Făgăraşului în Blaj anul 1771, 13 Februarie".

— Ochtoih Blaj 7303 (1792)... «Această carte au dato dumnialui Daraban cu Vasilie Buduşan pe sama bisericii сзнцорз ca să fie pomană la tot neamul an 1801, cine o va lua să fie afurisit de sfinţii părinţi Iunie 25.

— Leturghie, Iaşi 7267 a lui Iacov Putneanul: „în ştiinţă să fie că această leturghie este [illegible] lui Dosoftei igumen 1767 Iunie 29, care însumi mam iscălit".

www.dacoromanica.ro

Obs. Mi s'a spus de d. Solomon Haliţa, profesor şi prefect de Năsăud, că pe această Leturghie se citesc rugăciunile de ploae.

d) *Oradia Mare.*

— Pe statuia Reginei Maria a României: „ridicat în timpul glorioasei domnii a M. S. Regelui Ferdinand în anul 1921 de corpul vânătorilor cu concursul Primăriei şi a populaţiei oraşului Oradia Mare.

— Catedrala gr. orientală *Uspenia* 1784 are aceste cărţi:

— Ohtoih, Buda 1846.

M'neiul August, Buda 1804.: în anul 1851 August în 1 zi aşa varsare de apă au fost pe aicia cât podul lau mânat.., şi multe căşi au stricat". Pavăl Faşă preut.

— Penticostar S'biu 1859. „sau cumpărat pe cheltuiala bisăricii cu preţul de 36 coroane în 16(29) Maiu 1918. Vasile Popovici paroh.

— Triodion, Buda, 1848.

— Strajnicul săptămânii mari, rupt

— Mineiul pe August Buda 1804: „în anul 1807 în 25 de zile întru slava lui Is. Hs. sau cumpărat acest sfânt mineiu cu celelalte împreună cu cheltuiala jupăneasăi Dragoş Teodora soţa jupânului Stumpa Teodor neguţitor vecinică pomenire să fie a Dumisale lăsată sfintei biserici grecească românească neunită din O.adia Mare la care sfântă bisearică iaste hramul Adormirii prea sfintei Născătoare de Dumnezeu şi pururea Feciorei Mariei căruia nor găsi să ne ajute amin.

«In anul 1849 15 Avgust au slujit biserica Orăzii Mari sfânta liturghie Reghementu patru Muscalilor cu doi preuţi şi un diacon împreună cu noi preuţii Orăzii Mari fiind de faţă şi povăţuitorul oştilor Muscăleşti, Paşkeviçi". Pavăl Faşa.

— Penticostar, Blaj 1768.

— Triod, Bucureşti 7255 cu notiţa la fila 131 b: Să se ştie că acestu sfântu Triodion cu agiutorul milostivului Dumnezău sau învrednicit Igreţu Toader şi cu Ileana şi Maria cu florinţu şasăspreazeace şi amu dato pe sama sfintei biserici pentru ca să fie pomenire pentru sufletul nostru iară de saru- ispiti cineva ca să o fure de la sfânta besearică să fie afurisit de trei sute şi 18 sfinţi părinţi de la Nikeia şi pietrele şi fierulu, leamnele să putrezască iară trupul aceluia să nu mai putrezască în veaci amin measiţa Mai în zeace zile anii domnului 1761.

— Ceasoslov. Bucureşti 7251.

λειτουργικὸν ενετιη (Veneţia) 1777. „Această carte iaste a sfintii beseareci o au vândut 8 florinţi de nu mai mult în anul 18019 (sic).

— Ohtoih. Râmnic 1750.

— Psaltire, format mic.

— Pe icoana Maicei Domnului de la Catapiteazma: „Patrona jupânesii Dragoşin Teodora şi jupânului Stupa Teodor, 1 Iulie 1817.

c). *Sighetul Marmaţiei.*

— In Biserica Catolică, pe stânga în 16 medalioane se zugrăveşte viaţa Sfântului Grigorie „martyria et miracula S. Gregorii primi Armenorum Patriarchus".

— La biserica slovacă pe un monument în ograda bisericii:

„állittatott a jubileuml szentev] emlèkère 1900 ev. szept· 21 èn Bálogh Mihály) ostiuk János gondnoksàgo [illegible] pe altă latură:

[illegible] | проходящїи пѫтемъ | ѡбратитъ | сѧ й видитє | аще єстъ болѣзнь | якѡ | болѣзнь моѧ | єремїа, вї.

www.dacoromanica.ro

— La biserica Româno-Catolică:

— Apostoleriu, de S. S. dr. Vancea B'aj: „sa dăruit sf. Biserici gr. cat. române din Sighet prin Domnul dr. Florenţie Mihàly advocat 1906 11/XI.

— In familia Doamnei Justina Ion Mihaly se găsesc aceste cărţi vechi:

— Triod Lvow 1664 „Is | Hs | Ni | ca. изволенїем ѿтца й съвръшенїе сила | й съ поспѣшенїем стаго дха се азь | рабъ владкы моего | Іс хс рабъ вжіи | Геѡргїи что сѧ зовет лѵпѵл й съ подрѫжіе | моею сава й сны мои Иоанъ й ѿтцъ мои | гроза й мтри моѧ софіа й дщи мои | кѵпихъ сї трїѡд постныи зѣ сї флорінци и дадохъ его въ село | что сѧ зовет сатчель къ | или прѣмьнити. дщи свѧта вѣсерика ѳнтралт сат | ачела съ фіе проклѣт шн трѣклят шн неертат | де дмнзеѵ шн де тнї дъ пърінци шн де. з. съборе | шн съ инъ парте кѵ Июда ѳн вечи дъ вѣч аминь."

— Bonfinius, Decadele.

— Penticostarion cu Strajnic şi Triod: în numele Tatălui şi al Fiului şi a Duhului sfântu amin | această sfântă carte anume *Triod* ţvetna | au cumpărat şerbul lui Dumnezeu anume Vasile Ardelian | şi cu soţul său Mărica lăcuitor în satu Băcicoel şi o au dat aici în biserica noastră, la hramul Prepodobna | Paraschiva pentru iertare de păcatele noastre | şi am dat pentru dânsa 16 de florinţi şi un ferder | de ovăs iară cine o va muta dintraceastă svântă | besearică să fie blăstemat şi afurisitu | de Dumnezeu şi de 318 de oteţu иже въ Nichela | şi cine va ceti pre această sfântă carte să vă rugaţi pre Dumnezău | şi să vă pomeniţi şi pre mine Văsiiu şi soţul meu Marica şi pe coconii mei Anca, Măriuţa, Maria, Ionaşco şi Maricica | şi pentru toţi părinţii şi fraţii noştri amin: Anul dela naşterea Domnului 1700 în luna Noembre 14 zile şi au fostu întraceia vreame în scaun vlădica Iosif Stoica şi protopop Ştefan Petrovan din Petrova".

— Ohtoihul, lui Petre Moghilă: „am cumpărat această carte Osmoglasnic | Tiţianu şi Tarcuş Ştefan dinъ Dragomireşti ca să fie pomană | dăreaptă sufletelor lor şi o au | dat în bisearica *Dragomireşti* | nu popilor de acum nici cari vor fi de acuma | înainte ce pre sama bisericii să fie să slujească dăntrânsa | aicea în besearică de Dragomireşti unde este hramul Ouspenie bogorodiţi | nici să o cumpere nimea nici să îndrăznească cineva a o vinde, ce să fie pomană lor şi părinţilor lor în | veaci iar dea sar afla cineva *îndărneţu* (sic) | ca acela | şi netemătoriu dea Dumnezeu, să *u* vândă sau *să u i* de în | zălog sau măcar şi noi şi rămăşiţele noastre sau să *u* cumpere să fie blăstămatu şi afurisitu | de 3 sute şi 18 dă părinţi şi să aibă parte cu | Iuda şi cu Arie, iar care vor sluji lui Dumnezeu | şi creştinilor săle fie spre ertarea păcatelor. Datu o amu | aicea în Maramorăş în satu în Dragomireşti cum este scris mai sus. Scrisusau în zilele luminatului şi temătorului de Dumnezeu craiul Ardealului Apafi— Mihai, mitropolit Ardealului Sava | Brancovici luna August 25 zile 1672.

d). *Târgul Mureşului*... Pe frontispiciul Curţii de Apel.

„Sub fausto regimne Francisci primi Caes. Austr. | fide et lege regnanti | Curiae M. P. Trans. Regiae D. D. D. anno MDCCCXVII. 1817

* * *

Mormântul lui Ioniţă Sturza Vodă dela Bărboi.

In şedinţa de la 10 Oct, (Proces Verbal No. 30) asistă d-nii Gh. I. Brătianu membru activ în societatea Muzeului, şi d-nu C. Toma Preşedintele comisiunei interimare şi preşedinte de onoare—după statute—a comitetului muzeului muncipal.

In această şedinţă se fac mai multe comunicări. Dl. Sever Zotta prezintă o condică veche, proprietatea D-lui Paul Gore din Chişinău: „Condica întru care se trecu

www.dacoromanica.ro

toate orânduielile ce se trimet de la visterie în vremea căimăcămiei lui Ştefanachi Vogoride la let 1822" Dl. Zotta va face o dare de samă şi o spicuire a principalelor orânduele domneşti.

— Păr. Arhiereu Iacov Bârlădeanul, vicarul Sf. Mitropolii a Moldovei (actualmente P. S. S. Iacov e ales Episcop al Dunărei de jos), a pus la dispoziţia D-lui Gh. Ghibănescu un pachet cu diferite documente ce vorbesc de Iaşi spre publicare în coloanele Buletinului (din aceste acte s'au publicat mai mult de 20 documente).

— Dl. Gh. I. Brătianul prezintă 2 broşuri în franţuzeşte, *„Fouilles de Curtea de Argesh" şi* „Le commerce Gênois sur le Danube à la fin de XIII siècle."

— Dl. N. A. Bogdan face o comunicare asupra săpăturilor făcute la biserica Bărboi din Iaşi, cu prilejul serbătorirei centenarului Mişcărei revoluţionare de la 1821 făcute de Liga Culturală, secţia Iaşi. La această Sărbătorire naţională, comitetul Muzeului Munincipal a luat parte directă, întrucât d-l Sever Zotta şi dl. Gh. Ghibănescu au vorbit la biserica Bărboiu, cel întâi în biserică în faţa autorităţilor, cel de al doilea de pe treptele bisericei în faţa şcoalelor şi a marelui public.

Iată cum s'au consemnat în procesul verbal săpăturile făcute în interiorul bisericii: „Dezgroparea s'a făcut în modul următor: s'a dat de o parte piatra mormântală, *fiind mobilă*, s'au rădicat patru lespezi de piatră şi s'a săpat mormântul până la o adâncime de un metru, unde s'a găsit o boltă de cărămidă, acoperită cu o mică lespede de piatră, de o formă neregulată. Ridicându-se lespedea şi luîndu-se cu mâna câteva cărămizi alăturate, s'a văzut în boltă un sicriu de lemn în descompunere, în care se vedeau urmele unui cadavru învălit într'o rochie de mătasă roză écoseză Eclesiarhul bisericii scoborît în boltă, a găsit la capul mortului o ţeastă acoperită cu păr scurt roşcat, deasupra căruia era un testemel de mătasă, decorat, peste care se vedea o perucă femeească, ţesută cu cărare la mijloc şi 2 cozi de păr împletite, lungi ca de o palmă. In haina de mătasă se vedeau resturile cadavrului, absolut descompuse, afară de oasele femurului. La mână s'a căutat dacă nu se găsesc inele şi nu s'au găsit. La picioare s'au găsit doi papuci de piele, formă turcească (buşmachii). De la raclă s'au găsit câteva ornamente de tinichea albă, flori reprezentând pasmentării de plumb şi 6 mânere mari de raclă de fer nichelat. Unde fusese picioarele s'au găsit resturile unui alt secriu, ceia ce arată că acolo a mai fost îngropat un cadavru, a cărui resturi s'au depus în secriul de care vorbim. In urmă aşezându-se într'un coş de pânză toate resturile osemintelor, s'a închis bolta şi s'a pus pământul scos şi dalele la loc şi deasupra piatra mormântului cu inscripţia, care sună astfel:

Intre muritorii lumii, când eram şi eu odată,
Dam povaţă, sfat, poruncă la oricare giudecată.
In a mea origină nobil, în sfârşit şi domnitor,
Stătui patriei şi sprijin peste drepturi şi popor,
Văzui slavă, cinste împrejurumi, avui schiptru, stăpânire,
Dar în sfârşit suferit-am şi a soartei prigonire
Acum iată supt aceastră piatră stau eu muritor
Căci viaţa amărâtă un deşert e plin de nor.
(2 Febr. 1842.).

Apud Episc. Melhisedec; „Notiţe" pag. 269.—

D-l Alex. D. Atanasiu prezintă un exemplar din harta *România Mare*, care e o lucrare de artă şi expune toate datele figurativ.

— Cum d. C. Toma fusese anume pofftit să ia parte la lucrările comitetului, a vizitat toate sălile, a luat cunoştinţă de starea colecţiunilor, mai ales cea paleografică. Cum muzeul are foarte mari lipsuri, ca să poată fi deschis publicului, dl. primar

www.dacoromanica.ro

a făgăduit că va prevedea fondurile necesare pentru un custode şi un îngrijitor al curăteniei muzeului. Tot odată va spori subvenţia pentru tipărirea Buletinului. S'a fost convenit ca sporurile să se rădice la 26000 lei. Tot odată a făgăduit că va da căruţele primăriei ca să se aducă la muzeu pietrele de pe la biserici.

Cât despre d. Gh. Brătianu s'a exprimat dorinţa ca faţă cu situaţia sa socială să fie un mecenate al mişcării culturale a Iaşilor şi în special a Muzeului Municipál având o latură comună cu pregătirea d-sale ca om de ştiinţă.

* * *

Noi îmbunătăţiri la Muzeu

Potrivit acestor făgăduieli solemne, se înaintează administraţiei comunale următoarea adresă:

Muzeul municipal Iaşi
No. 20
21 Octombrie 1922.

Domnule Preşedinte,

Potrivit încheerei din Procesul-Verbal No. 39 din 10 Octombrie 1922, la care aţi azistat şi Dv. în persoană, cu onoare vă aduc la cunoştinţă dezideratele cuprinse în acel Proces-Verbal:

1) Să ni se prevadă un custode al muzeului, care va fi la dispoziţia publicului Duminicile şi sărbătorile, şi a ne ajuta la aranjarea materialului de bibliotecă şi muzeu.

2) Să se prevadă un servitor, care să întreţină curăţenia muzeului.

3) Pentru a putea asigura în mod eficace — în marginile statutelor — apariţia buletinului *Ioan Neculcea*, acum când tiparul e foarte scump, se simte nevoe de o mare majorare a subvenţiei din partea Primăriei cu cel puţin 20000 lei pe exerciţiul anului în curs.

Comitetul muzeului luând act de solemna Dv. declaraţie că veţi aviza la satisfacerea tuturor acestor cerinţe drepte şi necesare crede în sprijinirea întreagă pe lângă onor. comisie interimară spre a le da legiuita aprobare.

4) Comitetul încă de mult prin adresă specială (No. 7 din 2 Mai), a cerut şi ni s'a aprobat de a se ceda muzeului unele din obiectele de artă, apoi noi dulapuri cum şi lada cu documentele istorice ale breslei calicilor, ce stau la contencios, şi cari sânt mai proprii pentru muzeu. A venit vremea spre a se da curs acelei cereri vechi, fiind deja aprobată de administraţia anterioară, a d-lui Eugen Herovanu.

5) Comitetul reaminteşte dorinţa de a fi înlesnit cu căruţele şi oamenii Primăriei de a transporta toate pietrele mormîntale, ce am fost autorizaţi a le ridica de pe la cimitirile bisericilor din Iaşi şi a le aduce la muzeu.

Pentru îndeplinirea tuturor acestora, comitetul deleagă pe d-nii N. A. Bogdan şi M. Costăchescu să ia contact cu personalul Primăriei spre executare în regulă.

Primiţi asigurarea stimei mele şi a comitetului.

Preşedinte,
GH. GHIBANESCU. Secretar, Mihai Costăchescu.

In şedinţa de la 4 Noembrie (Proces-Verbal No. 31) se deleagă pe d. Gh. Ghibănescu să facă perilipsul de toate actele vechi, aflătoare la primărie şi de care s'a fost dispus a se aduce la muzeu spre studiu. Intre aceste acte se găsesc *actele*

www.dacoromanica.ro

calicilor, care vor forma un studiu aparte, ei păstrând acte ce vorbesc de Iaşi supt Stefan cel Mare şi Petru Rareş.

* * *

Noi membri corespondenţi

In interesul de a se intinde acţiunea culturală a muzeului şi a se grupa un mai mare număr de cărturari — istorici — în jurul Buletinului „Ioan Neculce" s'a propus şi s'a admis în unanimitate ca să se aleagă de membri corespondenţi următorii profesori de Istorie din Iaşi: *Ioan Mitru*, *Vasile Petrovanu*, *C. Stamboliu*, *Alex. Băleanu*, *A. B. Brandia* profesor pensionar, *C. Praja şi Emil Diaconescu* apoi *Col. Zamfirescu*, *Valentin Bude* profesor şi *Mircea Possa* magistrat.

* * *

Noi achiziţiuni de obiecte vechi şi documente.

Se primeşte din partea d-lui I. Cristian, comerciant din Iaşi, ca dar pentru muzeu o trăsură veche ce a fost a lui Cuza-Vodă, la Ruginoasa. Comitetul a dispus a se mulţemi prin scris d-lui Cristian de acest frumos şi interesant dar; azi trăsura e adusă la muzeu, (adresa No. 35 din 14 Dec. 1922).

Doamna *Maria Castano*, soţia fostului profesor de limbă franceză la Liceul Naţional, a pus la dispoziţia d-lui Gh. Ghibănescu un pachet cu peste 500 documente din secolul XVIII şi XIX cari vorbesc de înaintaşii familiei Dimitriu, cum e născută d-na Maria Castano, si anume familia Mateiaş, *Tomiţa* şi mai sus *Jumătate* din satul Jumătăţeni (Hârlău). Toate aceste ştiri se vor rezuma în o spiţă de neam a suitorilor Mariei Castano, de se va găsi legătură istorică cu marii boeri Jumătate din suta XIV-a şi XV-a.

— Dl. C. Gane avocat Bucureşti, un pasionat cercetător al trecutului, ne trimite un doc. din 1774, ce vorbeşte de o frăţie politică între 4 familii de boeri pentru apărarea intereselor lor. Documentul s'a publicat în fascicula aceasta, având interes social.

— Asemenea se primeşte de la d. A. B. Brandia un articol ce vorbeşte de ştiri din 1843 despre lucrurile publice din Moldova: „Corespondenţă de le graniţa Moldovei, 12 Sept. 1843, adresată din Iaşi Gazetei din Transilvania „Siebenburger Wochenblatt". Articolul sus pomenit s'a publicat în acest număr.

* * *

In şedinţa de la 15 Noembrie (Proces-Verbal No. 32) se fac rectificări în bugetul muzeului, potrivit noilor creaţiuni şi credite extra-ordinare, făgăduite de Dl. C. Toma a fi acordate muzeului.

In acest scop se adaogă la § 6 „Buletinul Muzeului" 40000 lei în loc de 20000 lei; se adaugă un § nou, XI, cu suma de 6000 lei plata *unui costode* al muzeului. Iar cât de „omul de serviciu" rămâne a se detaşa un cantonier comunal în acest serviciu. Creşterile dar acoperite printr'un credit extra-ordinar erau de 26000 lei.

Potrivit acestei încheeri se înaintează Onor. Preşedinte al comisiunei interimare următoarea adresă, ca răspuns la adresa No. 27849 din 10 Noembre 1922.

* * *

www.dacoromanica.ro

Corespondența oficială între Primărie și comitetul Muzeului municipal.

Primăria Comunei Iași
DIRECȚIA ADMINISTRATIVA A.
No. 27849
10 Noembre, 1922.

Domnule Președinte,

La adresa Dv. No. 20/922, avem onoare a vă comunica că aprobăm în principiu *crearea* unui post de custode, urmând ca Dv. să prevedeți în budgetul Dv. această adăugire, care se va supune aprobării comisiunei interimare, când se va supune și de noi *deschiderea unui credit suplimentar pentru acoperirea acestei cheltueli.*

Că am dispus a se detașa un cantonier, care să îndeplinească însărcinarea de om de serviciu.

In ce privește *sporirea subscripției pentru Buletin, se va supune Com. Interimare chestiunea pentru deschiderea de credit.*

Președinte, C. TOMA
Domnului Președinte Muzeului Municipal
al Comunei Iași.

* * *

Muzeul Municipal
No. 34. B.
4-Dech. 1912.

Domnule Președinte,

Ca răspuns la adresa Dv. No. 27849 din 10 Noembre 1922, cu onoare vă respundem că comitetul muzeului în ședința de la 15 Noembre a dispus următoarele modificări în bugetul muzeului.

1) La § 6 „Buletinul Muzeului" se va spori la 40000 lei în loc de 20000 întru cât tiparul și mâna de lucru s'au dublat ca scumpete și numai așa se pot publica cele peste 20 coale de tipar potrivit statutelor.

2) Se va înființa un post de custode al Muzeului, *un om special*, care va face inventarierea averii, va scrie fișele de cărți și documente: In acest scop s'a înscris art. XI, *nou*, cu suma de 6000 lei pe an.

Pentru această însărcinare comitetul s'a oprit asupra persoanei d-lui *Traian Ichim*, funcționar special în ale Arhivelor, care ne poate oferi serviciile sale.

3). Pentru postul omu'ui de serviciu comitetul a luat cunoștință cu mulțumire de formula dată de Dv. de a detașa un cantonier.

In total creșterile ce urmează a suferi budgetul muzeului vor fi în sumă de 26000 lei; pe care cu onoare vă rugăm a le supune aprobării comisiunei interimare spre a grăbi cu deschiderea muzeului marelui public.

Președinte,
GH. GHIBANESCU. Secretar, Mihai Costăchescu.

* * *

Un vechiu Cronograf

DI. C. Iancu, directorul Școalei Normale „Alex. Vlahuță" din Dorohoi (Șendriceni) a bine voit a pune la dispoziția d-lui Gh. Ghibănescu spre studiu un vechiu manuscript de *cronograf*, scos de la peire prin împrejurări fortuite.

Cronograful nostru e un gros în follio, care cuprinde 317 file plus 45 file din partea II-a. Lipsesc de la început 4 file și fila 61; iar de la urmă după fila 45, nu

www.dacoromanica.ro

ştim câte, isprăvindu-se cu § *„a lui Vasile Machidon împărat"* şi *„Pentru dreptate"*.

Scrisoarea e una şi aceiaşi, ceia ce arată că s'a scris de un iscusit diac. Fiecare pagină are 35 rânduri.

In partea II cuprinde: „Intrebarea a prea sfinţitului Silvestru papă Râmului, care întrebare sau făcut în Râm cu Jidovii în zilele împărăţiei sfântului şi marelui Costandin împărat *ravno* Apostol".

Toate titlurile ca şi iniţial le numelor Proprii, cifrele din text, sânt scrise *cu roşiu*, ceia ce arată intenţia caligrafică a gramaticului.

Cuprinşul:

a) Istoria *Poporului Evreu* de la crearea lumei până la *Novucodonosor* e cuprinsă în 53 capete (fila 1—64).

b) Istoria *Perşilor* se începe în Novucudonosor şi se închee cu „Artaxers mână lungă" (cap. 54 — 63). filele 64 — 79.

c) Istoria *Elenilor* se începe cu împăratul Alexandru Machedon şi se închee cu războiul Troadei (cap. 64-70) filele 80-93.

d. Istoria împărăţiei *Rămleneşti* începe cu Romul şi Pombolion (cap. 70) şi merge până la împărăţia lui Ioan Paleologul (cap. 211) filele 93-281 şi răsboiul lui Vladislav craiul cu sultan Murat (fila 283).

e) Istoria *Turcilor*, se începe cu „pentru neamul lui Mehmet: nacialnicul Turcilor (cap. 212) fila 284 şi merge pe scurt până la „Impărăţia lui sultan Murat, fecior lui Ahmet (cap. 229) fila 317.

„Stătu împărat Sultan Murat : fecior lui Ahmet în anul 1624; acest împărat au fost bun şi întălept, şi viteaz mare, şi la giudeţe drept iubitor de creştini.

In partea II-a „Intrebarea lui Silivestru papă Rămului" (filele 1-30).

Proorocia Ţarigradului şi inscripţia de pe mormântul marelui Constantin (fila 30).

Boeriile Ţarigradului (fila 32) în număr de 77.

Impăraţii samoderjeţi ai Râmului de la Iulie Kezar până la Constantin cel Mare în număr de 48 (fila 33).

Povestea Preacuratei Mariei. fila 34..

Impăraţii greci creştini samoderjeţi în Ţarigrad, de la Constantin împărat până la Constantin Paleologul în număr de 84, în zilele lui au luat Turcii Ţarigradul în anul de la Hs. 1453 în luna lui Mai — 29 de zile în al patrulea an al împărăţiei sale" (fila 35-36).

Impărăţiile turceşti în Ţarigrad de la Sultan Mehmet până la alt Mehmet, în număr de 14 (fila 36).

Istoria Episcopilor din scaunul Vizantiei, apoi Patriarhia Ţarigradului, începându-se cu Marele Andrei apostolul şi sfârşindu-se cu 1636 în număr de 157 vlădici: „157 apoi adusără pe mitropolit dela Iracîia şil pusără patriarh cu sobor de Pravilă, *şi aicea facem sfârşitul letopişeţului Patriarhilor Ţarigradului, în cursul anilor dela Hs. 1636 iar de aicea să vor lucra înainte şi vor scrie alţi leatopiseţi: precum am scris până aicea*" (*filele 36-39*).

Cronograful se închee cu o samă de învăţături ale lui Vasile Machidon cătră fiul său Leon înţeleptul şi anume pentru *învăţături*, pentru *credinţă*, pentru *preuţie*, pentru *judeţ*, pentru *milostenie*, pentru *nevoinţă*, *pentru învăţătură*, *smerenie*, *poftă*, *fapte bune*, *biruinţă*, *prietenie*, *vitejie*, *smerenie*, *înţălepciune*, *drept şi minciună*, pentru *cetirea scripturilor*, *sfatul bun*, *cinste*, *cinstirea părinţilor*, *pentru dreptate*.

— Incepătura tuturor cronografelor o făcu Matei Kigala Chipriotul în 1637, ediţia din Veneţia. După el s'au tradus în slavoneşte şi redacţia românească a noastră-i după slavoneşte.

www.dacoromanica.ro

Νέα σύνωψις διαφόρων ἱστοριῶν" παρὰ τοῦ... Ματθαίου κιγάλα τοῦ κυπριου „.ἐτει κυρίου αχλζ.

Colegul nostru Ştefănescu, profesorul de l. greacă la seminarul central, se ocupă cu studiul *cronografelor româneşti*, lucrare care va întregi cunoştinţele ce avem despre literatura noastră veche istorică.

— Dăm ca probă o pagină din acest cronograf: *Palamid filosoful.* „Dară *Agamemnon* împăratul Elenesc au chiemat pe viteazul *Achileu* craiu şi lau pus să fie hatmani pre oşti şi toţi să asculte de dânsul ca de un viteazu şil trimise cu oştile unde era şi oştile Troade, să să lovască cu dânşii; iar Agamemnon sta în preajma cetăţii de pază, pentru să nu fugă *Prioam* împărat den Troada cu casa lui cu tot şi vor lua şi pe curva de *Ileana*, lară Ahileu craiu mergând cu oştile eleneşti au luat cu sine şi pre *Palamid filosoful*, că foartei era drag cât nu să îndura a fi fără dînsul; şi agiungând unde era oştile Troadenilor, cât să văzură bine unii cu alţii, şau tocmit viteazul Ahileu pre Elenii săi, iară viteazul Ector încă ş'au tocmit pre Troadenii săi şi eşiia la harţ de îmbe părţile, şi cădea câte un Elen şi câte un Troadean, şi să porniră a să săgeta unii pre alţii, iar viteazul Ahileu umbla prin oşti şii îndemna pre Eleni să fie viteji şi îndrăzneţi, şi nici să gândească de Troadeni; şi viteazul Ector încă să primbla în fruntea oştilor sale, şi lumina cu armele sale ceale de mare preţ ca un luceafăr, învăţânduşi oştile şi vitejii săi, şi mai deaderă războiu şi nu putură Elenii pre Troadeni săi mai urmească den loc şi să bătură 3 zile tot vârtos, şi nu biruia nici unii nici alţii, şi sta pre loc numai cât să vedea. Iar *Odiseu* domnul lui Agamemnon împărat atuncea aflând vreame au pârât cătră împăratul pre Palamid filosoful, şi viteazul Ahileu şi zisă, să ştii, Impărate, că nu iaste, întralt chip, ce Ahileu au luat cu sine pre Palamid filosoful şi sau sfătuit amândoi să facă tocmală cu toate oştile şi să rădice pre Ahileu împărat, şi vei vedea când să va întoarce că va fi aşa; iar împăratul au crezut aceaste cuvinte a lui Odiseu a fi aşa; şi îndată au trimes la Ahileu să vie cu toate oştile pre aproape de cetate.

Iară viteazul Ahileu dacă au văzut poronca împaratului sau şi întors cu oştile de la bătae şi viteazul Ector încăşi au mers la Troada cu Troadenii săi, şi dacă au venit Ahileu şi cu Palamid filosoful, atuncea împăratul au chiemat pre Palamid la sine în taină, pentru săl întrabe de niscai sfaturi cum era voia împăratului, şi să nu ştie Ahileu. Deci Palamid filosof cum sau despărţit de Ahileu priatenul său, îndată iau şi mâncat pizmaşii capul. că numai cum au mers, Agamemnon împărat cum iau şi aruncat vină că iaste un amestecătoriu de împărăţii, şi cum va să vicleneaască pe Elenii, săi, săi dea cu vicleşug pre mîna lui Priiam împărat; şi în loc au poruncit împăratul săl omoare cu pietri ca pre un vinovat şi viclean de oşti şi de împărăţii, şi scoasără la pierzare pre Palamid filosoful pre poronca Impăratului, iar Palamid filosoful numai ce au apucat de au zis atâta: o ocainică dreptate, cum ai perit din lume, şi să găti mie moarte pentru tine, şi acolo pre loc lau ucis cu pietri pre Palamid filosoful. Acesta filosof au scornit cumpenile cu dramurile. Acesta au izvodit si 16 slove eleneşti în cartea Elenească, care se cheamă aşa: ⍺, в, г, д, ѕ, і, к, л, м, н, о, п, р, с, т, ѵ. Iară alt filosof *Cadm* şi acele 3 slove anume: θ ѱ Х. Iară altul ce lau chemat *Simonid* au scornit două slovea и, ѡ. alt filosof ce lau chemat *Epiharmu* au scornit iar slove: ξ. ζ. ѱ. şi s'au făcut de toate slovele 24 care sântu de treabă în cartea Elenească, şi în cartea Sârbască; iară alte slove ce sânt mai multe în cartea sârbască liau izvodit Chirila de la Palestina, când au zis îngerul să meargă în ţara Bulgarilor, precum spun istoriile!!

— Dl. Dr. Enăşescu a bine voit a dona muzeului o puşcă sistem Ambery 1916 No. 5159; puşca este luată de la armatele germane în vremea crâncenului război,

www.dacoromanica.ro

— Poliţia bine voind a rădica amândoi sergenţii de oraş, cari făceau paza de zi şi noapte la Arhivele statului şi deci indirect la muzeul municipal, unul din ei ocupând chiar o odae la muzeu, s'au făcut intervenirile necesare.

* * *

In şedinţa de la 4 Dec. (Proces Verbal No. 33) se primeşte scrisoarea de mulţumire din partea d-lui Alex. Băleanu, ales membru corenspundent: „Tot odată, am onoare a vă ruga să fiţi încredinţaţi că mă voi sili să contribuesc atât cât îmi va fi cu putinţă prin activitatea mea culturală la sporul societăţei".

— **Alteţa Sa Regală Principele Nicolae a vizitat muzeul muncipal în ziua de 26 Noembrie. A. S. R. a arătat un vădit interes pentru obiectele muzeului, care vorbesc de persoane domneşti.**

— Muzeul militar dela cazarma Reg. XIII Copou a fost inaugurat la 15 Noem- în faţa M. S. Regina Maria. De şi muzeul municipal i-a fost împrumutat o serie de armé din colecţiunile sale (vezi „Ion Neculce" I, 378) direcţiunea muzeului militar, n'a bine-voit a invita şi comitetul muzeului, aceasta prin o *neertată omisiune.*

* * *

In şedinţa de la *27 Dec.* (Proces-Verbal No. 34) se primesc scrisori de mulţumiri de la doui membri corespondenţi: Valentin Bude şi Col. Zamfirescu.

— „Mă simt măgulit, scrie dl. Bude, de onoarea ce mi-aţi făcut'o alegându-mă membru corespondent al societăţii istorice, arheologice .. făgăduesc totodată că întru cât îmi îngăduesc puterile şi timpul, voi munci pentru înflorirea muzeului municipal al oraşului Iaşi, care ne este tuturor aşa de drag".

Dl. Valentin Bude este un pasionat numismat şi are o colecţie prea bogată de exemplare rarissime.

— „Măgulit de cinstea, scrie Colonel Zamfirescu, ce mi-aţi făcut de a mă admite ca membru corespondent al societăţii istorico-arheologice... fiin să vă asigur că atât cât timpul, puterile şi împrejurările îmi vor permite voiu căuta să pun toată stăruinţa pentru binele şi prosperarea societăţii".

* * *

In şedinţa de la *30 Ianuarie 1923* (Proces-Verbal No. 35) se citeşte adresa Primăriei No. 662 din 24 Ianuarie prin care arată că „în şedinţa de la 17 Ianuar comisia interimară a aprobat *rectificarea* bugetului muzeului pe exerciţiul în curs, cerut de Dv. prin adresa No. 34 din 1922: 1) Se va spori de la 20000 lei la 40000 „Buletinul Muzeului", la paragraful VI. 2) Se va prevede un nou § al 11 suma de 6000 lei pentru înfiinţarea unui post de custode al Muzeului, să scrie fişele de cărţi, obiectele şi documentele. Bugetul astfel sufere o modificare în suma de lei 26000".

Prin felul cum era redactată adresa Onor. Primării reieşia o vădită îndepărtare de la cele cerute de noi. Se ceruse *un spor* în bugetul în curs de 26000 lei, acoperit prin un nou credit aprobat de comisia interimară, şi adresa ne vorbea de *rectificări* în buget, lucru ce sta în căderea comitetului, după statute, şi se îndepărta de senzul adresei din 10 Nomebre.

Dar pentru a se lămuri felul votului, se trimite o nouă adresă (No. 7) la *30 Ianuarie,* Onor. Administraţiei comunale, pentru a se vedea dacă e vorba de *rectificări* ori de creşteri în cifrele bugetare.

Realitatea a fost că comisia interimară n'a votat nici un credit, rămânând ca totul să se rectifice la alcătuirea noului buget al comunei Iaşi.

Şi s'a aşteptat!

www.dacoromanica.ro

— In aceiaşi şedinţă se primesc de la P. S. S Iacob Bârlădeanul 4 documente pentru arhiva muzeului: 7158 Iulie 23 (1650) *suret*, 1813 Mai 27 copie, 1857 litografie, şi 1858 Noemb. 30 (profesia de credinţă a lui Gr. M Sturza, candidat la domnia Moldovei).

— Se depun spre păstrare la arhiva muzeului 2 exemplare din *menu-ul* banchetului oferit parlamentarilor cu prilejul Incoronării dela Alba Iulie; aceasta din partea d-lui Gh. Ghibănescu, preşedinte, d-sa luând parte la încoronare ca senator de Fălciu.

Dl. Preşedinte comunică că a întocmit Opisul tuturor documentelor vechi aflătoare în lada Primăriei; că s'au scris 2 exemplare, unul urmând a se păstra la Primărie. Dl. N. A. Bogdan e desemnat a procede la rădicarea tuturor obiectelor de la Primărie, după lista aprobată. Astăzi toate aceste obiecte se găsesc la Muzeu.

* * *

In şedinţa de la *6 Mart* (Proces-Verbal No. 36), se constitue la formarea noului comitet, împlinindu-se 2 ani de existenţă. Comitetul în unanimitate hotărăşte ca fiecare din membri să-şi păstreze aceleaşi atribuţiuni:

Deci pentru al 3-lea an de existenţă societatea muzeului municipal are acest comitet: *Gh. Ghibănescu*, preşedinte, Director al şcoalei de Epigrafie slavo-română şi director al buletinului „Ioan Neculce". *N. A. Bogdan* vice-preşedinte şi casier; *Sever Zotta* conservator al muzeului şi Arhivei; *M. Costăchescu* secretar, *A. D. Atanasiu* colaborator artistic pe lângă conservatorul muzeului.

— Se primeşte din partea d-lui Miulescu, profesor la Vaslui, un document din 1824, ca dar muzeului.

— *Dl. Sever Zotta comunică că în ziua de 28 Februar muzeul a fost visitat de Principesa* **Sofia de Wied**, *fosta princesă domnitoare de Albania. Ea este soţia nepotului de frate al defunctei regine Elisabeta, născută princesa de Schönburg Waldenburg a cărei bunică era o Cantacuzino Paşcanu şi e proprietara marei moşii Fântânele de la Bacău.*

— Dl. N. A. Bogdan depune spre păstrare la Muzeu întregul dosar de acte ce privesc rădicarea statuei lui Gh. Asachi, din faţa şcoalei Primare No. 1.

— Dl. Gh Ghibănescu oferă spre păstrare la Arhiva Muzeului o condică *deteriorată* de ţiganii ce au aparţinut casei Paladi Hatman.

— Societatea istorică-arheologică din Chişinău invitase pentru adunarea sa generală pe ziua de 28 Febr. pe d. Gh. Ghibănescu în calitatea sa de membru activ şi preşedinte al societăţii muzeului. D-sa a luat parte la şedinţă şi face dare de samă verbală de felul cum a decurs ţinerea şedinţei plenare. D-sa prezintă colegilor din comitet Vol. XIV din Revista Societăţii cu studii ce privesc trecutul bisericesc şi cultural al Basarabiei.

* * *

Iată coprinsul acestui vol. al XIV:

Arhiepiscopul Gurie: Starea clerului în Basarabia supt Gavril Bănulescu-Bodoni.

Alex. Stadniţchi. Eparhia Proilavo-Ismailului; Amfilohie episcop Hotinului şi Apelul Ep. Amfilohie către arhimandritul Zosima.

Pr. M. Ceacîru. Explicarea numirilor turco-tatare ale oraşelor şi comunelor din Basarabia.

Iar ruseşte sînt aceste studii:

P. Colomoiţov. Bis. Sf. Neculai din Chilia; Mănăstirea Adormirea din Ismail.

I. Parhomovici. N. V. Nevodvicov (Neofit) arhiepiscop al Chişinăului. etc.

— D-nul Mircea Possa, magistrat, răspunde mulţămind pentru alegerea sa ca membru corespondent.

„... mulţumindu-vă călduros atât Dv. cât şi întregului comitet pentru cinstea de

www.dacoromanica.ro

a fi ales printre membrii corespondenţi ai muzeului municipal din Iaşi, vă rog să credeţi în desăvârşitul meu devotament pentru a ajuta la înfăptuirea acestei frumoase opere culturale a cărei necesitate este viu simţită".

* * *

† Th. Th. Burada

† *Th. T. Burada.* S'a stâns din viaţă la înaintată vrâstă. Th. Th. Burada, scriitorul neobosit al Neamului şi cel mai larg etnograf naţional al neamului nostru.

Inmormântarea lui s'a făcut pe sama Primăriei de Iaşi, care a luat asupră-i cinstirea la moarte a celui ce a cinstit Iaşii prin lucrările de cultură, din care cea mai însemnată este *Istoria Teatrului* din *Moldova* (2 volume).

Cu adresa No. 2527 din 10 Febr. Primăria face invitare comitetului muzeului „mâne 11 Febr. la oarele 2 p. m. are loc înmormântarea def. Th. Burada, cunoscutul om de litere. Vă rugăm să binevoiţi a lua parte şi Dv., şi dacă veţi găsi cu cale să delegaţi pe un reprezentant, care să vorbească în amintirea dispărutului".

D-nul Preşedinte comunică colegilor că a luat parte la înmormântare, şi că serviciul prohodului s'a făcut în Catedrala Mitropoliei, unde era depus mortul şi că a vorbit în numele muzeului municipal, ca şi al Clubului Naţional Român, defunctul fiind membru în acel partid.

Prohodul a fost oficiat în Catedrala Mitropolitană, de c. P. S. S. Arhiereul Iacob Bârlădeanul, vicarul Sf. Mitropolii şi egumen al mon. Sf. Spiridon.

Cuvântările au fost ţinute de protoereul *Necule* în numele bisericii şi clerului, răposatul fiind din vechi epitrop la bis. Vulpe. *C. Toma*, preşedintele comisiunei interimare în numele oraşului Iaşi, pe care l'a cinstit T. Burada, *Zirra*, directorul conservatorului din Iaşi în numele scoalei sale, unde defunctul a fost profesor şi director; *Ilie Bărbulescu* a vorbit în numele societăţii «*Arhiva*», a cărui d[illegible]or a fost după Gr. Cobălcescu şi A. D. Xenopol; *C. B. Penescu*, preşedintele [illegible]tului Teatral din Iaşi, în numele Teatrului Naţional din Iaşi, al cărui istoric l[illegible]cris, *C. Fedeleş*, profesor universitar în numele Universităţii leşene, a cercului didactic şi în numele înaltului aşezământ Cultural naţional; *Em. Manoliu*, artist pensionar, în numele societăţii artiştilor dramatici, *C. Ifrim* în numele Ateneului popular din Tataraşi a cărui membru era şi conferenţiar, *Gh. Ghibănescu*, în numele presei Iaşilui, în numele clubului Naţional Român a cărui membru era defunctul şi în numele societăţii istorico-arheologice a Muzeului municipal, defunctul fiind membru activ în comitet; printul *Albert Ghica* în numele coloniei Albaneze, d-na Burada, soţia de a 2-a a defunctului fiind albaneză de origină.

Iată câte-va date biografice asupra lui T. Burada cum şi asupra activităţii sale literare.

Teodor T. Burada — fiu al Vornicului T. Burada — s'a născut în Iaşi, la 3 Octombre 1839, în casele părinteşti din str. Sărăriei.

A intrat în anul 1856 cadet în şcoala militară din Iaşi, la arma artileriei; apoi a urmat şi terminat cursurile Academiei Mihailene şi ale Universităţii din Iaşi.

In anul 1860, când prin stăruinţa lui Mihail Cogălniceanu s'a înfiinţat conservatorul din Iaşi (Şcoala de Muzică şi Declamaţie), Burada a fost numit profesor de violină, fiind un virtuos educat în casa părintelui său, muzician şi dînsul. Mai târziu, Burada a trecut la catedra de teorie şi solfegiu.

In anul 1861 pleacă la Paris unde a luat diploma de licenţiat în drept. Tot acolo a absolvit clasa de armonie a Conservatorului Imperial de muzică şi declamaţie. In 1866 a fost acceptat ca membru corespondent al societăţii corale „Armand Chevé" din Paris,

www.dacoromanica.ro

Intors în țară, la 1866, Burada este numit judecător de instrucție la Trib. Roman, iar în anul următor fu transferat la Iași. In 1868 este numit președinte al Trib. Covurlui (Galați), apoi în 1869 consilier al Curței de Apel din Focșani și transferat în aceiași calitate la Iași în 1871.

In 1868, împreună cu Gros, Eduard Caudella, Petru Mezzetti și alții, a fondat societatea filarmonică română din Iași. In 1872 a fost ales membru onorific în Comitetul Muzical de pe lîngă Conservatorul din Iași. Iar în anul 1876, „Societatea studenților Universitari din Iași" l-a ales de asemenea membru de onoare. In timpul războiului de independență a fost numit căpitan în „garda orășenească".

Incă copil de 14 ani, în anul 1853 a colaborat la traducerea din ruseşte și tipărirea la Iași a anecdotelor lui Balakirev. In anul următor (1854) apare pentru prima oară pe scena vechiului teatru din Iași, cântând din vioară. Deatunci încoace, a dat (în scop filantropic) peste 100 de concerte în țară, și vre-o 30 concerte în străinătate în orașele: Varna, Chișinău, Suceava, Belgrad, Bitolia, Mezericiul Valah (Moravia), Sofia, Atena, Londra, Havre, Ostanda. Odesa, Paris, Salonic, Constantinopol, Brașov, Lugoj, Caransebeș, Budapesta, Pisino, Albona (Istria), Oradea Mare, Beiuș Brusa, Praga, Angora, Roma, etc. Prin toate aceste orașe apropriate sau depărtate orientale sau mondiale, au răsunat—datorită lui Burada—doinele și cântecele noastre populare, slabilindu-se faima duioaselor noastre melodii.

Membru ai noasei societăți „Junimea" (unde Vasile Pogor îi dăduse porecla „Ghelburda"), B. da colaborează mai mulți ani la revista „Convorbiri Literare", publicând studii folcloristice între care: „Bocete populare la români" (1879), „Cântecul cununiei la poporul român din Transilvania" (1880), „Impresiuni din valea Hațegului" [1882), „Cântece de Miriologhi" (bocete) adunate în Macedonia" (1882), etc. etc.

In 1881 Burada este cooptat membru al Societății Muzicale din Chișinău; iar în 1883, membru în comitetul Teatral din Iași. In fine, în anul 1887 a fost ales membru corespondent al Academiei Române, unde a rămas până la moarte fără a fi activat ca și T. Codrescu.

Teodor Burada este cel dintâi care a descoperit stațiunea preistorică de la Cucuteni, lângă Iași, în 1885, scriind studiul «Antichitățile de la Cucuteni».

A fost un neobosit cercetător al așezărilor românești de prin locuri neștiute până la dânsul, întreprinzând expediții de studii prin Rusia (Cherson și Camenetz-Podolsk), prin Galiția, Macedonia, în insula Veglia, în Kraina, Croația și Dalmația, în Asia Mică la Bithinia, Angora etc. Apoi a scris o bogată serie de informațiuni, dări de seamă, caracterizări asupra călătoriilor sale, precum și alte studii pe care le-a publicat în: „Revista pentru istorie, arheologie și filologie", „Lira Română", „Macedonia", „Convorbiri Literare", „Buletinul Societății Geografice", „Biserica Ortodoxă Română", „Arhiva", „Analele Academiei Române" (comunicare asupra scrierilor muzicale ale lui Dimitrie Cantemir) și altele.

Dar cele mai multe lucrări ale lui Burada au fost imprimate deadreptul în numeroase broșuri și volume.

Tot Burada a fost primul care a înființat un muzeu de instrumente muzicale pe care le-a dăruit Muzeului de Antichități din București. Deasemenea, a dăruit Conservatorului din Iași o interesantă bibliotecă de note și instrumente muzicale. In biblioteca sa particulară, pe lângă alte lucruri de preț, Burada păstra manuscriptul traducerea legiuirei lui Harmenopulos de către Toma Karra («Indemănoasa adunare a pravilelor...»).

Burada a fost dintre primii membri ai „Societății Științifice-Literare din Iași"

www.dacoromanica.ro

(fondată în 1888—89) de A. D. Xenopol, Gr. Cobâlcescu, Th. Codrescu, Aron Densuşianu, Gr. Buţureanu, Dr. Rizu etc.), şi un asiduu colaborator al revistei «Arhiva», organul Societăţii. In două rânduri T. Burada a prezidat această Societate, între 1903—1906 şi dela 1908 până la 1916.

Burada a mai fost membru la diferite societăţi române şi străine. A fost posesor al ordinelor: corona României în gradul de comandor, Steaua României în gradul de ofiţer; răsplata muncii pentru biserică, învăţământ, etc. etc. In 1914 a fost numit «stavrofor» de către patriarhul Ierusalimului, ca răsplată pentru iniţiativa luată încă din 1906 de a zidi o biserică românească la Mormântul Mântuitorului.

Ultima lucrare a lui Teodor T. Burada este «Istoria Teatrului în Moldova». Primul volum a apărut în 1915, iar al doilea în 1922. Materialul pentru al treilea volum, privitor la istoria teatrului moldovenesc de la 1879 până la 1896, este gata adunat şi secţionat. Publicarea a suferit întârzieri din pricina războiului şi mai ales din cauza insuficientului sprijin al oficialităţii noastre. Aşa că moartea nu i-a dat răgaz să-şi vadă opera până la capăt.

Şi totodată datorită indiferenţei oficialităţii, n'a putut îndeplini solemnitatea cultural-naţională — pentru care s'a zbuciumat atât de mult în ultimii ani — de a se comemora centenarul primei piese de teatru jucată în limba română (în 1816 la Iaşi pastorala «Mirtil şi Hloe» prelucrată de Gh. Asaki după Gesner şi Florian).

Teodor T. Burada doarme somnul fericiţilor. El şi-a îndeplinit cu prisosinţă datoria către ţară şi neam.

* * *

Bilanţul pe anul al 2-lea.

In vedere că la 30 Martie se închee anul budgetar al Comunei şi deci şi al Muzeului, d-nul Casier presintă următorul bilanţ de venituri şi cheltueli pe exerciţiul anului 1922—1923:

A. *Venituri*	Prevederi	Incasări	Escedent
Subvenţii şi saldo	51306 45	51306 45	— —
Vînzarea Buletinului	5000 —	12176 00	+7176 00
Donaţiuni şi extraordin.	1000 —	1861 —	+ 861 00
Total	57306 45	65343 45	+8037 00
B. *Cheltueli*			
1). Localul	5000 —	1800 —	+3200 —
2). Bibliotecă	5000 —	3158 —	+ 1842 —
3). Mobilier	1000 —	— —	+1000 —
4). Cancelarie	3000 —	1646 80	+1353 20
5). Sc. Epigrafie	2306 45	557 50	+1748 55
6). Buletinul	20000 —	28869 20	—8869 —
7). Colaboratorii	2000 —	1524 —	+ 476 —
8). Jetoane	5000 —	3350 —	+1650 —
9). Catalogare	5000—	— —	+5000 —
10). Neprevăzute	9000 —	— —	+9000 —
	57306 45	40905 50	16400 95 excedent.

In şedinţa de la *26 Martie* (Proces Verbal No. 37) se discută facerea virimentelor de fonduri în articolele bugetare spre a se asigura apariţia Buletinului. In acest scop se hotărăşte a se spori cu 18765 lei, 50 bani alocaţia de la art. VI „Buletinului" înscriindu-se în scripte 38765 lei 50 bani în loc de 20000 lei.

www.dacoromanica.ro

Aceşti 18765 lei, 50 bani se vor lua de la următoarele articole:
5000 lei de la art. IX (catalogare).
5000 lei de la art. X (neprevăzute).
7016 lei de la excedentul constatat la 1 April art. IV de la venituri (vânzarea buletinului).
1719 lei 50 de la art. 5. (Şcoala de Epigrafie).
18725. 50
Casierul a fost autorizat a trece în scripte aceste schimbări.

* * *

Donaţiunea senatorului Mircea din Bucureşti.

Cunoscutul domn Mircea, proprietarul bodegii cu acelaş nume e Ardelean şi un mare donator pentru opere culturale în Ardeal, graţie acestor fapte patriotice cercul electoral l'a ales senator. D-sa la invitarea d-lui Ch. Ghibănescu, coleg în parlament s'a grăbit să facă 10 abonamente la Buletin, şi să doneze societăţii suma de 3000 lei. Printr'o adresă specială s'au arătat mulţumiri generosului donator.

* * *

O condică de legi vechi

Cu prilejul participării d-lui Gh. Ghibănescu la şedinţele Societăţii istorice-arheologice din Chişinău, d-sa a căpatat spre studiare o *condică de divan*, în care sânt trecute toate hrisoavele ce aveau curs în ţară în ramul financiar, şcolar, administrativ şi civil.

Condica e un volum de 268 file, legat în piele, faţa 1 — 5 albe; pe faţa 6 stă scrisă această prefaţă:

CONDICA

Intru care sau prescris hrisoave şi anaforale ce sânt făcute de luminaţii domni pentru aşăzământurile pricinilor de obşte ce se cade a se păzi în pământul acesta al Moldovei nestrămutat, fiind întocma ca nişte pravile următoare spre îndreptare necuviincoasălor rînduiale, ce obicinuia a să face mai înainte spre stricăciunea obştesului norod, Carea sau făcut cu bună voinţă şi cu toată cheltuiala prebsfinţiei sale Chiria Chirio *Veniamin* Arhiepiscop şi Mitropolit a toată Moldavlia, în zilele preaînălţatului, prea luminatului şi bunului domn Mariea şi *Alexandru Costandin Murus V-vod*, întru al doile domnie a înălţimii sale aicea în Moldova, la anul de la zidirea lumii *7312*, *iar de la izbăvitorul Hs. 1834 Iulie*.

Şi sau scris precum să veade de mine al tuturor mai micul *Grigorie Hudiţ* în sfânta Mitropolie în cursul al acestuiaş ani.

Condica cuprinde 47 hrisoave şi anaforale; iată şirul lor.

1. Pentru pogonărit viilor 7222 Decemm 20 (v. Uricar I[2] 47).
2. Pentru pogonorit 7263 Aug. 5 (v. Uricar VI 174).
3. Pentru ca să nu plătească neamul boieresc gostină, desatină şi vădrărit (v. Uricar I[2] 50) 7236 Iulie 30.
4. Pentru gostină i desatină i vădrărit, 1783 Septem. i (v. Uricar II, 35).
5. Pentru gostină 7240 Ghenar 20 (v. Uricar I[2] 358).
6. Tot pentru gostină 1768 Ghenar (Uricar I[2] 338).

www.dacoromanica.ro

7. Pentru şcoale 7256 Dechemm 25 (Uricar I² 62).
8. Pentru şcoale 7267 Iunie 25.
9. Tij pentru şcoale 1775 Noemm 15 (Uricar I² 74).
10. Ponturi asupra şcoalelor din partea mitropolitului Iacov 1800 April 28. (C. Erbiceanu serbarea şcolară de la Iaşi 1884 pg.
11. Aşezămînt pentru şcoale, 1803 Maiu 24 (Uricar IV... 22).
12. Pentru lăcuitorii pribegi şi streini 7260 Iuli 9.
13. Tot pentru străini 7264.
14. Pentru ertarea văcăritului 7265 Fevr. 20 (Urica IV. 6).
15. Legătura a nu să pune în scaonu arhierei din cei străini 7260 Ghenar 1 Uricar II. 236), cu traducerea rusască şi 6 file nenumerotate.
16. Anafora pentru orice fele de tocmeale să se facă înscris (7260) Mai 21.
17. Intărituri pentru mărturii la tocmeale 7263 Aug. 1. (Uricar I² 329).
18. Pentru venitul eupăriei 7263 Ghenar. 20 (Uricar I² 79).
19. Pentru a nu se face năpaste la vădrărit 7264 Avg. 20 Uricar II, 67).
20. Tot pentru vădrărit 6272 Octomvr. 15 (Uricar I² 289).
21. Ponturi cum să lucreze lăcuitorii zile de boeresc 7274 Ghenar 1 (Uricar II 217).
22. Ponturi tot pentru aşezemântul locuitorilor cum să lucreze 1767. Mai 28.
23. Pentru leafa doftorului de obşte i pentru cheltuiala spităriei 1778 Octomvr.
24. Pentru doftor i gerah i moaşa a obştiei 1784 Av. 19.
25. Carte de blăstăm a patriarhului Avram asupra purtării strailor cu fir. Fără dată (Gavriil Mitropolit, Leon Episcop Romanului).
26. Ţidulă pentru pricinile ţiganilor i danii. 1781 Ghenar 20.
27. Anafora întărită de ţigani 1785 Sept. 12 (Uricar I² 320).
28. Anafora întărită asupra pricinii daniilor de moşii i locuri şi ţigani 1785 Avg. 14 (Uricar II.74).
29. Hrisov de întărîtură asupra pricinilor aratate în anaforaoa de mai sus 1785 Dek. 28 (Uricar II, 72).
30. Pentru ţigani domneşti a nu să mai da danii. 1793 Mart 25 (Uricar I², 282).
31. Tot pentru ţigani 1802 Iunie 20 (Uricar I. 141).
32. Hrisov în ponturi asupra pricinilor ţiganilor gospod 1804 Fevr. 20.
33. Anafora pentru cherestea şi plata pădurilor 1792 Oct. 16 (Uricar I², 346).
34. Pentru curţile domneşti i locul din prejur ce sau cumpărat 1795 Sept. 3.
35. Pentru rănduiala drepturilor cum să urmeze 1804. Ghenar 18, cu blăstămul alăturat.
36. *7244 Iulie 27.* Grig. Ghica Vodă închină mân. din muntele Sinaea să albă metoh sfânta Vineri din Iaşi cu toate veniturile sale.
37. *7236 Aug. 3.* Gr. Ghica Vodă aşază veniturile mănăstirilor închinate la Sf. Mormânt.
38. *7521 April 20.* C. Nec. Vodă Mavrocordat aşază veniturile mănăstirilor închinate la sf. mormânt. (Uricar I² 54; II, 114)
39. *7252 Noem. 30.* Ioan Neculae Mavrocordat Vodă aşază veniturile mânăstirilor închinate sf. mormânt. (Uricar I² 59)
40. *Fără dată* (1774) Arz mazarul boerilor la Poartă în preajma tratatului dela Cuciuc-Kainargi. (Copii din 1810 Mai 15)
41. *1774 Iuli 28.* Ponturile admise de Grof Rumeanţof. (Uricar I², 81) (copie din 1810 Mai 15)
42. *Ţarigrad anul turcesc 1200, Gemaziel Ahâr.* Fermanul Imparatu în ceia ce

www.dacoromanica.ro

privește alegerea metropolitului țării, să nu fie grec. ci să se rânduiască Episcopul de Roman. (Copie din 1880 Mai 15]

43. Tălmăcirea împărătescului *Hat*, și tălmăcirea înaltului împărătescului ferman. Anul turcesc 1217 (Copie din 1810 Mai 15)

44. Scrisoarea amiralului P. Gligiacov din București 1812 Mai 22 ca răspuns la scrisoarea divanului, când cu luarea Basarabiei.

45. *1775 April 14.* Anaforaua divanului în privința ponturilor ce au a se păzi de stăpânii moșiilor și de locuitorii ce șăd pe moșiile lor.

46. *7178 Iulie 24 (1670).* Duca Vodă judecă pricina dintre sătean de Ciurbești și măn. Bârnora pentru drepturile de cosit. (Copie poslăduită în 1816 April 25 de D. Sturza vel logofăt).

47. *7184. Dec. 27 (1675).* Antonie Rusăt Vodă în aceiași pricină (copie din 1816 April 25).

Obs. Condica aceasta scrisă în 1803 din ordinul Mitropolitului Moldovei Veniamin, venit în curînd în scaunul Mitropolitan, arată nevoia ce avea el, ca prezident de drept, să cunoască legile în curs pentru hotărârile de dat în divan.

In acest scop a pus pe Grigore Hudici și a scris *35 de hrisoave*, după care urma *scara*, cum se citește în colțul de jos al paginei 216.

Vin evenimentele care aduc ca urmare pierderea Basarabiei. Pentru buna orânduială a trebilor din oblastea Basarabiei Consulatul din Iași primește de la Mitropolie în 1816 Mai 3 condică scrisă în 1803; și cu ceva adause făcute în 1810 Mai 25, și mai adauge ultimele texte ale evenimentelor din 1774, 1792, 1812 cum și 4 acte ce privesc afacerile bisericești, ale Bârnovei și mănăstirilor închinate și se dispune a se numerota din nou condica a se lega așa cum este și a se parafa în ruseşte, după ce se fac *îndreptările* cuvenite în ruseşte la unele ștersături și adause. Iar la urmă sta scrisă această notă *în ruseşte*: «se face cunoscut prin aceasta că aceste 47 copii cuprinse în 268 de pagini scrise după documentele originale și copii păstrate în arhiva Mitropoliei din Iași s'a făcut după cerința cancelariei consulatului general al Imperiului Rosienesc, în prezența dumilorsale funcționarilor acestei circumscripții capitan civil (titularni sovietnic) *Eustafie Cotor* și actuarium colejschi *Levendi*, cari le-au corectat după originale și semnate de Consulul general cu punerea peceții statului. Iași 4 Mai 1816".

A. Pini.

O copie de pe Coresi și Varlaam

In aceiași ședință de la 26 Mart d. Gh. Ghibănescu prezintă colegilor un manuscript vechiu, ce cuprinde copia din 1684 a Cazaniei lui Varlaam din 1643, întregit cu primele 3 predici după Cazania lui Coresi din 1581. Manuscriptul aparține d-nei general Vereanu, și a fost căpătat de preotul N. Vereanu, fost protoereu al jud. Vaslui, probabil dela călugării din Lipovăț (Vaslui).

Copia a fost scrisă—se vede,—nu tîrziu după apariția Cazaniilor lui Varlaam în 7151 (1643); și e greu de explicat că această carte care a fost scoasă în *trei* ediții să nu fi satisfăcut toate nevoile bisericilor din întinsul *țărilor românești*, ca un călugăr doritor de a avea această carte pentru cetitul său ori în mânăstire să fi copiat toată Cazania—un gros volum de 415 file—Deasa întrebuințare a stricat legătura și s'au rupt primele file; așa că înainte de 1684 s'a simțit nevoia a se întregi manuscriptul cu copia Cazaniilor lipsă, după *Cartea cu învățătură* a lui Coressi din 1581;

www.dacoromanica.ro

Copiiatorul fiind un om necărturar a schimbat fonetica textului lui Varlaam iar textele Coreriane le-au simplificat şi shimbat în formaţia lor.

In josul paginilor pe partea întâia copiate după Coressi cetim această notă în slavoneşte: roabei lui Dumnezeu răposatei Annei soţul dumisale preutului Ioan Molciun spreaceala ca în tot timpul şi de acum înainte să fie spre ertarea păcatelor ei ; iar cine numele ei nu-l va nepomeni să fie procleat. Anul 1684 luna Iunie ziua Duminicei, numărul 1, mâna anului 2".

Pe fila 316 cetim această notiţă: „Eu Iordachi Pascal am dres aceste carte la legătoria de cărţi | din Trohan cu a noastră cheltuială şi cu Costachi | săn Iordachi Pascal am scris 1839. Noembrie 26".

Iar pe tartaji cetim această notă: „Bărbatul mieu are meşteşugul legătorii, aşa viindu un călugăr Filaret de la Todereşti, în tovărăşie amândoi şi ce au făcut eu nu ştiu (am) vuzut că eu oprit acel călugăr o pecete... ţâ zicându că ar avea el şi bărbatul meu... încă mai dinainte... ei o socoteală... şam lăsat un şal negru la mine şi aşa am socotit împreună cu călugarul".

Deci ms. în forma actuală a fost refăcut în 1838 ca legătură. Cum Duminica a treia din post este începută după redacţia lui Coressi, şi apoi scrisă după Varlaam, dăm primele frase spre confruntare:

Coressi 1581	ms. Vereanu	Cazania Varlaam
Zise Domnulъ. cineva. vrea după mine să meargă, să se leapede de sine, şi să ia crucea lui şi după mine să viie, cine amu să ară vrea sufletulъ lui sălъ mântuiască, piiardelъva elъ. iară cineva p'iarde sufletulъ lui derептъ mine şi levgheliei acela mântuilva. ce folosu e omului, să ară dobândi toată lumea şi vă piiarde sufletulъ lui..	Zise Domnul, cineva, vrea după mine să, meargă, să se leapede. de sine, şi să ia crucea lui, şi după mine, să vie, cine amu să ară, vrea sufletul lui, săl mîntuiască, piardelva elъ iară cine va, piarde sufletul lui, derept, mine, şi Evghlii, acela măntuilva; ce folosul omului, să ar dobândi; toată lumea, şi va piarde, sufletul lui...	Dzise Domnul, ucenicilor săi, hie carele, vrea să vie după mine, ca săs leapede, de sine, şi săş ia, cruce să, si să vie după. mine, că cela ce va vrea, săş izbăvască sufletul său piardelva, iară cela, ceş va piarde sufletul său pentru mine şi pentru Evghelie acelaiъ va afla: ce folosui omului, să, are dobândi, lumea toată, deacaş, va, piarde, sufletulъ său.,..

In şedinţa de la *19 April* (Proces verbal No. 38) iau parte pe lângă membrii comitetului şi d-nii Gh. I. Bratianu şi dl. Ciulei, secretarul general al Expoziţiei agricole, ce urmează a se deschide în Iaşi la 15 Sept. 1923.

In ceia ce priveşte alcătuirea bugetului muzeului se aşteaptă comunicare oficială a Primăriei spre a se şti care sînt exact sumele alocate pentru muzeu şi cu ce titlul. Până acum sumele erau trecute la § *subvenţiuni*, acum s'au trecut la § *întreţineri*. Vădit lucru cei ce inspiră administraţia comunală nu sunt elemente culturale şi pe orice cale vreau să stânjenească bunul mers al acestui aşezământ de cultură naţională.

Preşedintele comunică că votul comisiunei interimare s'a dat pentru suma de 16000 lei ca *întreţinerea muzeului*, înţelegându-se prin aceasta a se satisface două cerinţi: a) menţinerea sumei din anul trecut de 10000 lei; iar 6000 lei ca alocaţie pentru crearea unui post de custode al muzeului.

www.dacoromanica.ro

Serbările pentru bicentenarul lui D. Cantemir

Comitetul centra al Expoziţiei luând cunoştinţă că anul acesta se împlinesc 200 de ani de la moartea prinţului D. Cantemir, a primit ideia de a uni aceste serbări cu serbările Expoziţiei şi s'a format în acest scop un comitet adhoc pentru organizarea lor. Universitatea de Iaşi şi ea la rândul ei ca un focar de cultură a Moldovei a luat ideia şi s'a pus să organizeze serbări de Comemorări a ilustrului domn pentru ziua de 26 Oct. st. vechiu, adică ziua de sf. Demitrie.

Comitetul muzeului a luat hotărârea a se asocia la aceste serbări, pentru a se da o mai mare dezvoltare.

Aflăm acum în urmă că un comitet de iniţiativă, alcătuit din intelectuali răzeşi de la Fălciu, de prin satele învecinate cu Seliştenii, satul de naştere a lui D. Cantemir se organizeze serbări de comemorare chiar la Urlaţi (Fălciu), asociindu-şi aicea toată suflarea judeţului Fălciu.

* * *

Donaţiunea Gh. Racoviţa, Vaslui.

Incă trăind bătrânul Gheorghie Racoviţa, proprietarul Soraneştilor, a bine-voit a primi propunerea d-lui Gh. Ghibănescu spre a dărui unui aşezământ de cultură toată arhiva sa de documente, din care unele au servit la publicarea vol. VIII din Surete şi Izvoade. Dus de acest gând, dl. Ghibănescu a donat ca fond cultural a lui Gh. Racoviţa, toate pachetele de documente şi a rugat pe d. M. Costăchescu să le facă opisul. D-sa anunţă că a şi început să le facă opisul la primul plic de 316 documente, cele mai vechi. Vom publica în alt număr opisul celor mai vechi documente, care urmează a fi scrise şi catalogate pe fişe.

* * *

In şedinţa de la *16 Maiu* (Proces-Verbal No. 39) se procede la întocmirea bugetului pe exerciţiul anului 1923 (April — 1 Ianuarie 1924), adică pe 9 luni.

Bugetul muzeului Municipal pe anul 1923

1 April 1923 — 31 Decembre 1923; 9 luni).

VENITURI		CHELTUELI	
art. I. Saldo	Lei 24.819,95	Art. I. Localul	Lei 2000
„ II. Subvenţia pe 1923	„ 16.000,00	„ II. Biblioteca	„ 3000
„ III. Din vînzarea Buletinului	„ 5000,00	„ III. Mobilier	„ 1000
		„ IV. Cancelarie	„ 1500
		„ V. Sc. Epigrafie	„ 2000
		„ VI. Buletinul	„ 30.000
„ IV. Donaţiuni şi venituri extra-ordin.	„ 5.000,00	„ VII. Colaboratorii	„ 1.800
		„ VIII. Jetoanele	„ 4.000
		„ IX. Custodele	„ 3.200
		„ X. Extra-ordinare	„ 2.319.95
Total	„ 50.819,95	Total .	„ 50.819.95

Adică cinci-zeci mii opt sute nouă-sprezece lei, bani 95, la venituri.

Primar Ç. TOMA,

Adică cinzi-zeci mii opt sute nouă-sprezece lei bani 95 la cheltueli.

Preşedinte, Gh. Ghibănescu

Casier *N. A. Bogdan*

www.dacoromanica.ro

DIVERSE

In aceiaşi şedinţă se primeşte din partea d-lui C. R. Ghesulea o batistă femeiască, ce a aparţinut — după ştirele ce le are din familie Doamnei Caterina soţia lui Mihail Vodă-Sturza pe la 1840.

— Se admite în principiu numirea d-lui Traian Ichim ca custode al muzeului, fixându-i-se atribuţiile. Noul custode va inventaria toată averea muzeului: obiecte, cărţi şi documente, va cataloga biblioteca şi va scrie pe fişe toate documentele.

— In dorul de a se spori biblioteca cu cărţi vechi tipărite la Iaşi se autorizâ d-nii N. A. Bogdan şi M. Costăchescu să controleze volumele oferite de librăria Israel Kuperman şi să le cumpere.

* * *

In şedinţa de la *13 Iunie* (Proces-Verbal No. 40), d. Casier N. A. Bogdan comunică că potrivit autorizării date a cumpărat cu 550 lei 110 volume de la Librăria Kuperman, toate tipărite la Iaşi.

— Tot prin d. Casier s'au cumparat 5 hărţi vechi istorice (1770, 1790, 1806 şi 1820) cu suma de lei 280.

— Direcţia muzeului militar din Bucureşti a cerut prin adresa No. 66 din 18 Mai ca să i se cedeze macheta în ghips a statuei lui Cuza-Vodă, ce se păstrează în muzeul nostru. La aceasta cerere se răspunde prin următoarea:

Muzeul Municipal Iaşi
No. 4.
13 Iunie 1923.

Domnul meu,

La adresa Dv. No. 66 din 18 Mai, comunicată nouă prin Onor. administraţie comunală Iaşi, avem onoare a vă răspunde că Comitetul muzeului e dispus a vă ceda macheta în ghips a domnitorului Cuza-Vodă în schimbul unei bogate şi largi donaţiuni de arme de tot soiul, cum şi din echipamentele tuturor armelor străine capturate în războiul din 1916. Cerem aceasta în vederea ca şi publicul ieşan şi al Moldovei să aibă prilejul de a se instrui la vederea acestor obiecte evocătoare de stări de restrişte prin care am trecut în răsboiul mondial.

Primiţi asigurarea stimei mele
Gh. Ghibănescu

Secretar,
Mih. Costăchescu

D-lui Ministru de Războiu, secţia muzeului militar, Bucureşti

In şedinţa de la *10 Iulie* (Proces verbal No. 41) se face numirea d-lui Traian Ichim în postul de custode al Muzeului cu salar de 500 lei lunar. In adresa de numire i se înşiră însărcinările ce le are de îndeplinit.

— Se cumpără de la librăria Kuperman un plan al oraşului Iaşi, lucrat de *Poiteviu* 1857, cu suma de lei 100.

— Se primesc publicaţiile Academiei Române pe anul 1923.

— Dl. Traian Ichim ne comunică că a isprăvit de controlat arhiva vechilor dosare ale Eforiei Iaşilor, de la 1832—1864. Lipsurile le va consemna într'un Proces Verbal, spre a fi adus la cunoştinţa onor administraţii comunale.

— Dl. N. A. Bogdan prezintă din partea pr. Ionescu de la biserica Sf. Ştefan din Ţicău reproducerea în ghips a unei icoane sapate în lemn ce aparţine bis. Sf. Ştefan

www.dacoromanica.ro

Obs. Bis. Sf. Ştefan din Ţicău a fost zidită în 1812 de C. Tomovici din Kişinău vel căpitan cum scrie inscripţia de pe pomelnicul în lemn al ctitorilor. Fiica lui C. Tomovici, Smaranda are de soţ pe Mihail Sârbu din Chişinău. Icoana săpată în lemn este dar o importaţie rusească săpată în lemn, de la Kiev.

* * *

O escursie în Ardeal

Dl. Gh. Ghibănescu comunică că în zilele de 18-27 Iunie a făcut o escursie de studii în părţile Ardealului şi Banatului cu o grupă de profesori şi elevi ai şcoalei Normale „V. Lupu", Iaşi. Escursioniştii au atins oraşele: Sibiiul, Blajul, Alba-Iulia, Orăştie, Deva, Hunedoara, Sarmisagetuza şi Caransebeşul.

O mare parte din inscripţii şi note pe cărţi s'au dat la rubrica respectivă. Muzeele din Sibiu, Blaj, Deva în special merită a le reţine cât mai mult pentru studii, nu aşa în mod fugitiv. De la Sarmisagetuza s'au capatat 6 bucăţi teracotă, aflate în săpătura unui zemnic; se depun la muzeu spre păstrare.

* * *

In şedinţa de la *31 Iulie* (Proces Verbal No. 42), Dl. Traian Ichim, Custodele comunică că a început a face opisul restului de documente din donaţiunea N. Drossu în număr de peste 1000 bucăţi. După aceasta va face opisul actelor din donaţiunea Gh. Racoviţă.

— Dl. M. Costăchescu comunică că a trecut în opisul general toate actele vechi din donaţiunea Racoviţă.

— Dl. Ghibănescu oferă în numele P. S. S. Iacob Episcopul Dunării de jos un număr de 50 documente, pentru a se pastra la arhiva Muzeului.

* * *

Actele şi condica din arhiva Boldescu

Dl. Preşedinte comunică că a căpătat de la clironomii defunctului Boldescu proprietar în Galbeni (Roman) un pachet de documente şi un manuscript din vieţele sfinţilor pe *lunile Sept. Oct. Noembre.* Documentele încep de la 1752 şi merg până către 1850 şi se referă la diferite cumpărături de hlize în Galbeni, cum şi câteva hotarnice ale moşiilor Tuleşti, Galbeni şi Buciumi.

Manuscriptul e un gros volum de 184 file, în follio scris cu o slovă mare bisericească în 1819 Mart 8, de Ieromonahul Irinarh din sfânta mânăstire Neamţul.

Harnicul scriitor îşi scrie numele şi criptografă.

чцлѣлнѳѕ чцвнѳцѕ кѫѱлωтχѳ.. ?

Iremonarh Irinarh.

In confruntarea făcută cu sinaxarele din mineele lui Kesarie şi Filaret II nu samănă nici o [illegible] de-a sfinţilor din acest manuscript. Pentru lămurire şi orientare dăm o pagină:

„Minunea sfântului Simeon pentru alt preut".

Alt preot eşind de la satul său, mergea la alt sat, şi i sau întâmplat lui a întâlni nişte capri şi cerbi, deci au strigat preotul cu glas mare zicând: leguva pe voi cu rugăcunile sfntului Simeon. ca să nu vă duceţi până voi veni la voi. iară jivinele ceale sălbatice, au stătut până ce au venit preotul, şi prinzând dintrânsele doao.

www.dacoromanica.ro

blagoslovindu-le leau junghiiat. şi ačasta ei făcânduo, sau cutremurat tot şi sau spăimântat cu mintea şi se căia de lucrul ce au îndrăznit a face. şi îndată au luat dureare inima lui şi cumplit muncindu-se au venit la sfntul Simion şi căzând înaintea lui cerea ertăciune, mărturisindu înaintea tuturor ceale ce făcuse, şi iau zis lui sfntul: fiarăle cele sălbatice fiiule, să supun,.temându-să de numele lui Dmnezeu, şi au grăit preotului, luând din apa ačasta, spălăţi faţa ta şi inima, întru numele dmnnlui Is. Hs. şi să nu mai ispiteşti pe Duhul Dmnului, ca numai amar ceva săţi fie ţie, şi vindecându-se de boală, sau dus mulţămind lui Dmnezeu, şi căindusă de ceale ce făcusă. Dmnezăului nostru slavă acum şi pururea şi în veacii veacilor"

* *

Din Sinaia

Dl. Gh. Ghibănescu comunică 2 inscripţii şi notiţe pe cărţi vechi:

1638 *Pisania bisericei de la Maxineni* (Râmnicu Sarat).

Acestă sfântă şi dumnezeiască beserică ci iaste | Hramul al Naşterii lu S(veat)ti Ioanu Crăstitel | făcutuoam eu robul lui Dumnezeu | Ioo *Matiu Basaraba* voevod i g(o)s(po)jda *Ilina*. Mergându dumni | ia me la oaste am tăbăr(i)tu prea malul Siretului | ci am văzut dumnila me cest loc bun şi tare şi era o be | serecă mică de nuiale şi lipit(ă) cu lut. deci cu vr | ere ai Dumnezeu şi cu ajutorulu | sfântului hram am făcut acestă. bese | rec(ă) din *pitră* (sic) să fie dumnii mele pomană | şi u fostu ispravnicu şi multu ostenitoru şi îndemnătoru. jupanu Radulu vel cam şi al doi | lei isprav | Lupşă vis.(terni:) şi au fostu den însu multi nevo | toru cu svânta mânăstire egumen Ermonah Kiril—în mijloc în formă de cruce: „cu mila lui Dumnezeu creştenu Mateiu Basaraba Voevod; g(o)sp(odi)n Văsie. Ogravlahiscoe. grabu pecete. 1638.

Piatra are 2 m. lungime pe 1.25 lăţime şi 0.3 grosime şi stă pe culoarul muzeului.

La mormântul lui Takę Ionescu în paraclisul dela Sinaia, familia a pus o icoană a chipului lui Is. Hristos cel nelucrat de mână argintată şi cu aceasta inscripţia veche slavonă;

нерѫкотворенныі ѡврѧ | хрістовѣ „chipul cel nefăcut de mână a lui Hristos.

Pe o *Evanghelii*. Bucureşti 7258 (1750). 1 | sat în Dâmboviţa

„Această sfântă şi Dumnezăiască | Evanghelie este cumpărată | de dmlui giupânul *Stan* | *Giurgiuveanul* | ce şade acum în Bucureşti | şi o am datuo sfintei bisărici | din *satul gura Foii*. unde să prăznuiaşte | hramul sfintei maicei noastre | Prapadoamnej Paraschivei ca să fie | de pomană sufletele părinţi | a dumnisali şi a dumisali şi a tot neamul dmsale | în veaci. iar cine sar ispiti a o înstrăina | au preut a bisăricii au diacon | au gramatic. au alt om străin să fie | supt blăstămul sfinţilor părinţi | 318 din Nicheia şi a sfintelor | săboare. herul să putrezască şi să aibă a lăcui la un loc cu afurisitul *Arie* | şi săi lovească şi cutremurul lui *Cain* | şi să moştenească şi bubele lui *Kies* | şi săi rămâie trupul lui întreg după moartea lui | a acelui ce va înstrăina din leat 7260 | .

—„Această sfântă Evanghelie au fostu | de la tatămieu popa Costandin | care au cerut milă de o au cumpă | ratuo cu taleri 8 ca să aibă | a o stăpâni cu buna pace | iar rămânând eu cu sorume | eu de a me bună voe mam învoit cu cumnatul mieu popa Badea | ca sămi de pe giumătate taleri 4. | şi neam învoit între noi de a | noastră bună voie a să pomeni | pă acei pe cari au datu aciastă milă tot mie pop Costandin leat 1780 | .

www.dacoromanica.ro

—„Au ramas la mâna cumnatu mieu | popaBadea ca să o stăpânească | cu bună pace că aşa neam învoit întru noi | aciasta.. |

1697 *Pisania bisericii greco-Catolice Sf. Nicolae din Făgăraş*:
Bisărică a Răsăritului

Ăciastă sfântă şi dumnezeiască beserică a Răsăritului. Io Costandin Băsărab Voevoda | domnul şi oblăduitorul a toatei ţărăei Rumăneşte în slava şi | lauda presfentei. şe necuprinsei. în trei iposta | sis şi una fiinţă Troiţă. şi întru cinstea sfântului | şi de ciudese făcătorului Nicolae. Episcopului Mera | lechee. a cărula şi hram iaste den temelee cu toată cheltuiala | sa. o au rădicat şi o ziditu la anul. de la spăseniia | lumei 1698. la al zecilea an al domniei sale | şi sau început la luna lui Iunie, 17. zile. şi | sau sfărşit. la luna lui Septevrie. 30. zile. la anul | 7206-1697 (cu cifre). şi au fost ispravnic. Neago pitar Rătăscu.

NOTE.—După clişeul din cartea protop. N. Borzea senator „*Câteva constatări*" Făgăraş 1914. cu îndreptări.

* * *

Frământări literare cu schimbarea alfabetului

Dl Traian Ichim ne comunică că în arh. stat. Iaşi, transportul 1788 dosar 4031 vol. II fila 9 şi 45 se găseşte o curioasă corespondenţă cu Gh. Cantemir dela Bacău, în chestia unei curatorii familiare,

Comisiunea Epitropicească din Iaşi, trimite cu poşta, în anul 1861 Februar 17 o adresă oficială către boerul *Gheorghe Cantemir* din Bacău,—adresa scrisă caligrafic cu litere noi latine—, prin care îl invită pe Cantemir ca negreşit să fie următor la terminul fixat pentru ziua *de 17 Martie*, când are loc vânzarea prin licitaţie a moşiei *Şărbăneştii* proprietatea răposat. *Mihalache Stere*, pentru orfani, de care dl Gh. Cantemir făcea o parte din sfatul de familie al minorilor reposatului M. Stere,

Gheorghe Cantemir primind adresa, scrie pe ea următorul răspuns, sub formă de rezoluţie, cu slova veche cirilică, foarte frumos scrisă:

„*Nici franţuzăşti, nici lătineşti, nici păsăreşti, n-am învăţat, Să fiu câne de am*
„*putut ceti literile de mai sus, şi prin urmare nu înţăleg ce să mă ceri di la mine,*
«*căci eu toati dările le am plătite după cvitanţiele ce păstrez.*

G. Cantemir

Şi nu s'a dus la termin, căci n'a înţăles adresa pe care a înapoiat-o cu răspunsul de mai sus.

La al doilea termin, Comisia Epitropicească îi mai trimite o altă adresă cu data de *2 April 1861*, tot în acelaş cuprins, ca să se prezinte la Tribunal în ziua de 4 Mai.

Dar iată că Gheorghe Cantemir dârz cum era, şi de data asta scrie pe adresă următorul răspuns tot sub formă de rezoluţie, restituind iar adresa către Comisie:

«Am mai răspuns pe un asămine adres că n-am învăţat franţuzăşti, nici lăti-
„neşte, ba nici chiar păsăreşte. Pe când m'au dat tatăl meu la *şcoală în Botoşăni, la*
„*psaltul Iordache*, Dumnezău să-l ierte şi săi fie ţărâna uşoară, nu să slujă Moldova,
„cu litere străine. De aceea nici cunosc asămine schimonosituri de slove. Prin ur-
„mare fiindcă după două ceasuri de straşnică muncă n-am fost în stare, a mă lămuri
„din adresa de faţă, apoi rog ca să mi să trimată odată cu ea, şi pe amploiantul ce
„au scris-o, ca să mi-o citească.

Gh. Cantemir 861 Mai întâi.

www.dacoromanica.ro

Un mic tezaur de monede, găsit în Tataraşi, Iaşi

Studiu de Valentin Bude, profesor

In toamna anului 1922 lucrătorul în lemn, Vaţ, săpând în ograda casei sale din mahalaua Tătăraşi, în vecinătatea bisericii Sf. Dumitru Misail, găsi într'o oală de lut 6 taleri olandezi, 9 aspri turceşti, 22 de dinari ungureşti şi 33 de şilingi polonezi. Toate monede de argint.

Cele ungureşti şi poloneze de argint prost care-şi dă arama pe faţă «îşi arată arama» cum se zice plastic printr'o expresie trecută ca zicală (v. N. Iorga, Istoria Românilor în chipuri şi icoane, Craiova 1921, pag. 291).

Lucrătorul Vaţ le arătă colegului meu, profesorului Stamboliu, cu rugămintea să le vândă. Am cumpărat şi eu din ele, pe cele bine conservate şi variantele ce lipsiau în colecţia mea.

Anume: 1 taler olandez, 1 aspru turcesc (agceà), 7 dinari ungureşti şi 2 şilingi polonezi.

Oala de lut nu ştiu ce soartă a avut.

Talerul olandez (Löwentaler, Leeuwendaalder) de argint, de mărimea unei piese de 5 lei, are pe avers:

Chipul unui bărbat înarmat, privind spre stânga, cu mâna stângă răzimată pe blazonul Olandei. Totul încadrat de două cercuri perlate între care e legenda:

MO·ARG . . . (şters) WOLA·LIMP

(moneta argentea. . . . . Zwolle, Limburg?)

Mai interesant e reversul: un leu mare, cu limba şi ghiarele scoase, ridicat pe labele dinapoi şi având o coadă frumos stilizată în forma unui S.

Leul încadrat de două cercuri perlate, între care e legenda:

1652 DA·PACEM·DOM·IN·DIEBVS·NOST

(1652 da pacem, Domine, in diebus nostris)

Talerii olandezi, din argint bun, aveau mare trecere în tot orientul, începând dela anul 1575 şi au fost adeseori imitaţi şi falşificaţi. Dela figura leului ne-a rămas numele monetei „leu" şi Bulgarilor „leva". Turcii ziceau: arslan-gruş. (Arslan, turceşte, oroszlán, ungureşte, înseamnă leu.) Incă din antichitate popoarele numiau monedele, adeseori, după figura întipărită pe ele d. e. bufniţe ateniene, ţestoase din Egina, arcaşi persani (darici), mânzi corintici (cu Pegasos pe revers), porumbiţe din Sikyon, lupi de Argos etc.

Olandezii alegeau cu grije pentru legendele monetelor sfaturi biblice, pline de înţelepciune: initium sapientiae timor Dei; Deum plus ama quam argentum; pro Deo da pauperibus; diligite justitiam qui judicatis terram; da pacem, Domine, in diebus nostris; confideus Dno (domino) non movetur. (v. Dannenberg, Münzkunde, J. J. Weber Leipzig, 1912, pag. 250).

Această din urmă legendă o aveau ceilalţi 5 taleri găsiţi în cartierul Tătăraşi,

Talerii-lei au luptat multă vreme pe piaţa comercială din Orient cu Kronentalerii, cu talerii Raguzani, cu Colonaţii spanioli, (talerus columnatus, colonnato, colonnado, columnario, „stâlpar") obicinuiţi la Turci şi numiţi dereclii, dericlii (prin traducere) şi cu alte feluri de taleri şi monede, până ce au fost cu totul înlăturaţi de colonaţi şi de talerii zişi levantini ai Mariei Thereziei, care la noi se numeau zgriptori, zgripsori, din pricina pajurei cu două capete.

www.dacoromanica.ro

Talerii Mariei Thereziei s'au bătut neîntrerupt până la 1914 după tiparul vechiu din 1780 (bustul împărătesei purtând vălul de văduvă şi data emisiunii 1780), deoarece populaţia mahomedană şi negustorimea din Orient se deprinsese cu ei şi-i primia cu plăcere pentru calitatea bună a argintului.

Şi aceşti taleri au fost imitaţi şi anume de Veneţia şi de Frideric cel Mare (v. Buchenau, Münzkunde, Teubner, Leipzig 1920, pag. 98).

O monedă polonă, de argint, mică are pe avers:

Călăreţul litvan şi legenda; + MONETA SIGISMVNDI I, pe revers: acvila încoronată şi legenda: + MAGNI DVCIS LITVANIE (sic). Nu e grossus, ci schilling de argint. Şilingii erau şi de aramă şi se numinu solidi; franţ. sou; poloneşte szelagi; moldovenii le ziceau „şalăi" (v. Const. Moisil, Bănăria lui Dabija-Vodă, Bucureşti, Göbl 1915, pag. 9).

Cei 7 dinari ungureşti, din argint inferior celui al dinarilor lui Matiaş Corvinul, sânt foarte subţiri, uşori şi bat în roş, „îşi arată arama".

Unul dela: + FERDINAND· I· D· GR· R· VNG. 1555
(Ferdinandus primus Dei gratia rex Hungariae)
Trei dela: MAX· II· D. GR. RO· I· S· AVG· HV· B· R
cu datele emisiunilor 1569, 1570, 1571
(Maximilianus secundus, Dei gratia Romanorum imperator, sacer, augustus, Hungariae, Bohemiae rex).
Trei dela: RVD· II· RO· I· S· AVG· H· B· R
(Rudolphus secundus, Romanorum imperator, sacer, augustus, Hungariae, Bohemiae rex).

Toate au pe avers stema Ungariei, numele domnitorului şi data emisiunii; pe revers Maica Domnului cu pruncul în braţe şi legenda: PATRONA VNGARIE (sic).

Dela cuvântul patrona derivă, probabil, numele monedei; potronic, monedă de argint care circula pe la noi în secolul 17 şi era de origină austro-ungurească, iar nu leşească, precum zice d-nul Iorga (Ist. Rom. în chipuri, 291). Bătrânii din Bucovina numesc şi astăzi monedele mai vechi, de argint «patroance», după cum m'a informat d-nul Octavian Tcaciuc, absolvent al facultăţii de litere, Iaşi, de origină bucovinean.

Austria şi Ungaria au bătut multe feluri de monede cu legenda patrona Hungariae (Ungarie). Legenda aceasta o găsim întâia oară pe ducaţii şi dinarii lui Matiaş Corvine (1458—1490); pe încetul devine legenda majorităţii monedelor Ungariei, (v. Danennberg, op. cit. pag. 289).

In colecţia mea am doi dinari: Matiaş Corvinul, unul Vladislav II, unul Mathias II, unul Ferdinand I, trei Maximilian II, trei Rudolf II, o monedă de argint cu valoarea VI unităţi (tocmai cum era evaluat într'un timp potronicul) dela Leopold „1668 PATRONA HVNGARIAE" (poate că e chiar un potronic); un polturac de aramă, de-al Mariei Therezei cu data de 1763 şi siglele P H (patrona Hungariae), un taler de-al lui Iosif II 1782 S. MARIA MATER DEI PATRONA HVNG., un sfanţ (Zwanziger) de-al lui Ferdinand I, împăratul Austriei şi regele Ungariei, cu data emisiunii 1841. Toate aceste bătute în cursul atâtor veacuri, cu legenda citată. In Moldova Alexandru Lăpuşneanu bate o monedă cu PATRONA MOLDAVIAE, iar Despot Vodă în 1563 un ban de aramă cu PATRONA MOLDAWI, (v. Iorga, Chipuri şi Icoane pag. 215 şi C. Moisil, Efigiile monetare ale domnitorilor români pag. 15).

Este deci probabil că potronicul e de origină ungurească, austriacă, iar nu leşească şi că numele lui derivă din cuvântul patrona.

Când va fi fost îngropat acest mic tezaur? Neputând determina agcelele turceşti, nu cunosc data emisiunii lor. Judecând după talerul olandez cu data 1652, cea mai târzie dintre datele monedelor găsite şi determinate, s'ar putea afirma că tesaurul a fost îngropat între anii 1653—1661, deci între sfârşitul domniei lui Vasile Lupu şi începutul domniei lui Dabija-Vodă, interval plin de tulburări în Moldova.

In vremuri tulburi îşi ascunde omul micul lui avut în sânul pământului.

Valentin Bude
Profesor în Iaşi

www.dacoromanica.ro

RECENZII

(cărţi şi reviste)

Pimen Mitropolitul Moldovei. *Amintiri din marele război.*

Tipografia mănăstirii Neamţului 1923. 1 broşură 8°/₀ pg. 82.

Graţie stăruinţelor puse de I. P. S. S. Mitropolitul Moldovei, ce corespundea unor vechi năzuinţi a unora din călugăraşii vechii mănăstiri a Neamţului s'au deschis din nou teascurile unei tipografii la Măn. Neamţului.

Până acum au apărut în această tipografie următoarele lucrări;

1) *Călăuza* măn. Neamţului Ed. II, 1923, broşură mică 30 pagini.

2) *Rugăciuni* şi învăţături creştineşti 1923 broşură mică 32 pagini.

3) *Ce să crezi* şi cum să trăeşti de P. S. S. Nicodim, Episcopul Huşilor, 1923 broşură mică 32 pagini.

In lucrarea I. P. S. S. Pimen avem o adunare de discursuri ocazionale şi ceva acte din corespondenţa înaltului prelat, care a avut prilejul să vază toate feţele politice şi militare de mâna întâia perindându-se pe la palatul Mitropolitan. Broşura aceasta încadrată în seria de lucrări ce vorbesc de războiul din 1916 va lămuri unele puncte din războiu. Interesează laşii în special capitolul *„In reşedinţa Mitropolitană"*.

Gh. Gh.

Tudor Pamfil. Revista de limbă, literatură şi arta populară Dorohoiu an. I No. 1—7.

Această lucrare apare prin hărnicia şi sacrificiul pr. D. Furtună, un neobosit cercetător al sufletului poporului român în ceia ce el are mai scump şi mai ales: arta, limba şi literatura sa Surata mai mică a *Şezătoarei*, pr. D. Furtună ne aminteşte pe Simion Fl. Marian, pe Agârbiceanu, şi alţi părinţi cărturari... *rari nantes!*

Numele revistei ne aminteşte figura plăcută a lui *Pamfil*, un juvaer de român, mort în floarea vieţii, şi aşa de bine înzestrat cu de toate ale neamului.

Când părintele Furtună a încheia anul întâiu să nu se uite îndărăpt, ci tot înainte, căci el ştie vorba Psaltristului: „mult pot face puţinii buni împreună!

Gh.

Viaţa creştină. Revista de ştiinţă şi de cultură religioasă, an. 1. No. 1—4 Iaşi 1923. *In gândul nostru* pr. Cic. Iordăchescu arată istoricul urzirei acestei reviste încă din 1918.

Colaboratorii ce cearcă condeiul în aceste 2 fascicule sânt o mică parte din din cărturarii preuţi ce-i are laşii de la un timp încoace. Mişcare culturală-religioasă ce au întreprins'o preuţii din Iaşi, cari conduc azi 2 revis'e: *Daruri* şi *Viaţa Creştină*, ce răspund la revistele ce le scot catolicii chiar în Iaşi.

Fraţii Iordăchescu, Dim. Gotcu, Hodoroabă, cer după sine să vină şi alte nume.

Dorim traiu îndelung şi o activitate culturală cu alte cercuri dezvoltate de cât calea tiparului.

Gh.

* * *

Şezătoarea, revista de Folklor, director Artur Gorovei, Fălticeni, an. XXXI, Vol. XIX, No. 5—8.

De şi moş Lupescu s'a dus în raiurile dreptilor, unde cu sfinţi se odihneşte numele lui drag mai figurează încă în coloanele *Şezătoarii*, şi va mai figura multă vreme, materialul lui de Folkler ştiut fiind bogat şi inepuizabil.

www.dacoromanica.ro

Cântecul „*Vălenaş*" publicat de Ilie Olteanu îmi aduc aminte că în copilăria me îl cânta mama duios şi azi îmi sună în urechi cântecul mamei cu strofa:

Cântă cucul (bis) sus pe cruce
Vălenaş la groapă 'l duce

ce se găseşte aici în varianta

Cântă cucul sus pe toacă
Vălenaş în groapă-l bagă!

Gh.

Studiul lui Artur Gorovei „despre descântece" după seria ce face în acest a XXXI, arată că va forma un volum întreg, pe care îl aşteptăm.

Gh.

G. Gane. *Pe aripa vremei* 1 vol. 8°/₀, pag. 107, Buc. 1923, Preţul 35 lei. In acest volum f. elegant tipărit, în contrast cu publicaţiunile de după război, d. C. Gane un tânăr scotocitor al trecutului nostru văzut prin prizma unei familii, ne dă o încercare de a întregi ştirile despre începuturile şi înaintaşii Găneştilor de astăzi.

Constat cu mulţemire munca depusă în această lucrare, rod al unei dragoste de trecutul familiei tale, şi tonul vioiu, hazliu şi chiar comic pe alocuri ilustrează autorul în avânturile sale literare mai mult de cât istoricul consumat.

Intru cât în acest volum am schiţat eu însumi neamul Gănesc, şi cum plutim în ipoteze mă ciocnesc în păreri de cele ce le spune autorul, las vremei să ne întregească la amândoi cele ce azi ne lipsesc.

Gh. Ghibănescu.

I. Nistor. *Junimea literară* Cernăuţi an. XII, 1923 No. 4—5.

Supt conducerea d-lui I. Nistor, fruntaşul istoric al Bucovinei, reapare la Cernăuţi revista „*Junimea Literară*", îngrijit tipărită şi cu un material literar ales. Revista de la Cernăuţi ne dă dovadă de belşugul energiilor româneşti chemate a eşi la suprafaţă pe terenul cultural.

In acest număr d. I. Nistor consacră un frumos necrolog lui D. Onciul, mort de curând;; iar d. Leon Morariu ne dă în schiţa despre biserica din Bădeuţi vederi de pe ruinele de azi a frumoasei biserici a lui Stefan cel Mare dărămată astăzi în războiul distrugător, din 1914—1918.

Gh. Ghibănescu

Revista Moldovei. Botoşani an. III. No. 2—4, 1923.

De la Cernăuţi, la Fălticeni; de la Fălticeni la Dorohoi, de la Dorohoi la Botoşani; iată 4 centre din Moldova de sus, cari însemnează o mişcare culturală. Variaţiunea publicaţiilor arată varietatea preocupărilor, dar şi unitatea gândului, ce-i călăuzeşte pe toţi. Literatura estetică în vers şi proză; lit. didactică, critică literară ba şi scotocirea trecutului nu e nesocotită.

Artur Gorovei ne dă hârtii vechi de acum o sută de ani. Să nu ia în nume de rău colaboratorii revistei, că scoatem pe Goroveiu. El e bâbaea Moldovei de Sus şi vrâsta apropie!

Iaşii sînt mulţămiţii că dacă ţara de jos e obosită, ne rămâne ţara de sus care sporeşte! Acolo în sus a fost jalea cea mai mare, dar şi în jos a fost şanţul sângelui şi al vitejiei străbune! Iaşii se oglindesc în Moldova şi Moldova cată să se oglindească în Iaşi! Ioan Neculcea se simte bine în suratele ei din Moldova întregită.

www.dacoromanica.ro

Traian Ichim. *Alecu Russo.* Iaşi 1923.

Prin lucrarea d-lui Tr. Ichim arată că încep a vorbi şi Arhivele, prin datele ce cuprind. Mai an d. Zotta ne-a dat ştiri noui de V. Alexndri culese din Arhive vechi.. Aici d. Ichim face cunoscută persoana lui A. Rusu, talentatul scriitor şi critic literar, despre a cărui persoană câţiva ani în urmă era un risc să poţi spune ceva.

In spiţe de neam ce-ni se dă, se sue vechimea familiei la 1610 la stolnicul Rusul, tatăl marelui logofăt, a lui Gh. Stefan, *Ionaşcu Rusul.*

Faceţi să vorbească Arhivele! Din ele se vor scoate cele mai precise date asupra ceia ce a fost odată.

***

Analele Dobrogiei. Revista societăţii culturale Dobrogene. Director C. Brătescu. Anul IV. No. 1—2 Ianuarie—Iunie. Constanţa. Tip. I. Georgescu.

Dl C. Brătescu se simte bine la Constanţa, căci lui i se aplică vorba: *Omul sfinţeşte locul.* D-sa a închegat acolo o societate culturală şi organul acelei societăţi „Analele" a dat până acuma atâta material istoric arheologic, folkloristic, literar, că Dobrogia rîvneşte a ocupa locul întâiu în ceia ce priveşte studiul trecutului.

In Dobrogia e mai veche lumea Romană, de cât în Dacia Traiană. Iată de ce tot ce se scrie şi se dezgroapă din Dobrogia priveşte urzirea neamului.

O mână de scriitori, cercetători ai pământului, ai graiului, ai noroadelor ce trăesc în Dobrogia ne dau pildă şi nouă că tot cei puţini buni fac toată treaba bună!

Notăm din călătorul Italian, *Domenico Zanelli* (1841) ceia ce spune de Iaşi şi Moldova (p. 175).

„Iaşul e un oraş mai frumos şi mai bogat, de şi mai mic ca Bucureştii. In Iaşi există un teatru francez, un liceu, o societate de ştiinţi şi de litere, 2 colegii şi multe alte şcoli mai bine organizate de cât cele munteneşti».

Poporul Moldovenesc e mai bine educat de cât cel Valah, şi numără mulţ literaţi destinşi. Agricultura e mult cultivată, şi păstoritul e îngrijit. Se află 560.000 cai 660.000 boi şi vaci, 1.500.000 oi. Principele domnitor are mulţ spirit de industrie şi în fiecare an se sporeşte viaţa economică a ţării. Populaţia este 1010000 greco schismatici, 40.000 catolici, 50.000 evrei. Tributul la Poartă e de 740.000 piastri, iar venitul public e de 70.000.000 piastri.

Revista Istorică. An. X. No. 4—6. April-Iunie 1923, de N. Iorga şi o grupă de specialişti.

In acest număr avem ştiri despre Victor Place şi rolul lui jucat în vremea Unirii Principatelor (N. Iorga). O scrisoare a lui *Demetrius Cantacuzenus* dei gratia princeps Moldaviae et Ocrainae, ejustem heres et dominus din 1681 Mai 22, adresată din Iaşi lui Ioan Daczo, căpitan al Săcuilor din Ciuc, Gurghui şi Cason despre mişcarea Tatarilor la Ţutora.

Dl Iorga ne aduce ştiri noui despre Gh. Ştefan în pribegie după actele comunicate de d. Helder din Galaţi; un doc. din 7170 Aug. 15 scris din Derptu (Dorzat) pentru mila ce a făcut lui Constantin ficiorul Nacului stolnic că i-a dat satul Roznovul de la Neamţ.

Despre Roznov ni se aduc 2 documente, unul din 7171 Iunie 5 din Iaşi dat de Nec. Racoviţă hatman şi parcalab Sucevei, prin care schimbă cu doamna Ecaterina lui Evstratie Dabija Vodă dăruindu-i satul Roznovul ce l'a avut miluire de la Ştefăniţă vodă Lupul şi acesta luat de la Gh. Ştefan Vodă, pentru datoria ce a avut Gh. Ştefan Vodă de 20000 taleri la Vasile Vodă.

www.dacoromanica.ro

Alt act din 1667 de la Hristos, dat de Ilieş Alex. Vodă lui Neculai Racoviţă hatman, pentru satul Buciuleşti, luat de Ştefăniţă Vodă de la Gh. Ştefan Vodă cu satul Roznovul şi date lui milă pentru slujbele sale.

I. Găvănescul *„La o' răspântie" a Istoriei naţionale* Iaşi, 1913. Tip. Lumina Moldovei, 1 broşură 8 % pag. 90, preţul 15 lei.

Profesorul universitar ieşan, un om de cultură largă naţională şi filosofică nu a neglijat nici odată laturile practice şi reale a culturii naţionale. La activul său are o largă literatură de catedră, dar mai are şi o largă parte în mişcarea culturală a neamului. Tocmai această fericită îmbinare a rolului cultural al profesorului de Universitate stă înrîurirea covârşitoare ce exercită asupra tineretului bătrânul profesor universitar.

Lucrarea de faţă trebue cetită cu tot interesul, pentru că cetitorul va găsi în ea jalonarea politicei actuale a României mari. Numai înşirarea chestiilor arată importanţa lucrării. Educaţia naţională, Consolidarea Unirii, Minorităţile. *Evreii.* In faţa influenţii Germane şi a contactului cu Rusia. Către cultura *Franco-Engleză.*

Autorul încheie astfel: opera culturii şi a educaţiei trebue să ţină samă şi de legile vieţii şi de natura mediului, în senzul cel mai cuprinzător al cuvântului".

Pr. Hartiun Hovsepian. Rugăciuni alese din 1166 făcute de Patriarhul armean Nerses Şănorhali: 1 broşură mică 32 pag. Iaşi 1923, text românește şi franţuzeşte.

In această broşură cu cuprins curat religios, rugăciunea Patriarhului armean din 1166—deci acum 767 ani în urmă—ni se dau vederi de pe biserica armenească din Iaşi, inscripţia din 1395, evanghelia armenească dăruită în 1451 de Agopşa şi Leul fraţi din Cafa, bisericei armeneşti din Iaşi.

Cu acea mândrie care ţi-o dă conştiinţa vechimei scrie pe titlu cărţii: „Citiţi-mă! eu sunt una din cele mai vechi biserici din Iaşi 1395". „Lisez-moi! Je sui une des plus anciennes églises de Jassy!

Academia Română Anale Tom. XLII, (1921-1922). Buc. 1923. I vol. 8% pag. 210.

Din cauza scumpetei tiparului şi a hârtiei—şi mai ales a hârtiei—şi Acad. Rom. şi-a redus publicaţiile sale la strictul necesar. Fondurile ce le are, fiind cu destinaţie anumită nu se pot ataca pentru cheltuelile ordinare ale Academiei, iar subvenţiile Ministerului de Instrucţie nu satisfac nevoile culturale ale neamului.

Răsfoind şedinţele ordinare şi extraordinare ale Academiei culegem următoarele ştiri culturale despre Moldova şi Iaşi.

In 1809 se scrie în Iaşi de I. Nemişescul ot visterie un manuscript de *Istoria politicească* a Dachiei tradus după Lud. Gebhardy,—(pag. 12).

D-nul Emil Ioachimovici dăruieşte 55 doc. vechi din care 43 doc. între anii 1627—1857 cu privire la moşiile Costacheşti, f. interesante (pag. 12).

— Legaţia română din Sofia trimete ştiri de comemorarea bătăliei de la Varna (1444), făcută de Polonia; cere a se pomeni şi colaborarea oştaşilor lui Vlad Dracul. Tot acolo se spune că Vasile Lupul a zidit în 1646 o fântână la Varna, restaurată în 1849 de Gr. Ghica Vodă, (pag. 25).

— Manuscriptul vechiu „Invăţături la naşterea lui Hristos" secl. XVII-a, dăruit Academiei de I. Boros canonicul Episcopiei de Lugoş, încă ilustrează că motivele cărţii româneşti nu ne-au venit din afară (pag. 24).

— Dintr'un raport către guvern reiese că Academia are această bogăţie: 190000 volume cărţi, 1211 publicaţii periodice, 45000 documente înainte 1830, din care 37000

www.dacoromanica.ro

sunt la Moscova, 4596 ms. româneşti, 989 greceşti, 933 slavoneşti, din care cele mai vechi şi rarisime sunt tot la Moscova (pag. 37).

— Despre înstrăinarea bunurilor Academice iată ce cetim în raportul secretarului general al Academiei (pag. 72): „Oştirile duşmane în general ale bulgariei, ne răpesci un număr neînsemnat de documente slave, pe care însă după victoria finală le-am redobândit şi aşezat la locul ce ocupau înainte; nu tot aşa s'a întâmplat cu numeroasele şi însemnatele documente române şi colecţii de monete vechi, pe care guvernul nostru le-a trimes la Moscova spre păstrare. Până astăzi n'am putut redobândi nimic de la foşti noştri aliaţi. Totuşi trebue să sperăm ca şi aceste preţioase obiecte ne vor reveni, dacă nu din alt motiv cel puţin fiind că în opunere cu aurul şi cu pietrele preţioase din tezaurul depus la Moscova, *documentele nu e valoare reală numai pentru cei cari îi privesc*".

— Academia alege ca membru de onoare pe d. *N. Donici*, basarabean, un om de ştiinţă, care are un turn de astronomie fizică la Duboşarii vechi în Basarabia. N. Donici este un mare savant European; are peste 16 lucrări ştiinţifice în ruseşte şi franţuzeşte. El e strănepotul fabulistului Alex. Donici şi al novilistului Andronachi Donici.

— In cuvântarea Ion Bianu pentru comemorarea marilor donatori ai Academiei cetim aceşti Moldoveni: Cuza Vodă (127000), Dr. Anastasie Fătu (34100), M. Daniel bancher (16000), Ioan Fătu (366333), Iacob Neuschotz (72300), A. C. Bodescu din Basarabia (20400), Ionel C. Istrati (9500), D. A. Sturza (125000), Ap. Papadopol (43000) Vasile Andronachi (peste 3 milioane), Take P. Anastasiu (veniturile sunt de 4853400 lei), I. C. Agarici (venitul e de 255000 lei), Em. Donici (venit de 85000 lei), Gr. Buicliu (911500 lei), T. Pisoschi (ne lămurită).

V. Mestugean, *Istoria Armenilor* vol. I, de la origini până la Leon VI de Lui signan, ultimul rege al Armeniei (1393), 1 vol. 8% pag. 196, şi diferite ilustraţii şi o hartă a Armeniei vechi, Bucureşti 1923.

Cetind această carte îţi lasă impresia celei mai mari tragedii pe care a putut s'o sufere un popor în lungul său traiu istoric. Popor legendar în începuturile sale şi-a încheiat viaţa politică în anul 1393, pentru a reapări azi pe harta politică—atât de nesigură a popoarelor din Asia!...

E lung şirul regilor Armeniei căci e nesfârşit de îndepărtată în adâncimile timpurilor viaţa lor de stat şi ca popor. Din răstriştile vieţei lor sbuciumate şi Moldova a putut adăposti în oraşele şi cetăţile sale cete de negustori armeni, fugari din ţara lor. Iaşii în special au avut pe locul Beilicului de azi pe cei mai vechi fugari din Trapezunta, care au dat naştere mahalalei *Trepezăneasă* sau *Trăbujăneasă*, simburele Iaşilor de la început.

Pr. C. Bobulescu, *Lăutarii noştri*. Bucureşti 1922. 1 vol. 8% mic pag. 182. Preţul 15 lei.

Asupra lăutarilor noştri avem o bogată literatură. Unii din criticii literari i-au făcut organizatorii muzicii noastre naţionale şi chiar făuritori ai versului popular. Alţii i-au făcut numai transmiţătorii versului şi cântecului popular, nu însă şi făuritori.

Studiul Pr. C. Bobulescu, un harnic scotocitor al trecutului nostru cultural, răspunde la o cerinţă nouă: să ne cunoaştem bine trecutul momentelor noastre de desfătare sufletească.

In studiul de faţă iată ce chestiuni tratează: Instrumentele muzicale din trecut; muzicanţi şi Voevozi cheflii. Lăutarii la horă, mese, logodne şi nunţi, serenade, scrânciob, Viaţa lăutarilor. Breasla lăutarilor. Barbul lăutarul. Liszt şi Barbu.

Studiul e încheiat cu certările ce făcea biserica celor ce se treceau cu petrecerile,

www.dacoromanica.ro

C. Bogdan Duică. *Istoria literaturii române moderne.* Cluj 1923. 1 vol. 8°/₀ pg. 318. Preț 80 lei.

Dl. Gh. Bogdan Duică e cunoscut prin studiile sale critice asupra începuturilor literaturii moderne în secl. XIX. Scotocitor al periodicilor noastre vechi, a ştiut să scoată şi să coordoneze toate ştirile despre mişcările vechi literare şi despre scriitorii noştri.

Azi el e profesor la Universitatea din Cluj. Lecţiile sale le-a strâns într'un volum, ce constitue No. 1 din Biblioteca Daco-Românici, condusă de Sextil Puşcariu.

Un volum de istorie *literară*, pentru secl. XIX-a, e un adaus nou la cunoştinţele generale şi de o sinteză pripită a multora din criticii noştri literari, e chemat a fi un îndrumător pentru alţi cercetători. De altfel însuşi autorul se crede un simplu *sol* al altor cercetători literari, cari având la îndămână tot materialul informativ de psihologie literară va putea spune tot adevărul asupra valorilor literare.

In acest prim volum, autorul se ocupă cu următorii scriitori munteni: Iancu Văcărescu, Eliade Rădulescu, V. Carlova, C. Faca, Gr. Alexandrescu, C. A. Rosetti şi Cesar Boliac.

N. Cartojan. *Alexandria, în literatura Românească.* Bucureşti 1922. 1 vol. 8°/₀ pg. 122. Preţul 20 lei.

In această nouă ediţie autorul dă noi lămuriri asupra Alexandriei, aşa cum îl întocmise în 1920 ca teză de doctorat în litere în 1920.

Iată principalele capitole: redacţiunile Alexandriei în lit. română prelucrarea şi amplificarea romanului în manuscriptele româneşti, Codex Negoianu din 1620 scris de popa din Sampietru. Localizarea satului Sampietru din ţara Haţegului, lângă Orăştia. Textul Alexandriei.

Prezenţa acestui text românescu în pragul secl. XVII-a; de pură lectură literară ca şi Istoriile lui Herodot (1636) ca şi atâtea alte texte de lectură bisericească şi călugărească, arată în mod evident că numai cerinţelor lăuntrice de înălţare sufletească şi morală se datoreşte cartea românească în anumite centre vechi româneşti, ca Orăştia, Braşovul, Sâmpietru, etc.

Posedăm şi noi un manuscript de Alexandrie, scris în familia Holban Dorohoi, în anul 1786.

Elena C. Maissner. Cuvântare la asociaţia pentru emanciparea civilă şi politică a femeii române. Iaşi 1923.

Carrie Chapman Catt. Discursul de deschidere la al IX congres la Roma, Iaş 1923.

Punem alături aceste 2 broşuri, apărute de odată; ca program al activităţii pe cari d-na Elena C. Meissner o pune în cauza mare şi înaltă a emancipării civile şi politice a femeii. Colaboratoare neobosită alesului ei soţ I. C. Meissner în sporirea fondurilor pentru şcolile de Indreptare—un crez al soţului—azi d-na Meissner e purtătoarea de cuvânt în chestia emancipării femeii române—un crez al soţiei.

Pasiunea ideii e un rod rar al sufletului şi constatându-l la cele 2 autoare feminine, ne place a le alătura numele spre a le arăta valoarea.

Ca produs al culturii Moldovei, Buletinul nostru le-a rezervat locul de atenţie.

Ioseph Berkowitz *La question des Israélites en Roumanie.* Paris Jouve et C-ie éditeurs 1921 1 vol 8°/₀ 800 pagini. Preţul 25 franci.

Dintre lucrările mai nouă, ce interesază librăria românească, lucrarea d-lui I. Bercovici pentru căpătarea titlului de doctor în drept la Paris, ocupă locul întâiu şi ca mărime—800 pagini şi ca de actualitate.

Am citit de-a lungul această carte pentru a-i prinde firul desvoltării. Prefaţa profesorului Lapradelle, dă lucrării o importanţă universală, consacrând lucrarea de

www.dacoromanica.ro

doctorat ca „la meilleur étude d'ensemble qui ait encore paru sur la question. Présentée à la Faculté de Droit de Paris comme thèse de doctorat, elle est appellée, dès maitenant, à prendre un rang exceptionel dans l'enviable catégorie de ceux de ses travaux qui depassant le cadre d'une épreuve de scolarité, sont déjà des livres par lesquels s'affirme, avec la rève ardente des talents naissants, une précoce maîtrise".

După ce dă o *bibliografie* bogata a chestiunii Evreilor în România, şi o *introducere* patetică dar tendenţioasă, îşi împarte materia în 3 părţi: *Partea I-a* situaţia evreilor în ţările Româneşti până la 1831 (reglementul organic), unde ţine să afirme că chestia evreiască este o chestie de importaţie rusască, evreii fiind vechi de la Traian şi trăind cu băştinaşii!

In *partea II-a.* Situaţia evreilor de la 1831—1858 (Convenţia de Paris.) Influenţa rusască naşte chestiunea jidovească. Cred că autorul se înşală când vede în chestia evreiască o importaţie rusască. Asupra creşterii numeroase a populaţiunii ebraice autorul trece repede, căci aici ar fi miezul chestiunii.

In *partea III-a,* tratează Partea exterioară a chestiunii jidoveşti în Principate, adică influenţa tratatelor internaţionale în 1858 (Paris), 1866 (Constituţia), 1878 (Berlinul), 1919 (Versailles).

Cum lucrarea e scrisă anterior votului dat de parlament la votarea Constituţiei actuale, autorul închee în „*Conclusion*" cu dorinţa ca România la votarea Constituţiei sale nouă va trebui să sancţioneze dreptatea pentru toţi fiii săi, *oricare le-ar fi rasa sau credinţa religioasă.*

Cu toate acestea asistăm la frământări noui provocate de sufletul nou ce s'a format la Evreimea încetăţenită, suflet care a deşteptat în popor *îngrijorarea* de spectrul *acăpărării* vieţii economice şi de diriguire a vieţii publice şi se cere extensiunea puterii legale a *numărului restrictiv* în tot domeniul vieţii publice pentru a se păstra *proporţionalitatea* stărilor sociale.

Dacă chestiunea istraelită, ca latura *politică* s'a închis, a rămas celelalte laturi sociale-economice-culturale, care agită societatea românească.

Când un copac trăeşte isolat în o câmpie şasă, el îşi trăeşte viaţa umbrei sale; când însă stau alături un milion de copaci, ei fac luncă, rediu, pădure, codru mereu şi atunci ei schimbă starea de umiditate a locului, regulează ploile, influenţează clima şi devin un factor nou de regenerare fizică.

Asemenea şi în România chestiunea jidovească rămâne în plenul ei pusă din causa densităţei elementului evreesc în viaţa orăşănească.

Arhivele Olteniei supt direcţiunea d-lui Ch. Laugrin şi C. D. Fortunescu Craiova an I şi II. No. 8.

Bate toba la Moldova şi s'aude la Craiova. Ceia ce facem noi cu mijloace reduse la Iaşi, fac confraţii noştri grupaţi în jurul celor 2 directori. Şi cum Craiova e cetatea *Banilor,* iar Doljul e sediul *milionarilor,* nu cu puţină cuprindere sufletească am cetit pe faţa I numele sprijinitorilor Arhivelor Olteniei, ce însumează 11000 lei.

La Iaşi asemenea lucru lipseşte.

Ceia ce făcea Stefulescu individual la Jiu, fac colegii noştri la Craiova. Nu vom rezuma un No. din Arhiva, ci vom căuta să avem întreaga colecţie. Se publică studii de istorie şi arheologie oltenească şi ardelenească; descrieri din Geografia pitorească; se publică documente slavo-române; inscripţii, notiţe de pe cărţi; deci se face cunoscută viaţa veche a regiunilor *sud-apusene* ale României Mari, cum noi aici la Iaşi facem pentru partea *nord-răsăriteană.*

Darurl. Revistă pentru cultură creştină şi naţională, an I N. 1—6. Iaşi 1923.

www.dacoromanica.ro

Ne simţim datori a da loc şi revistei *Daruri* ce apare supt îngrijirea harnicului preut de la Toma Cozma *Vasilovschi.* In scopul de a interesa cât mai multe cercuri de această revistă, harnicul director şi iniţiator a reuşit să pună la contribuţie pe M. Sadoveanu, pe I. Simionescu, pe C. Fedeleş, pe Tr. Bratu, pe C. Stamboliu, pe T. A. Bădărău, pe Col. C. Manolachi; în fine şi un cerc de preuţi, teologi absoluţi.

De cât să se bage de samă că cu cât se lărgeşte cercul scriitorilor laici—duşi rar pe la biserică—cu atâta se *etereazâ* ţinuta revistei.

La întâmplare iau articolul *Fecioara Maria,* de marele M. Sadoveanu. După Sadoveanu, Hristos a fost îngropat în o *hrubă de piatră,* ca să fie la adăpost de *hienele şi vulturii deşertului*; apoi de supărare Fecioara Maria îşi zise: voi lua în suflet duhul copilului mieu, iar *luma o voi lăsa pământului.* Eu voi porni în *pribegia morţii prin lume*; voi merge până ce *voiu cădea şi voi pieri*...şi urmându-şi *drumul morţii*... cu *picioarele sângerate*...

Orice creştin laic n'ar primi asemenea povestiri despre Maica Domnului.

N. Iorga. *Les Latins d'orient.* Conférance au collège de France. Paris 1921.

In această conferinţă marele nostru istoric face un rezumat al Istoriei Românilor, singurii urmaşi ai *Romaniei* din Orient, după cum Italienii, Francezii şi Spaniolii sânt urmaşii în *Romania* din Occident, plecând de la o inscripţie găsită în Sirmium: „Hristoase Dumnezeule nostru, vino în ajutorul oraşului, alungă pe Avari, păstrează *Romania* şi cu dânsa pe cel ce a scris aicia".

Alex Lepădatu şi I Lupaş. *Anuarul Institutului de istorie naţională.* Cluj 1922 1 vol 8°/₀ pagini 434.

E greu de a reda în amănunte cuprinsul acestui prim volum din Anuarul Institutului de Istorie Naţională de pe lângă Universitatea din Cluj. Tânăra Universitate română din Cluj ţine recordul în seria activităţii ştiinţifice potrivite chemării culturale a înaltului aşezământ:

Iată o mână de scriitori, cari lărgesc cercul cercetărilor istorico literare:

Alex. Lepădutu (Desvoltarea istoriografiei naţionale, Mihne cel Rău şi Ungaria

I. Lupaş (Factorii istorici ai vieţii naţionale românesti. Scriirile istorice ale lui Petru Maior).

N. Drăganu (Cea mai veche carte Racoţiană, un *Sbornic,* care cuprinde 25 unităţi 1640 Alba Iulia).

Silviu Dragomir (Vlahii din Serbia în secl. XII—XV).

N. Bănescu (Cele mai vechi ştiri bizantine asupra Românilor de la Dunăre de jos Paristrion 1086).

Rom. Vuia (Legenda lui Dragoş).

Vas. Bogrea (Pasagii obscure din Miron Costin (*cucinii* (recte cu *cinii*—cu majolica) *area* (ori), *căndais osăndais*=când ai=[sama) osânda-i=quae paena dum consideratur), şi *brant* au fost=cum esset etiam *senex*; pol. brant, Germ Brand „ganrenă"; cum zic aici *mano* ţigăneşte=romano i. c. ţigăneşte?); între filologic şi istoric (aigar=*Abagar* tipărit 1643 Roma, *burliuc*=sieberling, argenteus schilling=şalăii lui Dabija Vodă; navis *Olch*=holcas, hulcum—de transport) Dobrişan fratele Mircii Vodă; menţiuni humaniste despre noi (după ediţia *Istoriei Naţionale* de Pliniu, Leyda 1585), despre *Morlachi* (după Storia della guerra din Candia 1859), varia (Gr. Ghica Vodă a tipărit la Lipsca în 1772 două volume de comentariu al Bibliei.)

Dintre *recenzii* şi *polemici* reţinem largul şi instructivul răspuns ce d. Drăgan face Arhivei de la Iaşi asupra unei recenzii făcute asupra *Codicelui Todorescu* de către d-ra Simionescu.

Cu acest prim volum dorim confraţilor de la Cluj un lung şir de volume, ca ale

www.dacoromanica.ro

Societăţii istorice de la Odesa, pentru a se adânci şi lărgi cadrul cercetărilor istorico-filologice asupra limbei şi trecutului poporului nostru—mai ales în Ardeal, unde tot materialul publicat până acum de Unguri ori Saşi trebue controlat, corectat şi modificat.

Ioan Bogdan. *Cronica lui C. Manasses* (1350) Buc. 1922 I vol 8°/₀ pagini 456. Preţul 100 lei.

Această lucrare postumă a lui Ioan Bogdan era gata tipărită în textul ei slavon încă de la 19 0. Urmând a face şi glosarul tuturor cuvintelor slavone, lucrarea a mers încet, dar era gata şi glosarul pe la 1916. Autorul a vrut apoi să preceadă textul de un studiu istorico-literar asupra textului, cum însă pentru aceasta avea nevoe de o colaţionare cu exemplarul manuscris aflător la Vatican, necesar despre cunoaşterea mai de aproape a redacţiei primitive. iar moartea l'a apucat la 1 Iunie 1919, lucrarea s'a dat aşa fără studiu introductiv şi fără traducere în româneşte. Sistemul adoptat n „Documentele lui Ştefan cel Mare" se continuă şi în lucrarea de faţă, care nu va putea fi utilizată de cât de extremii de rari specialişti.

Contesa Calomira de Cimara. *Psaltirea lui David.* Iaşi 1923 I vol 8°/₀ pag. 238. Preţul 50 lei.

Locul ce-l va ocupa contesa Cimara în literatura noastră modernă va fi greu de prevăzut, d-sa fiind o versată în limba textelor ebraice şi având a trece prin furcile sinodului nostru bisericesc.

Psaltirea a fost din vechi Cartea de încercare a celor chemaţi să se facă preuţi. Rari cărţi au fost mai des tălmăcite ca *Psaltirea*, care ascunde în ea paralelismul versului ebraic, ignorat de Septuagintă.

Lectura d-rei Cimara e interesantă, dar devine instructivă când o pui în alăturare la fiecare pas cu traducerile noastre oficiale şi recunoscute de Sinod.

Iată în paralele Psalm 51 (după Ebrei)	Psalm 50 (traducerea Varlaam 1620) (după Septuagintă).
1. Meşterului cântăreţ. Un psalm a lui David.	
2. Când venit-a spre dânsul Nathan profetul. Cum a venit către Bath Şeba	
3. Milueştemă, Doamne, după mila ta! Că mari (sunt) îndurările tale ; şterge fără-de-legile mele;	Miluiaştemă, Dumne, după mare mila ta, şi dupa multe cruţările tale curăţeaşte fără delegile meale.
4. De multele mele păcate spală-mă Şi curăţă-mă de nelegiuirea mea.	şi mai vrătos mă spală de fără de legile meale
5. Căci fără de legile mele le cunosc şi greşala mea înaintea feţii mele e veşnică	şi după pacatele meale mă curăţeaşte. Ca fără de legile meale eu le ştiu şi pacatul mieu naintea mea iaste pururea.
6. Ţie, numai ţie greşit-am Căci am făcut ceia ce e rău în ochii tăi Astfel că vei fi drept în graiul tău Şi limpede în judecata ta.	Ţie unuia greşiiu, şi vitleşug naintia ta feč. Ca să să indereptează întru cuventele sale, şi să birueşti când veri părâ tu.
7. Iată în păcat am fost zemislit Şi în păcat născutu-m'a maica mea.	Că iată întru fără de legi sântu început şi din păcate mă născu maicămea.
8. Dar (tu) voeşti (ca) adevărul (să fie în suflet şi înţelepciunea în taină învaţă-mă.	Iată adevărul iubişi Cea neştiută şi cea ascunsă prea înţelepciunea ta mi arătaş.

www.dacoromanica.ro

9. De păcat curăţă-mă cu isop
Spală-mă şi mai mult ca zăpada
mă voiu albi
10. Fă mă să aud bucurie şi veselie
Ferici-se-vor oasele mele, pe care
le-ai zdrobit
11. Ascunde faţa ta de greşalele mele,
şi toate păcatele mele şterge-le
12. Inimă curată creiază-mi, Dumnezeule
şi spirit drept înoeşte în mine
13. Nu mă arunc dinaintea feţii tale
Şi duhul tău cel sfânt să nu-l iai
de la mene
14. Dă-mi iarăşi bucuria mântuirii tale
Şi duhul măreţ să mă sprijine
15. Invaţa-voiu pre cei nelegiuiţi căile tale
Şi păcătoşii către tine şe vor întoarce
16. Izbăveşte-mă, Doamne, de sângele
vărsat (fără vină)
Dumnezeul mântuirii mele
Şi limba mea va cânta dreptatea ta.
17. Doamne, buzele mele deschide-le
Şi gura mea să vestească slava ta.
18. Căci de ai fi voit jertfă, aşi fi dat
Jertfă de foc (tu) nu doreşti.
19. Jertfa (plăcută) lui Dumnezeu (este)
duhul frânt
Inima frântă si zdrobită Dumnezeu
nu o urgiseşte.
20. Revarsă bunurile (tale) în bună voia ta
asupra Sionului,
Rezideşte zidurile Ierusalimului
21. Atunci dorivei jertfa dreptăţii
Prinosul prin jertfa de foc şi prtn
arderi depline
Pe altarul tău tauri (vor fi arşi).

Ocropeaştemă cu isop şi mă voi curăţi
v) *spalămă cu săpun şi mă voi curăţi*
v) *stropaştemă cu bosiiuc şi mă voi curăţi.*
spalămă şi mai vrâtos de cât omătul mă
voiu înălbi.
Auzului mieu dâ veselie şi bucurie
bucurasevor oasele celor smeriţi.
Intoarceţi faţa ta cătră pacatele meale,
şi toate fără de legile meale le curăţaşte.
Inimă curată zideaşte întru mene Doamne
şi duh dreptu înoiaşte întru zgaul mieu.
Nu mă lepada de cătră faţa ta
şi duhul tău cel svântu nul lua de la mine
Cei dă bucuria mântuirii tale
şi cu duh de spunere mântăreaşte.
Ca să înveţi pre cei fără de leage calea ta,
Şi cei necuraţi cătră tine să vor întoarce.
izbăveaştemă de cei încruntaţi
D. D-ul mântui(i)rii meale
bucuráse limba mea dereptăţii tale
Doamne uznele meale le deschide,
şi rostul mieu va spune lauda ta.
Că deai vrut vreo jratve vrututam
da amu.
Toate arderile nu vruş v) *nu iubişi*
Jrătvăi lui D. d(u)hu zdrobit.
v) jrătvăi lui D. suflet înfrâmtu
Inimă zdrobită şi smerită D. nu va urgisi.
Deč fericeaşte D. de bună voia ta Sionul.
Şi ca să se întărească zidiurile Ier(u)s(a)-
l(i)mului.
atunce bine vroişi jrătva dereptăţii
v) *atunce bine iubiş jrătva dereptăţii*
Inălţările şi toate arderile.

Atunce pusără spre altariul tău viţăi.

De prin librăriile Ardealului şi celelalte provincii româneşti

Cu prilejul excursiunii făcute cu elevii mei Normalişti am recoltat mai multe cărţi, ce le-am găsit prin librăriile principale din oraşele culturale româneşti.

Incep cu Blajul; nu-l văzusem din 1888, când am cumpărat mai toate scrierile lui Cipariu şi cărţile didactice ale timpului.

A). Iată câteva din cărţile tipărite *la Blaj:*

Gavril Pop canonic. Odele lui Q. Horatius Flacus. 1904. Fasciculele I—VII; text şi traducere literară.

Gavril Pop canonic. Dicţionar mitologic 1901. Fasciculele I—IV.

Gavril Pop. M. T. Cicerone 1892.

Gavril Pop canonic. Datinele Românilor la înmormântare 1900,

www.dacoromanica.ro

Gavril Pop canonic. Părţi alese din Fabulele lui Esop. 1914.

Tim. Cipariu. Analecte literare. 1858. Cuvânt la deschiderea asociaţiunii 1862.

In amintirea profesorului dr. I. Raţiu (1869-1917) Necroloage 1917.

In amintirea profesorului Aurel P. Bota († 5 Dec. 1905). 1905.

I. Roşiu. Icoane din luptele bisericii. 1911.

Biblioteca Unirii. 10 fascule. Inocentin Micul (fasc. 5).

Istorioare morale, 1905 No. 1.

Biblioteca din Blaj (N. 10). Vestitorii credinţei. 1911.

Vatra familiară după F. X. Wetzel. 1910.

Dr. I. Ratiu. Notiţa biografică asupra lui I. Rusu. 1907.

N. Aug. Bunea. Ierarhia Românilor din Ardeal şi Ungaria. 1904; Discursuri 1903.

N. Aug. Bunea. Amintirea lui T. Cipariu. 1905; Mitropolitul Sava Brancovici 1906.

Albumul Bunea. 1910.

Anuarul institutelor de învăţământ Gr. Cat. din Blaj pe anii şcolari 1919 | 20 1921 | 922.

Alex. Viciu. Glosar de cuvinte dialectale, 1899.

I. Balan. Limba cărţilor bisericeşti 1914.

Serbările de la Blaj. 1911.

Concilium provinciale tertium provinciae Eclesiasticae Gr. Cath. Alba-Juliensis et Fogaresiensis anno 1900—1906.

I. Georgescu. Istoria bisericii creştine Universale. 1921.

Dr V. Suciu. Raportul dintre religie, ştiinţă şi societate. 1910.

Dr. Alex. Grama Instituţiile Calvineşti în biserica românească din Ardeal 1895.

B) Din cărţile tipărite la *Caransebeş* :

Dr. I. Olariu Teologia Dogmatică 1917.

Dr. I. Olariu. Scrierile părinţilor Apostoleşti. 1892.

Dr. I. Olariu. Explicarea Psalmilor. 1901.

Dr. I. Olariu. Evanghelia după Ioan 1898.

A Ghidiu şi Iosif Balan. Monografia oraşului Caransebeş. 1909.

Iosif Balan. Nazarenismul după dr. Vladimir Dimitrovici 1906.

Dr. Gh. Popovici. Cuvântări bisericeşti. 1898.

P. Drăgălina Din Istoria Banatului 4 părţi. Face parte din Biblioteca noastră. 46 numere, director E. Hodoş.

Biografia lui Ion Popazu, primul episcop gr. or. al Caransebeşului 1899.

Gherasim Sârbu, Biografia lui Andrei Baron de Şaguna. 1898.

Dr. Miron Cristea Două cuvântări. 1910.

C) Din cărţile tipărite *la Sibiu.*

Dr. I. Lupaş. Istoria Bisericească a Românilor Ardeleni 1918.

Dr. I. Lupaş. Insemnătatea bisericii (N. 1 al bibliotecei Şaguna) 1911.

Dr. I. Lupaş. Spice din istoria noastră bisericească (N. 8—10 al bibliotecei Şaguna) 1912.

Dr. I. Lupaş. Şaguna şi Eötvös. Arad. 1913.

Din biblioteca populară a Asociaţiunei 94 numere (seria II); 24 numere (seria I)

Din biblioteca bunului păstor 10 numere.

D) Din cărţile tipărite la *Orăştie.*

Gh. Stoica. „Alte vremuri", 1913 (din biblioteca scriitorilor de la noi supt îngrijirea lui Oct. C. Tăzlăoanu) 21 volume.

Aron Demian. Anuarul liceului Aurel Vlaicu. 1922.

www.dacoromanica.ro

Em. Suciu. Sara pe uliță. din *Librăria Națională* 10 broșuri.

E) Din alte *centre românești*:

Dr. Casiu Maniu. Cultura conștiinței cu o prefață de luliu Maniu. Brașov 1914.

Dr. Nestor Simon. Vasile Nașcu, viața și faptele lui. Năsăud. 1911.

Nic. Borzea de Vist. Aniversare de 200 ani a lui Cost. Brancoveanu Făgăraș 1914.

Calomfir Nufor. Psalmii sufletului, poezii Lugoj 1920.

Dr. Gh. Popa. Merinde de la școală. Gherla 1888.

X. Papism și ortodoxism în Ardeal. Arad 1921.

C. Sporea Anuarul școalei Normale de băeți din Deva. Orăștia 1923.

M. Csaki. Călăuza pinacotecei Bruckenthal Sibiu 1921.

Dr Iacob Radu. Istoria vicariatului Gr. Cat al Hațegului. Lugoș 1913.

X. Universitatea populară din Chișinău. Chișinău 1922.

I. Georgescu. Istoria Seminarului din Orade. Buc. 1923.

Iorgu C. Toma Școala Română. Suceava 1909.

Gazeta Mazililor și Razeșilor Bucovineni. anul I II și III (1911—1914). Cernăuți

N. Dunăreanu și Liviu Marian румынская проза 4 vol. Chișinău 1922.

Kárpiss János. Ertesitöje gimnaziului din Alba Iulia. 1922.

X. Ciceronul catedralei Catolice din Alba Iulia. 1923.

Dr. Sterie Stinghe. Documente privitoare la trecutul Românilor din Schei 5 vol. Brașov 1901—1906.

Dr. Sterie Stinghe. Istoria bisericii Scheilor Brașovului. Brașov 1899.

G. Ghib.

Istoria Românilor prin călători, III, dela 1800 până în zilele noastre, de N. Iorga, Buc. 1922

Cu cât ne apropiem de timpurile nouă, pe la noi vin tot mai mulți călători și știrile ce ni le dau sânt din ce în ce mai numeroase. In acest volum. trecem pe lângă multe lucruri importante, ca să spicuim ceia ce interesează Moldova și Iași, în special, ca să răspundem scopului acestei reviste.

Călătorul austriac Hacquet, geolog, către sf. sec. XVIII (pg. 17) vizitează aproape toate ținuturile românești: Dorna, ca nume, i se pare că înseamnă piatră, Baia spune că trebuie să fi fost de aramă; la Zvorîștea a cunoscut pe Șeptelici, dintr'o familie în care s'au născut șepte copii.; a fost pe la Hârlău, pe la Hotin. Vorbește de Românii din Ardeal, cari din pricina asupririlor de acolo, trec în Muntenia (11,000 de familii), în Moldova, în Serbia (20). Vorbește de Cernăuți, oraș de 600—700 case, dintre care cele nouă de piatră, din dealul Țeținei, de Mănăstirea Putna, cu poarta închisă, din cauza războiului, și aici știe de mormântul Voevodului Ștefan, al soției Maria, al fiilor Petru și Bogdan, că în mintele sânt permanent acoperite cu perdele de mătase roșie, brodată cu aur. Biserica e zugrăvită pe din afară, întreagă, cu nesfârșite chipuri de sfinți precum și cu înfățișarea cerului și iadului și cu Ingeri și draci în toate culorile». (21). Vede Sucevița cu 20 călugări, Humorul, Solca, schitul lui „Toma Sihastru", Rădăuții, Arburea, Câmpulungul țărănesc. Suceava (22) are câteva sute de case locuite de Armeni și Evrei; nu mai erau decât 4 biserici, din cele 70—80, de altă dată. Portul femeilor cu antereu, rochie, blană roșie, cusute cu aur, în picioare papuci. Vede bălciurile din Mohilău, din Botoșani (24), Târgul frumos, care nu seamănă cu mândrul lui nume, cu 200 case, cu negustori greci. «Iașul (în 1789) «Augusta» antică face puternică impresie de departe. I se pare că acoperemintele roșii ar domina. Sânt câteva case boierești nouă, cu două rânduri și cerdac, cărora li se zice palate. Altfel e un sat mare în mijlocul vastelor curți și grădini. Înăuntru, locuința cea mai bogată nu oferă, decât,

www.dacoromanica.ro

după moda turcească, divanul de jur împrejur, un dulap, câteva scaune occidentale. Bisericile sânt întunecoase, preoţii ignoranţi. Nu sânt biblioteci, nici lucruri vechi. O singură stradă lungă e acoperită cu lemn, cu pod. Bâlciul e foarte mare. Grecii aduc stofe de Stambul, de India, de Alep, de Chios, muselină, brocart de aur, tulpane de două sute de lei şi mai mult şi cu pietre scumpe. Alte mărfuri vin apoi din Austria, Germania, Franţa, Anglia, ca mătăsuri, postavuri, pânză, dantele, galoane, obiecte de metal. Italia trimite coloniale, pietre scumpe, Rusia, blănuri". Vorbeşte apoi de Tătari „foarte darnici", vorbind româneşte, aşezaţi în colonii, lângă Bârlad (24—26). Vede Piatra, localitate mizerabilă, cu biserici ruinate, Romanul cu bisericile albe, între câteva sute de case de lemn, Ocna cu salinele sale, Agiudul distrus, Focşanii în flacări. Admiră ţara bogată, o grădină roditoare şi bine sădită, cu mere domneşti cât capul unui copil, albinele roind (un stup produce alţi 10—15). Spune că va veni vremea, când exploatării lacome vor distruge poienele şi cu ele şi prisăcile,—ceia ce s'a şi întâmplat (27).

La 1782, un Polon, Mikoscha, străbătea Moldova. Vede Hotinul, apoi, pe drumul pustiu spre Botoşani, găseşte vinul pus în gropi, acoperite cu scânduri. Vorbeşte de Botoşani cu casele frumoase, mai ales ale Armenilor, care ţin negoţul, împreună cu Grecii şi Evreii. In Iaşi nu intră, din cauza plăţii pentru vama oraşului, a pomenii pentru bisericile în lucru. Trece pe la Vaslui, Bârlad, Galaţi, cu 300 de case, cu Greci, Armeni, Evrei şi Turci, alături de Români (27—28).

La 13 Iunie, 1790, călătorul francez Roger de Damas ajunge la Iaşi, aflând pe Potemkin «întro căsuţă de ţară, lângă oraş" (33).

La 1793, generalul Langeron, francez în serviciul Rusiei, dă multe ştiri despre Principate. Vorbeşte de Daci şi Romani, de rolul nostru de a fi oprit pe Turci în înaintarea lor. Despre lăutarii din Iaşi zice că «zece pisici întrun pod sânt mai plăcute de ascultat decât cei dintâi cântăreţi din Iaşi» (35); casele ţărăneşti cu beşici la ferestre în loc de geamuri, oraşele urîte ale Moldovii cu mulţi Evrei, balurile de la Iaşi, date de Potemkin (33—36).

Soţiei germane a diplomatului francez Rainhard, în 1806, «în Iaşi nu-i plac podurile sparte ale străzilor, nici lugubrul otel al consulatului. Palatul provizor al Domnului—celalt e aproape gata—e aproape gol, fără covoare măcar. Doamna lui Alexandru Moruzi e foarte frumoasă. Fetele din casă, mirându-se de rochiile străinei, le şi pipăie. Primblările se fac într'o vălcea, unde e chioşcul Doamnei, ori la Copou, între ştejari, unde vin caleştile, se scot pernele şi doamnele se aşează pe iarbă. Nu-i teatru (52).

Wiliam Mac Michael, englez, în 1817—1818, vizitează Moldova. La Chişinău vede strada Târgului, cu dughene de modă veche turcească, clădiri joase, acuperite cu şindrilă (68). Iaşii (69) sânt un amestec de căsuţe şi clădiri de cărămidă; o descriire a primirii la Curte (localul facultăţii de medicină de azi), primblările boierilor la Copou (70—71).

La 1818, doi refugiaţi francezi trec prin Moldova. Iaşii (74—75) au 40000 loc. multe case de piatră, construite după obiceiul italian şi multe biserici. Se dau amănunte asupra boerului Ioan Cananău, în casa căruia căpitanul Bascheville a fost profesor.

In vremea ciumii din 1819, Moldova e vizitată de grecul Kosmeli. In Iaşi (77), prin curţi, ard grămezile de gunoi. Prăvăliile stau închise, vînzarea se face după graţii şi banii se pun în oţet. Oamenii, din cauza ciumei, merg cu basmaua la nas, nu se ating şi vorbesc de departe. Căruţi cu bolnavi sau suspecţi şi bagaje merg cu steaguri roşii, pe strada Mare, precedate de un arnăut călare şi urmate de câni credincioşi. Oraşul i se pare urît. Lumea femeiască se primblă prin noroi şi praf la Copou; se citesc romane franceze.

www.dacoromanica.ro

La 1820, vine la noi englezul Sir Robert Ker Porter. Despre Iaşi, (79—80) are o bună impresie. Oraşul are 25000 loc., e eşezat între grădini şi vii, are 60—70 biserici; îi place mitropolia—biserica sf. Gheorghe—frumos zugrăvită, în care se păstrează moaştele sf. Paraschivei. Palatul Domnului e mare, plăcut, boerimea e elegantă, balurile şi rochiile cu pietre scumpe întrec orice închipuire. Botoşanii au 8000 de case şi 8—10 biserici.

Wilkinson (în 1820) descrie minunat frumuseţile ţărilor noaste (85), vorbeşte pe larg despre comerţ (87—88), despre boieri şi cultura şi petrecerile lor (89—91). Curtea din Iaşi e încăpătoare, de să poată cuprinde în odăile ei în stil semiorientat şi semieuropean peste o mie de oameni (91).

Trecând peste Wolf, din care vom extrage şi publica toate părţile, ce ne interesează, în revista noastră, venim la un francez, J. M. Lejeune (109), care, în 1821, aduce ştiri asupra cutremurului din noaptea de 3—4 Feb., care a zguduit şi «palatul domnesc, clădit numai în piatră şi de o construcţie solidă». Inseamnă exact podurile (străzile). Despre Suţu se spune cât de mult ocrotea cultura: ocrotea gimnaziul ieşan, în care se preda şi limba latină, franceză şi germană şi trimetia tineri ca să studieze pictura la Paris (111); Palatul domnesc din Iaşi, isprăvit de Al. Moruzi la 1804, avea o frumoasă înfăţişare, în proporţii largi: înlăuntru însă, cele mai mari din cele 70 de odăi erau sale de aparat sau cancelarii şi aspectul era oriental (112).

Pe la 1845 străbate, prin ţările româneşti, un sârb Vuici. Despre Galaţi spune că are 3000 de case, 18000 locuitori, 13 biserici, o sinagogă; Bârladul are 300 case şi 5 biserici. Iaşul are 50000 de loc., mulţi Evrei, în 8000 de case, 30 de biserici ortodoxe, una catolică, una luterană, una armenească şi 2 sinagoge. Chişinăul cu 4000 de case şi 18000 loc; Focşanii cu 2000 de case şi 9000 loc. (125—127).

Germanul Kohl, pe la 1838, dă ştiri foarte importante despre Basarabia. Despre Chişinău (143—144) spune că are 40000 loc.: Ruşi, Moldoveni, Tătari, Turci, Armeni, Bulgari, Nemţi, Francezi. Evreii cam 15000 loc. Despre boierii de aici, Balş, Sturza, Catinca Ghica spune că priimesc gazete din Iaşi şi dispreţuiesc Chişinăul, pentru Iaşi.

Călătorul francez Saint Marc Girardin, în epoca regulamentului organic, spune (151) despre Iaşi şi Bucureşti, că sânt 2 oraşe mari, în care l. franceză e vorbită mai bine ca la Bruxelles.

Prinţul rus Demidov, pe la 1840: Despre Iaşi: Otelul Petersburg are picturi şi slugi în fireturi; Domnul Sturza locuieşte în casa sa particulară, căci curtea arsese. Pe străzile largi, cu un început de pavaj, se văd şi case moderne curate. Supt stâlpii de lemn, din strada Mare, umblă Evreii cu negoţul lor, sunând rublele înaintea trecătorilor. Este o librărie, un cabinet de lectură franceză, 3 tipografii; Trei Erarhii cu admirabilele tapiţerii, ce înfăţişează familia lui Vasile Lupu, societatea de medici şi naturalişti de la Colegiul mihailean.

Stanislas Bellanger, în 1836, la Iaşi (170—171) află oraşul parte stricat de focul din 1827. Are 40000 de loc., 550 de felinare, 60 de biserici. Călătorul cunoaşte casa lui Mihai Sturza de la Socola, castelul de la Stânca al lui Nicolae Roznovanu, colegiul Mihailean, biblioteca şi Muzeul de ştiinţe naturale.

I. A. Vaillant, în 1840—41, dă date foarte importante. Oraşul e ca un imens sat cu hotarele nedefinite, cu străzile fără nume, cu mahalale misterioase, cu gunoi şi râpi, cu casele ca nişte ferme, cu echipagii splendide. Se dau date statistice foarte interesante. Iaşul are 5300 de boieri, 819 preuţi, 334 călugări, 26203 loc., Evreii 12740, 13 mănăstiri 70 de biserici ortodoxe, 2 sinagoge, 3 tipografii, 13 şcoli (181—184).

Félix Colson, francez, 1839, în datele statistice foarte importante asupra ţării, dă

www.dacoromanica.ro

în Moldova 695 de elevi în şcoalele judeţiene, 80 la şcoala primară de fete din Iaşi, 136 de băieţi şi 109 fete la pensioane (187).

Consulul prusian Neigebaur, 1848, vorbeşte între alte multe lucruri şi despre Evrei: 60000 în Moldova, 30000, numai în Iaşi; au fost prigoniri contra lor, în Iaşi, în 1847. Un ordin domnesc din 7 Mart, 1844, îi opreşte a se aşeza pe uliţele mai mari (Str. Mare, a Academiei, a Consulatului rusesc, a Curţii, a Teatrului, a Goliei, a Răzoaei, a Sf. Ioan, a lui Alecu Razu, a Sf. Spiridon, până la Muzeu), dar boierii închirietori îi scapă. Acelaş ordin domnesc le ia slugile creştine, izgoneşte ca vagabonzi pe cei ce n'au un meşteşug sau capital de 5000 de piaştri (237).

Doze, în 1857, constată în Galaţi 75000 loc. Iaşul n'are nimic din regularitatea marilor oraşe europene. Un bun sistem de pavaj începe să înlocuiască grinzile, sub care curg apele glodoase; femeile se ţin de modele Parisului; este chiar un teatru francez (249). M. Costăchescu

Istoria Românilor prin călători, adause din biblioteci franceze şi de aiurea, de N. Iorga, Buc. 1922.

Contele de Moriolles, în 1809, spune: Curtea domnească din Iaşi e o adevărată locuinţă de suveran, elegantă şi modernă, în o poziţie încântătoare. Interiorul puţin în stil oriental, mobilarea măreaţă. Oraşul e foarte populat, plin de boieri, e fără monumente. E plin de murdării. Îi place baia turcească (11—12),

Un francez, în 1822, dă date asupra locuitorilor, exportului etc. Iaşul e superior Bucureştilor, palatul domnesc e frumos, sânt interesante unele case boiereşti şi biserici; colibele alăturate sânt urîte şi strică ca impresie generală (19).

Raoul Perrin (1839). Iaşul e trist şi plicticos. Nici un motiv de distracţie, de bucurie, de fericire; nimic, decât mutre lungi, trase, parecă ar fi obosite de o lungă abstinenţă. Are 40.000 loc. şi multe case europene; în teatrul francez din Iaşi se dau vodeviluri, cu actorî «mai mult ca pasabili şi multe din salele noastre din provincie nu au ca dânşii», zice călătorul (31),

Appert (1854) dă ştiri despre spitalul Sf. Spiridon, de spitalul israelit. Se interesează foarte mult de închisori şi vorbeşte despre Gavril Buzatu. In privinţa şcoalelor: Gimnaziul din Iaşi, în care şcoala mai veche dela Trei Erarhi s'a unit cu Academia Mihaileană, are 14 profesori, 300 de şcolari; 4 şcoli de mahalale cu 3 profesori şi 168 elevi. Se dau date asupra şcoalelor din toate oraşele Moldovii, cum şi asupra spitalelor (39—42),

Ştirile, ce interesează, sânt de tot multe şi foarte importante. *M. Cost.*

Docum. basarabene (Surete şi izvoade vol. XI) Gh Ghibănescu Iaşi 1922

De către un străin, unul dintre învăţaţii fruntaşi, între slavişti, s'a exprimat odată dorinţa, că ar fi de cea mai mare importanţă, pentru studiile slave, publicarea documentelor slavone de la Români, în un Codex inscriptionum slavicarum. Publicarea într'o astfel de colecţie a documentelor interne slavoromâne cum şi a celor române, ar fi de cea mai mare importanţă pentru noi, căci fiecare document ne aduce ştiri nouă asupra vreunui fapt din trecut sau asupra unui colţ din pământul nostru. Şi totdeauna, când văd că apare un nou volum de d. Ghibănescu, mă bucur, căci văd că se înfăptueşte o parte măcar din această operă. Alături cu Arhiva istorică a lui Hasdeu, cu publicaţia Hurmuzachi, cu Studii şi documente şi acte şi fragmente a d-lui Iorga, cu publicaţiile de documente ale lui I. Bogdan, cu Uricarul lui Codrescu, Suretele şi izvoadele, ispisoacele şi zapisele d-lui Ghibănescu ocupă un loc de cinste, în această imensă şi foarte folositoare operă. Mă gândesc la cele 25 vol. publicate până în prezent, mă gândesc la cele peste 5000 de documente originale ce posedă, în colecţie, la cele vreo 40.000

www.dacoromanica.ro

de documente în copii, din diferite timpuri şi locuri, şi din care cele mai multe aşteaptă să fie publicate. Şi mă gândesc câtă lumină ar aduce fiecare.

Volumul acesta, al XI din Surete, ca şi al IX, vorbeşte despre locuri şi lucruri din Basarabia. Multe documente vorbesc despre ţinutul Hotinului, unul din ţinuturile noastre, parte înstreinat, şi pe baza lor se poate urmări, acolo, viaţa românească în trecut. Parte din satele care se pomenesc în acest ţinut sânt: Şirăuţi Putreda, Cepălăuţi, Vartecăuţi. Părcăuţi (5 şi ur.); Şopencăuţi (21); Şirăuţii, mai dedemult Cojulinţii, e pomenit încă din 1570 (25); Soloneţul la Soroca, Seliţa la Hotin (50); C. Duca vvd. în 1694, dăruieşte M-rii Sf. Ioan Zlataust din Iaşi, locul Târgului Lăpuşna şi moşia Scripţeni, la Lăpuşna, (54); Cotelnicii la Orhei (56); Corăşti la Lăpuşna (57); Mălcăuţi la Soroca (61); Sirăţei la Orhei (61), Mălăeşti la Orhei (66), Mâncăuţi la Soroca (73), Tabla satelor din raiaoa Hotinului, 1771, (89—90); preuţii din ţin. Hotinului (90—94); satele Vorniceni, Buzăşti, Horjăşti şi Hudiceni pe Lăpuşna (1515) pg. 107; Chişinăul cel mare (1535), la Lăpuşna (111), Cohăreştii, Cotiujăni şi Zahorna la Soroca, 1638, pg. 123 etc, etc.

Ştirile despre Iaşi sânt cam următoarele: 1711: satele de supt codrul Eşului (62), Mănăstirea Sf. Ioan Zlataust, 1694, pg. 55; Mahalaua Sf. Pantelimon din sus, 1809, pg. 79; c 1763, mahalaua Frecăului în şesul Bahluiului; Budăiul sărat alături cu uliţa Frecăului ibid.

M. Cost.

Surete şi izvoade (Doc. Românesţilor) vol. XIII Gh. Ghibănescu Huşi 1923

Unul din cele mai vechi ţinuturi cunoscute din Moldova este al Cârligăturei. Cele mai multe sate din regiunea pădurilor Cârligăturei sunt anterioare lui Ştefan Vodă. Tot aşa de vechi sunt şi cele aşezate pe Bahlui şi în legătură cu viaţa acestor aşezări de pe Bahlui s'au dezvoltat pe la începutul sec. al XV-lea şi Iaşii.

In volumul acesta, d. Ghibănescu publică documentele, câte se mai păstrează, ale unui sat vechi de pe Bahlui, Românesţii cam vreo 84 de bucăţi, înainte de 1832.

Intemeetorul satului e un Roman (Roman-Bilăi) ce trăeşte pe la sfârşitul sec. XIV ori începutul celui al XV-lea. Acest Roman e pomenit într'un doc. din 1548 fevr. 29, în care Iliaş vvd. întăreşte, între alte sate, lui Petru Crăcovici pârcalab şi altor ai săi, toţi nepoţi lui Toader Căliman «ocinile şi moşiile unchiului lor pan Vlad dvornic, ce le-a avut de la părintele domniei mele Petru vvd.. satul,.... unde a fost Roman Bilăi..... care acum se numeşte Românesţii...(Isp. I 1, 81). Proprietatea satului în începuturile ei e obscură. Cel mai vechi doc. ce-l păstrează răzeşii e din 1433 oct. 8. Prin el Ştefan vvd. întăreşte lui Crâstea vornuntariu, pentru slujbele aduse de acesta domnului şi părintelui domnului, lui Alexandru cel bun—un sat al lui, ocină, unde iaste Romăneasa între Bahluele). Şi textul acesta e obscur: Romăneasa e soţia lui Roman şi doc. arată că ea trăeşte la 1433 şi stăpâneşte satul şi atunci dece Domnul îl întăreşte ca proprietate părintească (ocină) lui Crâstea? Aş descurca textul în felul următor: doc. e păstrat în un suret din 1803; în original va fi fost „gde bil Romăneasa"—unde a fost Romăneasa. Dar dece gde bil Romăneasa şi nu gde bil Roman Bilăi? Roman Bilăi era mort de dedemult, dinnainte de 1400 şi rămăsese şi trăise multă vreme după el şi stăpânise soţia lui „Romăneasa" şi această stăpânire era mai în aducerea aminte a oamenilor la 1433, de cât a lui Roman Bilăi, Pentru acest Bilăi, compară bătrânul Albici, unul din cei 17 bătrâni, în care se împarte moşia.

Documentele tac vreo 200 de ani, începând să vorbească iarăş după 1600. Pe la 1677, intră Miron Costin, prin cumpărături în Românesţi. E curios cum de s'a păstrat moşia răzăşască, până azi, când răzăşii au pierdut mai toate moşiile, în jud. Iaşi, din

www.dacoromanica.ro

pricina capitalei, centru boieresc, mai ales, când se ştiu spărturile ce le-au făcut Costinestii în hotarele răzăşilor, în care au pătruns. Pe baza doc. din volum se poate face o frumoasă monografie istorică a satului.

M. Cost.

Histoire des Roumainset de leur civilisation, N. Iorga, Paris, 1920; ediţia II, Bucureşti, 1922.

Nu se poate spune în destul cât e de frumoasă această carte. Pe când în alte cărţi te îneacă mulţimea imensă a faptelor, aici totul e limpede. Nimic care să te chinuiască; după ce ai citit cartea, rămâi cu impresia senină de cum şi-a îndeplinit rolul, în istoria generală, neamul nostru. Câtă iubire de pământul acesta,—căci numai cine îl iubeşte mult, poate să-l descrie aşa de frumos! Ex. cap. baza teritorială a naţiei române, în special pg. 2—3. «Cu ciobanii, rătăcitori dealungul văilor, începe istoria poporului român». Primile formaţiuni politice au fost creiate de voivozi, în umbra înaltelor coame, în vecinătatea defileurilor, pentru a opri pe năvălitori. Muntele încunjură, îmbrăţişează din toate părţile pământul românesc. Vechiul voevodat românesc independent, anterior năvălirei ungureşti în Transilvania, avea centrul şi punctul de sprijin în masivul Bihorului, care domină provincia spre vest; din Argeş şi munţii Jiului pleacă viaţa politică a Munteniei; din Bucovina şi comitatul muntos al Maramureşului pleacă Moldova (7). Munţii Carpaţi sunt atât de familiari Românului, că n'au nume distinctiv; pentru popor ei sunt atât: Muntele. Muntele a adăpostit generaţiile ameninţate de neîntrerupte năvăliri, Dunărea a adunat elementele etnice, ce aveau să formeze, prin amestecul lor, naţionalitatea română (11). Râurile sunt şi căi naturale de invazie (14). Sciţii sunt o confederaţie efemeră de popoare, reunite pentru glorie şi pradă. Războinicii erau mai ales Turanieni. Sciţii au putut să dea marilor râuri din stepă numiri împrumutate din limba turaniană. Dacă d. Iorga nu poate să afirme că Dunărea vine de la Duna Turco—Tătarilor, în schimb elenicul Tyras (Nistru) e Turla uralo-altaică, Pyretos (Prut) lui Herodat e Turco—Tătarul Brut (15—16). O confederaţie la fel a fost aceia a Sarmaţilor şi între Sarmaţi erau şi Slavi, care lasă cele mai vechi urme în nomenclatura geografică a Transilvaniei; poate chiar Sarmisagetusa păstrează în rădăcina sa amintirea Sarmaţilor (18). Migraţiile Galilor, oaspeţi ai Dunării, în drumul spre peninsula Balcanică, au lăsat urme în Singidunum (Cetatea albă a Slavilor, Belgrad), Noviodunum (Isaceia) conrespunzător lui Noyon şi Durostorum (18—19). Cultul creştin n'a putut fi introdus în regiunile noastre, mai înainte de epoca lui Constantin cel mare, când cultul creştin începu să fie practicat în basilice (biserici) pg. 37.

Trecerea Slavilor către Balcani şi Adriatică s'a produs în regiunea Dunărei şi nu acea a muntelui şi n'a fost atât de considerabilă pe cât s'a crezut (40). Dacă Slavii au ocupat cele două Mesii şi Dalmaţia, în Pen. Balcanică, muntele de la Porţile de Fer, trecând prin nodul care îl leagă de Balcani şi Pind, a rămas a păstorului Român (43—44). Foarte sugestiv e cap.: stăpânirea popoarelor din stepă asupra Românilor.

Seneslav din Argeş sau urmaşul său Tugomir unii voevodatul de la răsărit cu cel de la apus de Olt şi întemeiază principatul Munteniei (64). Românii pe vremea lui Ştefan cel Mare (89—106). Foarte interesantă e partea în care se vorbeşte despre elementele populare ale civilizaţiei române. (122—128); influenţele bizantine şi slavo-bizantine (128—134); biserica orientală şi Românii (134—138); influenţe occidentale (140—146); Luca Stroici căuta, sub influenţa poloneză, o ortografie latină pentru limba românească (145). Portretul Domnului (150), boerii, răzăşii, rumânii, vecinii (151—154). Vecinii erau străini, aparţinând ades unei alte rase: prizonieri de război Ruteni, Secui fugari de sclavia prinţilor transilvăneni sau colonişti stabiliţi pe o moşie de boeri (154).

www.dacoromanica.ro

In ce priveşte arta română în sec. XV şi XVI nu în Valachia, ci în Moldova s'a format stilul român, în epoca lui Ştefan cel Mare (157). Acest stil s'a impus Munteniei (161). Manuscriptele slavone de la Neamţ, pe pergament şi hârtie, sub urmaşii lui Alexandru cel bun, sunt printre cele mai frumoase, ce a produs arta bizantină (162). Un cleric român, la începutul sec XV, din nord estul Transilvanlei sau din Maramureş, influenţat de propaganda Husită, victorioasă în aceste regiuni, dădu o aspră traducere a scripturilor (cod. Voroneţ, ps. Scheia) care n'a fost admisă de ortodoxie (162). Epopeia lui Mihai Viteazul (164 şi ur.). Foarte frumos cap. ce vorbeşte de cavaleria română, după Mihai Viteazul (178 şi ur.) Rolul Moldovii în unirea principatelor (259—261).

Cartea în general e străbătută de un spirit cu desăvârşire nou, aşa cum nu s'a mai scris până acum istorie, la noi.

Obs. Trimiterea la p. g. o dau după ediţia I-a.

M. Cost.

Începuturile vieţii romane la gurile Dunării, V. Pârvan. Bucureşti, 1923. (Cultura naţională).

Este o carte, în care autorul, în un frumos grai românesc, caută să popularizeze rezultatele la care a ajuns dsa, în ce priveşte începuturile vieţii romane la noi, rezultate expuse pe larg, în o sumă de lucrări, pe care le înşiră la pg. 224.

De la început, vorbind despre «felurile de a scrie istoria, autorul arată—în chestia continuităţii Românilor în Dacia—că, faţă de învăţaţii, care au căutat să dovedească drept greşite părerile învăţaţilor streini, cu ajutorul cărţilor vechi, el stă de partea acelora, care cred că trebuie «întrebată şi viaţa», căci numai cu cărţile nu se poate dovedi nimic hotărit (7).

Începuturile Românilor nu sânt nici în stânga, nici în dreapta Dunării, ci în «Romania orientală», ţară de limbă latină, ce cuprindea ţinuturile de azi: Slavonia, Croaţia, Dalmaţia, Bosnia, Muntenegru, Serbia, Ungaria de pe dreapta Dunării, România cu tot cu Dobrogea şi Bulgaria, dintre Balcani şi Dunărea. Intre romanii din nord şi sudul Dunării au fost neîntrerupte legături şi după 270 d. H. (14). Istoria noastră veche este istoria tuturor Romanilor, de la răsăritul Mării Adriatice şi mai ales istoria Romanilor de pe cele două ţărmuri ale Dunării (16). Dintre toate ţinuturile româneşti, Dobrogea este, ca ţară romană, cea mai veche. Dacii din Dobrogea s'au romanizat, cu mult mai înainte ca cei din Dacia (16), de aceia mai întâi el se ocupă de Scitia mică (Dobrogea). In această Dacie Scitică au trăit şi au stăpânit din cele mai vechi timpuri, afară de puţini Sciţi şi alte neamuri călătoare, Dacii din Dacia (23) Ea deşi «drum al neamurilor» n'a fost pustie, ci viaţa romană a înflorit totdeauna în această câmpie, unde s'a statornicit, pentru noi, numele fluviului «Dunaris», de unde numele Dunăre (40).

Incă din sec. VII în. H. Dacia Scitică e străbătută de civilizaţia elenică, când Grecii din Milet întemeiază Histria, lângă gurile Dunării (40). Multe urme, greceşti dintr'o aşezare străveche, se găsesc la gura Siretului, lângă cetatea romană dela Bărboşi, chiar din veac VI a. Hr. (42-44). Asemenea urme se găsesc şi la vărsarea Trotuşului în Siret: o amforă cu inscripţie greacă, c. veacul III-a. H. Pe aici pătrundeau Grecii şi cumpărau grâne, piei, robi şi roabe dace (46—48). Urme greceşti antice se găsesc şi în câmpia munteană (51—59; Despre banii greceşti de aur şi argint din Dacia Scitică (59). După ce împărăţia romană ajunge la Dunăre, negustori şi plugari romani vor fi trecut dincoace, în ţinutul roditor şi bogat cu cetăţi mari de piatră, cu case frumoase, cu locuitori înstăriţi; deci înainte de cucerirea cu armele a avut loc a-

www.dacoromanica.ro

ceastă cucerire paşnică (63). Cetăţile greceşti din Dobrogea (64). Începutul vieţii romane la Dunărea se poate pune în cei dintăi ani ai împăratului Tiberiu (67—69). Localităţile din Dacia Scitică, de pe Dunăre, erau locuite de Geţi (71—72). Romanizarea e organizată bine de Claudiu (76—88). Multe pietre de mormânt romane şi dace pomenesc cetăţeni cu numele de Flaviu (94—96).

Dovezi de romanizarea provinciei scoase din toponimie (96) şi sărbătoarea Rosalia, adusă din Italia (98—102). Nu e loc cu ruine vechi din Dobrogea şi *Moldova de miazăzi*, unde să nu găsim, din jumătatea întăia a veacului II-a urme de puternică viaţă romană (103). Dacii şi Besii în Dacia Scitică (105—115). Viaţa romană în Dobrogea (115—128) şi în Moldova de miazăzi, pe drumul străvechiu de la gura Siretiului la trecătoarea Oituzului (129). Aici în Moldova de jos, „Dacii şi celelalte neamuri ce au locuit aici înaintea lor ori împreună cu ei au avut sate foarte multe » Unele cioburi de oale se ridică la o vechime de 4—5000 ani. Movilele de pământ sânt morminte de ale oamenilor acestora străvechi, „cimitire ale anticelor aşezări mai mari ale popoarelor de aici". N'avem voie să numim Daci, decât pe acei locuitori, din părţile noastre, care se arată aici de pe la 700 a. H. Poate tot ei să fi fost şi la anul 2000 a. H. (129). Urme romane la Şendreni, în Covurlui (131), la Bărboşi (132), la Piscu, la Pechea (133), la răsărit de Cosmeşti (135); Romanii în Basarabia de jos şi câmpia munteană (138—142). Sânt doc. scrise, din care se vede «că foarte multe sate ale Sciţiei mici şi-au avut începutul în aşezarea unui singur cap de familie, care apoi a dat numele lui şi satului ce s'a alcătuit treptat împrejurul conacului sau pe moşia lui (147)", întocmai ca mai târziu, după descălicarea principatelor. Originea, înfăţişarea şi calitatea lumii romane din părţile noastre (151—161). Amestec de credinţe între Romani şi Traci (166). Dovezi de occidentalismul culturii romane în Daco-Sciţia (171 şi urm): zeul Silvan, Rosalia. Grecii încep să clădească după obiceiul roman (181) şi arta romană înfloreşte în Dacia scitică (183—184). Clădiri prin sate (190—200). Partea ce o iau ţăranii traci şi daci la înfrumuseţarea patriei comune (202—205). Clădirile omeneşti din Moldova de jos şi Muntenia, făcute de Daci, au fost de lemn şi deci au pierit (205). Mormintele greco romane. (207).

Ceia ce-l preocupă aici pe autor este romanizarea, încetul cu încetul, a ţinutului daco-tracic cuprins între Olt, Carpaţi, Nistru de jos, Marea Neagră şi râpele Deliormanului bulgăresc.

Cartea mai cuprinde şi peste o sută de vederi foarte frumos reuşite, de locuri şi lucrări antice.

M. Cost.

Articole şi documente, contribuţii la Istoria Românilor din v. XIII-XVI de Victor Motogna, Cluj, 1923

1) *Contribuţii la istoria Românilor din Valea Rodnei.* Autorul îşi propune să schiţeze trecutul acestei văi, din cele mai vechi timpuri, până în sec. XV. Acestă vale (cursul de sus al Someşului mare, dela izvoare până la satul Mocod) a fost locuită chiar în timpurile preistorice, cum arată instrumente şi podoabe de bronz aflate (5—6). Peste Agatiri şi vin Dacii. Colonizarea romană în valea Someşului mare a fost puternică (7—8). Autorul se declară pentru continuitatea romană în Dacia (9) Munţii Rodnei au făcut parte din teritorul, care este privit ca leagănul poporului nostru şi ca dovadă citează nomenclatura românească a munţilor Rodnei: Omul, Roşu, Curăţelul, Tomnatecul, Saca, Repede, Bătrânul, Negreasa, Muncel etc. atribue o origină străveche (dacică) la

www.dacoromanica.ro

„Salua"=Salva, râu (9—10) Slavii, dau numirile lor, ca: Zlatna, Ocna şi înfiinţează aşezământul «Rudna»—«Rodna», adecă mină. Pe lângă numiri curat româneşti ca: Sângeorz, Runc, Mititei, aflăm Ilua sau Ilova (pământ lutos), Leş = «alunis», Zagra (Zagora) supt munte, Răbra=colină, Hordou (Hordov)=loc închis etc. (11). Maghiarii au aflat cnezatele şi voevodatele. Valea Rodnei probabil că va fi făcut parte din voievodatul Maramureşului. Despre cnezii din valea Rodnei un doc. din 1523 (12). Geiza II a chemat colonişti din apus şi i-a aşezat la Dej şi Reteag şi din aceştia s'au rupt Saşii ce au ajuns la Rodna şi unde au început lucrul minelor şi a ţinea pază la Rodna (13). O altă grupă s'a aşezat în valea Bistriţei. Saşii primesc, prin mijlocirea Românilor, numirile străvechi slave. Cu ocazia năvălirei Tătarilor (1241) canonicul Rogerius face menţiune despre «*Rodana*». Saşii erau locuitorii oraşului, dar împrejurimea era românească (14). Rodna pe la 1264 figurează între cetăţile, cari formau proprietatea reginelor (15). In vremea turburărilor, de după 1301, Ladislau, voievodul Ardealului, pune mâna şi pe Rodna (16). Sub Carol de Anjou, Rodna este înapoiată reginei. După întemeierea Moldovii, a fost dese contactul între Moldova şi Bistriţa. Cu slăbirea elementului săsesc, decade Rodna şi se ridică Bistriţa (17), care tinde să ajungă în stăpânirea Rodnei. (18--19). Matei Corvin în 1469 dă valea Rodnei, Bistriţei, în care sânt pomeniţi şi Românii (19).

2) *Stăpânirea lui Ştefan cel Mare asupra Ciceului.* Un eveniment important din istoria Românilor Ardeleni este această stăpânire a Ciceului şi asupra celor 60 de sate ce-i aparţineau, căci astfel se înfiinţează cea dintâi episcopie, a Vadului, pentru Românii de sub stăpânirea Ungariei. Când cedează Matei Corvin Ciceul lui Ştefan? Nu, cum se crede, în 1475 (23), ci în 1484, când Ştefan ameninţă pe Matei Corvin, că va trece de partea turcilor (26—28). Autorul publică un doc. latin, din arhiva oraşului Dej, în care, în fruntea Ciceului, în anul morţii lui Ştefan cel Mare apare postelnicul Petre (29 30.

3) *Contribuţie la istoria Românilor din Valea Someşului.* Autorul încearcă să identifice numirile păstrate în actul regelui Ştefan al V-lea, dela 1261 (E vorba de o hotărnicie a oraşului Dej) (32—35).

4) *Ţara Brodnicelor şi Vrancea*: In legătură cu ţara şi poporul Brodnicilor, ce apare în cronicele ruse, pe la 1147 şi apoi şi în alte izvoare din sec. XII şi XIII (35-42), autorul caută să determine, pe unde era ţara Brodnicilor şi crede că «ţinutul care poartă numele de Vrancea cade în cuprinsul ţării de odinioară a Brodnicilor» şi din punct de vedere al numirii crede că Brodnic şi Vrancea au o origină comună: o aceiaş tulpină, cu înţelesul de poartă (figurat: trecătoare) a dat Bron sau Bran + ik şi pe Vran + ik, adecă apărător de porţi, de trecători. Deci Brodnicii din veacul XII şi XIII sânt Vrâncenii de mai târziu.

5) *Familia Mailat* (42—46). 6) *La dreptul românesc* (ius valachicum), aduce un doc. din 1371, 7 Mai (46—47). 7) *Ceva nou privitor la Ştefan I* (ori II?), *domnul Moldovii* (c. 1394—1400) pg. 48. Un doc. latinesc, dat în Dej, 1398, 22 Mai, în care se spune că Voievodul Moldovei, Ştefan, se judeca în o pricină (necunoscută nouă) înaintea scaunului nobililor din Zonuk interior (Solnoc) şi consiliul nobililor nu află în regulă procura dată: «tamen litera procuratoria non tenebat quod prefatus *Iacobus dictus Toth* esset procurator viri Magnifici *Stefani Vayvode moldaviensis*, sed procurator *Iohanis filii Costha*» (totuşi procura nu arata că pomenitul *Iacob zis Tot* ar fi procuratorul Strălucitului Ştefan, voevodul Moldovei, ci procuratorul lui Ioan, fiul lui Costea). Important pentru legăturile Moldovei cu Ardealul şi pentru boierii pomeniţi: Iacob Tăutul şi Ioan fiul lui Costea,—ceia ce duce pe Tăutul şi Costea, pe vremea descălicării.

8) *Un act din sec. XIV privitor pe Morlachi (48)* din 1398, 31 Oct. şi 5 Nov.

www.dacoromanica.ro

„*Olachi Mreucii vocati*" de pe moşia contelui de Corbavia atacă cătunul lui „Iohannis Tranicich, Olahi regalis" şi rănesc 6 „Olachos regales et unam mulierem in eodem catuno". Numirile de Valahi sânt: Brayc Merucich, Sarach (Sarac) de Rauchich, Ratko Budomigh. La cele ce spune autorul despre cătun, aş adăuga că în jud. Iaşi, pe alocurea „cotună" înseamnă groapa din mijlocul stânii, în care se face focul.

9) *Un notar necunoscut al lui Ştefan cel Mare* (51—53) După un doc. latin din 1503, dat din Buda, apare «Anthonio de Thaucz *notario* fidelis nostri spectabilis et magnifici Stefani Wayvode moldaviensis».

10) *Etimologia „Dunării" ca dovadă pentru continuitatea poporului român în Dacia Traiană.* După ce vorbeşte de alte încercări de a explica cuvântul Dunăre, autorul caută să dea o explicare a sa. Partea întâia e Don (=fluviu), iar partea a doua e numele sarmatic al Volgăi, păstrat la Ptolomeu, ρᾶ = ραλα. A trebuit să existe la Sciţi şi o numire, în care s'a înpreunat don cu raa=rea, dând Don-a-rea. (56).

11) *Tot în chestia etimologiei „Dunării*, D. V. Pârvăn arătase în Revista istorică că numele «Dunăre» = Duna + un sufix indigen: ris. D. Motogua crede că existenţa sufixului ris rămâne îndoelnică (57). *M. Cost.*

Adause

Strămoşii Principesei noastre moştenitoare

(Urmare)

B). Braţul Schleswig-Holstein-Sonderburg.

Braţul acesta descinde, precum s'a menţionat mai sus, din Ioan (n. 1545+1622) fiul regelui Christian III şi fratele regelui Frederic II, autorul braţului cu care ne-am ocupat. El s'a numit astfel după împărţeala din 1582, când Ioan căpătase î. a. şi oraşul *Sonderburg*, cunoscut încă din 1253, cu castelul lui, situat pe insula *Alsen*.

Din cei 23 copii ai lui Ioan, 4 fii au devenit autorii a *patru ramuri* deosebite, precum urmează: 1) *Sonderburg*, 2) *Norburg*, 3) *Glücksburg* şi 4) *Plön*.

Ramura 1) s'a devisat la rândul ei în *5 linii*, după 5 fii ai ducelui Alexandru de Sonderburg (1573-1627) precum urmează: a) *Franzhagen*, b) linia *Catolică*, c) *Augustenbug*, d) *Beck*, e) *Wiesenburg*.

Dintre liniile acestea, numite după diferite castele în Schleswig (Sonderburg, Norburg, Glücksburg, Augustenburg) sau în Holstein (Plön), sau în fine după unele proprietăţi în străinătate, ca Beck (în Vestfalia) şi Wiesenburg (în Meissen), mai există numai liniile *Augustenburg* şi *Beck*, aceasta numită *Glücksburg* dela 1825 încoace.

Nu ne vom ocupa deci decât de acestea două linii, cari amândouă au avut şi un mare rol istoric şi vom începe cu linia mai veche.

I. Linia Augustenburg

Autorul acestei linii a fost ducele *Ernest Gütnher* (1609-1689) fiul ducelui Alexandru († 1627) şi nepotul ducelui Ioan († 1622). Pe întâietatea de naştere a acestui strămoş, *Ernest Günther*, îşi bazau ducii de Augustenburg, ca *agnaţii cei mai apropiaţi*, pretenţiunile lor asupra moştenirii ducatelor Schleswig şi Holstein în 1848, cu prilejul regulării succesiunei în Danemarca şi în 1863 cu prilejul morţii regelui Frederic VII.

Chestiunea dacă dreptul acesta este legitim, a făcut obiectul unor pasionate discu-

www.dacoromanica.ro

ţiuni în cursul căreia 16 facultăţi juridice şi-au dat părerea în mod favorabil principilor, de partea cărora era şi populaţia germană din ducate şi din alte ţări germane.

Sindicii coroanei Prusiei însă, cu toate că Prusia încurajase întâi pe principi în pretenţiunile lor, declaraseră drepturile pretendentului de atunci (1864), Frederic VIII, ca duce în urma unei renunţări a tatălui său, iar după războiul cu Danemarca din 1864 şi cel cu Austria din 1866, ducatele fură incorpate Prusiei în 24 Ian. 1867 spre marea nemulţămire a tuturora, mai cu seamă a populaţiei, deprinsă cu un oare care grad de libertate, care cu greu se acomoda noului regim militarist-biurocratic. Se vede ce valoare au promisiunile unor mari puteri, când interesele lor sunt în joc.

Cel dintâi din ramura aceasta, care nutrise speranţe nu numai asupra domniei în ducatele Schleswig şi Holstein, dar şi asupra coroanei Danemarcei, era Frederic Christian II (1765-1814), căsătorit cu Luisa Augusta, unica fiică a regelui Christian VII. In bune raporturi cu cumnatul său Frederic VI, ajunse Frederic Christian ministrul instrucţiunei publice din Danemarca [1]).

După moartea tatălui său, deveni şeful casei şi ca atare se împotrivi, 1806, cu prilejul disolvării imperiului german, al cărui feud era Holstein, incorporării acestui ducat la Danemarca, ceia ce produse o ruptură a raporturilor sale cu Frederic VI. Ea deveni definitivă, când, în 1810, după moartea fratelui său mai mic, Christian August, ales, 1809 moştenitor al *Suediei*, aceasta insista să'l aleagă pe el ca moştenitor, iar nu pe Frederic VI, cu toate că el renunţase la candidatură. Ştim că a fost ales *Bernadotte*. Alegerea lui Frederic VI, ar fi fost ultima şansă de a reconstitui uniunea de Calmar.

Fiul mai mare al lui Frederic Christian, ducele Christian Carol Frederic August (1798-1869) avu prilejul, precum am văzut, în vederea probabilităţii de a se stânge braţul regal să'şi manifeste pretenţiunile asupra ducatelor, însă insuccesul armelor din răscoala şi războiul, cari se terminară cu pacea din 1850, puseră capăt aspiraţiunilor sale şi constrâns de Prusia şi chiar de Rusia se obligă în scris să nu se amestece în noua ordine constituţională a monarhiei Daneze, regulată precum ştim în sensul *„scrisoarei deschise"* din 1846. Necuprins în amnestia generală, fu nevoit să vândă posesiunile sale din ducate cu 2.250.000 taleri, din care sumă cumpără în 1852 domeniile *Primk nau* şi Gravenstein în Silesia germană, (fideicomise 1886) unde de atunci încoace familia îşi are reşedinţa. Soţia lui era contesa Daneskjold Samsoe, sus menţionată.

Cu toată renunţarea aceasta, un nou prilej, moartea, în 1863, a regelui Frederic VII făcuse pe fiul mai mare al precedentului Frederic Christian August (1829-1880) să reia firul pretenţiunilor asupra ducatelor şi primit cu multă simpatie de populaţie, pentru care luptase în 1849, se proclamă *duce* Frederic VIII şi fu recunoscut de mai multe state. Candidatura lui găsi mare răsunet şi în Uniunea germană, mai cu seamă în Hanovra şi Saxonia, însă Prusia si Austria se declarară pentru menţinerea dispoziţiunilor Protocolului din Londra (1852), care, precum am văzut asigurase moştenirea tronului lui *Christian de Glücksburg*. Acesta însă proclamă în 18 Nov. 1863 o constituţiune care nu respecta Protocolul din Londra. Urmă deci un protest al Prusiei şi Austriei, cari se declarară şi ele independente de Protocolul acesta şi dădură ordin trupelor să treacă frontiera ducatului Holstein. Acesta era *începutul războiului Danezo-German din 1864*, în cursul căruia Napolen III comise marea greşeală de a refuza propunerea Angliei de a lua partea Danemarcei, *amestec, care ar fi oprit întărirea Prusiei şi des-*

1). In calitatea aceasta sprijini în 1791 pe poetul *Frederic Schiller* cu o subvenţie anuală de 1200 taleri, plătiţi prin 5 ani contribuind şi la restabilirea sănătăţii lui. Poetul îi mulţămi dedicându-i, în 1793, scrisorile: «Über die ästhetische Erziehung des Menschen», ale căror originale au ars în 1794 împreună cu castelul Christianborg din Copenhaga.

www.dacoromanica.ro

voltarea ei extraordinară care a dus fatalmente la catastrofa europeană din 1914. Războiul, la care luase parte precum se ştie şi Principele Carol de Hohenzollern-Sigmaringen, viitorul rege al României, se termină cu înfrângerea Danezilor şi pacea din Viena, din 30 Oct. 1864, în care Danemarca pierdu definitiv ducatele în litigiu în beneficiul Prusiei şi Austriei. Acestea, neputându-se împăca în condominiul lor asupra ducatelor, în cari Austria susţinea pe sub mână şi pretenţiunile ducelui Frederic VIII, intrară în conflicte, cari duseră la războiul Austro-Prusian din 1866 şi la *distrugerea hegemoniei austriace* în uniunea germană pentru totdeauna. *De atunci politica externă şi internă a Austriei intrase în orbita celei germane*, condusă de geanialitatea lui Bismarck, în interesul ei, dar în dauna intereselor popoarelor, cari compuneau monarhia austriacă şi a echilibrului european.

Istoria liniei Augustenburg a casei de Oldenburg este deci strâns legată, cum poate istoria puţinelor familii, de importante evinemente şi puncte de orientare ale istoriei enropene şi învederează încă odată, ca şi chemarea lui Christian I la Tronul Danemarcei, *necesitatea cunoştinţelor genealogice pentru înţelegerea deplină a desvoltării împrejurărilor istorice.*

Conflictele acestea in jurul ducatelor anexate de Prusia au dus firește la o tensiune mare între casa regală a Prusiei şi cea ducală de Augustenburg. Insă geniul lui Bismarck găsi şi aici soluţia potrivită. Curând după moartea (Ian. 1880) a pretendentului Frederic VIII, principele moştenitor al Prusiei, devenind împăratul *Vilhelm al II-lea*, céru mâna fiicei defunctului, *Augusta Victoria*, născută în Dobrig, 22 Oct. 1858, şi se căsători cu ea în 27 Feb. 1881. Prin căsătoria aceasta şi atitudinea împăciuitoare a principesii Augusta Victoria, relaţiile între amândouă case fură restabilite şi fiul defunctului, *Ernest Günther* (n. 1863) actualul şef al acestei linii, ocupase chiar rangul de general în armata prusiană pe lângă alte situaţiuni înalte. El n'are copii, iar singurul care ar putea să continuie linia, vărul lui, Pr. Albert, (n. 1869) este necăsătorit. *Linia aceasta este deci ameninţată de a se stinge şi ea*[1]). Marele şi sinistrul rol pe care l-a avut împăratul Wilhelm în recenta catastrofă mondială, ne face să ne oprim puţin la descrierea caracterului consoartei lui publicată de diplomatul belgian *Baron Beyens*, [2]). El o numeşte „une vraie mère de famille et une bonne ménagère allemande, soigneuse de la santé de son mari, plus préoccupée de ses enfants que de ses sujets. Comme maitresse de maison elle a fort à faire. A elle d'apaiser les petits orages de la Cour, de reconcilier le Kronprinz avec son père après chaque nouvelle incartade de ce turbulent héritier, ou d'amener l'Empereur á consentir au mariage morganatique d'un antre de leurs fils, éperdument amoureux d'une simple demoiselle d'honneur" etc.; „rendre la vie de famille dans les demeures royales aussi „gemüthlich" qu' elle peut l'être au foyer d'un petit hobereau prussien, c'est là son principal souc".

Ea sprijină operile de binefacere prin chiar prezenţa ei stimulătoare, însă e *lipsită de iniţiativă*. Nu vede decât cu ochii soţului ei «et n'admire de bonne foi que ce qu'il daigne approuver» „Le trait distinctif de son caractère est un protestantisme rigide, intransigeant, ne souffrant la présence d'acune dame catholique parmi les dames d'honneur, ni d'aucune servante de la même confession parmi la domesticité du palais».

Diplomatul belgian nu ni-a transmis atitudinea defunctei împărătese la izbucnirea războiului european, însă judecând după influenţa ce o avea soţul imperial asupra sufletului ei, după destăinuirile lui Albert Balin [3]) cât şi după exclamaţia următoare

1) Am urmat în expunerea aceasta în cea mai mare parte pe Strobl (loc. cit).
2) L'Allemagne avant la guerre, Brux. et Paris, 1915, 45—51
3) Impărăteasa să fi esclamat în tinereţa ei: „ce o pace cu Anglia ? Nici odată". (V. ziarul Lumea, Iaşi, 1921, August).

www.dacoromanica.ro

făcută de ea, cu puțini ani în urmă cu prilejul crisei de Agadir față de Kiderlen-Wächter „Allons-nous donc toujours reculer devant les Francais et suporter leurs impertinences ?», putem să ne închipuim că nu va fi încrucișat intențiunea aceluia, care la vestea despre asasinarea Arhiducelui Francisc Ferdinand zise representantului Angliei: „*Es ist ein Verbrechen gegen das Deutschtum*",[1]) (E o crimă în contra germanismului). Așa privită chestiunea era firesc ca naționalista împărătească să se solidariseze cu concluziunile, cari trebuiau să urmeze concepției curioase, sus exprimate. Acest caracter „calme, ponderé et modeste», această soție devotată și mamă demnă, va fi sufe-it peste măsură lovitura soartei din 1918 provocată de însuși soțul ei și după tristul jubileu de 40 de ani dela căsătoria ei, în 1921 moartea i va fi fost o consolare.

II. Linia Glücksburg.

Ea descinde din fratele mai mic al autorului liniei precedente și anume din *August Filip*, duce de Schleswig-Holstein-Sondersburg-*Beck* (1612—1675). Porecla *Glücksburg* a primit-o linia aceasta abia în 1825, când castelul cu acest nume, care fusese reședința ramurei stinse, descendentă din Filip († 1633) unchiul lui August Filip, fu dat ca feud danez liniei Beck. După anexarea ducatelor de către Prusia (1866) castelul a fost dat, deasemenea ca feud, ducelui Carol († 1870) fratelui regelui Chistian IX.

Urmașii ducelui August Filip au îmbrățișat mai mult carierele militare, atât în serviciile Danemarcei, cât și ale Prusiei și Rusiei. Bunicul regelui Chistian IX, ducele Frederic Ludovig a bătut recordul de a fi pe rând general în Prusia, Rusia și în Danemarca.

Dacă pe de o parte rolul lor istoric era mărginit, pe de altă parte întremarea fizică și sufletească, condiționată de carierele militare, va fi contribuit la formarea unor caractere armonice în trupuri sănătoase și frumoase. Viața mai puțin izolată de cât a altor moștenitori, sau pretendenți, le-a dat cunoștință de oameni și lucruri și a pregătit astfel în jurul unei tradiții vechi de guvernământ această concentrare de calități suverane, manifestată în splendida personalitate a regelui Chirtian IX.

El s'a născut în 18 April 1838 în castelul din Gottorp (Gattorf) din Schleswig ca fiu al ducelui Vilhelm (1785—1831) și al principesei Luisa Carolina de *Hessen-Kassel* (1789—1867).

Deși de același sânge cu dinastia Danemarcei, Christian IX era prin femei mai aproape înrudit cu ea, întrucât mama lui era fiica Luisei de *Danemarca*, unei *fiice a regelui Frederic V.* Dar legăturile casei de Hessen-Kanel cu cea a Danemarcei nu se mărgineau la înrudirea aceasta, ci erau multiple, precum reiese din următoarea schiță genealogică.

Frederic II † (1785) Landgraf de Hessen-Kassel

Vilhelm IX († 1821) căs. 1764 cu Vilhelmina Carolina, fiica regelui Frederic V al *Danemarcei* († 1766)	Carol († 1836) căs. 1766 cu Luisa fiica regelui Frederic V al *Danemarcei* († 1766)
Maria († 1852) căs. 1790 cu regele Frederic VI al *Danemarcei* († 1839)	Luisa Carolina († 1867) căs. 1810 cu ducele Wilhelm de S. H. Beck Glücksburg († 1831)
	Christian IX (1818—1906) regele *Danemarcei*

1) Beyens. ibid. 273.

www.dacoromanica.ro

Pe lângă înrudirile acestea prin femei cu dinastia Danemarcei Christian IX mai a daose o încuscrire prin *căsătoria* lui în 1842 cu *Luisa Vilhelmina de Hessen-Kassel*, nepoată de soră a regelui Christian VIII († 1848).

Considerând că „legea regală" din 1665 (v. m. s.) asigura moştenirea Tronului şi descendenţii prin *femei*, Christian IX, avea faţă de alţi pretendenţi din casa de Oldenburg acest avantaj considerabil de a descinde prin femei din Frederic V şi de a fi totodată *soţul unei moştenitoare de drept a Tronului Danemarcei.*[1])

Importanţa acestor legături cu dinastia de Hessen-Kassel am relevat-o mai sus cu privire la intervenţia Ţarului Neculai I, încuscrit cu dinastia aceasta. Raporturile între Hessen-Kassel şi Danemarca erau, precum am văzut, vechi şi intime şi ele datează dela războiul de 7 ani (Aug. 1756—15 Feb. 1763) când, în Oct. 1756, mama principilor Vilhelm şi Carol de Hessen-Kassel, născută principesă de Anglia, petrecu la curtea de *Copenhaga*, până la sfârşitul războiului.[2]) Pe când fiul ei Vilhelm, căsătorit în 1763 se întoarse în patrie, unde domni, ca prim elector, fiul Carol, căsătorit în 1766, rămase în Danemarca, unde deveni mareşal şi residă când la Schleswig, când la Gottorp şi Luisenlund. Ca mai toţi oamenii culţi ai timpului său, se interesa de francmasonerie şi de spiritism. Influenţii lui se datoreşte şi adesiunea, în 1782, a marelui duce Pavel (viitorul Ţar) la loja francmasonă.[3]) Se şi pretinde că în braţele lui ar fi murit la Schleswig, în 1784, faimosul şi genialul spiritist aventurier, aşa numitul conte de *Saint-Germain*, care pretindea că are o vârstă de 2000-3000 de ani, că cunoscuse pe Isus Christos şi a. a. Între cei cari i-au căzut în cursă era şi Ludovig al XV-lea.

Caracterul principelui Carol ni e descris ca al unui om foarte bun, binevoitor şi din principiu străin de orice intrigă",[4]) trăsături prin cari se distinse şi caracterul nepotului său de fiică, al regelui Christian IX. A ajuns vârsta de 92 de ani, iar soţia lui de 81.

Din punctul de vedere al acestor raporturi *genèalogice* este deci a se privi reuşita candidaturei ducelui Christian de Glücksburg la Tronul Danemarcei. Conştient de misiunea sa, Christian s'a stabilit de cu vreme în Copenhaga şi considerându-se drept danez, n'a iscălit protestul ducilor de Schleswig-Holstein în contra „scrisoarei deschise" din 1846, precum a fost şi singurul dintre ei care a făcut parte din armata daneză în războiul 1848—50.

Proclamat principe moştenitor în 31 Iuli 1853, în urma Protocoalelor din Londra şi Varşovia, Christian a ocupat tronul Danemarcei în 15 Noem. 1863, ziua morţii regelui Frederic VII. Deşi domnia lui începuse supt auspicii foarte rele (tensiunea cu ducatele şi Prusia, care, precum am văzut, a dus la pierderea ducatelor) totuşi înaltele lui calităţi de guvernământ şi morale i-au creat curând o atât de mare autoritate, încât stăpânitorii celor mai puternice imperii şi regate căutau legături cu regele micei şi trunchiatei Danemarce.

Este cunoscut că avu porecla *„Socrul Europei"* din cauză că măritase cele 3 fiice, foarte frumoase, *Alexandra*, *Dagmar* şi *Thyra* cu regele Eduard VII[1](1863) cu Ţarul Alexandru III (1866) şi cu ducele Ernest August de Cumberland (1878) fiul detronatului (1866) rege al Hanovrei Gheorghie V.

Cei trei fii pe de altă parte: *Frederic*, *Vilhelm* (Gheorghie I al Greciei) şi *Val-*

1) Weber, op. cit. XV, 1. p. 217.
2) Strobl, op. cit. II, 254.
3) Şi unii dintre boierii noştri aveau, precum se ştie, legături cu francmazoneria, pe româneşte «farmazonerie».
4) Strobl. ibid. 272.

www.dacoromanica.ro

demar erau căsătoriţi cu Luisa de Svedia (1869) Olga de Rusia (1867) şi Maria de Orleans (1885).

Precum vedem alianţele au loc numai cu case domnitoare mai mult sau mai puţin duşmănoase curţii din Berlin, cu care raporturile au fost mult timp foarte reci şi cu drept cuvânt, întrucât pe lângă anexarea ducatelor apăsa asupra lor şi anularea de către Germania şi Austria, în 1879, a articulului 5 al păcii din Praga (1866) prin care se puse în vedere Danemarcei retrocedarea districtelor nordice ale ducatului Schleswig în urma unui plebiscit. Articolul se datorea intervenţiei lui Napoleon III, iar căderea acestuia zădărnici speranţele danezilor. Se mai pretinde că şi căsătoria principesei Thyra cu pretendentul duce de Cumberland ar fi contribuit la atitudinea aceasta a Germaniei.

Curtea de Copenhaga deveni deci un centru important de întrevederi semi-diplomatice între diferitele rude influente ale bătrânului rege şi era firesc ca şi împăratul Vilhelm să caute o apropiere de ea, la care talentul lui de persuasiune putea să contrabalanseze punerea la cale a unor chestiuni, cari nu-i conveneau. Căsătoria lui cu o principesă din casa de Oldenburg îi dădu prieju să se considere ca un fel de nepot prin alianţă al regelui Danemarcei şi el reuşi, prin insistente încercări, să atenueze resentimentele bunului patriarh din Copenhaga. Totuşi o apropiere între *popoarele* lor nu avu loc, cu toate că avansurile împăratului mergeau până a *săruta mâna în public* veneratului suveran, a cărui popularitate era foarte mare.[1])

Regele Christian al cărui titlu era şi rege al Venzilor şi Gotilor, duce de Sableswig Holstein, Strmaria, Diimaria, Lauenburg, şi Oldenburg, a murit la Copenhaga în 29 Ian. 1905, într'o vârstă de *aproape 88 de ani*, după ce perduse pe soţia lui, Luisa, în 29 Sept. 1898, şi ea având vârsta frumoasă de *81 de ani*.

La prima vedere, amintindu-ne vârstele înaintate de 92 şi 81 ani, ale bunicilor de pe mamă ai regelui Christian, cea a principelui Carol de *Hessen-Kemel* şi e soţiei sale Luisa, se impune întrebarea dacă *longevitatea* aceasta nu era *ereditară* în familia de *Hessen-Kassel*? Schiţa genealogică, care o dăm aici, pare a confirma presupunerea aceasta:

Deşi am redus schiţa de faţă numai la unii descendenţi prin 3 generaţiuni ai lui *Frederic II* de Hessen-Kassel, cari au atins vârsta de 70 de ani, sau mai mare (majoritatea) totuşi atât de desele cazuri de longevitate la fraţi, veri primari şi veri de

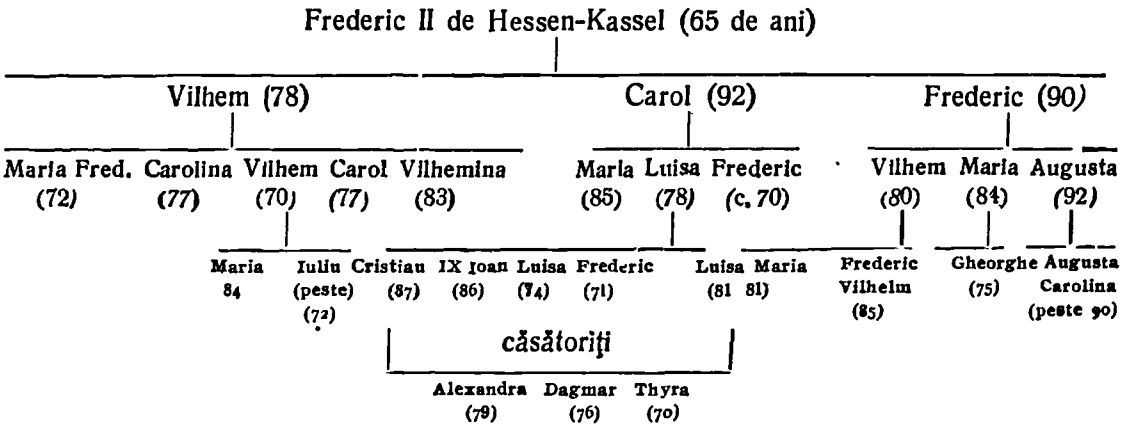

1) Izvolsky, în Revue des deux Mondes.

www.dacoromanica.ro

ai doilea, arată sursa comună a *longevităţii ereditare* [1]) manifestată întâi la fiii lui Frederic II.

Ea se manifestă tireşte şi la descendenţa regelui *Christian*, precum ne putem încredinţa consultând Almanahul de Gotha. Moartea fiului *Vilhelm* (Gheorghie I al Greciei) era precum se ştie, nenaturală. Deasemenea era prematură moartea fiului acestuia, a regelui *Constantin* şi datorită desigur şi etraordinarelor zbuciumări sufleteşti. Aceste două cazuri le putem deci considera ca excepţiuni, datorite mediului străin şi neconstant. Asimilarea la acest mediu străin va face probabil să se manifeste din nou fenomenul longevităţii la descendenta regelui Gheorghie, o perspectivă îmbucurătoare şi pentru dinastia şi naţiunea noastră.

(va urma) Sever Zotta

---

1) La *împăratul* germaniei *Vilhelm I*, mort în vârstă de 91 de ani, fenomenul *longevităţii ereditare nu se manifestă mai de loc. Dintre 14 ascendenţi (2 părinţi, 4 bunici şi 8 străbunici) numai unul a ajuns la vârsta de 89 de ani, Luisa de Leiningen şi numai alţi 3 la cea de 70-79 de ani, între cari însă tatăl lui cu 70 ani, deci totuşi o oarecare dispoziţie spre longivitate. Media vârstei* celor *14* ascendenţi este numai *de 55.9 ani. La regele Christian IV ea este de 59.3 ani.*

Mai tot aşa este cazul cu ascendenţii *împăratului Franţ Iosef* mort în vârstă de *87 de ani.* Nici unul din cei 14 ascendenţi n-a atins vârsta de 80 de ani şi numai 4 au avut 70 — 78. Ca şi la Vilhelm I, avea însă şi *tatăl* împăratului Franţ Iosef o vârstă înaintată de 76 de ani. Deci o înclinare spre longitivitate, mărită şi prin vârstă frumoasă a *mamei* de 67 ani. Media vârstei celor 14 ascendenţi este de 60.2 ani.

De media aceasta se apropie şi cea a ascedenţilor *Regelui Carol* mort, în vrâstă de 75 ani şi 5 luni, (n. 20 Apr. 1839+10. Oct. 1914), ea este de 60.8 ani. Regele Carol avu o *pnternică dispoziţie spre longevitate, tatăl* defunctului rege având *74,* iar *mama* chiar *87* de ani! Interesat este că longevitatea mamei pare să fie avut aceiaşi origine ca şi la împăratul Franţ Iosef, de pe casa de *Baden*, Bunicul de pe urmă al regelui Carol fiin frate cu bunica de pe mamă a împăratului. Mama acestora *Amalia de Hassen-Darmstadt* avu 78 de ani, iar bunicul lor de pe tată, Carol Frediric de Baden, chiar 83 de ani. Tatăl, bunicul şi străbunicul de pe tată a *Amaliei*, avură 71, 77 şi 72 de ani! Aici e evident un caz de longevitate ereditară.

Tot ereditară pare să fi fost longevitatea *reginei Victoria a Marei Britanii*, moartă în vrâstă de 82 de ani. Părinţii ei aveau 63 şi 75, bunicii de pe tată *82* şi *74*, iar de pe mamă 56 şi 74 de ani. Media vrâstei celor 14 ascedenţi era de 63.6 ani.

Dudă cele expuse pare foarte raţională şi documentată următoarea părere a lui *Finot* în *„La philosophie de la longévité“*: Dacă voiţi să ştiţi aproximativ câţi ani vă rămâne să vă bucuraţi de bunătăţile vieţei, *consultaţi registrele strămoşilor.* Cu cât veţi găsi indivizi, cari au ajuns la adânci bătrâneţe, cu atâta aveţi sorţi să ajungeţi bătrâni şi voi la rândul vostru. (Dr. Eraclie Sterian „Cum putem mări cantitatea de viaţă“. Buc. 1913, 10—12,

www.dacoromanica.ro

DIN PUBLICAȚIILE

Istorico-arheologice ale Membrilor Comitetului Muzeului Municipal al Iașului:

ATANASIU, (A. D.) *Arta Românească*, revistă, 2 ani, Iași, 1913—14; *Arhiva*, organul Societății științifice și literare, (Secretar, colaborator și apoi editor); 27 volume, Iași, 1889.

BOGDAN, (N. A.), *Orașul Iași.* Monografie istorică și socială. Vol. în 4°, 522 pag., 550 ilustrații. Iași, 1915, ediția II; *Regele Carol I și a doua Sa Capitală.* Relații istorico-politice. Vol. în 4°, 660 pag., 170 ilustrații. București, 1916. Editat de Primăria Iași; *Monografia Universității din Iași.* Vol. in-folio, 1049 pag., 55 ilustrații. (In colaborare cu *Const. Climescu* (Rectorul Universității), 1906; *Societatea Medico-Naturalistă și Muzeul Istorico-Natural din Iași.* 1830—1919. Documente, scripte și amintiri. Vol. în 4°, 178 pag., 65 Ilustrații, Iași 1919. Editat de Societatea Med.-Naturalistă; *Asistența Socială în Basarabia,* Monografie scrisă din însărcinarea Ministerului Sănătății, Muncei și Ocrotirilor Sociale. 1922; *La Roumanie, pays que les Français devraient mieux connaître.* Broșură, 28 ilustrații. Ediția II, St.-Etienne, Franța, 1902; *Lupta pentru viață.* Revistă sociologică și literară. Iași, 2 vol. 1903—1905; și alte scrieri literare și teatrale.

BURADA, (T. T.) *Istoria Teatrului din Moldova*, 2 vol., Iași, 1922, și diferite alte scrieri etnografice.

www.dacoromanica.ro

GHIBANESCU, (GH.) *Surete și Izvoade,* 13 vol. Iași 1906—1923; *Ispisoace și Zapise,* 10 vol., Iași 1906—1923; *Th. Codrescu* (revistă istorică). Anul I și II Iași 1915—1916; *Originile Hușilor 1888, Originile Iașilor 1904, Epilogul izvodului lui Clanău, 1893, Documentul,* studiu istoric și arheologic 1894, *Uricarul.* Vol. XVII, XXIII și XXIV cu *documente slavo-române* 1892—1894; *Ștefan cel Mare,* studiu și documente slavone 1904; *Centenarul Socolei* 1904. *Opt urice slavone 1904, Bisericile din Iași* (Conferința) 1904; *Istoria Plotunești lor* (Fălciu) 1890. *Istoria Cobălelor* (de pe Nistru) 1914; *Istoria Docolinei,* (Fălciu) 1921; *Vlad Țepeș,* critică istorică, 1891; *Vlad Vodă Călugărul 1891. Târgu Ocna* (monografie istorică) 1890; *Ponturile vămilor Munteniei* 1910; *Ideia unirei* (conferință) 1910; *O sută de palme domnești,* 1902; *Ferâea,* 1903; *Breasla Armenilor din Roman,* studiu și documente 1910: *Schiță despre țigani,* (traducere după M. Cogalniceanu) 1900; *Din traista cu vorbe,* (101 articule de semantică), 1906; *Istoricul școalelor Normale din inițiativă particulară* (monografie oficială), 1906; *Leastvița lui Varlaam Mitropolitul Moldovei,* 1914; *O psaltire veche moldovenească* (atribuită lui Varlaam) 1913; *Glosarul Psaltirei Scheiane 1901; Glosar Slavo-Român 1912; Gramatica l. Slavone* (traducere din Rușește după Kolosoff) 1900; *Grafia cirilică la Români* 1883; *Tradiția literară la Români* (conferință) 1890.

ZOTTA, (SEVER). *Arhiva Genealogică,* 2 ani, Iași 1915; *Andronachi Donici* (monografie); *La centenarul lui V. Alexandri,* Iași, 1921.

www.dacoromanica.ro